

મહાકવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ

ભાગ ૨

[મુખ્ય યુનિવર્સિટીએ પીએચ.ડી.ની [ડિગ્રી માટે માન્ય કરેલ શોધનિબંધ]

‘દિવ્યકૃપા

અચલગચ્છાધિપતિ પૂ. પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજસાહેબ

શુભાશિષ

તપસ્વીરત્ન પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણોદયસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.

તથા

સાહિત્યદિવાકર પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.

લેખિકા

અચલગચ્છાધિપતિ પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.નાં

આજ્ઞાવર્તિની પૂ. સા. શ્રી જગતશ્રીજી મ.સા.નાં શિષ્યા પૂ. સા.

શ્રી નિરંજનાશ્રીજી મ.સા.નાં શિષ્યા પૂ. સા. શ્રી પુણ્યોદયાશ્રીજી

મ.સા.નાં શિષ્યા

સાધ્વી શ્રી મોક્ષગુણાશ્રીજી

પ્રકાશક

શ્રી આર્ય જય કલ્યાણ કેન્દ્ર

સુબંધ

Mahakavi Shree Jayshekharsuri
(Ph. D. Thesis on Life and Literature
of Jayshekharsuri, A Great Poet of
Fourteenth Century) by
Sadhvi Mokshagunashreeji
First Edition – October 1991
Price – Rs. 50-00

પ્રથમ આવૃત્તિ : વિ. સં. ૨૦૪૭, આસો; ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧
ક્રિમત : રૂપિયા પચાસ
ભાગ ૧-૨ના સેઠની ક્રિમત રૂપિયા એકસો

પ્રકાશક :

આર્થ જય કલ્યાણ કેન્દ્ર
મેઘરત્ન એપાર્ટમેન્ટ, ૧લા માળે,
ગૌ. ની. શુભસાગરસુરિ મેઘ સંસ્કૃતિ ભવન,
દેરાસરલેન, ઘાટકોપર (પૂર્વ)
મુળ્ય—૪૦૦ ૦૭૭

આવરણ :

હીપક પ્રિન્ટરી,
૨૭૭૬, રાયપુર દરવાજા પાસે, અમદાવાદ

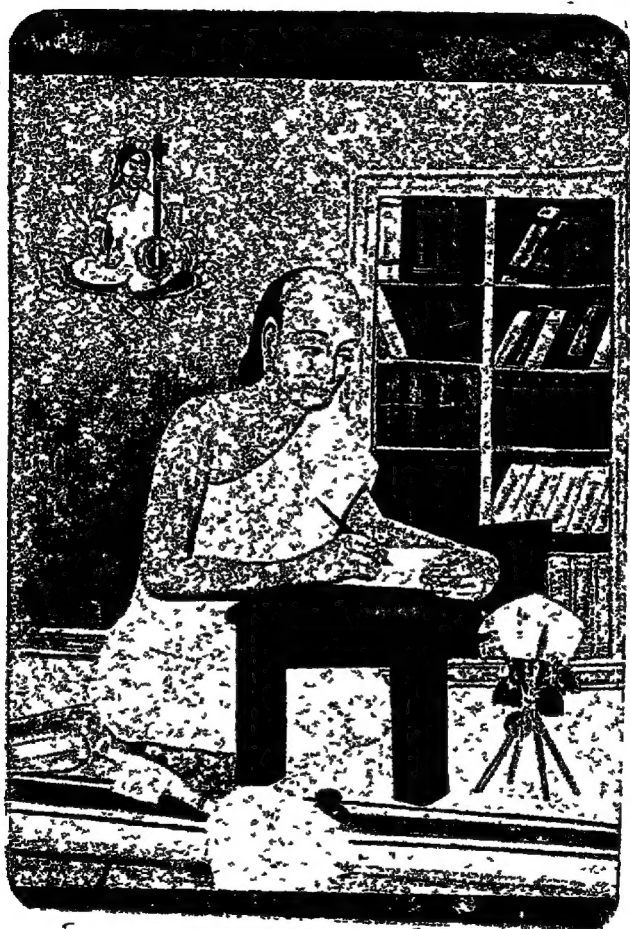
મુદ્રક :

ગિરીશ જેસલપુરા

પ્રકાશ ટ્રેડર્સ

૧૩, તેજપાલ સોસાયટી, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭

મહાકવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ

- * જન્મ સ. ૧૩૬૮ * દીક્ષા સં. ૧૪૦૫
- * આચાર્ય પદવી સ. ૧૪૨૦ (પાટણ)
- * કાળધર્મ સ. ૧૮૬૨ (અનુમાનથી)

ભારતદિવાકર, શાસનસમ્રાટ, યુગપ્રભાવક
અચલગચ્છાધિપતિ પ. પૂ. ગુરુદેવ આચાર્ય ભગવંત

શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.નાં શુભ આશીર્વાચન

અચલગચ્છેશ પૂ. દાદા શ્રી મહેન્દ્રપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના
વિદ્વાન શિષ્યરત્ન અચલગચ્છ-ચણગાર, કવિચક્રચક્રવર્તી વિદ્વદ્વચ
પૂ. આ. ભગવંત શ્રી જયશેખરસૂરિ ઉપર સુ. સા. શ્રી મોક્ષગુણ-
શ્રીજી અભ્યાસ કરવા સાથે શોધઅંતરૂપ મહાનિબંધ લખી રહ્યાં
છે જેથી તેઓને અંતરના શુભાશીર્વાદ સહ હાર્દિક અભિનંદન
આપું છું.

આ અંત્ર જેવા બીજા પણ અનેક પ્રાચીન અને અપ્રગટ
અંથોનું શીઘ્ર સંશોધન અને પ્રકાશન થાય એ ખૂબ જ જરૂરી છે.
અચલગચ્છના વિદ્વાન પૂર્વાચાર્યોએ પણ વિશાળ સાહિત્યઅંથોની
રચના કરી છે. આ પૈકીનું કેટલુંક સાહિત્ય પ્રકાશિત થઈ ગયું છે,
જ્યારે કેટલુંક બાકી છે તે પ્રાચીન જ્ઞાનભંડારોમાંથી મેળવી
સંશોધિત કરી પ્રકાશિત કરવું ઘટે. પ્રાચીન અંથોદ્ધારની શુભ
પ્રવૃત્તિમાં દરેક રીતે સફળતા મળે એ જ ભાવના.

શિખરજી તીર્થશ્રી સિદ્ધાચલ
તીર્થ સંઘ પ્રવેશ દિન
આર્ચરક્ષિત નગરી (તંબૂ),
કચ્છી ભવન, તળેટી રોડ,
પાલિતાણા (સૌરાષ્ટ્ર)
સં. ૨૦૪૧, વૈશાખ સુદ-૨
તા. ૨૧-૪-૧૯૮૫

આચાર્ય ગુણસાગરસૂરિ

પ્રકાશકીય

‘મહાકવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ’ નામનો આ વિદ્વાતપૂર્ણ ગ્રંથ અમારા શ્રી આચ-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર તરફથી પ્રકાશિત થાય છે એ અમારા માટે અત્યંત હુષની વાત છે.

મુંબઈ યુનિવર્સિટીના ગુજરાતી વિભાગના ભૂતપૂર્વ અધ્યક્ષ ડૉ. શ્રી. રમણલાલ ચી. શાહના માર્ગદર્શન હેઠળ પ. પૂ. સા. શ્રી પુણ્યોદયશ્રીજી મ.સા.નાં શિષ્યા પૂ. સાધ્વી શ્રી મોક્ષગુણશ્રીજી મ. એ મહાકવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ વિશે ખૂબ જ પરિશ્રમ લઈ તૈયાર કરેલા આ શોધનિબંધને મુંબઈ યુનિવર્સિટીએ પીએચ. ડી.ની ડિગ્રી માટે માન્ય કર્યો છે એ અમારા માટે બહુ જ આનંદ અને ગૌરવનો વિષય છે.

ચારસો વર્ષ પૂર્વે થયેલા, અચલગમ્ભીરના જૈનાચાર્ય શ્રી જય-શેખરસૂરિનાં જીવન અને કવન વિશે સળંગ, વ્યવસ્થિત અને પદ્ધતિ-સરનો આ પ્રથમ સુદૃઢ શોધનિબંધ છે, અને તેમાં કેટલીક અપ્રકાશિત કૃતિઓનો પ્રથમ વાર અભ્યાસ થયો છે તેમજ કેટલીક માહિતી પ્રથમ વાર પ્રકાશમાં આવી છે, એ પણ અમારા માટે બહુ આનંદની વાત છે.

પાંચેક વર્ષ પહેલાં સમ્મેતશિખરમાં અચલગમ્ભીરધિપતિ પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજસાહેબની નિશ્રામાં પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા. એ ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની જન્મભૂમિ વિશે વિચારણા કરવા ઇતિહાસના વિદ્વાનોના સંમેલનનું આયોજન કર્યું હતું ત્યારે તેમાં ભાગ લેવા માટે મુંબઈથી ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહ પણ પધાર્યા હતા. તે સમયે પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિ મ. સા.ની પ્રેરણાથી એવો નિર્ણય થયો હતો કે પૂ. સાધ્વી શ્રી મોક્ષગુણશ્રીજી બી.એ.ની ડિગ્રી

ધરાવે છે તો તેમને ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહે મહાકવિ જ્યોત્ષેખર-
સૂરિ વિશે પીએચ. ડી.નો અભ્યાસ કરાવે. સમ્મેતશિખરજીથી
શત્રુજય મહાતીર્થનો સંઘ પ્રસ્થાન કરવાનો હતો તે મંગલ ઘડીએ
પૂ. ગચ્છાધિપતિ ગુરુદેવે સંઘ સમક્ષ આશીર્વાદ સાથે આ મુંઠર
ઘોષણા કરી હતી.

ઉચ્ચ વિહાર કરીને મુંબઈ પધારી પૂ. સા. શ્રી મોક્ષગુણ-
શ્રીજીએ ચાર આતુર્માંસ દરમિયાન સતત ચીવટપૂર્વક અભ્યાસ
કરીને આ શોધનિબંધ તૈયાર કર્યો છે એ જોવા-તપાસવામાં તથા
યોગ્ય માર્ગદર્શન આપવામાં ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહે પણ ઘણો
પરિશ્રમ લીધો છે અને સમયનો ઘણો ભોગ આપ્યો છે એ માટે
અમે જેમના ઋણી છીએ. શ્રી અખિલ ભારત અચલગૃહ (વિધિપક્ષ)
સ્વેતામ્બર જૈન સંઘ દ્વારા મુંબઈમાં આ શોધગ્રંથ માટે પરિશ્રમ
લેનાર પૂ. સા. શ્રી મોક્ષગુણશ્રીજી મ.સા.નું અને તેમના માર્ગદર્શક
ડૉ. રમણલાઈ શાહેનું અનુમોદન બહેર સમારંભ દ્વારા કરવામાં
આવ્યું હતું.

આ ગ્રંથના પ્રકાશનનો લાભ અમારા શ્રી આર્ય જય કલ્યાણ
કેન્દ્રને મળ્યો છે એથી અમે સવિશેષ આનંદ અને ગૌરવ અનુ-
ભવીએ છીએ.

અમારી વિવિધ યોજનાઓમાં અમને જેમના તરફથી વિવિધ
પ્રકારનો સહકાર સાંપડતો રહ્યો છે તે સૌ પ્રત્યે અમે આભારની
લાગણી દર્શાવીએ છીએ.

લિ. વસનજી લખમશી સાવલા તથા અન્ય ટ્રસ્ટીઓ

શ્રી આચ' જય કલ્યાણુ કેન્દ્ર

૫. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિ મહારાજસાહેબની પ્રેરણાથી જૈન સાહિત્યના પ્રકાશન માટે આ મંસ્થાની સ્થાપન: વીર સંવત ૨૦૩૦માં કરવામાં આવી હતી. ઉત્તરોત્તર વિકાસ કરતી આ સંસ્થાને અચલગરુડાધિપતિ ૫. પૂ. આ. ભ. તથા અન્ય પૂજ્યોના મંગલ આશીર્વાદ અને માર્ગદર્શન સાપડતા રહ્યા છે વળી આ સંસ્થાને સ્વ. સંઘવી શ્રી લખમશી શ્વેલાભાઈ સાવલાના પરિવાર તરફથી મુળઈમા ઘાટકોપર(પૂર્વ)મા લાલજી પુનશી વાડીમા ૧૦૧ વર્ષના માતૃશ્રી સ્વ. મેઘબાઈ શ્વેલાભાઈ પુનશી સાવલાના સ્મરણાર્થે 'મેઘભવન'ની જગ્યા મળતા ત્યા વિશાળ જ્ઞાનભંડાર પણ ચાલુ કરવામા આવ્યો છે.

‘આચ’-જય-કલ્યાણુ-કેન્દ્ર’ના નામકરણમા અચલગરુડના મહાન આચાર્યો શ્રી આચ’રક્ષિતસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જયસિંહસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જયહીતિસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જય-કેશરીસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા શ્રી કલ્યાણુસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા. ની સ્મૃતિ જોડાયેલી છે.

ફસ હજાર ગ્રંથોનો સંગ્રહ ધરાવતી આ સંસ્થાના ઉપક્રમે અત્યાર-સુધીમા ૫૦૦૦થી વધુ પ્રકાશનો થયા છે તથા પ્રાચીન અને અર્વાચીન જૈન શાસ્ત્રીય ગ્રંથો, શબ્દકોશ, સાહિત્યકોશનાં પ્રકાશિત ઉપરાત હસ્ત-લિખિત પ્રતિઓ તથા તેની ઝેરોક્ષ નકલોનો સંગ્રહ કરવાની પ્રવૃત્તિ પણ વિશાળ ધોરણે ચાલી રહી છે.

આચ’-જય-કલ્યાણુ-કેન્દ્રનું દ્રસ્ટી મંડળ

(૧) શ્રી વસનજી લખમશી શાહ	(૫) શ્રી માવજી ધનજી દેદિયા
(૨) શ્રી રતનશી ટોક્કરશી સાવલા	(૬) શ્રી એલ ડી. શાહ (એડવોકેટ)
(૩) શ્રી હીરજી સુંદરજી ગડા	(૭) મુલચંદ એલ. સાવલા
(૪) શ્રી ટોક્કરશી આણુંદજી લાલજી	(૮) ડૉ. એલ. એમ. શાહ

卐

શ્રી આર્ય જય કલ્યાણ કેન્દ્ર ટ્રસ્ટના સાહિત્ય-સંરક્ષકો : સાહિત્યભક્ત, સ્વજનોની શુભ નામાવલી

ક્રમ નામ કચ્છનું ગામ સુખઈ

સાહિત્ય-સંરક્ષક

(૧) સંઘવી શ્રી લખમશી ઘેલાભાઈ સાવલા	દુર્ગાપુર	ઘાટકોપર
સપરિવાર		
(૨) સ્વ. ઐથી શ્રી દામજીભાઈ મેઘજીભાઈ	દુર્ગાપુર	મુલુન્ડ
(૩) શ્રી પેથરાજ આણુંદ નાગડા	ચેલા માટુંગાબી.બી.	
(૪) શ્રી નાનજી ગાંગજી હરિયા	દેવપુર	માટુંગા
(૫) શ્રી કલ્યાણજી ટોકરશી	વીહ	ઘાટકોપર
(૬) કેશરભાઈ ખીમજી	સોલાપુર	—

સાહિત્ય-ભક્ત

(૧) શા. લખમશી ઉમરશી ગાલા	મોટા આસંખીઆ	ગોરેગાંવ
(૨) શા. રતનશી ટોકરશી સાવલા	નવાવાસ	ઘાટકોપર
(૩) શા. હીરજી હંસરાજના સ્મરણાર્થે—સુપુત્રો	મકડા	સાયન
(૪) શ્રીમતી પુરબાઈ ગાંગજી રામજી	કોડાય	શીવરી
(૫) શા. જઠાલાલ મુરજી હ. જખીઆઈ	શેરડી	ગોરેગામ
(૬) શા. ટોકરશી આણુંદજી લાલકા	લાલા	ઘાટકોપર
(૭) શ્રીમતી નર્મદાબહેન મૂલચંદ સ્વજી	કોડાય	શીવરી
(૮) શ્રીમતી અગરીદેવી રૂગા મલાણી	ખાડમેર	—
	(રાજસ્થાન)	
(૯) શા. વીરજી ટોકરશી	લોચળ	લાલખલા
(૧૦) શ્રી રાજેન્દ્રકુમાર ઝોન્ડ બ્રધર્સ	માંડવી	માટુંગા
(૧૧) ડૉ. નાનજી ખીમશી હ. મેલાણી	હુંડા	મુલુન્ડ
(૧૨) શા. માણેક મુરજીના સ્મરણાર્થે	કોટડી	વિકોલી
(૧૩) શ્રીમતી સોનબાઈ શામજી હંસરાજ	કોડાય	મુલુન્ડ
(૧૪) શ્રીમતી પુરબાઈ ટોકરશી દેવજીના સ્મરણાર્થે લાલા		મુલુન્ડ
(૧૫) શ્રીમતી દેવકાબાઈ કુંવરજી કચરા	ગઢશીશા	ચીંચળંદર
(૧૬) શ્રીમતી નર્મદાબહેન વસનજી કુંવરજી	નરેડી	—
(૧૭) શ્રીમતી તલકબહેન પ્રેમજી લાણુજી	ખાડ્યા	—
(૧૮) માટુશી મખીઆઈ દામજી મેઘજી વીરા	નવાવાસ	મુલુન્ડ

ક્રમ	નામ	કન્થનું નામ	મુ'બદ્ધ
	સાહિત્ય-લક્ષ્ય		
(૧૯)	શ્રીમતી ઇન્દિરાબહેન દામજી વીરા	નવાવાસ	મુલુંડ
(૨૦)	શ્રીમતી રેખાબહેન ધીરજ દામજી	નવાવાસ	મુલુંડ
(૨૧)	શ્રીમતી વાલ્મીકી મુરજી નાગડ	સલોસરા	—
(૨૨)	ઝેક સદ્ગૃહસ્થ તરફી	નારણપુર	—
(૨૩)	શા. દુબીયાઈ ધવાભાઈ	બાડા	—
(૨૪)	શા. મોરારજી દેવરાજ મારુ (ચીઆસર)	ઉજ્જૈન	—
(૨૫)	શ્રીમતી ખીમઈયાઈ હંસરાજ હરિયા	હાલાપુર	—
(૨૬)	એડવોકેટ લીલાધર દામજી શાહ	ભોળાય	વરલી
(૨૭)	શા. મુંદરજી ધનજી ગડા	બાડા	લાલવાડો
(૨૮)	શા. રમેશચંદ્ર કેશવજી મસાલાવાળા	બાડા	માદુંગા
(૨૯)	શા. ચાંપશી પદમશી (હ. સુપુત્રો)	મેરાઉ	ગાંધીધામ
(૩૦)	શ્રીમતી લક્ષ્મીબહેન ખેતશી	દેશલપુર	સાતસતા
(૩૧)	સ્વ. ભૂપેન્દ્રકુમાર પાણીના સ્મરણાર્થે હ. માતૃશ્રી વેલ્લખાઈ	જોધરા	વિકોલી
(૩૨)	શા. ભવાનજી કાનજી ભુલા	રાયલુ	ઘાટકોપર
(૩૩)	મં. સ્વ. દેવકાબાઈ ખીમજી બેડા	નવાવાસ	—
(૩૪)	માતૃશ્રી પુરબાઈ ખીમજી બેડા હ. પદમશીઆઈ	જોધરા	જુહુ-પાલ્લી
(૩૫)	શા. વીજપાર મોહુશી શાહ	બાડા	ઘાટકોપર
(૩૬)	શા. માવજી ધનજી દેડીયા	ભુજપુર	ચીંચમંદર
(૩૭)	શા. ઉત્તમચંદ રણુશી હરિયા	ભોળાય	સાંતાકુંઝ
(૩૮)	શા. બચુભાઈ ટાકરશી શાહ	ભોળાય	સાંતાકુંઝ
(૩૯)	શા. હંસરાજ ચનાભાઈ શાહ	ગઢશીશા	ચીંચમંદર
(૪૦)	શા. મણિલાલ દામજી	ભોળાય	—
(૪૧)	શા. પ્રેમજી શિવજી	—	—
(૪૨)	શ્રીમતી ગંગાબહેન દામજી	ભોળાય	—
(૪૩)	શ્રીમતી દેવકાબહેન વિદ્યનજી	—	—
(૪૪)	શ્રી કલ્યાણ કારભાઈ	ભોળાય	મુલુંડ
(૪૫)	શ્રી ઝવેરબહેન નરશી લખમશી	ભુજપુર	મુલુંડ
(૪૬)	શ્રી કલ્યાણજી મેઘજી લાલન	કોડાય	ચેમ્બુર
(૪૭)	શ્રી મેઘબાઈ હેમરાજ	રામાણીયા	ભોજેશ્વરી

સાહિત્યદિવાકર પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરી-
શ્વરજી મ.સા.ના માર્ગદર્શનથી શ્રી આચાર્ય-જય-કલ્યાણ
કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ દ્વારા પ્રકાશિત ગ્રંથોની સૂચિ

૦

ક્રમ

પુસ્તકનું નામ

- (૧) ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જીવનસૌરભ
- (૨) ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ સ્મૃતિત્રય
- (૩) પરભવતું ભાતું (વિવિધ વૈરાગ્યાદિ વાચન)
- (૪) વીરા સ્થાનકાદિ તપવિધિ પૂજ (તપવિધિ)
- (૫) શ્રી શુકરાજ ચરિત્ર - સંસ્કૃત (પ્રત)
- (૬) ચંદ્રધવલભૂપ ધર્મદત્તચરિત્ર - સંસ્કૃત (પ્રત)
- (૭) વિરતીનો સરભ માર્ગ (૧૪ નિયમો) - પોકેટબુક
- (૮) હૃદયવીણાના તાર તારે (પ્રાચીન સ્તવનાવલિ)
- (૯) મલયાસુંદરી ચરિત્ર - સંસ્કૃત (પ્રત)
- (૧૦) ગુરુગુણ ગીત શુજન (પ્રાચીન - અર્વાચીન ગ્રહીઓ)
- (૧૧) દિવ્ય જીવન જીવવાની ચાવીઓ (૧૦૧ નિયમો) - પોકેટબુક
- (૧૨) ચતુર્વિંશતિ જિનસ્તોત્રાણિ - સાનુવાદ (જિનભક્તિ)
- (૧૩) તપથી નાસે વિકાર (પોકેટબુક)
- (૧૪) આચાર્યરક્ષિત જૈન ધંચાંચ (સં. ૨૦૩૫)
- (૧૫) કામદેવચરિત્ર મૂળ - અનુવાદ (સંસ્કૃત-શુજરાતી પ્રત)
- (૧૬) જૈન શાસનમાં અચલગ્રન્થનો દિવ્ય પ્રકાશ (પદાવલિ)
- (૧૭) કામદેવચરિત્ર - શુજરાતી અનુવાદ (પ્રત)
- (૧૮) અચલગ્રન્થની અસ્મિતા (આચાર્યરક્ષિતસૂરિ)
- (૧૯) અચલગ્રન્થના જ્યોતિર્ધર (જયસિંહસૂરિ)
- (૨૦) અચલગ્રન્થના દીપક (મહેન્દ્રપ્રભસૂરિ)
- (૨૧) અચલગ્રન્થના મંત્રપ્રભાવક (મેરુતુંગસૂરિ)
- (૨૨) અચલગ્રન્થના ક્રિયોદ્ધારક ધર્મમૂર્તિસૂરિ)
- (૨૩) અચલગ્રન્થની પ્રતિભા (કલ્યાણસાગરસૂરિ)
- (૨૪) અચલગ્રન્થના સસુદ્ધારક (ગૌતમસાગરસૂરિ)

- (૨૫) જીવનનું અમૃત (તત્ત્વજ્ઞાનના લેખો)
 (૨૬) લિંગનિર્ણય ગ્રંથ (મૂળ વ્યાકરણના અગ્રવિષયક)
 (૨૭) લિંગનિર્ણય સંસ્કૃત શબ્દકોશ (વ્યાકરણનો અગ્ર)
 (૨૮) પદ્મશૈલ નિર્ણય - સાનુવાદ (મેરુપુત્રસૂત્રિત)
 (૨૯) સમરો મહામંત્ર નવકાર
 (૩૦) ભોજ વ્યાકરણ - અનુવાદ વિવરણ-સહિત
 (૩૧) વિદ્યવિતામણિ - પદ્યબદ્ધ
 (૩૨) અનેકાર્થ નામમાલા (હિન્દી પદ્ય)
 (૩૩) સૌભાગ્ય પંચમી કથા (શુણ્યસાગરસૂત્રિત)
 (૩૪) કાર્તિકી પૂર્ણિમા કથા મૂળ (, ,)
 (૩૫) મૌન એકાદશી કથા મૂળ (, ,)
 (૩૬) પોષ દશમી કથા મૂળ (, ,)
 (૩૭) મેરુ તેરશ કથા મૂળ (, ,)
 (૩૮) હોળીકા કથા મૂળ (, ,)
 (૩૯) ચૈત્રી પૂનમ કથા મૂળ (, ,)
 (૪૦) અક્ષય તૃતીયા કથા મૂળ (, ,)
 (૪૧) રોહિણી કથા મૂળ (, ,)
 (૪૨) પર્વપણ્ય અષ્ટા કથા મૂળ (, ,)
 (૪૩) હીપાવલિ કથા મૂળ (, ,)
 (૪૪) ચાતુર્માસિક વ્યાખ્યા કથા મૂળ (, ,)
 (૪૫) દાદશ પર્વ કથા મૂળ (, ,)
 (૪૬) ખીલા ફૂલ ફેલ ગઈ સૌરભ
 (૪૭) બારસાસૂત્ર સચિત્ર - મૂળ
 (૪૮) સારે જાણુ પેલે પાર
 (૪૯) પચ્ચીષણ સ્વાધ્યાય
 (૫૦) ફટાકડા ફોડી ભરો ના પાપઝોલી
 (૫૧) રેડી વન હુ ગ્રી
 (૫૨) જૈન કથાસંદેહ-ભાગ ૧
 (૫૩) અહં ન કરિયો ક્રોધ
 (૫૪) હોડે શુંને ગીત, હૈયે પ્રજાની પ્રીત

- (५५) श्री ज्यशेभरसूरि साग १ (पीजेय. डी. महाविध)
- (५६) श्री ज्यशेभरसूरि साग २ (पीजेय. डी. महाविध)
- (५७) आलो जिनालधनी परसगांठ जिजीवे
- (५८) अयलमनी प्रतिभा
- (५९) पुरुषार्थनी प्रेरणाभूति
- (६०) ज्युस्वाभी यरित्र - प्रताकार (ज्यशेभरसूरि, ५९)
- (६१) ज्युस्वाभी यरित्र - प्रताकार (भाषांतर)
- (६२) त्रिभुवनदीपक प्रणधः ओक अधयन

हिन्दी साहित्य

१ भक्तिलैया

देवदर्शन-गुरुवदन व सामायिक की विधि ।

२ प्रार्थना

नवस्मरण-भक्तामर व चमत्कारिक सरस्वतीस्तोत्र ।

३ बोलो सुबह शाम (द्वितीय आवृत्ति)

लघुपुण्यप्रकाशस्तवन-दादागुरुदेव इन्कीसा,
गौतमस्वामी रास आदि ।

४ तपसुं बेड़ो पार

सिद्धाचलजी, सम्पतशिवरत्नी तीर्थ व ज्ञानपंचमी,
वीसस्थानक तथा वर्धमान तपकी आराधनाविधि

५ रेडी बन डु धी (द्वितीय आवृत्ति)

बालयोग्य खेल के साथ मात्र १ दिन पालने के सरल नियम ।

६ वंदन से कर्म खंडन

देवदर्शन व गुरुवंदनविधि ।

७ पढो आगे बढ़ो

श्रावककी आराधना के दश अधिकार,
दैनिक-रात्रिक-वार्षिक आदि कर्तव्य तथा
जीवविचार-नवतत्त्वप्रश्नोत्तरी ।

८ यादों के साथ साथ

अचलगच्छाधिपति श्रीधरक्षि प. पू. आ. म. श्री
गुणसागरसूरीश्वरजी महाराज विरचित प्रथम चोर्वागी
सहित ७७ भाववादी रत्नो का संग्रह ।

९ त्वमेव गरणं मम

पुष्प नं. 1-2-3-4 का अजोट संग्रह ।

१० त्वमेव गरणं मम - प्रथम पुष्प

मुग्य 450 रत्नितो. का संग्रह ।

११ त्वमेव गरणं मम - द्वितीय पुष्प

चित्तार्किक 90 चित्तवन्दो का संग्रह ।

१२ त्वमेव गरणं मम - तृतीय पुष्प

शुभ भाववादी 200 रत्नो का संग्रह ।

१३ त्वमेव गरणं मम - चतुर्थ पुष्प

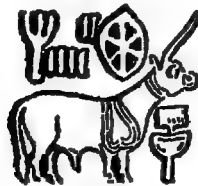
सुमधुर 132 रत्नियुगलोका संग्रह ।

१४ प्रतिक्रमणं पापनाशनं

पंच प्रतिक्रमण मूल मूल - सशित भावाथ व विधियाँ ।

१५ शोर्टकट साधना

बट व डे के चोधिहार की नेपोधरी ।

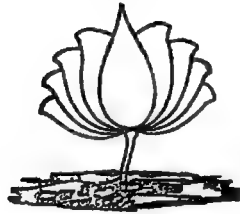
પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલ્યાણસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.
દ્વારા પ્રેરિત અને સંપાદિત—અન્ય સંસ્થાઓ દ્વારા
પ્રકાશિત સાહિત્ય

ક્રમ

પુસ્તકનું નામ

- (૧) જૈન કથાસંદોહ ભાગ ૧ (સચિત્ર)
- (૨) સમ્યક્ત્વ સહિત પાત્ર અભુવત (હિન્દી)
- (૩) કલ્યાણસાગરસૂરિ સ્મૃતિ સવિશેષાક
- (૪) કલ્યાણસાગરસૂરિ જ્ઞાનસત્ર સવિશેષાક
- (૫) કલ્યાણસાગરસૂરિ જીવનસૌરભ
- (૬) કલ્યાણસાગરસૂરિ પૂજ્યસ દોહ
- (૭) જીવન ઉન્નતિ યાને તીર્થયાત્રા
- (૮) સચિત્ર અચલગચ્છ સનાતનપૂજ્ય
- (૯) પૂ. આ. શ્રી ગુણસાગરસૂરિ જીવનપરિચય
- (૧૦) શ્રી આચાર્યરક્ષિત જૈન પંચાગ સ. ૨૦૩૭
- (૧૧) દ્વિતીય અધિવેશન સ્મારિકા
- (૧૨) શ્રી આચાર્યરક્ષિતસૂરિ વિશેષાક (સં. ૨૦૩૬)
- (૧૩) પૂ. આ. શ્રી ગુણસાગરસૂરિ રજત સ્મારિકા (સચિત્ર) સં. ૨૦૩૭
- (૧૪) આચાર્ય-કલ્યાણ-ગૌતમ-સ્મૃતિત્રય (સચિત્ર)
- (૧૫) અચલગચ્છના ઇતિહાસની ઝલક ત્રય (સચિત્ર)
- (૧૬) વર્ધમાનતપ સ્મારિકા
- (૧૭) 'ગુણભારતી' માસિકની ફાઈલ (સં. ૨૦૩૮)
- (૧૮) 'ગુણભારતી' માસિકની ફાઈલ (સં. ૨૦૩૯)
- (૧૯) મહારાષ્ટ્ર વિહાર વિશેષાક
- (૨૦) અહિંસા વિશેષાક (સં. ૨૦૩૯)
- (૨૧) અચલગચ્છની પદ્માવલિ (હિન્દી)
- (૨૨) અચલગચ્છનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ
- (૨૩) જૈન શાસનના ગૌરવરૂપ અચલગચ્છના આચાર્યોનો સંક્ષિપ્ત જીવન-પરિચય 'મુખર્ષ સમાચાર', 'જન્મભૂમિ', 'કચ્છમિત્ર'માં આવેલ ફૂલ પેળના લેખરૂપે.
- (૨૪) અચલગચ્છનાં પૂ. સાધુ-સાધ્વીની ડિરેક્ટરી (સચિત્ર) - અમલ્ય મંદરૂનિ ત્રય (વિશેષાક).

- (૨૫) તીર્થગુણ ગુંજન
 (૨૬) સિદ્ધાચલ તીર્થ ગુણગુંજન
 (૨૭) મુખ્યથી શિખરજી વિશેષાંક (સચિત્ર)
 (૨૮) તૃતીય અધિવેશન સ્મારિકા
 (૨૯) જીવન ઉન્નતિ તીર્થયાત્રા (હિન્દી)
 (૩૦) પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસુરિ જન્મ સ્મૃતિ - અમૃતવર્ષ વિશેષાંક
 (૩૧) પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસુરિ સ્મૃતિ વિશેષાંક
 (૩૨) આયર્ષસ્થિત દંતાણી તીર્થ પ્રતિષ્ઠા વિશેષાંક
 (૩૩) શત્રુજય ગુણ ગુંજન

જૈનાચાર્ય, કવિચક્ર ચક્રવર્તી
 'મહાકવિ શ્રીજયશેખરસૂરિ' ગ્રંથ
 માટેના દાતાઓની નામાવલિ

રકમ રૂ.	નામ
૩૧૦૦૦	શ્રી કાંદીવલી અચલગચ્છ જૈન સંઘ
૧૫૦૦૦	શ્રી વિલેપારલા અચલગચ્છ જૈન સંઘ
૧૫૦૦૦	શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ જૈન સંઘ - ગોરેગામ
૧૧૦૦૦	શ્રી મોટા આસંખીયા ક. વી. ઓ. જૈન સંઘ
૧૧૦૦૦	શ્રી ઋષભદેવ જૈન ટેમ્પલ - ચેમ્બુર
૧૧૦૦૦	શા. જીવરાજ રતનશી, ગામ મોટા આસંખીયા
૭૦૦૧	શ્રી થાણા ક. વી. ઓ. દેરાવાસી જૈન સંઘ
૫૧૦૧	શ્રી સાયન કોલીવાડા જૈન સંઘ
૫૦૦૧	શ્રી થાણા અચલગચ્છ જૈન સંઘ
—	શ્રી મુલ્કેડ સ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ
—	શ્રી જુહુ અચલગચ્છ જૈન સંઘ

નિવેદન

અનોખો હતો એ યોગ અને તે અચાનક સાંપડી ગયો - મુળ્કથી શિખરજી મહાતીર્થનો જીરી પાળતા સંઘનો સંયોગ.....

પ્રબળ પુણ્યોદયે પૂજ્યપાદ અચલગચ્છાધિપતિ ભગવત શ્રી ગુણસાગર-સૂરીશ્વરજી મહારાજસાહેબની તારક નિશામા અને વીસ તીર્થંકરોની કલ્યાણભૂમિ પર અમને ચાતુર્માસની અનેરી આરાધનાનો સુયોગ સાપડ્યો હતો. ત્યારપછી ફરી શિખરજીથી સિદ્ધાચલની યાત્રા માટેના મઘની પ્રયાણની ધડી આવી પહોંચતા શિખરજી તીર્થની એ વિયોગની પણ મારા જીવન માટે અવિસ્મરણીય બની ગઈ કારણ કે પૂ. ગણિવર્થ (હાલ પૂજ્ય આચાર્ય ભગવત) શ્રી કલાપ્રભસાગરજી મહારાજસાહેબે મારા પરમોપકારી શુરુદેવ શ્રી પરમપૂજ્ય સાધ્વી શ્રી પુણ્યોદયશ્રીજી મહારાજસાહેબને સૂચના કરતા કહ્યું કે 'સાધ્વી શ્રી મોક્ષગુણાશ્રીજીને કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ વિશે પીએચ. ડી. નિમિત્તે સંશોધનવિવેચન કરવાનું કાર્ય સોંપે.' યોગાનુયોગ એ સમયે એ પુનિત ધરા પર અમણુભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની જન્મભૂમિ ક્ષત્રિયકુંડ મહાતીર્થે વિશે ચોખ્ખેલા અખિલ ભારતીય ઇતિહાસગ્ર વિદ્વદ્ સંમેલનમાં પધારેલા ડૉ. રમણભાઈ શાહ સાથે પૂ. ગણિવર્થ સાહેબે પીએચ. ડી.ના વિષય સંબંધી ચર્ચાવિચારણા કરી અને ડૉ. રમણભાઈએ પણ તેમાં ઉત્સાહ સહ સંમતિ દર્શાવી.

અ. ૨૦૪૧ના માગશર સુદ ૬ ના રોજ પ્રાતઃકાળે સંઘના પ્રયાણના પ્રારંભસુદર્તે વિશાળ ચતુર્વિધ સંઘ વચ્ચે આ નિર્ણયની બહેરાત કરીને પ. પૂ. અચલગચ્છાધિપતિ આચાર્ય ભગવંત શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજસાહેબે હૈયાની ભિજળતી ભિન્નિઓથી શુભાશિષપૂર્વક મને વાસક્ષેપ આપ્યો તેમજ જ્ઞાનદાતા અને આ શોધનિબંધના માર્ગદર્શક ડૉ. રમણભાઈ શાહને પણ વાસક્ષેપ સહિત શુભાશિષ આપ્યા.

આ બહેરાતથી મારું મન વિચારમગ્ન બની ગયું. થયું કે ચોદસી સદીના એ આચાર્ય-ભગવંતના ગ્રહન સાહિત્યમાં મારી અલ્પસંખ્યા કેમ પ્રવેશ પામી શકશે? પરંતુ આચાર્ય ભગવંત શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ-

સાહેબની અસીમ કૃપામા અનન્ય શ્રદ્ધાએ આ કાર્ય માટે મને પૂર્ણ હિંમત આપી. આરાધનાપ્રેરક મારા ઉપકારી પૂજ્ય ગુરુમૈયાના આશીર્વાદ સહિત સહર્ષ અનુમતિ પ્રાપ્ત થતા મારામા નવું જોમ આપ્યું અને સર્વ મૂંઝવણો ટળી ગઈ. સાથે સાથે પ. પૂ. યુવાચાર્ય શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિજી મહારાજ-સાહેબનાં આશીર્વાદ, પ્રેરણા અને માર્ગદર્શનને પશુ ધણું જ બળ આપ્યું. કવિ શ્રી જયશંખરસૂરીશ્વરજીવૃત રચનાઓ એકત્રિત કરવાનું અને તેમાં પશુ અપ્રકાશિત કૃતિઓને મેળવી આપવાનું કપરું કાર્ય એમણે કરી આપ્યું. પૂ. યુવાચાર્યશ્રીના ઉપકારોનું વર્ણન તો કયા શબ્દોમાં હું કરી શકું ?

મોક્ષમાર્ગના ઉપાસક, શાંતિમૂર્તિ પૂ. વડીલ ગુરુદેવ નિરંજનાશ્રીજી મહારાજસાહેબના પશુ મને આ 'શોધનિબંધ' લખવા માટે ભાવપૂર્ણ આશીર્વાદ સાંપડ્યા. આ કાર્યમા મારો વેગ વધતો રહે તે માટે તેઓ સતત પ્રેરણા આપતાં રહ્યાં.

ભવ્ય જીવોના તારક, સાધનાના સાધક, પરમ હિતસ્વી મારા પરમ પૂજ્ય ગુરુમૈયા શ્રી પુણ્યોદયશ્રીજી મહારાજસાહેબ કે જેઓએ સંસારની અસારતાનું સ્વરૂપ સમજાવી મને સંયમનું દાન આપ્યું છે, વળી જેઓ વૈરાગ્યભાવમાં અભિવૃદ્ધિ થતી રહે તેવી હિતશિક્ષાઓ આપી રહ્યાં છે, તેઓશ્રીએ આ કાર્ય માટે મને અપૂર્વ પ્રેરણા આપી, ક્યારેક મારી જરૂરિયાતના કારણે આ કાર્યમા પ્રમાદ આવી જાય તો તેઓશ્રી મીઠો છતાં ગુણુકારી કપડો આપી એ કાર્યમા મને ઉત્સાહિત કરતાં રહ્યા હતાં. મારા અભ્યાસ માટે પોતા આતુર્ભાસમાં પ્રતિકૂળતાઓ સહન કરીને પશુ મને અનુકૂળતા કરી આપી છે. પૂ. ગુરુમૈયાના આ અગણિત ઉપકારોને તે કેમ ભૂલી શકાય ?

શિખરજીથી શત્રુંજય મહાતીર્થની યાત્રા કરી મુબઈ આવીને મેં મારા માર્ગદર્શક ડૉ. રમણભાઈ શાહના માર્ગદર્શન હેઠળ શોધનિબંધનું કાર્ય ચાલુ કર્યું. એ માટે જરૂરી અને ઉપયોગી એવા ગ્રંથો શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય તથા અન્ય ગ્રંથાલયોમાંથી એકત્ર કર્યાં તથા મુબઈ, અમદાવાદ, ચાણુરુમા, ઉજ્જૈન વગેરે સ્થળેથી હસ્તપ્રતિઓ કે તેની ઝેરોક્ષ નકલો મંગાવી. એ કાર્યમાં પ. પૂ. યુવાચાર્ય શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિજીએ ધણી સહાય કરી.

મારા આ શોધનિબંધમા સતત ચાર વર્ષ સુધી મારા માર્ગદર્શક ડૉ. રમણભાઈ શાહે માર્ગદર્શન આપ્યું છે. વિદ્વદ્વર્ષ, યાતા, સાહિત્યપ્રેમી ડૉ. રમણભાઈ શાહ પાસે અભ્યાસ કરવાનો મને સરસ અવસર સાંપડ્યો

છે. કેટકેટલી પ્રવૃત્તિઓની વચ્ચે ઘેરાયેલા હોવા છતાં મને અભ્યાસ માટે નિઃસ્પૃહભાવે અમૂલ્ય સમય તેઓ આપતા રહ્યા હતા. એમના સતત મળતાં રહેલાં પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન વગર આવું કંઈન કામ જલદી પૂરું થાત નહિ.

મારા અભ્યાસ માટે અધ્યાત્મયોગી પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી જગતશ્રીજી મ. સા. તથા તત્ત્વજ્ઞ પૂ. ગુણોદયશ્રીજી મ.સ.ના મને કૃપાશિષ સાંપડ્યા છે; તથા પરમ તપસ્વી આચાર્ય ભગવંત શ્રી ગુણોદયસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સ.ના આશીર્વાદ સાપડ્યા છે એને હું મારું પરમ સદ્ભાગ્ય માનું છું.

મુખર્ષિમા વિ. સં. ૨૦૪૧, ૨૦૪૨, ૨૦૪૩ અને ૨૦૪૪ના ચાતુર્માસ દરમિયાન ચીંચખંદર, વરલી, દહીસર અને વાલકેશ્વરમા મારી સાથે ચાતુર્માસમાં રહી મને અભ્યાસની અનુકૂળતા કરી આપનાર અને વિહારમા પણ સર્વ રીતે સહકાર આપનાર પૂ. ગુરુમવા શ્રી પ્રુષ્યોદયશ્રીજી મ.સા., પૂ. વલીલ ગુરુબહેન શ્રી વિપુલગુણશ્રીજી મ.સા., પૂ. હર્ષગુણશ્રીજી મ.સા., પૂ. જયગુણશ્રીજી મ.સા., પૂ. સૌમ્યગુણશ્રીજી મ.સા., પૂ. ભદ્રગુણશ્રીજી મ.સા., પૂ. રતનશ્યામશ્રીજી મ.સા., તથા મારી લલ્લુભાગિનીઓ સાખી સંયમગુણશ્રીજી, સા. મૌનગુણશ્રીજી, સા. ભવ્યગુણશ્રીજી, સા. પ્રશાન્તગુણશ્રીજી, સા. તીર્થગુણશ્રીજી, સા. હ્રીકારગુણશ્રીજી તથા સા. હિતગુણશ્રીજી વગેરેએ મારી સાથે રહી મને સાથ-સહકાર આપ્યો છે એ સર્વનું ઋણ હું કેમ ભૂલી શકું ?

પંડિતવર્ય શ્રી નરેન્દ્ર ડા, પંડિતવર્ય ચંદ્રહત મિત્ર તથા પંડિતવર્ય શ્રી હરિનારાયણ મિત્ર પાસે પણ આ નિમિત્તે મને અભ્યાસ કરવાની સારી તક સાપડી છે મારા અભ્યાસમા શ્રી વિસનજી લખમશી સાવલા, શ્રી દામજીભાઈ એન્કરવાલા, શ્રી કુંઝરશીભાઈ ગાલા (નવનીત પ્રકાશન), શ્રી રવિભાઈ સંગોઈ વગેરેએ વિશેષ રસ લઈ મને ઘણી સાનુકૂળતા કરી આપી છે. તદુપરાંત શ્રી કલ્યાણજી હીરજી તથા હેમરાજભાઈ (રવિ છુકવાળા), ચીંચખંદર સંઘના પ્રમુખ શ્રી ખીમજીભાઈ તથા અન્ય આવકો, વરલી સંઘના પ્રમુખ શ્રી બાણુભાઈ, શ્રી એલ. ડી શાહ, શ્રી હરખચંદલાઈ તથા અન્ય આવકચુંઘ, દહીસર સંઘના પ્રમુખ શ્રી નેમજીભાઈ તથા અન્ય આવકો, વાલકેશ્વર સંઘના શ્રી કલ્યાણજીભાઈ, લક્ષ્મીચંદલાઈ, દમયંતીબહેન, ચંચળબેન વગેરેએ મને વિવિધ પ્રકારની અનુકૂળતા કરી આપી છે તથા કાગળ, ઝેરાફ, બાઇન્ડિંગ વગેરેનું કાર્ય કરી આપવાની બાબતમાં સારો સહકાર આપ્યો છે.

મારા સંસારી પિતાશ્રી લખમશી ઉમરશી ગાલા, મારા સંસારી

માતૃશ્રી નેણુબાઈ તથા મારા જ લાઈઓનો પણુ અભ્યાસમાં મને પૂરેપૂરો સહકાર સાપડ્યો છે

તદુપરાત ડૉ. રમણલાલ શાહના ધર્મપત્ની પ્રો. તારાબેન શાહ તથા એમના માતૃશ્રી ધીરજબહેનનો તથા શ્રી ગુલાબ દેઢિયા, શ્રી પ્રભુચંદ્ર ગાંધી, શ્રી ચીમનલાલ કલાધર વજેરેનો તથા અમદાવાદના પં. દત્તચંપલાઈ માલ-વણિયા, શ્રી યજ્ઞેશ્વર શાસ્ત્રી, શ્રી કનુલાઈ શેઠ, શ્રી પગારિયા વજેરેનો પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ સહકાર સાંપડ્યો છે.

આ ‘શોધનિબંધ’ના લખાણમાં હું તેા નિમિત્ત માત્ર છું, પરંતુ પરમકૃપાળુ પરમાત્માનો પ્રગટ પ્રભાવ, આચાર્ય ભગવંતશ્રીની અમીદષ્ટિ, ગુરુદેવોના કૃપાશિષ્ય, મારા માર્ગદર્શક ડૉ. રમણલાઈ શાહનું સતત મળતું રહેલું માર્ગદર્શન, તથા સહવર્તી ગુરુબહેનોનું પ્રોત્સાહન જ સર્વ યશનાં સહલાગી છે.

મારા આ ‘શોધનિબંધ’ નિમિત્તે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે જે કોઈનો સહકાર અને સહલાવ સાપડ્યો છે તે સર્વની કૃતગ્રભાવે અનુમોદના કરું છું.

જન્મસ્થતાના થોડે આ શોધનિબંધમાં ક્ષતિઓ રહી ગઈ હોય તેા તે બદલ ક્ષમા માગું છું તથા લેખનકાર્યમાં ક્યાંય પણુ જિનારા વિરુદ્ધ લખાણ થયું હોય તેા પંચ પરમેષ્ઠિ ભગવંત સમક્ષ મિચ્છામિ દુક્કડં પ્રાપ્તું છું.

માગસર સુદ ૧, સંવત ૨૦૪૫
તા ૧૦-૧૨-૧૯૮૮

સાધ્વી ભાક્ષગુણાશ્રી

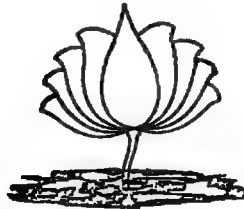

નોંધ

(૧) આ શોધનિબંધમાં ‘ઉપદેશચિંતામણિ’, ‘પ્રબોધચિંતામણિ’, ‘જૈન કુમારસંભવ’ તથા ‘ધમ્મલકુમાર ચરિત્ર’માં જે મૂળ શ્લોકનાં અવતરણો આપ્યાં છે તેમાં નીચે જ્યાં ભાષાન્તર આપવામાં આવ્યું છે તે મૂળ મુદ્રિત ગ્રંથ અનુસાર આપવામાં આવ્યું છે. તેમાં ભાષા-ભેદભૂતિના ફેરફારો નથી કર્યા.

(૨) ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’નાં પાઠાંતરોમાં I અને J નાં જે પાઠાંતરો નોંધવામાં આવ્યાં છે તે પંડિત લા. ભ. ગાંધીના પ્રકાશિત સંપાદન અનુસાર છે.

(૩) ‘વિનતીસંગ્રહ’ની કૃતિઓનો જે પાઠ આપવામાં આવ્યો છે તે એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની હસ્તપ્રત અનુસાર છે. તેમાં જે કૃતિઓ જયશેખરસૂરિકૃત નથી પરંતુ જયશેખરસૂરિ વિશે, મહેન્દ્ર-પ્રભસૂરિ વિશે તથા મેરુતુંગસૂરિ વિશે છે તે પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવી છે.

અનુક્રમશિકા

પ્રકરણ	વિષય	પૃષ્ઠ
૮	‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ કાવ્યપાઠ, પાઠાન્તરો, સમાલોચના, કથાવસ્તુ	૧
૯	પ્રથમ અને દ્વિતીય ‘નેમિનાથ કાવ્યકાવ્ય’	૨૦૯
૧૦	વિનતીસંગ્રહ	૨૨૨
૧૧	અન્ય લઘુ રચનાઓ ઉપસંહાર	૩૭૪
	પરિશિષ્ટ	૪૪૨
	સંકલ્પસૂચિ	૪૮૭

મહાકવિ
શ્રી જયશેખરસૂરિ

ભાગ ૨

एषाणां श्रीसुसुतो नमः ॥ रागुधनामीधुरिद्वहा ॥ यद्विलज्जपरमेस्वरनमी ॥ अविगत अविचलचित्तात्मनरिमसमरिसमीलती
 दक्षसाणि भरमात्रि ॥ १ ॥ मातमसि रिजा निर्मली ॥ कारकहृदलक्षसातासरसतिरिदिमश्रुताग्रीजागश्रुता ॥ २ ॥ पाणीपाद
 १० ॥ भाभिणीमनसरसातिमसारिदीमश्रुयणायगणी ॥ तीडसुवण्डवारि ॥ ३ ॥ दिववज्जुता ॥ सिमभालिश्रुलज्जकदातिरिमुनी
 जगुविधा ॥ भूलपावणजुतिदिनिंधिया ॥ तवचक्रियपवणबलिअवदिभरिगिस्मसिपाणिनुधाया ॥ देवीदीबीसारेसमश्रुद्विदश
 मज्जुआरि करिमुकाविज्जमुदागपुतेदसरसिद्विआकारि ॥ ४ ॥ दिवद्वहा ॥ जटुखुद्विअजाणता ॥ करकया ॥ कच्छोल ॥ पडनज्जुपति
 परिद्वी ॥ गिरिसरिमरुद्वोला ॥ ५ ॥ नवमारमच्छमरमधरिअविअणिगठिद ॥ गुरुआतवुणिआगलज ॥ मज्जवडिमंज्जिनेणि
 ॥ इमेवीतामविशमविरम ॥ इक्काद्विजो ॥ नवमज्जिनिमज्जिसेविद्यद ॥ तिमरतीट्टज्जो ॥ ६ ॥ दिववज्जुता ॥ नापुनिरुपमश्रुतरद
 जवयार ॥ धटतिन्नरिनिमल ॥ जामनामिसाविरोगनुमद ॥ जरुवस्यवेली ॥ सयलासिधिनिरुसतियासद ॥ अणपापवद्वल्लि ॥ ७ ॥
 दीमश्रुकरकुवादा ॥ मावक्षनतेससलवा ॥ दरविद्विहसद्विवा ॥ ८ ॥ दिमदोद ॥ विवज्जवेलवु ॥ अकलअजेयअना ॥ देअनज ॥ अणअमराणि
 तानविनागरयाप ॥ दिनरदाध ॥ अतिकेप्रताया ॥ एइएव ॥ सुदिमदोद ॥ विवज्जवेलवु ॥ अकलअजेयअना ॥ देअनज ॥ अणअमराणि
 विणिपाया ॥ ९ ॥ इच्छाविलसनेतिज्जकाला ॥ १० ॥ बाधिन ॥ विज्जुविज्जुवनमाइ ॥ नाद्वज्जयमरी ॥ एसमा ॥ ११ ॥ दीपतिदिगयकोडिदि
 जिस्व ॥ जिद्वज्जोवतंतिदादेवतिसव ॥ १२ ॥ एकिमण ॥ एद्विअरिद्वता ॥ एद्विअरिद्वअल ॥ यअना ॥ १३ ॥ जिणिज्जिभजा ॥ गिउतिणिमिक
 दिवा ॥ मनइदीयवलिनेनविद्यद्वहा ॥ १४ ॥ का ॥ विजललि ॥ जिमधरणिज्जिअ ॥ अस्मिंयस्मिभुगोरमेनेद ॥ तिला ॥ तेनेनमनादिकनरि ॥ तिमनेनि
 वसइजगज्जमरी ॥ १५ ॥ शराणीतासुचउचेतना ॥ केतासुणवोनजतेहेना ॥ राजरागाविज्जमननइसेलि ॥ फ्रिरिश्वररफत्तल्लेकेनिगाथा ॥

'त्रिलिवनहीपक प्रण'ध'नी हस्तप्रति A नु' प्रथम १५४

व न ऊ व ॥ ३ ॥ गजनाय निश्चात उगदगदश गयययी धमिनश्च शिशिदिवददः। वज्रनपद्मसदृशसिंहाश्च। आरश्चनेतरमागन्निहि। ३ दाटप
 डीयत्बलिः। ३०६३। द्वाविकरक परजियदश। मावदिसागी डन्य पमाशपा मि उराजवली तिणिराय। ३०७। परमदूससज्जव श्को जपः। गमस्स
 दिणायर जेसतपशे। पमदभलगाइ सोजाइत्ति। गमस्स तजलागीत्त्व ति। ३०८। पञ्चापञ्चाल उखवणो। णंदनठसाइवा उगदो। इणिती गयन्तोना
 इ ड्ढा मेधिः पसारस्वत निब्बे मरुब्बहि। इला। कल्हण्ण वा मयेवपत्तोइ। वितामाणि पञ्चदरनेकोइ। एदिसि मि पि ड्ढरी नउपट्टा। डी व नुरा ज जि
 सो विज्ज मच्चु। ३०९। मूलमद्वे उल्लपमा निमानि। तण्। पुन फल इद्वन इध्यानि। इणिमावि स पद आ व इ दणि। इमवोल इ जय म परम्भरा। ३१०। वि
 सुव नदी पकर कववध। यापनरा उमास इइत गयी। नसियाणि मन्लो धि मधावा। जामाहिय निवा। सिदिणायर रागव। ३११। इति वि ड्वन दई पक
 धवंध मद्धले। मवत्त। ३१२। वेयिआ साढमा सेक्खे वउर्यो अक्खे वा मेरे। रणग्ग म ड्य मधो। ज्ञाप्पा पि गढा। पणय्यो। वद्धे नलो पिता। ३१३।

'त्रिलिवनदीपक प्रणध'नी हस्तप्रति A नु अतिम पृ०४

પ્રકરણ ૮

‘ત્રિભુવનલીપક પ્રબંધ’

વાચના અને સમાલોચના

હસ્તપ્રતિઓના પરિચય

હસ્તપ્રતિ A :

આ હસ્તપ્રતિ એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના લાંડારની છે. એનો નંબર ૧૬૧૪૨૭ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા તેર છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૧૦૧” x ૪” છે. પ્રથમનાં બે પાનાંમાં દરેકમાં ચૌદ લીટી છે. પાનાં નં. ૩ A માં પંદર લીટી છે. પાના નં ૫ B તથા ૭ થી ૧૩ A સુધી સોળ લીટી છે. અંતિમ પાના નં. ૧૩ B માં સાત લીટી છે.

હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકાવન અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોહદાર છે. પડિમાત્રા નથી.

હસ્તપ્રતિમાં લહિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ અથવા ‘√’ એવી નિશાની કરી તે શબ્દ ઉપર, નીચે અથવા હાંસિયામાં સુધારીને લખવામાં આવ્યો છે. કોઈ કોઈ પાનામાં આવી આખી પંક્તિ રહી ગઈ છે અને તે ઉપર અથવા નીચે લખવામાં આવી છે.

હસ્તપ્રતિમાં કોઈ કોઈ સ્થળે પાછળથી સુધારા થયા છે અને તે ઉપર, નીચે અથવા હાંસિયામાં મોટા અક્ષરે દર્શાવાયા છે. પરંતુ તે અક્ષરો લહિયાના નથી, પણ પાછળથી કોઈએ સુધારા કર્યા હોય તેમ જણાય છે.

હસ્તપ્રતિ B :

આ હસ્તપ્રતિ એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના લાંડારની છે. તેનો નં. ૧૮૨૩૫ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા અઠવાવીસ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૮૧" x ૩૧" છે. પ્રથમનાં ત્રણ પાનાંમાં દરેક ઉપર બાર લીટી છે. ૪ A પછીના પાનામાં બગિચાર લીટી છે. અંતિમ ૨૮ A પાનામાં નવ લીટી છે. હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકતાલીસ અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડદાર છે. હસ્તપ્રતિમાં પડિમોત્રા છે. એકંદરે હસ્તપ્રતિ સ્વચ્છ અને સુંદર છે.

હસ્તપ્રતિ C :

આ હસ્તપ્રતિ એલ.ડી. ઈન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના ભંડારની છે. તેનો નંબર ૧૬૯૬૩ છે;

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ૧૫ છે, તેમાં એના લખાણનું માપ ૬" x ૩૧" છે. પ્રત્યેક પાનામાં પંદર લીટી છે. અંતિમ પાના નં. ૧૫ માં નવ લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે, પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ અક્ષર બાવન છે. અક્ષરો નાના પણ સુંદર છે. હસ્તપ્રતિમાં પડિમોત્રા છે.

હસ્તપ્રતિમાં લહિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર 'x' ની નિશાની કરી તે શબ્દની સામે હાંસિયામાં ઉપર અથવા નીચે સુધારીને તે શબ્દ લખવામાં આવ્યો છે. પાના નં. ૮ A માં કઠી પાંત્રીસ પછી સાત લીટી લખવાની રહી ગઈ છે.

હસ્તપ્રતિ D :

આ હસ્તપ્રતિ દેવસાના પાડા(અમદાવાદ)ના ભંડારની છે. તેનો નંબર ૨૫૭૬ ડા. ૨૮ નં. ૨૫૫૨૫ છે.

આ હસ્તપ્રતિની કુલ પત્રસંખ્યા એકવીસ છે. પરંતુ તેમાં પ્રથમનાં બે પત્ર નથી, તેથી આ ખંડિત પ્રતિ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૬૧" x ૩૧" છે. પત્ર ૩ માં બાર લીટી છે. પાના નં. ૪ થી ૭ માં તેર લીટી છે. પત્ર આઠથી વીસમાં ચૌદ લીટી છે. અંતિમ પત્ર નં. ૨૧ માં નવ લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકતાલીસ અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડહાર છે. લિપિ પડિમાત્રાવાળી છે.

હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ ની નિશાની કરી તે શબ્દ ઉપર, નીચે અથવા હાંસિયામાં તે શબ્દ સુધારીને લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિ E :

આ હસ્તપ્રતિ એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના ભંડારની છે. એનો નંબર છે : ડા નં. ૧૦૭૫, નં. ૧૫૪૩૨.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ઓગણીસ છે. તેમાં એના લખાણુ માપ હા “x ૩૫” છે. પ્રથમનાં ત્રણ પાનાંમાં દરેકમાં તેર લીટી છે. પછીના પાનામાં ચૌદ લીટી અને પાના નં. ૫ માં પંદર લીટી છે. અંતિમ પત્ર નં. ૧૬ માં બાર લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ અક્ષર એકતાલીસ છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડહાર છે. એમાં પણ કયાંક કયાંક છેલ્લી લીટીઓ નાના અક્ષરથી લખાઈ છે. લિપિ પડિમાત્રા વિનાની છે.

આ હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ ની નિશાની કરી તે શબ્દની સાથે હાંસિયામાં શબ્દ લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિમાં અંતે એની લખ્યાસાલ આ પ્રમાણે જણાવી છે : લે.સં. ૧૫૬૫ માગસર સુદ ૬ દેવાલનગરે-અમરાંલિ અંબાગ્રં. ૮૦૦.

હસ્તપ્રતિ F :

આ હસ્તપ્રતિ શ્રી અનંતાનાથજી જૈન જ્ઞાનભંડાર-નરશી નાથ સ્ટ્રીટ-ભાતબજાર, સુબઈની છે. એનો નંબર ૧૬૮/૧૬૦૧ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા બત્રીસ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૧૧ " x ૩ " છે. પ્રત્યેક પાનામાં અગિયાર લીટી છે. પત્ર નં. ૨૬ B થી ૩૧ B સુધી ૧૨ લીટી છે. અંતિમ પત્ર નં. ૩૨ માં ત્રણ લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ અક્ષર બત્રીસ છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડદાર છે. લિપિ પડિમાત્રાવાળી છે.

આ હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ' x ' ની નિશાની કરી તે શબ્દ હાંસિયામાં લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિ G :

આ હસ્તપ્રતિ શ્રી ચંદ્રસાગરસૂરિ જૈન જ્ઞાન મંદિર સંગ્રહ- (ઉત્તર) ની છે. હસ્તપ્રતિનો નંબર ૪૩૪ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા સત્તર છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૬૫ " x ૩૫ " છે. પ્રત્યેક પાનામાં તેર લીટી છે. અંતિમ પત્ર ૧૭ A માં ચાર લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકાવન અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડદાર છે. લિપિ પડિમાત્રાવાળી છે.

હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ' U ', ' V ' એવી નિશાની કરી અથવા શબ્દ પર આંકડા લખી તે શબ્દ ઉપર અથવા નીચે હાંસિયામાં લખવામાં આવ્યો છે. એકંદરે પ્રતિ સ્વસ્થ અને સુંદર છે.

હસ્તપ્રતિ H :

આ હસ્તપ્રતિ આચાર્ય શ્રી કલાપ્રસાદસાગરસૂરિ હસ્તકલા સંગ્રહની-મેઘ સંસ્કૃતિલેખન, ઘાટકોપરની છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ચૌદ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૬૧ " x ૩ " છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં લખાયેલી છે. પ્રત્યેક પાનામાં પંદર લીટી છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ સત્તાવન અક્ષર છે. અક્ષરો બધા જ એકસરખા, સુંદર અને મરોહદાર છે. આ હસ્તપ્રતિમાં ઘણાંખરાં પાનાંમાં હાંસિયામાં મુશોભન કરેલું છે. એથી હસ્તપ્રતિ ઉઠાવદાર અને આકર્ષક બની છે. હસ્તપ્રતિમાં લહિયાની નવાં સરત-ચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ ની નિશાની કરી હાંસિયામાં તે શબ્દ મુધારીને લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિ I *

આ હસ્તપ્રતિ સ્વ. જૈનાચાર્ય શ્રી વિજય કમળસૂરિજીના હસ્તક-ના—વડોદરાની કોઠીપોળના જૈન ઉપાશ્રયમાં રહેલા પુસ્તક-સંગ્રહની છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ૨૬ છે. પ્રત્યેક પત્રમાં બન્ને બાજુની મળી બાવીસ પંક્તિઓ છે અને પ્રત્યેક પંક્તિમાં પડિમાત્રા-વાળી નાગરીલિપિમાં લખાયેલા મનોહર ૩૨ થી ૪૦ મોટા અક્ષરો છે.

હસ્તપ્રતિ J : *

આ હસ્તપ્રતિ વડોદરાના આત્મારામ જૈન જ્ઞાનમંદિરની, પ્રવર્તક ૧૨૦ શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ હસ્તકની છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા બાર છે. તેના દરેક પત્રમાં બન્ને બાજુની મળી ત્રીસ પંક્તિ અને દરેક પંક્તિમાં ૬૦ થી ૬૮ નાના અક્ષરો છે.

* આ બન્ને હસ્તપ્રતિ ઉપલબ્ધ થઈ શકી ન હોવાથી પંડિત લાલચ દસગવનદાસ ગાંધીના ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ ના સંપાદનના આધારે પાઠાંતરો નોંધવામાં આવ્યાં છે

હસ્તપ્રતિઓમાં કહીઓના સંખ્યાંક

હસ્તપ્રતિ A :

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રખંધ’ની અધિકૃત વાચના આઠ ગુદી ગુદી હસ્તપ્રતોને આધારે આપવામાં આવી છે. તેમાં મૂળ પાઠ તરીકે હસ્તપ્રતિ A રાખવામાં આવી છે. એટલે કહીઓના સંખ્યાંક પણ હસ્તપ્રતિ A પ્રમાણે આપવામાં આવ્યા છે.

એકંદરે કહીઓના સંખ્યાંક ક્રમાનુસાર અને સુવાચ્ય છે. ૧૦૦, ૨૦૦, ૩૦૦ અને ૪૦૦ મી કહી પછી નવેસરથી ૧ થી ક્રમાંક તત્કાલીન પરંપરાનુસાર યોગ્ય રીતે અપાયા છે. આમ છતાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ નજરે પડી છે :

(૧) ઉ. ત. નીચેની કહીઓનો સંખ્યાંક લખવાનું સરતચૂકથી રહી ગયું છે :

૨૦, ૬૬, ૧૭૪, ૨૫૫, ૨૮૨, ૩૫૬.

(૨) નીચેની કહીનો સંખ્યાંક સરતચૂકથી બે વાર લખાયો છે : ૩૨૬.

(૩) નીચેની કહીઓનો સંખ્યાંક અસ્પષ્ટ લખાયો છે :

૬, ૫૫.

(૪) કેટલીક કહીઓનો સંખ્યાંક લખવામાં આગળ કે પાછળ બે ઠંઠ કરવાનું ચૂકી જવાયું છે. ઉ. ત.

૬, ૯, ૧૧, ૧૩, ૭૦, ૭૧.

કહીઓના સંખ્યાંકની ખાળતમાં ઉપર જણાવી તેવી કેટલીક નજીવી ક્ષતિઓ આ હસ્તપ્રતિ A માં જોવા મળે છે. અહીં ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલી લગભગ બધી જ હસ્તપ્રતિઓમાં કહીઓના સંખ્યાંકની ખાળતમાં થોડીક ક્ષતિઓ નજરે પડી છે, જે વિશે અહીં નોંધ કરવામાં આવી છે.

B હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કહીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. આરંભમાં કહીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૧૬ સુધી ક્રમસર અપાયો છે. ત્યારપછી કહીઓનો સંખ્યાંક લખવામાં કેટલીક સરતચૂક કે ગરબડ જણાય છે.

નીચેની કહીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૭, ૧૭૫, ૨૬૩, ૨૮૦, ૨૮૮, ૨૯૯, ૩૨૨, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૪૦.

નીચેની કહીઓના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :

૪૭, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૧૦૧, ૧૭૬, ૨૨૯, ૨૫૦.

સંખ્યાંક ૨૬ સળંગ ત્રણ વાર લખાયા છે.

આ ઉપરાંત સંખ્યાંકની ખાખતમાં નીચેની કેટલીક ત્રુટિઓ જણાઈ છે.

- (૧) ૭૮ અને ૭૯ સંખ્યાંક વચ્ચે ૯૪ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે અને ૭૯ સંખ્યાંક પછી સીધા ૯૬ માં સંખ્યાંકથી પછીના સંખ્યાંક લખાયા છે.
- (૨) ૨૩૫ સંખ્યાંક ફક્ત અડધા ચરણ માટે અપાયો છે.
- (૩) ૨૪૩ સંખ્યાંક ફક્ત એક શબ્દ લખી પછી અપાયો છે.
- (૪) ૨૫૮ સંખ્યાંકને બદલે ૨૬૯ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે.
- (૫) ૨૬૪ પછી ફરીથી ૨૬૧ થી ૨૬૬ સંખ્યાંક લખાયા છે અને ત્યારપછી સીધો ૨૬૧ માં સંખ્યાંક અપાયો છે.
- (૬) ૨૭૯ સંખ્યાંકને બદલે ૨૮૯ સંખ્યાંક લખાયો છે.
- (૭) ૩૫૯ સંખ્યાંકને બદલે ૩૬૯ સંખ્યાંક લખાયો છે અને ત્યારપછી ૩૭૦ સંખ્યાંક છે.
- (૮) ૩૭૦ સંખ્યાંક પછી ફરી ૩૬૪ સંખ્યાંકથી શરૂ કરીને ૩૭૯ સંખ્યાંક સુધી સળંગ સંખ્યાંક અપાયા છે.
- (૯) ૩૭૯ સંખ્યાંક પછી સીધા ૧ થી સંખ્યાંક શરૂ થાય છે, એને તે સંખ્યાંક બે વાર લખાયો છે. તે પછી (૨) બે નો સંખ્યાંક ન લખતાં ૩ થી શરૂ કરી ૧૨ સુધી ક્રમસર સંખ્યાંક અપાયા છે.

(૧૦) ત્યારપછી ૩૮૯ નો સંખ્યાંક અપાયો છે અને. પછી ૧૩ થી ૧૬ સુધી સંખ્યાંક ક્રમસર છે. ત્યારપછી ૩૯૪ થી ૪૮૫ સુધી ક્રમસર સંખ્યાંક લખાયા છે.

C હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૨૬ સુધી અપાયો છે. એકંદરે કડીઓનો સંખ્યાંક ક્રમાનુસાર અપાયો છે, તેમ છતાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ નજરે પડે છે :

- (૧) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક લખાયા નથી :
૧૭૩, ૨૩૬, ૨૪૯, ૨૫૦, ૨૯૮, ૩૧૮.
- (૨) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :
૫૩, ૧૩૪, ૧૭૨, ૨૪૩, ૨૪૭.
- (૩) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ ત્રણ વાર લખાયો છે :
૧૧૦
- (૪) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ ચાર વાર લખાયો છે. :
૨૩૫.
- (૫) સંખ્યાંક ૩૮૯ ને બદલે ૧ લખાયો છે.
- (૬) સંખ્યાંક ૩૯૦ થી ૪૨૬ સુધી ક્રમસર છે.

D હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૨૮ સુધી છે. આ પ્રતિ ખંડિત છે. એમાં આરંભનાં બે પત્ર નથી, એટલે એમાં ૧ થી ૩૦ કડી નથી. ત્રીજા પત્રમાં કડી ૩૧ થી શરૂ થાય છે. કડી-ઓના સંખ્યાંકમાં નીચેના સંખ્યાંક લખાયા છે :

- (૧) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક લખાયા નથી :
૧૧૩, ૧૫૮, ૨૮૮, ૩૯૬.
- (૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :
૫૪. ૫૮, ૧૧૪, ૧૫૬.
- (૩) ૧૩૪ સંખ્યાંકને બદલે ૧૪૪ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે.

‘E હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૪ સુધી અપાયો છે. એમાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ નજરે પડી છે :

·(૧) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૪૬, ૯૮, ૯૯. ૨૫૬, ૨૫૭, ૨૫૮, ૩૪૩, ૩૪૪, ૩૪૫, ૩૪૬, ૩૪૭.

·(૨) નીચેનો સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયો છે :

૨૬૧.

(૩) ૪૧ સંખ્યાંક ફક્ત અડધા ચરણુને જ અપાયો છે.

·(૪) ૩૨૬ અને ૩૨૭ સંખ્યાંક વચ્ચે ૩૩૧ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે.

(૫) ૩૨૭ સંખ્યાંકથી ૩૪૨ સુધી સંખ્યાંક ક્રમસર છે. ત્યારપછી તરત જ ૩૪૮ સંખ્યાંક લખાયો છે. ત્યારપછી ૪૧૪ સંખ્યાંક સુધી ક્રમસર છે અને ત્યારપછી ૩૬૭ સંખ્યાંક લખાયો છે.

·(૬) ૩૬૭ અને ૩૬૮ સંખ્યાંકની વચ્ચે ૧૯ કડી નથી, પણ તે પછીની કડીઓના સંખ્યાંક ક્રમસર આપેલા છે.

(૭) સંખ્યાંક ૩૮૫ પછી ૧૦ કડી નથી. તે પછીની કડીઓના સંખ્યાંક ક્રમસર છે.

·F હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. સંખ્યાંકોની ખાખતમાં નીચેની કેટલીક ત્રુટિઓ જણાઈ છે :

(૧) નીચેની કડીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૪૫, ૨૪૭, ૨૯૮, ૩૬૯.

(૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :

૧૮, ૪૪, ૨૯૭, ૩૬૭.

·(૩) ૩૭૭ સંખ્યાંક પછી સીધા ૧ થી ૪ સંખ્યાંક આપેલા છે, અને પછી તરત જ ૩૮૨ સંખ્યાંક અપાયો છે. ૩૮૨ સંખ્યાંકથી ૪૧૫ સુધી સંખ્યાંક ક્રમસર છે.

G હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓના સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. કડીઓના સંખ્યાંક આપવામાં નીચેની સરતચૂક થયેલી જણાઈ છે :

(૧) નીચેની કડીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૨, ૮૬, ૧૩૨, ૧૩૩, ૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫, ૨૨૭, ૨૫૫, ૩૨૩, ૩૪૬.

(૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ જો વાર લખાયા છે :

૬૬, ૧૨૩, ૧૪૧, ૨૫૨, ૨૭૮, ૨૭૯, ૨૮૦, ૩૧૩, ૩૩૩.

(૩) સંખ્યાંક ૧૨૫ પછી ફરીથી ૧૨૧ થી સંખ્યાંક અપાયા છે તેમાં ૧૨૩ સંખ્યાંક જો વાર લખાયો છે.

(૪) ૧૪૪ સંખ્યાંક પછી સીધો ૧૫૬ સંખ્યાંક છે અને સંખ્યાંક ૧૫૬ થી ૧૭૦ સુધી ક્રમસર છે. ૧૭૦ સંખ્યાંક પછી તરત જ ૧૬૧ સંખ્યાંકથી શરૂ થાય છે.

(૫) ૩૭૬ સંખ્યાંક પછી તરત જ ૧ થી ૧૧ સંખ્યાંક આપ્યા છે અને ત્યારપછી ૩૮૮ સંખ્યાંક અપાયો છે. ત્યારપછી ૪૧૫ સુધીના સંખ્યાંક ક્રમસર છે.

H હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓના સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. એમાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ રહી ગઈ છે :

(૧) નીચેની કડીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૦૭, ૧૩૫, ૧૫૩, ૧૮૮, ૧૯૯, ૨૬૧, ૨૬૭.

(૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ જો વાર લખાયા છે :

૨૬, ૧૦૮, ૧૨૬, ૧૬૭, ૨૨૩, ૨૫૬, ૨૬૬, ૩૭૫.

(૩) ૨૬૮ સંખ્યાંકને બદલે ૨૬૫ સંખ્યાંક લખાયો છે.

(૪) ૨૬૮ સંખ્યાંક પછી સંખ્યાંક ૧ થી ૬ સુધી અપાયા છે, અને ત્યારપછી સંખ્યાંક ૩૮૪ થી શરૂ થાય છે.

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ : જીદી જુદી હસ્તપ્રતિઓમાં કરીઓના સંખ્યાકોનો નમૂનારૂપ કોઠો

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની જુદી જુદી હસ્તપ્રતિઓમાં આરંભની છ કડી સુધી સંખ્યાકો બરાબર મળતા આવે છે સાતમી કડીથી સંખ્યાકોમાં ફેરફારો જોવા મળે છે. એ ફેરફારો કેવા છે તે દર્શાવવા માટે ૨૦ કડી સુધી નમૂના-રૂપ કોઠો બાંધી આપ્યો છે. બાકીની કડીઓ વિશે તે તે હસ્તપ્રતિના સંખ્યાકો વિશે આપેલી ચાહિતી જુઓ.

કડીનું અંતિમ પદ	A પ્રતિ	B પ્રતિ	C પ્રતિ	D પ્રતિ	E પ્રતિ	F પ્રતિ	G પ્રતિ	H પ્રતિ	I પ્રતિ	J પ્રતિ
સરસત્તિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
ડંસ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
કુવારિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
આધારિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મંડપચેલ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મંડિલ તેણિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મીઠલ હોમ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
વિચાર	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
પ્રતાપ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
કુકાલ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦

શ્લોકનું અંતિમ પદ A અતિ B અતિ C અતિ D અતિ E અતિ F અતિ G અતિ H અતિ I અતિ J અતિ

તિસહ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧
મદ્યહ્ન	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૨	૧૨	૧૧
સરીર	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩
કિલિ	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪
રક્ષણ મિલ્લ	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫
પાલવન	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬
સસસસસ	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭
સાર	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮
દેવ સુમ	૧૯	૨૧	૧૯	—	૨૦	૨૦	૧૯	૨૦	૧૯	૧૯
છાં	૨૧	૨૨	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૦	૨૧	૨૦	૨૦

(૨૦ નથી)

‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ની વિવિધ હસ્તપ્રતિઓમાં કડીઓના કૃત્ર સંખ્યાક્રમાં તથા સંખ્યાક્રમાં ક્રમાં ગણુ ફેર નોવા મળે છે. વળી, કેટલીક પ્રતોમાં કેટલીક કડીઓ નથી, અને કેટલીક કડીઓ આગળપાછળ છે. એથી કૃતિની અધિકૃત વાચનામાં કડીઓનાં પાકંતરો નોંધવાનું સરળ નથી. અહીં ૧૦૦, ૨૦૦, ૩૦૦, ૩૯૦, ૪૦૦, ૪૪૧ અને ૪૪૨

કડીનાં પાકંતરો સ્થાવરો નમૂનારૂપ દોઢો

કડીનું પ્રથમ અરથ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
માધ્યમીય પ્રતિ યોદ્ય... કૃત્ય સમર કૃત્ય હુલ	૧૦૦	૮૯	૧૦૭	૯૯	૧૦૬	૧૦૦	૯૮	૯૬	૧૦૨	૧૦૨
આપણુ પછ સાધિ હિવધ. સુગતિ વસાવધ તેહ....	૨૦૦	૧૯૨	—	૧૯૭	૨૦૫	૨૦૦	૧૯૨	૧૯૨	૨૦૩	૨૦૩
હું'ં ક'પાવધ મેલહી પાપ...નસા નાલ છધ નભુ દોર.	૩૦૦	૨૮૩	૨૯૦	૨૯૧	૨૯૯	૨૮૭	૨૮૨	૨૮૨	૨૯૫	૨૯૫
પ'દુધ'ં ક'પાસ કલ નેણિ સાધી...અં ઉલગી તે સુકિત પદ્ધતિ,	૩૭૧	૩૭૧	૩૮૧	૩૭૮	૩૭૫	૩૭૧	૩૭૦	૩૭૦	૩૮૪	૩૮૪

કાવ્યપાઠ

ઈદં શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ^૧

રાગ ધનાસી; ધુરિ દ્વહા^૨

પહિલઉ પરમેશ્વર નમી^૩ અવિગત^૪ અવિચલ ચિત્ત^૫;
સમરિસ^૬ સમરિસ ઝીલતી, હંસાસણિ સરસતિ^૭. ૧

માનસ^૮ સિંરિ^૯ જાં નિમ્મલ્લી^{૧૦} કર્ણ કતુહલ^{૧૧} હંસ;
તાં સરસતિ રંગિંહિ^{૧૨} રમણ^{૧૩} જોગી જાણુઈ ડંસુ^{૧૪}. ૨

પાઠાંતરો :

૧ હસ્તપ્રતિ B અહં નમઃ, C હૈં નમઃ શ્રી વીતરાગાય, D (પત્ર નથી), E સર્વમાય નમઃ, F હૈં હીં શ્રી ગૌતમ ગણુધરાય નમઃ, G શ્રી ગૌતમાય નમઃ, H અહં, IJ શ્રી ગૌતમાય નમ.

૨ B ધુરિ દ્વહા રાગ ધનાસી, C રાગ ધનાસી, D (પત્ર નથી), EF નિત્ય જ્ય. G રાગ ધનાસી દ્વહા, H ધુરિ દ્વહા રાગ ધનાસી, I ધુરિ દ્વહા રાગ ધનાસી, J રાગ ધનાસી દ્વહા.

૩ B પહિલુ પરમેશ્વર નમી, CH પહિલુ પરમેશ્વર નમી, D (પત્ર નથી), EF પહિલુ પરમેશ્વર નમી, GIJ પહિલઉ પરમેશ્વર નમી

૪ B અવિઠલુ, CF અવિઠલ, D (પત્ર નથી), E અવિગઉ, IJ અવિઠલ.

૫ B C E F G H I J ચિત્તિ, D (પત્ર નથી).

૬ B E G H I J સમરિસુ સમરિસિ, C સમરિસ સમરિસિ, D પત્ર નથી, F સમરિસુ સમરિસિ.

૭ CEF સરસતિ, D - પત્ર નથી

૮ C માનસિ, D પત્ર નથી ૯ B સારિ, C E F G H I J સરિ, D પત્ર નથી.

૧૦ BH નિમ્મલ્લ, CFIJ નિમ્મલ્લ, D પત્ર નથી, E નિમ્મલ્લ. ૧૧

BH કુતુહલુ, CE કુતુહલ, D પત્ર નથી, IJ કુતુહલ ૧૨ BC FGH રંગિઈ,

D પત્ર નથી E રંગઈ, IJ રંગિ, ૧૩ BCEFHI રહઈ, D પત્ર નથી, G

રહિ ૧૪ C E F I J ડંસ, D પત્ર નથી.

પાણી પાહણી^૧ સામિણી, મન સરસતિ સંભારિ;
દીસઇ દુયણ^૨ દુયંગણી,^૩ લીડી^૪ ભુવણ^૫ દુવારિ.^૬ ૩

હિવ વસ્તુ^૭

નાભિમંડલિ^૮ નાભિમંડલિ મૂલ^૯ જે કંદ;^{૧૦}
તિણિ સુતી^{૧૧} જગવિય^{૧૨} મૂલ^{૧૩} પાવણ^{૧૪} જુતિહિ^{૧૫} નિરુધિય;^{૧૬}
તઉ અદિલય^{૧૭} પવણભલિ અવહિમગિ^{૧૮} સસિપાણિ લુધીય;^{૧૯}
દેવી દેવી સરિસર^{૨૦} મઇ દિડી^{૨૧} દશમ દુઆરિ;^{૨૨}
કરિસુ^{૨૩} કવિત્ત^{૨૪} સુહામણ^{૨૫} તેહ સરસિત્ત^{૨૬} આધારિ. ૪

હિવ દ્વંડ

જે ઘટ સુધિ^{૨૭} અજાણતા, કરઇ કયા કલ્લોલ;
પડતછિ^{૨૮} ધરતે પરિહરી,^{૨૯} ગિરિ સરિ^{૩૦} મંડુ^{૩૧} ટોલ. ૫

૧ D પત્ર નથી, E પાહિણી. ૨ CIJ દુયણ, D પત્ર નથી, G દુઅણ. ૩ BEFIJ દુયગમી, C દુયગમી, D પત્ર નથી, H દુઅગમી ૪ BFGHIJ ભીડે, D પત્ર નથી ૫ BHIJ ભુયણ, D પત્ર નથી, EF ભૂયણ, G ભૂઅણ. ૬ BFH દુવારિ, C દુવારિ, D પત્ર નથી, EG દુઆરિ ૭ C હિવ વસ્તુ; D પત્ર નથી, G વસ્તુ. ૮ BCH નાભિ મંડલ, D પત્ર નથી, EFGIJ નાભિ મંડલ ૯ BCEBGHIJ મૂલિ, D પત્ર નથી ૧૦ BCEGH કંદુ, D પત્ર નથી ૧૧ C સુતીય, D પત્ર નથી. ૧૨ B જગવિય, C જગવીય, D પત્ર નથી, IJ જગવીય, FGH જગવિય ૧૩ D પત્ર નથી, E મૂલિ ૧૪ BH પવણ, CFGIJ પવણ D પત્ર નથી, E પવન ૧૫ D પત્ર નથી, F જુતિહિ, GH જુતિ ૧૬ BCEH નિરુધીય, D પત્ર નથી. ૧૭ D પત્ર નથી, H તુ અદિલય ૧૮ BGHIJ અવહમગિ, CF અવહમગિ, D પત્ર નથી. ૧૯ BCFHIJ લુધિય, H લુદીય. ૨૦ CE સરિસ, D પત્ર નથી. ૨૧ F દિહિય, G દિહિય. ૨૨ BF દુવારિ, CE દુઆરિ, D પત્ર નથી, GIJ દુઆરિ. ૨૩ BG કરિસછિ, CEHIJ કરિસિછિ, D પત્ર નથી ૨૪ BEH કવિત્ત, D પત્ર નથી ૨૫ BEH સુહામણ, CFGIJ સોહામણ, D પત્ર નથી ૨૬ BEFGH તેહ સરસતિ, C તે સરસતિ, D પત્ર નથી, IJ સા સરસતિ ૨૭ CHIJ સુહિ, D સુહિ, D પત્ર નથી ૨૮ BEFGIJ પડતુ, CH પડતુ, D પત્ર નથી ૨૯ IJ પરહરી, D પત્ર નથી. ૩૦ BEFGHIJ સિરિ, C સિર, D પત્ર નથી. ૩૧ C માંડ, D પત્ર નથી.

નવમા રસ અમરસ^૧ મ ધરિ,^૨ આઠે આણિઉ છેહ;^૩
 ગુરુઆ^૪ તઉં^૫ ગુણિ આગલઉ,^૬ મહુવડિ^૭ મંડી^૮ તેણિ.^૯ ૬
 સેવીતા સવિ રસ વિરસ, ઇક્ષાધક્ષિ^{૧૦} બોધ;
 નવમઉ જિમ જિમ સેવિયઇ,^{૧૧} તિમ (૨) મીઠઉ હોઇ. ૭

કિવ વસ્તુ

નાણુ^{૧૨} નિરુપમ (૨) જગહ ઉવયાર;^{૧૩}
 ઘટ^{૧૪} ભિંતરિ^{૧૫} નિર્મલઉ,^{૧૬} જસ^{૧૭} નામિ સવિ રોગ નાસઇ;
 જર રખસ^{૧૮} વેગલી^{૧૯} સયલ^{૨૦} સિધિ નિવસંતિ પાસઇ;
 પુણ્ય પાપ બેવઇ^{૨૧} ટલઇ ક્ષીસઇ મુખ^{૨૨} દુવાર;^{૨૩}
 સાવધાન તે સંભલઉ હરખિહિ^{૨૪} હંસ વિચાર.^{૨૫} ૮

૧ BCEGH અમરિસુ, D પત્ર નથી, FIJ અમરિસ ૨ F ધુરિ, D પત્ર નથી.
 ૩ BEFGHIJ છેહ, D પત્ર નથી. ૪ BH ગુરુયાં, CF ગુરુયા, D પત્ર
 નથી, G ગિરુઆ, IJ ગરુઆ ૫ BCFGH તુ, D પત્ર નથી, HIJ તુ ૬ BCEGH
 અગલઉ, F ઉગલઉ, D પત્ર નથી ૭ BCEFGHIJ મુહવડિ ૮ F મંડીય,
 D પત્ર નથી. ૯ BCEFGHIJ તેહિ, D પત્ર નથી ૧૦ BCGIJ ઇક્ષાધક્ષિ,
 D પત્ર નથી, BFG ઇક્ષાધક્ષિ ૧૧ CEF સેવીયઇ, D પત્ર નથી, GHIJ
 સેવીઇ ૧૨ CGIJ નાણુ, D પત્ર નથી. ૧૩ BEGHIJ ઉવયારુ, C અવ-
 યાર, D પત્ર નથી; F અવયારુ ૧૪ BCFHIJ ધટુ, D પત્ર નથી ૧૫
 I ભિતરિ, D પત્ર નથી ૧૬ B નિર્મલુ, D પત્ર નથી, E નિર્મલઉ, H
 નિર્મલઉ. ૧૭ BCEFGHIJ જસ, D પત્ર નથી. ૧૮ BCEFGHIJ રખસિ,
 D પત્ર નથી ૧૯ CG વેગલીય, D પત્ર નથી ૨૦ BCEGHIJ સયલ સિદ્ધિ,
 F સિધિ સીમ ૨૧ BFGH બેવઇ ટલઇ, CE બેઉ ટલઇ. ૨૨ C મોખ,
 IJ મુખ, D પત્ર નથી ૨૩ BFHIJ દુવારુ, C દુવારિ, G દુવાર, D
 પત્ર નથી ૨૪ BH હરખિહિ, D પત્ર નથી, GHI હરખિ. ૨૫ BF
 વિચારિ, D પત્ર નથી, GIJ વિચારુ

તેયવંત^૧ તિહુ^૨ ભુવણ મગનરિ; પરમહંસ નરવર^૩ અવધારિ;
જહિ^૪ જપતાં નવિ લાગઇ પાપ;^૫ દિન (૨) વાધઇ અતિક^૬ પ્રતાપ.^૭ ૬

દ્રૂપદ^૮

બુદ્ધિ મહોદધિ બહુ બલવંતુ,^૯ અકલ^{૧૦} અજેય^{૧૧} અનાદિ અનંતુ;
ક્ષણ^{૧૨} અમરગણિ પિણિ પાયાલિ, ઇછાં વિલસઇ તે તિહુંકાલ.^{૧૩} ૧૦
આંધિઉ^{૧૪} નીકિસુ ત્રિભુવન^{૧૫} માઇ, નાન્હઉ^{૧૬} કુચ^{૧૭} સરીર સમાઇ;
દીપતિ દિણ્યર^{૧૮} કોડિહિં જિસઉ, જિહાં જોતઉ^{૧૯} તિહાં

દેવઉ^{૨૦} તિસઉ.^{૨૧} ૧૧

એકિ^{૨૨} લણ્ણઇ એહજિ^{૨૩} અરિહંત,^{૨૪} એહજિ^{૨૫} હરિહર^{૨૬}

અલખ^{૨૭} અનંત;^{૨૮}

જિણિ જિમ બાણિઉ તિણિ તિમ તિમ કહિઉ,

મન ઇંદ્રીય^{૨૯} બલિ તે નવિ ગ્રહચઉ ૧૨

- ૧ B તેયવંતુ, CHIJ તેજવંતુ, E તેયવંતુ, G તેજવંત, D પત્ર નથી.
૨ BC ત્રિભુવન, D પત્ર નથી, EFGHIJ ત્રિહુ ભુવન ૩ D પત્ર નથી, G નરવર.
૪ BCEFGHIJ જોહ, D પત્ર નથી ૫ BEFH પાપુ, D પત્ર નથી ૬ BCEF-
GHIJ અધિક; D પત્ર નથી. ૭ BEF પ્રતાપુ, D પત્ર નથી. ૮ BCEFGHIJ માં
(કડી ૯ પહેલાં) હિવ ચઉપઇ દ્રૂપદ, G ચઉપઇ દ્રૂપદ, D પત્ર નથી.
૯ D પત્ર નથી, EGIJ બલવંત. ૧૦ B અકલુ D પત્ર નથી ૧૧ BCEHIJ
અજેઉ. D પત્ર નથી ૧૨ BCFGHIJ ક્ષણિ; D પત્ર નથી ૧૩ BCEFGHIJ
ત્રિહુકાલિ, D પત્ર નથી ૧૪ BCEFGHIJ વાધિઉ નીકિસુ, D પત્ર નથી.
૧૫ BCEIJ ત્રિભુવનિ માઇ; D પત્ર નથી. ૧૬ BJ લાન્હઉ; D પત્ર નથી ૧૭
BCEFGHIJ કુચુ શરીરિ, D પત્ર નથી. ૧૮ BCH દિણ્યરુ, D પત્ર નથી
૧૯ BCGHIJ જોઉ, F જોય; D પત્ર નથી ૨૦ F દેખયં, D પત્ર નથી
૨૧ D પત્ર નથી, G તિસુ. ૨૨ D પત્ર નથી, GIJ એક. ૨૩ BC એહજિ;
D પત્ર નથી; F એહ જ. ૨૪ BCEFG અરિહંતુ, D પત્ર નથી ૨૫ BF
એહજિ, D પત્ર નથી ૨૬ BGH હરિહર, D પત્ર નથી ૨૭ BFIJ અલખુ;
D પત્ર નથી ૨૮ BCFGHIJ અનંતુ; D પત્ર નથી ૨૯ BCGH મન ઇન્દ્રિય;
D પત્ર નથી, E મનિ ઇન્દ્રિય, IJ મનિ ઇન્દ્રિય.

કાઠિ^૧ જલણિ જિમ ધરણિ^૨ ત્રેહ, ^૩ કુસુમિ^૪ પરિમલ^૫ ગોરસ નેહ; ^૬
તિલહિ^૬ તેલ જિમ નાઠિક^૭ નીર, તિમ તે નિતસય જગત સરીર. ^૮ ૧૩
રાણી તાસુ ચતુર ચેતના, કેતા શુભ જોલહ^૯ તેહના;
રાઉ રાણી જેઉ ^{૧૦} મનનય મેલિ, ફિરિ (૨) કરઈ કવૂહલ^{૧૧} કેલિ. ૧૪
નવજ્યુવણ નવરંગી નારિ, સામલડી સહજિહિ^{૧૨} સુવિકાર; ^{૧૩}
માયા રમણિ રમંતી રેલી, ^{૧૪} અન્ન દિવસ^{૧૫} નરવર રહઈ^{૧૬} મિલી. ૧૫
નરપતિ નિરવય તેહનુ^{૧૭} રૂપ, ^{૧૮} નયણિ બાણિ તિણિ વીધિઉ^{૧૯} ભૂપ; ^{૨૦}
તં બાણી રાણી વીનવય, સ્નામી^{૨૧} ઉતટ કાંઇ પાંકવય. ^{૨૨} ૧૬

હિવ ધૂપહ

જવડી^{૨૩} રે રમણી મતગય ગમણી, પેથી^{૨૪} ભૂલઉ^{૨૫} ત્રિહુંભુવણ^{૨૬} ધણી;
અમૃતકુહિ^{૨૭} કિમ તિસ^{૨૮} ઉછલય, સમુદ્ર થકી પેહ^{૨૯} ન નીકલય;
સરવર માહિ ન હવ^{૩૦} પરજલઈ ધરાણિ બાર^{૩૧} સેપ^{૩૨} ન સદસલય. ૧૭

૧ B કાઠિ જલણ, C કાઠિ જલણ, D પત્ર નથી, E કાઠિ જલણ, FHIJ કાઠિ
જલણ ૨ BCHIJ ત્રેહ, D પત્ર નથી. ૩ BCFGHIJ કુસુમિહિ, D પત્ર
નથી, E કુસુમિહિ ૪ BH પરિમલ, D પત્ર નથી. ૫ BCIJ ગોરસ નેહ,
D પત્ર નથી ૬ BHIJ તિલહિ તેલ, CFG તિલહિ તેલ, D પત્ર નથી.
૭ BEFH તાઠિક નીરિ, C તાઠિક નીર, D પત્ર નથી. ૮ BCHIJ શરીરિ,
D પત્ર નથી, E શરીરિ, F શરીર ૯ F જોલ, D પત્ર નથી ૧૦ BEF-
HIJ જે, D પત્ર નથી ૧૧ BCFG કવૂહલ, D પત્ર નથી ૧૨ BCEHIJ
સુવિકારિ, D પત્ર નથી, G સુવિચારિ ૧૩ BHE રલી; D પત્ર નથી.
૧૪ BCEFGHIJ દિવસિ, D પત્ર નથી. ૧૫ G રહિ, D પત્ર નથી, IJ
નઈ ૧૬ D પત્ર નથી; F તેહનય, G તેહનઉ. ૧૭ BCGH રૂપ, D પત્ર
નથી ૧૮ BEFH ભૂપ, D પત્ર નથી ૧૯ B સામી; D પત્ર નથી ૨૦
BCFH પાંકવય; EIJ પાંકવય, D પત્ર નથી. ૨૧ BCFGHIJ રુપડી. ૨૨
BFH દેખી, CGIJ દેખી; D પત્ર નથી, E દેખીય ૨૩ D પત્ર નથી, F
ભૂલ ૨૪ D પત્ર નથી, E ત્રિહુંભુવણ ૨૫ D પત્ર નથી, E કુહ ૨૬ B વિસુ,
D પત્ર નથી, IJ વિષ. ૨૭ D પત્ર નથી, G રવિ ૨૮ BEF દુગ; D પત્ર
નથી ૨૯ BCEFGHIJ બારિ, D પત્ર નથી. ૩૦ B શેપુ. CEFGHIJ શેપ; D
પત્ર નથી.

રવિ કિમ વરસુ^૧ ઘોર ધાર,^૨ ઝરણ^૩ સુધાકર કિમ અંગાર;^૪
જય^૫ તું શ્રુકિસિ દેવ વિચાર,^૬

લોક તણી કુણ કરિયા^૭ સાર. ૧૮૯-૧૧

નારિ^{૧૨} ભરયા^{૧૩} છંદ સગલા^{૧૪} દેસ,

ચંચલ ચમકત^{૧૫} દીસણ^{૧૬} વેષ;^{૧૭}

ઠામિ (૨) જઇ મંડિસિ^{૧૮} ગ્રેમ;^{૧૯} જાતે દિવસ^{૨૦} ન દેખુ^{૨૧} ક્ષેમ. ૧૯

આહા^{૨૨} છાંહ લીતિ જાજરિ, વેટી^{૨૩} ધન^{૨૪} ભોજન^{૨૫} વાજરી;^{૨૬}

૧ D પત્ર નથી; IJ વરિસણ ૨ CEFH ઘોર અ ધાર; D પત્ર નથી ૩ D પત્ર નથી, H ધરણ (ય અને ધ અક્ષરના મળતાપણાને લીધે લહિયાની સરતચૂકથી લખાયેલ લાગે છે) ૮ BCH અંગાર; D પત્ર નથી ૫ B જઈ તણી, CEF GHIJ જઈ તુ, D પત્ર નથી ૬ C વિચાર; D પત્ર નથી ૭ BCEFH કરિસણ, IJ કરિસિ. ૮ B સાધ (ર અને ર ના મળતાપણાને લીધે લહિયાની સરતચૂકથી લખાયેલ લાગે છે) ૯ B H મા કડીનો સખ્યાક ૧૯ અપાયો છે ૧૦ BFIJ માં નીચેની એક વધુ કરી મળે છે :

‘માયા કિરિ છંદ તુમહચી નારિ, એહ સગતિ તુ પડિસિ સસારિ,
એતા દિવસ અલાવડિ કરી, આજ ઠાપ તઈ વધિ આદરી ? ’

૧૧ B ૧૯ મી કડી નીચે પ્રમાણે છે જે અન્ય કોઈ હસ્તપ્રતમાં નથી.

‘તુમ નઈ હૂ તણિ પૂરણિ દેષ, જાણુ અજાણુહ કવણુ વિશેષ.

વાઈ હાલણ સુઠા તણા, સલકણ શ્રુગ ન ગિરિવર તણા ’ ૧૯

૧૨ B હસ્તપ્રતિમાં આ ૧૯ મી કડી નથી. ૧૩ BCEFGHIJ ભરિયા ૧૪ BCEFGHIJ સધલા ૧૫ BCEFGHIJ ચમકણ ૧૬ BCEFGHIJ સવે ૧૭ BF સવેસુ; CGHIJ સુવેસુ ૧૮ BG માડિસિ, CH માડિસુ, IJ માંડિસિ. ૧૯ B ગ્રેસુ ૨૦ BCEFGHIJ દિવસિ ૨૧ BHIJ દેખણિ પેસુ; C દેખણિ પેમ; F દેખણ પેસુ, G દેખૂ પેસુ ૨૨ BCGHIJ આભે; આહા ૨૩ BCEFGHIJ એટી ૨૪ B ધણુ; CEF ધનુ, H ધણુ ૨૫ BEGIJ ભોજનિ. ૨૬ BCEFGHIJ બાજરી.

હાર^૧ ત્રેહ^૨ અસતીનઉ^૩ નેહ,^૪ વહિલઉ^૫ દેવ દેખાલઇ છેહ.^૬ ૨૧
 માંડ બોલાવઇ^૭ પરાયઉ^૮ મર્મ,^૯ એ પૂરઉ છઇ ગણિકાધર્મુ:^{૧૦}
 જે જે આગઇ ધહરઇ^{૧૨} મિલયા, ૨^૧ક રાય તે^{૧૩} સવિ રહયા. ૨૨
 મ કરિ અજાણી સી વિસ્વાસુ,^{૧૪} સી કહિયઇ,^{૧૫} દોરી વિણુ^{૧૬} પાસ;^{૧૭}
 હિવડાં દીસઇ એ સીયલી, પણુ^{૧૮} તાપ વિસઇ^{૧૯} જિમ સીયલી. ૨૩
 સઉ કિ ૨^૦ભણીહઉ^{૨૧} ન કહઉ^{૨૨} સ્વામિ,^{૨૩}
 બીયા બારહુ^{૨૪} તુરહારઇ^{૨૫} નામિ;
 જે સીધામણિ^{૨૬} તેહનઇ^{૨૭} કહી, બચા^{૨૮} ઘડા ઉપરિ તે વહી. ૨૪

૧ BCEG હારિ ૨ BCF ત્રેહ ૩ CFH અસતીનુ ૪ BCIJ નેહ ૫ F વહિલુ,
 ૬ (એ શબ્દ પછી) પહિલઉ ૬ BCEF છેહ ૭ આ હસ્તપ્રતમાં એક કડી
 રહી ગઇ છે (જુઓ પાઠાતર ન. ૧૧-૫. ૨૦) એટલે ૨૦ મી કડી નથી કડી
 ૧૬ પછી ૨૧ મી કડી લખવામાં આવી છે (A હસ્તપ્રતની કડીઓના
 સખ્યાકમાં ફેરફાર ન કરતાં જેમ છે તેમ જ રાખવામાં આવ્યા છે)

કડીઓના સખ્યાક લખવામાં લહિયાની સરતચૂકને લીધે કેટલાક ફેરફારો
 એવા મળે છે કેટલીક પ્રતિમાં પોતાની સરતચૂક જણાતાં લહિયા પાછળથી
 એકાદ સખ્યાક એવડાવીને સખ્યાક મેળવી લે છે. ઉત. G હસ્તપ્રતમાં
 કડી ન ૭ લખવાની રહી ગઇ અને આઠમી કડીનો ન. ૭ અપાયો
 એટલે કડી ન ૧૩ નો સખ્યાક ન લખીને સખ્યાક મેળવી લેવામાં આવ્યો
 છે આમ છતાં કડીઓ ૧૮, ૧૯, ૨૦ થી બધી જ હસ્તપ્રતોમાં સખ્યા-
 કમાં ફરક પડવા માડ્યો છે (વિશેષ માહિતી માટે જુઓ પરિશિષ્ટ નં.—)
 ૮ CEFHJ બોલાવઇ, B બોલાવ ૯ BCEGH પિયારઉ, F પીઆરુ; IJ
 પિઆરઉ ૧૦ BH મર્મુ ૧૧ CEFHJ ધર્મ ૧૨ BCFGH એહરઇ, EIJ
 એહનઇ ૧૩ BCEHIJ જિમ તે, F જિમ ૧૪ B વીસાસુ; CGHIJ વીસાસ;
 H વેસાસ; F વિસાસ ૧૫ BFGHIJ કહીઇ; CE કહીયઇ. ૧૬ CFGHIJ
 વિણુ. ૧૭ B પાસુ ૧૮ BCIJ પ્રણુ; EFG પણુ. ૧૯ BCIJ વિસિઇ, E
 વિસયઇ, FG વસિઇ. ૨૦ IJ ભણિ ૨૧ C હઉ; EFIJ હું, H હ ૨૨ BCH
 ન કહું, E કહઉ ન; FG કહુ ન ૨૩ C સામિ ૨૪ BFH બારહઉ;
 CIJ બારઉ G બારૂ ૨૫ C તેહનઇ ૨૬ B સીધાવણુ; CEFHJ સીધામણુ.
 ૨૭ BFG તીણુ; CEIJ તીણુ, H તેણુ ૨૮ BCEFHJ હરિયા

રાખી તારાહડિય^૧ રીતિ રહીય,^૨ સરમણી^૩ રાયનઇ ચીત્તિ;
એવડ^૪ દાઘ^૫ ન સઘઇ સહી, ચેતન કિહી લુકી નઇ રહી. ૨૫
સઠકિ તણ્ણ^૬ જઇ^૭ ટાલિઈ^૮ સંતાયુ,^૯

તઈ માયા માંડી^{૧૦} વહુ^{૧૧} વ્યાયુ;^{૧૨}

જિમ (૨) રાજા માયા કલિઈ,^{૧૩}

તિમ (૨) ત્રિભુવન ધણી^{૧૪} જસુ ટલિઈ.^{૧૫} ૨૬
તઈ તિણિ માંડિઈ^{૧૬} વસીવા^{૧૭} સહી, કાયા નગરી નવ વારહી^{૧૮}
જે હું^{૧૯} તઈ^{૨૦} જગપતિ નિરદોષુ,^{૨૧} તિણિ તે તઈ માનિઈ^{૨૨} સંતોયુ. ૨૭
ન્યાનકલા^{૨૩} તિણિ^{૨૪} તિમ ઉલવી,^{૨૫} નગર^{૨૬} ન સઘઇ^{૨૭} જિમ નાલવી;
મનહઇ^{૨૮} દીધઈ તઈ વ્યાપાર, આપણ કંધ^{૨૯} ઊતારિઈ^{૩૦} ભાર. ૨૮
મન^{૩૧} મુહતઈ^{૩૨} મિલ્યઈ^{૩૩} હઇ મૂલિ.

રાજકાજ^{૩૪} કીધા^{૩૫} તિણિ ધૂલિ;

અંચલ^{૩૬} અહુ દિસિ અઉપટ^{૩૭} ફિરઇ,

દીજઇ^{૩૮} કેડિ નહી^{૩૯} પશુનઇ^{૪૦} કરઇ. ૨૯

૧ BCFGHIJ તાઇ રાહડિ; E તારહડિ. ૨ IJ રદિય ૩ IJ સુરમણી.
૪ BCHIJ એવડુ; G એવડઈ ૫ BH દાધુ. ૬ E જઈ ૭ CEH સંતાયુ
૮ BCGHIJ માંડિઈ; E માંડયઈ; F માંડિઈ ૯ BCEEGHIJ બહુ. ૧૦
CE વ્યાપ. ૧૧ E હલ્યુ. ૧૨ B ધણિય; CEFGEH ધણીય, IJ ધણીઅ
૧૩ BCGHIJ પટલિઈ, E પટલ્યઈ, F પટલીઈ. ૧૪ BCEFGHIJ માંડી.
૧૫ BCEHIJ વસિવા સહી, F વિસવા સહી, G વસવા સહી. ૧૬ BCEFGHIJ
આપણી ૧૭ EFGIJ હૂંતઈ; H હૂંતું. ૧૮ B નિદોષુ; CEFGEHIJ નિદોષ
૧૯ E માનયઈ. ૨૦ CEFGEH સંતોય ૨૧ BCEFGHIJ ન્યાનકલા. ૨૨ E
તિમ તિણિ. ૨૩ BCH અલવી. ૨૪ G નગર. ૨૫ BCEHIJ સઘઇ ૨૬
B મનરઇ, CFHIJ મન રહઇ, G મનનઇ ૨૭ BCEGH ખાંધ; FIJ ખધ
૨૮ E ઊતારયઈ. ૨૯ BC ભાર. ૩૦ BF મનુ ૩૧ BC મહતઈ; F મહુતઈ;
H મહતુ, IJ મહિતઈ ૩૨ BCGHIJ મઘલઈ. ૩૩ B રાજકાજ. ૩૪ BC-
GH તિણિ કીધઈ; F તિણિ કીધ; IJ તિણિ કીધાં. ૩૫ B અંચલ; F
અંચુલ. ૩૬ B અઉપટ. ૩૭ B દીસઇ. ૩૮ BCEFGHIJ ન; G નલિ.
૩૯ B કહિય, C કહીય; E કહીયઇ; FIJ કહીઇ; G કહી; H કહીઅં.

મંત્ર^૧ ન મૂલી તે વસિ યાઈ. ક્ષણ^૨ માહિં વિત્રડી નઈ^૩ જઈ; મુહિ મીઠઈ નઈ મઈલઈ,^૪ ચીતિ માયા^૫ સઈ નિતુ મંડઈ પ્રીતિ. ૩૦

વાનરડઈ નઈ વીછી પાધુ,^૬ દાહી જરઈ નઈ દવાનલિ^૭ દાધ; અડિહ સિયાણઈ ચરડાં^૮ હાથિ, બૂઠા^૯ મિહિ^{૧૦} જૂનારી^{૧૧} સાથ. ૩૧

વેસાનલ^{૧૨} નઈ વાચુ^{૧૩} વિઠરાલ;^{૧૪}

વિષધર^{૧૫} સીચઈ^{૧૬} વિસહર લાલ;^{૧૭}

મુહતઈ^{૧૮} માનુ^{૧૯} રાણી નઈ વલઈ,^{૨૦}

ધણુ^{૨૧} ધણેરુ^{૨૨} તઈ^{૨૩} ઝલકલઈ. ૩૨

મુહતઈ^{૨૪} માયા ફેરઈ સાસિ, વલવંતી^{૨૫} ખાંધી પાવહં^{૨૬} પાસિ; રાહ ફેરી કીધઈ રેવણી, આપણુ^{૨૭} પઈ થિઈ રાખં ધણી. ૨૮ ૩૩

૧ BCEFHJ મંત્ર ૨ BH ક્ષણ ૩ માહિ, E ક્ષણ, G ક્ષણ, IJ ક્ષણ. ૩ IJ ને ૪ BCEFGHIJ વિલુઈ ૫ B માયાસુ; CGIJ માયાસઈ; E માયાસુ; F માયાસિ; H માયાસ્ય. ૬ CEGH પાધ; F ખાધ; IJ ખાધુ ૭ B દવાનલિ દાધ, F દવાનલ દાધ. IJ દવાનલિ દાધ ૮ BGH ચરડા, C ચરડ, E ચરડાહા, IJ ચરડહા ૯ BCEFGHIJ બૂઠા ૧૦ BCHIJ મિહિ, E મિહ્યઈ, FG મિલઈ. ૧૧ BEFGHIJ જૂનારી સાથિ, C જૂનારી સાથિ. ૧૨ BCFIJ વેસાનર; E વેસાનર, G વેશાનર, H વેશવાનર. ૧૩ BCEFGH-IJ વાઈ ૧૪ BIJ વિઠરાલ ૧૫ BCEFIJ વિષતરુ, G વિષતર, H વિષ-તર ૧૬ BCFGHIJ સી ચિઈ, E સી ચ્યુ. ૧૭ BEFGHIJ લાલ ૧૮ BH મહતઈ, D મહિતઈ, F મુહતઈ. ૧૯ BCDFGH માનિઈ, E માન્યુ, IJ માનિઈ ૨૦ BCDEFGH વલઈ, IJ ચલઈ. ૨૧ BCDGH ધણુ, F ધણુ. ૨૨ BCDEGH ધણેરઈ, F ધણેર્ય, IJ ધણેરઈ. ૨૩ H તું. ૨૪ B મહતઈ, CEGHIJ મુહતઈ, D મહિતઈ, F મુહતઈ. ૨૫ BCEFHJ વલ-વતિ, D વલવતિ, G વલવંત ૨૬ BCDEFGHIJ પાવહ. ૨૭ B આપણુ. ૨૮ C ધણી

આપણી દેઇ^૧ ઊઠાલઇ^૨ બહુ^૩ ઇછાં^૪ બાંધઇ^૫ છોડઇ^૬ સહુ^૭
જ' જ' ભાવઇ તં તં કરઇ, રાઉ પરાભવ^૮ પેટિસુ ભરઇ. ૩૪
મનનઇ રાણી એક પ્રવૃત્તિ, બીજી બહુ^૯ ગુણ નારિ નિવૃત્તિ;
પ્રવૃત્તિ^{૧૦} મોહ^{૧૧} જણિ^{૧૨} સુત^{૧૩} એક,

નિવૃત્તિ તણઇ પુણ^{૧૪} પુત્ર વિવેક^{૧૫} ૩૫
પ્રવૃત્તિ સુભાવિહિ^{૧૬} ઊછાંછલી^{૧૭} રાજ કાજિ હીડઇ આકુલી;
પ્રીયસુ^{૧૮} પ્રીતિ^{૧૯} જુતે નિરવહી, સરસઇ^{૨૦} સરિસુ રાયઇ સહી. ૩૬
તિણિ વાહિ^{૨૧} મનુ^{૨૨} ત્રિજુનનિ^{૨૩} ભમઇ,

ક્ષણિ^{૨૪} સમાધઇ^{૨૫} નવિ વીસમઇ;
જીવ વિણાસઇ ભાસઇ આણુ, પરધન વનિતા^{૨૬} લાગઉ દાલ. ૩૭
ખંત^{૨૭} પિયંત^{૨૮} ન કરઇ બલખંચ, ^{૨૯}

લહઇ^{૩૦} લગારઇ^{૩૧} નિવૃત્તિ ન અંચ ^{૩૨}
દેખાં^{૩૩} વસિ આબ્યુ^{૩૪} એકંત. ^{૩૫} પ્રવૃત્તિ ભણઇ જોઇ^{૩૬} એકંત ૩૮

૧ BGHIJ આપણિ ૨ BCDHF દિઇ, H દીયઇ, GIJ દીઇ ૩ F ઊઠ-
લઇ ૪ BII બહુય. ૫ GIJ ઇચ્છા ૬ HI બોડઇ ૭ BCII સહુ ૮ B રાઉ
સુપેટ પરાભવિ, C રાઉ સુપેટ પરાભવિ, D રાઉ સુપેટ પરાભવિ, EII રાઉ
સુપેટ પરાભવિ, F રાઇ સુપેટ પરાભવિ, G રાઉ સુપેટ પરાભવ, H રાઉ
સુપેટ પરાભવ ૯ G બહુ ૧૦ DEF પ્રવૃત્તિ ૧૧ B મોહ. ૧૨ BCDGHIJ
જિણિજિ, E જણિ ૧૩ B સુત એક, CDEGHIJ સુત એક ૧૪ C પુણિ,
H પણિ, IJ — ૧૫ BF વિવેક ૧૬ BCFGH સ્વભાવિઇ, D સભાવઇ, E
સ્વભાવઇ, IJ સ્વભાવિહિ ૧૭ E ઉછાલી ૧૮ BCDHIJ પ્રિયસિહિ, E
પ્રિયસુ, F પ્રિયસુ, G પ્રિયસિહિ ૧૯ BCDHGFH પ્રીતિઇતે, GI પ્રીતિ તે ૨૦
BCDFGGII સરિસહિ, E સરિસુ ૨૧ E વાહિ. ૨૨ CDGHIJ મન ૨૩
CFG ત્રિજુન ૨૪ BCEH ક્ષણ, F ક્ષણ, G ક્ષણ, IJ ક્ષણ ૨૫
GIJ સમાધિ ૨૬ D હરતા લાગઉ, H વનિતા લાગુ ૨૭ D ખંત ૨૮
CEFGH પીયંત ૨૯ BH ખલખાચ, C ખલુ ખાંચ, F ખલખ તિય, G
ખલખ ચિ, IJ ખલખ ચ ૩૦ IJ લહિ. ૩૧ CE લગાર, D લગાડઇ ૩૨ BCG-
HIJ આચ. ૩૩ BF દેખી ૩૪ BCDGHIJ આવિહિ, E આબ્યહિ ૩૫ BCFII
એકંતુ, E એકતા. ૩૬ BEFIJ જોઇ એકંતુ, C જોઇ એકંત, G એક ત

નિવૃત્તિ અછં જે તુમ્હારં^૧ નારિ,
 ધુરિ^૨ લગઈ^૩ તે અમ્હનં કાઢણહારિ;^૪
 સુતપ વિવેક^૫ જે છં તેહનં, તે યગિ જાયઈ કરિ^૬ મોહનં. ૩૯
 એહ (૨) સુ^૭ નિવૃ^૮ વલખત^૯ કરં,
 કમ્^{૧૦} જોનિ^{૧૧} પુણ^{૧૨} મોહ^{૧૩} ન મરં;
 નાતિ દિવસિ^{૧૪} મનિ એ અંદોહ^{૧૫};

કિસ ઊછરિસં^{૧૬} લાગડઈ^{૧૭} મોહ. ૪૦
 જિસી^{૧૮} બેલિ^{૧૯} ફલ^{૨૦} લાગઈ તિસઈ^{૨૧}
 લોક વચન હુઈ^{૨૨} ફૂડઈ^{૨૩} કિસઈ^{૨૪};
 એહની મા દેખઈ^{૨૫} જોગાદિ,

જઈ મઈ કાજ^{૨૬} તઈ વાહિરિ^{૨૭} કાદિ. ૪૧
 સઈકિ સમાણઈ^{૨૮} રૂપિઈ^{૨૯} સાપુ,^{૩૦}

વિલગી^{૩૧} મમિ^{૩૨} કરં સંતાપુ,^{૩૩}
 વંજુલ છાયા સાપ^{૩૪} નરિ^{૩૫} ફિરં; મૂલમં^{૩૬} સુકિ નવિ કું^{૩૭} ૪૨

૧ BFF તમ્હારં, C તહમારં ૨ BCEFGHIJ ધુર, D ધર. ૩ BCFH લગ, E લગિ. ૪ BCDEFGHIJ મારણહારિ ૫ BFF સુત. ૬ B વિવેક. ૭ BCEFGHIJ કિરિ, D કિર ૮ BCEFIJ એહસ્ય, DH એહસિઈ, G એસઈ ૯ H નિત ૧૦ BCEFGHIJ ખખખં, DE વચખ ૧૧ CDFGHIJ કમ^{૧૦} ૧૨ B યોગ, CDEFGHIJ યોગિ ૧૩ G પુણિ. ૧૪ B મોહ ૧૫ B દિવસ, CDGHIJ દિવસ ૧૬ BC અંદોહ. ૧૭ BCGH ઉછારિસં, D ઉછરિસં, F ઊરિસં, IJ ઉછરિસ ૧૮ F લાગડ. ૧૯ DEF જેસી. ૨૦ BCDEFGHIJ બેલિ. ૨૧ BF ફલ. ૨૨ B તિસ, CDEGHIJ તિસઈ, F તિસં. ૨૩ BCEGHIJ ફૂડઈ ફૂખ, D ફૂડઈ ફૂખ, F ફૂડ ફૂખ ૨૪ BIJ કિસ, CDEG કિસઈ, F કિસ ૨૫ C દેખઈ, E દેખ, F દેખય, H દેખઈ, IJ દેખડ. ૨૬ B કાજુ જત, DFH કાજુ ૨૭ BCEGH આહિરી, DFIJ આહરી. ૨૮ BCEFGHIJ સમાણ, D સમાણ. ૨૯ BCF સુરૂપિઈ DGH સરૂપિ, IJ સુરૂપિં. ૩૦ DGH સાપ. ૩૧ FIJ વલગી. ૩૨ B મમિ, D મમં. ૩૩ CDGH સંતાપ ૩૪ BCFIJ સાપુ. ૩૫ BCDEFGHIJ ન. ૩૬ B મૂલ મંત્ર, C સૂલિમંત્ર ૩૭ D ન ફિરં, G નવિ ફિરં.

અઠોતર સઉ^૧ અધિકી^૨ વ્યાધિ,
 સઉકિ^૩ સહઉ^૪ તઉ. હોહ^૫ સમાધિ;
 કાઠઉ રોગ^૬ ન નીઠઉ^૭ થાઇ; કાઠઉ કહતાં^૮ સુકિ^૯ ન બાઇ. ૪૩
 સઉકિ આગિ^{૧૦} ભટકિહિ^{૧૧} પરજલઇ, ૧૨
 વિણસઇ વંદસુ^{૧૩} ન ધૂ નીકલઇ;
 આગિ સંતાવઇ^{૧૪} એકઇ^{૧૫} વાર, સઉકિ સંતાપઇ સાતઇ^{૧૬} વાર. ૪૪
 તં નિસુણી^{૧૭} મનિ કીધઉ કૌપુ; ૧૮
 નિવૃત્તિ છાંડિ વાહૂઅઉ^{૧૯} નિરોપ, ૨૦
 રાઇનઉ^{૨૧} કુણહિ^{૨૨} ન ભાજઇ રામુ; ૨૩
 મા વેટા^{૨૪} બિહુ લિહુ વિદેસુ. ૨૫ ૪૫
 મન પ્રવૃત્તિ માયા ત્રિહુ^{૨૬} બેડ, રાઉ બાંધી સવિ પૂરઇ^{૨૭} કોડ,
 સોપ સંભારી ચેતના^{૨૮} તણી,
 રુદ્યઉ^{૨૯} ચઉ રોવઇ^{૩૦} ઇમ ભણી. ૩૧ ૪૬

૧ BEHIJ સય, C સુ ૨ FG અધિકિ ૩ F સુકિ ૪ BCDF કહુ, EGHJ કહઉ ૫ CDH કુઇ ૬ BCH રોગ. ૭ B નિયહુ, CDEFGHIJ નિયહુ ૮ FH કહિતાં ૯ BCDEFGIJ સઉકિ. ૧૦ D આગઇ, E અગિ ૧૧ BCDEFGHIJ ભટકે ૧૨ B પરજઇ, IJ પ્રજલઇ ૧૩ BCFGH વસ ન ધૂ, D વેરવાનર ધૂ, E વિસનર ધૂંમ, IJ વસ ન ધૂં ૧૪ B હોહ, CDGH ઉલ્હોહ, EF ઉલ્હોયઇ, IJ એલ્હોહ. ૧૫ BHIJ એક વારિ, CEG એકઇ વારિ. ૧૬ BCDGHIJ સાતે વારિ, EF સાતઇ વારિ ૧૭ E નસુણી, F ચિસુણી. ૧૮ CDEFGHIJ કૌપ ૧૯ BDGI વાહુઉ, CFH વાહૂઉ. ૨૦ BCF નિરોપ. ૨૧ BCEFGHIJ રામનઉ, DG રામનુ. ૨૨ BCIJ કુણહિ. ૨૩ BEJ રેસ, CDEGI રોસ, H રેસ ૨૪ BCFGHI બેટઇ, D બેટા, E માઇ બેટઇ ૨૫ CDGHIJ વિદેસ ૨૬ BCFIJ ત્રિહુ, G ત્રિહઉ. ૨૭ D પૂગી કોડિ. ૨૮ BCDEFGHIJ ચેતન. ૨૯ BCDFG રુલિહ, HIJ રલિહ. ૩૦ BDGHIJ રોઇ, C રોઅઇ, F રોયઇ. ૩૧ C ભણીય.

હિવ વસ્તુ રાગુ^૧ મહ્દારુ

સુષ્ણિ ન રાષ્ટ્રીય (૨) હિયમ^૨ વિલપતિ,^૩
 તૂ^૪ તિહુયથ^૫ સામિશી,^૬ સોમવયથિ^૭ શુભરયથિ^૮ રિધીય;^૯
 બહુ^{૧૦} બુધિહિ^{૧૧} તૂ^{૧૨} નિલભિ, દુષ્ટ દેવિ^{૧૩} પુણ્ય^{૧૪} ફરિ કિધિય;^{૧૫}
 ભિષ્ટ^{૧૬} અધિકૃતિ^{૧૭} સહુ^{૧૮} ધમી,^{૧૯} કરિ અરુહ ભણી^{૨૦} પચાઉ,
 શુભ^{૨૧} સંપૂરી^{૨૨} ગોરડી ઘર્ષ^{૨૩} હિવ દેવિ^{૨૪} દિષાઉ,^{૨૫} ડાઉ.

હિવ ધૂપદરપ

સંભલિર^{૨૬} ચેતના અગ્નિર^{૨૭} યથા બહુ^{૨૮} નિરધાર.^{૨૯}

મન^{૩૦} માયા વિહુ^{૩૧} દૂહ્યા,^{૩૨}

એ^{૩૩} સગાની વાર,^{૩૪} વિકર^{૩૫} કહતા^{૩૬} લાજિયઈ.^{૩૭} ડાઉ

૧ BH હિવ વસ્તુ રાગુ મહ્દારી CA હિવ વસ્તુ રાગ મહ્દારી, D વસ્તુ, E. હિવ વસ્તુ રાગ મહ્દારી, F—, G હિવ વસ્તુ રાગ મહ્દાર, J લાપા મહ્દારી વસ્ત. ૨ BH હિયમ D હિયા. ૩ B વિલપતિ, CDHIJ વાલપતિ, EFG— વાલપતિ. ૪ CE તૂ, DIJ તઈ. ૫ E તિહુયથ, F તિહુયથિ, GIJ તિહુઅથ, H તિહુઅથ. ૬ BCDEFGHIJ સામિશી, E સામશી ૭ E વયથ. ૮ DEF રયથ. ૯ EGIJ રિધિય ૧૦ BEIJ બુધિહિ, F બુધિઈ. ૧૧ DIJ તઈ, E તૂ. ૧૨ IJ દેવિ. ૧૩ BDFGHIJ પુથ. C પુથિ, E પથિ. ૧૪ DEFG— કિધીય, IJ કિધિય. ૧૫ BCDEGHIJ ભિષ્ટઈ F ભિષ્ટ. ૧૬ B અધિકૃ, EH અધિકૃ. F અધિક. ૧૭ BCEFGHIJ સહ, D સહય. ૧૮ BCDFGHIJ ખમી, E ધમિય. ૧૯ CF ભણીય, D ભણઉ. ૨૦ BCGHIJ ગુથિ, I ગાથિ. ૨૧ CF સંપૂરીય, IJ સંપૂરિય. ૨૨ DG દિઈ. ૨૩ BI હિવ. ૨૪ BFH દિષાઉ, D દેષાડઈ, IJ દેષાઉ ૨૫ B હિવ દુપદુ, CEFGHI હિવ દુપદુ, DJ —. ૨૬ BCDEFGHIJ સાંભલિ. ૨૭ D અમિ, E અમ્હ, G અહમે. ૨૮ CF છ, EGIJ જઈ, H છું. ૨૯ B—, CEH નિરધાર. ૩૦ B—, CDEFGHIJ મનિ. ૩૧ BF બિહ, CDEGHIJ બિહ. ૩૨ BCFHIJ દૂહવિયા, DG દૂહવ્યાએ. ૩૩ ECF એય, DIJ એહ, G યમ. ૩૪ CFG વાત, IJ વીરતિ. ૩૫ BCEGH વિકરહ, D વિકરુ, E વિકરઈ, IJ કરહ. ૩૬ BC— DEFGHIJ કહતે. ૩૭ CDHIJ લાજઈ, G લાજયએ

તુ^૧ સહજિષ્ઠ^૨ સુતિયાર^૩ દીર્ઘ^૪ રોસપ ન બૂઝીયઈ;^૬
કરિ^૭ (૨) જઈ અમ્હ સાર. સંભલિ ચેતના.

રાણમિ^૮ તિહુભુવનહ^{૧૦} તણી, દિઠીય^{૧૧} નિય^{૧૨} નયણેહિં;
હિવ^{૧૩} હું કામુ^{૧૪} કરાવિયઈ,^{૧૫}
તું વિણ^{૧૬} જણ જણ^{૧૭} ગેહિ. સંભલિ ચેતના ૦ ૪૯

દૂહા

કોપ^{૧૮} કન્હઈ દેવઈ^{૧૯} નહી જેહ^{૨૦} સંભાણ^{૨૧} ગૂઝ,^{૨૨}
અણવોદયે^{૨૩} ન ચકઉ^{૨૪} રહી,^{૨૫} કહું તુ^{૨૬} હસઈ અખૂઝ.^{૨૭} ૫૦

દોહિણુ^{૨૮} દેધી જીવનું,^{૨૯} વિઠરૂં વાહર થાઈ;
તઉ^{૩૦} કિમ ભવેષી રહી મઈ એવડઈ અપાય.^{૩૧} ૫૧

૧ BCFGH તૂ, DE તું ૨ DG સહિનિ, FIJ સહિનિષ ૩ B સવિયારુ, CDFHIJ સવિયાર. ૪ BCDEFGHIJ દીર્ઘ. ૫ BG રોસુ ૬ BH બૂઝીયઈ, CG બૂઝીઈ, DIJ બૂઝીઈ. ૭ D કરિષ, G કરષ ૮ BCEFHJ કઈ, DG — ૯ BCDEFGH રાણિ મ, I ભિમ, J દૂહા રાણિમ. ૧૦ BH ત્રિહુ ભુયથ, CDF ત્રિહુ ભુવન, E ત્રિહુ ભવણહ, H તિહઈ ભુવન, IJ ત્રિહુ ભવનહ ૧૧ BIJ દિઠી, CDEFH દિઠી, G દીઠી. ૧૨ C નય, EG નીય. ૧૩ BFIJ હિવ હું, D હિવષ હઈ ૧૪ BCDEFHIJ કામ ૧૫ BCDGHIJ કરાવિઈ, E કરાવીયઈ, F કરાવીય ૧૬ BCH તૂ વિણ, DE તુ વિણ, FGHI તૂ વિણ ૧૭ BF જણ ગેહિ ૧૮ F કાય. ૧૯ BH દેખુ, C દેખ, E દેખુ, F દેખય, G દેખૂ ૨૦ F જિહ. ૨૧ BDEGHIJ સભાલઈ F સભાલય ૨૨ F ગુજુ ૨૩ BFGH બોલિઈ, C બોલષ, D બોલિહિ, E બોલયષ, IJ બોલિ ૨૪ CH સક, B સક, F સક, J સક. ૨૫ I — ૨૬ BCD કહઈ તહ, E કહું તહ, F કહું તઈ, G કહું તઈ, HJ કહઈ તઈ I—તઈ. ૨૭ BDGH અણુઝ, F અબૂજુ ૨૮ BEFHJ દોહિણિ, D દોહિણઈ, G દોહિણ ૨૯ BCEFGHIJ જીવની, D જીવનષ ૩૦ BCFGH તૂ, DEIJ તું ૩૧ BFHI અપાઈ, D અપરાધિ, E અપાયિ.

તથ લાપ્ત^૧ એ મિસુસહી,^૨ હુંતી છાંડણહારિ;
 ઈમધ^૩ એક^૪ વિજ્ઞાસડપ, ક્રિમ પ્રોયપ છાંડણ^૫ નારિ. ૫૨
 પેડુ^૬ ભરિઉં પરહ^૭સડે,^૮ પરમહસ ભૂપાલ;
 માનિ^૯ ન મૂંડી રૂમણુ^{૧૦} કરિ (૨) કરિ સંભાલિ ૧૨ ૫૩^{૧૧}
 હિવ ચઉ[પ]ણ^{૧૨}

નિવૃત્તિ^{૧૫} ગઈ તઉ^{૧૬} હુઈ નિવૃત્તિ, મનનઈ^{૧૭} નિવરઈ^{૧૮} કહઈ^{૧૯} પ્રવૃત્તિ;
 હિવ રાવઈ^{૨૦} વેટાનઈ^{૨૧} રાજ, ૨૨

ફલિયુ^{૨૩} મનોરથ^{૨૪} માહરઉ^{૨૫} આજ. ૨૬ ૫૪

૧ CFHIJ લાપ્ત ૨ CDGHIJ મિસ ૩ D ઇમ ૪ BG ઇજ્ઞા, D એક
 એકપ, H ઇલિ. ૫ BDHIJ પ્રિય ૬ BCEGH છાંડપ, D છાંડપ. FIJ છાંડપ,
 ૭ BF પેડુ, CDEGHIJ પેટ. ૮ E ભપ્ત. ૯ EHIJ પરહસડે, F ભરહિસડે,
 G પરહસડે. ૧૦ BDGHIJ માનિ. ૧૧ BEH રૂમણ. ૧૨ BCDEFGH
 IJ સંભાલ. ૧૩ કડી ૫૩ મી પછી અન્ય બધી જ પ્રતિઓમાં BCDEF
 GHIJ માં નીચેની એક વધારાની કડી મળે છે :

ચેતન પભણુપ તુમ્હ મિલી માયમઇ સ્યુ કાજ;

એમ સહાવઈ તિમ સહઉ મનચુહતા નહિ રાજ.

આ કડીમાં તે પ્રતોમાં તુમ્હ-તમ્હ, મિલી-મિલ્યા, સ્યુ-સિઉ, સહાવઇ-
 સહાવપ ઇત્યાદિ પાઠબેદ પશ્ય જોવા મળે છે

પ્રક્ષેપ : મન, પ્રવૃત્તિ અને માયા રાજને બાંધીને પોતાના કોડ પૂરે છે.
 ત્યારે રાજ ચેતનાની શિખામણ સંભારીને રડે છે, અને પોતાની કરુણા-
 જનક સ્થિતિનું વર્ણન કરે છે હવે તે સમયે ચેતના તો હતી નહીં કારણ
 કે તે તો મયા આવતા જ છુપાઈને રહી હતી તેથી આ કડી ચેતનાના
 પ્રત્યુત્તરરૂપે છે તે કેવી રીતે સભવે? બીજું, ચેતના તો એક સારી સ્ત્રી
 છે તે ક્યારેય પશ્ય ઉપાસ લના શુદ્ધો ઉચ્ચારે નહીં. તેથી જ કદાચ આ
 કડી કવિએ ન લખી હોય પણ પાછળથી કોઈ સહિયાએ પોતાની મેળે ઉમેરી
 હોય અથવા કોઈની સૂચનાથી ઉમેરી હોય

૧૪ BCFGHIJ હિવ ચઉપઇ, D—. ૧૫ BCDEFGHIJ નિવૃત્તિ. ૧૬
 F તુ હઈ, IJ તઉઉ હઈ ૧૭ BCFGH મનરહપ, G મનરઇ, IJ મન રહિ.
 ૧૮ BCDEGH નિવરઇ ૧૯ F કડી ૨૦ CF દિવરાચ ૨૧ BH બેટા કિહિ,
 CDE બેટા નઇ, F બેટા કપ, G બેટા કિદિ. ૨૨ BF રાજુ. ૨૩ BCDGHIJ,
 ફલિઉ, C ફલ્યઉ, F મલિઉ. ૨૪ B મનોરથ. ૨૫ BF માહરુ. ૨૬ F આજુ.

હિવ કૂપદ^૧

વાજિયડા^૨ શુહિર નીસાણુ, મોહકુમર^૩ હૂવઉ^૪ રાજ્યઉ^૫;
વયરીયડા^૬ રે ધસકચા^૭ પ્રાણુ, આણુ ફિરી તે^૮ જગિ^૯ મોહિની^{૧૦} ૫૫

માંડી મોહિ અવધા^{૧૧} નામ^{૧૨}, નગરી નિશુરા હિયડા^{૧૩} ઠામિ;^{૧૪}
અવિધા^{૧૫} નગરી ગદ^{૧૬} અન્યાન^{૧૭},

ત્રિ^{૧૮}ણા પાઇ^{૧૯} મોટઉ^{૨૦} નામ. ૨૦. ૫૬

કદાચરણુ^{૨૧} કૌસીસાંઊલિ, ૨૨ આરપર^{૨૩} દુર્ગતિ^{૨૪} વહતી^{૨૫} પઉલી; ૨૬
વિખપર^{૨૭} બ્યાપર^{૨૮} વારુ આરામ;

મંદિર, ૨૯ અસુભા^{૩૦} મતિ^{૩૧} પરિણામ ૫૭

કામાસનિ^{૩૨} કહિયા^{૩૩} પુરાંણિ, ચઉરાસી ચઉહટા^{૩૪} તે જાણિ;
ભૂરિ ભમંતરિ^{૩૫} સેરી હૂધ, ૩૬ ફૂડ^{૩૭} છુધિ તે ઘરિ (૨) ફૂધ ૩૮ ૫૮

૧ B હિવ કુપદુ, C કુપદ ૨ CDFG વાજ્યડા ૩ BH મોહકુમર ૪ BC DFGIJ હૂઉ, E હૂઅઉ, H હૂવઉ ૫ CDFGHIJ રાજ્યઉ, E રાજ્યઉ ૬ BH વધરિયડાં, DG વધરીડા ૭ BE ધસકઇ, CDFHIJ ધસકઇ, G ધસુ-કઇ ૮ BCDEFGHIJ — ૯ E જગ ૧૦ C મોહિની ૧૧ BCDEFGH IJ અવિધા ૧૨ BCEFGHIJ નામિ ૧૩ F હીયડી, G હિયડા ૧૪ D ઠામ ૧૫ F અવધા ૧૬ B ગદ ૧૭ BC અન્યાન, DGH IJ અન્યાન, F અન્યાન ૧૮ D ખાઇ. ૧૯ BHIJ મોટુ, F મોટ ૨૦ BCF માન, DEGH IJ માન ૨૧ F કદાચરણુ, IJ કદાચારુ. ૨૨ BH કઉસીસાંઊલિ ૨૩ FGIJ આરિપ ૨૪ BEFHIJ દુર્ગતિ, D દુર્ગતિ ૨૫ HIJ વહિતી ૨૬ BCDEFGHIJ પોલિ ૨૭ BCDEFGHIJ વિખ, E વિખ ૨૮ CF બ્યાપુ, D બ્યાપાર, E વાપુ ૨૯ F મંદિર ૩૦ CDFG અસુભા, E અસુભા, IJ અસુભા ૩૧ BCDEFGHIJ મન પરિણામ ૩૨ BCDEFGHIJ કામાસન ૩૩ BDEGHIJ જે કહિયા, CE જે કહ્યા. ૩૪ BCDEHIJ ચહુગ, F ચહુય, G ચહુટાં. ૩૫ BFH ભવ તરિ, CDEGIJ ભવ તર ૩૬ BCDEFGHIJ હૂધ. ૩૭ D ફૂડી. ૨૮ BCDEFGHIJ ફૂધ, E ફૂધ

મમતા પાદ્રતણી^૧ રખવાલિ^૨, કુમત^૩ સરોવર મિથા પાલિ;
નિરવચાર^૪ નિવસણ^૫ તિહાં લોક^૬,
થોડઈ ઉચ્છવ થોડઈ સોક.^૭૫૬

તિલિ^૮ નગરી ઇક^૯ ધાઈ ધસઈ, ઇક^{૧૦} તાલો ટેહડ^{૧૧} (૨) હસઈ,
ઇક્ક^{૧૨} નાચઈ^{૧૩} ઇક^{૧૪} વાઈ^{૧૫} તૂર,
ઇક^{૧૬} આફઘઈ રણ^{૧૭} ગણિ^{૧૮} પૂર^{૧૯} ૬૦

ઇક^{૨૦} નાચઈ ઇક^{૨૧} ઝૂઝઈ^{૨૨} માલ,
વાત કરઈ કેરર ઠોકી ગાલિ;^{૨૩}
એક^{૨૪} કરઈ^{૨૫} કલ (૨) જૂવટઈ,
ઇક^{૨૬} આચરિ ઘાલઈ ચઉહટઈ.^{૨૭}૬૧

કેલે^{૨૮} શાલ^{૨૯} પહાવઈ છાત્ર^{૩૦}, એક^{૩૧} કાર^{૩૨} કરઈ કેરર જાત;
ઇલિ પરિ^{૩૩} લોક તઇ^{૩૪} મુહવાઈ^{૩૫},
તિલિ પુરિ કઇચન^{૩૬} નીરણ^{૩૭} થાઈ. ૬૨

૧ D પીડતણી ૨ BCDHIJ રખવાલિ ૩ G કુમતિ. ૪ BEFGH નિર્વિચાર, C નિર્વિચાર, DE નિર્વિચાર, IJ નિર્વિચાર. ૫ DEG તિહા નિવસણ ૬ BC લોક. ૭ BF શોક, CDEGHIJ શોક ૮ D તેણિ. ૯ BCDFHIJ ઇકિ. ૧૦ BCDEFGHIJ ઇકિ ૧૧ E ટેહડ (૨) ૧૨ BCDFGHIJ ઇકિ. ૧૩ BF ગાયઈ, CEGHIJ ગાઈ ૧૪ BCDEGHIJ ઇકિ. ૧૫ BEF વાયઈ. ૧૬ BCDFGHIJ ઇકિ ૧૭ E રણગણિ ૧૮ BCDEFGHIJ સૂર ૧૯ BCD-FGHIJ ઇકિ. ૨૦ BCDFGHIJ ઇકિ. ૨૧ I ઝૂઝઈ. ૨૨ DGH ઇકિ, CF કી, E ઇક ૨૩ BCDEFHIJ ગાલ ૨૪ BEHIJ એકિ, CD ઇકિ ૨૫ C કલગલ કરઈ, GH કરઈ કલ ગલ, F કરઈ કલગર ૨૬ BCDFGHIJ ઇકિ. ૨૭ CDE ચઉવટઈ, G ચુહવટઈ. ૨૮ D એક, EG ઇક, H ઇકિ. ૨૯ BCEH લેસાલ, D નેવઈ, F ને સાલ, IJ લેસાલઈ. ૩૦ F જત, G જાયાલ. ૩૧ BCDEFGHIJ એકાકાર ૩૨ DF —, E તે, G જે. ૩૩ BGH ઇચુપરિ. ૩૪ BCEFGHIJ તણુઈ, D તણુઈ ૩૫ D સમુદાઈ, E સમુવાઈ, G મુહવારિ. ૩૬ C કહીય, D કાઈ, G કહિ, IJ કિમઈ. ૩૭ BCFGHIJ નોજણ, D નીડલ

રાજ^૧ કર્ણ તિહ^૨ મોહ નરિંદ,^૩ મનકુલ કેરઉ^૪ પૂનિમયદ્,^૫
મોહનઇ રાણી દુર્મતી નામિ,^૬

બલવંત^૭ બેટઉ જેઠઉ કામ.^૮ ૬૩

રાગદ્રેષ હુઇ બેટા લહુય,^{૧૦} નિદ્રા અધુતિ મારિ એ ધૂઅ;^{૧૧}
મિથાદર્શન^{૧૨} મહંતઉ^{૧૩} બાણિ,

આઠઇ^{૧૪} ઠમ્ તિ રાણોરાણિ. ૬૪

કોધ માન ઠંભહયુ^{૧૫} લોભ, ચિહુ મહાધર^{૧૬} દીધી^{૧૭} સોભ,^{૧૮}
મોહરાય^{૧૯} આરેણુ^{૨૦} અભંગ,

સાતઇ^{૨૧} વિસન^{૨૨} તિ^{૨૩} સાતઇ અંગ. ૬૫

નિશુંબ સંગતિ તેહની સભા, દુરિત સિદાસન^{૨૪} દીઠઇ^{૨૫} પ્રભા;
બાલમિત્ર^{૨૬} બાલકઉ^{૨૭} ચાવોકુ,^{૨૮}

રાતિ દિવસ^{૨૯} તેહનઇ^{૩૦} ધરિયાકુ.^{૩૧} ૬૬

૧ BEH રાજ, C — ૨ BDGHIJ તિહાં, C —, F તિહિ. ૩ BE મોહ નરિંદ, C —, F મોહ નરિંદ ૪ C —, FG કેર ૫ BF પૂનિમયંદ, C —, DIJ પૂનિમયંદ. ૬ BCFG નાચુ, DEHIJ નામ. ૭ BF બલવંત બેટઉ, IJ બેટઉ બલવ ત ૮ BG ઠાચુ ૯ BFGH એ, C એ, D —. ૧૦ BH લહુય, C લહુ, F લહ, G લહઅ. ૧૧ BCFH ધૂઅ, D — ૧૨ B મિથાદર્શન, CDEFGHIJ મિથાદર્શન ૧૩ BCLGIJ મહંતઉ, D —, H મહંત ૧૪ CEHIJ આઠઇ ઠમ્, D — ૧૫ B દિલિઇચુહિ, DCH દિલિઇસિહિ, F દંભીચુ. G નઇ માયા, IJ દિલિસિહિ. ૧૬ BCFGHIJ મહાધરિ. ૧૭ IJ દીધી ૧૮ CDEGH સોભ ૧૯ D મોહરાય. ૨૦ BDEFG આરેણુ, HIJ આરણિ. ૨૧ DG સાત ૨૨ BCFGHIJ વ્યસન, D વસન ૨૩ DG તે, F તિહાં. ૨૪ BCFGHIJ સિદાસણિ, D સિદાસન ૨૫ B દીઠ, C દીઠા, D દીસઇ. ૨૬ BCF બાલમિત્ર ૨૭ F વલકઉ ૨૮ DG ચાવોક ૨૯ B દિવસ, F દિવસિ. ૩૦ BCFGHIJ જેહનઇ ૩૧ D થાક, G ધરિ થાક

છત્રુ^૧ ધરં અમરિધુ^૨ ચક્રિસાદ, કરં અરતિ^૩ રિતિ આમર^૪ ઢાલ; દલવધં આલસ^૫ રુડક^૬ કાન્નિ, છદ્ધ પુરોહિત^૭ સવલધં^૮ સન્નિ. ૧૭ કરં તલાનુ^{૧૦} સધર પ્રમાદ, ૧૧ સેલહત્યુ^{૧૨} મદુ^{૧૩} મોટ^{૧૪} નાદુ; ૧૫ ફિરધ^{૧૬} તલારં ફિરિ^{૧૭} (૨) વાદુ.

હાસા શોક માલ નિતુ^{૧૮} વાદુ. ૧૮

પાથંડિય^{૧૯} પોલિહિ^{૨૦} પડિહાડુ, ૨૧ કુકવિ સવે કીધા રુઆર; ૨૨ સકલ^{૨૩} પરિગ્રહ^{૨૪} તેરપ ભંડાર^{૨૫}

કલિકંદલ^{૨૭} કલિપત^{૨૮} કોઠાર^{૨૯}. ૨૯

અસત્ય વચન પલ્લિહારી^{૩૦} તેહ, અભિ^{૩૧} નવેસ થઇયાથ^{૩૨} તરેહ; પરિકરિ^{૩૩} મોહ^{૩૪} ચલિહિ^{૩૫} તેરક પ્રાણિ,

જલનિહિ^{૩૭} જિમ જેઠહ^{૩૮} ઊધાણિ. ૩૦

૧ CDEGHIJ છન ૨ DEFH અમરિધ, G અમરપ. ૩ BCEFGHIJ અર-
તિરતિ, D અરતિ. ૪ D આમર ચોસાદ, F આમરવાલુ, HIJ આમરવાલ.
૫ G દલવિ, I દલધ ૬ BFHIJ આલસુ. ૭ BGHIJ રુડક, CF રુપક, DE રુઅડક. ૮ B પુરોહિત, IJ પુરોહિત ૯ EF સવલધ કાન્નિ. ૧૦ CEG
તલારં, IJ તલારંઓ. ૧૧ BF પ્રમાદ. ૧૨ BCDEGH સેલહત્ય, IJ સેલહ-
ત્ય. ૧૩ BCDEFGHIJ મદ ૧૪ G મોટ. ૧૫ DH નાદ, I ગનાદ. ૧૬
BCDFGHIJ ફિરધ ટાવરી, E ફિરધ પવરી, I ફિર ટપર ૧૭ BCEFG
પરપરિવાદુ, DHJ પરપરિવાદ, I પરિવાદ. ૧૮ D નિતવાદ, GHIJ નિતુ-
વાદ. ૧૯ BCDEFGHIJ પાથંડી ૨૦ BGHIJ પોલિ, CEF પોલિધ ૨૧
BEFH પડિહાર, D પ્રતીહાર ૨૨ BCEF સુચાર, DH સુઆર, G સુઆડુ,
IJ સુચારુ. ૨૩ BH સકલ. ૨૪ BCF પરિગ્રહ ૨૫ B તેહ, E ત, IJ
તિ. ૨૬ BFGIJ ભંડારુ ૨૭ B કલિકંદુલ, F કલિકંદુલ. ૨૮ BDFGHIJ
કલિપત, E કલ્યા ૨૯ BG કોઠારુ. ૩૦ BCEFGH પાણુહરી, D પાણુહારી,
IJ પણુહારિ ૩૧ BEHIJ અભિનિવેસ, CG અભિનિવેસ, D અભિનિધ.
૩૨ BHIJ થઇયાથ, C ચુઇયા, D—, EF થઇયા, G ચૈયાથ. ૩૩ H પરિ-
કરે. ૩૪ BH મોહ ૩૫ E ચલ્યહિ. ૩૬ BEFIJ તિમ, C પરમાણિ, D —,
H તેમ. ૩૭ BCDEFGHIJ જલનિધિ. ૩૮ BCDEFHI જેઠહ.

મોહગચ રણિમ સાંભલી^૧ દુઝં, નિવૃત્તિમુ^૨ ઝેનાવલી;

નિહ^૩ પ્રજાતિ^૪ તિહિ^૫ રાતિ,

નવિ^૬ રહઈ વિશ્વ^૭ વીસામા વાટિઈકિ^૮ વહઈ. ૭૧

દિવ^૯ સરસની-ધવલ^{૧૦}ઢાલ

વિપ્રપુત્રી ગઈ જિતાવલીએ^{૧૧} દેવઈ^{૧૨} કીજતા ભગ;^{૧૩}

બલવંત^{૧૪} વરૂઈ^{૧૫} બાપડાએ,^{૧૬} બરકઈ^{૧૭} બાધલા^{૧૮} છાગ^{૧૯};

બરકઈ^{૨૦} બાધા^{૨૧} છાગ^{૨૨} લાગુ^{૨૩} નહી^{૨૪} અમ્હારકિ^{૨૫}

મોહ તણી ધુઅ^{૨૬} મારિ ઇહાં^{૨૭} તિહાં^{૨૮} પગ નહીં પઈસારકિ;

જિતાવલી વલી^{૨૯} તેય^{૩૦} અલીય, ભમતી દેસ^{૩૧} વિદેસ,

રહણ દેસ^{૩૨} જઈ^{૩૩} ભેઈયઈ ભેગેસરિ^{૩૪} નવ^{૩૫} (૨) વેસિ. ૭૨

૧ EGIJ સંભલી. ૨ BFH નિવૃત્તિમ, D નિવૃત્તિ આતિ, E નિવૃત્તિ સદુ,
IJ સુનિવૃત્તિ. ૩ BCDEFGHIJ નિહાં. ૪ BEFGHIJ ગોસ, C કીડ D
રાતિ ગોસિ. ૫ ECEFGHIJ તિહાં. ૬ BDEFGHIJ ન રહઈ. ૭ DEF
વિશ્વ. ૮ B વાટ', CDEFGIJ વાટઈ. ૯ BCDEGHIJ દિવ સરસવની.
૧૦ ECDGHIJ ઇહિય, ૧૧ BCDEFGHIJ જિસનીએ. ૧૨ BCGH દેખએ,
D દેખા, F દેખાઈએ, IJ દેખએ. ૧૩ BCDGHIJ યાગ ૧૪ BDGH બલ-
વંત, C બલવંત. ૧૫ BH બદુએ, CIJ બદુએ, D બદુઆ, E બદુયએ,
F બેટા, G વરૂઈએ. ૧૬ BDEFH બાપડાએ. ૧૭ BCGH છુરકાએ. IJ
બૂરકાએ ૧૮ B બાધુ, C બાધલા, D બાધા, IJ બીધલા. ૧૯ F છાગ.
૨૦ BCGH છુરકા, DEF બરકા, I છુરક ૨૧ F બાધલા, D બાધા,
FG બાધલા, H બાધા, IJ બીધલા. ૨૨ F છાગ ૨૩ DEFGHIJ છાગ.
૨૪ BCGHIJ ઇહાં નહીં, EF નહીં ઇહાં. ૨૫ CF અમ્હારુ, G અદુમારકિ
૨૬ BCE ધૂય, D ધૂય, G ધૂ, HIJ ધૂય. ૨૭ E ઇહાં પણિ. ૨૮ BCFH
તેહ, DHIJ તે. ૨૯ B—, IJ ચાલી ૩૦ BCDGHIJ તે ચલી, E તે
ચાલી, F તે ચલીય. ૩૧ BCDEFGHIJ દેસિ વિદેસિ ૩૨ BCDEFGHIJ
દેસિ ૩૩ BEFGHIJ ભેયઈ, C ભેયઈ, D ભેઈ. ૩૪ BCDFH ભેગેસરિ
દરિસણ, G ભેગીસરિ સણ, I ભેગેસરિ દન ૩૫ BCFIJ નવનવે વેસિ.

ન્હાવઈ^૧ કે જલિ મોકલએ^૨, કે લખઈ^૩ કંદ નઈ મૂલ,
તોડીય^૪ તરુતણાં^૫ પાંડાએ, પુડિ કરઈ^૬ પ્રોઈ^૭ સૂલ,
પુડિ^૮ કરિ પ્રોઈ સૂલ,^૯ અજિય^{૧૦} ન ટલઈ લવધંધા,^{૧૧}
જીવ અજીય^{૧૨} ન ઉલપઈ^{૧૩} કિમ્પ^{૧૪} એ છઈ^{૧૫} જાવંધા,^{૧૬}
ઇહાં ન દેપુ^{૧૭} રહણ સરીપુ^{૧૮} તઉ ચાલી^{૧૯} અતિખીણુ.^{૨૦}
કિરત^{૨૧} કિરંતી પ્રવચન નગરી, ગરુઈ^{૨૨} પામી તેણુ^{૨૩}. ૭૩

નગરુ^{૨૪} હીઠઉ રલીયાવણુઉએ,^{૨૫} વન^{૨૬} પુણુ^{૨૭} આતમારામ,^{૨૮}
કુમરુ^{૨૯} લણઈ કણુ^{૩૦} ઇંકુ વીસમ્યએ,^{૩૧} શમદમ^{૩૨} તરુ અભિરામુ,^{૩૩}
સમદમ તરુ અભિરામ, બેઠી^{૩૪} તમ્પ પાસિ બઈઠા^{૩૫},

૧ BCDGHIJ નાહઈ, E ન્હાઇ, F નાહ ૨ BCDEGHIJ મોકલપએ, F મોકલપ ૩ D રુપઇ, E લખઇ ૪ BCHGIJ તોડિય, D તોડી, EF તોડીય. ૫ D તરણા, F તરતણા, HG તરુણા, IJ ત તરનાં ૬ D પુટ કરઇ ૭ BG પ્રોઇય મૂલ, C પ્રોઇય મૂલિ, E પ્રેઇય મૂલ, FI પ્રોઇય મૂલ, H પ્રોઇ મૂલ, J પ્રોઇય મૂલ ૮ BCHIJ પુડિ કરઇ, DG —, F પુડિ કરિઇ. ૯ પ્રોઇ મૂલ, CH પ્રોઇય મૂલ, FI પ્રોઇય મૂલ, I પ્રોઇય મૂલ. ૧૦ BCDGHE અજીવ ટલઇ, F અજીય ન, IJ અજિય ન ૧૧ DIJ લવધાધા ૧૨ BCDE FGHIJ અજીવ ૧૩ BFH ઉલપઇ, D સરવ ન જાણઇ, IJ ઓલપઇ. ૧૪ BH કિરયઉ, C કિમ્પ, F કિરમ્પ, G કિસં, IJ કિરમ્પ ૧૫ C છઇએ. ૧૬ BCEG જાવંધા, IJ જીવધા ૧૭ BDEGHIJ દેપઉ, C દેખઉ, F દેખ. ૧૮ B સરીખઉ, C અદમારી, DHIJ સરીખઉ, F સરીખ, G શરીખઉ. ૧૯ EF ચહલી, IJ ચલી ૨૦ BFHIJ અતિખીણુ ૨૧ D કિરતી (૨, IJ કિરતઉ ૨૨ BDEFHIJ ગુરુઇ, C ગુરુઇ G ગરુઇ ૨૩ BH પામિય તીણુ, CG પામી તીણુ, D પામી તિણિ, EF પામી તીણિ, IJ પામીય તેણિ ૨૪ CDEGH નગર, F નયર, IJ નયરુ. ૨૫ BH રહિયામણુ, C રહિયામણુ, DEGIJ રહિયામણુઉ, F રહિયામણુય ૨૬ BH વનુ, F વડ ૨૭ E પુણિ ૨૮ BCFGH આતમારામુ, D આતમારામ ૨૯ CDG કુમર ૩૦ BCLH કણુ ૩૧ BCLFGH વીસમઉ એ, DI વીસમઉ, J વીસમુએ ૩૨ F શમદ, G સમદમુ ૩૩ BCDEGIJ અભિરામ ૩૪ CD બે, F બેટા. ૩૫ BCDEFGHIJ બઈઠાં તરુણાં.

વિમલજોધ^૧ કુલપતિ જિહ દેખી^૨ સુલહિ વચન^૩ અતિહિ મીઠા;
નિવૃત્તિ લણ્ણ કરજોડી મહરિષિ,^૪ નિરમલ^૫ જ્ઞાન^૬ નિહાલી,^૭
એ બેટહિ હૂં^૮ સુધિ^૯ વિલસંતહિ^{૧૦} દેખિસુ^{૧૧} કેતહિ કાલી.^{૧૨} ૭૪
કુલપતિ^{૧૩} કુમર^{૧૪} આલોકીયહિ^{૧૫} એ,

આપણુ^{૧૬} ધરિયહિ^{૧૭} તે ઉછંગિ,^{૧૮}
લખ^{૧૯} કરી^{૨૦} લક્ષણ ઉલાપિહિયાએ,^{૨૧} ઉલટિ^{૨૨} માઇ ન અંગિ,
ઉલટિ^{૨૩} માઇ ન અંગિ, મહરધિ^{૨૪} ઇમ જોલણએ,^{૨૫}
ઉલવત^{૨૬} એ કુમર,^{૨૭} અવર^{૨૮} નડુ એહ ન તોલએ,^{૨૯}
જઇ પુણિ^{૩૦} પૂછિસિ તહ.^{૩૧}

વેમાસિઇ^{૩૨} વચન^{૩૩} અમ્હારહિ^{૩૪} માનિ,
મનમેલહિ^{૩૫} પાપ^{૩૬} જ' કહિયઇ^{૩૭} ત' સહૂ રડિયઇ^{૩૮} રાનિ. ૭૫

૧ B વિમલજોધુ ૨ BCFH દેખી, G દેખિ ૩ BEFGHIJ વંદણ તસુ પાયા,
C વ દઇ તસુ પાયા, D એ વ દઇ તસુ પાયા ૪ BGH મહરધિ, C મહિરિધિ,
F દરિધિ. ૫ BCFH નિરતુ, DEIJ નિરતહિ, G નરતહિ ૬ BCEFGHIJ
જ્ઞાનિ. ૭ BCDEFGHIJ નિહાલિ ૮ D હૂં. ૯ BCDEGHIJ સુધિ, F
સુધિ. ૧૦ C વિલસતુહિ, IJ વિલસ તુ. ૧૧ BFH દેખિસુ ૧૨ BCDEFG-
HIJ કાલિ. ૧૩ BH કુલપતિઇ ૧૪ BCHIJ કુમર, D કુ અરિ. ૧૫ BCGHIJ
આલોકિહિએ, ૧૬ આલોચિહિએ, ૧૭ આલોકિયહિ, F આલોકીય' એ ૧૬
D આપણિ ૧૭ B ધુરિ, CEH ધરિહિ, D ધરિઅ, FIJ ધરિ. ૧૮ BDG
IJ ઉછંગિ ૧૯ BEFGHIJ લખ, D લક્ષણ, CG લખ ૨૦ D કરિય ૨૧
BCGH ઉલખિયાએ, D ઉલપિહિએ, ૨૨ ઉલખિયાએ, IJ જોલખીયાએ.
૨૨ BH ઉલટો, CDEFGIJ ઉલટ ૨૩ B ઉલટો ૨૪ BFGHIJ હરધિ
મહરિધિ, C હરિધિ મહિરિધિ, D હરિધિહિ મહરિધિ, E હરિધિઇ મહરિધિ.
૨૫ BCDEGHIJ જોલણ, F જોલએ ૨૬ BCFHIJ ઉલવ તુ ૨૭ BCEFGH
કુમર. ૨૮ BCFHIJ અવર. ૨૯ BCDEGH તોલણ, IJ તોલણ જઇ ૩૦
BCDEFGHIJ પુણ ૩૧ C હિ, F તુ, G તુ ૩૨ BCFGH વીસાસિઇ, DIJ
વીસાસિ', E વીસામિઇ. ૩૩ B વચતુ. ૩૪ F અમ્હાર' ૩૫ BCDEFGH
IJ મનહમેલ. ૩૬ BCDEHIJ પાપ, FG પાપ ૩૭ DF કહીઇ, CEG-
કહીયઇ. ૩૮ BHIJ રડિયએ, CG રડીઇ, D રડીહિ, F રડિઇ.

હિવ ચઉપહી^૧

માહરઇ^૨ સુમતિ નામિ^૩ છઇ કુમરિ,

તે નમીયઇ^૪ નરિપ કિનર^૫ અમરિ

તે જઇ પરણઇ^૭ વીર^૮ ત્રિવેકુ,^૯

પૂછતણકી^{૧૦} તઉ આપુ^{૧૧} છેકુ. ૭૬

હિવ દ્રૂપદ

શિશવિણુ^{૧૨} પૂનિમ^{૧૩} લીજઇ^{૧૪} વાયુ.^{૧૫}

પૂનિમ^{૧૬} વિણુ શસિષંડઉ^{૧૭} થાઇ;

સુકુલી^{૧૮} પુરુષ સુકુલીલી^{૧૯} નારિ,

મિહુ^{૨૦} જોડ થોડીય^{૨૧} સંસારિ. ૭૭

નિવૃત્તિ લણઇ^{૨૨} તુમ્હિ^{૨૩} જોલિઉ^{૨૪} કિસુ,^{૨૫}

પ્રિય ભવધ^{૨૫} નઇ ગુરુ^{૨૬} ઉપદિસુ;^{૨૭}

ચેવર માહિ^{૨૮} જ સાકર^{૨૯} દલ્યઉ,^{૩૦}

થાહર જોતાં સગપણુ^{૩૧} મિલ્યઉ^{૩૨}. ૭૮

૧ BCEFGHIJ હિવ ચઉપઇ, D ચઉપઇ. ૨ D માહરિ ૩ BD નામ.
૪ CDFG નમીઇ ૫ BDFG નર ૬ BCFFGHIJ કિનરિ. ૭ DEFHI
પરિણઇ ૮ BEH વીર ૯ DE વિવેક ૧૦ B તું, H તણઉં તુ. ૧૧
BGHIJ આપિસુ છેકુ, CE આપઉ છેકુ, D આપઉ છેક, F આપિઉ છેકુ.
૧૨ BCEH શશિ વિણુ, D સસિવિણુ, FGIJ શશિવિણુ. ૧૩ IJ પુનિમ.
૧૪ IJ લીજઇ ૧૫ BCEFGHIJ વાઇ D વાય ૧૬ DFIJ પૂનિમ વિણુ,
G વિણુ પૂનિમ. ૧૭ BCFHIJ શશિ ખડઉ, D સસિ પાંડઉ, E શસિ
ખંડઉ, G સસિ ખંડઉ. ૧૮ BH સકલ, CGIJ સકલ, F સુકલ. ૧૯ CFG
સુકલીલી ૨૦ IJ મિહઉં ૨૧ BCDFFGHIJ થોડી. ૨૨ D તુમ્હે ૨૩
BH જોલ્યઉ, E જોલ્યુ, F જોલિં. ૨૪ BH કિસ્યઉ, CDIJ કિસિઉ, E
F કિસ્યુ, G કિસ્યું ૨૫ BH ઉપધુ ૨૬ BCD GH ગુરિ ૨૭ BEF
ઉપદિસ્યઉ, CHIJ ઉપદિસિઉ, D ઉપદેસિઉ, G ઉપદિસ્યુ. ૨૮ BCGH
માહિજો, D માહિ, EFIJ માહેજો. ૨૯ CDEFGHIJ ધૂત, B ધૂત. ૩૦
B દુલિઉ, CDEGH દલિઉ, I દલિં, IJ દલિઉ. ૩૧ B સગપણુ. ૩૨
BCDGH IJ મિલિઉ, F મિલિય.

વેવાહી^૧ વેવાહિણિ રંગિ,^૨ પરિણિત કુમર^૩ સ કીધડ^૪ જંગ,^૫
નિવૃત્તિ લાણી હિવ^૬ મહરિષી^૭ ભાષિ,^૮

પસરણ^૯ જમાઈ જિમ સહ^{૧૦} સાધિ^{૧૧} ૭૬

કુલપતિ બોલઈ મધરિ સંદેહ,^{૧૨}

વિરૂઆ^{૧૩} સવિહુ^{૧૪} આબ્યુ^{૧૫} છેહ;^{૧૬}

ઇણિ નગરી છઈ અરિહંતરાઈ,^{૧૭}

વયરી^{૧૮} સિરિ દે^{૧૯} ડાવઉ પાય^{૨૦}. ૮૦

અઉસઠિ ઇદ^{૨૧} કરઈ તરસ^{૨૨} સેવ, કોડિ સંખ સચ^{૨૩} પણ મઈ દેવ;^{૨૪}

ભુગતિ^{૨૫} મુગતિ તણુઉરપ દાતાર,^{૨૬}

ભુજખલ તામુર^{૨૭} ન લાલઈ પાર^{૨૮}. ૮૧

મણિમય^{૨૯} ત્રિગદ્ધ^{૩૦} તિહુ^{૩૧} નઉર વાસુ,^{૩૨}

ત્રિન્નિ^{૩૪} છત્રસિરિ^{૩૫} ધરિયઈ^{૩૬} તામુ;^{૩૭}

૧ E વેવાહિ વીવાહિ, F વેવાહી વેવાહણિ, IJ વેવાહણિ વેવાહી ૨ BCE-
FGH રંગ, DIJ રંગ ૩ BC કુમર ૪ BCEGIJ સુકીધડ, F સુકીધુ.
૫ BEFGH જંગ ૬ દિવઈ. ૭ BEFH મહરિષિ, C મહિરિષિ, D
હરિષિહિ, G મહિરિષિ, IJ મહરિષિ. ૮ E નથી. ૯ D પ્રસરિ ૧૦ DEFG
સપ ૧૧ FH સાધિ. ૧૨ BCH સંદેહ. ૧૩ CFH વિરૂઆ. ૧૪ B સવિ,
D સવિહં, E સવિહ, G સવિહઉ, IJ સવિહઉ ૧૫ BCDFGHIJ અવિહ
E આબ્યઉ ૧૬ BCEFH છેહ. ૧૭ E અરિહંતુ ગાઉ, IJ અરિહંતુ રાખ.
૧૮ BCDF વયરી. ૧૯ BE દીધ, CDFGHIJ દિધ. ૨૦ BCDEFGH
ડાવઉ પાઉ, IJ ધ ડાવઉ પાય ૨૧ BCEFIJ ઈ. ૨૨ BCDEFGHIJ તમુ.
૨૩ BCDEGHIJ પય પ્રણમઈ. ૨૪ BCDGH ભુકિત મુકિત, E ભુગંતિ મુકિત,
F ભકિત ભકિત, IJ મુકિત ભુકિત. ૨૫ BCDEGIJ નઉતે, F નઉએ, H નુ
તે. ૨૬ BCG દાતાર ૨૭ DE તાસ. ૨૮ BCG પાર. ૨૯ BCDEFGHIJ
મણિમય ૩૦ D ત્રિગદ્ધ છઈ. ૩૧ BCEFGHIJ તેહ, D તિહિ ૩૨ BGH
નઈ, C નુ, D —. ૩૩ DEHIJ વાસ. ૩૪ D ત્રિણિ, E તિણિ, F તિન્નિ,
GHIJ ત્રણિ ૩૫ F છત્ર. ૩૬ CDGH ધરીઈ ૩૭ DE તાસ

અણવાયા વાજઈ નીસાણ,
 ધન^૧ અલંબ પાણિ^૨ ગયણઈ માણ^૩. ૮૨
 ધર્મચક્ર^૪ મહિયલિ^૫ ઝલકલઈ,^૬
 ઇતિ^૭ તણકિ^૮ તિણિ^૯ નામુ^{૧૦} ઝટલઈ,^{૧૧}
 કાંટા અધોમુખિ^{૧૨} થાઈ સવઈ,
 કનક^{૧૩} કમલ^{૧૪} તે પગલા^{૧૫} ઠંચઈ. ૮૩
 પીડ પિયારી^{૧૬} જાણી^{૧૭} હરઈ જઈ
 વિવેક^{૧૮} તમુ^{૧૯} પથર^{૨૦} અણસરઈ,^{૨૧}
 તિણિ તૂંઠઈ^{૨૨} ઇણિ^{૨૩} સરિસી^{૨૪} કાજ,^{૨૫}
 રિપુ ભાણ ભોગવસી^{૨૬} રાણુ.^{૨૭} ૮૪
 કુલપતિ ગોલતિ^{૨૮} હીયડઈ^{૨૯} ધરી, નિવૃત્તિ બહૂ લેતક^{૩૦} સંચરી;
 પુહુલી^{૩૧} પ્રવચન પુરી મઝારિ,
 જાઈ^{૩૨} રહી સફયુર^{૩૩} આધારિ. ૮૫

૧ BCDEFGHIJ ધન ૨ BCDEFGHIJ પુણ. ૩ BCDEFGHIJ પ્રમાણ,
 F પ્રમાણ ૪ BE ધર્મચક્ર, CH ધર્મચક્ર, DFGI ધર્મચક્ર ૫ BE
 નહિયલિ C નહિયલિ, DE મહિયલિ F નહિય લિ, IJ મહિયલિ. ૬ F
 ઝલકઈ. ૭ B તિ, DF ઇતિ. ૮ BF તણ ૯ B તણિ, D તિહાં,
 G તિણ ૧૦ DEFGHIJ નામ ૧૧ BCEGH જિટલઈ, D ઝટલઈ.
 ૧૨ BCDFGHIJ થાઈ અધોમુખ, E થાઈ અધોમુખ ૧૩ F કનકિ.
 ૧૪ BCDEFHIJ કમલિ. ૧૫ BCFH પગલા. ૧૬ DFGHIJ પીયારી.
 ૧૭ BCDEFGHIJ જાણઈ હરઈ, F જાણઈ ૧૮ DIJ વિવેક ૧૯ DIJ તસ,
 E તઈસુ. ૨૦ IJ પાથ ૨૧ FHIJ અણસરઈ ૨૨ IJ તૂંઠઈ ૨૩ BDE-
 HIJ ઝેહ, CF સવિ, G — ૨૪B CEFH સરિસિઈ, D સરિસઈ, GI
 સરિસિ ૨૫ BCFG કાજુ. ૨૬ BCH ભોગ વિસિઈ, D ભોગવસઈ, E
 ભોગવસઈ, F ભોગવસિઈ, GI ભોગવિસિ ૨૭ DEFGHIJ રાજ. ૨૮ FIJ
 જોલઈ ૨૯ BDH હિયડઈ, G હેઅડઈ ૩૦ D લેઈ, G તેતુ, IJ લેઈ.
 ૩૧ BDGHIJ પુહલી, CE પહલી, F પુહલી ૩૨ BCDEFGHIJ જઈ.
 ૩૩ D સુયુર, H સુહયુર

તિથિ^૧ બેઠાવિહર તામુ^૨ ક્રમાર,^૪
 કિવપ તરિ^૩ તુમ^૫ રહ્યું આવિહર^૬ ભાર,^{૧૦}
 રાય^{૧૧} દિપાડિહર^{૧૨} આપણ^{૧૩} છેહ,^{૧૪}
 જે^{૧૫} છાંડ્યંતિકાં કિચર^{૧૬} ચનેહ. ૮૬
 જયુ^{૧૭} બાહ્ય મનુ^{૧૮} આગળ લોકુ.^{૧૯}
 ઉપરિ પ્રવૃત્તિ^{૨૦} માંડિક રાણુ.^{૨૧}
 હરિ^{૨૨} કીધહ છપ કેહુ^{૨૩} કામુ.^{૨૪}
 હરિ વાધેર^{૨૫} વિષ્ણુ^{૨૬} અમહ^{૨૭} નામુ.^{૨૮}
 પ્રિય^{૨૯} વિષ્ણુ^{૩૦} નારી રાતિ અધારી,^{૩૧}
 મેદહી રૂપ^{૩૨} કાનિ નિવારી,^{૩૩}
 જય પુણુ મુગુ^{૩૪} હીવકુ^{૩૫} અરહણ,
 તરિ^{૩૬} હીનાલી અમણિ^{૩૭} તુલ્ય.^{૩૮} ૮૮૨

૧ G તિથ. ૨ BE બેઠાવિહર, F આલાવહર. ૩ BCEFHJ તામ, D તામ.
 ૪ BG ક્રમાર. ૫ D દવહ. ૬ BCFH તોહ, DEGIJ લો. ૭ D તુમ. ૮
 DIJ નરે, G રા. ૯ E આબુ. ૧૦ BFG ભાર. ૧૧ BCEGHJ રાજ. ૧૨
 BFGHIJ દિપાડિહર. ૧૩ B—, H આપણ. ૧૪ CEF છેહ. ૧૫ D જેહ.
 ૧૬ B—, CH તેહર્યું સ્યું, D તેહ કેહ, EGIJ તેહ સિહરું સિહરું. F
 તેહ સિરુ. ૧૭ B—, DEGIJ જા. ૧૮ B—, DDHJ રા. ૧૯ B—,
 DEGIJ લોક. ૨૦ FH પ્રવૃત્તિ, ૨૧ CEHI માંડિક રાણ, F માંડિક
 રાણ. ૨૨ CD હર, F હરિ. ૨૩ DEG કેહુ. ૨૪ CEFHJ કામ, D કામ.
 ૨૫ BCEFHJ વાધેર, D વાધેર, G વાધે, I વાધે. ૨૬ CG અમહ.
 ૨૭ D રામ, EFH તામ. ૨૮ CF પ્રિય. ૨૯ DEFGHIJ વિષ્ણુ. ૩૦ D
 અધાર. ૩૧ BCFHIJ રૂ, EG રૂહ. ૩૨ F નિવારિય. ૩૩ CDFGIJ
 મુત. ૩૪ F હીરુ. ૩૫ B તુલ્ય, F તુ. ૩૬ D તર, F તારિ. ૩૭ F
 તલ્ય. ૩૮ EFHIJ આ પ્રતોષાં કહી ૮૮ પછી એક વધારાની કહી છે.

“ઋ. બેટા વિષ્ણુ પંકડ ગ્રાહ, કીલ્કતી પુણુ કદક ન મુદાહ;

વરધણિઆણી ચાઈ દાસિ, જઈ બેટક હોઈ નાંવ પાસિ.”

આ કહીમાં જિત્ત-વિષ્ણુ, પંકડ-પગડ, કીલ્કતી-કીલ્કતી, પણિ-પુણ, કદક-
 કદક, સમાઈ-મુદાઈ ઇત્યાદિ પાંદબેદ પણ એવા મળે છે.

રાજ^૧ દસિયાનુ^૨ સ્થિતિ^૩ ઉત્તરતિ^૪

જયં તુ^૫ બેટતિ^૬ છયં જીવતિ^૭;

એકુ^૮ જ અભિ વિમાસણા^{૧૦} ઠાઉ

રામે^{૧૧} કુડસુ^{૧૨} માડય^{૧૩} રાઉ^{૧૪}. ૮૯

હિવ દૂહા^{૧૫}

રાઉ^{૧૬} નિરંજનુ^{૧૭} ઇષ્ટિ^{૧૮} નયરિ તે તુ^{૧૯} ધરિ^{૨૦} આરાતિ;
 મોહ મહાભડ^{૨૧} ભાંજિવા, ^{૨૨} અવર મ બેગસિ આહિ. ૯૦^{૨૩}
 વાતવદી^{૨૪} તઈ જીવતઈ, સવિ આવેચિહિ^{૨૫} બંધિ;
 જયં પુણુ^{૨૬} તુજ^{૨૭} કાઈ હુવઉર^{૨૮}, તઉર^{૨૯} સહુ^{૩૦} ભાંગ^{૩૧} અસંધિ ૯૧
 ભેટ ધાટ^{૩૨} જોવઈ^{૩૩} નહીં, ભવઈ^{૩૪} અવિહં^{૩૫} ભાવ;
 એક રાય^{૩૬} વસિ આણિવા, ^{૩૭} બીજઉર^{૩૮} નરિય^{૩૯} ઉપાય^{૪૦} ૯૨

૧ IJ રાજ ૨ BCEGH દસ્યાનઉ, D દસ્યાનઉ, FIJ દસ્યાનુ. ૩ B સ્થ, CDGIJ સિઉ, FH સ્થ, E સઉઅ ૪ B રતઉ, CDG ઉત્તરતઉ, F અરતુ, H ઉરતુ. ૫ BCEH તઉ, DFGIJ તુ. ૬ F બેટુ ૭ BF છ. ૮ FH જીવતુ. ૯ BCDEFGHIJ એક. ૧૦ B વિમાસણ, G વિણસવા ૧૧ CFG રામે, E રામ, D રાપિ ૧૨ D કુડસ, E કુડસુ. ૧૩ D સમારઇ, E મંડઇ ૧૪ E રાઇ. ૧૫ D હવઇ દૂહા ૧૬ D રામ ૧૭ DEGIJ નિરંજનુ, FH નિરંજન ૧૮ D ઇષ્ટુ. ૧૯ CEIJ તઉ, D તુ. ૨૦ BCGHIJ ચિર, DEF ચિર ૨૧ B મહા, IJ મહાભડ ૨૨ DE ભાંજિવા. ૨૩ BCDEFG HIJ કડી સખ્યાંક ૯૧ શખાયો છે (૯૧મી કડી આ પ્રતિઓમાં ૯૦મી કડી તરીકે આપી છે.) ૨૪ IJ વચ્ચવદી. ૨૫ BCDGH આવેસિઇ, E આવિસ્યઇ, F આવિસઇ, IJ આવેસિ. ૨૬ E પણિ ૨૭ D તુ ૨૮ હઉઉ, CEIJ દૂઉ, D હઉ, F હવઉ, G હોઉ ૨૯ BDEFG તુ ૩૦ C સહઇ. ૩૧ BCH ભગ્નુ, D ભોગ, EIJ ભગ્ન, F ભગ્ન, G ભગ્ની ૩૨ D વાટ. ૩૩ BH જોવઇ, CDFIJ જોઇ, G જોઇઇ ૩૪ BH જોવઇ, CDF જોઇ, EIJ જોવઇ, G જોઇઇ, ૩૫ BCDFGHIJ અવિહં ભાઉ, E અવિહં ભાઉ. ૩૬ G રાઉ ૩૭ ચાણિવા. ૩૮ B બીહુ, FH બીહુ, IJ ભાજઉ. ૩૯ GH ૪૦ BEHIJ ઉપાય, DF અપાઉ.

રાયહી^૧ અવસરિ વીનવે મોહતણી સવિ વાત,^૨
 જિમ આપણુ^૩ પે કાઢિયા.^૪ જિમપ તિણિ રાણિ મિ પત્ત.^૫ ૬૩
 પુણુ ઉલગનઇ^૭ આલસહ,^૮ બણે^૯ જાતિ વિરોધુ.^{૧૦}
 અવરવપર^{૧૧} સવિ^{૧૨} ટાલીયા,^{૧૩} પુણુ તઇ^{૧૪} લગ્ન^{૧૫} ન મોધુ.^{૧૬} ૬૪
 આગઇ એહતા^{૧૭} ઉલગૂ,^{૧૮} લખ^{૧૯} સંખમઇ^{૨૦} ઢિંઠ.
 ઇણિ^{૨૧} આસલિ^{૨૨} મોહ ધરિ, લોચ^{૨૩} બણી^{૨૪} પરિધટ. ૬૫
 એક મનુ^{૨૫} એ ઉલગી,^{૨૬} ઉલ્લવિ^{૨૭} મનનઉ^{૨૮} હાહુ,^{૨૯}
 નેહિતરિ^{૩૦} તૂં^{૩૧} વેટા^{૩૨} તણુઉ,^{૩૩} અમ્હરઇ^{૩૪} કેહઉ^{૩૫} લાહુ^{૩૬}
 જેણિ^{૩૭} ગુફા કેસરિ વસ્યહ,^{૩૮} અરિકુલ^{૩૯} કેરહ કાહુ.^{૪૦}
 આલિ^{૪૧} સિયાલિ^{૪૨} તિહા કરઇ, સીહ^{૪૩} નહી તેય ચ્યાહુ.^{૪૪} ૬૭

૧ IJ રાજ ૨ BCGH વતૂ, IJ વતુ, IJ વત્ત. ૩ BCDEFGHI
 આપણુ પે, J આપણુ પઇ ૪ DIJ કાઢિયા. ૫ D તિમ તિણિ,
 E જેમ તે, F જિમતિમ ૬ CDEFGH પતૂ, IJ પત્ત, ૭ IJ
 ઓલગનઇ ૮ BCFGHIJ આલસહ, D આલસહ ૯ D બણી ૧૦ CDE
 FGHIJ વિરોધ ૧૧ BEFG અવરવપર, H અવરવપર ૧૨ BCDEHIJ
 ઇણિ, G ઇણુ ૧૩ BDGHIJ ટાલિયા ૧૪ BCDEFGHIJ ઇહ ૧૫ BC
 H લગ્ન, D લગ ન, EGIJ લગ ન, F લખ ન ૧૬ CDEGHIJ ઓધ
 ૧૭ D નહી ૧૮ IJ ઓલગૂ ૧૯ DF લણ, E લખ ૨૦ BCGHIJ સંખ-
 મઇ, DF સખમઇ ૨૧ BDE ઇણુ CE ઇણિઇ, GIJ ઇણઇ ૨૨
 BCDEFHIJ આલસિ ૨૩ BCEGIJ લેહ, DF લેઇ, H લિહ.
 ૨૪ DE ધણુ ૨૫ CDEG મનહ, F મનાહ, H મનુએ ૨૬ IJ ઓલગી.
 ૨૭ IJ ઓલ્લવિ. ૨૮ B માનહી, C માનનુ, F મનન, HIJ માનહી ૨૯
 DG હાહુ. ૩૦ BCDEFGHJ નહીતરિ ૩૧ DE તુ, IJ તહી ૩૨ F ટા.
 ૩૩ F તણુ ૩૪ BHIJ અમ્હ રહઇ, C અહમ રહઇ, D અમ્હએ, E અમ્હ-
 નઇ, G અહમ નઇ. ૩૫ BDFH કેહુ E કહઉ. ૩૬ B લાણુ, DG લાહુ.
 ૩૭ BDEFGHIJ જણિ, C જણિઇ. ૩૮ BCFGH વસિહ, DIJ વસઇ.
 ૩૯ BCEFGHIJ કરિકુલ, D કરિવર ૪૦ DEGIJ કાવ. ૪૧ E આલ.
 ૪૨ BIJ સિયાલ, CG સીયાહુ, D સીઆલ, EFH સીયાલ. ૪૩ BCF સીહુ.
 ૪૪ BCF તે આહુ, D તે સીઆલ, EIJ તે આલ, G તિસી આહુ, H તે
 સીઆહુ

જિભિ તુરુ^૧ હરિર વીસમયઉ,^૩ ગરુડ^૪ સુગરુડ^૫ સમોડિ,^૬
ચિડીય^૭ ચિરેં તે ચૂથિયઇ,^૮ એહ^{૧૦} રિવાહણ^{૧૧} ખોડિ.^{૧૨} ૯૮

આવાસહ જિભુ ઉરડઇ;^{૧૩} લહકઇ^{૧૪} લહકઇ હીપ;^{૧૫}
તે જઇ^{૧૬} તિમરઇ^{૧૭} ભેલીઇ^{૧૮} હીપ,^{૧૯} તણી કુણુ^{૨૦} ઠંપ.^{૨૧} ૯૯

માયડીયરર પ્રતિ બોલઇરર કુમર,^{૨૪} આણુદઇરપ આલુધ;^{૨૬}
અમીયર^{૨૭} ન મીહઉરે તૂ વયણુ, કુણુ સક્કર કુણુ હુંદ.^{૨૯.૧૦૦૩૦}

હિવ વસ્તુ^{૩૧}

માયરર ગુરુઇય^{૩૩} (૨) માઇ^{૩૪} નમણિજજ;^{૩૫}

મા^{૩૬} તીરય^{૩૭} મૂવગઉ^{૩૮} માઇ^{૩૯} દેવિ^{૪૦} અરિહંત^{૪૧} મનિય,^{૪૨}

૧ BCDEFGHI તરુ ૨ BD ડાલુ, C ડાલિઇ, EFHIJ ડાલઇ, G ડાલિં.
૩ BCFGIJ વીસમિઉ, DE વીસમઇ, H વીસમઉ ૪ B ગરડ, CG ગુરડ,
EIJ ગુરુડ F ગરડ, H ગરડ. ૫ BC સુગરડ, DF સગરડ, EIJ સગુરુડ,
GH સગરુડ ૬ C સમોડે ૭ BCDEFGHIJ ચિડી ૮ D ચિડી, I —. ૯
CD ચૂથીયઇ, D ચુકીઇ, FGHIJ ચૂંચીઇ ૧૦ C તેહ. ૧૧ B વાહિણુ.
૧૨ BH ખોડિ ૧૩ IJ ઓરડઇ ૧૪ BCDEFGHIJ લહકઇ લહકઇ ૧૫
BCFG હીપુ ૧૬ F જિઇ. ૧૭ B તિમિરે, CDEGH તિમિરે, FIJ તિમરે
૧૮ BE ભેલિયઇ, FH ભેલીયઇ. ૧૯ IJ હીઇપ. ૨૦ B કુણુહ ૨૧ BCD-
EGHIJ હીપ, F હીયુ ૨૨ BCDEFGHIJ માડી ૨૩ BCEFH જુલ્લઇ ૨૪
BCEFGH કુમરુ. ૨૫ BGH આણુ દિહિં, CDF આણુ દિઇં, E અનંદિહિં,
IJ અણદિહિં ૨૬ BFCH આલધુ, D આલધ, E આલુધુ, GIJ આલુધ્ધ.
૨૭ BCFGHIJ અમી. ૨૮ D મીહઉ તુરુહ, G મીહુ તૂ, IJ મીહઉ તઓ.
૨૯ BH હુધુ, F હુધુ ૩૦ B૮૯, C૧૦૭, D૯૯, E ૧૦૬, G૯૮, H૯૬
I૧૦૨ ૩૧ D હવઇ વસ્તુ, FG વસ્તુ ૩૨ BCEFGHIJ માઇ ૩૩ BG-
HE ગરુઇ, CDFIJ ગુરુઇ. ૩૪ D માય ૩૫ IJ નમણિજ ૩૬ BCGH
માઇ ૩૭ B તીરયુ ૩૮ BH મૂલિખૂં, CD મૂલગૂ, F મૂલગ, E મૂલિગઉં.
૩૯ D માય ૪૦ B દેવ ૪૧ BCEHIJ અરિહંતિ, D અરિહંત ૪૧ મનિય,
GIJ મનિઅ.

માય^૧ ન ઘટઇ દ્વંડવીય^૨ રચ્ચતિ પુરાણિ^૩ આગમિ^૪ જન્મ-નીય^૫
 માહુઈ^૬ પ્રાણુઈ^૭ દીયઈ^૮ નિયુક^૯ એકીકઈ^{૧૦} ઉપગારિ;
 માહરઈ^{૧૧} કહીઈ^{૧૨} સંકલ^{૧૩} હવઈ, ૧૪

કેઈ^{૧૫} ન સૂકઈ^{૧૬} સંસારિ. ૧

તોમ^{૧૭} માયડીયઈ^{૧૮} (૨) જમ^{૧૯} પયપાનુ; ૨૦
 જવ પરંણીય^{૨૧} બાલિકા^{૨૨} તેહ^{૨૩} સરિસ^{૨૪} મન મેલિ^{૨૫} પિલ્લઈ; ૨૬
 જે^{૨૭} નવરઈ^{૨૮} તે કહઈ તેણિ^{૨૯} વયણિ માહિ^{૩૦} સામહુ^{૩૧} વુલ્લઈ; ૩૨
 માહ^{૩૩} કરઈ હમારડી^{૩૪} ઘર^{૩૫} ધણિયાણી^{૩૬} તેહ; ૩૭
 તેહી^{૩૮} તાનિ પિયારડી, ૩૯ કરઈ સલા બિસેવિ. ૪૦ ૨

૧ BCEFGHIJ મા ૨ BGHIJ દ્વંડવિય, CDEF દ્વંડવી. ૩ D પુરાણ. ૪ DH આગમ ૫ BIJ જન્મનીય, C જવનીય, D કિવનીય, E જિવનીય, F વનીય, G હવનીય, H કુવનીય ૬ B સાંધ રહઈ, C સીય રહઈ, D માનઈ, E માયહુઈ, FIJ મા રહઈ, G માઈ કાજિ, H માઈ રહઈ. ૭ CDEIJ પ્રાણુ, H પ્રાણિઈ. ૮ BCHIJ દિઈ, G દીઈ ૯ D નિતપુણ, G—. ૧૦ BH ઇકેકઈ, CD એકેકઈ, EG ઇકેકઈ, FIJ ઇકિ કઈ. ૧૧ BCEH મા, C માય, FGIJ માઈ. ૧૨ BCEH કિડિંઈ, D કિહાંઈ, F કહઈ, G કહિઈ, IJ કહઈ. ૧૩ BCHF સંકલ, DG સીકલ, EIJ સકલ. ૧૪ BCDEFHIJ હુઈ, G યઈ. ૧૫ EFG કોન. ૧૬ D કહઈ. ૧૭ BCDEFHIJ તામ ૧૮ BEHIJ માડિય, C માડીય, D માડી, F માડીય, G માકિય ૧૯ G જમ્યુ. ૨૦ CDE પયપાન, G પયપાનુ. ૨૧ BEGH પરિણી, CDIJ પરણી. ૨૨ BEH બાલકઈ, C બાલક, D બાલકિહિ, F બાલકિઈ ૨૩ C તીણિ. ૨૪ B સરયુ, C સિરયુ, EGH સરિયુ ૨૫ D મિલિ. ૨૬ BCEFGHIJ બિલ્લઈ, D ખેલઈ. ૨૭ BCDEFHIJ જ. ૨૮ BCDEFH નિવરઈ, G નિરવઈ, IJ નિયરઈ ૨૯ BCDEFHG તીણિ. ૩૦ BCGHIJ મઈ, DEF મા. ૩૧ BCH સમુહ, D સાહમૂ. EGI સમુહ, F સમ્ય. ૩૨ BCH શુલ્લઈ, D ગોલઈ, EFGI ગોલ્લઈ, J શુ શુલ્લઈ. ૩૩ D માય. ૩૪ BDEGH હમારડી, C હમારહ. ૩૫ IJ ઘરિ. ૩૬ CEFG ધણીયાણી, DHIJ ધણીઆણી. ૩૭ BCEHIJ તેય, DFG તેડિ ૩૮ CF દેડી, D જેહુ, E તે કહી, IJ તેહ. ૩૯ CFGIJ પીયારડી, D પ્રિયારડી. ૪૦ BDEGHIJ બિસેવિ, C બિસેય, F બિસેઈ.

ચઉપઇ^૧

ચાલિઉ મલપતિ^૨ વીર વિવેક,^૩ અરિ ઉચ્છેદન^૪ છાવિચ્છેકુ;^૫
મનની^૬ સાપિ^૭ સઉચ્ચુત^૮ પ્રાણ, ^૯ તિણિ પામિઉ^{૧૦} નરવઇ^{૧૧} અપાણ. ^{૧૨}

હિવ દ્રૂપદ

ધનુ^{૧૩} (૨) કુમર^{૧૪} વિવેકુ^{૧૫} વપાણિ,^{૧૬}

માઇ ચડામઉ^{૧૭} જેણિ^{૧૮} પ્રમાણિ,

આવઇ નરનારી ની કાડિ, સુરપતિ^{૧૯} સેવહિ^{૨૦} જે^{૨૧} કરલોહિ^{૨૨}. ૩
જે કરલોહીચ^{૨૩} કિધ જુહાર, જાણ રાય^{૨૪} જવ દિહ^{૨૫} કુમાર; ^{૨૬}
ગરુડ^{૨૭} જાણી દિધુ^{૨૮} પસાઉ, સવિહુ^{૨૯} ગુણ સિરિ અપિઉ^{૩૦} કાઉ. ૪

૧ BCEFGHIJ હિવ ચઉપઇ, D હવઇ ચઉપઇ ૨ BEIJ મલપતુ, DGH મલ-
પત. ૩ BCEFHGIJ વિવેકુ ૪ BE ઉચ્છેદણ, C ઉચ્છેચણ, D ઉચ્છેન, FGIJ ઉચ્છે-
દણ, H અચ્છેદણ. ૫ BCEGH ઠાવઉ છેક, D ઠાવઉ છેક, IJ ઠાવઉચ્છેકુ ૬ D
માનની, I મનગી. ૭ BEFHJI સાપિ, C સાક્ષિ ૮ મુણ નઉ, BH
સઉચ્ચુત, F સઉચ્ચુ નય, G મુણ નં, IJ સઉચ્ચુ નઉ. ૯ BG પ્રાણ ૧૦
E પામ્યુ, F પામિ, G પ્રામિઉ ૧૧ F નિરવર ૧૨ BEFG અત્યાણ, C અજાણ, D અહિઠાણ, H અઠાણ, IJ અત્યાણ ૧૩ DGIJ ધન ધન.
૧૪ BEG કુમરુ, D કુંઅર ૧૫ CDEIJ વિવેક ૧૬ BEFGH વપાણિ. ૧૭
BCDEFGHIJ ચડાવી ૧૮ B જાણ, CDEFI જાણિ, G જેણ, H જાણ. ૧૯ F સુરપતિ, EG— ૨૦ BCFHIJ સેવઇ, D સેવઇ, EG— ૨૧ BDFHIJ,
સવિ, C સિવ, EG— ૨૨ કડી નં ૧૦૩ પછી BCDFHJIમાં નીચેની
એક પંક્તિ વધુ મળે છે “જોગી જપઇ નિરંતર નામ, તિણિ તેઉ રાઉ
રેઉ રહઇ કિંક પ્રણામ.” નિરંતર-નિરંતરુ, નામ-નામુ, તેઉ-તેહ, તે-તિહિ,
રાઉ-રાય, કિંક-કિધુ, પ્રણામ-પ્રણામુ, ઇત્યાદિ પાઠભેદ જોવા મળે છે ૨૩
BCDHI ‘સદાચાર સહિજિ સવિ ચાર’, આ પ્રમાણેનું પદ મળે છે તેમાં
સદાકાર-સદાચાર-સદાકાર, સહિજિ-સહજિઈ-સહિજઈ, સવિચાર-સવિચારુ
ઇત્યાદિ પાઠભેદ મળે છે. EFI કિધુ, EGJ જુહારુ. ૨૪ BCDGH રાઇ.
૨૫ BDEFH દિહુ. ૨૬ BCEG કુમારુ ૨૭ B ગુરુચ, C ગુરૂઉ, D ગુરુઇ,
ગુરુઅઉ, F ગરૂઉ, I ગુરુઉ. ૨૮ DG દિધ, I કિંક. ૨૯ CG સવિહઉ, D
સવિહ, I સિવહઉ ૩૦ CEJ આપિઈ, D આવિઉ, F આપિઉ, I દિહઉ

સભુધં સહુ જો^૧ ત્રિભુવન સામિર,
 મધંતઉ^૨ પરિષિ^૩ પ્રથમ પ્રભામિ,^૪
 વિભુ^૫ ઉપગાર^૬ ન જોહનધં કાજ^૭,
 ધંભુ વાધસ્યમ્^૮ અમ્હારઉ^૯ રાજ^{૧૦}. ૫
 પામિઉ^{૧૧} પરમેસરહં પમ્માઈ^{૧૨},
 માન્યઉ^{૧૩} સવિહૂ^{૧૪} નરસુર^{૧૫} રાય,^{૧૬}
 માન્યઉ^{૧૭} દોહકિહિ^{૧૮} લીલ વિલાસ^{૧૯},
 તિહિર^{૨૦} નગરી મારિઉ^{૨૧} ધિરવાસુ^{૨૨}. ૬
 અવસર^{૨૩} જાણી રાય^{૨૪} વીનવઈ,
 તઈ તઉ જીતા વયરી^{૨૫} સવઈ^{૨૬},
 જોહુ^{૨૭} અજી પુમ્હ^{૨૮} ચીતઈ^{૨૯} દ્રોહ^{૩૦},
 અવિદ્યા^{૩૧} નગરી રાયત^{૩૨} મોહ^{૩૩}. ૭

૧ B સુહતા CEFHIJ સહતાં, D સહતા, G સુહતા ૨ BCEFGHIJ
 સ્વામિ ૩ BCLFGHIJ મધએ, D મઈ, I —. ૪ BH પરખિઉ, D પરિષિઉ,
 E પરિખિઉ, I —. ૫ G પ્રમાણિ, I —. ૬ CDEFGIJ વિભુ ૭ BCEGH-
 IJ ઉપકાર, D પોકારધ ૮ BEFG કાજુ ૯ BCEG વાધિસિધ, DF વાધિસિધ,
 H વિધિસિધ, IJ વાધિસિ ૧૦ BH અહમારુ, F અમ્હાર, C અહમાઉ ૧૧ BF-
 GH રાજુ. ૧૨ BCHIJ પામિઇ, B પામ્મઇ, FG પામિ ૧૩ DG પસાઉ.
 ૧૪ BCDEFGHIJ માનિઉ. ૧૫ BEFGHIJ સવિહુ, D સવિહ, C સવિહઉ.
 ૧૬ C સુર, D સુરનર, I નરસુપર ૧૭ BCEHIJ રાઇ, D નાહ, G રાહુ.
 ૧૮ BCDEFGHIJ માનિઉ ૧૯ BCDEFGHIJ લોહ. ૨૦ BEG વિલાસુ.
 ૨૧ E તિમણિ, G તિભુ ૨૨ BG માહઇ, CEH માંડિઉ. ૨૩ C ધિરુવાસુ,
 DFIJ ધિરવાસ, H ધિરુવાસ ૨૪ BHIJ અવસર. ૨૫ BCDEFGHIJ રાઉ.
 ૨૬ BCEHIJ વધરી ૨૭ D સવિ, E સેવેધ ૨૮ DEGHII એક. ૨૯
 BEGHIJ અજી પુઝ, C અજી પુહમ, D હજી તવ, F અજમનિ ૩૦
 BCEFGIJ ચિતઇ, D ચેતઇ ૩૧ BC દ્રોહ ૩૨ F અવધા ૩૩ BCDEFGHIJ
 રાઉ તે. ૩૪ BCF તે મોહ

બેટે તુડે^૧ જિમતે^૨ વિસ્તરિઉ^૩,
 હય ગય^૪ સાહ્યિ^૫ પુણિ^૬ પરિવરિઉ^૭;
 રણિ સૂંઉ પૂરઉ^૮ ભાંડારિ, સમરથ પણુઇ દમઇ^૯ નરનારિ. ૮
 તપી સવે તસુ બીહઇ^૯ નામિ, ભુજબલિ ભાગાભડ^{૧૦} સ આમિ;
 તિહ ઇદ્રાદિક^{૧૧} તે^{૧૨} ઉલખઇ^{૧૩},
 પરઇગયા^{૧૪} પુણિ^{૧૫} તેહનઇ પખઇ^{૧૬}. ૯
 જિહા^{૧૭} તુમહારી^{૧૮} આણુ નહુ^{૧૯} ફિરઇ,
 વિરૂવઉ^{૨૦} કરતઉ^{૨૧} કોઇ નવિરર ડરઇ;
 ઊપલ^{૨૩} અંબિલ^{૨૪} ચૂલ્હિની સાહતેઇ^{૨૫},
 તિહા^{૨૬} દેવની પૂરઇ^{૨૭} માહ^{૨૮}. ૧૦
 ભાખ^{૨૯} સેખ^{૩૦} પરમેસર^{૩૧} સહુ^{૩૨}, તેહઇ^{૩૩} ગુરુ જેહનઇ^{૩૪} ઘરિખહુ^{૩૫};
 તેહઇ^{૩૬} ગુરુ જેહનઇ^{૩૭} ધન^{૩૮} હોર, તેઇ^{૩૯} વહિલા^{૪૦} વાતેઇ^{૪૧} ચોર. ૧૧

૧ BCDEFGHIJ તરુ. ૨ BH તિમ તે. ૩ F વિસ્તરુ. ૪ D મયો. ૫ E સાહ્યુ, ૬ સાહિયુ. ૬ BCDEGHJ પુણુ, F—, I પણિ. ૭ I પરિઉ. ૮ B—, H પખઇ ૯ CD તસ બીહઇ, G તસુ બીહિઇ, ૧૦ બીહઇ તસુ. ૧૦ B ભડઇ ૧૧ BCDEFGHIJ ઇહાં ઇદ્રાદિક ૧૨ BCEF-GHIJ તઇ, D તુ. ૧૩ BCFGH ઉલખઇ, D ઉલખઇ, ૧૪ આલખઇ. ૧૪ D પણિઇ ગયા, F પર ગિયા. ૧૫ BCDGHIJ પુણુ, C તે, F પણુ. ૧૬ DIJ પખઇ.

૧૭ BCDEFGHIJ તિહાં. ૧૮ BCFH તમહારી, G તુમહારી ૧૯ BCDEF-GHIJ ન ૨૦ BCDGH વિરૂઉ, E વિરૂઅઉ, F વિરૂપં, ૧૧ વિરૂઉ. ૨૨ G કરતુ. ૨૨ BDEFGHIJ ન, C— ૨૩ BCEH ઉખલ. ૨૪ BCFGH- ૧૧ આંબિલિ, DE આંબિલ ૨૫ ૧૧ સાહિ. ૨૬ G તેહા. ૨૭ ૧૧ પૂજઇ દેવની. ૨૮ BFGH સાહ, CD સરાહ, E આહ, ૧૧ સાહિ ૨૯ BEFG નાણુ, E નાણુ, ૧૧ નાણ. ૩૦ BE સેણુ, C સેણુ, F રોણુ, GH સેખ. ૩૧ BF પરમેસરુ. ૩૨ DG સહુ. ૩૩ D તેહુ. ૩૪ BGH જહં નઇ. ૩૫ DG વહુ ૩૬ D તેહુ, G તેહુ. ૩૭ BC જહં નઇ ૩૮ BCEHIJ ધણુ. ૩૯ BEGH તે, C તેય, DFIJ તેહ. ૪૦ ૧૧ ચહિલા. ૪૧ BCEHIJ તેહ જિ, D તેહુ, F તેહજ, G તેહિજ.

વારૂ માણસ^૧ કરઈ કુકમ્મ^૨, પસુ^૩ મારઈ પુકારઈ^૪ ધમ્મુ^૫;
 વિજનુ^૬ અનઈ શિવ^૭ સગલઈ^૮ ભણઈ, જીવિણાસઈ કક^૯ પણઈ. ૧૨
 માહુ^{૧૦} કહઈ^{૧૧} નઈ બાહરિ^{૧૨} નહાઈ^{૧૩}, નઈ નાલા^{૧૪} ભણી ધસમસ ધાઈ.
 જલ ભલાલિયઈ^{૧૫} લોક પ્રવાહિ, કિમ ધોવઈ^{૧૬} તે કસમસ^{૧૭} માહિ. ૧૩
 કમ્મ^{૧૮} વસિહિ^{૧૯} જીવ^{૨૦} અઉગતિ^{૨૧} ફિરઈ;

પિતર તણુઉરર તહિરર^{૨૨} હપુ^{૨૩} જી કરઈ, ૨૪
 ગંગા તડિર^{૨૫} જહુર^{૨૬} ઉલ્લાલિયઈ; ૨૭

ગુજરાતિર^{૨૮} તિહાર^{૨૯} અંબાપિય^{૩૦}. ૧૪
 લિયઈ^{૩૧} પાયર^{૩૨} તિલ ગુલ ઘટ^{૩૩} ગાઈ,

શવકર^{૩૪} ભોજન^{૩૫} તહિર^{૩૬} કરાઈ; ૩૭
 એક^{૩૮} ભણઈ રે મારઉ^{૩૯} હરઉ^{૪૦},

પરભવ તણુઉ^{૪૧} ભય^{૪૨} મનિ કાઈ ધરઉ^{૪૩}. ૧૫

૧ BE માણસ, F માણસુ ૨ BE વિકમ્મ, CDEFGHIJ વિકમ્. ૩ CFH પસુ-
 D પસુ, IJ પશુ. ૪ BCDEFGHIJ પોકારઈ. ૫ BE ધમ્મુ, C ધમ્મી, FG-
 IJ ધમ્. ૬ BCDEFGHIJ વિજી ૭ B સિવુ, C સિવુ, DEFGHIJ સિવ.
 ૮ BCEGH સગલઈ, D સગલી, F સગલી, IJ સગલે ૯ BCDEFGHIJ
 કહિં ૧૦ DEFGHIJ માહિ ૧૧ FG કહિ. ૧૨ C બાહરિ, DEF બાહિરિ,
 GHIJ બાહરિ ૧૩ GH નાહિ ૧૪ B નાલી ૧૫ BCDEFGH ભણાણઈ,
 IJ ભણાઈ ૧૬ B ધોવઈ, CFGH ધોઈ, D ધોસિઈ, E ધોસઈ, IJ ધોસિ.
 ૧૭ BG કસમસ, C કસમસ, DF કસમસ ૧૮ CDEFGHIJ કમ્. ૧૯ B
 વિસઈ, CDEFGH વસિઈ, D વિસિઈ, IJ વસિં. ૨૦ B જિવ, G જીવિ, H
 જે ૨૧ FIJ ચિહ્નગત. ૨૨ BH તણુ, F તણુય ૨૩ BCDEFGHIJ તિહાં.
 ૨૪ BCE તપણુ, DEFGHIJ તપણુ ૨૫ D તપિ ૨૬ BCDEFGHIJ જહુ.
 ૨૭ EF જીરે વીયઈ, B જીરે વિયઈ, CDGHIJ જીરેવીઈ ૨૮ B ગૂજરતે, CDIJ
 ગુજરાત, FGH ગૂજરાત ૨૯ DG ના. ૩૦ B આંબા પિયઈ, CDGIJ આંબાપીઈ,
 EFH આંબા પાયઈ ૩૧ CDEFGHIJ લિય ૩૨ BH પાપજી, CDEFGHIJ
 પાપજી ૩૩ BCDEFGHIJ ગુલ, F ગલ. ૩૪ BCGH શવકરિ, DE સિવ-
 કરિ, FIJ શવકર. ૩૫ B ભોજનુ. ૩૬ BCDEFGHIJ તિહાં. ૩૭ H કરઈ.
 ૩૮ BCEFGHIJ એકિ. ૩૯ F મોરુહરુ ૪૦ BC તુ, DEFGHIJ નહિ. ૪૧
 BDFGHIJ ભઈ, C ભય ૪૨ D કાં ગણુઉ, F કાંઈ કરઉ.

રવિ જેવડો^૧ નાયક^૨ આથમઇ^૩, તેય^૪ સહૂ^૫ તહિ^૬ જસક^૭ જિમઇ;
રવિકર પાપઇ^૮ અપવિત્ત^૯ જલૂ, ઉપરિ^{૧૦} લેસી^{૧૧} તે^{૧૨} કિમ ચલૂ ૧૬
કરસણિ જીવ^{૧૩} મ-ઇ તહિ^{૧૪} રુધરિ, ^{૧૫} ઉલિભરીવઇ^{૧૬} સંસઉ^{૧૭} મકરિ; ^{૧૮}
કણમારીતા^{૧૯} ચિડુલા^{૨૦} ચુણઇ, ^{૨૧}

તિણિરે તુમિરે^{૨૨} બૂટા^{૨૪} તિહા ઇમરે^{૨૫} ભણઇ. ૧૭

સૂકા તિણા^{૨૬} ચઃઇ વનવાસ, ^{૨૭}

ન કરઇ^{૨૮} કુણહીર^{૨૯} કિસઉ^{૩૦} વિણાસુ; ^{૩૧}

તિહ^{૩૨} મૂગ ઊપરી આયુધ વહઇ,

અમહ રહઇ^{૩૩} વિવજ્ઞ^{૩૪} એ ઇમ કહઇ. ^{૩૫} ૧૮

૧ BH જેવડુ C જેવડ ૨ B નાયકુ ૩ D અતિમઇ, GHIJ આથિમઇ.
૪ BCEFGH તોઇ, D તહિ, IJ ધરિધરિ ૫ D સહુઇ, IJ સહૂઇ ૬ BCD-
EFGH તિહાં, IJ —. ૭ C જોસક, G જસક H જસક. ૮ FGH પાપઇ.
૯ BCH અપવિત્ર, DEFGIJ અપવિત્ર ૧૦ D તે કિમ લેસિઇ ઊપરિ ચલૂ ૧૧
BCDFGH લેસિઇ, E લસ્યઇ IJ લેસિ ૧૨ B તેસઇ, CGH તેસિઇ, E
તેસ્યઇ, IJ કિમ તે ૧૩ BF —, IJ જી ૧૪ C તિણિ, D તેહ, E તીવ, GIJ
તે, H તીથ, BF — ૧૫ BF —, CDEGIJ રુધરિ ૧૬ BF —, CDEGH
ઉલિભરાઇ, IJ ઓઝિ ૧૭ DFG સાસઉ, BF —, H સંસુ, IJ સંસ્ય. ૧૮
CEHIJ મકરિ. ૧૯ CDHIJ મારીતાં, BF —, G કુણુ મારીતા. ૨૦ BF —,
DGHIJ ચિડલા, E ચડલા. ૨૧ BF —, C ચણિ ચુણઇ, DHIJ કણ ચિણઇ
G ચિણઇ ૨૨ BF —, C પાપવિ, G તિણ ૨૩ DIJ અમહે, BCF —, E
તમિહ, G અહમે ૨૪ BF —, D જુટા, G જૂટઉ, IJ જુટા ૨૫ D મૂરમ
ભણઇ, BF —, IJ મૂઢા ભણઇ. ૨૬ BCDEFGHIJ તૂણાં. ૨૭ BCEHIJ વન-
વાસુ, DF વનવાસિ, G વનિવાસુ ૨૮ D કરઇ કહિ ન. ૨૯ BCEFH કુણ-
હઇ, D કહિ ન, G કુણહિં, I કહિ નહિ, J કુણહિઇ ૩૦ CBF કિસુ, DIJ
કિસિઉ, EG કિસુ, H કિસ્યુ ૩૧ DEG વિણાસ. ૩૨ BCEFGH તીકુ, IJ
તે. ૩૩ BHF અમહરઇ, C અહમ રહઇ, D અમહનઇ, E અમહારઇ, G
અહમ નઇ. ૩૪ વિવજ્ઞ, CDEIJ ત્રિવજ્ઞિઉ, F વિવજુ, G વિવયુ, H વિવજ્યુ.
૩૫ B એ કહઇ, C ઇકિ ઇમ કદઇ, E તે ઇમ કહઇ, F એ ઇમ ભઇ, G
એ ઇમ કહિ, I મૂરમ ભણઇ.

શ્રી લગઈ^૧ બાધઈએ^૨ સંસાર^૩, શ્રી દાનઈ^૪ તહિ^૫ સુકૃત અપાર^૬;
સુદ્ધ^૭ અપવિત્ર^૮ નહી એ^૯ જાતિ,

તિણિ પામી પંચામૃત^{૧૦} પંનિ.^{૧૧} ૧૯

નહાતા^{૧૨} અણુગણ^{૧૩} નીર^{૧૪} નકાણિ^{૧૫};

નાગ નમઈ^{૧૬} નઈ મારઈ પ્રાણિ;

જીવજીણિ^{૧૭} સઘલી^{૧૮} દવ વલઈ^{૧૯},

દવર^{૨૦} ફીજઈ તિહા પુણ્યહ વરઈ. ૨૦

તિહ^{૨૧} પરાભવ ભાગા^{૨૨} ભણી; મઈ તુ^{૨૩} કીધઈ^{૨૪} આપણુ ધણી;

તામુર^{૨૫} રાજુર^{૨૬} ગાહુ^{૨૭} ગહગહિઉ;^{૨૮}

સુભધ્યાનર^{૨૯} ચરિ આવી કહિઉ.^{૩૦} ૨૧

જગપતિ^{૩૧} ભણઈ વીર^{૩૨} સુણિ વાત,

અમ્હનઈ^{૩૩} મોહ^{૩૪} નથી અન્યાત,^{૩૫}

આગઈ મૂકિઉ એ^{૩૬} નિરહલી^{૩૭}, પૂટી^{૩૮} દોવ^{૩૯} જિમ બાધઈ^{૪૦} વલી. ૨૨

૧ BFH લગ, E લગિ ૨ IJ વાધઈ ૩ BH સસાર ૪ BEFH દાનઈ, D દાનિહિ, GIJ દાનિ ૫ BCEFGH તિહા, DIJ— ૬ BF અપાર, ૭ BCD-EFGHIJ મધુ ૮ BFH અપવિત્ર ૯ E એ નહી ૧૦ C પંચા-મૃત ૧૧ D ખતિ ૧૨ B ફહાતા, CDGH નાહતા ૧૩ GIJ અણુગણ ૧૪ BCDEH નીર ૧૫ D કાણિ ૧૬ E નમઈ, F નમ નઈ ૧૭ BCEFGHIJ જીવજીણિ D જીવજીણિ ૧૮ BCEGHIJ દવિ સઘલી, D સઘલી દવિ, F દવિ સઘલી ૧૯ BCDEFHGH IJ મરઈ ૨૦ BC દેવ. ૨૧ BCDEGHIJ એહ, F એ ૨૨ BCEFIJ ભાગઈ. ૨૩ CDE તહિ, FGH IJ તુ ૨૪ C કીધ, F કીધુ ૨૫ D તામુર ૨૬ CDFGIJ રાજુ ૨૭ BEFGHIJ ગાહુ D ગાહ ૨૮ E ગહગહયઈ, F ગહગહિય, G ગહિ ગહિઉ ૨૯ BJJ શુભધ્યાન, C શુભધ્યાનિ. DH શ્રુભ ધ્યાન, EFG શ્રુભધ્યાનિ ૩૦ E કહયઈ, F કહિય. ૩૧ I જતિ ૩૨ C ક્રેમર. ૩૩ BCIJ અમ્હ રહઈ, D અમ્હારઈ, EH અમ્હરઈ, F અમ્હર G અહમનઈ ૩૪ BH મોહુ. ૩૫ BCEH અમ્યાત, DGIJ અમ્યાત, F અન્યાત ૩૬ C એઉ ૩૭ DEF નિર્હલી ૩૮ BEFHIJ પૂટી, C પૂટી. ૩૯ BEFG-IJ દો CH દોય, D દોહ ૪૦ BCDFGH વાધઈ, EIJ વાધિઉ

સાતરાજ નઈ પદલઈ^૧ ખારિ,
 સુકિત^૨ દુગ્ધ^૩ તિહલોક^૪ મઝારિ;
 જથુ^૫ સગલ^૬ તસુ^૭ કારાણ તહઈ,
 મારજ^૮ ન્યાની^{૧૦} વિણુ^{૧૧} કુણુ^{૧૨} કહઈ.^{૧૩} ૨૩
 માહ^{૧૪} જિ બીહઈ^{૧૫} સુધિ^{૧૬} ભાવિ,
 તે તૂ^{૧૭} તિણુઈ^{૧૮} દુઝિ^{૧૯} વસાઈ;^{૨૦}
 વાટ રખોપઈ^{૨૧} તિહનઈ^{૨૨} સાથિ,
 રથેર^{૨૩} ચડઈ^{૨૪} વઈરીનઈ^{૨૫} હાથિ ૨૪
 તિણિ^{૨૬} દુઝિ^{૨૭} જે વસિસઈ^{૨૮} લોક,
 તીહ ભૂપ ભયર^{૨૯} ભીડ ન સોક;
 સ્વામી^{૩૦} વચન^{૩૧} વિવેકુ સુકરઈ^{૩૨},
 સુકિત^{૩૩} પંથ^{૩૪} ભવિચણુ^{૩૫} અણુસરઈ.^{૩૬} ૨૫

૧ G પદલિ, II પેલપ. ૨ DEG સુગતિ ૩ BCDHFH દુગ્ધ, G પૂરી. II દુગ્ધ^૪ ૪ BCDEFGHIJ જઇ લોક ૫ CDEFGHIJ જગ. ૬ BDEGHIJ સપલઈ, C સપલ, F સગલ ૭ CD તસ ૮ G તહિઈ ૯ BH મારજ. D સારગ ૧૦ BCDEFGHIJ જાની. ૧૧ DEGIJ વિણુ ૧૨ D કણુહઈ^{૧૩} ૧૩ I હસ્તપ્રતિમા એક પ કિત વધુ મળે છે : 'સમકિત સંવર તેહનઈ માગ, વેહ લહઈ જેહ મનિ વધગાગ' ૧૪ H માહ ૧૫ D જ બીજ ૧૬ BGDH સુધઈ, CF શ્રુધઈ E શ્રુહ II સુહઈ ૧૭ CD તહ ૧૮ BGH તીણુ, CDFIJ તીણુઈ, F તા. ૧૯ D દુગિ, F દુગ, II દુગિ. ૨૦ BCEGHIJ વસાવિ, DF વિસાવિ. ૨૧ B રખોપઈ, DEGHIJ રખોપઈ ૨૨ BCGH તૂ તીહ, D તૂ ને, E તિહ તૂ, F તૂ તેહ, II તું તીહ ૨૩ BCEFGHIJ રામે ૨૪ BCEH ચડઈ તિ, DG ચડઈ તે, F ચડયતિ, II વઈત ૨૫ BH વઈરી, CDEFGHIJ વઈરી. ૨૬ BH તીણુ, CE તીણુઈ, DGIJ તીણિ, F તીણિઈ, ૨૭ BFIJ દુગિ, D દુગે. ૨૮ B વસિસઈ C જિ વસિસઈ, DIJ વસિસિ, EFGH જે વસિસઈ. ૨૯ BCDFHIJ ન ભૂપ ભીડ ભય શોક, E નહી ભૂપ ભીડભય શોક, G ભીડ ન ભૂપ નઈ શોક. ૩૦ D સામી તણુઈ. ૩૧ B વચનુ વિવેક, CF વચનુ વિવેક, D વચન, EIJ વચન વિવેક, G વિવેક વચન ૩૨ D સોકરઈ ૩૩ DE મુગતિ. ૩૪ BCEGH પથુ, DF પથિ ૩૫ EFG ભવિચણુ C ભવિચનુ, D ભવિકા, II ભવિચણુ. ૩૬ E અણુસરદુ, F અણુસરઈ, G અણુસરઈ

વીર^૧ ચરિતર તસુ^૩ તૂઠિ રાઉ,

સર્પહથિ^૪ હીધઉ ગુરૂઅ^૫ પસાઉ^૬;

ઉત્તમ જનમ^૭ ન દેસહિ^૮ કીયઉ^૯,

પુણ્યરંગિ^{૧૦} પાટણિ રાજિઉ.^{૧૧} ૨૬

હિવ બોલી^{૧૨}

તિવાર પૂઠિ^{૧૩} મોકલાવિઉ^{૧૪} સામી, ^{૧૫}

સ્વામી તણુ^{૧૬} અયસ^{૧૭} પામી,^{૧૮}

આહિઉ^{૧૯} વિવેકરાઉ,^{૨૦} વિસ્તરિઉ વિસ્વર^{૨૨} જડિવાઉ,^{૨૩}

તત્ત્વચિત્ત^{૨૪} ન પટ્ટહસ્તિ હૂવઉ^{૨૫} આસણિ^{૨૬};

નિવૃત્તિ નધ^{૨૭} સુમતિ એઉ^{૨૮} આલ્યા ગુઅગુએ^{૨૯} સુખાસણિ.^{૩૦} ૨૭

પાયાણુ^{૩૧} (૧) વાધઈ પરિવાર^{૩૨}, જે જ કાંઈ^{૩૩} પ્રાથઈ^{૩૪} તેહ રહઈ,^{૩૫}

તિહ^{૩૬} વસ્તુ નહી^{૩૭} દાન^{૩૮} અનિવાર,^{૩૯} તત્ત્વકથા ત્રંબક^{૪૦} ત્રહત્રહઈ,^{૪૧}

૧ B ઈ ઈ વીર, IJ વીર. ૩ BCDHIJ ચરિત્રિ, E ચરિ, G ચરિત્ર. ૩ D તસ.
 ૪ B સપ તૂં હથિ, DH સપ હથિ, G સપહથિ ૫ BEFH ગરૂય, ગરૂહિ,
 GIJ ગરૂય ૬ E પસાય ૭ B જનમ, CDE જનમન, FGHIJ જનમ. ૮
 BCEFGHIJ દેસિ, D દેસ ૯ BEH સુકિયઉ, C સોઈકીઉ, DG સુકિઉ, F
 સુકીયઉ, IJ સુકિયઉ ૧૦ BCDEH પુણ્યરંગ. ૧૧ B રાજિયઉ, CEFGH
 રાજીઉ ૧૨ D હિવઇ બોલી. ૧૩ D પૂઠિઇ, E પૂઠઇ, IJ પૂઠિ ૧૪ B મોક-
 લાવ્યઉ. ૧૫ BCEFGHIJ સ્વામી ૧૬ GHB તણુ. ૧૭ B આયસ, CEF
 આઇસ, D GHIJ આયસ ૧૮ D પ્રામી, J માગી, BCDFGHIJ ૧૯ આહિઉ, E
 આહ્યુ ૨૦ EHIJ વિવેકુ ૨૨ BGF વિથ, CEIJ વિથિ, D ભીમ ૨૩ CG-
 IJ જડવાઉ ૨૪ B તત્ત્વચિત્તન, CDEFGHIJ તત્ત્વચિત્તન ૨૫ BHE હુઉ,
 CFIJ હૂઉ, E હૂઅઉ, G હોઉ. ૨૬ B આમનિ ૨૭ BCDEGHIJ નિવૃત્તિ.
 ૨૮ C એઉ, D એ, BEFGH —, IJ એઉ ૨૯ BCEFGHIJ ગૂગૂએ, D
 ગૂગૂઇ ૩૦ BCDFGHIJ સુખાસણિ. ૩૧ BDFGH પિયાણુઈ CEIJ પીયાણુઈ.
 ૩૨ BCGH પરિવાર, ૩૩ BCDEFGHIJ જે જિકાઈ ૩૪ E પ્રારથઈ, F
 માગઈ. ૩૫ B રઇ, DG નઇ, IJ રઇહઇ. ૩૬ BHIJ તે, CDEFG તેહ. ૩૭
 BHIJ તું, CF નં ૩૮ BHF દાનુ, G —, C દાન સુ, ૩૯ BCGH અનિવાર.
 F નુવાર. ૪૦ D તંબક, તંબકથા તંબ. ૪૧ BDFHI દ્રહદ્રહઇ.

ધન^૧ અલંબ લલલલ^૨, સાધુ તણા રદ્ધય^૩ ગહગહ^૪;
 દુ^૫ દોષી તણુ^૬ દાટણુ^૭,
 પામ્ય^૮ વીર વિવેક પુણ્યર^૯ પાટણુ.^{૧૦} ૨૮
 તિણી^{૧૧} પુરિ રાઉ^{૧૨} વિવેક^{૧૩} પચ^{૧૪},
 હરિપિત^{૧૫} વદન^{૧૬} મહાજનુ^{૧૭} દિહું^{૧૮}
 હિવ^{૧૯} વિવેક^{૨૦} નીવરતી^{૨૧} આણ, પાપ^{૨૨} ડીના^{૨૩} ધાડિયા પ્રાણ. ૨૯
 તિણી યોદ્ધાવ્ય^{૨૪} જ્ઞાનતણાડુ, ૨૪
 રાજિ^{૨૫} અમ્હાર^{૨૬} તુહ હું^{૨૭} તી^{૨૮} સાર;
 અણુજાણિયા^{૨૯} મનદેસ પ્રવેસ^{૩૦},
 પણિ તૂ^{૩૧} પાણે સુધુ આદેસુ.^{૩૨} ૩૦

૧ GHB —, ધન, F ધુન ૨ BGH —, CDF પતાકા લલલલ. ૩ BDE-
 FGHIJ હજમ, C મન ૪ BC ગહઈ ૫ D દપ^૧ ૬ BFH તણુ. ૭ BCH
 દાટણુ, D દાટમણુ, EFIJ દાટણુ ૮ BCDHIJ પામિઉ, F અસિ. ૯
 BCDEF GHIJ પુણ્યર ૧૦ CDFIJ પાટણુ, G પાટણુઉ, E પાટ. ૧૧
 G તિણી ૧૨ F રાય ૧૩ DEGIJ વિવેક ૧૪ BF પચ, CEH પચ, D
 બઈક, IJ પચકુઉ ૧૫ BHIJ હરિપિત ૧૬ BCDEF GHIJ વદન ૧૭
 EB મહાજન, CDEFGHIJ મહાજનિ, H મહાજન નિ ૧૮ DG દિહું ૧૯ D
 હવઈ ૨૦ BCDEF GHIJ વિવેક ૨૧ BCH નીવરતી, E નીવારતી, IJ નીવતી.
 ૨૨ BE અડચા પાપ ડીનાં પ્રાણ, CDIJ અડચા પાપ ડીના પ્રાણ, F અડચા
 પાપ ડીની પ્રાણ. GH અડચા પાપ ડીના પ્રાણ ૨૩ BCDEF GHIJ યોદ્ધા-
 વિઉ ૨૪ F તામકુમાર, CDEFGHIJ જ્ઞાન તણાર. ૨૫ G રાજ ૨૬ CG
 અમ્હાર, D મ્હાર ૨૭ BE તોઈ તૂં સાર, C તઈ તોઈ સાર. D તૂં
 તો સાર, EIJ તોઈ તુ સાર, F તો રઈ તૂં સાર, G જઈ તૂ સાર ૨૮ B
 અણપયા, CDEFGH અણુળપયા, E અણુળણપયા, I આણુ જાણિયા, J
 અણુળપયા ૨૯ BFH મન દેસિ પ્રવેસ, C મનાદેશસિ પ્રવેસ, D નઈ
 વાસમદેસ, E તન દેસિ પ્રવેસ, GIJ મન દેસિ પ્રવેસ. ૩૦ BCH એતઈ, DE
 એતુ, FG એતુ, IJ એતુ. ૩૧ BCFH સિધા દેસ, DG સુધા દેસ, E સુદા
 દેસ, IJ સિદ્ધાદેસ.

તે પભણ્ણ^૧ હઉ^૨ ન કરિસુ^૩ દંડિ,
 ત્રિન્નિવાર^૪ હઉ^૫ ફેરિસહીડિ^૬,
 જ્યે પય^૭ સેસ્ય^૮ પુર^૯ પાખંડિ^{૧૦},
 તેહુ^{૧૧} દંડિસુ^{૧૨} મોટય દંડિ. ૩૧

પાલય રાજુ^{૧૩} વિવેકુ^{૧૪} સુખંધ^{૧૫}, પાપતણાહ^{૧૬} ન સાસઈ^{૧૭} ગંધ,
 તર (૨) વાધય મુગતિહિ^{૧૮} વાસુ^{૧૯}.

મોહ તણ્ણ^{૨૦} જગિ રાષિઉ^{૨૧} વાસ. ૨૧ ૩૨
 તવ જોવઇ^{૨૨} નીય^{૨૩} રાજયંદ, ૨૪

અવિદ્યા નગરી^{૨૫} મોહ નરિંદ, ૨૬

કવણ્ણ^{૨૭} સાહસીકર^{૨૮} કવણ્ણ^{૨૯} અમહદીણ્ણ, ૩૦

કવણ્ણ^{૩૧} મહાખલુ^{૩૨} કવણ્ણ^{૩૩} અમહધીણ્ણ. ૩૪ ૩૫

૧ C તેહ બણ્ણ, D—, G તેહ બણ્ણ ૨ CEG હ, D—, E હ ૩ BG-
 HEIJ કરઉ, C કર, D—, F કર. ૪ B ત્રિનિવાર, CIJ ત્રણિવાર, D—,
 E ત્રિન્નિવાર, G ત્રિણિવાર, H ત્રિનિવાર. ૫ BCEFGHI પુરિ, D—. ૬
 BGFH ફેરિસ હીંડિ C ફેરિસ હીંડિ, E ફેરિસ હિ હિંડિ, F ફેરિસ હિંડિ,
 D—, IJ પેરિસ હિ ડિ ૭ BCEFGHIJ જે પય, D— ૮ BFH સસિય,
 C મેસિ, D—, E સિસ્યય, G સેસિય, IJ સસિ ૯ BFGHIJ પુરિ, C
 ઠંય, D—, E નગરિ ૧૦ BFG પાખંડિ, D—. ૧૧ CFH તેહ, D—,
 E તેહ. G તે, IJ તેહઉ ૧૨ C ડડિસ મારય, D—. ૧૩ BCDFHIJ—,
 EG રાજ ૧૪ E વિવેક ૧૫ G સુખ ધિ. ૧૬ E તણ્ણ, G તણી. ૧૭
 E સાસહય ન ગંધ, G સાંસહિય ન ગંધિ. ૧૮ E મુકિતય, G મુકિત ૧૯
 E વાસ ૨૦ E રાષ્ણ ત્રાસ, G રાષિઉ ત્રાસુ. ૨૧ આ કડી ફક્ત E અને
 G પ્રતર્મા જ છે ૨૨ BHIJ જોયય, CDFG જોય, E જોયય ૨૩ BCDE-
 FGHJI નિજ. ૨૪ BF રાજહ યંદુ, CDEHIJ રાજહ યંદ, G રાજ યદ.
 ૨૫ F—, I નગ ૨૬ B નરિંદુ. F— ૨૭ BCDEGHIJ કુણ F કુ
 ૨૮ BDEFIJ સાહસી ૨૯ BCFG કવણ્ણ, D કઉણ્ણ, H કુણ ૩૦ B અહમ
 દીણ્ણ, C—, F અદીણ્ણ, G અહમદીણ્ણ ૩૧ B કવણ્ણ C—, D કઉણ્ણ ૩૨
 C—, DEGIJ મહાખલ. ૩૩ BEFGIJ કુણ. C—, D કઉણ્ણ, H કુણ
 ૩૪ BH બલહીણ્ણ, C—, DEFGIJ બલ હીણ્ણ.

કવણુ^૧ અછળ^૨ ખણુ^૩ કરણુ^૪ ઉદાસ^૫, કવણુ તણુ^૬ અરહમનિ^૭ વીસાસુ^૮;
તે તથા^૯ ભાઈ^{૧૦} વિવેકુ^{૧૧} સંભારિ^{૧૨},

બોલણ^{૧૩} ભીતરિ^{૧૪} દુખિહિ^{૧૫} ભરિ^{૧૬} ૩૪

મૂરિય^{૧૭} રાઉ અરહાર^{૧૮} બાપ^{૧૯}, બણી^{૨૦} છાંડ^{૨૧} ક્રીધ^{૨૨} સાપ^{૨૩};
જ^{૨૪} મૂકચ^{૨૫} જીવત^{૨૬} વિવેકુ, મુખમરિ^{૨૭} દોહિ^{૨૮} એહિ^{૨૯} એકિ^{૩૦} ૨૭૩૫

બાલપણા લગઈ^{૩૧} મુઝનઈ^{૩૨} તેહ, બિંદરિ^{૩૩} સાપ^{૩૪} સરીપણ^{૩૫} નેહ. ૩૩
તે નિસ^{૩૬} દિવસ^{૩૭} કરત^{૩૮} રાડિ,

તાસુ^{૩૯} ન પ્રાણુ^{૪૦} અરહાર^{૪૧} પાડિ^{૪૨} ૩૬

૧ BEGIJ કુણ, C—, DF કુણ, H કુણ. ૨ BGH ઉજાખણ, C —, DEF ઉજાખણ, IJ ઉજાખણ ૩ DFGIJ કવણ, E કુણ. ૪ BCFH ઉજાસુ. ૫ BCEFGH તણ, IJ તણ ૬ BCFG મનિ અહમ, DEH મનિઅરહ IJ મનિ આરહબી ૭ CDE વીસાસ, F વી. IJ સો વીસાસ ૮ BCEFGH-
જા બેતાં, D બતા સપ, E બેઅંતા ૯ BCEFGHIJ ભાઈ D — ૧૦ BFGH વિવેક ૧૧ BCDGHIJ સાભારિ, E સાભારવ ૧૨ D બોલહિં ૧૩ BGDGHIJ બિ તરિ, E ભી તરિ ૧૪ BEFH દુઃખિ, GIJ દુખિં. ૧૫ E ભરવ ૧૬ BFH મૂરખુ CDEGIJ મૂરખ. ૧૭ CDG અહમાર, E અરહાર, F અરહાર ૧૮ BCEFGHIJ બાપ ૧૯ BFH તીણું CIJ તીણ, D તિણિ, E જીણ, ૭ જીણ ૨૦ F જાડિ, BEIJ બાંડ ૨૧ F ક્રીધું ૨૨ BFGIJ સાપ ૨૩ BCDGHIJ ક્રીધ. ૨૪ BFH જીવત, IJ જીવંત ૨૫ BCDGHIJ મુખમરિ ૨૬ CDGIJ દોહિલ, F દોહિલિ, H દોહિલ ૨૭ BEFGHIJ એક, CD એક. ૨૮ C લઈ, E લગિ, FH લગ ૨૯ DIJ મઝનઈ ૩૦ BCDEFGHIJ બિંદરિ ૩૧ FG સાપ ૩૨ BEFG સરીખ. ૩૩ CH નેહ, I નિહ. ૩૪ BCEFGHIJ નિતુ D—. ૩૫ B મુઝ રહ, CH મુઝ રહઈ, FIJ મઝ રહઈ, DEG મઝનઈ ૩૬ BCFGH દેતુ, DEIJ દેતઈ. ૩૭ D તાસ ૩૮ E પ્રાણિ, F પ્રાણ ૩૯ CG અહમા-
ગ. ૪૦ FIJ માં એક કડી વધુ મળે છે. ‘તે આગલિ હુ હુતુ તિસિહ, કેસરિ આગલિ જીજુક નિસિહ. તેહ ગૃધ નિશિઈ હહ મસહ, સાયઈ લોક હસઈ તુ હસઈ’ તેમાં હું-હું, હુતુ-જુતુ, તિસિહ-તિસ્યુ, કેસરિ-કેસર, જીજુક-જીજક, નિસિહ-નિસ્યુ હું-હહ, મસહ-મસિહ--આ પ્રમાણેનાં પાઠાંતરો મળે છે.

માન^૧ માન^૨ તે ઢઢસી,^૩ જે જીવઇ વયરી^૪ વીસસી^૫;

વલી^૬ કવણહ^૭ સરિ^૮ સીપહ^૯,

સ્થિ^{૧૦} ઠીકરી^{૧૧} ન ભાજઇ ધહ^{૧૨} ૩૭

ચાવી ચૂરી^{૧૩} મેદિહ^{૧૪} કાંઠ, સોણ^{૧૫} રવિહ^{૧૬} સધરિ^{૧૭} શ્રીકાંઠ;

નિતુ સિરિ વહઇ સુધાકર તોઇ,

વયરી^{૧૮} નહી^{૧૯} ભયર^{૨૦} એવડ^{૨૧} હેઇ ૩૮

હિવ રૂઢા

ખહુરહ^{૨૨} વયરી^{૨૩} વલ્લહ^{૨૪}, હિયઇ^{૨૫} પટુહ^{૨૬} તિન્ન;

વીસારતા ન વીસરઇ, સમતાં^{૨૭} ઉવસિર^{૨૮} રન્ન. ૩૯

જેઇ^{૨૯} ઢેઢ^{૩૦} વયરી^{૩૧} કરી નર નિશ્ચઇ^{૩૨} સોવતિ^{૩૩};

તે સુતા^{૩૪} તર^{૩૫} સિહર^{૩૬} જિમ^{૩૭}, ધરિ^{૩૮} પરિયા^{૩૯} જગતિ^{૪૦}

૧ H માન ૨ B મનહ, C માનુ, F માનય. ૩ BCDEFGHIJ ઢઢસી ૪ BCDHIJ વધરી. ૫ E વેસસી. ૬ BF અબલ, CDEGH અબૂલ, IJ અબલહ. ૭ BFGH કુણહ, C કુણહી, D કુણહિ, E કુણહિ, IJ કણહહ ૮ BCDEFGHIJ મરિપુ ૯ BCDHEH સાપહ F સાપહ, IJ પુહ ૧૦ BCDHIJ સિહ, EG સ્થુ, F સિ ૧૧ BDEGHIJ ઠીકરી, C ઠીકિરિ. ૧૨ BF ધક, D ધડો ૧૩ D ચૂરી. ૧૪ F મેદિહ, JJ મેદિહઓ ૧૫ BGHIJ વિસજી, CEF વિસજી, D વિસવિજી ૧૬ E ગબહ, DE ગવિ. ૧૭ CD સધર ૧૮ BCDEH વધરી ૧૯ F તુ ૨૦ BDH ભહ, C ભઇ. ૨૧ BH એવહ, CDEGIJ એવડહ ૨૨ BCHG વુહરહ, D વયરહ, EJ વહુહ, F વહર, I ચુહર ૨૩ BCDHIJ વધરી, I ઉચરી ૨૪ C વલ્લહ, D વલ્લહ, F વલ્લહ. ૨૫ B હયઇ, C હીઇ, F હીયઇ, IJ હીઇ ૨૬ B ખુટકઇ, C ખટકઇ D ખટકઇ, E ખટકઇ, F ખુટકઇ, G ખટકઇ, H ખટકઇ, IJ ખટકઇ ૨૭ BCDEFGHIJ વસતા ૨૮ BDEFH ઉવસ ૨૯ B જેહ, CDEFGHIJ જે ૩૦ BCFGHIJ એક, D કયએ, E એકઇ ૩૧ BDH વધરી, C વરી. ૩૨ BHIJ નિચ ત, C નિચ તિ, DE નિચ ત, E નિચઇત, G નિચ ત ૩૩ BF સુયતિ, EDFIJ સુયતિ, G સુચંત, H સુચંતિ. ૩૪ DIJ સુતા. ૩૫ BCDEFGHIJ તર ૩૬ B સિરિ, CDH સિહરિ, E સિહરિ, G સીહરિ ૩૭ G યમ. ૩૮ BCEFHIJ ધર ૨૯ EF પડીયા. ૪૦ EHIJ જગતિ, D ગજગતિ, F જગતિ, G જગતિ

કેઇ^૧ કીકાર સાધુ છઇ, જિહ^૨ મનિ^૩ હૂંતી બુધિ^૪;

તે તેહરઇ^૫ હોત્યઇ^૬ મિલ્યા^૭.

અરકુ^૮ મનિ ઘણુક^૯ પઇક^{૧૦} ૪૧

કિહા^{૧૧} કહી કુણુ^{૧૨} પરિ અછઇ^{૧૩},

તે કુણુ જાણુઇ લેઉ^{૧૪}

કઇ^{૧૫} મંડાણુક કઇ^{૧૬} રુચિયુ^{૧૭} અઉ,

જાણિયુ ચર પાસેઉ^{૧૮} ૪૨

તઉ^{૧૯} તિણિયર^{૨૦} પાઠ્યા^{૨૧} અનેક^{૨૨},

વસુહ^{૨૩} માહિ વાહિવા^{૨૪} વિવેક^{૨૫};

કંઠ કદાગ્ર^{૨૬} નિતુ^{૨૭} પાપંડ^{૨૮},

જૂતલિ^{૨૯} નિતુ તે ભમઇ પ્રચંડ ૪૩

૧ BDFHIJ કે ૨ BCDEFGHIJ કિહાંઇ ૩ BCDGHIJ જહં, F જેહ.
૪ B મુનિ ૫ B હૂત ઉધિહ, C હૂઉ, D કુબઇ, E કુઉધિધુ, F હૂન
બઇ, G હોઉ નિધિદિ, H કુઉ દિહ, I હાં ભિચ્છિહ ૬ C હરહઇ,
D તેહનઇ, F એહ રહઇ, I તેહ રહઇ. ૭ BCDH હોસિઇ, F હુસ્તિ,
G હોસિ, I હાસિ. ૮ BF મિલ્યા, I મિલિયા ૯ BCFG અહમ ૧૦
BEFH ધુણુક. ૧૧ BCEFH પઇક. ૧૨ BCEFGHIJ કિહાંઇ, D કયાંહી
૧૩ BDFGH કુણુહિ, CIJ કુણિહિ, E કુણુહી. ૧૪ B અચઇ ૧૫ D
હોઇ, F જાઉ. ૧૬ BH કિઇ, CFIJ કિ ૧૭ B કિઇ CFHIJ કિ ૧૮
BE રુલ્લઇ, EDFGHIJ રુલિહ. ૧૯ BCEGHIJ પેસેઉ, D પઇસેક, F
પયસેઇ ૨૦ C ત ૨૧ BGHIJ ચર તિણિ ૨૨ D પાઠવી. ૨૩ C અનેકિ,
G અનેકુ ૨૪ D તમુહ, F વિસહ, G દેસુ ૨૫ C જોઇ, DE જોઇવા.
૨૬ GH વિવેક ૨૭ BCDFGHIJ કદાગ્ર, E કદાગ્રહ ૨૮ BFHIJ અનુ,
C અનઇ, DEG નઇ. ૨૯ C પંડ FGII પાપંડ ૩૦ BFHIJ નામિ તિ
જૂતલિ, CDE નામ તિ જૂતલિ, G નામિ જૂતલિ.

જલ્પ^૧ (૨) પૂછઇ^૨ તે બહુ બુધિ^૩,
 કુણ્ડ^૪ હીન કહી^૫ વવેકહ^૬ સુધિ^૭;
 પુણ્યરંગિ^૮ પાણિ તે ગયા, જ્ઞાન તલારઇ^૯ સવિ નિગ્રહા.^{૧૦} ૪૪
 નીકં તિ^{૧૧} નાસી પાછા વલ્યા^{૧૨}, મોહરાય નઇ^{૧૩} આવી મિલ્યા;
 રાઉ^{૧૪} લઇલુ રે રહઇ^{૧૫} અણુઅણા.^{૧૬}
 મઇ કુષ^{૧૭} છાયા તુમિહ^{૧૮} ઉલક્ષા^{૧૯} ૪૫
 અંગિ^{૨૦} અમ્હારઇ જે ઉલગઇ^{૨૧}.
 અમ્હરે ઘરિ સૂતુ^{૨૨} અછઇ જેહર^{૨૩} લગઇ,
 જિહ નઉર^{૨૪} અમ્હારઇ^{૨૫} મોટઉ દંભુ,^{૨૬}
 કહરે^{૨૭} સુકાઇ^{૨૮} ન દીસઇ^{૨૯} દંભુ^{૩૦} ૪૬
 ચર બોલઇ સામી^{૩૧} સુણિ વાત, અમ્હરઇ^{૩૨} દંભુ ટલિઉ^{૩૩} સંઘાત;
 જિમ ભાવઇ તિમ રાવલિ^{૩૪} કાજિ,
 તે પણિસિઇ^{૩૫} વિવેકહ^{૩૬} રાજિ. ૪૭

૧ DFGIJ જલ્પ. ૨ B પૂછઇ, D પૂજઇ ૩ EIJ બુધિ ૪ BEHIJ કુણિહિ, CDG કુણિહિ, F કુણિહ. ૫ E કહી ૬ BD વિવેક, CEGHIJ વિવેકહ, F વિવેકહ ૭ BDH શ્રુધિ EIJ સુધિ, F સિધિ. ૮ BCDEGHIJ પુણ્યરંગ ૯ C તલાર રહઇ, DGIJ તલારિ ૧૦ B નિગ્રયા, G ગ્રહા ૧૧ D ત, G તે. ૧૨ IJ ચલ્યા ૧૩ BH રહિ, CEFIJ રહઇ ૧૪ E રાય. ૧૫ BCGHIJ રહુ રે, F રહ રે ૧૬ અણુઅણા, CDEG જળા ૧૭ BCEFGHIJ મુખ, D મુહ ૧૮ BC તલિમ, F તિમિહ, HIJ તમિહ ૧૯ BEFH ઉલખ્યા, CDG ઉલખ્યા, IJ બોલખ્યા ૨૦ BCHIJ આગિ ૨૧ IJ બોલ ગઇ. ૨૨ CG અહમ. ૨૩ BCDEFGHIJ ધરસૂત્ર ૨૪ D તેહ, FIJ જે. ૨૫ C નુ, D તુમ નિ ૨૬ BCG અહમ, DEFGHIJ અમ્હ ૨૭ B દંભુ, CDEFGIJ ઉદંભ, H ઉદંભુ, D દભ ૨૮ BCDEFGHIJ કહઉ. ૨૯ D કાઇ, F ન કાઇ, IJ મુકાઇ ૩૦ D તે દીસઇ, F દીસઇ ૩૧ DEIJ દંભ. ૩૨ BCEFGHIJ સ્વામી ૩૩ Bઅમ્હનઇ ડભ, C દભુ અમ્હારા, DLEIJ દંભ અમ્હારા, G દંભ અહમારા, H અમ્હ નઇ ૩૪ Eટાલ્યઉ ૩૫ BCDEGHIJ રાઉલ, F રાઉલ ૩૬ ECH પધસિસિઇ, D પધ સિસઇ, E પધ સિરયઇ, F પવિ સસિઇ, GIJ પધસસિ ૩૭ C વિવેક, IJ વિવેકહ

તં નિસુણીવિ^૧ રાઉ^૨ જંપઇ ત્રેમિ^૩, દંભ વલેજે^૪ વિહલુ^૫ જોમિ^૬;
તઇ તઉ^૭ સાહસુ^૮ પેલિઉ^૯ અછઇ,

ભાગુ^{૧૦} ભિડઇ^{૧૧} અમ્હારુ^{૧૨} પછઇ.^{૧૩} ૪૮

વાટ જોવંતાં^{૧૪} દંભપહૂત,^{૧૫} રાજસભા અવિગતુ^{૧૬} અવધૂત;^{૧૭}
નમતાં પૂઠિહિ^{૧૮} ફેરઇ^{૧૯} હાય, સકલ સુદ્ધિ^{૨૦} પૂછઇ નરનાથ ^{૨૧} ૪૯

હિવ વસ્તુ^{૨૨}

દંભ^{૨૩} પલણઇ (૨) નિસુણિ નરનાહ,^{૨૪} આદિસેઇ^{૨૫} તાહરઇ;^{૨૬}
અમ્હિ^{૨૭} દેસર નવનવેર^{૨૮} ભમડિય,^{૨૯} પુછંતા^{૩૦} જણજણિહિ;^{૩૧} ^{૩૨}

વચરવત્ત^{૩૩} ઇમ^{૩૪} સવણિ નિવડિય,^{૩૫} વીયરાય પય સેવતા;

સરિઉ^{૩૬} વલેકહ કાગુ,^{૩૭} પુણ્યરંગિ^{૩૮} પાટણિ જઇ,

પાલઇ પૂરઉ ^{૩૯} રાગુ.^{૪૦} ૫૦

૧ BCH નિસુણિવિ, DFGIJ નિસુણિવિ, E નિસુણી ૨ E રાય. ૩ E ત્રેમ
૪ E વલેજે, I આથજે ૫ BCDEFGHIJ વાહિયઉ, H વહિયુ. ૬ BCD-
FGIJ ખેમિ, EH ખેમિ ૭ BCDEFGHIJ તાં. ૮ CDEFGHIJ સાહસ ૯ E
ખેલ્યઉ અછઇ. F ખેલિં છઇ ૧૦ BH ભાગુ, CDEFGIJ ભાગ્ય ૧૧ BH ભિડઉ,
CDGF ભડઇ, E સહિડઇ ૧૨ BGC અહમારઉ, DEHIJ અમ્હારઉ, F અમ્હારં.
૧૩ BF પમ્હઇ. ૧૪ BFH જોયંતા, C જોઇતાં, DEGIJ જોઅ તા ૧૫ C દભુ
પહૂત, D દભ પહૂત ૧૬ BFHIJ અવિકત, CG અવિકત, D અવગત, E
અવિગત ૧૭ DEFGHIJ અવધૂત, F અવિધૂત ૧૮ BFGH પૂઠિઇ, CIJ પૂઠિ,
D પૂઠિ, E પૂઠઇ. ૧૯ BGF ફેરી હાય, C ફેરીઉ હાય, D ફેરઉ હાય,
EF ફેરી હાય, IJ ફેરિઉ હાય ૨૦ BFGH શ્રુધિ, D સિધિ, IJ શ્રુદ્ધિ ૨૧
B નરનાથ, H નરુનાથ ૨૨ D હવઇ વસ્તુ, EG —, IJ વસ્ત. ૨૩ C
દભુ. ૨૪ C નરનાહ. ૨૫ BCEFGH આદેસિઇ, D આદેસ, IJ આદેસિં.
૨૬ DE તુમ્હ તણઇ ૨૭ BCF આહિમ, G અહમે ૨૮ BCDEFGHIJ
દેસિ ૨૯ B નવિનુવે ૩૦ BCFH ભમડીય, G ભમડીઅ ૩૧ CDG પૂછતાં,
IJ પુચંતા. ૩૨ BFGHIJ જણિહિ જણ, C જણિહિ જણ, D જણિહિ
જણ, E જણહ જણ. ૩૩ BCEGHIJ વેરિવિત, D વેરવત, F વેઇવવત
૩૪ D અમ્હ ૩૫ CG નિવડીય, D નહિય ૩૬ F સરિય. ૩૭ CDEGIJ
રાજ. ૩૮ BCDGH પુણ્યરંગ ૩૯ F પૂરં ૪૦ CDEIJ રાજ.

માહે^૧ પયસી^૨ નવિ સકયા. અમ્હિ તોય^૩ દિહા વહેસિય^૪;
 સંઘાતીય^૫ તઉ^૬ સવે વેગિ^૭ કરી^૮, તુમ્હા^૯ ભણીય^{૧૦} પેસિય,^{૧૦}
 જાન તઢારઇ^{૧૧} લોહમઇ^{૧૨} લઢ^{૧૩} ન માહિ પ્રવેસુ^{૧૪};
 તઉ^{૧૫} મઇ તખણિ^{૧૬} આદરિય,^{૧૭} તીહાં સરીયઉ વેસુ.^{૧૮} ૫૧

હિવ ફહા^{૧૯}

મઇ ફિઠકર^{૨૦} બહુવિધિ ફિરી,^{૨૧} નિરક્ષયઉર^{૨૨} નયર નિવેસુ;^{૨૩}
 વાફે^{૨૪} અધગતિર^{૨૫} તઉ^{૨૬} તિહાં,

જહિ^{૨૭} જણ કિસુ^{૨૮} કલેસુ^{૨૯}. ૫૨

વસઇં જિ નિહા^{૩૦} નિ છેહિલા,^{૩૧} તેહી લીલવિલાસુ;^{૩૨}
 ઇહા^{૩૩} જિ કીજઇ મૂલગા,^{૩૪} તે^{૩૫} તિહના^{૩૬} ઘરલાસ. ૫૩

૧ BCDFGH માહિ, ૨ CDEFGIJ પયસી ૩ BCDEFGHIJ
 તોય ૪ CEFIJ વિદેસીય ૫ BCFGHIJ સંઘાતી, D — ૬ BCEFHJ
 વેસુ, G વેગ D — ૭ BCGHIJ કરિય D —, F કરીય ૮ C તુમ્હા, BGH
 તહમ, D —, F તમ્હા ૯ BHIJ ભણિય, D —, G ભણિય ૧૦ B ચલીય,
 CEFIJ પેસીય, D —, G પેસિય ૧૧ GIJ તથારિ ૧૨ C લોમઇ ૧૩
 HEB લધુ, C દિહુ, IJ લહ ૧૪ DEFIJ પ્રવેસ. ૧૫ E તેઉ ૧૬ BGH
 તતક્ષણ, C તતક્ષણિ, EFIJ તતક્ષણિ ૧૭ BCDEFGHIJ આદરિઉ. ૧૮
 CDLIJ વેસ ૧૯ D હવઇ દુપહ ૨૦ BCDEFGHIJ કિધઇ વેસ તરિ ૨૧
 CD ફિરિઉ ૨૨ BGHIJ નિરખિઉ, CF નિરખીઉ D નિરખઉ, E નિરખુ.
 ૨૩ BGH અસેસુ, C આસેસ, D નિવેસ, EFIJ અસેસ ૨૪ IJ ચાડુ.
 ૨૫ BCDGHIJ અધિપતિ ૨૬ F પુ ૨૭ BEHIJ કુણિહિં ન, CDFG
 કુણિહિ ન ૨૮ B કિસુ C કિખિઉ, D કિસિઉ, E કિસઉ, IJ કિસિઉ.
 ૨૯ BGH કિલેસુ, CDEF કિલેસ, IJ કલેસ ૩૦ B સિતિહા, C જિ ન
 તિહાં, D તિહાં જ Fઠ તિહાં. ૩૧ BIJ નિરછેહિલા, C નિ છેહલા,
 DGH ન છેહિલા, E નિ છેહિલા, F નિ છેહિલા ૩૨ BCDEFGHIJ
 વિલાસ. ૩૩ F અહા. ૩૪ CDEFGHIJ મૂલગા ૩૫ F તીહ. ૩૬ BCHEG
 તીહ, DFIJ તેહ

આહક^૧ સરિસુ^૨ બહુરતા.^૩ તિણિ પુરિલાસ અસંખ,
 આપહિ^૪ ઉડિદહ^૫ બાકુદે^૬ લાભઈ^૭ કંચણ^૮ લખ.^૯ ૫૪
 દહિદઈ^{૧૦} વિમણે^{૧૧} બહુરતા,^{૧૨} ઈહા બહુરતા^{૧૩} ઉછાહ,^{૧૪}
 હાથે^{૧૫} હલાવઈ તે^{૧૬} કિસુ;^{૧૭} તિહાં અણતઉ^{૧૮} લાહુ.^{૧૯} ૫૫
 નારી નઉ^{૨૦} કર લિધ^{૨૧} પુરિય;^{૨૨} ઇણિ તમહાઈ^{૨૩} વાસિ;
 કોઈ^{૨૪} કાઈ માગઈ નહીં, સ્વામી^{૨૫} તિહાં સુખવાસુ.^{૨૬} ૫૬
 ઈહાં સાતઈ^{૨૭} ધનુ^{૨૮} ધરણિ તલિ,^{૨૯} તિહ^{૩૦} કુલ^{૩૧} કોઈ ન^{૩૨} ધાઈ;
 તિહા^{૩૩} ઉછાડઉ ગિરિ સિરિ ઠવઈ, તોઈ તિહા^{૩૪} નવિ ભાઈ^{૩૫} ૫૭
 પેટુ^{૩૬} જ વંચિય^{૩૭} પોસિયાં,^{૩૮} તે ઈહા^{૩૯} સામહઉ^{૪૦} થાઈ,
 કવિ કર જે^{૪૧} આવી^{૪૨} મિથ્યા, તે હા^{૪૩} ભાડુ^{૪૪} આઈ ૫૮

૧ CD આહક. ૨ CDGHIJ સરિસઉ, F સરિસયં. ૩ B બહુરતાં, CDEFGHIJ બહુરતાં. ૪ BCFGHIJ આપે, D આપહ, E આપે. ૫ BCFGHIJ ઉડદ, DF અડદહ. ૬ D બાકુદે ૭ BIJ લાભઈ, C લોભઈ, DE લાભઈ. ૮ D કંચન. ૯ E લખ, IJ લખ. ૧૦ B કુદે, C નીમીદેહ D—, EGIJ દહિદે, FH ડહિદે ૧૧ BCFGHIJ બિમણે, D— ૧૨ BCFGHIJ બુદરતાં, H બુદરતાં. ૧૩ BCGHIJ બુદરાં, D—, EF વદુરાં ૧૪ BEFH ઉછાહુ, C હાહુ, D—, IJ ઉચ્છાહુ. ૧૫ B વાયુ ૧૬ BEFGHIJ જે, C જઈ, D—, C જઈ ૧૭ BH કિસુ, C કિચ્છ, GIJ કિસિઉ, D— ૧૮ F અણતુ, I અણતઉ. ૧૯ E લાભ, FG લાવ ૨૦ C નુ ૨૧ FC કરુણિઈ, E કરુણઈ ૨૨ BCDEFGHIJ પુરુષ ૨૩ BGH તલમારહ, DEIJ નુદા-
 નહ ૨૪ D કો ૨૫ D સામી. ૨૬ BCFGHIJ સુખવાસિ, DE સુખવાસ. ૨૭ D સાંતિહ ૨૮ D ધણુ, IJ ધન. ૨૯ D— ૩૦ FCDEFGHIJ ને. ૩૧ ECGHIJ ધનુ કુજિ, DIJ ધનકુજિ, E ધનકુજ. ૩૨ FCDHIJ કો આઈ, E કોઈ આઈ. EG કો પાઈ ૩૩ BCFGHIJ ઉછાડઈ, D ઉછાડઈ, F ઉછાડય ૩૪ D કિદાઈ, G તિભાં, ૩૫ FGH ન ભાઈ ૩૬ C પેટુ, DEIJ પેટ ૩૭ B નિવંચિ, CEFHIJ ન વંચિ ૩૮ EFGH પોસિયા, G પોસીઆ. ૩૯ H તેઈ. ૪૦ FCDEFGHIJ સામ્યા ૪૧ F હિ કુચ, C ચિકુચ, D ચિકુ, EFGHIJ ચિકરહ. ૪૨ C આવીસ ૪૩ FGH— ૪૪ IJ ને તિહાં ૪૪ BCDFH બાઈ, IJ થાઈ

ચચૂર^૧ ચઉ હુટઇ^૨ ચઉહટઇ^૩, ઇહાં કલિ દીસઇ નિતુ^૪;
 વિણુ^૫ વરસાલા કંદલહં, તિહાં કો^૬ કરઇ ન^૭ વત્ત^૮;
 વાસિહિ^૯ બહુ ઐ^{૧૦} તુમ્હ^{૧૧} નયરિ^{૧૨},
 તિહાં વાસ^{૧૩} સંખેવ^{૧૪};
 લીલા પુણુ લોકહ તણી, તિહાં અપૂરવ^{૧૫} દેવ. ૫૬
 હિવ ચઉપહી^{૧૬}
 તિહાં જલ^{૧૭} રખઇ^{૧૮} સવિહુ^{૧૯} કલિ,
 બંભ સરોવર^{૨૦} નવસર^{૨૧} પાલિ;
 સંજમ^{૨૨} વન અતિ રલિયામણુ^{૨૩},
 પ્રાદ્રહ દેવ તિ જયણા ભણુ^{૨૪}. ૬૦
 સુકૃત મહાગદિ^{૨૫} પોલિ^{૨૬} ચિયારી, ૨૬
 દાન તપશીલ^{૨૭} ભાવ નિચારિ, ૨૮
 વિરતિ^{૨૯} નખાઇ^{૩૦} આવઇ^{૩૧} ખોડિ, ૩૨
 સદાચાર^{૩૩} કોસીસા^{૩૪} કોડિ. ૬૧

૧ BCDEFGHIJ ચાચરિ ૨ BCDE ચહુટઇ, FGIJ ચુહટઇ ૩ BGH ચુવટઇ, CDEIJ ચઉવઇ, F ચઉવઇ ૪ CHIG નિતુ, D નિત. ૫ CD વિણુ. ૬ BCEFGHIJ કોઇ ૭ BCDHIJ ન કરઇ, F કરન ૮ H વત્ત ૯ CD વાસિઇ, ૧૦ BHIJ બહુલું, CDE બહુલહિ, F બહુલ, G બહુલહિ ૧૧ B તહમ, CG તુહમ, FHIJ તમ્હ ૧૨ BCHIJ નયરુ, DE-FG નયર. ૧૩ BDEFGIJ વાસહ, H વાસહ ૧૪ BDEFGHIJ સંખેવ, C સંખેવુ ૧૫ D અપૂવં. ૧૬ D હવઇ ચઉપઇ ૧૭ BCEFGH જલુ. ૧૮ D રાખઇ. ૧૯ BGHIJ સરોવરિ ૨૦ H નવસરિ ૨૧ BHJ વિલાવનુ, સયમુ વન, EI સયમવન, G સયમવનૂ ૨૨ BH રલિયામણુ, CE રલીયામણુ, DG રુલીયામણુ, F રુલીયામણુ, IJ રુલિયામણુ ૨૩ BH ભણુ, F ભણુ ૨૪ DE ગટ ૨૫ E પહિલિ ૨૬ D વિચાલિ, F ચારિ, G ચિચારિ, IJ વિચારિ ૨૭ BC સીધતપ, CDEF સીધતપ, HIJ સીધતપ ૨૮ BCEGHIJ વિચારિ, D ન ચારિ, F વિચાર ૨૯ F વિરત, GJ વિરિતિ ૩૦ DGIJ ખાઇ. ૩૧ D નાવઇ, G આવિ. ૩૨ BCFGH ખોડિ. ૩૩ G સદાચારુ, IJ સદાચરણુ ૩૪ B કોસાં, H કોહીસા

મનિ^૧ પરિણામ સુર^૨ આવાસ, સાહુ^૩ વસઈ^૪ તિહાં લીલવિલાસ;^૫
નવમ^૬ રસ કુડી^૭ ઘર (૨) વારિ,^૮

સહસ^૯ અદાર સીવ જલહારિ ૧૨

આસણુ અઠરાસી ચઈહટા^{૧૦} સુગુણુ^{૧૧} ક્રિયાણુ^{૧૨} પશ્ચિ^{૧૩} સામટા;
અઠવિહ^{૧૪} સંઘ મહાજન જોડ, સમતા સેરી કા^{૧૫} ન વિખોડિ.^{૧૬} ૬૩

તિહાં^{૧૭} અમારિહ^{૧૮} ઉદ્દોષણુ,^{૧૯} સાહમી^{૨૦} વચ્ચલ નિઈતણુ,^{૨૧}
કલહટ^{૨૨} કરઈ જિણુલઈ^{૨૩} સંધુ,^{૨૪}

રાસ ભાસલ કુટાર સરંશુ^{૨૫} ૬૪

ગુહિરઈ^{૨૬} સરિ શુરુ^{૨૭} કરઈ વખાણુ,^{૨૮}

આગમ વાયઈ સાધુ^{૨૯} સુખાણુ,^{૩૦}

ચોથણુ^{૩૧} પડિચોથણુ^{૩૨} નવિ ટલઈ,

ઈણિ પરિ તે^{૩૩} પુર નિત કલકલઈ. ૬૫

૧ BCDBFGHIJ મન. ૨ BCDFGH શ્રુતા, E સુભા, IJ શુભા. ૩ C સાહ, D સીસ, FG સાહ. ૪ G વસિં. ૫ G વિલાસ. ૬ BCEFGHIJ શ્રુતરસ, D શુભ ધ્રુવિ ૭ BH કુપડી, C ફઈ, D કુઈ, EFGIJ ફૂપડી. ૮ BCD-EFGHIJ બારિ. ૯ BCEFGHIJ સહશુ વાણી પાણિહારિ, G સહશુર વાણી પાણી હારિ. ૧૦ DIJ ચુહટા, H— ૧૧ CG સગુણુ ૧૨ IJ ક્યાણુ ૧૩ BEGIJ પ્રુણ, C પાટણુ, D તિહાં, H— ૧૪ BCEFGIJ સઘ સમવાય, D સઘ સમુદાય, G સઘ સમવાઈ, H— ૧૫ CDEFGIJ કાંઈ, H— ૧૬ B અવિખોડ, C વિખોડ, D ન ખોડિ, F વખોડ, GIJ વિખોડ, H— ૧૭ E તિહ ૧૮ B હઉ, DCFIJ હુઈ, E ની, H હુઉ, G— ૧૯ H ઉદ્દોખણુ ૨૦ CDEFH સાહમી વચ્ચલ, BIJ સાહમી વચ્ચલ ૨૧ BH નિત નિઈતણુ, CIJ નિતુ નિઈતણુ, D નિત નિહુતણુ, E નિઈતણુ, F નિતુ નિયતણુ, G— ૨૨ BFH કલહટ, G— ૨૩ CE જિણુલઈ, D જિણુલઈ, G— ૨૪ CDEIJ સઘ G— ૨૫ D સસગ, EFGIJ સરંગ, G— ૨૬ G ગુહિરિ. ૨૭ D સહશુર, G સ્વરિં શુરુ. ૨૮ BF વખાણુ, CDEGIJ વખાણુ ૨૯ IJ સાહ. ૩૦ CDEFGHIJ સુખાણુ ૩૧ D ચોથણુ ૩૨ DIJ પડિચોથણુ ૩૩ B પુરુ નિતુ, CEGIJ પરિતે પુર નિતુ, F પરિ નિતુ તે પુર.

નયરિ^૧ નિહાલી^૨ નવિદ્ય^૩ પરિ; રાય સમા સંપત્તિ^૪
 દિઠિ રાઉ વિવેકુપ^૫ મધ, પરિવારિદિ^૬ સંજુત^૭. ૬૬

હિવ ચઉપહી^૮

રાણી સુમાતે પરઉ^૯ અનુરાગ^{૧૦} જેઠઉ જેટઉ તસુ^{૧૧} વયરાગ^{૧૨}
 શંવર^{૧૩} સમરસ લહૂઅ^{૧૪} કુમાર,

બાલમિત્ત^{૧૫} શુક્ષ્મ^{૧૬} વસ્તુ^{૧૭} વિચાર. ૬૭

મૈત્રી કરુણા^{૧૮} મુહિતઉ પેષિ,^{૧૯} બેટી બહૂઅ^{૨૦} રૂવની^{૨૧} રેષ,^{૨૨}
 મુહતઉ^{૨૩} મુહવડિ^{૨૪} સમકિતુ^{૨૫} લેખિ,^{૨૬}

પુરુષકાર તસુ^{૨૭} હલવઇ દેષિ,^{૨૮} ૬૮
 ઉપસમર^{૨૯} વિનઉ^{૩૦} સરલ^{૩૧} સંતોષુ,^{૩૨}

ચિહ્ન^{૩૩} મહાધર^{૩૪} સધર પ્રથોષુ,^{૩૫}

બારબેદ^{૩૬} પ્રતિમા બારહી, રસકેદિ^{૩૭} ત્રિવા સરસતિ રહી. ૬૯

૧ BCEGIJ નયરુ, DF નયર. ૨ E નિહાલીય, G નિહાલિય ૩ CDE નવીય. ૪ DIJ સંપત્ત. ૫ DEFG વિવેક ૬ IJ પરિવારિ' ૭ BFGH સંજુત ૭ BCEFGHIJ મા એક વધુ ચરણ મળે છે : "કિસિઉ તેહનઉ પરિવારુ" તેમા કિસઉ-કિસિઉ, નઉ-નુ, પરિવારુ-પરિવાર G પ્રતિમાં 'વખાણુઇ છઇ' એટલું વધારે મળે છે એ પ્રમાણેનાં પાઠાંતરે પણ મળે છે. ૮ CDB હિવ ચઉપઇ, IJ ચઉપઇ ૯ B ખરુ, CBGHIJ ખરઉ, F ખરયુ. ૧૦ CDEG અનુરાગ. ૧૧ D તસુ ૧૨ BCGH વયરાગ, DE વયરાગ ૧૩ BCDBFGHIJ સવર ૧૪ BEH લહૂઅ, CFIJ લહૂઅ, D લહૂઅ ૧૫ CDEG બાલમિત્ર ૧૬ C પુત્ર, BDFGHIJ પુણુ, E પણિ ૧૭ BG HI વસ્તુ વિચારુ I સુવિચાર ૧૮ D કરુણા મહિતા, F કરુણા મહી ૧૯ BEFGHIJ પેષ, CD પેષ ૨૦ BH બહૂઅ, D બહૂઅ, G બહૂઅ ૨૧ BCDEFGHIJ રૂવની. ૨૨ BCFGH રેષ, E રેહ ૨૩ BCGHIJ મુહતા, D મહિતા, E મહતા, F મુહતા ૨૪ E મુવડિ, FH મહુવડિ ૨૫ DF સમકિત, GIJ સમકિતુ ૨૬ C લેખિ, D લેષિ, E લેખ, F લેખ. ૨૭ BCDFGHIJ તા ૨૮ BFGIJ દેખિ, D રેષિ. ૨૯ BH ઉપશયુ, CFGIJ ઉપશય, D —. ૩૦ BH વિનયુ, CDEFGHIJ વિનય ૩૧ BH સરલ. ૩૨ CDEFGIJ સંતોષ. ૩૩ B ચિહ્ન, G ચિહ્ન' ૩૪ B માધર, G મહાધરિ ૩૫ BCDEFGHIJ પ્રથોષ ૩૬ CD બારબેદ ૩૭ BCDEGH રસકેલ

પ્રાયશ્ચિત્ત^૧ પુણ્ય પાપી^૨ હરઈ, શુભધ્યાન^૩ ચરુ^૪ જાનઉ^૫ ફિરઈ;
જ્ઞાન^૬ તલારહ આવઈ રેસુ,^૭ જનુ^૮ ધરઈ સિરિ શુરુ ઉપદેસ.^૯ ૭૦
સિધિ બુધિ બે ચામરહારિ,

શીલ^{૧૦} સેલહત્ય^{૧૧} સલાં મગરિ;

ક્ષાયક^{૧૨} સમિકતુ સારથિ સાડુ,^{૧૩}

કર્મ^{૧૪} વિચારુ^{૧૫} નામિ^{૧૬} પડિહારુ.^{૧૭} ૭૧

આગમ^{૧૮} બહુત^{૧૯} અરથ ભંડાર,^{૨૦}

કયાકલાપ^{૨૧} સકલ^{૨૨} કૌહાર;^{૨૩}

સાત તત્વ^{૨૪} સંગતિહિરપ જગીસ,^{૨૬}

દંડાયધ^{૨૭} શુરુગણ^{૨૮} છત્રીસ. ૭૨

સુપુરિસ^{૨૯} સંગતિ પરિખહ^{૩૦} ઠાઉ,

સત્ય સંહાસણિ^{૩૧} નિવસણ^{૩૨} રાઉ;

નાયઈ પાત્ર તિ ભાવન^{૩૩} બાર, અવિગત^{૩૪} શુભ ગાવઈ^{૩૫} ઉહાર. ૭૩

૧ D પ્રાયશ્ચિત, FIJ પ્રાયશ્ચિત. ૨ BCDFGHIJ પુણ્ય પાણી, H પણિ પાણી.
૩ BCDGH શુભધ્યાન, F શુભધ્યાન, IJ શુભધ્યાન ૪ DEFG ચર. ૫ CF
જાનુ. ૬ BCEHIJ જ્ઞાન તલાર ન, F જ્ઞાન તલારઈ, G જ્ઞાન તલારઉ. ૭
DF રેસ ૮ DEFGH જન. ૯ BCEHIJ ઉપદેસ. ૧૦ BCDFGHIJ શીલ.
૧૧ BFH સેલહત્યુ, C સેલહત્યુ, DIJ સેલહત્ય. ૧૨ BCFGHIJ સામાજિક
તસુ, D સામાજિક તસ, E સામાયિક તસુ. ૧૩ D હાર, FIJ સાર. ૧૪
EFGHIJ કર્મ. ૧૫ BCDHIJ વિવર, E વિચાર, F વિવર. ૧૬ BCDFGH
નામિઈ ૧૭ DIJ પડિહાર. ૧૮ IJ અગમ. ૧૯ BH અર્થ બહુલ, CDEFIJ
અર્થ બહુલ, G અર્થ બહુ ૨૦ BFGHIJ ભંડાર ૨૧ BCEF ક્રિયા
કલાપ, DFGIJ ક્રિયા કલાપ. ૨૨ BH સકલ. ૨૩ B કહોરુ, H કૌહારુ. ૨૪ BHIJ
સાત તત્વ, C સાતઈ તત્વ ૨૫ BDGHIJ સંગ, C સુપૂર, E સંગેતાંગ,
F સંગેતાંગ. ૨૬ BCH નિગીસ. ૨૭ BCDEFGHIJ દંડાયધ ૨૮ B સગુણ,
CDEFGHIJ શુરુગણ. ૨૯ BFGHIJ સુપરિસ, C સુપુરુષ, E સપુરિસ. ૩૦
BCDEFGHIJ પરિખદ. ૩૧ BCEHGIJ સિંહાસણિ, DF સિંહાસનિ. ૩૨
BCDEFHIJ બપસપ, G બપહઉ. ૩૩ E તિ ભાવના, G તે ભાવના ૩૪
BFGHIJ અવિકત, D અવગત ૩૫ BF ગાયઈ, CDGIJ ગાઈ, EH ગાયઈ.
મ. ૫

છહ^૧ દરસણુ^૨ સેવઈ તસુ^૩ બાર, તિહની^૪ હુંક^૫ ન લાભઈ પાર,^૬
 મુઝ^૭ બેવંતાં^૮ તિહ^૯ બોલઈ^{૧૦} રાય,^{૧૧}

મુહતા^{૧૨} એક^{૧૩} અણ મનિ રાહ,^{૧૪} ૭૪
 બા^{૧૫} જીવઈ અમ્હ^{૧૬} વયરી મોહ

રાજ તણી તિહાં^{૧૭} કૈહી સોહ;
 માહરખ^{૧૮} લાઈ તે^{૧૯} સાવકઈ ધમ^{૨૦} ન માનઈ^{૨૧} તે શ્રાવકઈ,^{૨૨}
 એઉ^{૨૩} રાજ^{૨૪} એવડાં^{૨૫} અનીક,

કવણિ^{૨૬} ન મુહાઈ^{૨૭} તેહની^{૨૮} હીક. ૭૫
 મુહુતા^{૨૯} ચીતવિ^{૩૦} કિસઈ^{૩૧} પાઉં,^{૩૨}

કિમણ પિસઈ^{૩૩} મોટઈ રાહ,^{૩૪}
 મહુતઈ^{૩૫} તેડિઈ શુરુ બેઈસી,^{૩૬}

વાત કહી તિણિ^{૩૭} બેઈ ઇસી.^{૩૮} ૭૬

૧ BCDEFGHIJ ૭૫ ૨ BEFGH દરિસણુ, DIJ દરન ૩ C સેવઈ તસ, D તસ સેવઈ, FIJ તસુ સેવઈ ૪ BCDEFGHIJ તેહની ૫ BCEFHJ હોહ. ૬ BFGIJ પારુ ૭ DEIJ મઝ. ૮ BCDEFGHIJ બેતાં, F બેતે ૯ BCDEFGHIJ તિહાં ૧૦ BCGHIJ બોલિઈ, E બોલ્યઈ, F બોલિ ૧૧ BCEFGHIJ રાઇ. ૧૨ D મહિતા, F મહુતા. ૧૩ IJ ક ૧૪ BCEFGHIJ રાઇ, D થાય ૧૫ F ને. ૧૬ B અહમ વયરી, C વયરી અમ્હ, DEIJ અમ્હ વયરી, G તા વયરી, H અમ્હ વરી ૧૭ BCFGHIJ તા, DE તણી ૧૮ G મહારખ ૧૯ D તે સાવકઈ, E ને સાવકઈ, F તે સાવશુ ૨૦ BH ધમુ, DEFGIJ ધમ ૨૧ B જાન માનઈ, F નઈ ૨૨ B શ્રાવકઈ F શ્રાવક ૨૩ ક એ, C એવડ, DF એહ ૨૪ BH રાજુ ૨૫ C એવડી, DE એવડઈ. ૨૬ BHIJ કુણિહિં, C કહિણિ, DEFG કુણિહિ ૨૭ BEH સહાઈ ન, CF સહાઈ, D ન સહિજ, IJ સહીઈ ન. ૨૮ D એહની, ૨૯ BE મહુતા, CGIJ મુહતા, D મહિતઈ ૩૦ BCHE ચીતવિ ૩૧ BH કિસઈ, CDIJ કિસઈ, E કસિઈ ૩૨ CIJ કિપાય, DFG અપાય, E ઉપાઈ ૩૩ C પિસિઈસુ, D પાઇ, E પીસિઈ, F પસિઈ, GIJ પીસિ, H પિસઈ. ૩૪ IJ રાય ૩૫ BCGHIJ મુહતઈ, D મહિતઈ, E મુહુતઈ ૩૬ FG બેઈસી. ૩૭ D તેણિ. ૩૮ DFG બેઈઅસી

અમ્હ^૧ મતિ મેલ્હઉ^૨ હીયડધ^૩ ધરી, તુમ્હિ^૪ જાં એવઉ^૫ પ્રવચન પુરી;
રાજુ^૬ કરધ છધ^૭ રાઉ અરિહંતુ^૮, સદુઉપદેશ^૯ તેહનુ^{૧૦} સામતુ. ૭૭
શ્રદ્ધા^{૧૧} નામિ^{૧૨} તાસ^{૧૩} બરધરણિ, ૧૪

દીપધ^{૧૫} દેહિ^{૧૬} સગુણિ^{૧૭} આભરણિ;
તિણિ^{૧૮} જાધ છધ જે દીકરી, ૧૯

નામ^{૨૦} તામુ^{૨૧} પુણુ^{૨૨} સંજમસિરી. ૨૩ ૭૮
તેજધ^{૨૪} રાઉ^{૨૫} પરણુ^{૨૬} વાલહધ, વયરી^{૨૭} વસંતઉ^{૨૮} લીલધ^{૨૯} હંહધ;
તે પરણી^{૩૦} નુ એ^{૩૧} અહિનાણુ, ૩૨

ધુર લગધ^{૩૩} પ્રસિસધ^{૩૪} વયરી^{૩૫} પ્રાણુ ૩૬ ૭૯
ધમ બોલી ગુરુ^{૩૭} જોસી^{૩૮} ગયઉ, ૩૯ રાધ^{૪૦} મુહતઉ^{૪૧} બોલાવિયઉ, ૪૨
હઉ^{૪૩} દ્વિમ પરણઉ^{૪૪} સંજમસિરી, ૪૫ એક^{૪૬} આગધ^{૪૭} છધ અતેઉરી. ૮૦

૧ CG અહમ, D અમિહ ૨ BEFGHIJ મૂકઉ, D મેલ્હઉ. ૩ BDGHIJ હિયડધ ૪ CG તુહિમ. ૫ BCEGHIJ જાણઉતાં, DF જાણતાં ૬ DGIJ રાજ, E રાજકાજ ૭ D છધ તિહા, E છધ રાધ, F છ તિહા, G તિહાં રાઉ ૮ DEG અરિહંત, IJ અરિહંત ૯ BDG સદુપદેસ, C સદુપદેશ, F સદુઉપદેસ, H સદુપદેશ, IJ દુ(ઉ)પદેશ ૧૦ B તેહનઉ સામતુ, C તેહનુ સામત, D તેહનધ સામત, EGHJ તેહનઉ સામત. ૧૧ DFGH શ્રદ્ધા ૧૨ DF નામ, IJ નામિ ૧૩ BCEGHIJ તામુ. ૧૪ BCDEFH વર ધરણિ, G વર ધરણિ IJ વ ધરણિ. ૧૫ D દીસધ ૧૬ D તેસુ ગુરુ, FG દેહ ૧૭ BGH સગુણુ, CEFIJ સુગુણુ, D ગુણુહ ૧૮ G તિણુ ૧૯ BCEFGHIJ દીકરી, D દીકરી ૨૦ BCH-IJ નામુ ૨૧ DE તાસ, IJ — ૨૨ F પણિ ૨૩ BEGHIJ સંજમસિરી ૨૪ G જઉ ૨૫ E રામ ૨૬ B પરિણા, C પરિણિ, F પરિણે ૨૭ BCDEFH વધરી. ૨૮ BEFH વસત, D વસતુ, G વસતુ, IJ વસતિ ૨૯ CDFIJ લીલાં, E લીલાઇ. ૩૦ BCEFGHIJ પરિણી ૩૧ C ન, DEFIJ નઉ, G તુ ૩૨ DEF-IJ અહિનાણુ. ૩૩ CH લગ, E લગિ. ૩૪ B પ્રસિસિધ, CD પ્રસકધ, E પ્રસિ-સ્યધ, G ધુસસિ, H ધુસિસિધ, F સસધ IJ પ્રાસસિં ૩૫ BDEH વધરી ૩૬ BFGH પ્રાણુ ૩૭ G ગુરુ ૩૮ F જોસી. ૩૯ D ગઉ ૪૦ B રાધ ૪૧ D મહિ-તઉ EH મહુતઉ, F મહુ-તુ ૪૨ CDIJ બોલાવિઉ, F બોલાવીયુ, G બોલાવીઉ. ૪૩ BDEFH હુ, G હ. ૪૪ F પરણુ ૪૫ BCEFGHIJ સંજમસિરી. ૪૬ B સંજમ, CEGHIJ ધક ૪૭ IJ છધ આગધ.

નીદ્ર^૧ ન સૂચય^૨ ભૂષ^૩ ન^૪ જિમઇ,

કલિ ભાગઉપ ધરિ^૫ બાહરિ^૬ ભમઇ;

જીણ^૮ નારી^૯ દુષ^{૧૦} પરિગ્રહી^{૧૧} બેઇ^{૧૨} ભવ વિણહા^{૧૩} તેહના^{૧૪} સહી. ૮૧

બે^{૧૫} ક્રીજઇ જઇ^{૧૬} દિગ્ધ^{૧૭} કલત્ર, મનસા હોઇ^{૧૮} ત સહી^{૧૯} વિચત્ર; ^{૨૦}

ઇકર^{૨૦} આધી ઇકર^{૨૧} પાછી કરઇ, તીણી^{૨૨} પાપિ^{૨૩} નર^{૨૪} ગોડા^{૨૫} ભરઇ. ૮૨

એક ધરણિ તાં ધરની મેઢિ, બીજી દુષ તવિર^{૨૬} લાગી^{૨૭} વેઢિ;

વિહુ^{૨૮} નહર^{૨૯} મન^{૩૦} ધાચર^{૩૧} તહર^{૩૨} રુણ, ^{૩૩}

પાછઇ^{૩૪} તહ^{૩૫} પછિતા^{૩૬} વઇ યલઇ. ^{૩૭} ૮૩

અવર કુણ^{૩૮} નઇ વાહ^{૩૯} વિનાણિ, જણુ ભણુ^{૪૦} ઠાકુર નઇ પ્રાણિ; ^{૪૧}

ધર^{૪૨} નીકલિ કુણ આગલિ કહઇ,

ચોર માઇ^{૪૩} જિમ ઇનઇ^{૪૪} રવઇ^{૪૫}. ૮૪

૧ BCFEH નીદ્ર, D નીદ્ર. ૨ BH સૂચય, CDGHIJ સૂચ, E સૂચય F સૂચય.
૩ CDF ભૂષ ૪ DE નવિ ૫ FGH ભાગુ ૬ BCDEHIJ ધર. ૭ BCG બાહરિ.
૮ BFH જીણ, G જીણિ. ૯ D નારી. ૧૦ D દો, E બે, IJ દોઇ. ૧૧
BCGH દુષ, DE બે, F દુ, IJ દોઇ ૧૨ F વણહા ૧૩ BCDEFGHIJ તેહના,
G તેહના. ૧૪ IJ બિ ૧૫ D જહ. ૧૬ C કિમ્હઇ ૧૭ C દુષ તહ, D
હોઇ ધુ, E દૂઇ તહ, F હોઇ ત, G હોઇ તહ, IJ હોઇ. ૧૮ C સહીવ. ૧૯
BCDEFGHIJ વિચત્ર. ૨૦ E એક ૨૧ D એકિ ૨૨ H તીણ ૨૩ DF
પાપિઇ IJ પાપિ ૨૪ BH નરુ ૨૫ BDFGHIJ ગૂડા, C ગૂડા ૨૬ BH ત,
CEFGIJ તહ, D ધુ. ૨૭ BCDEFGHIJ વાધી ૨૮ BCDEFHIJ બિહુ,
G બિહુ ૨૯ BFGH નુ, C ના ૩૦ B મનુ ૩૧ B ધાચર, GEFGEH ધાચર
૩૨ BFHIJ ધુ. ૩૩ F રણ. ૩૪ B પાચઇ, CDG પજઇ, IJ પચઇ ૩૫
B પાચોતાવે, C પાજોતાવે, D પજાતાવિ, F પાજોતાવે, G ન પજતાવે, H
પાજોતાવે, IJ પચજાતાવે. ૩૬ E યલ. ૩૭ BCH કુણઇ, DG કુણહિ, E
કુણિઇ ૩૮ EFGIJ વાદિ ૩૯ BCEGEH જિણી ભઇ, D જીપી ભઇ, F
જીણી ભયઇ, IJ જણુ ભયઇ. ૪૦ E ત્રાણ. ૪૧ BC ધરિ ૪૨ F માહિ
૪૩ BDI જાની, CFGHIJ જાનહ, E જાનુ ૪૪ BCH રાયઇ, DGI રાઇ, F
ફિરઇ ૪૫ BCDEFGHIJમાં એક ઠડી વધુ મળે છે : ‘એકઇ સ ખ્યાં બિગિઉ સર,
બીજી બિલિઉ રુલિઉ ભૂર, એકઇ બીજઇ શશિ બિગિઉ, બીજી બીજઇ ગિહિ
તેયઇ.’ તેમા ધણાં પાઠાંતર મળે છે.

હિવ દુહા^૧

ધરતી^૨ પુક^૩ જિમ વેય^૪ ધરણિ,^૫ કણ્ઠ^૬ સરીપઠ^૭ કંતુ,^૮
કહિ^૯ આપઠ^{૧૦} કિમ ઉગરધ, ભરિડીય^{૧૧} આણ્ઠ અંતુ.^{૧૨} ૮૫

તં નિસુણીય^{૧૩} બોલધ સુમતિ, પિયડા^{૧૪} મ કરિ સંતાપુ,^{૧૫}
વેદી^{૧૬} ગારી હુ^{૧૭} નહી^{૧૮} વિમલબોધ^{૧૯} મૂં બાપુ.^{૨૦} ૮૬

ન્ની સવિ સમી મ લેષવી,^{૨૧} એક^{૨૨} અછધ^{૨૩} ગુણવંતિ,^{૨૪}
ધક^{૨૫} અકુલીણી ફિઠમધં. બેહ^{૨૬} નર^{૨૭} દીજધ પંતિ.^{૨૮} ૮૭

એકલિ^{૨૯} બોલધ^{૩૦} બોલિયુ,^{૩૧} આલધમુ^{૩૨} ભરતાર,^{૩૩}
તે અગારણુ^{૩૪} રાવસી,^{૩૫} કધ^{૩૬} રાવસી ન નારિ. ૮૮

૧ D હવધ દુહા, G દુહા ૨ F ધરલી ૩ E પૂ, FG પડ, H પુર. ૪
BCEFGHIJ બે, D બેય. ૫ C નારિ ૬ B સરીપઠ, E સરીપુ, IJ સરીપ
૭ DEFG કંત, H કંથ ૮ CDIJ કહિ, E કહધ. ૯ BEGH આપઠ.
૧૦ BH આણ્ઠ ભિરડી, C ભિરડી આણ્ઠ, D ભિરડી આણ્ઠ, EF
ભિરડી આણ્ઠ, GIJ ભરડી આણ્ઠ ૧૧ DEFGIJ અંત. ૧૨ BCDEFG
HIJ નિસુણી. ૧૩ C પ્રીયતુ, E પ્રયડા ૧૪ CDE સતાપ ૧૫ BCDEF
GHIJ ભેડી ૧૬ BFG હું, IJ હળિં. ૧૭ BDFH નથી, G નપી ૧૮ B
વિમલબોધ ૧૯ C —, DEFIJ બાપ ૨૦ BDHE લેખવે, C —, FGIJ
લેખવે. ૨૧ BGHIJ એકિ, F એક. ૨૨ B અછધ, C — ૨૩ C —, D
ગુણવત ૨૪ BEGHIJ ધકિ, C —, F ધક. ૨૫ BDFGHIJ જીહ, E
જિહ ૨૬ E નવિ. ૨૭ E તિ ૨૮ BDE એકં, C —, EFGHIJ એકધ.
૨૯ BEGH બોલિધ, C —, IJ બોલિ ૩૦ BDEFGIJ બોલસઠ, C —,
G બોલસુ ૩૧ BEG વાલધસ્યું, C —, D બાલધસિઠં, F વાલધસિં, H
બોલધસ્યુ, IJ બાલધસિઠં. ૩૨ BEHIJ ભરતારિ, C —. ૩૩ BEGH
આગરણુ, F આગરહેણુ, D આગરણુ, C —, IJ આગરણીક. ૩૪ B
રાવસી, D રાવડી, C —. ૩૫ C —, E કરધ રાવસી, F કિ રાવસી, G
કરધ રાવસી, H કધ રાવસી

ઘરિ તેડઈ^૧ પ્રીય^૨ પાહુણુ^૩, કરઈ જિ મુખ^૪ મસિ^૫ વન્ન;^૬
 ઘંઘલ જિમ તે પરિહરી; ઘરણી^૭ સેવઈ^૮ રન્ન. ૮૬

કરઈ જુ વાજૂવ^૯ ચાલવી,^{૧૦} માવીતહ^{૧૧} નઈ^{૧૨} કંતુ;^{૧૩}
 તીખી^{૧૪} આરતિ^{૧૫} નારિ^{૧૬} ગણિ,
 તે નર^{૧૭} બયલ્લ^{૧૮} ભમંતિ.^{૧૯} ૯૦

વડ લહુડા^{૨૦} સંતાપવઈ,^{૨૧} પ્રીયનુ^{૨૨} પામી^{૨૩} માનુ;^{૨૪}
 રિવર^{૨૫} કરતા તી ધૂલજિમ,^{૨૬} તિહિર^{૨૭} દીજઈ ઉપમાન.^{૨૮} ૯૧

નર (૨) સુર^{૨૯} બહુ બોલતી,^{૩૦} ઘરિ (૨) ગોઠિ ભમંતિ;^{૩૧}
 સહિયાં^{૩૨} મિસિ બાહરિ^{૩૩} વસઈ, તે સુસીલ કિમ^{૩૪} હુતિ ૯૨

૧ BFGH તેડઈ, D તેડઈ, C—. E તેડયઈ, IJ તેડિ ૨ BDHIJ પ્રિય, C—. ૩ BDEFGHIJ પ્રાહુણુ, C—. ૪ BH મુખ, C—, DEFGIJ મુહ ૫ BDFHIJ મિસિ. ૬ BFGH વન્ન ૭ F ઘરની ૮ BHF સેવે રન્ન, C—, EGIJ સેવે રન્ન ૯ BGH જૂયઈ જે, C—, D જૂઈ તે, E જૂઅઈ જે, F જૂયા જે, IJ જૂઈ જે ૧૦ J વાલી ૧૧ BDHIJ માવીતહ; C— ૧૨ BDEHIJ નિય, F નીય, C—, G નીહિ ૧૩ D કંત ૧૪ D તીખી, F દેખી, C—, I તીખ ૧૫ C—, D આર ૧૬ C—, D જિસી ઘરણિ, EG નારિ ગિણિ, F નારિ ગુણ. ૧૭ BGH નરુ, C—, D નવ ૧૮ BFH બપલુ, C—, DIJ બપલ્લ, EG બપલ્લ ૧૯ BEFGHIJ ભમંતુ, D ભમત. ૨૦ D લહુડઈ, C— ૨૧ C—, DE સંતાવઈ ૨૨ C—, D પ્રેયનઈ, FH પ્રિયનુ, G પ્રીયનઈ, IJ પ્રિયનઈ. ૨૩ C—, IJ પ્રામી. ૨૪ C—, DIJ માન ૨૫ CD—, BEFGHIJ રિવ ૨૬ BFH ધૂલિ તું, E ધૂલિનું, GIJ ધૂલિનઈ ૨૭ BFGHIJ તીહ, CD—, E તસુ ૨૮ BEFH ઉપમાનુ. ૨૯ BH સુર, C—, DEIJ સિહિ, F સિ, G સ્યઈ ૩૦ B બલ્લણી, C—, DG બોલણી, EFHIJ બુલ્લણી ૩૧ C—, D કરતિ ૩૨ C—, EF સહિયાં ૩૩ C—, BDEH બાહરિ ૩૪ C—, G કિમુ હંતિ.

છા^૧ હીરં આપણી; મિય^૨ કામણી બિ નારિ;
નય^૩ કૂપિતે^૪ નિવડતી, ^૫ રહિસી^૬ કુણ^૭ આધારિ. ૬૩
પુરખ^૮ ઘણીયઇ^૯ પરણિસી, ^{૧૦} સી નવિ^{૧૧} કરી^{૧૨} વેઠિ; ^{૧૩}
વરબાણી^{૧૪} બહુ^{૧૫} બાલહઉ, ^{૧૬} કુલ સી પુરંધ કોડિ. ^{૧૭} ૬૪
એક^{૧૮} કહિસુ પુણ^{૧૯} સાચી વાત, રાખે^{૨૦} માનઇ^{૨૧} મનિ તે ઘાત;
પરણી^{૨૨} વિણ^{૨૩} જે^{૨૪} બીભુ^{૨૫} વ્યાપુ, ^{૨૬}

તે દક્ષણ^{૨૭} કર^{૨૮} લોખ્યાર^{૨૯} પાપ. ^{૩૦} ૬૫
આવિસિ^{૩૧} જે તૂ^{૩૨} પરણી^{૩૩} નવી,

સહુ^{૩૪} કરિસુ^{૩૫} હુ^{૩૬} તે^{૩૭} વીનવી; ^{૩૮}
કલિ^{૩૯} નવિ માંડિસુ^{૪૦} કાર^{૪૧} રીતિ,

તે^{૪૨} મુઝ^{૪૩} હોચયઇ^{૪૪} સહોદર પ્રીતિ. ૬૬

૧ BFGHIJ ધરખા ૨ B મિલિ કામણી, C —, DIJ મિય કામણી, C
F પ્રીમ કામણી ૩ C —, DEFHIJ નય. ૪ C —, D કુપિ ૫ નિવડતી
૬ BFGH રહિસિઇ, C —, D રહિસિઇ, E રહિસિઇ, IJ રહેસિ ૭ IJ કુણિ.
૮ BDEGHIJ પુરખ, C —, F પુરખ. ૯ C —, DFGHIJ ઘણીય ૧૦
BHIJ પરિણિસિઇ, C —, D પરિણિસિઇ, E પરિણિસિઇ, F પરિણિસિઇ, G
પરણિસિઇ ૧૧ B ન, C — ૧૨ BEH કરિવી, C —, D કરિ, FGHI કરિવી.
૧૩ BDEFGHIJ બેઠિ ૧૪ BH વર. ૧૫ IJ બહુ ૧૬ BH વલ્લહ, C —, D
વત્તહ, EG વલ્લહઉ, F વલ્લહ, H વલ્લહ, IJ શુલ્લહ. ૧૭ BEFGHIJ કોડિ.
૧૮ F એક. ૧૯ E પણિ ૨૦ BDEFGHIJ રાખે ૨૧ B મનિ માન D મનિ
માનિઉ, EGIJ મનિ માનઉ, F મનિ માનઇ, H મનિ માનુ ૨૨ BEFHIJ
પરિણી. ૨૩ C —, D વણ, F વિણ. ૨૪ BH તે, CD — ૨૫ BDGHIJ
બીબહ ૨૬ DHJ વ્યાપ. ૨૭ BGH દખિણ, C —, DEF દક્ષિણ ૨૮ G
કરિ ૨૯ D લોખપ. ૩૦ BEFGH પાપ. ૩૧ BDFHIJ આવિસિ, E આવિસુ.
૩૨ EIJ જે તુ, G તુ જે ૩૩ BEGHIJ પરિણી ૩૪ D સહુ ૩૫ G કરિસ, IJ
કારિસુ ૩૬ B હુ તેહ, D તેહ, F તેહ, G હુ તેહ, IJ હુ તે ૩૭ B વીનવી.
૩૮ BFH કથહિ, DE કથહ, C કથિહિ, IJ કલ્લ. ૩૯ BDEFGHIJ માંડિસુ.
૪૦ DIJ કારુ ૪૧ BEFH તેહ ૪૨ DFIJ મઝ ૪૩ BH હુસિઇ, C —, D
હોષ, E હુચય, F હોસિઇ, G હુસિ, IJ હોસે.

સુકિ^૧ સુભાવિહિ^૨ હોઇ^૩ ઉદંપ, ^૪ સઉકિ^૫ કહિયઇ^૬ નવિ દીસઇ સંપ, ^૭
સઉકિ ઇસી^૮ છઇ^૯ મુઝ^{૧૦} સારહી, ^{૧૧}

રાઉ^{૧૨} ભણુઇ હિવ^{૧૩} જીતઉ^{૧૪} સહી. ૬૭

સુહતા^{૧૫} વિસિખ^{૧૬} સુભાખ્યાવસાય^{૧૭},

વેગિ^{૧૮} ચલાવિ^{૧૯} ભણી જિનરાય;

તેહ^{૨૦} મુઝ^{૨૧} છઇ ઘણુ દીહઉ^{૨૨} હાલ, ^{૨૩}

તેણિ^{૨૪} હોસઇ^{૨૫} એ બેઇ સિયાલ. ^{૨૬} ૬૮

સુહુતઇ^{૨૭} વિસિખ^{૨૮} ચલાવિઉ^{૨૯} બાણ,

હઉ^{૩૦} દયાયુ^{૩૧} તુમહ^{૩૨} કરિવા^{૩૩} બાણ,

કંભુ^{૩૪} ભણે ઇમ રહિસ^{૩૫} વીસસી, ^{૩૬} મોહ દિસા^{૩૭} તુમહ^{૩૮}

હિવ ફહા

દીસઇ વિસી ^{૩૯} ૬૯

આપણ પઇ સાથિ^{૪૦} હિવઇ; ^{૪૧} લોક તુમહારઉ^{૪૨} લેડ;

સુખની^{૪૩} વાતિ^{૪૪} લોલવિ, ^{૪૫} મુગતિ^{૪૬} વસાવઇ તેહ ^{૪૭} ૧૦૦

૧ BDEFGHIJ સઉકિ. ૨ BEFGH સ્વભાવિઇ, D સભા વિ, IJ સ્વભાવિ^૧ ૩ BDFHIJ હુઇ, EG —. ૪ G ઉદંપુ. ૫ G સુકિ † BEGIJ કિહિ, D કિહાં, E કિહ, H કહિ ૭ G સપુ. ૮ D ભીસી ૯ BDEFGHIJ જઇ. ૧૦ DIJ મઝ. ૧૧ BEFGHIJ ભારહી. ૧૨ E રાય. ૧૩ E તઉ. ૧૪ BDH જીતુ, F જીતપં, G જીતુ. ૧૫ D મહિતા, E મહુતા, F મુહતા, IJ મુહત ૧૬ BEFGHIJ વિખ, D વિમ્ર. ૧૭ BDEFG શુભાખ્યાવસાય H સુભાખ્યાવસાય, IJ શુભાખ્યાવસાય ૧૮ IJ વેગે, ૧૯ IJ વલાવિ. ૨૦ DGJ તે. ૨૧ DFIJ મઝ. ૨૨ F દીહ ૨૩ BFH હાણુ ૨૪ BEHIJ તીણિ, D તિણિ, FG તીય ૨૫ BFH હુસિઇ, D હોસિઇ E હુસ્યઇ G હોસિ, IJ હુસિ. ૨૬ B એ વેન્હો સાણ, DEG એ વેવીસાણ, F એ વેહવીસાણ, H એ વેન્હીસાણ, I પાવવીસાણ, J એ વેવીસાણ. ૨૭ BEGHIJ મુહતઇ, D મહિતઇ, C —, F મહુતઇ ૨૮ BEFGHIJ વિખ, C —, D વિમ્ર. ૨૯ BDGH ચલાવ્યા, E ચલાવ્યઉ, F ચલાવ્યા, IJ વલાવ્યા. ૩૦ BFH ફૂં DEGIJ હુ ૩૧ BDFGHIJ ખાણિ, E ખાણુ ૩૨ BFHIJ તમ્હ, G તુમ્હ ૩૩ D કરિવી ૩૪ DEFGIJ ફંભ, ૩૫ BEFGH મ રહિસિ D રહિસિ, IJ મ રહિસિ ૩૬ D વીસસી. ૩૭ BEGHIJ ફા ૩૮ BFGH વૂ, C —, D તુઝ, IJ વુ ૩૯ BEFGHIJ ખિસી. ૪૦ B સાવિઇ, EF સાથિઇ, H સાથિઇ, IJ સાથિ ૪૧ BFGHIJ હુઇ, D જઇ, E ચઇ ૪૨ BHIJ તમ્હારઉ, D તુમ્હાર, F તમ્હારુ, G તહમારઉ. ૪૩ C —, F સુખને ૪૪ B વાત, C —. D વાતઇ, BEFGHIJ વાતે ૪૫ BDEFGHIJ લોલવી. ૪૬ BHIJ મુકિત ૪૭ BGH ૧૬૨, D ૧૬૭, E ૨૦૫, IJ ૨૦૩.

નરક^૧ તમ્હારા^૨ વર નયર, હૂંસી^૩ ઉવસ હેવ;
 તિરિયાગતિ^૪ ધણી ઉચલી, જ' સકપ ત' કર^૫ દેવ. ૧
 તવ^૭ શેષિયં રાજા લણ્ણ, કરતું^૮ વિરસ^{૧૦} વિલાપુ; ૧૧
 જીવેષિ^{૧૨} વયરી^{૧૩} અરે, ૧૪ કેવડુ^{૧૫} મંડિતિ^{૧૬} વ્યાપુ. ૧૭ ૨
 મૂછપં^{૧૮} બહુ^{૧૯} ઘણી મયણ, ૨૦ દેવી^{૨૧} વયરી^{૨૨} ગરિંદુ;
 બેહુ બેહુ બેહુ કરિ, ૨૩ તહર^{૨૪} બોલણ^{૨૫} બલવંતુ. ૨૬ ૩
 મઈ જીવંતહ બેહુ, ૨૭ મ ધરિસિ^{૨૮} અરણુ^{૨૯} બાપ; ૩૦
 હોજી^{૩૧} સુખિયો^{૩૨} સીખવિસુ, ૩૩
 વયરી^{૩૪} ઘરણિ^{૩૫} વિલાપુ ૩૬ ૪

૧ B નરકે ૨ DEIJ તુમ્હારાં. ૩ BDEFGH હોસિય, E હોસયઈ, IJ હોસિં.
 ૪ EF તિરીયા ગતિ, G તિરિયા ગતિ, HIJ તિરિયા ગતિ. ૫ D સકિ,
 GIJ સકપ ૬ BDEGHIJ કરિ, F કરે. ૭ BDEFGHIJ તહિ. ૮ EF
 શેસિય, IJ શેષિ ૯ BCDEFGHIJ કરતહિ ૧૦ BFHIJ વિસરિ, EG
 વિસર. ૧૧ B વિલાપે, DEGHIJ વિલાપ. ૧૨ BH જીવેષિય, D જીવેષીય,
 EF જીવેષિય, IJ જીવેષિં. ૧૩ BEH વયરી, D વયેરીય. ૧૪ D રે, G આ.
 ૧૫ DEFG કેવડ, IJ કવડ ૧૬ DG મંડિતિ, E મંડયહિ. ૧૭ DE વ્યાપ
 ૧૮ B મૂછપ, E મૂછિય, G મૂછે, H મૂછ, IJ મૂછપ. ૧૯ EHJ વણ, CD —,
 F વણિ, GI બલ. ૨૦ CD —, F મયણિ, IJ મયણ ૨૧ BGM દેવી ૨૨
 B બાપુ બલ તુ, CD —, E બાપ લવંતુ, FG બાપુ બલંત, H બાપુ બલવંતુ,
 IJ બાપબલંત. ૨૩ BEGHIJ કરે, CD —, ૨૪ BEFGHIJ તવ, CD —.
 ૨૫ BEHIJ બુલણ, CD — ૨૬ CD — IJ બલવ ત ૨૭ B બેહુહિય
 CD — ૨૮ BF મ ધરિસિ, CD —, G મ ધરિસુ ૨૯ CD —, BFGHIJ
 અરણુ. ૩૦ CD —, FG બાપુ ૩૧ B હોજી, CD —, E હોજે F હ જે.
 ૩૨ BH સુખિયહિ, CD —, E સુખીયહિ, F સુખિય, G સુખીહિ, IJ સુખિહિ
 ૩૩ BFG સીખવિસુ, CD — ૩૪ BGM વયરી, CD —. ૩૫ B ધરિણિ,
 CD —. ૩૬ BEF વિલાપ, CD —, IJ વિલાપ

નાન્હઉએ^૧ કિમ ઝૂગસી^૨ એ મનિ માણ્સિ^૩ જ્ઞતિ;
 નાન્હધ^૪ સિંધ^૫ કિસોરહધ^૬ મયગલ ગધ^૭ લજજ^૮તિ. ૫
 જે હું^૯ સમરંગણિ લિડસુ^{૧૦} તિ^{૧૧} સહુ^{૧૨} તુઝ પસાઉ;
 પવણ^{૧૩} વિણ^{૧૪} વાલિ ધૂલિ કિમ, મહિયલિ^{૧૫} મંડપ^{૧૬} ઠાઉ. ૬-
 કવણુ^{૧૭} વિવેકુ^{૧૮} સુ^{૧૯} બાપડઉ, ૨૦ કવણુ^{૨૧} સુપદુણુ^{૨૨} હુઝુ, ૨૩
 મધ ઉઠંતપ^{૨૪} સમરભારિ, ૨૫ સુખિધ^{૨૬} મેલ્હધ^{૨૭} મઝુ ૨૮ ૭.

હિવ જમાવસી દાલર૯

બેટા ને બોલે દેધ^{૩૦} કનન,

રાઉ ભણ્ણ^{૩૧} વધ^{૩૨} તુહું^{૩૩} ધનુ ધનુ; ૩૪
 તધ^{૩૫} ટલિચધ^{૩૬} મોરઉ^{૩૭} મનહ^{૩૮} ફાહું, ૩૯

તૂ^{૪૦} તોધ^{૪૧} અમ્હારા^{૪૨} કુલ^{૪૩} સનાહું. ૪૪ ૮

૧ B નાન્હુ એ, F નાન્હઉ એ. ૨ BH ઝૂગિસિધ, E ઝૂગિસ્યધ, FG ઝૂગ-
 સિધ, IJ ઝૂસિ. ૩ F માણ્સિ ૪ BH લાન્હધ. ૫ BCDEFGHIJ સિંહ.
 ૬ G કિસોરહિ ૭ BCEGHIJ ધડ, F ભડ ૮ F લજજતિ ૯ BEH હું.
 ૧૦ BC લિડિ, D —, EHIJ લિડિસુ, FG ભડિસુ ૧૧ BCEFGHIJ તે.
 ૧૨ BH સહુ, C હું, D — ૧૩ BCEFGHIJ પવણહ ૧૪ BCEIJ બલ-
 વિણ, D —, GH બલવિણ, F બલિ વિણ. ૧૫ BCHIJ નહયલિ, EG નહિ-
 યલિ, F મહીયલિ ૧૬ C માંડપ, D — ૧૭ D —, FGIJ કવણુ ૧૮ CEF-
 GIJ વિવેક, D —. ૧૯ G સુ, D —. ૨૦ BEGHIJ બાપડઉ, F બાપડુ ૨૧ CE-
 FHIJ કવણુ ૨૨ BCEFIJ સુપદુણુ. D —, GH સુપદુણુ ૨૩ CF હુઝુ, D —,
 EGHII હુઝુ ૨૪ EIJ ઉઠંતપ, F ઉઠંતાં ૨૫ IJ સમરિ ૨૬ BEHIJ સુરવધ,
 C સુરવર, D —, FG સુખપ. ૨૭ BDEFGHIJ મેલ્હધ, D — ૨૮ BG મઝુ,
 CE મઝ, H મઝુ, I ઝા, J મઝા. ૨૯ BEH હિવ નવી દાલ, C હિવ જમાલિષેક-
 દાલ, D —, G હિવ ચઉપધ બોલી, IJ દાલ જમાલિષેક. ૩૦ BCGHIJ દેઉ,
 D —, E દિયધ F લેઉ. ૩૧ C પલણ્ણ ૩૨ BC વત્સ, DFGIJ વત્ઝ ૩૩
 BFG તૂ, CIJ તઉ, D —, EH તુ. ૩૪ B ધનુ ધનુ, F ધન ધન, IJ ધન
 ધન. ૩૫ B નધ ૩૬ BCHIJ ટલિસિધ, D —, FG ટલસિધ ૩૭ BEFGHIJ
 મોગ C માહરા, D —. ૩૮ D —, F મનહ, G મન ૩૯ D —, E દહ ૪૦
 BCEFGHIJ તધ. ૪૧ E તાધ, G તો ૪૨ BEHIJ અમ્હારઉ, CG અહમારઉ,
 D —, F અમ્હાર ૪૩ BH કુલ, F કલ ૪૪ EGIJ સનાહ, F સુનાહું.

ઉગમ લગિ^૧ આકતિ^૨ તૂડ અપાર, તઈ ધોરી^૪ ઝલિઉ^૫ ઘરભાર;^૬
 તિમ આદે^૭ જિમ વિહસ તિ મિતુ,
 ન હસતિ વસુહ માહિ જિમ અમિત ૯
 પુણ્ણ લેજે વેલા વહુ^{૧૦} પિયાણુ, ^{૧૧} તિણિયાહ્યા ^{૧૨} આધી ^{૧૩} હુઈ નહાણિ;
 ઇમ કહતાં^{૧૪} પુહતુ^{૧૫} રિતુ વસંતુ, ^{૧૬}
 તઉ^{૧૭} ઊઠિઉ મનમથ^{૧૮} ધસમસંતુ ^{૧૯} ૧૦
 સચર^{૨૦} હતિય^{૨૧} વધારઈ^{૨૨} જલિહિ^{૨૩} સેસુ, ^{૨૪}
 આસીસર^{૨૫} દિતિ^{૨૬} બહિનર અસેસુ, ^{૨૭}
 પાપસુતર^{૨૮} કલિરવ^{૨૯} કરહિ^{૩૦} અટ્ટ,
 તૂડ^{૩૧} વરિજે^{૩૨} જયસિરિ અરિ^{૩૩} ઘરદ ૧૧
 મથ^{૩૪} અઠ ગુડિય^{૩૫} ગયવર^{૩૬} સુચંગ, ^{૩૭}
 પરકરિય^{૩૮} પંચ ઇન્દિય^{૩૯} તુરંગ;
 કુવિકહપ^{૪૦} મહાધર વેગિ ચંગ, સાતઇ^{૪૧} વિસન્ન પાચક અહાંગ. ૧૨

૧ BFH લગ, C લગુ, GIJ લગઇ, D —. ૨ BCEFGHIJ આકૃતિ. ૩ BD —, E.
 ટું ૪ C ધોરીઇ, F ધોરીય ૫ BCEFGHIJ ઝલિઉ. ૬ BH રજભારુ, CEF-
 GIJ રજભાર, D — ૭ B કર ૮ BEG જિ, CDE —. ૯ D —, E પણિ
 લેજે. ૧૦ BH બહુ, CEFGIJ બલ. ૧૧ BGHIJ પિયાણિ CEF પીયાણિ, D—.
 ૧૨ B વાહ્યા, D —. ૧૩ D —, E આધીય હુઈ નહાણિ, F આધી ન હુઈ હાણિ,
 G આખી ન હઈ હાણિ, I આધી નહિ હાણિ ૧૪ D —, F કહિતા ૧૫ BGIJ
 પુહતઉ, D —, EF પહુતઉ, H પુહુતુ. ૧૬ D —, EGIJ વસંત. ૧૭ BCEFGH-
 તવ, D — ૧૮ BCFH મનમથુ, D — ૧૯ D —, E ધસમસંતિ, IJ ધસમસ ત
 ૨૦ BCEFGHIJ સઇ, D —. ૨૧ BF હાથિ, C હથિઇ, D —, H હથિ ૨૨ D—,
 IJ વધાઇ ૨૩ BCEFGHIJ જ્યુણિ. ૨૪ BCEFGHIJ સેસ C, સેસિ, D —, G
 સેસુ ૨૫ C અસીસ, D — ૨૬ BCEFGHIJ દિ તિ, D —. ૨૭ BCEHIJ
 અસેસ, D —, F ધણુ અસેસ ૨૮ BC પાપશ્રુત, EF પાપશ્રુત, GH પાપશ્રુત, IJ
 પાપશ્રુત ૨૯ BEFHIJ કલરવ, C કલિરવુ, D —. ૩૦ BCEFGHIJ કરઈ. ૩૧ C
 તઉ, EIJ ટું ૩૨ E વરિયે ૩૩ C અરિયદદ, F ઘર ઘરદ, I અરિ ઘરદ ૩૪
 F મઈઅ અઠ, IJ મથ અઠ ૩૫ CEF ગુડીય, G ગુડિઅ ૩૬ F ગયવ. ૩૭ BE-
 HIJ સરંગ, CG સુરંગ, D —, F રંગ ૩૮ BEGH પખરિય, C પાખરીયા, D —,
 F પઠરિય ૩૯ C પંચ દિય, E પંચ ઇદીય, F પંચય ઇદીય, G પંચ ઇદિઅ.
 ૪૦ G કવિકહપ, D —. ૪૧ BEFGHIJ તે સાત બ્યસન, C તે સાત વિસન, D —

વિકથા પયાણી^૧ હોરી નિનાદ,^૨ દલ મિલીયડ દિઠ^૪ જવ નરવરિંદ,^૫
તઉં ભણુ^૭ વીર નિશ્ચિત વિચારિ,

ધણિ^૯ કટકિ^{૧૦} બાધિ તુઝ^{૧૧} નથિ^{૧૨} હારિ. ૧૩

પુણિ^{૧૩} તોષ^{૧૪} દીલઈ^{૧૫} તૂંચ^{૧૬} મહોસિ, ભડભાગા^{૧૭} દીસઈ દેવદોસિ;^{૧૮}
તૂં^{૧૯} પહિલઈ^{૨૦} ફિરિ^{૨૧} જે સમલ દેસિ, ૨૨

જડ અનઇ જનોઇ^{૨૩} મનગણેસુ. ૨૪ ૧૪

મન મેદહેર^{૨૫} જેર^{૨૬} નવિસંતિ^{૨૭} જનિ,

ધણિપરિ^{૨૮} તુર^{૨૯} સાધે ભવણુ^{૩૦} તિન્નિ;^{૩૧}

રાબયસુ^{૩૨} રાડિતુ^{૩૩} લેઉ તેઉ, ૩૪ રોમ ચિય^{૩૫} ચલિલઈ^{૩૬} મકરકે. ૧૫

વિપય શ્રુત^{૩૭} આસણ તણઉ હતિય, ઉનમાદ^{૩૮} મિતુ^{૩૯} મૂકિઉ^{૪૦} ન હતિય;

મેદહી^{૪૧} સર ભલિલય^{૪૨} ભિદમાલ^{૪૩}, તિણિ કરયલિ^{૪૪} દિહી^{૪૫} કુસમમાલ. ૪૬

૧ BHIJ પિયાણી, C પીયાણી, D -, E પીયાણી, F પીયાણી, G પિયાણી.
૨ BH નિનાદ, CIJ નિનાદ, G, L નિનાદ, F નાદ, G નિનાદ ૩ BHIJ મિશિય.
૪ C દિઠ, DE -, G દિઠ, IJ દિઠ. ૫ BFGH નરવરિંદ દિઠ : BCDEFGHIJ તવ.
૭ IJ ભણાઇ C CIJ નિશ્ચિત. ૯ G ધણી, IJ ધણી ૧૦ BCEFGHIJ કટક.
૧૧ BFGH તૂં, C તૂંચ, D -, EIJ તૂં ૧૨ BEFGHIJ નથિ ૧૩ BCGHIJ
પુણ, D -, E પુણ. ૧૪ CE તોષ, D - ૧૫ BCEFGHIJ વેલકે, D -
૧૬ B તઉં, D -, E તૂં. ૧૭ BFH ભડભા, E ભડભા, GJ ભડભા, I
ભડભાગા ૧૮ BCEFGHIJ દેવ, D -. ૧૯ C તઉં, E તૂં, D - ૨૦ BE
પહિલું, D -, F પિહિલું, H પહિલું ૨૧ CIJ ફિર જે, D -, E ફિર જે,
F ફેર જે. ૨૨ D -, H સિ ૨૩ C જનોઇય, D - ૨૪ BFGHIJ મન
ગણેસિ, CE મન ગણેસિ, D - ૨૫ E મેદિહ સિ. ૨૬ F જિ. ૨૭ BC-
EFGHIJ નિવસંતિ ૨૮ GH ધણ પરિ, IJ ધણી પરિ. ૨૯ BFGHIJ તૂં,
CD - ૩૦ BGH ભૂયણ, CEIJ ભૂયણ, D -, F ભૂયણ. ૩૧ CG ચિન્નિ D -.
૩૨ BCEFGHIJ ધણ, D -. ૩૩ CEFGIJ રાઉત, H રીઉત. ૩૪ F લેઉ.
૩૫ BHIJ રોમચિહ, D -, F રોમચીય, G રોમચિય. ૩૬ B દિલકે, CF
ચાલિહ ૩૭ BH વિપયશ્રુત, EG વિપયશ્રુત. ૩૮ BCGH ઉનમાદ, CEFIJ ઉન-
માદ ૩૯ E મિત, F મિત. ૪૦ E મૂકયઉ, F મૂકીઉય ૪૧ BEFGHIJ
મિદિલય, C મેદિલય, D - ૪૨ BCGH સર ભલિલય E સભલિલય, F રભલિલય,
IJ સર ભલિલય સિ. ૪૩ BHIJ ભિદિમાલ, F ભિદુમાલ, G ભિદિમાલ ૪૪ GH
કરયલ ૪૫ BFH કિધી, C કીધી, E કીધી, G કિધિ, IJ કિરિય. ૪૬
BCEFGHIJ કુસમમાલ, F કુસમમાલ.

પરિહરિય^૧ પુરુષ તિષ્ઠિ વિકટ વીર,^૨ સંગહિય^૩ નારિ કોમલસરીરિ,^૪
તિહપ કેસપાસ^૫ સિરિ મુકટ^૭ ઠામિ,^૮ પટોલીય^૯ પહિરી^{૧૦} ઠવચ કામિ. ૧૭.
અક્રોધુધ કંકણુ અલવંતિ,^{૧૧} અસિવર જિમ ળીડુ^{૧૨} કરિ ધરંતિ;
વંકુડીય^{૧૩} ભમુહસી^{૧૪} ગણિ^{૧૫} ભલ્લીય,^{૧૬} સંકડ કડખ વાણાવલીય.^{૧૭} ૧૮
નવહાવણાવ હતિયાર^{૧૮} કિદ્દ,^{૧૯} નેઉર મસિ^{૨૦} તોડર^{૨૧} પાય^{૨૨} વહ્દ;^{૨૩}
તે સુગતિ^{૨૪} રૂપરેષ ભડસિઉ^{૨૫} સિડંતિ,^{૨૭}

અલિયારી^{૨૮} અમરહસુ^{૨૯} કરંતિ. ૧૯

નાગહ કુલ નાગિણિ કરધ હતિય,^{૩૦}

વિંતર^{૩૧} વિલગિ^{૩૨} વિંતરીય^{૩૩} સતિય,^{૩૪}

નારીરસ^{૩૫} નર પામંતિ^{૩૬} કુખ, વલ્લીય^{૩૭} પરિવેદિય^{૩૮} રહધ^{૩૯} રુદ્ધખ. ૨૦

૧ CE પરિહરીય. ૨ BCEGHIJ વીર. ૩ BH સંગહિય, CEFG સમહીય, IJ સમહિઅ. ૪ CFG શરીરિ, E શરીર. ૫ BFGHIJ તીહ, C લઉઇ, D —. ૬ BH કેસપાસુ, D —, G કેસપાસુ. ૭ BCFGHIJ સિરક, D —, E સિરખ. ૮ C નામિ. ૯ BHIJ પટુલી, CE પટુલીય F પટુલી, G પટુલી ૧૦ B પિહ-રિધ, C પરિહરીય, D —, E પહિરણિ, FIJ પહરધ, GH પહિરધ ૧૧ વાલવ તિ. ૧૨ CEGIJ બીડઉ, D —, F બીડ ૧૩ BGH વ કુડી, D —, E વંકુધ, F અંકુડી, IJ વ કુડિય ૧૪ BCH ભમુહસી, D —, E ભમહિસી, G વીણિસી, IJ ભમહિસી ૧૫ BCDEFGHIJ ગિણિ, D — ૧૬ BCEFGHIJ ભલીય ૧૭ BCEFGIJ ત્રાણાવલીય ૧૮ BH હથિયાર, CEF હથિયાર, D —, IJ હથિ-આર ૧૯ BCEFGH કિધ, D —. ૨૦ BCEFGHIJ મિસિ, D — ૨૧ BEFGHIJ ટોડર, D — ૨૨ BCEGH પાઇ, D — ૨૩ BCEFG બધ, D —, H વધ, IJ બદ્ધ ૨૪ BEGHIJ શકિત C શકતિ, D —, F સકિત ૨૫ C રુપુ, E રુપિ ૨૬ BE ભડસ્યું, F ભડસિ, H ભડસ્યું. ૨૭ FGII ભડ તિ ૨૮ BH ઉણુયારી, CEF અણુયારી, G અણુયારી, IJ અણુઆરી ૨૯ B અમરહસ્યું, CIJ અમરહ સિઉ, EH અમરહસ્યું, F અમરસિં, D —, G અમરહસિઉ ૩૦ C હાથિ, D —. ૩૧ BEGHIJ વ્યંતર, D —. ૩૨ BF વિલગ, C વિલગે, EG-IJ વિલગ, D —, H વિલગિ ૩૩ BIJ બ્ય તરી, EE બ્ય તરીય, D —, G બ્ય તરિય ૩૪ C સાથિ, D —, B સત્ય ૩૫ BCEGHIJ રસિ, D —. ૩૬ C પામંત, D — ૩૭ HIJB વલ્લી, G ચલ્લી. ૩૮ B પરિવેદિય, CEF પરિવેદીય. ૩૯ BGH-IJ રહિય, CF રહીય, DE —.

રણતર^૧ સદર^૨ જિહ શ્રવણ^૩ સુખ, આગમઇ^૪ ળિલિ જે દલઅપ સ'ખ;^૫
જિહાં^૬ સીસલ પુરંદરિ^૭ ન^૮ નમાઇ^૯ તિ રુલઇ ર'ક જિસુ રમણિ પાય.^{૧૦}
જે પહઇ^{૧૧} વેદ આગમ પુરાણ, જે કલા બહુતરિ ધરઇ બણ;
જે સુદિ^{૧૨} વિદિ કરતાં સુધ^{૧૩} ગંગ, તેહ^{૧૪} ગોરી^{૧૫} કિહા^{૧૬} ગલંગ.^{૧૭}
હિવ વરતુ

મયણ^{૨૦} ધણિ^{૨૧} પરિ (૨) નારિ આધારિ, જગડર તઉર^{૨૩} તિન્નિ^{૨૪} જગ,
અન દિવસર^{૨૫} પુર એકર^{૨૬} પામિય, ૨૭

તેર^{૨૮} પૂછઇર^{૨૯} ઉલગૂ^{૩૦} એક^{૩૧} કવણ; ૩૨
પુરુ^{૩૩} કવણ^{૩૪} સામિય, ૩૫ તે જ'પઇ સંભલિ
કુમર એક^{૩૬} પ્રાણા^{૩૭} નહિ^{૩૮} ઠાસુ, ૩૯
પ્રાણલોક^{૪૦} જગિ બણયઇ^{૪૧} એહુ વદીતુ^{૪૨} નામ ૪૩ ૨૩

૧ D —, E રણતર, F રણ. ૨ BFGHIJ સદર, C સુદર, D —,
E સદિજિહ ૩ BCGHIJ શ્રવણ, D —, F સુવણ ૪ EG અગમઇ ૫ BCEFH-
IJI દલહ D —. ૬ BCEFGHIJ લખ ૭ BCEFGHIJ જીહ ૮ G સીસુ ૯
D —, EF પુરંદર ૧૦ CE નવિ, D — ૧૧ B નામઇ ૧૨ BEFHJI પાય,
C પામઇ, D — ૧૩ D — E જપઇ, F પુછઇ. ૧૪ BCEH સિદિ વિદિ, D
—, F સદિવદિ, GIJ સિદિવદિ. ૧૫ D —, EIJ સુદ, F સિધ, G શુધ
૧૬ B તિહ, CEGHIJ તીહ, D —, F તિહિ. ૧૭ EF ગોરીય ૧૮ BFEH
કિધા, CEGIJ કીધા, D — ૧૯ BCEGHIJ ગલંગ, D —, F ગલંગ. ૨૦
BH મયણ, D —, EGIJ મયણિ. ૨૧ D —, GIJ ધણ ૨૨ D —, IJ જગડ.
૨૩ BCEFGHIJ તઉર, D — ૨૪ CH તિન્નિ, D —. ૨૫ CFHIJ દિવસિ, D —.
૨૬ C એક, D —, FG એક ૨૭ BH પામઇ, CEF પામીય, D —. ૨૮ D —,
E તઉ ૨૯ BF પુછઇ, CEGH પુછઇ, D —. ૩૦ IJ ઓલગૂ ૩૧ CD —,
E અ ૩૨ CEFGIJ કવણ ૩૩ C નયરુ, E નયરે ૩૪ C કુણએ, H કવણ ૩૫
BGHIJ સામિય, C સાહમીય, D —, E સામીય, F સ્વામીય ૩૬ C એક
D —. ૩૭ BF પ્રાણ, CEGHIJ પ્રાણ, D — ૩૮ BCEFH તુ, D —. ૩૯
EFGIJ ઠાસુ D —. ૪૦ BH પ્રાણલોક, C પ્રાણલોક, D —, EIJ પ્રહમ
લોક, FG પ્રાણલોક ૪૧ CGIJ બણીય, EF બણીય. ૪૨ B વિદિતઉ, CIJ
વિદિતઉ, D —. EG વદિતઉ, F વદીતય, H વિદિતઉ ૪૩ BCFH નામ

ધૃત્ય^૧ નિવસથ^૨ (૨) દેવ કરતાર^૩;

હંસાસણુ^૪ ચિહ્ન^૫ વચણિ ત્યારિ વેદ ભણુતઉ ન ભજજથ;

સરસતિ^૬ એહ જિ વેટડી^૭ જન્મુ,^૮

વિષ્ણુ નાભિહં ભણિજજથ;^૯

વિપ્રલોક^{૧૦} નિવસથ^{૧૧} ઇહા, ^{૧૨} નચંસુ^{૧૩} જેહ અસંખ;

એહ નગર લેવા તણી કુમર મમકરિ^{૧૪} જે ખંચ.^{૧૫} ૨૪

હિવ પાછિલી ઢાલ, જમાવસી^{૧૬} કી

ધૃતિ^{૧૭} ચરિહ ભણુઈ તઉ^{૧૮} મયણુ રાઉ,^{૧૯}

એ ન^{૨૦} જિણુ^{૨૧} જઇતઉ^{૨૨} એહમઉ,^{૨૩}

સંઢાયઇ^{૨૪} વિઠણુહ નારિ લખ,^{૨૫}

વરસંતિ વાણુ^{૨૬} તિખઇ કહખ^{૨૭} ૨૬ ૨૫

૧ E ઇછ ૨ C કિરતાર, D —, FJ કરતાર, G કિરતાર, I કરતાં ૩ CIJ હંસાસણુ D —, G હંસાસણિ. ૪ IJ ચહિ ૫ BH સરસતિ એહ, C એહ સરસતિ, D —, F જે સરસતિ એ, GIJ સરસતિ એહની ૬ BH ખેટલી, CEF GHIJ ખેટલી. ૭ BFH જમુ, C જનમુ, D —, G જન્મ, IJ જંમ. ૮ IJ ભણીજથ. ૯ B વિપ્રલોક, C વિષ્ણુ લોક, H વિપ્ર લોક. ૧૦ BCFGHIJ વિલસથ. ૧૧ C તિહાં ૧૨ BCFGHIJ વચંસુ, D —, E વચંસ. ૧૩ BCEGHIJ મકરિ, F મકર. ૧૪ BCHIJ જે હખ, E ચે હખ, F જે અંખ, G જે હખ ૧૫ BEFH IJ હિવ પાછિલી ઢાલ, C હિવ જન્માભિષેક ઢાલ, D —, G વલી પાછલી ઢાલ. ૧૬ BEFGHIJ ૨૬, C ૨૬ઈ, D —. ૧૭ DH —, FIJ તુ ૧૮ D —, E રાય, F રાઇ ૧૯ CE એઉ. ૨૦ BCEGHIJ ન જિણુઉ, D —, F જય ન જણુ. ૨૧ D —, F જયતુ, IJ તુ. ૨૨ D —, એહખ. ૨૩ CG સંઢાય, D —, EFIJ સંઢાય. ૨૪ IJ લખ ૨૫ BCFGHIJ બાણ. ૨૬ BFHIJ તિ કહખ લખ, C તે કહખ તિખ, D —, E કહખ તિખ, G તે કહખ તિખ.

સાવિત્રી^૧ અ ગો અંગિ ભાગ, ૨ તિલ્લિ ડોકર^૩ કેરઉ^૪ પ્રાણ^૫ ભગ્ન^૬;

ખોલ^૭તિ^૮ જિ અંભણ^૯ વલ^{૧૦} અપાર, ૧૦

અંભણીયતિ^{૧૧} અદ્ધા^{૧૨} વિણ^{૧૩} વિચારી, ૧૪ ૨૬
તઉ ચાલિઉ^{૧૫} મદન ભ્રમ^{૧૬} ભમંતુ, ૧૭

જમના^{૧૮} તડિ પિખમ^{૧૯} કોઇ રમંતુ, ૨૦
એ કવણુ^{૨૧} મોહુ^{૨૨} મોટઉ^{૨૩} મરદુ, ૨૪

ઇમ પૂછઇ^{૨૫} જાણમ^{૨૬} ભણઇ ભટ્ટ, ૨૭. ૨૭
વયકુંઠ^{૨૮} પુરી અતિસાર^{૨૯} ચારિ, ૩૦ તેહનુ^{૩૧} એ નાયકુ^{૩૨} દેવ^{૩૩} મુસારિ
ઇહ^{૩૪} હવડા^{૩૫} છઇ કૃષ્ણ^{૩૬} અવતારિ;

કંસ કેસ^{૩૭} કાલિયઉ^{૩૮} એહચારિ, ૩૯ ૨૮

૧ C સાવિત્રીય, G સાવત્રી. ૨ BEGIJ ભગ્ન, CFH ભમ, D — ૩ F ડોકરિ ૪ F કેર, H કેરુ. ૫ BF પ્રાણ ૬ B ભગ્ન, C ભમ, D —, EGIJ ભગ્ન, FH ભગ્ન ૭ BCEFGHIJ ખોલ તા, D —. ૮ C અભણ જે, D —, F અભણ, IJ એ અભણ. ૯ BCEFGHIJ ખલ, D — ૧૦ BFH અપાર, D — ૧૧ BGHIJ અભણી, D — ૧૨ BEFGH અધા, C કિધા, D —. ૧૩ BCEFGH વિણ, D — ૧૪ BCEHIJ વિચાર, D —, F વિચારિ, G વિચારુ ૧૫ BEGHIJ અદિયઉ, D —, F અદિય. ૧૬ D —, H ભ્રમ. ૧૭ DG ભમ ત ૧૮ BEFGHIJ યમુના, C જમણી, D જમુના. ૧૯ C પેખઇ, DEIJ પેખઇ, G પિખમઇ ૨૦ D રમંત ૨૧ C એક કમણ, DEG એ કવણ, IJ મ કવણ ૨૨ BEFGHIJ એહ, C એઉ, D નયર. ૨૩ F મોહુ ૨૪ D જિ અમર, EGHJ મરદુ ૨૫ BEIJ પુઅઇ, CF પુઅઇ. ૨૬ BDHIJ જાણી, CEG જાણીય, F જાણીયઇ. ૨૭ BF ભદ્દુ ૨૮ BD-EFGHIJ વૈકુંઠપુરી, C વૈકુંઠ પુરીય ૨૯ BDH અતિસાર, CEFGIJ અતિસારુ. ૩૦ C ચાર, D આરિ, G આર ૩૧ BCDEHIJ તેહ નઉએ, F તિહનઉ, G તેહનુ ૩૨ DEGIJ નાયક. ૩૩ CGHIJ દેઉ ૩૪ BDEFGHIJ એ C એઉ. ૩૫ BCDEFGHIJ હિવડાં ૩૬ BDEFGHIJ કૃષ્ણાવતારિ, E કૃષ્ણાવતારિ ૩૭ BDEH કેસનઇ, C કેસિ સ, FIJ કેસનઇ. ૩૮ BHIJ કાલિઉ, C કાલીય, DF કાલિ, E કાલી, G કાલીઉ. ૩૯ BC આરિ, DEGIJ વારિ, F આચારિ

એ કહિંઈ^૧ ચતુર્દશ^૨ ભુવન સ્વામિ, ^૩ જ્ઞાનવં કુલ કંપણ એહ નામિ;
પહોઈ^૪ ખીરસમુદ્ર^૫ તીરિ, ^૬ કુડલિત સેષ^૭ કોમલ સરીરિ^૮ ૧૦ ૨૯
ઇણિ^{૧૧} મથિહી^{૧૨} મહોદધિ કુણ્ડ^{૧૩} કાલિ, ૧૪

ઇણિ વંધિય^{૧૫} બલિ ઘલ્લિય^{૧૬} પચાલિ,^{૧૭}

ચાલવઇ^{૧૮} ચક્ર^{૧૯} સારંગપાણિ,

ગડમડઇ^{૨૦} ગદાધર^{૨૧} ભુજહર^{૨૨} પ્રાણિ. ૩૦

મન ^{૨૩} આવિસિર^{૨૪} ઇહસુર^{૨૫} અડીયર^{૨૬} ઘાઇ,

ઇહ^{૨૭} આગઇ^{૨૮} જીપીર^{૨૯} કોઇ બાઇ,^{૩૦} ૩૧

હિવ દૂહા^{૩૧}

તીણિ^{૩૨} વચણિ^{૩૩} તંડિહિં^{૩૪} ચડિહિં, ^{૩૫} મયણિ^{૩૬} ભણઇ નિકરાણિ,^{૩૭}
ગુણ ઊપિહો^{૩૮} મહમહણિ,^{૩૯} આ ઊપિહાય^{૪૦} કરવાણિ. ૪૧ ૩૨

૧ BH કહિયઇ, CDEFGIJ કહીઇ, E કહીયઇ ૨ DE ચતુર્દશ. ૩ D સામિ.
૪ F પહ. ૫ D કંપણ. ૬ F પહઇ, IJ પુહઇ. ૭ BDEFGHIJ સ્ત્રીર સમુદ્ર,
C ખીર સમુદ્ર ૮ BCDEHIJ નીરિ ૯ BCDEFGHIJ રોષ ૧૦ BCDEF-
GHIJ શરીરિ ૧૧ C ઇણઇ, G ઇણ ૧૨ C—. ૧૩ CE કુણ્ડિહિં, DF
કુણ્ડિ ૧૪ D કાલિ, F કાલિઇ. ૧૫ BH બંધિય, C બંધીય, D બંધી,
EFG બંધીય, IJ બંધિય ૧૬ BEFGHIJ ઘલ્લિહિં, CD ઘાલિહિં. ૧૭
BDH પાચાલિ, F પીચાલિ, G પપચાલિ. ૧૮ D વાલવઇ, F ચાલઇ.
૧૯ BCFGH ચક્ર, D ધતુષ, IJ ચક્ર ૨૦ C ગડમડ ૨૧ B ગદાધર ૨૨
C હણઇ. ૨૩ IJ ન ૨૪ C આંવ, FG આવસિ. ૨૫ BH એહસયઇ,
CDEIJ એહસિહિં, F એહસિં, G એહસયું. ૨૬ BDH અડી, E ચડયઇ,
G અડીઇ, IJ ધડિય. ૨૭ BCDEFGHIJ એહ. ૨૮ BCDEFGHIJ આગલિ.
૨૯ BH જીપિહિં, CF જીપીય. ૩૦ BCDEFGHIJ કોઇ ન બાઇ, F કો ન
બાઇ. ૩૧ D હવઇ દૂહા. ૩૨ G તીણ. ૩૩ D વચણિહિં. ૩૪ BCEFGHI
તઠી, D રંઠી, J તં રં. ૩૫ D ચડિહિં, E ચડિ. ૩૬ CDEFGIJ મયણ.
૩૭ CDEFGHIJ નિકરાણ. ૩૮ BCDGHIJ ઉપરિ, EF ઉપ્પરિ. ૩૯ BEH
મહ મહણ, C મહમણ, D મહ મયણ, IJ મુહ મહણ. ૪૦ BEGHIJ
ઉપિહાય, CD ઉપિહ. ૪૧ DEIJ કરવાણ.

મ. ૬

સોલ સહસ સાહસ^૧ કરી,^૨ ગોપી ગેલિ ગહિલ્લ;
પિતંબર^૩ પાપલિ^૪ ફિરી, છોહપ છર્લલ્લ^૫ છર્લલ્લ.^૭ ૩૩
હિવ ફૂપહ^૮

થિરુ^૯ (૨) હો થાનક^{૧૦} સામલા,
અમ્હ^{૧૧} સરિસ^{૧૨} મ ગોલિસુ^{૧૩} આમલા;
તુમ્હિ^{૧૪} અછઉ^{૧૫} છન્નિહિ^{૧૬} આગલા,
પુલ્હિ^{૧૭} વીર અરિત્તિહ^{૧૮} હો વેગલા. ૩૪
અમ્હ^{૧૯} રૂઠી વિકરાલુ તૂઠી^{૨૦} પુલ્હિ^{૨૧} સુકમાલ;^{૨૨}
આવિ (૨) હો ધનકિ^{૨૩} સામલા,
અમ્હ^{૨૪} સરિસમ ગોલિસુ આમલા. ૩૫

તું કિમ^{૨૫} ફીઠઉ ભર્પસિ ચાહવા, તૂં^{૨૬} કાલી નાથલુહાર;^{૨૭}
ગોરીસુ^{૨૮} મવહસિ^{૨૯} પાર,^{૩૦} અમ્હ^{૩૧} પૂર વડિ^{૩૨} ગોઠિ ગુવાલણી,^{૩૪}

૧ BHH સાહસુ C સાહસિ, IJ સાહલ્ય. ૨ J ધણી. ૩ BEDFGHHIJ પીતંબર C પીતાંબર ૪ BFGH પપલિ, IJ પફપલિ. ૫ BH છોહહ C છોહિ, HFIJ છોહઈ. ૬ BCDEFGHHIJ જલલ્ય ૭ C જપલ. DE જપલ્લ, I જપ, J જિહિલ્લ ૮ BH હિવ દુપદસ્યું પદ, D હવપ દુપદસિઉ પદ, EF હિવ દુપદ, G હિવ પદ દુપદસ્યઉ, IJ હિવ પદ દુપદસિઉં ૯ CDEF થિર થિર ૧૦ BCDEFGHHIJ થાનકિ ૧૧ CG અહમ, F અમ્હ. ૧૨ B સરિસુ, CDGH સરિસઉ. ૧૩ BCFGHHIJ ગોલિસિ, DE ગોલિસ ૧૪ BFHHIJ તમ્હિ ૧૫ BIJ અન્નહ. ૧૬ C છૂપમહિ, DG જદગિહિ. ૧૭ BCGHHIJ પુણ, D —, EF પણિ ૧૮ BCEFGHHIJ અરિત્તહ, D —, ૧૯ BEFHIJ અમ્હિ, D —, G અહિમ. ૨૦ B ફૂઠી, DIJ તૂઠી ૨૧ BCDGHHIJ પુણ, EF પણિ ૨૨ BCFGHHIJ સુકુમાલ, D કુમાલ. ૨૩ BCDEFGHHIJ કેસવા, G કેશવા ૨૪ ‘અમ્હ સરિસમ ગોલિસુ આમલા’ આ ચરણ અન્ય પ્રતિમાં નથી. ૨૫ BCDEFGHHIJ કિમ ૨૬ CDEIJ તું. ૨૭ BF નાથલુહારુ ૨૮ BGH ગોરીસ્યું, CDH ગોરીસિઉ, H ગોરીસ્યઉ, F ગોરીસિં ૨૯ BHH મવહસિ, CD ન વાહિ. ૩૦ BH ખારુ, CD પાર, E ખાર, F ખારએ ૩૧ G અહમે, C — ૩૨ C —, IJ હું. ૩૩ BDEFGHHIJ બડિ. ૩૪ BFH ગોવાલણી, C —, D ગોઆલિણી, E ગોવાલિણી, G ગોઆલણી, IJ ગોવાલણી

કુલ^૧ કાંટહર તણી પરબલણી, ૩

અગ્નિ^૪ ભોલકી^૫ ભાંડ^૬ નિમ આલણી. ૩૬

વારુ^૭ વીરુ કરિ^૮ (૨) ઉછાલણી, અગ્નિ^૯ રૂઠી વિકરાલ;

તૂટી પુણ્ય સુકમાલ, આગિ (૨) હો થાનકિ સામલા^{૧૦} ૩૭

તુલ^{૧૧} ઉરિ^{૧૨} એ વનતા^{૧૩} પડી, એ ભણે બાહર^{૧૪} આપણી; ૧૪

વાણાવલિ^{૧૫} મવહિસિ^{૧૬} વાપુડી, ૧૭

તૂ^{૧૮} જણિતાં^{૧૯} એક નિર^{૨૦} વાપુડી. ૨૧ અમ્હે રૂઠી. ૩૮

તૂ^{૨૨} કાયઉર^{૨૩} અમ્હર^{૨૪} પુણ્ય આંકડી, ૨૫

તૂ^{૨૬} પુણિ^{૨૭} ભોલકિ અગ્નિ^{૨૮} બાંકુડી; ૨૮

તૂ^{૨૯} આલિઉ^{૩૦} સઉકિ^{૩૧} અમ્હારડી, ૩૨

તૂ^{૩૩} મેલિહઉ^{૩૪} માહડી. ૩૫ અમ્હે રૂઠી ૩૬

૧ C —, ૧ કુલો. ૨ BDFGHIJ કાઠ, E કાઠ ૩ F પરબલણી ૪ G અહમે. ૫ BDGH ભેલકિ, CE —, FI ભેલ, J ભેલકિ ૬ BDFGHIJ ભાંડ, I ઉડ. ૭ BGHIJ વરુ, CE —, D વરકિ, F વર. ૮ BFGHIJ વીર કરી, CE —, D વીર. ૯ BCDEF GHIJ અગ્નિ રૂઠી (કડી વાળેલી છે) ૧૦ EG —, F તુલ ૧૧ BCDEF GHIJ ઉપરિ, E — ૧૨ BCDFH એ વનિતા, EG —, ૧૩ BCDFH વાહર, EG —, I વીહર. ૧૪ BCDEHIJ આ પડી ૧૫ BCDEF GHIJ બાણાવલિ. ૧૬ BCIJ મવહિસિ. ૧૭ BCDEF HIJ બાપડી ૧૮ DIJ તૂ. ૧૯ BCDFHIJ નિશ્ચુતાં, EG —. ૨૦ D ન, EG —, H ૨૧ BCDFH વાપડી, ૧૨ વાપડી ૨૨ DE તુ ૨૩ ૧૪ કાયઓ ૨૪ BDEFHIJ અગ્નિ, CG અહિમ. ૨૫ D આંકડી. ૨૬ C તઉ, DE તુ ૨૭ BDEHIJ ભોલકિ અગ્નિ પુણ્ય, C ભોલકિ અહિમ, F ભોલકિ અગ્નિ પણિ, G ભોલકિ અહમે પુણ્ય. ૨૮ BCEFHIJ વાંકુડી, D વાંકુલી, G વાંકડી. ૨૯ C તઉ, DE તુ ૩૦ આલિસિઉ, E આલકિ ૩૧ BEFGHIJ મુદિ, D સવડિ ૩૨ F હમરડી ૩૩ C તઉ, DEIJ તુ ૩૪ BFGH મુકિઉ, ૧૨ મુકિઉ ૩૫ BCDEF GHIJ માડી તારડી, E માડી તાહરડી

હિવ ફહા

ઇમ^૧ ગોપી વન્ધ્યઉ^૨ વચનિ,^૩ વલબધ^૪ બાધિઉ^૫ મયલુ,^૬
ચક્ર^૭ ચાપ મૂકી^૮ મિલ્યઉ,^૯ રાઉ^{૧૦} તૂ રણ રસિ^{૧૧} રીણ.^{૧૨} ૪૦.

વારુ લેઈ બાંસુલી,^{૧૩} ગોવ્યંદ^{૧૪} ગોપી^{૧૫} રંગિ,
ગાઈ^{૧૬} ગુવાલી^{૧૭} ગૂજરી, ગરુઆ^{૧૮} ગિરિવરિ^{૧૯} શંગિ^{૨૦}. ૪૧

જિમ^{૨૧} (૨) જમુના^{૨૨} તડિ^{૨૩} મિલી, ગોવાલણી^{૨૪} ગમારિ,

તિમ (૨) નાચઈ નવિ^{૨૫} ય પરિ,

નિસિ^{૨૬} નિર્મલી^{૨૭} મુરારિ. ૪૨

કમલહ^{૨૮} જઇ^{૨૯} કુસમહ^{૩૦} તણી, તિહમનિ^{૩૧} બાણી આલિ;

જમુના^{૩૨} જલિ^{૩૩} ડોહી ગયઈ,^{૩૪} વૃંદાવન^{૩૫} (૨) માલિ. ૪૩.

૧ BCDEFGHIJ ગોપીને ૨ BCDEGHIJ વ ચિહિ, F — ૩ F વચને.
૪ BCEHIJ બલબ ધ, DG બલિ બ ધ ૫ BE વુચિહિ, CDF વધિહિ, G
નચિહિ, IJ ચિહિ ૬ BH મીણ, CDEFGIJ મીણ ૭ C ચક્ર. ૮ IJ મુંડી.
૯ BCDFGHIJ મિલિહિ. ૧૦ B રાઉતુ, CDEFGHIJ રાઉત ૧૧ D રસ,
F રિસિ. ૧૨ BFN રીણ, C ખીણ, G રીણહિ. ૧૩ BCDEGH વાંસુલી,
FIJ વાંસલી ૧૪ B ગોવિંદુ, CDEFHIJ ગોવિંદ. ૧૫ B ગોપીય ૧૬ F
ગાયઈ ૧૭ BCHIJ ગુવાલી, DF ગૂવાલી, G ગુઆલી ૧૮ BH ગુરુયા,
CF ગુરુયા, DE ગરુયા. ૧૯ BCDEFGHIJ વર ૨૦ IJ શ ગિ. ૨૧ G
ચમ ૨૨ BCFGH ચમુના, D ચમુણા, E ચમના, IJ ચુમના ૨૩ F તડિ
૨૪ BEFN ગોવાલિણી, CD, ગોવાલિણી, G ગોઆલિણી, IJ ગૌયાલિણી.
૨૫ BCDEFGH નવીય. ૨૬ E નિસિ ૨૭ B ઉજલી, CDEFGHIJ
નિર્મલી. ૨૮ IJ કમલહંસ ૨૯ BHIJ નઈ, CDEFG —. ૩૦ B કુસમ,
CDEFG —, H કુસમહ. ૩૧ BHIJ તીહ, CDEFG — ૩૨ BH ચમુના,
CDEFG —, IJ ચુમના ૩૩ BHIJ જલ, CDEFG —. ૩૪ B ગયુ, CD-
EFG —. ૩૫ CDEFG —, IJ વૃંદાવનિ

હિવ ચઉપહી

ઇણિ^૧ પરિહરિ સુ^૨ પ્રગટી^૩ પ્રાણુ^૪,

કુમરિ રાયપ તઉ^૬ દિધ^૭ પયાણુ^૮,

આગલિ^૯ પેખી^{૧૦} પર્વત^{૧૧} એક^{૧૨}

પાસિતઉ^{૧૩} પૂછઉ^{૧૪} છેકુ^{૧૫} ૪૪

હીવ દુપહ^{૧૬}

વચરીડાં^{૧૭} રે કાંઇ તુમહે^{૧૮} પુલઉ^{૧૯}

મહનકુમર^{૨૦} કંઈ^{૨૧} આવી મિલઉ^{૨૨}

બદ્ધ^{૨૩} ભણુઈ^{૨૪} એ ગિરિ કવિલાસુ^{૨૫}

સાગી^{૨૬} સંકર^{૨૭} તણુ^{૨૮} નિવાસુ^{૨૯}

એહુંતુ^{૩૦} કોઇ ભણુઇ મૂલ^{૩૧}

ધનુષ^{૩૨} ન ધરઇ^{૩૩} કરિ^{૩૪} ધરઇ^{૩૫} ત્રિસૂલ^{૩૬} ૪૫

૧ DGH ધણુ ૨ BGFH રયુ, CDIJ સિહ, E સ્યહિં ૩ BFH પ્રકટી, C પ્રકટીય, DEG પ્રગટી, IJ પ્રકટિઅ. ૪ B પ્રાણુ, C માણુ ૫ BCEH રાઇ ૬ FIJ તવ. ૭ BC દિહું, EIJ દિહ. ૮ B પિયાણુ, C પીયાણુ, DH પિયાણુ, E પીયાણુ, F પી, G પિયાણિ, IJ પીઆણુ ૯ IJ અગલિ. ૧૦ C પેખીય, D પેખઇ, F પેખ, HIJ પેખી. ૧૧ BH પર્વતુ, C પર્વતુ. ૧૨ BFGHIJ એક બદ્ધ, GE એક બદ્ધ, D એક બદ્ધ ૧૩ F પાપઅત. ૧૪ B પૂછઇ. ૧૫ DE છેક ૧૬ B હિવ દુપહુ, C દુપહ, D હવઇ દુપહ ૧૭ BH વચરીડાં રે, DG વચરીડાં રે, F વચરીડાં રે, IJ વચરીડાં રે. ૧૮ BDEFH તુમિહ, CG તુમિમ ૧૯ DFGIJ પલઉ, H પુલઉ રે પુલઉ. ૨૦ IJ મહનકુમાર ૨૧ BCEIJ કિન, D કિમ, F રઇ, G નઇ, H — ૨૨ DG મિલિઉ. ૨૩ BF બદ્ધ, H —. ૨૪ C ભુષએ, BEFIJ ભણુઇ એ, D ભણુઇ રે, G ભણુઇ, H —. ૨૫ BG કેલાસુ, C કિવિલાસ, DEF કેલાસ, H —, IJ કેલાસ. ૨૬ BDEFGIJ સ્વામી, H —. ૨૭ BCDEFGIJ શંકર, H —. ૨૮ BCDEFGIJ તણુ, H — ૨૯ DEFIJ નિવાસ ૩૦ BCH એહુંતુ, DEIJ એહનઉ, F એહનય, G એહનું. ૩૧ BFH મૂલ. ૩૨ BH ધનુષ ૩૩ G ધરિ. ૩૪ F કિર ૩૫ C કરઇ. ૩૬ BH ત્રિસૂલ, G ત્રસૂલ

એહ આભરણ^૧ ભુયંગ^૨ વહૂ^૩ જિહની^૪ કૂકઇ^૫ ફાટઈ સહુ^૬;

વસઈ મહાવિસૃ^૭ ઇહ^૮ ન ગલઇ,^૯

જેહની^{૧૦} ગંધિ^{૧૧} જગુ^{૧૨} પરજલઇ. ૪૬

ઇહનઇ^{૧૩} ત્રીજી^{૧૪} નયણી^{૧૫} નિલાડિ,^{૧૬}

જિહની^{૧૭} આગિ ન કુણહી^{૧૮} પાડિ;

ઇહનઇ^{૧૯} મસ્તિકિ^{૨૦} ગંગા વહઇ,

જિહનઉ^{૨૧} પૂર^{૨૨} ન સાહિઉ^{૨૩} રહઇ. ૪૭

ઇહનઇ^{૨૪} ભરડા નઉરપ પરિવાર,^{૨૫} અરિ દેખીરૃ ઉકાવઇ^{૨૬} છાર,^{૨૭}

કામ દહન^{૨૮} ઇહનઇ^{૨૯} છઇ ખંતિ,^{૩૦} ઇણિ ગિરિ વસિસિ^{૩૧}

ન એકઇ રતિ. ૩૪ ૪૮

૧ BCDEFGHIJ આભરણ, ૨ BEFGH ભુયંગમ, C ભુયંગસુ, D ભુયંગ,
IJ ભુયંગમ ૩ BH બહુય, C બહૂય, D ન બહૂ, EF બહૂ, IJ બહૂય ૪
BCDEFGHIJ જેહની, I જીની ૫ BGH ફૂંક ૬ BCIJ સહૂય, D સહૂ, G
સહૂય, H સહૂય. ૭ BEFGHIJ મહાવિસૃ ૮ BCEFGHIJ એહનઇ, D
એહ ૯ D લગઇ ૧૦ D જેહનઉ, F એહની. ૧૧ BCFH ગંધિ, H
ગંધઇ ૧૨ DEIJ જગ ૧૩ BCEFGHIJ એહનઇ, DI એહનઉ. ૧૪ C
તજઉ, DEG ત્રીજી, F ત્રીજ, I — ૧૫ BF નયણ, EGH નયન, F
નયણ, I નેત્ર ૧૬ I નેલાડિ ૧૭ BH જેહનુ, CDF જેહની, EIJ જેહ-
નઉ, G જેહનુ ૧૮ BFH કુણહઇ, C કુણિહિ, D કુણહિ, E કુણિહ, G
કુહિનઇ, IJ કહિનઇ ૧૯ BCDEFGHIJ એહનઇ, F એહઇ ૨૦ BCDEF-
GHIJ મસ્તિકિ ૨૧ B જેહ નુ, C જેહનુ, DEGHJ જેહનઉ, F જેહનય.
૨૨ D પુર, B પૂર. ૨૩ F સાહિં સહઇ ૨૪ BCDEFGHIJ એહનઇ.
૨૫ CH નુ ૨૬ BCFG પરિવાર. ૨૭ BH દેખી. ૨૮ BCDEGHJ ભા-
ડઇ. ૨૯ BCFGH છાર. ૩૦ BH દહનુ ૩૧ BH છઇ એહરઇ, C છઇ
એહરિહિં, DG છઇ એહનઇ, E છઇ એહની, F છ છઇ, IJ એહ રહઇ ૩૨
BCDEFGHIJ ખંતિ. ૩૩ BDH વસસિમ, C વસસિમ, H મ વસસિ, F
વસસિમ, G વસસિમ IJ વસિમ ૩૪ BCDEFGHIJ રતિ.

તઉ^૧ કૌપાનલિ ચડિઉ કુમાર, ૨ ગિરિ વીટી દેઇ^૩ મેલ્લ^૪ કાર,
મદન^૫ દહન^૬ તૂ^૭ બિરહ લાણી^૮, ૯ મધ આવે^{૧૦} સામ્હઉ^{૧૧} મિલાઇ. ૪૯
હર^{૧૨} હાકય^{૧૩} ઉઠાડયઉ^{૧૪} પારાણિ, ૧૪ સડ(૨)સુડઇ વિસમે વાણી, ૧૫
વાળે^{૧૬} વાણિ^{૧૭} ઘુણુ^{૧૮} ઘૂલયઉ, ૧૯

સંકર^{૨૦} સ્વામી હઉ^{૨૧} આવી મિલયઉ. ૨૨ ૫૦
કુમર^{૨૩} લાણી^{૨૪} તુ^{૨૫} મેલ્લઉ^{૨૬} માલ, નારિ તણઉ જઉ^{૨૭} પરિગહ^{૨૮} આલિ, ૨૯
હર^{૩૦} યોદાઇ^{૩૧} જોવઉ^{૩૨} અમ્હ ધરિ^{૩૩} રિધિ^{૩૪}

પાછઇ^{૩૫} દેઝો^{૩૬} જોવહી^{૩૭} યુધિ. ૩૭ ૫૧
છાર^{૩૮} ઉડઇ અમ્હ ઊગટિ^{૩૯} અંગિ, ૪૦ જડ(૨)કુસ^{૪૧} વલત^{૪૨} જુનગિ. ૪૩
જરગઉ^{૪૪} વાહણિ^{૪૫} રહણુ મસાણિ, ૪૬ (૨) શિક્ષા^{૪૭} ભમત ન કાણિ ૪૮ ૫૨

૧ C તેઉ, F તવ ૨ BCFG કુમાર. ૩ BCDEFGHIJ દિઇ, E દીઇ ૪ BGDH
મેલ્લી કાર, CDEIJ મેલ્લી કાર, E મેલ્લીય કાર. ૫ E ન ૬ B હહૂ H હહુ.
૭ B બિરુહ, C તઉ બિરહ, DG તૂ બિરુહ, FG તૂ બિરહ, E તૂ^૧ બિરહ, IJ તઓ
બિરુહ ૮ BCDEGHIJ લાણીવ, F લાણીવિ. ૯ BCDFGH આવિઇ, E આબ્યઇ,
IJ આવિ^{૧૦} BCH સામ્હઉ નવિ આવ D સામ્હ નવિ આવ, E નવિ સામ્હઉ
આવ, F સામ્હ નવિ આવિ, G સાહમઉ નવિ આવ, IJ તઉ^{૧૧} સામ્હઉ ના. ૧૧
DEIJ હર ૧૨ BCDEFGHIJ હાફી. ૧૩ BCDEFGHIJ ઉઠાડિઉ ૧૪ BCDE-
FGHIJ પ્રાણિ ૧૫ BCDEFGHIJ બાણિ. ૧૬ E વાળે ૧૭ BCDEFGHIJ
બાણિ ૧૮ ધણુ, CGIJ ધણુઉ, D હુઉ, EH ધણુ, F ધણુ. ૧૯ BFGHIJ ગુણ-
લિઉ, C ઘુધલિઉ, D ઘુધલિઉ. ૨૦ BCDEFGHIJ ચ હર ૨૧ BCDEHIJ સામ્હઉ,
F સામ્હ, G સાહમઉ ૨૨ BCDFGHIJ મિલિઉ. ૨૩ BCDEFGHIJ કુમર ૨૪
BCDG તઉ, E તુઝ, F - ૨૫ F મેલ્હ ૨૬ BCHIJ જખ, F જે. ૨૭ BCH પરિ-
મ્હ ૨૮ F અલિ, H આણુ ૨૯ DEIJ હર, G હરિ. ૩૦ C લોભા ૩૧ BH જોવઉ,
C જ્યઉ, DGIJ જોઉ, F - ૩૨ BDEFGIJ અમ્હ, C અહમ નહી, H મહ.
૩૩ F -, IJ રિદ્ધિ ૩૪ B પામ્હઇ, D પછિઇ ૩૫ EF દેયો ૩૬ BDH ઇસી, G
આલી, F ઇલી, G અઇસી, IJ એસી ૩૭ IJ યુદ્ધિ. ૩૮ D ઝારડઇ, E ઝારડઉ, F
ઝારઉડઉ, IJ ઝારુડઇ ૩૯ C અહમ ઊગટિ D, ઊગટિ અમ્હ ૪૦ G અંગ. ૪૧
BH કુતલ, C કઇસ ધિ, D કઉસલ, E કુડય, FGIJ કુસલ ૪૨ C વસઇ, F
વધતુ, I વહ ૪૩ C જુનંગ. ૪૪ F જરયુ. ૪૫ વાહિણિ. ૪૬ BCDEFGHIJ
ધરિધરિ, G ધર ધરિ. ૪૭ FIJ ભક્ષા ૪૮ E ન કાણ, F તુ કાણિ.

દિસિ પહરણિ? પનનગર શુંગર, ૩ રુ'ડમાલ^૪ અરહ^૫ હિયડા^૬ હારુ; ૭
હાલાહલ^૮ વિસુ^૯ અરહ^{૧૦} આહાર, ૧૧

કિહા^{૧૨} ઉદાર આલઈ નારિ, ૫૩

હિવ^{૧૩} આવટા હાલ

પાટૂ^{૧૪} સાડી કાપડા, ૧૫ અનઇ નવરંગ ઘાટ;

એ^{૧૬} અરહ^{૧૭} કન્હઇ^{૧૮} માગિસી, ૧૯ નિતુ^{૨૦} ખઇ(૨)રોલ. ૨૧ ૫૪

દીજઇ જઇહું વઇણ. આંચલી.

કણ્ય^{૨૨} ક'કણ્ય^{૨૩} ચુડિલા, ૨૪ અનઇ નિગોદર^{૨૫} હાર; ૨૬

એ અરહ^{૨૭} કન્હઇ^{૨૮} માગિસી, ૨૯ સી^{૩૦} લોલ અપાર^{૩૧}. ૫૬

૧ BH પિહરણ, DEGIJ પહિરણિ, F પહિરિણિ ૨ G પનનુ. ૩ DF સિયુગર,
BGJ શૃંગાર, I શંગાર ૪ BGH ૨ ડમાલ. ૫ CG અહમ. ૬ BHIJ હિયડા,
CDEF હીયડા, G હિયડ ૭ DEIJ હાર H હા. ૮ BFH હાલાહલ ૯
CDE વિસ. ૧૦ CG અહમ ૧૧ BCDEFGHIJ આહારિ ૧૨ BDEFGH
કેહા પૂરા, D કેહા પૂર, IJ કેહી પૂરી ૧૩ BJ હિવ ઝાંબડુ, D હવઇ ઝાંબડુ,
CE હિવ ઝાંબટઈ, F હિવ ઝાંબડૂ, I હિવ ઝાંબડ ૧૪ G પાટૂ ૧૫ D
કપડા ૧૬ BH એહ ૧૭ C અહમ, G અ ૧૮ F કન્હી, G કન્હ ૧૯
BCFH માગિસિઇ, D માગિસિઇ, E માગિસયઇ, GIJ માગિસિ ૨૦ BEFH
એ મનિ ભિયાટ, CD એઈ મનિ ભિયાટ, G સી લોલ ન પાર, IJ એમ
નિતુ ભિયાટ. ૨૧ અન્ય BCDEFGHIJ પ્રતેમાં વધુ એક કડી મળે છે :

‘ દીજઇ જ પોતઇ કુચઇ પોતુ દેવહ હાચિ;

તઈ હિયડઈ હેહઈ કરી લાગા ભરડા સાચિ ” તેમાં આ પ્રમાણેના
પાઠાંતરો મળે છે : જ-જઇ-જઈ, પોતઇ-પોતઈ, કુચઇ-કુઇ-કુઅઈ, પોતુ-પોત-
પોતઈ-પોતુ, દેવહ-દેવહ, હિયડઈ-હીયડઈ-હીઅડઈ, હેહઈ-હેહ ૨૨ BH
કણ્યહ, D કણ્યા, E કણ્યસ, IJ કણ્યસ ૨૩ D કચણ ૨૪ BFGHIJ ચૂડલા,
D ચુડિલ ૨૫ BH નાગોદરુ, D અનઇ નાગોદર, EIJ નાગોદર, F અન નગોદર,
G નામ નગોદરુ ૨૬ BFGH હારુ, D —. ૨૭ CG અહમ. ૨૮ B કનઇ, G
કન્હ. ૨૯ BCDEFGH માગિસિઇ, E માગિસયઇ, IJ માગિસિ ૩૦ CE સીય ૩૧
BGH ન પારુ, DEIJ ન પાર, F અપારુ.

શાલિ^૧ દાલિસ્થુ^૨ સાલણા^૩ ધૃત પરવલ^૪ ઘોલ,
 એ અમ્હ^૫ કન્હઈ^૬ માગસી^૭ નિતુ ખલ(૨)^૮ રોલ. ૫૭
 જિણુ^૯ વાતિહિ^{૧૦} ઉણી^{૧૧} હૂઈ, ^{૧૨}તિણિ^{૧૨} મન્હઈ રાડિ;
 વર^{૧૩} વાધણિ^{૧૪} લાગી લલી, પુણ^{૧૫} એ ન^{૧૬} લગાડિ. ૫૮

હિવ ચઉપહી^{૧૭}

મયણુ^{૧૮} લણુઈ એવડ સી^{૧૯} પીડ, ઇસર તમ્હ^{૨૦} ઘરિ^{૨૧} એવડ ભીડ; ^{૨૨}ભિયઉર^{૨૩}
 ભિયઉર^{૨૪} નીચઉર^{૨૫} ઘણુઉર^{૨૬} મ ભેઈ,
 રાભા આઈસુ^{૨૭} અન્ધાર^{૨૮} ન હોઈ. ૫૯

પારવતી^{૨૯} છઈ અમ્હ^{૩૦} પરિવાર, ^{૩૧}પવન્ત^{૩૨} બેટી નીસલ નારિ;
 તે જઈ આઠરઈ^{૩૩} તઉ^{૩૪} અન્હી તરણિ^{૩૫} છન્હાવિસુ રીવ. ૬૦

૧ BCDEFGHIJ સાલિ. ૨ BF દાલિસ્થુ, CEIJ દાલિસિથો, D દાલિ.
 ૩ BCFGHIJ સાલણુ, D સાલણુ ૪ CEF પરિવલ, D લાપસી સાથિઈ ૫ CG
 અહમ. ૬ B કનઈ, E કન્હઈ, F કન્હી, G કન્હિઈ ૭ BCDFGH માગિસિઈ,
 H માગિસ્થઈ, IJ માગિસિ. ૮ BCGHIJ ખઈ ખઈ ગોલ, D ૫૫ (૨) ગોલ, E
 એવડ લોભ ન પાર, F ૫૫(૨) ગોલ ૯ CDEFIJ જિણુ ૧૦ BGH વાત, CD-
 EFIJ વાતઈ ૧૧ BDEFHIJ હૂઈ, G હોઈ. ૧૨ C તીણુઈ, G તિણુ. ૧૩ BCD-
 EFGHIJ વરિ. ૧૪ EF વાધણિ ૧૫ E પણિ ૧૬ BCDEFGHIJ મ ૧૭
 ECEFGHIJ હિવ ચઉપઈ, D હવઈ ચઉપઈ. ૧૮ BCDEFGIJ મયણુ ૧૯ BC-
 DEFGHIJ અવરહ સી. ૨૦ BDEFHIJ તુમ્હ, C -, G તુહમ ૨૧ C ઘરિ જઉ.
 ૨૨ CIJ એવડી ભીડ, D એવડી ભીડિ. ૨૩ BCGHIJ ભિયઉ, DE ભિન્હુ, F
 ભિય ૨૪ BCEGHIJ નીચઉ, D નીચુ, F નીચમ. ૨૫ BE ઘણુ, CDGU
 ઘણુઈ, F ઘણુ, H ઘણુ ૨૬ BCDEFGHIJ ઈસુ. ૨૭ F અન્ધાર ૨૮ D
 પારવતી ૨૯ CG અહમ ૩૦ B પરિ, CDEFGHIJ પરિવારિ ૩૧ BD
 પરવત, CFGHIJ પરવત ૩૨ BCDEFGHIJ આદર, E આદરિ. ૩૩
 HDG તઉ વૂ, CIJ તઉ તઉ, E સિત, FH તુ વૂ ૩૪ BEDEFGHIJ
 તારિ રણિ.

તઉ તિણિ^૧ ઝાલી તે^૨ વરમાલ,^૩ દોધ^૪ કર જોડી દીધ સંભાલિ;
 એઉપ ફેડી ધકુ^૫ કીધઉ^૬ દેહ,^૮ કંદલ^૯ નઉ^{૧૦} તઉ^{૧૧} આવિઉ^{૧૨} છેહ.^{૧૩} ૬૧
 દેવતણા^{૧૪} સાંભલી^{૧૫} ચરિત્ર,^{૧૬} જોતમ^{૧૭} ગગ^{૧૮} પરાસર અત્ર,^{૧૯}
 ભૂગુ વિશિષ્ટ^{૨૦} રિષિ^{૨૧} વિશ્વામિત્ર, કરઈ એકિકી^{૨૨} પાસિ કલત્ર. ૬૨

ધમ ભાજી^{૨૩} મોટઉ^{૨૪} અહિંકાણુ^{૨૫}, તાત તણી આરોપી આણુ;
 વિષમાયુધ ચાલિઉ^{૨૬} ધસમસી, પુણ્યરંગ પાટણુ^{૨૭} ભિંદસી.^{૨૮} ૬૩
 પાટણુ વાજી વાત અનેક,^{૨૯} મિત્ર વિચારહ કંહિઉ^{૩૦} વિવેક;^{૩૧}
 હિવડાં કરિસુ^{૩૨} તહઉ^{૩૩} સંઆમુ,^{૩૪} ભિડતાં^{૩૫} ભાળઇ^{૩૬} ભડની મામ. ૬૪

પહિણુ^{૩૭} જઇસુ પ્રવચનપુરી, પરિણિસુ^{૩૮} કન્યા સંજમસિરી;^{૩૯}
 તઉ^{૪૦} વયરીસુ^{૪૧} પ્રગટિસુ^{૪૨} પ્રાણ,^{૪૩} તઉ જોસીતુ^{૪૪} વચન પ્રમાણ.^{૪૫} ૬૫

૧ E તીણિ. ૨ BH તે ઝાલી. ૩ BCDEGHIJ વરમાલ. ૪ BGH દુધ કર મિહુ ડીલ
 સંભાલ, C દુઃસ્કર મિહઉ ડીલ સંભાલ, D દુઃસ્કર મિહુ ડીલ તણી સંભાલ, E
 દુઃસ્કર મિહુ દેહલ સંભાલ, F દુઃસ્કર મિહુ મિહુ ડીલ સંભાલ સંભાલ, IJ દુઃસ્કર
 મિહઉ ડીલઉ ડીલહ સંભાલ. ૫ BDEGHIJ ખે. ૬ D ધક, IJ એકુ ૭ F કીધુ.
 ૮ BCF દેહ ૯ B કંદલ ૧૦ IJ તણુ. ૧૧ D તવ. ૧૨ E આભ્યઉ. ૧૩ BCF
 છેહ. ૧૪ BCDEFGHIJ તણુ. ૧૫ સાંભલિધ, E સાંભલ્યધ, G સાંભલિઉ, IJ
 સાંભલિ. ૧૬ BCDFGHIJ ચરિત્ર. ૧૭ BFHIJ જોતમ ૧૮ G ગગ. ૧૯ BCD-
 EGHJ અત્ર ૨૦ DF વિશિષ્ટ, E વસિષ્ટ, G વિસષ્ટ ૨૧ BF રૂપિ, HIJ ઋષિ.
 ૨૨ BCEH ધકેડી, CFIJ એકેડી, G એકેડી. ૨૩ BCDEFGH ભાજી ૨૪ BCDE-
 FGHJ મોટા ૨૫ BCDEGHIJ અહિંકાણુ ૨૬ B વાણિઉ, E ચાલ્યઉ ૨૭ DG
 પાટણુ ૨૮ IG ભિંદસ. ૨૯ BCFGHIJ અનેક ૩૦ F કંહય ૩૧ ECFGHIJ
 વિવેક ૩૨ D કરિસુ ૩૩ નહી હૂં, C જઉ હઉ, D નહી, E નહુ, F GHIJ
 નહૂં ૩૪ DEFGHIJ સંઆમ. ૩૫ DF ભડતા ૩૬ BCEFH ભડની ભાળઇ મામ,
 G ભિડની ભાળઇ મામ. IJ જઈ ભિડની મામ. ૩૭ BCDGIJ પહિણુ, F
 પહિણ્ય ૩૮ CDEG પરણિસુ ૩૯ BCEFGHIJ સંજમસિરી. ૪૦ D તણ ૪૧
 B વયરીસુ, CDH વધરીસિઉ, E વધરીસ્યઉ, F વયરીસુ, GIJ વયરીસિઉ.
 ૪૨ BCDFHIJ પ્રગટિસુ ૪૩ B પ્રાણ ૪૪ GIJ નઉ. ૪૫ BF પ્રમાણ. ૪૬ D
 મહિ મ ડલિ વિરતાવિસુ આણુ

ઇકિ ભણસિધ^૧ એ ડાહધ^૨ હુવઉ, ^૩ ઇકિ પુણિ^૪ કહિસધ^૫ નાસી ગયઉ; ^૬
 દોક વોલ^૭ ગણિસધ^૮ કેતલા. આપણ^૯ કાજિ ન^{૧૦} ભૂલધ^{૧૧} ભલા. ૧૬
 કાલી કંસ કેસિનુ^{૧૨} કાલ, ^{૧૩} ગોકુલ^{૧૪} ગેલિ ગહિલ્લુ^{૧૫} ગોવાલુ; ^{૧૬}
 અરિહલ દેવી^{૧૭} પછીમ^{૧૮} ગયઉ, ^{૧૯} પાછધ કુણુ તે^{૨૦} લાંમઉ કહિઉ ૬૭.
 વિણુ^{૨૧} અવસરિ^{૨૨} જે માંડહિ^{૨૩} મૂઝ, રાજતલઉ^{૨૪} તે તેડધ^{૨૫} અબૂઝ;
 માલ^{૨૬} પડચા^{૨૭} ઘાઉ ઊપણુ^{૨૮}, ધૂખડ નામ^{૨૯} સહૂ^{૩૦} કોઇ^{૩૧} ભણુધ ૬૮

અવસરિ વોલિઉ^{૩૨} માણુસ^{૩૩} ગમઇ,

પામિઇ^{૩૪} પુષ્ટિ જી^{૩૫} અવસરિ જિમઇ;

બાલકઉ અવસરિ^{૩૬} વૂઠઉ^{૩૭} મેહુ^{૩૮},

અવસરિ આવ્યઇ^{૩૯} સગઇ સનેહુ^{૪૦} ૬૯

૧ BDFH ભણિસિધ, ૨ કહિસ્યધ, ૩ ભણસિએ, ૪ ભણિસિધ એઉ, ૫ ભણિ-
 સિએ ૨ EFGH ડાહુ ૩ BD હુઉ, CFGI હૂઉ, ૬ હુઅઉ, ૭ હૂયઉ ૪ BCD-
 HIJ પુણ, EF પણિ. ૫ BCDFH કહિસિધ, ૬ કહિસ્યધ, GIJ કહિસિ ૬ C ગયુ.
 ૭ BCDFGHIJ બોલ, ૮ વચન ૮ BFH ગણિયધ, ૯ કહીધ, D ભણીધ, ૫ ગિણી-
 યધ, ૬ ગિણીધ, ૭ ગણીધ ૯ ૬ આપુણ. ૧૦ BCDEFH કાજિ ન ૧૧ B ભૂધ.
 ૧૨ BEGHIJ કેસિ કંસનઉ, CF કેસ ક સનુ, D કંસ કેસિનઉ ૧૩ BCF કાલુ.
 ૧૪ BCFIJ ગોકુલિ D ગોકુલ, ૬ ગોપી, ૭ ગોકલિ, ૮ ગોકલ ૧૫ BC ગહિલુ,
 DG ગહિલ, ૬ ગહિલુ, F ગહિલ્લ, ૭ ગહિલઉ, ૮ ગહીલુ. ૧૬ BH ગોપાલુ,
 C ગોપાલુ, DE ગોવાલ, FGIJ ગોપાલ ૧૭ BH દેખી. ૧૮ BCDEFGHIJ
 પછિમ. ૧૯ CEF ગયુ. ૨૦ BCGHIJ કુણિ તે, ૬ કિણિ તે, F કુણુ I તે. ૨૧ BCEH
 વિણુ. ૨૨ BCDEFGHIJ અવસર. ૨૩ BCDEFGHIJ માંડધ ૨૪ B તથુ, D
 તલ, F તલ ૨૫ BCEFH ત્રોડધ તિ, D ત્રોડંતિ, ૬ ત્રોડંતિ, ૮ ત્રોડ ૨૬
 F માલુ, ૮ માલ. ૨૭ C પડિયાં ૨૮ BDEH રીપણુધ, CFG ઊડી પણુધ, ૮
 રીણુધ ૨૯ CD —, H નામ. ૩૦ D સહુ. ૩૧ CDEFGIJ કો. ૩૨ BCDGHIJ
 બોલિઉ, ૬ બોલ્યુ, F બોલિ ૩૩ BE માણુસ, F માણુસ ૩૪ BCDEFGHIJ
 પામઇ. ૩૫ DF જ, ૬ જિ, ૭ જઉ. ૩૬ B વાલુ અવસરિ, CDEGH વાલ્લક
 અવસરિ, F ચાલક અવસરિ, ૮ અવસરિ વાલ્લક ૩૭ F વૂઠ. ૩૮ DEFGHIJ
 મેહુ ૩૯ BCDG આવિધ, FH આવઇ, ૮ આવિ. ૪૦ B સિણેહુ, DHIJ
 સિણેહ, ૬ સનેહ.

દીનધં પર્વિ^૧ છાણુ^૨ ગૂંહેલી, બે કર^૩ રાઉ^૪ ઉડાવધ^૫ સિદ્ધી^૬;
ગહિલ પણુઉ^૭ નધં આંતિજ^૮ વેસુ^૯ અવસરિ ટાલઈ શ્રીપતિ કલેસુ.^{૧૦} ૭૦

જલધર^{૧૧} વરસઈ^{૧૨} જગુ^{૧૩} દે^{૧૪} ગાલિ,

મોદક^{૧૫} ભણુ^{૧૬} પરહા^{૧૭} લે^{૧૮} ખાલિ;

કામિણિ કંઠ^{૧૯} ઊતારઈ હાર,^{૨૦}

વિણુ^{૨૧} અવસર^{૨૨} તુ^{૨૩} જોયર^{૨૪} વિચાર.^{૨૫} ૭૧

સૂરઉ દીવઈ^{૨૬} જલઈ^{૨૭} પતંગુ,^{૨૮} સૂરઉર^{૨૯} પાવકિ^{૩૦} પડઈ તુરંગ,^{૩૧}

સૂરઉર^{૩૨} ઘન ગર્જિત^{૩૩} સાલલી,^{૩૪}

મરઈ સિંઘ^{૩૫} બલિ^{૩૬}(૨) ઊછલી.^{૩૭} ૭૨

વલખેલી^{૩૮} બીસારિસુ^{૩૯} બુધિ,^{૪૦} તઉ પામિસિ^{૪૧} મનવંછિત સિદ્ધિ,^{૪૨}

ધણિ^{૪૩} અવસરિ વિસિ^{૪૪} પહૂત,^{૪૫}

તે વીનવધ^{૪૬} સ્વામિ^{૪૭} સુણિવત^{૪૮} ૭૩

-
- ૧ C પરવિ ૨ BCDEFGHIJ છાણુ ૩ C બેઉ. ૪ E રાખ ૫ H ઉડાવધ, II ઓડાવધ ૬ G શલી. ૭ BH પણુ, F પણુમં. ૮ BCFGHIJ અત્યજ ૯ DEF-GHIJ વેસ. ૧૦ CDIJ કલેસ, E કિલેસ, FGH કલેસ. ૧૧ BH જલધરુ ૧૨ CD-FGIJ વરિસઇ ૧૩ DGHII જગ ૧૪ BCDFGH દિઇ, E દીઇ, II દિ ૧૫ D મોદક. ૧૬ BCDFGGIJ ભણુઇ, E લેઇ. ૧૭ BFH પરા ૧૮ C લેઉ, DFGIJ લેઇ ૧૯ C ઉર, F ક હિ. ૨૦ CFG હારુ. ૨૧ DFGIJ વિણુ ૨૨ H અવર ૨૩ BFGH તુ, C તઉ. ૨૪ BCDFGHIJ જોઇ, E જોઇસિ. ૨૫ FG વિચારુ ૨૬ I ઇલીપ. ૨૭ CDE પડઇ. ૨૮ DEFGHIJ પતંગ ૨૯ F સૂરઇ ૩૦ E પાવક. ૩૧ BCF તુર ગુ ૩૨ F સૂરઇ ૩૩ BC ગર્જિતુ, D ગર્જિનંત, F ઘર્જિત, H ગર્જિજતુ. ૩૪ HIJ સંલલી ૩૫ B તિંડુ, C શરણુ, DEFGHIJ સિંહ ૩૬ BD વલિ ચલિ, CDEFGHIJ વલિ વલિ. ૩૭ E ઉછ. ૩૮ BEGH બલબેઘ, G બલ બેલઇ, D બપ બોલઇ, F બલ બેયર, II બલાબલઇ ૩૯ BCDGHIJ બપસારિસુ, E વપસારિસુ, F વપસારિસુ ૪૦ D બધિ, II બુદ્ધિ ૪૧ BCDGHIJ પામિસુ, E પાસિસુ ૪૨ CDEFGH સિધિ ૪૩ DG ઇયુ. ૪૪ BDEFGHIJ તે વિષ્ટ, D તે તિષ્ટિ, C જે વિષ્ટ. ૪૫ B પહૂત, DHIJ પહૂત, G પહૂતી. ૪૬ BF વીનઇ. ૪૭ CD સામિ ૪૮ F વતુ

પુરુષ^૧ સ્વામી^૨ છંદ અરિહંતુ^૩ રાઉ, ઓ^૪તીણુ^૫ પઠાવ્યઉ^૬ પસાઉ,
તક તાકઇ^૭ આણ્યઉ^૮ છંદ કાજ,^૯

તુમ્હિ^{૧૦} તહિ^{૧૧} પુહતા^{૧૨} જોયઉ^{૧૩} આજુ.^{૧૪} ૭૪
રાઉ^{૧૫} ભણુઇ^{૧૬} મુણિ મિત્ર વિચાર,^{૧૭}

તઇ^{૧૮} હિવ^{૧૯} કરિવી^{૨૦} લોકહ સાર;
પરહલ દેવી^{૨૧} થાઇ^{૨૨} જે છેકુ,^{૨૩}

અરુ^{૨૪} પૂહિય^{૨૫} આવેર^{૨૬} લેઇ લોકુ^{૨૭} ૭૫
સીખામણુ^{૨૮} દેર^{૨૯} આણ્યઉ^{૩૦} રાઉ, નગર^{૩૧} લોકિ^{૩૨} કીધઉ સમઠાઉ;^{૩૩}
જઇ સર્વસિ^{૩૪} કિહ^{૩૫} જુહાર, ^{૩૬} વડમાણુસ ^{૩૭} વીનન્યઉ ^{૩૮} વિચાર. ^{૩૯} ૭૬
વસ્તુ^{૪૦}

સ્વામિ^{૪૧} સંભલિ^{૪૨} (૨) રાઉ જુ^{૪૩} વિવેકુ;^{૪૪}

૧ BEH તરહ, CG તહમ. ૨ BCGHI સકારઉ, D કારઇ, EJ હકારઇ, F અસ-
કારઉ ૩ CDEFG અરિહંત. ૪ B આ તીણુ, CEHI આ તીણુ, D આ તીણિ
F આ તીણિઇ, G આ તીણિ. ૫ BCDGHIJ પાઠવઉ, E પીઠવ્યઉ, F પાઠિવઉ.
૬ BH તાક, B તાકિઇ, G તાકિ. ૭ BH આણ્ય, CDGIJ આણિઉ, F આણિ.
૮ BCG કાજુ. ૯ BHF તમિહ, C તુહમે. ૧૦ BCDEGHIJ તિહાં, F તાં ૧૧ DE
પહુતા, F પહુતો ૧૨ D જોઇ, E જોઇયઉ, G જોઇઇ, H જોયઉ. ૧૩ DEHIJ
આજ. ૧૪ E રાખ ૧૫ I જુઇ ૧૬ F વિચારિ, G વિચારુ ૧૭ C —, F તિ.
૧૮ D હવઇ. ૧૯ DEFGIJ કરવી. ૨૦ EF દેખી. ૨૧ BDFGIJ થાજે, E થાજે.
૨૨ BG છેકુ, CHIJ છેક, DE છેક ૨૩ CG અહમ, DF અમિહ. ૨૪ FGIJ
પૂહિ ૨૫ BH લે આવે, C આવે, EFIJ લેઇ આવે, G લેઇ આવેઉ. ૨૬ DE-
HIJ લોક. ૨૭ CDEFGIJ સીખામણુ. ૨૮ CIJ દેઉ, EFG દેઇ. ૨૯ BCFGHIJ
આલિઉ, D વાલિઉ ૩૦ C નયર. ૩૧ C લોકુ, EG લોક. ૩૨ BCDEFGHIJ
સમવાઉ. ૩૩ BFH સર્વસરિ, CIJ સર્વેસરિ, D સમોસરિ, E સર્વેસરિ, G
સમલેસરિ ૩૪ BEGH કરી, CD કિધ, E કરઇ, IJ કરિય. ૩૫ BF જુહારુ ૩૬
BCEHIJ માણસિ, D અવસરિ તે, F માનસિ, G માણસે. ૩૭ BDIGHIJ
વીનવિઉ, C વીસવઉ ૩૮ BC વિચારુ ૩૯ BCFH હિવ વસ્તુ, D હવઇ
વસ્તુ GIJ હિવવસ્ત ૪૦ D સામિ. ૪૧ CD સાંભલિ. ૪૨ જે, DF —.
૪૩ DEGIJ વિવેક.

તે^૧ આદ્યઉ^૨ તુરિત^૩ ગતિ, કુણ્ડિ^૪ કાન્નિ^૫ તે કાણુ^૬ નરકધ^૭;
 તુમ્હિ^૮ રહતા^૯ નવિ ઘટઉ^{૧૦}, રાહ^{૧૧} રહઈ કિમ^{૧૨} તુમ્હ પાપઈ^{૧૩}
 જિમ(૨) સુણિયઈ^{૧૪} અરિતાણા^{૧૫} ઉલાવડા^{૧૬} અપાર^{૧૭}
 તિમ(૨) થાઈ હલોહલઉ, હિવ અહમ^{૧૮} કુણુ આધાર^{૧૯} ૭૭

હિવ તલહારઉ, ^{૨૦} ગૂજરી રાગુ

તે^{૨૧} ભણઈ એકિસઉ^{૨૨} ચિંત હો, ^{૨૩} આવઉ^{૨૪} સવિ મિલીએ; ^{૨૫}
 તેઉ લે ગયઉ^{૨૬} સો પ્રવચન નગરીય^{૨૭} મન^{૨૮} રહી એ^{૨૯};
 પુણ્યર^{૩૦}ગિ^{૩૧} પાટણુ^{૩૨} પાપલિએ, ^{૩૩} અરિહલ તરવરીએ; ^{૩૪}
 વિલગી^{૩૫} આલસિ^{૩૬} જે રહ્યા^{૩૭}, તે સવિ તહિ^{૩૮} ધરિયાએ. ^{૩૯} ૭૮

૧ B તેઉ, C ને, F તઉ. ૨ BCEHIJ અદિહઉ, DG આલિઉ, F ચિઉ. ૩ BFGHIJ ત્વરિત ૪ B કુણુ, C કુમણુ, D કવણુ, F કણુહ, IJ કુણુહ. ૫ BCFGHIJ કન્નિજ, E —. ૬ BCEH તે કવણુ, D જે કવણુ, FGIJ તે કવણુ ૭ BCEGH લખઇ, D લેખઇ, FIJ લેખઇ. ૮ CH તુહિમ, F તન્હિ ૯ D પહુતા, FIJ રહિતા ૧૦ D ધઉ ૧૧ B રાય. ૧૨ H કિ. ૧૩ BCEGH પખઇ, F પાખઇ. ૧૪ D સુણી, GIJ સુણીઇ. ૧૫ I અરિત, J અરિતણી. ૧૬ D ઉતાવલા, I —. ૧૭ F અપારુ, I — ૧૮ D અહમ ૧૯ BH આધાર ૨૦ B હિવ તલહારઉ રાગુ ગૂજરી, C હિવ તલહારઉ રાગુ ગૂજરી, E તલહારઉ હાલ રાગ-ગૂજરી, F હિવ તલહારુ રાગ ગૂજરી, GH હિવ તલહારુ રાગ ગૂજરી, IJ રાગ તલહારુ વા ગૂજરી ૨૧ C તેઉ, E તેય ૨૨ BCDEFH એકિસી, F એકસ, IJ એકાસી ૨૩ D —, E હો ૨૪ GD આવિઉ, E આવેઉ, HIJ આવઉ ૨૫ C મિલિયએ ૨૬ D તે લેઈ સો ગયઉ, G તેઉ લ ગઇ. ૨૭ D પુરી ૨૮ DFG મનિ ૨૯ CDG રુલીએ ૩૦ BCDEFHIJ પુણ્યરગ. ૩૧ BEF પાટણી, IJ —. ૩૨ BCEFH પાખલિ ૩૩ BCFHJ તરવરિયા, D તરવરયા એ, E તરવરિયાએ, I તરવરિયા ૩૪ BCIJ વિલગિય, EFIJ વિલગીય. ૩૫ E આલસ ૩૬ D જે રહ્યા એ, G જે રહિયા, IJ જે રહિયા. ૩૭ BF તે સવેહ ધરિયા એ ૩૮ E ધરયા, F ધરિય, G ધરિયા.

ધરિયા^૧ જે તહિ^૨ રહ્યા^૩ આલસિ, તેય ઘણુ પરિ^૪ ઘડયા;
ભડ ભણુઇ કાહુ^૫ ભડંગ^૬ કીજઈ,
સઘર^૭ તે સવિ નડયા;^૮

ફિરિ^૯(૨) ચ ફારક ફર^{૧૦} કુરકઈ,
રીસ રિલ્લહિ^{૧૧} છલ્લયા;^{૧૨}
ગઠ મઠ મહર વાવિ વાડિય,^{૧૩}
વેગિ^{૧૪} પાડિય^{૧૫} ચલ્લયા.^{૧૬} ૭૬
રાઉ જઇ ડીલિહિ^{૧૭} કાચઉ, કાચિય^{૧૮} બારહીએ;
તાડઇલુ^{૧૯} વેટીય^{૨૦} અઘરુ^{૨૧} તઉ ધુરિ^{૨૨} ડિસી^{૨૩} વારહીએ,^{૨૪}
નાસઇ^{૨૫} નીઠ ડીકાર^{૨૬} હુસઇ^{૨૭} વીહતે^{૨૮} વારહીએ;^{૨૯}
એવડઇ વાસિ તે કોઇ ન દિયઇ^{૩૦} જુ ચં બારહીએ.^{૩૧} ૮૦

- ૧ B તે ધરિયાએ, CDFHIJ તે ધરિયા જે, E તે ધરયા જે, G તે ધરિઆ જે. ૨ BCDEFGHIJ તિહાં, D તેહિં ૩ C રહિઆ, E રહીય, F રહિયા, G રહીઆ ૪ C પરિહયા, D પરિ ઘટયા, B પરિ ઘટયા. ૫ E કિસિહિ, G કાહઉ, H કાહુ. ૬ BCEFGHIJ ભડંગિ, D ભણુગિ ૭ I રાધર. ૮ J નહયા ૯ D ફિર ફિરીય, E ફિરિ ફિરીય, G ફિરિ ફિરીય ૧૦ B પાર કુરકઈ C ફાર કુર કરઈ, D ફારકઈ, EFH ફાર કુરકઈ, G ફાર ફિરકઈ, IJ કપાર કુરકઈ ૧૧ BCFHIJ રેલિહિં, DE રેલઈ, G રેલિ. ૧૨ DG જલ્લયા, E છિલ્લયા. ૧૩ BCEFGHIJ વાડી ૧૪ F વેગ ૧૫ BCEFGHIJ પાડી ૧૬ DFG ચલ્લયા, H ચલ્લીયા. ૧૭ BEH ડીલિઇ, CDF ડીલઇ, GIJ ડીલિં. ૧૭ D કા, EF કાચીય, G કાચી ૧૮ E તાડઇ લઉ, G તાડલઇ. ૨૦ B વેટીય, CIJ બેડિય, DEFG બેડીય, G વેલ્લિય. ૨૧ D ધર, EFGHIJ અધર. ૨૨ BCH ધુર, FIJ ધર. ૨૩ B કસી ૨૪ BCDEFGHIJ બારહીએ. ૨૫ BC નાસ તે, DFGHIJ તાસ તે, E નીસ તે, F નાસતાં. ૨૬ G દીવી ૨૭ E હુંચયઈ, IJ હુ સિ. ૨૮ BCEFGH બીહતે, D —. ૨૯ BCDEFGHIJ બારહીએ. ૩૦ BCFH ન દિઇ, D —, E ન દીઇ, G નહી રીઇ, IJ ન દિં, ૩૧ BCGIJ જુ બારહીએ, D —, E જુ બારહીએ. F બિ બારહીએ, H બં બારહીએ.

રહી^૧ પગહિર^૨ જેહ^૩ મંડપ^૪ તેહ^૫ બોલપ^૬ નહીં દિહ^૭;
 સ ભલી^૮ અનિદલ કુનગાહી^૯ રાહ વિવેક^{૧૦} સુનહ^{૧૧};
 આપરિહ^{૧૨} અરિહ^{૧૩} પાય^{૧૪} હેલિ ધસુ^{૧૫} તેહ^{૧૬} નિમાણ^{૧૭};
 સ્યહ^{૧૮} નાસતાં ની કેહિ^{૧૯} કીજઈ, લણપ મનમથુ^{૨૦} રાણ^{૨૧} ૮૧
 પ્રવચન ગરી^{૨૨} જાઇવા તતિ^{૨૩} ને આપસ્યઈએ^{૨૪};
 અવર^{૨૫} છતહ^{૨૬} સહુ^{૨૭} હિવ નિજક^{૨૮} થાનકિ જાઇસ્યુ^{૨૯} એ;
 બિરહ^{૩૦} બોલાવતહ^{૩૧} બહુ^{૩૨} પરિ કુમરુ^{૩૩} પાછહ વદ્યહ^{૩૪} એ;
 ચહપટ આલતા ચોર નઇ^{૩૫} ચરહહ, લહ^{૩૬} દાલિહ એ^{૩૭} ૮૨

૧ D આરહીય, EF રહીય, G રહીઅ ૨ B પગહરિ, CEFHIJ પગહરિ, D
 જાગ તરિ, G પગહર ૩ H જે. ૪ G મંડપ. ૫ B તેહ, D તેય, G તે
 ૬ BCDEFHIJ કોઇ ન, G કોઇ નવિ ૭ C દિહિ, F દિહ, IJ દિહો ૮
 DF સભલીય, E સાભલીય, IJ સંભલિ. ૯ BCDEGHIJ જીઅગાહી, F
 જીઅગાહીય. ૧૦ DEFG વિવેક ૧૧ F સુનહિ, IJ સુનહો ૧૨ B વાપ-
 રિયહ, CGH વાપરિહ, D બાપડહ, E વાપસ્યહ, F વાપરીય ૧૩ BCD-
 EFGHIJ અરિહ ત. ૧૪ D લપ ૧૫ B ઇસીહ, CF ઇસહ, D ઇસિ, E
 ઇસ્યહ, GHIJ ઇસિહ ૧૬ BCEFGIJ તોઇ, H તેઇ. ૧૭ B નિમાણુ
 ૧૮ BCDFGIJ સીનાસતાંની, E સીનીસતાંની ૧૯ DIJ કેડ ૨૦ B મનમથુ,
 CIJ મનમથ, DEFG મનમથ, H મનમથુ. ૨૧ C રાહિણુ ૨૨ BCEFHJ
 નગરીય, DG નગરી. ૨૩ BCEFGHIJ તાતિ ન, D ભાવ ન ૨૪ B
 આપસ્ય એ, C આપસ્ય, D આપરુએ, E આપસ્યહ એ, F આપસિએ,
 GIJ આપસિહ એ, H આપસ્ય એ. ૨૫ BCH અવરુ ૨૬ BCFGH છત.
 ૨૭ G સહી ૨૮ BCEFGHIJ નિજ, D આપણુ ૨૯ C જાપસ્ય એ,
 DGIJ જાહિ સિહ એ, E જાપસ્યહ એ, F જાપસિ એ, H જાપસ્ય એ. ૩૦
 BDGHIJ બિરહ ૩૧ CFG બોલાવતુ, D બોલીત, IJ બોલાવતહુ ૩૨ D
 વહુ, F બિહુ, IJ —. ૩૩ DFGHIJ કુમર. ૩૪ BCDEFGH વલિહ એ,
 IJ ચલિહ એ. ૩૫ CIJ ન, G —. ૩૬ DEG લપ. ૩૭ BCDEFGH દલિહ એ,
 IJ લિહ એ.

ભઠ^૧ ટલિઉ ચટપટ ચોર^૨ ચરડહ, સેતુ^૩ સમહરિ ચલ્લએ;
 દલુ^૪ અકલપ દેધી^૫ જે અદેધી,^૬ તીહતુ મનુ^૭ સલ્લએ;^૮
 આલ્યઉ^{૧૦} અવિધા નયર^{૧૧} નિરુપમ^{૧૨} નિધુ^{૧૩} ઉચ્છવ^{૧૪} ડંબરે;
 ધરિ(ર)^{૧૫} હિ ઉપિલય^{૧૬} નયરિ^{૧૭}

ગુડીય^{૧૮} પેહ^{૧૯} ઉડી^{૨૦} અંબરે^{૨૧} ૮૩
 માવીતરે પલુદરે માઇ દેર^{૨૪} હરપિર^{૨૫} હુલાવણાએ;^{૨૬}
 અખપર^{૨૭} હોઇર^{૨૮} જેર^{૨૯} વીર વર^{૩૦} કરિસુ^{૩૧} તં નિઉછણાએ;^{૩૨}
 તા^{૩૩} તિ ઉછંગિ^{૩૪} સો જિઠવિઉ;^{૩૫} પૂછપ^{૩૬} એ વાતડીએ;^{૩૭}
 કિમ^{૩૮} (ર) ફિરિયઉ^{૩૯} દેસંતરે,^{૪૦} કિમ તઇ જગ નડીય^{૪૧}. ૮૪

૧ DEG ભય, F — ૨ DF — ૩ D રાઉ, EFGIJ સેન ૪ DEGIJ
 દલ ૫ BCFH અકલુ. ૬ BCHIJ દિખિય, F દેખીય, G દેખિઅ. ૭ BC
 અદેખી, FG અદેખા, GIJ અદેખા. ૮ C તનુ, D તનમન, E તનુમનુ, G
 મનિ તે, I તનન મન. ૯ B સલુએ. ૧૦ BCH આલિયઉ, DGIJ આલિઉ,
 EF આવીયઉ. ૧૧ BCDEFGHIJ નયરિ ૧૨ F નિરપમુ. ૧૩ BCDFH
 કિધ, EIJ કિહ, G રિધિ ૧૪ BH ઉછવુ, CDG ઉછવ, EF ઉત્સવ ૧૫
 CF ધરધરહિં, G પરિ(ર)હિં, D ધર (ર) રપ. ૧૬ BGH ઉખી,
 CEF ઉખીય, D ઉખીય. ૧૭ CF નયર. ૧૮ B ગુડી, D ગૂડીય, E ગુડિય,
 F ગુડીય, GH ગુડી, IJ ગૂડી. ૧૯ EFHIJ ખેહ. ૨૦ CIJ ભીડી, DF
 ભીડીય, E ઉડીય. ૨૧ BDEFGHIJ અંબરે, C ભંબરે, F ડંબરે ૨૨ BC-
 EFGHIJ માવીત, D મનમથ ૨૩ BCFH પ્રલુમએ, DEGIJ પ્રલુમપ ૨૪
 BCDFGH દિઇ, E ઈઇ, IJ દિ ૨૫ CFG હરિપિ, D હરિપિહિં. ૨૬ BC-
 EFGHIJ ફલારણાં એ, D ફલામણા એ. ૨૭ BCGHIJ અખપઉ, EF
 અખપય, D અખપ ૨૮ D હો ૨૯ E ચે. ૩૦ IJ —. ૩૧ C કરિસુ, H
 કરિસુ, IJ તૂં કરિસિઉ ૩૨ BHJ તૂં નુછણાએ, D તૂં નિઉછણાએ, E
 નિતુ નિઉછણાએ F હૂં નુછણાએ, G તૂં લુછણાએ, I હુછણાએ ૩૩ CH
 તાત. ૩૪ BFIJ ઉચ્છગિ, D ઉચ્છંગિહિં. ૩૫ BH સોહવિયઉ, C સોહવિય,
 D સોહવિઉએ, EF સોહવીયઉ, GIJ સોહવિઉ ૩૬ B પૂછએ, CEF પૂછએ,
 GIJ પૂછપ ૩૭ BCEFGHIJ વાતડીય, G વાતડીએ. ૩૮ D કેમ (ર), ૩૯
 BCDFGHIJ ફિરિઉ, E ફિરીય ૪૦ BHJ દેસંતરિ. ૪૧ F ડીય, G નડીએ

જગૃ^૧ નહિઉ^૨ કુલુ^૩ પરિ ઇલુ^૪

અવસરિ^૫ મિતુ^૬ બુલલુ^૭ લગઉ^૮
તુવ^૯ કુમર^{૧૦} અવરક^{૧૧} સરિસુ^{૧૨}

સમકરિ કલકુ^{૧૩} કરતુ^{૧૪} ન ભગઉ^{૧૫}
નઠોર^{૧૬} નિહુર^{૧૭} ધસિય^{૧૮} ઘણપરિ,

સંતિ^{૧૯} સવિ વસિ વસિર^{૨૦} આણુએ;
એઉર^{૨૧} દેપિર^{૨૨} નઠઉર^{૨૩} વિવેકુર^{૨૪}

તિમ જિમ નામર^{૨૫} કેઈ ન ભણુએ. ૮૫
તિલ્હિર^{૨૬} અવસરિર^{૨૭} પાપમુતર^{૨૮} ભટ્ટર^{૨૯} મહન

બ્રમ^{૩૦} તણા^{૩૧} છદ્દ ભણુઈ^{૩૨}
મોહરાય કુલ^{૩૩} કમલ દિલેસર, ૩૪ ઉગ્રમ^{૩૫} લગિ^{૩૬} અદલિક^{૩૭} અલવેસર; ૩૮

૧ BCDEFGHIJ બગ. ૨ BCDEFH નડીઅ, G નડીય ૩ BCH કુલિ, D જિલિ. ૪ BCEFGHIJ ઇલિ ૫ B અવરિ, D અવસરે, F ઉવસરિ. ૬ B મતુ, DE મિત, GIJ મિત ૭ BCFGIJ બુલલુ, DE બોલલુ, H બોલલુ ૮ BG લગઉ, D લગઉ, E લગઉ, IJ લગગો. ૯ BCH તૂય, D —, E તૂઅ, FG તૂ II તૂ. ૧૦ BCH કુમરુ ૧૧ BCEFGHIJ અમરહ, C અમરહ, D —. ૧૨ D —, GIJ સરિસ ૧૩ CEFGIJ કલક, D — ૧૪ EFG કરત, D —, H કરતઉ. ૧૫ BEG ન ભગઉ, D —, F તુ ભગઉ, H ન ભગઉ, IJ ન ભગગો ૧૬ BCDEFHIJ નાઠોર, G નાઠોર ૧૭ DFGIJ નીહર. ૧૮ DEF ધસીય, G ધસિઅ ૧૯ BCEFGIJ સત, D શંભુ ૨૦ F સિ આણુય ૨૧ E એહ, F એય ૨૨ BCEFHJ દિખિ, E એહ, F એય ૨૩ BH નહુ, C ભટ્ટ, DEF નહ ૨૪ DG વિવેક. ૨૫ BCH નામુ ૨૬ BCEFHJ તીણિ, G તીઈ, D — ૨૭ BCFGHIJ પ્રતાવિ, D — ૨૮ BCEIJ પાપમુતિ, D —, F પાપમતિ, G પાપમત, H પાપમુતિ. ૨૯ BCEFGHIJ ભટ્ટિ, D —. ૩૦ F રાય ૩૧ IJ કુમર તણા. ૩૨ BCEFGH ભવયા, IJ બોલ્યા. ૩૩ B કુલ, CDEGHIJ કુલ કમલ ૩૪ BCH દિલેસર. ૩૫ DIJ ભિગમ FGH ભિગમ, F અમ. ૩૬ BCF લગ, DEG DEGHIJ લગઇ ૩૭ BC અદલક, D અદલિક, HIJ અદલક ૩૮ BCH અલવેસરુ.

ભુજબલિ^૧ ભેડિ^૨ લીડ^૩ તનુ ભજ^૪,

વીરનામુ^૫ તુવ^૬ મનમથ^૭ છજજ^૮. ૮૬

જયવંતુ^૯ જિણિવા^{૧૦} જગ^{૧૧} સહુ^{૧૨} વલ્ય^{૧૩},

ચઉપટ^{૧૪} મલ્લ^{૧૫} ચઉસાલ^{૧૬},

ચલચંચલ ચતુર^{૧૭} તુરંગમિ^{૧૮} ચડિય^{૧૯},

કરિ કટિય^{૨૦} કરવાલુ^{૨૧}.

ઝા^{૨૨} આવઈ (૨) અરિ અપ્કાલિય^{૨૩}

ભંજવિર^{૨૪} ભુજ^{૨૫} વિકરાલે^{૨૬},

મહિ મંહલિ^{૨૭} મંહઈ મયલુ મહાભાઠ

કુણ^{૨૮} તુરહસ્ય^{૨૯} તુડિતાલો. ૨૯ ૮૭

૧ BEH ભુજબલિ, CFIJ ભુજ બલિ, DG ભુજબલિ ૨ DG ભેડ ૩ BDEFGHIJ ભિડંત, C ભિડંતુ ૪ BE તુ ભજજ, C ન ભજજ, DE-GIJ ભજજ, F ન ભજજ ૫ DEFGIJ નામ ૬ BCFH તુય, DGIJ તુ, E તુચ ૭ BCHIJ મ-મથ ૮ BCDEGH જયવંતુ, IJ જયવંતુ. ૯ D જિણિવા. ૧૦ BCF જગુ ૧૧ D સ, FIJ સહ. ૧૨ BCEFGHIJ ચલિય, D લલ ૧૩ BE ચઉપટ ૧૪ BE મલુ, C મુલુ, DEGIJ મલ. ૧૫ BF ચઉસાલ, C —, IJ વઉસાલ. ૧૬ C ચ, DF ચપલ. ૧૭ E તુરંગમ, H તરંગમિ ૧૮ BCDHIJ ચડિય, G ચડિય, F ચડિયુ. ૧૯ B કટિય C કટિય, D કીય, E કીય, F કટિય, GHIJ કટિય ૨૦ BEGHIJ કરવાલ ૨૧ BF — ૨૨ D ઉપ્કાલિય, G અપ્કાલિય ૨૩ BCEGHIJ ભંજ, D ભુજ, F ભુજ ૨૪ BCDFGHIJ ભુજ. ૨૫ BCF વિકરાલ, DEGHIJ વિકરાલ. ૨૬ C મંહલ મંહન ૨૭ B કુણ. ૨૮ BG તુયસ્ય, C તુયસ્ય, D તુસિય, F તુમ સિય, F તુયસિ, H તુસ્ય, IJ તુઅસિય. ૨૯ BFH તુડિતાલુ, C તુમિતાલુ, D તુચિતાલ, EGIJ તુડિતાલ.

પિણ્ણિ^૧ મેયણ્ણિ^૨ મંડલિ ખિણ્ણિ^૩ ગયણ્ણિ^૪ ગણ્ણિ,
 પિણ્ણિ^૫ ઝુઝણ્ણિ^૬ પાયાલે;^૭
 જે^૮ ભુજવલિ^૯ ભૂઅવલિ^{૧૦} છલહિ^{૧૧} અવઅલ,^{૧૨}
 તીય^{૧૩} સરસી^{૧૪} તૂં આલે;^{૧૫}
 નવિ છંદ્ધ^{૧૬} સાગરિ ઝગરિ મહાગરિ ગદમદ^{૧૭} ગેહિ પદ્ધ^{૧૮}
 સડ (૨) સૂડંતહ^{૧૯} તુહ સર^{૨૦},
 ધોરણિ ધીરહ^{૨૧} કોઇ ન દિહા^{૨૨} ૮૮
 છુહ^{૨૩} ખગ્ગહ^{૨૪} ખડ^{૨૫} (૨) પિત્તિ^{૨૬}
 ન પુટ્ઠ^{૨૭} જેયર^{૨૮} પયદ્ધ^{૨૯} ઝિકંતિ;^{૩૦}
 જે સખલિ^{૩૧} અરવહ^{૩૨} ચક્કન^{૩૩} ચુક્કહ^{૩૪}
 ધીર,^{૩૫} ધનુષ ધરંતિ;

૧ BCDEFGHIJ ક્ષણિ. ૨ BCDEFGHIJ મેષણિ. ૩ BCDEFGHIJ ક્ષણિ,
 G ક્ષણિ. ૪ BCDEGHIJ ક્ષણિ, F ક્ષણિ. ૫ BCHIJ ગૂઝણ, DEG ગૂઝણ,
 F ગૂઝણ ૬ BCDEFGHIJ પાયાલિ ૭ D જ. ૮ BC ભુષણલિ, D ભુજિ-
 અલિ, E ભુયણલિ, G ભુઅણલિ, H ભુષણલિ, IJ ભૂષણલિ ૯ BCDE
 ભુયણલિ, E —, F ભૂયણલિ, G ભુઅણલિ, IJ ભુજણલિ ૧૦ BGHIJ
 છલિહિ, CDEF બલિહિ. ૧૧ BGIJ અવગ્ગલ, CEF અવઅલ, D અવ-
 ગ્ગલ, H અઅલ. ૧૨ BCDEFGHIJ તીહ ૧૩ BCFHIJ સરિસી, D
 સરિસહ, E સિરિસિ, G સરિસ ૧૪ B તૂં આલી, CDEFGH તૂં આલિ,
 E તુઅ આલિ, IJ તૂં આલિ ૧૫ BD છુટ્ઠ, CDEFGHIJ છુટ્ઠ ૧૬ DIJ
 ગદિમદિ ૧૭ IJ પયદ્ધ ૧૮ D સૂડંતહ, E સૂડ સૂડ તા ૧૯ D હાસર,
 F તહ સિરિ ૨૦ I ધીરહ. ૨૧ BCFH દિહ, DEGIJ દિહ. ૨૨ BCDEF-
 GHIJ છુહ ૨૩ BDGIJ ખગ્ગ, CEFH ખગ્ગ ૨૪ F ખડ ૨૫ BDEG-
 HIJ ખિત્તિ, F ખિતિહિ ખિતિ ૨૬ BEGHIJ ખુદ્ધ, C નરહ દહ, D
 ખુટ્ઠ, F ખદ્ધ ૨૭ BCDEFGHIJ જે ૨૮ BCEFGHIJ પદ્ધ, D પદ્ધ.
 ૨૯ BEGIJ ઝુઝણંતિ, C ઝૂઝણંતિ, D ઝૂઝણંતિ, F ઝૂઝણંતિ, H ઝૂઝણંતિ.
 ૩૦ BH સધલિ D સળ (૨), E સાળલ. ૩૧ D ભુરવવહ. ૩૨ D જસ.
 બુલિ બરવરવહ, F ચક્કિન, F ચક્કનુ ૩૩ BEGHIJ ચુક્કહ, C ચુકહ, D
 —, F ચક્કહ. ૩૪ B ધીરહ ધનુષ, CEFGHIJ ધીરહ ધનુષ, D —, F
 ધીર ધનુષ.

જે મુગર^૧ મારક^૨ કૃપા^૩ કટારક^૪ જે તક્કઈ તરવાર^૫
કમ્મુકર^૬ જિમ તે^૭ કામ^૮ કરતા મઈ દિહા તૂ વારે^૯ ૮૯
જે ભોગી જડિયા^{૧૦} તપી^{૧૧} તપોધન બંભાણ બહુ બલ કામ;
સોગત^{૧૨} સંન્યાસી^{૧૩} જેમ સવાસી, ^{૧૪}

તિહ^{૧૫} તઈ ભાગી^{૧૬} નામ;^{૧૭}

જે ખિતિ^{૧૮} તલિ ખતિય^{૧૯} ખર,

પુર^{૨૦} સાણી^{૨૧} સંબર^{૨૨} વંબર^{૨૩} ચીણ;^{૨૪}

જે કાનવ^{૨૫} નવ કુલ નાગ પુરંદર તે તઈ કિહા^{૨૬} દીણ.

તઈ મછણિ^{૨૭} મિલિહ,^{૨૮}

સુનિ પારાસરિ^{૨૯} ધૂ^{૩૦} ધુતારિહ^{૩૧} બંભ;^{૩૨}

તઈ તેજિ^{૩૩} તૂ તપ તહિ^{૩૪} રણિત છાયહિ^{૩૫} સંદુ^{૩૬} ભણાવિહિ^{૩૭} સંભ;^{૩૮}

૧ BHF મુદ્ગુરિ, CGIJ મુદ્ગારિ, DE મુદ્ગારિ ૨ IJ માર ૩ BCFGHIJ
કૃપા, D કૃપા, F કૃપા ૪ BCDEFGHIJ કટારી ૫ BCDEFGHIJ
તરવારિ ૬ BDEFGHIJ કમ્મારા, C કમ્મારા ૭ D જેમ. ૮ BH કમ્મ, C
કમ, DG કામ, EFIJ કમ્મ. ૯ BCDFH તૂ બારિ, E તુચ્ચ બારિ, G તુહ-
બારિ IJ તહિ-બારિ ૧૦ CDFG જડિયા. ૧૧ EIJ તપીય ૧૨ EF
સોગત ૧૩ IJ સાન્યાસી ૧૪ CD સવાસી. ૧૫ ECEFGHIJ તીહ, D
તેહ. ૧૬ BEGIJ ભાગી, CFG ભાગી, બાગી. ૧૭ BCDEFGHIJ નામ. ૧૮
IJ ખિતિ ૧૯ C ખતિય, F ખિતિય, G ખતિય ૨૦ BCDEGHIJ ખુર,
F ખુર ૨૧ EF સાણીય, IJ સાણીય. ૨૨ BGHIJ સંબર, CDE સંબર.
૨૩ BC બંબર, D બુરંબર, EFGHIJ બંબર. ૨૪ D દીણ. ૨૫ IJ
કાનવ. ૨૬ D કુલ, IJ કિહા. ૨૭ B મછણિ, CEFGHIJ મછણિ, D
માછણિ, F મછણિ ૨૮ BCEFGH મેલિહ, D મિલિહ, F મેલીય, G
મેલી. ૨૯ BHJ પારાસર, C પારાસર, DEF પારાસર, G પારાસર, I પારી
સર ૩૦ F ધૂ. ૩૧ CDG ધુતારિહ, F ધતારિહ. ૩૨ DGHJI બંભ.
૩૩ BCDEFGHIJ તેજિ ૩૪ BCDEFGH તપંતહિત. ૩૫ B અણિહ, CDFG
HJI અણિહ, E અણ્ય. ૩૬ DG સંદ, EF સંદ ૩૭ B ભણાવિ C ભણાવિહ, E
ભણાવ્ય. ૩૮ BCEFGHIJ સંભ, D સંભ.

તઈ અંદુ^૧ કલંકયઉ^૨,

ઈદુ^૩ અહલ્યા^૪ મોલિય^૫ કિય^૬ મનમર^૭,

તઈ વેસા^૮ મંદિરિ^૯ વેમુ^{૧૦}

છંડાવિઉ^{૧૧} નંદિખેલુ^{૧૨} ઝૂઝાર^{૧૩} ૬૧

હિવ છપઉ^{૧૪}

નવિ હિઠઉ ઉઠંત^{૧૫} સમરિ છઠ્ઠાર^{૧૬} કરંતઉ^{૧૭}

નવિ મંડંતઉ^{૧૮} ઠાણુ^{૧૯} ન ગુણિસી^{૨૦} ગણિ^{૨૧} ત હંતઉ^{૨૨}

નવિ કઠંતઉ^{૨૩} બાણુ^{૨૪} નપુણુ^{૨૫} મિલ્હંતુ^{૨૬} પમાણુઉ^{૨૭}

જરહરં લોહિરં જનજરિઉ^{૨૮},

હૃદય લીતરિ^{૨૯} તઉ^{૩૦} બહુયઉ^{૩૧}

૧ CDEFGHIJ અંદ ૨ BDEFGHIJ કલંકિઉ, C કલંકીઉ, F કલંકીય.
૩ CD ઈદ, IJ ઈદી. ૪ BCDEFGHIJ અહિલ્યા ૫ BCGH મેલિઉ, D
મેલિય, EF મેલીય, IJ મેલીઅ. ૬ BCHIJ કિઉ, G કીઉ, DEF કીય ૭
H મનમર, CG મનાર, D મનારિ, EHF મનમર, IJ મંનર. ૮ DF
વેસ્યા. ૯ DG મંદરિ, J હરિ. ૧૦ BCFGHIJ વેસ, E વસ ૧૧ E છડાબુ,
F છડાવીય ૧૨ BCGHIJ નંદિસેલુ, F નંદિખેલુ. ૧૩ H ઝૂઝાર, C ઝૂઝારૂ,
DEFG ઝૂઝાર, H ઝૂઝાર, IJ ઝૂઝાર ૧૪ E હિવ છપડુ, F હિવ છપડુ,
I હિવ છપયઉ, J છપાયઉ. ૧૫ BCEFH ઉઠંતુ, IJ ઉઠંતઉ ૧૬ BCF-
GHIJ છુઠ્ઠાર, D બઠ્ઠારી E છુઠ્ઠાર, I છઠ્ઠાર. ૧૭ EF કરંતુ. ૧૮ CF
મંડંતુ ૧૯ D ઠામ, GIJ ઠાણુ. ૨૦ B સિ, CHIJ ગુણિસિ, DE ગુણસી,
F ગણિસી, G ગુણસિ. ૨૧ BCDEFGHIJ ગિણિ. ૨૨ BCDEFGHIJ
તઠ્ઠતઉ, D હિંધરતઉ. ૨૩ C કઠંતુ, H કઠંતઉ. ૨૪ DFFGHIJ બાણુ.
૨૫ D ન રિપુ. ૨૬ BH મિલ્હંત, DGIJ મિલ્હંતઉ, F મિલ્હંતુ ૨૭-
BCFGHIJ પ્રમાણિઉ, D બાણુહ, E પ્રમાણીય ૨૮ BEH જરહ, D જર.
૨૯ D લિદિ. ૩૦ DF જનજરીય. ૩૧ BCFGIJ શિંતરિ, D અપિશ તર
૩૨ D —, G નઉ. ૩૩ BCDGHIJ બાણિઉ, EF બાણીય.

જૂઝાર^૧ મદલ જૂઝહર તાણીય^૩ પર^૪ અપૂરવ કિખિતુય^૫
ન સુવતિ^૬ સુખિ^૭ તિન્નિવિ^૮ ભવણ^૯ મયણ^{૧૦} મદલ સિરિ મોહસુય^{૧૧} ૯૨
હિવ ફહા

પુત્ર^{૧૨} પવાડા સંભલી^{૧૩}, આણુંદિઉ નરનાહુ^{૧૪}
કમિણિ^{૧૫} કરઈ વહામણા^{૧૬}, માડીય^{૧૭} મનિ^{૧૮} ઉછાહુ. ૧૯ ૯૩
રાઉ ભણઈ જં જગર^{૨૦} જાણીયર^{૨૧}, કુમરર^{૨૨} સુભર^{૨૩} કરિ વત્ત^{૨૪}
જં પુણર^{૨૫} અરિ ગયઉર^{૨૬} જીવતઉ તે કાપધર^{૨૭} કરવત્ત;
તિહાં વિવેકુર^{૨૮} સુપરણિ સીર^{૨૯}, સંજમસિરી^{૩૦} કુમારિ;
માહરઉર^{૩૧} વંસર^{૩૨} નિકંદિસીર^{૩૩}, ઉઉર^{૩૪} સરીર^{૩૫} કુમારિ ૯૫
રડતાં રાવતર^{૩૬} ટલટલઈર^{૩૭}, પુણર^{૩૮} હો મહનર^{૩૯} વિમાસિ;
કલિ^{૪૦} કલયઉર^{૪૧} કેવડર^{૪૨} હુઉ, ૪૩ નારિ ગામ^{૪૪} નવ^{૪૫} મામિ^{૪૬}. ૯૬

૧ BCHIJ ગુજાર, EFG ગુજગર ૨ CDEFGHIJ જૂઝહ ૩ BH તણિય, CDEIJ તણી, F તણુઉ ૪ BCD EFGHIJ પરિ, E પરિસુ. ૫ BH પિખિતુય, CDEIJ પિખિતુય, D પિખિત, E પિખિતુઅ ૬ BCDGH સુય તિ, E સુઅ તિ, FIJ સુય તિ ૭ BCD EFGHIJ સુખિહિ. BCD EFGHIJ તિન્નિવિ, E ત્રિન્નિવ ૮ BCGH જીયણ, DE જીવણ, FIJ જીયણ ૧૦ F રામ ૧૧ CDEFIJ સુય ૧૨ CDE પૂત, D પૂત. ૧૩ BH સ ભલિય, DFG સાંભલી ૧૪ CDGHIJ નરનાહ. ૧૫ B કામણિ. ૧૬ BEJ વધામણું, C વધામણુઉ, DEFG વધામણું, I ઉઆરણું. ૧૭ BCDEFGHIJ માડી ૧૮ E મન. ૧૯ DEGHIJ ઉઆહ. ૨૦ C જગિ. D — ૨૧ BCFGHIJ જીણિય, E જીણીય ૨૨ BCDEFGHIJ કુમરિ ૨૩ B સ જીભકર, CEF સુ સુ ભકર, GHIJ સુભકર ૨૪ F વત્ત. ૨૫ F પણિ ૨૬ BCEH- IJ અરિગયઉ, F અરિગિઉ, G અરિગ્યુ ૨૭ BCEFGHIJ કાપધ. ૨. CDG વિવેક. ૨૯ BCDGHIJ સુપરિણિસિ, E સુપરિણિસ્યઇ, F પરિણિસિઇ. ૩૦ BEIJ સ યમ- વિરી, E સંજમ સિરીય ૩૧ BCDEHJ મારઉ, FGI —. ૩૨ BCHJ વ મુ ૩૩ BC નિક દિસિઉ DEH નિક દિસિઇ, E નિક દિસ્યઇ. ૩૪ BEHJ ઓં ઓં, D જ્ય, FGI — ૩૫ BD સિરી, FI — ૩૬ BCDEFGHIJ રાઉત ૩૭ BCDEFGHIJ વટટલઇ ૩૮ D પણ, EF પણિ ૩૯ D મન, E મયણ ૪૦ BCDEGH કલહ, F કરલ, IJ કલહ. ૪૧ BDEGH થકઉ, CIJ થકુ, F થકયુ. ૪૨ BF કેવકુ, CG કેવ- ડઉ, D કિ, H કવકુ ૪૩ BDH હુઉ, CF હુઉ, E હુઇ, G —, IJ હુઉ ૪૪ BCGH ગાણ, F ગાભ ૪૫ BCGHIJ નવિ ૪૬ B માંસી.

અઉપહી^૧

રાયંગણિ^૨ કલહટ^૩ જોવતઇ^૪, મિલ્યઉપ દોક^૫ કહિતિગુ^૬ જોવતઇ^૭,
રાજસભા^૮ પડિહાર,^૯ કરજોડી તહિ^{૧૦} કિંકુ^{૧૧} જુહાર,^{૧૨} હૃ
પલણુઇ^{૧૩} દેવ (૨) અવધાનુ,^{૧૪}

પુરુષ^{૧૫} એક^{૧૬} ગુણ તણુઉ^{૧૭} નિધાનુ,^{૧૮}

પુહતઉ^{૧૯} અછઇ^{૨૦} ગુમ્હ^{૨૧} બારણુઇ,

રાઉ^{૨૨} બેટાઉ^{૨૩} મઇ^{૨૪} ઇમ ભણુઇ. ૬૮

રાઉ^{૨૫} ભણુઇ તે વિહલઉ^{૨૬} આણુ,

તે આણુઉ^{૨૭} નરવર આત્યાણુ,^{૨૮}

તસુ^{૨૯} સિરિ બાવરિયાલા^{૩૦} કેસ,^{૩૧} દીસઇ ઉડભટ તિહનઉ વેસ.^{૩૨} ૬૯

૧ D હવઇ અઉપઇ, E અઉપઇ, BCFHIJ હિવચઉપઇ ૨ CFIJ રાય
અંગણિ, ગયણુ ગણિ. ૩ B કલહટિ, CEH કલહાટિ, D કલહઉ, F કલટિ.
૪ BCFGHIJ હોવતઇ, E હોવતઇ. ૫ BCGHIJ મિલી, D મેલિય, E
મિલ્યઇ, F મિલીય ૬ BCEHIJ દોકિ, F હોકિ ૭ DEGIJ કહિતિગ ૮
BCDFGH જોવતઇ, IJ જોવતઇ ૯ BCDEFGIJ રાયસભા ૧૦ BCGH
પુહતઉ પડિહારુ, DIJ પુહતઉ પડિહાર, E—, F એકુ ગુ પડિહારુ. ૧૧
BCDHIJ તિણિ, E—, F તણુ G તિણિ ૧૨ BFH કિંકુ, C કીધઉ,
DG કિધ, E—, IJ કિહ. ૧૩ BCH જુહારુ. ૧૪ DF ભણુઇ, E— ૧૫
DIJ અવધાન, E—, F અવધ-ન ૧૬ E—, GIJ પુરુષ ૧૭ BH એક,
E— ૧૮ BCH તણુ, E— ૧૯ D નિધાન, EI—, F નધનુ. ૨૦ B
પુહતુ, DE પહુતઉ, F પુહુતઉ, I—. ૨૧ D ઇઉ, E ઇઇ, I— ૨૨
C ગુમ્હ, E ગુમ્હ ધર, F તમ્હ, I— ૨૩ E રાય ૨૪ BCDEFGI
બેટાઉઉ, H બેટાઉઉ, I ડઉ ૨૫ D મૂ ૨૬ F રા ૨૭ BCDEGHIJ
વહિલઉ, F વહિલુ ૨૮ E આણુઉ, F આણી ૨૯ E અછી ૩૦ D તસ.
૩૧ BCHIJ બાવરિયાલી, DE બાવરીયાલી, FG બાવરીયાલી ૩૨ BCEF-
GHIJ આંટિ, D આંટિ ૩૩ BCDEFGHIJ આ હસ્તપ્રતોમાં જુદુ ચરણુ
જોવા મળે છે : “કુરલઉ જિસઉ દસિ કીધઉ ખાંટિ ” આમાં આ પ્રમાણે
પાઠાંતરો જોવા મળે છે : કુરલઉ-કુરલુ-દરલ-દરલુ-કુરલ, જિસિઉ-જિસુ-
જિસઉ, દસિ-દિસિ, ખાંટિ-ખાંટ

ଭୂମି^୧ ଶ୍ରୀମାତା ମେଢ଼ି ମାତା, ରାତେ ନୟାଲି ଗାୟିକା
ବିକଟ ବନ୍ଦନ^୩ କର ଅରଣ୍ୟ ଅଗାର

ନୟା ଗାୟ ଗାୟିକା ଗାୟିକା ୩୦୦୫

ତିଳକ^୫ ୩୫ କାଳ ବିକଟାଳ,

ଦେଖି^{୧୦} ଅମଳକା^{୧୧} ମନି ଶ୍ରୀମାତା^{୧୨}

ତିଳକ ନରବର^{୧୩} ୨୫ କିନ୍ତୁ ମାତା^{୧୪},

ନରପତି^{୧୫} ଶ୍ରୀମାତା କିନ୍ତୁ ମାତା^{୧୬} ନାମ^{୧୭} ୧

ସାମି^{୧୮} ୨୦ କିନ୍ତୁ ୨୧ କିନ୍ତୁ, ୨୨

କାଳି ମିତ୍ର^{୨୩} ମୁଖ୍ୟ^{୨୪} କେତେକ^{୨୫} କାଳ^{୨୬}

କାଳି ରାଜା^{୨୭} ସିତା^{୨୮} ତାହା^{୨୯} ରାଜା^{୩୦}

ବ୍ୟବସାୟ^{୩୧} ସବିତୀ^{୩୨} ୩୩ ନର ବାଳିକା^{୩୪} ୨

୧ F ଭୂମି. ୨ G ମାତା ୩ BHI ବନ୍ଦନ, CDFI ବ୍ୟବସାୟ ୪ BCDEFGHIJ
ଗାୟିକା ଗାୟିକା, G ଗାୟିକା ଗାୟିକା ୫ B ୨୮୩, C ୨୮୦, D ୨୮୧, E
୨୮୨, F ୨୮୩ ୫ BCDEFGHIJ ବନ୍ଦନ, G ବନ୍ଦନ. ୬ BC ୩୫ ୮ BF-
GH କାଳ, D କାଳ. ୯ BCFG ବିକଟାଳ ୧୦ CDFGIJ ଦେଖି ୧୧ BCD-
GH ମନି ଅମଳକା, F ମନି ଅମଳକା, I ଅମଳକା ମନି. ୧୨ BCDEFG-
HIJ ଶ୍ରୀମାତା ୧୩ E ନରପତି. ୧୪ BFGHIJ ୨୫, CDE ନର ୧୫ BFGH କିନ୍ତୁ,
CDG କିନ୍ତୁ ୧୬ BFG ଶ୍ରୀମାତା. ୧୭ BEGHIJ ନରପତି, C ଶ୍ରୀମାତା, D ନିଗ୍ରାମି
୧୮ B ଗୁ କୁଳ ନାମ, C ଗୁଳ କିନ୍ତୁ ନାମ, DE ଗୁ କୁଳ ନାମ, F ଗୁ ନାମ,
G ଗୁ କିନ୍ତୁ କୁଳ ନାମ, HIJ ଗୁ କୁଳ ନାମ. ୧୯ GH ୨୮୩, I ୨୮୫ ୧୦ BC-
DEFGHIJ ସାମି, D ସାମି ୨୦ BFG ୨୧, I ୨୮୩. ୨୧ E କିନ୍ତୁ,
F କିନ୍ତୁ, G କିନ୍ତୁ ୨୨ CDEIJ କିନ୍ତୁ. ୨୩ C ମାତା, D — EFGIJ
ମାତା. ୨୪ BCH ମୁଖ୍ୟ, DE ମୁଖ୍ୟ, F ମୁଖ୍ୟ. G ମୁଖ୍ୟ. ୨୫ C
କେତୁ. ୨୬ CDEHIJ କାଳ ୨୭ BCDHIJ ବାଳିକା, E ବାଳିକା, F ବାଳିକା,
G ବାଳିକା, I ବାଳିକା. ୨୮ CF କିନ୍ତୁ, G କିନ୍ତୁ, I କିନ୍ତୁ. ୨୯ C ୨୮୩,
F ୨୮୩, I ୨୮୩. ୩୦ C ବାଳିକା. ୩୧ D ବାଳିକା, E ବାଳିକା ୩୨ BCDHIJ
୩୩ ୨୮୩, I ୨୮୩ ୩୪ BCDHIJ ନିରବଦିଶ, D ଅମଳକା F ନର ବାଳିକା
ନିରବଦିଶ, I ନିରବଦିଶ.

તાહરઇ વયરી^૧ જે અરિહંતુ^૨,
 મુજ^૩ ભય^૪ લેસિય^૫ તેઉ^૬ દિગંતુ^૭
 મુગતિ^૮ તણી હુ^૯ લ જિમુ^{૧૦} વાટ;
 વીર વિવેકુ^{૧૧} વળડિમુ^{૧૨} સાટ. ૩

પ્રવચન નગરી^{૧૩} ધંધાલેસુ. ઉપસમ^{૧૪} સંખર બિનમૂલેસુ^{૧૫}
 મુરડી^{૧૬} મારિમુ^{૧૭} મુહતા^{૧૮} વલી^{૧૯}
 ન્યાનતલારહ^{૨૦} તોડિમુ^{૨૧} તલી^{૨૨}. ૪

તીણિ વયણિ રાજા ગહગહિઉ^{૨૩} ભલરાઉ^{૨૪} ભણી તે સંઘહિઉ;
 જ' બોદયુ^{૨૫} ત' તે^{૨૬} સાચવઇ,
 મોહસેન^{૨૭} સગલઉ^{૨૮} માચવઇ. ૫

વયરી^{૨૯} જીપરિ મોટી દાહ^{૩૦}, પંચ^{૩૧} સાત પાડિયા^{૩૨} જિગાહ;
 પ્રવચન^{૩૩} પુરી પાડી^{૩૪}ભેલ, બાંધ્યા^{૩૫} મુનિવર માહિ કુમેલુ.^{૩૬} ૬

૧ BCDEH વયરી ૨ DEGIJ અરિહંત ૩ D મહુ, FIJ મજ ૪ B ભયઇ, C નઇ. E ભયિ, FJ ભય, GI જુઇ. ૫ C લિસિય, E લેસયઇ, GIJ લેસિ ૬ D તેય, F તે. ૭ C દિગંતુ, DEIJ દિગંત ૮ BCFGHIJ મુક્તિ ૯ BCFGH હુ, IJ હઉં ૧૦ BCDEFGHIJ ભાજિમુ. ૧૧ BDEFGH વિવેક. ૧૨ BCDEFGHIJ વળવિમુ, I વળડિમુ. ૧૩ G પુરી ૧૪ BCFGHIJ ઉપસમ ૧૫ E ન મૂલેસુ, F ઉનમૂલેસિ. ૧૬ C મુરડી, DIJ મરડી ૧૭ D ભાજિમુ. G મારિસ ૧૮ D મહિતા, EF મહતા ૧૯ BH વલી, CDHGIJ વલઉં, F વલ. ૨૦ BCDEGH જ્ઞાનતલારહ, F જ્ઞાનતલારઇ, IJ જ્ઞાનતલર ૨૧ BCDEFGHIJ તોડમુ ૨૨ BH તલુ, CDHGIJ તલઉં, F તલ ૨૩ FIJ ગહિગહિઉ ૨૪ C ભલઉ રાઉત, D ભલઉ રાઉ, BH ભલ રાઉતુ, EGIJ ભલ રાઉત ૨૫ BCDGHIJ બોલિઉ, E બોદયઇ, F બોલિ. ૨૬ F તે ત ત ૨૭ BCH એતુ ૨૮ BC સધલુ, DGIJ સધલઉ, F સગલ, H સધલ. ૨૯ BCDHIJ વયરી ૩૦ IJ દાહ ૩૧ BCDEFGHIJ પાંચ ૩૨ BE પડયા, BDFGH પાડયા. ૩૩ BCDEFGHIJ પ્રવચન નગરી ૩૪ D પાડિઉ ૩૫ BEFGH વાખ્યા CIJ વાધિયા. D વાધિઉ ૩૬ BCDEFGHIJ કુમેલ

અર્થ^૧ વહાવ્યા^૨ તીણુ^૩ જતી^૪, સત્તહ^૫ ટાલી દીસઇ તે સતી
 ગૃહા^૬ ઘણા છંડાવ્યા ઠાણુ^૭
 વણિ^૮ જ માહિ^૯ કેલવઇ^{૧૦} વિનાણુ^{૧૧}. ૭.
 કૃતિ^{૧૨} ન તિદ્રા ધૂત^{૧૩} વખાણિ^{૧૪}, દેવ નઇ ગુરુ સારિસી^{૧૫} તે કાણિ;
 ન લહઇ જીવ અજીવ વિચારુ^{૧૬}
 વહઇ^{૧૭} પરવિ^{૧૮} નવિ^{૧૯} મેલહઇ^{૨૦} ખાકુ. ૨૧ ૮
 સાહમી^{૨૨} વહલ^{૨૩} મુખિ^{૨૪} ઈમ ભણુઇ^{૨૫}
 સગા ભગતિ^{૨૬} ધામી^{૨૭} અવગણુઇ,
 કીર્તિ^{૨૮} કાજિ વેચઇ^{૨૯} સય સહસસ, ૩૯
 કૃત્યિત^{૩૧} દેવી^{૩૨} બોલઇ વિરસ ૯
 મહા^{૩૩} મંતનઈ નહિ^{૩૪} વીસાસુ^{૩૫} પુદ્ર મંત્ર^{૩૬} ઉપરિ અભ્યાસ^{૩૭}
 કુલ સી છાલી બાહિરિ^{૩૮} રમઇ^{૩૯}, આવશ્યકની^{૪૦} વાત ન ગમઇ. ૧૦

૧ BH અર્થ^૧ ૨ F વહાવ્યાં, G વહાવ્યા ૩ BFGH તીણુ ૪ BCEFGHIJ
 યતી, D મતી. ૫ BCFEGHID સત્તહ, G નામિઇ બોલાવઇ તે યતી ૬ BCD-
 EFGHIJ ગૃહી. ૭ DEHI ઠાણુ ૮ CDEFGI વિણુ ૯ BF જમાણિ, ૧૦ BC
 કેલવઇ, G કોલિ ત્રિ. ૧૧ DEHI વિનાણુ ૧૨ BCEFHIJ ધૂતિ, DG ધુત.
 ૧૩ BCDEFGHIJ નીંદ્ર ૧૪ BCEFG વખાણિ ૧૫ BCFIJ સારિસી, DEH
 સરસી, G સિરસી ૧૬ D વિર, EHIJ વિચાર ૧૭ DE ચડઇ ૧૮ BCDE-
 FGHJ પર્વિ, I પવિ. ૧૯ C નિવિ ૨૦ BCDFGH ચૂકઇ, IJ મુકઇ ૨૧ D
 કરણુવાર, EGIJ ખાર, G પારુ. ૨૨ BCDHIJ સાહમી, F સહમી ૨૩ B
 વચ્છણુ CEH વછલ DF વચ્છલ, G વત્સલ ૨૪ BCDEFGHIJ મુખિ ૨૫
 D નવિ કરઇ, BCE ભણુઇ. ૨૬ BCFGHIJ ભક્તિ ધામી ૨૭ G સાહમી
 ૨૮ B કિર્તિ, D કીર્તી. ૨૯ IJ વેવઇ. ૩૦ BCDEFGH સહસ, IJ સહસહસ.
 ૩૧ BCEFGHIJ કૃત્યિત, D કૃત્યિત. ૩૨ BH દેવી. ૩૩ BCDEGHIJ મહા-
 મંતનઈ, FH મહામંત્રુ ૩૪ BCDEFGHIJ નહી. ૩૫ CDHIJ વીસાસ, E.
 વેસાસ ૩૬ BCDEFGHIJ કુલ ૩૭ BG અભ્યાસુ ૩૮ CDEHIJ બાહરિ.
 ૩૯ D ભમઇ. ૪૦ BCDEFGHIJ આવશ્યકની.

ભાષાસમતિ^૧ સુનાડી^૨ દુરિ^૩, તપ ઉપસમ^૪ બે વાહિયા^૫ પૂરિ;

ગમઈ શ્રંગાર^૬, ન ગુરુ^૭ ઉપદેસ,

ચોયણ^૮ દીધી^૯ આણઈ રીસ^{૧૦}. ૧૧

ઘણ પુરિખ^{૧૨} ઇમ^{૧૩} કવિયુગિ કલ્યા,

શ્રીનંદ^{૧૪} વલિ^{૧૫} થોડા^{૧૬} સા મિલ્યા^{૧૭};

તેણિ જિ^{૧૮} મુગતિ^{૧૯} જા-તા રહ્યાર^{૨૦};

તે કે મોહે^{૨૧} તણઈ જઈ અહ્યાર^{૨૨}. ૧૨

કે અવ્યાર^{૨૩} પરમેસર^{૨૪} કનહીર^{૨૫} તે ઇમર^{૨૬} કર જોડી વીનવઈર^{૨૭};

આ અનહર^{૨૮} સામીસ્યહર^{૨૯} સંતાપુર^{૩૦};

તું ઠાકુર^{૩૧} તું^{૩૨} માઇ^{૩૩} નઇ^{૩૪} બાપ^{૩૫}. ૧૩

૧ BEHJ ભાષા સમિતિ, D ભણઈ મુમતિ ૨ BCFGHIJ સ, D તઉ. ૩ D દુરિ. ૪ BCDEFH ઉપસમ. ૫ BCEFH વાહ્યાં, DG વાહ્યાં ૬ BCH શ્રંગારુ. ૭ D નઇ ગુરુ, E ગુરુ, G સદગુરુ નઉ ૮ BCH ઉપદેસુ ૯ DIJ ચોઅણ. ૧૦ C દીધાં, E દેતાં, IJ દીધઇ. ૧૧ BCH રેસુ, E રેસ. ૧૨ BCDEFH પુરખ, IJ પુરુખ. ૧૩ D મઈ, F ધણિ ૧૪ E શ્રી. ૧૫ BCDEFH બાહ, C બાહક. ૧૬ BCHJ થોડુસું, DEI થોડઉં સિઉં. ૧૭ BCDEFHJ ટલ્યાં ૧૮ BCDEHIJ તિણિ, G તીણિ જે ૧૯ BCFH મુક્તિઇ, E મુગતિઇ, GIJ મુક્તિ. ૨૦ BE આહા, CDHIJ અહા, F અહિયા, G અહા. ૨૧ B કે મોહ E તે કેઇ મોહ, F કેકે મોહ. ૨૨ B CDEGHIJ જઈ રહ્યા, F જઈ રહિયા. ૨૩ BCDEFHJ આબ્યા. ૨૪ B પરમેસર ૨૫ G કહની ૨૬ BGDEFGHIJ તે જપઇ ૨૭ B વિનહઇ, CEGHIJ બિનહઇ, F બિહન, D નમઈ. ૨૮ CGH અહમ. ૨૯ BEGHJ સ્વામી સિઉં, C સામી કિસિઉ, DEI સામીસિઉ. ૩૦ DEIJ સ તાપ. ૩૧ EIJ તું ઠાકુર. ૩૨ DEIJ તું. ૩૩ G મા, IJ માં. ૩૪ BD ન. ૩૫ BGCH બાપુ

સાધુ લોક^૧ પુષ્કાન્ધર ખારિ^૨, તું અમ્હ^૩ ભવ કંતારહ^૪ તારિ^૬;
ત^૭ નાઇ^૮ કું કીધઇ^૯ મનિ નાહુ^{૧૦}, મુગતિ^{૧૧} જાઇવા^{૧૨} કાનવિ^{૧૩} લાહુ^{૧૪}. ૧૫
હિવ દોહા^{૧૫}

ચિત્તિ^{૧૬} ચમકયઇ^{૧૭} તિષ્ઠિ^{૧૮} વચણિ, જ^{૧૯}પઇ જિજીવર^{૨૦} ચંદ;
જગુર^{૨૧} વિનવ્યઇર^{૨૨} કલિ જુગર^{૨૩} બલિહિર^{૨૪},

કિમ રે મોહર^{૨૫} નરિંદર^{૨૬}. ૧૫

તઇ^{૨૭} રિવેકુર^{૨૮} અમ્હાર^{૨૯} સાંભલીર^{૩૦}, પડતી^{૩૧} પોલિહિ^{૩૨} ખૂવર^{૩૩};
મોહ રાય દલ નિદ્દલણ^{૩૪}, કહિ^{૩૫}(૨) કાઈ વિલાંબ. ૧૬
તૂં^{૩૬} સંજમસિરિ^{૩૭} પરિણિવા^{૩૮}, મનિ^{૩૯} છઇ મોટી આસ;^{૪૦}
એહ^{૪૧} વાત^{૪૨} જઇ^{૪૩} વાકુડી^{૪૪}, તં સુણિ^{૪૫} લીલ વિલાસ. ૧૭

૧ BCFGHIJ સાહુલી, D સ્વામિ, E સાભાલિ. ૨ BD પોહારુ, DEIJ પોહારઉં, F પોહાર, G પોહારઉં, H પોહારિઉં ૩ D તું ધરઆરિ. ૪ CG તું અહમ, DEIJ તું અમ્હ. ૫ BCGHIJ કંતાર, D સસાર, E અકભાર. ૬ BCDEFGHIJ ઉતારિ. ૭ BGH તઇ, CEF તું, D તું, IJ તઉ ૮ BC નાયક, DEFGHIJ નાયક. ૯ BCEFGHIJ મનિ કીધઉ, DG મનિ કીધઇ. ૧૦ B વહુ, DGH વહુ, D બહુ, EHI વહઉં, F વહય ૧૧ BH મુક્તિઇ, CFGIJ મુક્તિ ૧૨ CD જાવા ૧૩ BCEFGHIJ કાઈ ન, D કાં નાવિ. ૧૪ BD લહુ, C લહ, EGIJ લહઉં, FH લહ ૧૫ BCEFGHIJ હિવ દૂહા, D હવઇ દૂહા. ૧૬ CDG ચિત. ૧૭ BEDHIJ ચમકિઉ, C ચમકિઉ, F ચમકીય, G ચમકિય. ૧૮ G તિથુ ૧૯ BCEF જિજીવર ચહુ, H જિજીવર ચંહુ. ૨૦ DEGIJ જગ ૨૧ BCDEFGHIJ જગડઇ ૨૨ BCF કલિયુગ, D કલિ જુગહ, EGHJI કલિ યુગહ ૨૩ BCDEFGHIJ બલિ ૨૪ C મોહુ. ૨૫ BCFG નરિંદુ. ૨૬ BCFGH તું, DE તઉ, IJ તું. ૨૭ BDEFGHIJ વિવેક ૨૮ BCDEFGHIJ ઈમ ૨૯ BCEFGHIJ સંભલી. ૩૦ BCDEFGHIJ પડતી ૩૧ BCF પોલિઇ, GIJ પોલિ. ૩૨ B બિબ, CEFHIJ ખૂબ, DG યુબ ૩૩ BCGH નિદ્દલણિ, E નિદ્દલ ૩૪ E કહિઇ (૨). ૩૫ D તું, E તુઝ, I તૂમ ૩૬ EGI સયમસિરિ, I સિરિ. ૩૭ BDEH પરિણિવા, I જીવા. ૩૮ C મનિઅ. ૩૯ G આંસુ. ૪૦ CF એ, D એહિ. ૪૧ D વાતઉ. ૪૨ BCDEFGHIJ જ. ૪૩ BCH વકુડું, D વકુડઉ, E વાકુડઉ, F વંકુડું, G વકડઉ, IJ વકઉ. ૪૪ E નિસુથુ.

સૂરહં કુલિપતિ^૧ ઉપની, આપણિ^૨ સૂરી કનન^૩;
 સૂરાવર^૪ વિણુ^૫ નવિ વરઠ^૬, એહ જિ તેહ^૭ પથનન^૮. ૧૮
 તે દેવહં કુલિ^{૧૦} હલ્લહી^{૧૧}, વારઇ વયર^{૧૨} વવાહ^{૧૩};
 અવર^{૧૪} કિસઠિ^{૧૫} તિહ^{૧૬} તે નહી, વીહઇ^{૧૭} ઇક્ક^{૧૮} પ્રમાહ. ૧૯
 તિણિ^{૧૯} પરણી^{૨૦} પગ મોકલા^{૨૧}, સુર સેવઇ મન સુદિ^{૨૨};
 ન્યાનકલા^{૨૩} નિરતી કુરઇ^{૨૪}, આવઇ^{૨૫} આ ઇઇ સુદિ^{૨૬}. ૨૦
 એહ^{૨૭} કન્યા પરણી^{૨૮} કવણુ^{૨૯} કરઇ ન કોઠિ^{૩૦} કિલેસુ^{૩૧};
 પુણ્યહીણુ^{૩૨} પામઇ નહી, સાલણુ^{૩૩} ડી સુવેસુ^{૩૪}. ૨૧
 તિહ^{૩૫} આગલિ^{૩૬} તે અગલિ^{૩૭}, પ્રગટિસુ^{૩૮} વીર ચરિતુ^{૩૯};
 તઇ^{૪૦} કન્યા પામિસુ^{૪૧} સહી, ખીણ પપલિ^{૪૨} વત્ત. ૨૨

૧ BBDEFGH કુલિ તે, G કુલિ જે, IJ કુલ તે ૨ FG આપણુ. ૩ CF કનહ, E કલ ય BCDEFGHIJ સૂરા. ૪ DFGHIJ વિણુ ૬ BCDEFGHIJ વરઠ. ૭ C તે, G તેઉ. ૮ BCDEFGHIJ પથનન ૯ BCDEFGHIJ દેવહં ૧૦ BH કિહિ, CE નઇ, F કિહઇ, G કિમ, D હ, IJ તિહ ૧૧ BCH હલ્લહી, D ફલ્લહી, G ફુલ્લહી ૧૨ BCEFH વઇર ૧૩ BCDEFGHIJ વિવાદ ૧૪ BCG અવરુ. ૧૫ BCDGH કિસ, EIJ કિસિઉ, F કિસુ. ૧૬ BFH તેહ બઉ, CGIJ તે બઉ, D તેહ બય, E તે બય ૧૭ BCDFGHIJ ખીહઇ, E ખીજઉ. ૧૮ B ઇક, D એક. ૧૯ G તિણુ ૨૦ BCEH પરિણી. ૨૧ I પગલા, J જે મોકલા. ૨૨ BCDH સુધિ, E શુદિ, F સિધિ, G શુધિ. ૨૩ BCDEFGHIJ ગાન કલા ૨૪ D હરઇ ૨૫ E આણુઇ. ૨૬ BCEFGH સિધિ, IJ સિદ્ધિ ૨૭ DG એ ૨૮ BCDEFGHIJ કારણિ ૨૯ BCDH કવણુ, G કવણિ, IJ —. ૩૦ BIJ કોઈ ૩૧ DEG કલેસ, C કલેસુ, FHIJ કિલેસ ૩૨ CFHIJ પુણ્ય હીણુ ૩૩ D સોલણુ ડી. ૩૪ D સેવ, EH સુવેસ, F સવેસુ, IJ સુવિસ ૩૫ BCDEGHIJ તેહ, F તે ૩૬ BGIJ અગલિ, CEFH અગિ ૩૭ BCE યગલઉ, D આગલઉ, GIJ અગલઉ BCEHIJ પ્રકટિયિ, DFG પ્રકટિસુ ૩૯ BCDEGH ચરિત, FIJ ચરિત્ત. ૪૦ F તય રે ૪૧ BCEFGHIJ પામિસિ ૪૨ BCDEFGHIJ પપલ.

હિવ ચઉપહી^૧

કુમર^૨ ભણુધ સામી^૩ અવધારિ,

આપણુ સલાં આણિ^૪ તે નારિ;

નામમંતુ^૫ તરહ^૬ હિયડધ^૭ ધરી,

પ્રગટિસુ^૮ કાઈ વીરહ ચરી. ૨૩

હિવ દૂપદ^૯

વાનિયડા^{૧૦} તૂર^{૧૧} અનેક, નારિ કરઈ ઉવારણા^{૧૨}એ;

પરણસીયધ^{૧૩} વીર^{૧૪} વિવેક^{૧૫}

સજન^{૧૬} હુઆ^{૧૭} ઉતાવલા^{૧૮} એ. ૨૪

કહત^{૧૯} હુતુ^{૨૦} વાધ વિકરાણ,

કહધર^{૨૧} તુપિઉર^{૨૨} હુતાસન^{૨૩} આણ^{૨૪}

ગિરિ ઉપાડક^{૨૫} વિણુર^{૨૬} આધાર^{૨૭}

કહધર^{૨૮} આણુર^{૨૯} કરવત ધાર. ૨૫

૧ BCEFGH હિવ ચઉપધ, D હવધ ચઉપધ, IJ ચઉપધ. ૨ C કુમર.
૩ BCEFGHIJ સ્વામી. ૪ D અણુાવિ ૫ B નામઈ, DF નામમત,
E નામમત HIJ નામમંતુ. ૬ B તુ, CF તુહમ, DEIJ તુરહ, G તહમ.
૭ CHF હીયડધ ૮ BCDFGHIJ પ્રગટિસુ ૯ D હવધ દૂપદ, IJ દૂપદ.
૧૦ DEFF વાનિયડાં. ૧૧ D તૂર અનેક ૧૨ BCF ઉવારણા એ, DFGHIJ
ઉવારણાં એ ૧૩ BCF પરિણીસિધ, D પરિણીસિધ, E પરિણીસિધ,
GHIJ પરિણીસી ૧૪ B વીરુ ૧૫ DEIJ વિવેક ૧૬ BCEFGHIJ સાજણ, D
સાજણ, E સાજણ ૧૭ BD હુઆ, C હઉયા, EIJ હૂઆ, FH હૂયા, G
હોઆ. ૧૮ DEF ઉતાવલા. ૧૯ B કહઅતુ, CHF કહઅત, D કહુતતિ,
E કહધ તતિ, G કહતતિ, IJ કહિં તતિ. ૨૦ BE દમું, C દસુ, DGIJ
દમતિ, F દમ, H દમું. ૨૧ BCFH કહઅ, D કહુતતિ, F કહધ તતિ, G
કહતતિ, IJ કહિં તતિ. ૨૨ BCH તપિઉ, D પીઉ, EG પીયઉ, F તપીય,
IJ પિઉ. ૨૩ BCDFGHIJ હુતાસન ૨૪ BCDHIJ ગણ ૨૫ F ઉપાડુ,
IJ ઉપાઉ. ૨૬ DEFGHIJ વિણુ. ૨૭ F આધારુ ૨૮ BFH કહઅત,
CG કહતતિ, D કહુતતિ, E કહધત, IJ કહિં તતિ ૨૯ BCDEGHIJ આણઉ,
F આધિ.

ડીલિધિ^૧ પરહલ^૨ કરઉ^૩ નિષેધ,^૪ કહધતપ સાધુ^૫ રાધાવેધુ,^૭
તઉ^૮ રાજ આણાવિય^૯ કુમારિ, સભા ભરી જિણુ^{૧૦} જોવણકારિ.^{૧૧} ૨૬
રાગ દેખ^{૧૨} ડઅડતા^{૧૩} સીહ, બે આઘ્યા^{૧૪} તવ^{૧૫} અકલ અળીહ;
નખવર^{૧૬} જિસા^{૧૭} કુદાલા^{૧૮} પાય,^{૧૯}

ભય^{૨૦} કંપાવધ પુચ્છ^{૨૧} નિહાય,^{૨૨} ૨૬
ધૂબડ^{૨૩} ધૂણધ કેસરબાલ,^{૨૪} લોક ચડચારપ ભયમાલ^{૨૫} અટાલિ;
તે બેઉ^{૨૭} મીલધ^{૨૮} અંગમ્યા,^{૨૯} સમતા ગુણિ^{૩૦} સાહી^{૩૧} નધ ઘર્યા. ૨૭
અગિ^{૩૨} જાલ^{૩૩} પીતા^{૩૪} સોહલ્લી,^{૩૫} સવ^{૩૬} વિરતિ વાચા^{૩૭} દોહલ્લી;^{૩૮}
તે તિણિ લીધી મુખિ આપણધ,^{૩૯}

બાપુ^{૪૦} (૨) સહુ^{૪૦} અધ જણુ ભણધ ૨૮

૧ CCF ડીલધ, G ડીલિ, IJ ડીલિય. ૨ I પહલ ૩ BC કરુ, F કરં.
૪ BC નિષેધ, DEFGHIJ નિષેધ. ૫ BFH કહઅત, CG કહતઉ, DIJ
કહઉ તઉ ૬ C સાધુ, DEGIJ સાધઉ, F સધુ ૭ CDEFGHIJ રાધાવેધ.
૮ CF તુ. ૯ BDIJ અણાવધ, CEH આણવધ, FG આણાવધ ૧૦ BCFH
જણિ, D જણુ, E તિહા, FGIJ જણુ. ૧૧ BCFGH જોવણ હારિ, DEIJ
જોવણકારિ. ૧૨ BCDEFGHIJ દેખ. ૧૩ BEG ડરયરતા, CIJ ડરઅરતા, D
ડરયતા, F એ ડરતા, H ડર ડરતા ૧૪ BCDGH બેઉભ્યા, EF બિઉભ્યા, IJ
એ ઉઠ્યા. ૧૫ IJ તઉ ૧૬ BDGH નરવર, CF નરવ, E નરહર, IJ નખર. ૧૭
DFGH જિસ્યા, IJ જિસ્યા ૧૮ BCGH કુદાલા ૧૯ BCDEHI ભુધ, F
ભુહિ, G ભુ. ૨૦ BCEHIJ પાધ, G પાઉ ૨૧ CDEH પુચ્છ ૨૨ BCEFHIIJ
નિહાધ, D નધવાય. ૨૩ E ધૂવડ ૨૪ BCEFHIIJ કેસરવાલિ, D કેસરઆલિ,
G કેસર વાલિ. ૨૫ DIJ ચડિયા ૨૬ BCFH ભાધ માલિ, D ભાપ માલિ, E ભાવિ
માલિ, G ભુએ માલિ, IJ ભુધ માલિ ૨૭ BCFGHIJ બેવધ, D બેવધરી ૨૮
BCHIJ તોણુ, DG તોણિ, E અ ગિધ, F અ ગમી ૨૯ BHIJ આંગી ગમ્યા, CG
અંગી ગમ્યા, D ની ગમ્યા, E આગમ્યા, F અંગમી ગમ્યા. ૩૦ B ગુણુ ૩૧ F સહી-
નધ ૩૨ D અગિ, E આગિ ૩૩ BEFH જલ, D જલિ, CGIJ જવાલ. ૩૪ F
પીયતા ૩૫ C સોહલ્લી, F સોહલ્લી ૩૬ D વાચ્યા ૩૭ F દોહલ્લી ૩૮ C આપણિ.
૩૯ DIJ આપ બાપ. ૪૦ BH જણુ સહુધ, CFGIJ જણુ સહુધ, D સહુધ ધમ, E
જણુ સહુઅધ.

પાચ^૧ મહાવ્રત પાંચઈ^૨ મેડુ; એહ^૩ વાત નઈ^૪ મકરિસુ^૫ ફેડુ;^૬
 ભુજબલિ તીણિ^૭ ઉપાડયઈ^૮ ભારુ,^૯
 તપ કરિ^{૧૦} ધીર ચલાવ્યઈ^{૧૧} ધાડુ.^{૧૨} ૨૯

બાવીસ^{૧૩} પરીસહ ઉપસઅ^{૧૪} સોલ,
 મોટા^{૧૫} વચરી^{૧૬} કરઈ કલ્લોલ;^{૧૭}

સાહસ લગઈ^{૧૮} તે તીણઈ^{૧૯} હણ્યા,
 રાઉત પાઈકર^{૨૦} સવિર^{૨૧} અણહણ્યા.^{૨૨} ૩૦

જે સંસારિ^{૨૩} અજેઉર^{૨૪} ચિરદંભ^{૨૫},
 એહ^{૨૭} જિ મંડુપુર^{૨૭} એહ^{૨૮} જિ ધંભ^{૨૯};

આઠ અક તે શબ્દિ^{૩૦} સાહારિ,^{૩૧}
 તેઅર સુભાસુભ^{૩૩} કરમં^{૩૪} વિચારિ. ૩૧

૧ C પાંચ મહાવ્રત. ૨ BDFHIJ પાંચઈ મેડુ, EG પાંચઈ મેર. ૩ C એ.
 ૪ CF તુ ૫ BEFHIJ મકરિસિ, CG મકરસિ, D મખરસિ ૬ DEH ફેર.
 ૭ BCDEFHIJ તીહ, G તિહિં. ૮ BCFEGHIJ ઉપાડિઉ, D ઉપાડય.
 ૯ DEHIJ ભાર ૧૦ BCDEFEGHIJ કરવતની ૧૧ BCDGHIJ ચાલિઉ,
 E ચાલ્યઉ, F ચાલિસુ ૧૨ CDEHIJ ધાર ૧૩ BCDEFEGHIJ બાવીસ
 ૧૪ D ઉપસઅ, F ઉપસઅ, IJ ઉપસઅ. ૧૫ D મહા. ૧૬ BCDEFH
 વઈરી. ૧૭ BDEGHIJ હલોલ ૧૮ BCFH લગ. ૧૯ BCH તીણ, D
 તિણિ, G તીણિ ૨૦ CDEFGIJ પાચક. ૨૧ D સવે, G એ ૨૨ D
 રણ્યણ્યા ૨૩ BCG સસારુ, DEFHIJ સસાર ૨૪ BCGHIJ જેઉ, DE
 જેય, F જેઅ ૨૫ BF ચિરદંભ, CG ચિરુદંભ. ૨૬ BH એહ. ૨૭
 CDEFGHIJ મંડુ. ૨૮ B એહ. ૨૯ BG થંભ, CDEFHIJ થંભ ૩૦
 BEFGHIJ જે સુષ્ટિ, D સસિ રવિ, C સુષ્ટિ. ૩૧ BCFEGHIJ સંહારિ,
 D સચારિ, E સંહાર ૩૨ B તે તઉ, CFGHIJ તેઉ, D તેય, E તિય.
 ૩૩ CCDEFGH શુભાસુભ, IJ શુભાસુભ ૩૪ CDEFGHIJ કરમં.

હેઠી દેખિ^૧ જીવનુ^૨ ધ્યાનુ^૩ ઊરધ^૪ મુક્તિ^૫ લાણી સંધાનુ^૬
તત્ત્વકલા વીધી^૭ મન વાણિ, ૮ ઇણિ^૯ પરિ રાધાવેધ^{૧૦} વધાણિ. ૧૧, ૩૨
તાં દેખી^{૧૨} ઉમાહી^{૧૩} બાલ, ૧૪ તામુ^{૧૫} કંઠિ ઘાલણ^{૧૬} વરમાલ;

પીઠરિ^{૧૭} પુહતી^{૧૮} કન્યા વલી, ૧૯

બેવાહી^{૨૦} મનિ પૂગી રલી. ૨૧ ૩૩

હિવ ધવલ^{૨૨} હાલ

પહિલહી^{૨૩} ચરિવન^{૨૪} ચિરિ હવએ, ૨૫

દીજઈ જણુ જણુ^{૨૬} વીડાં^{૨૭} જીવજીવાએ, ૨૮

લેધય^{૨૯} લગનુ^{૩૦} વધાવિહી^{૩૧} એ,

વિણુ^{૩૨} તેડા^{૩૩} સહુધ^{૩૪} આવિહી^{૩૫} એ ૩૪

૧ D દિશિઈ ૨ CF જીવનુ, DGJ જીવનહિ ૩ B બા, CDEGHJ ખ્યાન
૪ D ઊપરધ. ૫ D મુક્તિ. ૬ D સંધાની, EHIJ સંધાન ૭ C મન
વીધી, G મનિ વિધિ. ૮ BCDEFGHIJ બાણિ ૯ GIJ ઇણુ ૧૦ B
રાધાવેધુ ૧૧ BEFG વધાણિ. ૧૨ CDFGHIJ દેખી, E દેવી ૧૩ BCD-
EFHIJ ઉમાહી. ૧૪ CE બાલ, F બાલુ ૧૫ CD તાલ ૧૬ BCGHIJ
ઘલ્લણ વરમાલ, F વર ઘલ્લણ માલ ૧૭ E પિયહરિ. ૧૮ DEF પહતી
૧૯ IJ ચલી. ૨૦ BCEFGHIJ બેવાહિ, D વિવાહી ૨૧ DGHJ રુલી
૨૨ B હિવ ધવલ, CDEFGHIJ હિવ ધવલ, G હિવ ધુલ. ૨૩ CEHIJ
પહિલુ, F પહિલ. ૨૪ B ચિરવન, CFGH ચિરવન, D ચિરમન, E
અચિરવન, IJ ચિરુવન. ૨૫ BCFH ચિરહુઆએ, D ચિરહુઆએ, EIJ
ચિરહુઆએ, G ચિરહોઆએ. ૨૬ EIJ જણુ ૨૭ BCDEFFHIJ ખીડા, G
ખીજ ૨૮ BCDF જૂજૂઆએ, EGHJ જૂજૂઆએ ૨૯ BCDEFGHIJ લેઈ
૩૦ B લગનુ, C લમ, DEFIJ લગન, GH લગન ૩૧ BCHIJ વધાવિહી એ,
D વધાવીઈએ, E વધાવીયહિ, F વધાવીયં એ, G વધાવિએહિ એ ૩૨ D
તેણિ, FGJ વિણુ. ૩૩ C તેડયા. ૩૪ B સહુધ, D સહુ, E સહઅધ,
G સહ, H સહઅધ ૩૫ E આવીયહિ એ, F આવીયં એ.

પ્રવચન પુરીય^૧ વધાવણાએ,^૨ સવિ લાજઈ જૂના રૂસણાંએ,
ગેલિહિ^૩ ગાવઈ ગેરડીએ; પકવાનઇ^૪ ભરીઇ^૫ ઉરડીએ.^૬ ૩૫
વચઈ^૭ તેવડ તેવડીએ, દીજઇ^૮ પાપડ સાલેવડ^૯ વડીએ;
ધરિધ રિ^{૧૦} ફૂલ^{૧૧} કે ફેરિયએ,^{૧૨} વરવચણ^{૧૩} અમીય^{૧૪} રસુ નિતુ છુરએ.^{૧૫} ૩૬
કીજઇ મંડપ મોકલાએ, મેલ્હી^{૧૬} જઇ ચાઉરિ^{૧૭} ચાકલા^{૧૮} એ^{૧૯};
વર^{૨૦} સિંહુગારિઉર^{૨૧} રથિ ચડઇએ,^{૨૨}

વાહિન^{૨૩} રવિ અંબર^{૨૪} ધડહડ^{૨૫} એ.^{૨૬} ૩૭

૧ BCDGH પુરી, IJ પુરિય. ૨ BCDEFGHIJ વધાવણાએ ૩ BCDEFGHIJ ગેલિહિ ગાઇ, I ગેલિહિ ૪ BC પકવાન, E પકવાનિહિ, F પકવાનઇ, GHIJ પકવાને ૫ BCFH ભરિયઇ, E ભરીયઇ, IJ ભરિઇ ૬ C ઉરડીએ, G ઉરડીઇએ, IJ ઓરડીએ ૭ BCDGHIJ બઇડી, E બઇડીય, F બઇડા ૮ BCDEFGH દિઇ, E દીઇ, IJ દિ. ૯ D વડ સાલે, F સાલ, G સાલવડ. ૧૦ CH ધરિ ધરિ ફૂલ ઈકે, D ધરિ (૨) ફિલિકે, B ધરિ (૨) ફૂલકે, G ધરિ ધરિ ફિલિકે, ૧ ફૂલ કે ૧૧ BCDEFGHIJ ફિરઇએ, G ફિરએ ૧૨ BFH વરુ વચણિ, CEIJ વર વચણિ, G વચરુ વચણિ. ૧૩ B અમીરસુ, CE અમીય રસ, D અમીઅ રસ, G અમીરસિ, HIJ અમીરસ ૧૪ B ઝૂરએ, CDEFGHIJ ઝંરઇએ ૧૫ BDFG મેલીઇ, CHJ મેલીયઇ, E મેલ્હાવીયઇ, I મલીઇ ૧૬ DI વાઉરિ ૧૭ BC વાકલાએ, D વાકલાએ, G ચાકલાએ, I વાકલા. ૧૮ BCDEFGHIJ આ પ્રતોમા એક લીટી વધુ મળે છે :

“ ગુરવિસજન નિમાડિઇએ, પુરિ સાદ અવા (મા)રી પાડિઇએ ” તેમાં આ પ્રમાણે પાઠાતરો મળે છે : ગુરવિ - ગઉરવિ, નિમાડિઇ - નિમાડીએ - નિમાડિયાએ, પુરિસાદ - પુરિસાદુ, અવારી - આવારી, પાડિઇએ - પાડીય-ઇએ - પડિયએ ૧૯ B ઠર, GH વરુ ૨૦ BCDEFGH શ ગારિઉ, D સિણસારી, E શ ગારીયઇ, I શ ગારિઉ ૨૧ B ચડએ, C ચડચએ, D ચડાવિઇએ, G ચડિઉ ૨૨ DEHI વાનિત્ર, F વાનિત્રૂ, G વાનિત્રિ, J વાનિત્રિઇ. ૨૩ B રવિ અબુ, D અબર રવિ. ૨૪ CEHI ધડહડઇએ, FIJ ધડહડઇ, G ધડહડીએ. ૨૫ BCDEFGHIJ આ પ્રતોમાં એક લીટી મળે છે :

“ લાડણુ ભેતા જગ મિલઇએ, સિરિ રત્ર ચમર પાસઇએ ” આમાં આ પ્રમાણેના પાઠાતરો મળે છે : ભેતા - ભેઇવા - ભેવાવી, જગ - જગ્યુ, મિલઇએ - મિલિ એઉ, જત્ર - જત્રુ, પાસઇ - પાસિહિ, દલઇએ - દલિએ

સંજમસિરિ^૧ જગર દોહિલી^૩ એ,

ત્રિય^૪ પેખીય^૫ ગુણનિધિ ગહગહીએ;

પહુતઉ^૬ મંડપ^૭ સાસરઈએ, ૮ વર બઈઉ પ્રવચન માહર^૯ એ. ૩૮
કર^{૧૦} મેલાવઉ બિહુ^{૧૧} કરએ, ૧૨

ગુરુ^{૧૩} ભેઈસી^{૧૪} સમઉ સુ ભિચરડએ^{૧૫};

પાવક^{૧૬} પ્રતિમા પાખલીએ, ૧૭

દિધ^{૧૮} બેભી^{૧૯} પ્રદક્ષિણ^{૨૦} મનિર^{૨૧} રેલીએ. ૨૨ ૩૬-

લાડણ^{૨૩} લાડીય લહુઆડાએ, ૨૪ બેઉરપ રૂપ નિરુપમર^{૨૬} રૂપડાએ; ૨૭
દિવસ ઘણા ઉમાહિયાએ, ૨૮

આણુ^{૨૯} દિયર^{૩૦} વિહસીય^{૩૧} બિહુ^{૩૨} હિયાએ. ૪૦

૧ EG સંયમસિરિ, IJ સંયમસિરી. ૨ E જગિ, F જગુ. ૩ BCG હૂલહીએ, D વલ્લહીએ, EF ફૂલ્લહીએ, H ફૂલહીએ, IJ ફૂલહી(લહી) એ ૪ BGH ત્રિધિ, C ત્રિયુ, EF ત્રીય. ૫ BIJ પેખી, C દેખી, D દેખી, E પખીય, H પેય ૬ પહુતઉ, C પુહઉ, GHIJ પુહતઉ. ૭ BCDEGHIJ મડપિ. ૮ B સાસરએ, D સાસરઈએ, F સાસરઈ. ૯ BDHIJ માહરઈએ, C માહરએ, E માહરઈએ, F માહરઈ, G માહરિએ ૧૦ E હાય ૧૧ CD-EFG બિહુ, B બહુ, H બિહુ, IJ બિહઉ ૧૨ BCDEFHIJ કરઈએ, G કરિહિએ. ૧૩ GIJ ગુર. ૧૪ BCDFGHIJ ભેસી, E ભેસીય ૧૫ B સુઉચ્ચરએ, C સુચ્ચરઈએ, D સહિચરઈએ, E સુહિચરઈએ, F સુચ્ચરઈએ, G સુહિચરઈએ, H સુહિચરઈએ, IJ સહિચ્ચરઈએ ૧૬ I —. ૧૭ DI પાખલીએ. ૧૮ BCDEF GHI દિધ, I દિ. ૧૯ F બેય ૨૦ CHI પ્રદક્ષિણ, F પ્રદક્ષણ ૨૧ BDEFIJ મન ૨૨ BDGHIJ રૂલીએ ૨૩ BCDFGHIJ લાડણ લાડી. E લાડીય લાડણ. ૨૪ BDE લહુઆડાએ, CFIJ લહુઆડાએ, GH લહુઆડાએ. ૨૫ BCFIJ બે, D બિ, F બે, H બેહ. ૨૬ BCH રૂપિઈ, D રૂપિહિં નિરુપમ, F નિરુપમ, IJ નિરુપમ રૂપિ ૨૭ BCFH રૂપડાએ, DE રૂપડાએ, G રૂપડાએ, IJ રૂપડાએ. ૨૮ DF ભિમાહીયાએ. ૨૯ BEIJ આણુ દિહિં, CDFG H આણુ દિધ. ૩૦ B વિહસ્યાં, CDFGH વિહસ્યા, E વિહસ્યા, IJ વિહસ્યાં ૩૧ B બિહુ હિયાડાએ, D હિયાડાએ, E તેહ હીયાંએ, F બિહુ હીયાંએ, IJ બિહઉ હિયાંએ.

માવત્રઈ^૧ ઉચ્છવરે લલઉ^૨ કીઉએ, જણુ જોઈ^૩ કઉતિગ^૪ ધરિ ગયાએ;
એહ^૫ રિચ્છોહુ^૬ મ દેખિસ્યો^૭ એ,

મનરંગિહિ^૮ જોલઈ સહુ^{૧૦} ઇસઉએ. ૧૧ ૪૧

હિવ ચઉપહી^{૧૨}

ચરચ્યા^{૧૩} પૂઠિઈ^{૧૪} પ્રગટિસુ^{૧૫} પ્રાણુ, ૧૬

વીર વિવેકિહિ^{૧૭} દિનન^{૧૮} પાયાણુ; ૧૯

સુકૃત કથા તઉરે^{૨૦} વાણુ ભેરિ, ૨૧ પરદલ પાડિસુ^{૨૨} મોટઈ ફેરિ. ૨૩ ૪૨

અસિ વર જમકાવઈ^{૨૪} હહુરપ સમહાવઈ, ૨૬

સમતિ^{૨૭} કંતઉરે^{૨૮} આવઈ^{૨૯} આવઈ;

હિવ કુપક^{૩૦}

કીધઉ કટકખ^{૩૧} અરિહ^{૩૨}તિ, ૩૨ સુરા^{૩૩} મહુવડિ^{૩૪} માન^{૩૫} લહતિ ૩૬ ૪૩

૧ BCDEFGHIJ માવીત્રે, E માવીત્રિ. ૨ CDH ઉચ્છવ, G ઉત્સવ. ૩ BHIJ ક્રિયા એ, CDG ક્રીયાએ, E અતિ ક્રીયાએ, F ભલ ક્રીયાએ ૪ EF જોખ ૫ BH કઉતિગ ૬ BCDEHIJ ખહ, G ખહાં ૭ BH વિછોહુ, CDEFGIJ વિછોહ. ૮ BCGH દેખિસિઉ, DEFIJ દેખિસિઉ ૯ BCFH મનર ગિઈ, GIJ મનર ગિ. ૧૦ D સહુ. ૧૧ BC ઇચ્છુએ, DGIJ ઇસિઉએ, EH ઇચ્છુએ, G ઇસિએ ૧૨ BCEFH હિવ ચઉપખ, D હવખ ચઉપખ, G અથ ચઉપખ, IJ ચઉપખ. ૧૩ BCDH પરિચ્યા. ૧૪ CGIJ પૂઠિ. ૧૫ BCHIJ પ્રગટિઉ, DF પ્રગટી, ૧૬ પ્રગટિઉ ૧૬ CDEFGIJ પ્રાણુ ૧૭ BCFH વિવેકિઈ, D વિવેકહ, ૧૮ GIJ વિવેકિ ૧૮ BCFH દિનન, E દિધ, I દિહ. ૧૯ BH પિયાણુ, CE પીયાણુ, DIJ પિયાણુ, F પીયાણુ, G પીઆણુ. ૨૦ BCDEFGHIJ તવ. ૨૧ DF પિહિરિ ૨૨ BH પડિસિઈ, CF પડિસિઈ, D ફિડસઈ, E પડિસવઈ, GIJ પડિસિ. ૨૩ D ફિરિ. ૨૪ BC DEFGHIJ જમકાવઈ ૨૫ BCDEFGHIJ દલ. ૨૬ D સામહાઆવઈ ૨૭ BCDEFGHIJ સુમતિ ૨૮ B કે વુ વુ, CH કંવુઉ, D ક વુ, G ક થઉ, ૨૯ GIJ આવઈ ૩૦ BCDEFGHIJ — ૩૧ BC કટક બંધુ, DF કટક બંધ, E કટિક બંધુ, G કટિક બંધિ, H કટક બંધુ, IJ કટક ટંધ ૩૨ DE અરિહ ત F સદ ૩૪ BDGHIJ મુહવડિ, B મુહવડિ. ૩૫ BCGH માનુ. ૩૬ BCDEFGHIJ લહતિ

ધોર^૧ અભિગ્રહ કારકરે ફિરઇ,^૨ જોગ^૪ અંગ ગયર^૫ ગુહિ ધરઇ;
 સુભાભાવ^૬ ઉઠહિ^૭ અસવાર, રથ સહસ્ત્ર^૮ સીલંગ^૯ અદાર. ૪૪

ચહુ^{૧૦} મહાધરિ ચાપી^{૧૧} ધરણિ,^{૧૨}

ક્ષમા નમણિ ચોપી^{૧૩} ધૃતિ ધરણિ;

ખાલાવી તુમ્હિ^{૧૪} રહિજ્યો^{૧૫} લલઇ,^{૧૬}

કટકિ જાઇ^{૧૭} આવઠિ^{૧૮} જે તલઇ, ૪૫

કેડઇ^{૧૯} મૂકઇ^{૨૦} મિતુર^{૨૧} વિચાર, ૨૨

સુશ્રુત^{૨૩} ભટ કરચર^{૨૪} કથવાડુ; ૨૫

તે પભણઇ હઉર^{૨૬} રાહીયર^{૨૭} નરહુ, ૨૮

તઉ ધૃતિ જઇર^{૨૯} તુમ્હ^{૩૦} સાથિઇ^{૩૧} વહુ; ૩૨

પગખંધણ^{૩૩} તે બંધણ તે બીલ નારિ,

અરહ^{૩૪} ખૂઝંત^{૩૫} ન હોસ્થઇ^{૩૬} હારિ. ૪૬

૧ G ઘોરુ. ૨ E પાયઠ, G ફારુક. ૩ F ફરઇ. ૪ BCEFGHIJ યોગ. ૫ BCEFGHIJ ગયવર, G ગયવડુ. ૬ B શુભ ભાવ, CEH શુભાભાવ, D શુભા ભાવઠિ, G શુભ ભાવઠિ, IJ શુભાભાવ. ૭ BCDEFGHIJ ઉઠઇ. ૮ BCDEFGHIJ સહસ્ત્ર ૯ D સીલંગ, E શીલંગ. ૧૦ BCGIJ ચિહુ, DEF ચિહુ, H ચિહુઠિ ૧૧ BCDEFGHIJ ચાપી. ૧૨ BCDGHIJ ચરાણ, E ચરણિ. ૧૩ BCDEFGIJ ચોખિમ ૧૪ BFHIJ તમિહ, C તહિમ, D નઇ, G તુહિમે. ૧૫ BC રહિજ્યો, EGH રહિજ્યો, F રહિઠિ, IJ રહિયા ૧૬ D ભલ્યઇ ૧૭ BCDEFGHIJ જઇ. ૧૮ F આવય ૧૯ BCFGHIJ ફેડિ ન. DE ફેડિ ન. ૨૦ DGIJ ચુ કઇ. ૨૧ CDEGIJ મિત્ર ૨૨ BDEGHIJ વિચાર, C વિચા. ૨૩ D શુશ્રુત ૨૪ B ભટ કરઇ, CEGIJ ભટ કરઇ, DE ભટ કરઇ, F ભાટ કરઇ ૨૫ CEF કઇવાર, DHIJ કયવાર, G કઇવાડુ ૨૬ BEFGHIJ અમિહ, C અહિમ, D તુમિહ, G અહમે ૨૭ BCGHIJ રહિય, DF રહીય. E રહાય. ૨૮ DEGIJ નરહઉ, F ન રહ, H ન રહ ૨૯ DEG જઇ, H તિ જઇ. ૩૦ BHIJ તમ્હ, CG તહમ. ૩૧ GIJ સાથિ. ૩૨ DEIJ વહઉ, FG વહ ૩૩ BCH બંધણ. ૩૪ CG અહમ ૩૫ BCDEFGHIJ ખૂઝંત ૩૬ BCHIJ હોખઇ. DF હોઇ, E હોચિઇ, G આવઇ.

ઈમ બોલતી^૧ લીધી સાથિ,

તપર^૨ હથિયાર^૩ ધરણી^૪ તેય હાથિ,

જિમ એ તિમ સવિ આલ્યા^૫ વીર,

ધરણી^૬ તણી સવિ હૂં^૭ મનિ ધીર, ૪૭

સપદ^૮ હથિદેવિ^૯ વધારિઉ^{૧૦} તિલકુ, ૧૨

વીરસુ^{૧૩} આલ્યઉ^{૧૪} લેઇ કટકુ, ૧૫

ત્રહ^{૧૬}તિ ત્ર્યંબકકે^{૧૭} અપાર,

હમ હમંતિ હકુહા^{૧૮} અનિવાર. ૧૯ ૪૮

ઓં ઓ વજ્રજહંતિ^{૨૦} મંગલ સંખ,

તિગિ^{૨૧} (૨) કાલહ^{૨૨} કરધ અસંખ, ૨૩

ભિરિ^{૨૪} (૨) ભરકુઈ^{૨૫} ગુહિરી^{૨૬} ભેરિ,

આલધ^{૨૭} ફલ સવિ^{૨૮} પિહુલધ^{૨૯} ફેરિ. ૩૦ ૪૬

૧ BEH બોલતી તિ, CFHJ બોલતી તિથિ, D બોલાવી તિ, G બોલતી તે.
 ૨ E તપુ ૩ BDEF હથિયાર. ૪ D ધરિયાં ૫ F તેહ. ૬ C ચલ્યા, D
 આલધ, IJ આલિયા ૭ B ધરણી. ૮ BCDEFH હુ, GI હઉં. ૯ સપ.
 ૧૦ F હથિ દેવ, IJ હથિ દેવી. ૧૧ B વિધારિઉ, E વધારયઉ, F વધારિ,
 IJ વધારધ. ૧૨ DGJ તિલક, F તિલક ૧૩ BCH વીરસુ, D વીરસ.
 ૧૪ BCDGHIJ આલિઉ. ૧૫ CDGIJ કટક ૧૬ F ત્રહ ત્રહ ત્રહંતિ ૧૭
 BCDEFGHIJ ત્રંબક ૧૮ B હકા ૧૯ E નિવાર. ૨૦ BCEFGHIJ
 વજ્રજહ મંગલ સંખ, D વજ્રજહ સંખ. ૨૧ G તિગ (૨) ૨૨ D કાલહ.
 ૨૩ G અસંખ. ૨૪ BCGHIJ ભરિરિ, D ભરિર, E ભરર ૨૫ BHIJ
 ભિરકુઈ, C ભિરકુઈ, DE ભરકુઈ, G ભરુકુઈ. ૨૬ H ગુહરી, IJ ગહિરી.
 ૨૭ B વાલધ ૨૮ E સહ ૨૯ B પુહુલેસે, CH પિહુલે, DI પિહુલે, EF
 પિહુલધ, G પુહલધ, I પહુલે ૩૦ BCDGHIJ સેરિ.

ગામ^૧ ગામિ આવઇ લેટણા, માન દાન તિહર^૨ દીજઈ ઘણા;

પહિરઈ^૩ લોક^૪ સોનઇ^૫ ચીર,

લોઇ^૬ મ ડરિજો^૭ અમહારી ધીર.^૮ ૫૦

નાન્હા^૯ લોક ન કાઈ કહું.^{૧૦} મોહ ભિરિઆ ખાંડઈ^{૧૧} બહુ,^{૧૨}

ઇમ બોલતઈ^{૧૩} ગયઈ^{૧૪} સેતુનિ,^{૧૫}

મોહ નઈ નગરિ^{૧૬} વિખૂટી^{૧૭} ધૂનિ.^{૧૮} ૫૧

અર^{૧૯} મુખિજાણી અરિ^{૨૦} દલચાંપ, મોહ ફેકાર^{૨૧} કરઈ જિમ સાપ.^{૨૨}

આલિઈ^{૨૩} મોહરાય^{૨૪} સામહી,^{૨૫}

હયગય સાહણ^{૨૬} સંજ્ઞા^{૨૭} નહી. ૫૨

પહિલુ^{૨૮} સહણિસુ^{૨૯} વારિઈ^{૩૦} ઘણુ,^{૩૧}

ભણ્યઈ^{૩૨} ન માનઈ^{૩૩} મહંતા^{૩૪} તણુ,^{૩૫}

રાયની આકૃતિ^{૩૬} કુણહિ^{૩૭} ન માનિ,

કિમ ગયવર^{૩૮} સાહીજઇ^{૩૯} કાનિ. ૫૩

૧ BCFGHIJ ગામગામ, D ગામ ૨ BCDGHIJ તીહ, F —. ૩. EF પિહરઈ, CH પિહરઈ. ૪ BC લોક ૫ BCDFGHIJ સોનાં નઇ, H સુવન નઈ ૬ BCFGH-
HIJ કોઈ, D કુણુ ૭ BCFGHIJ ડરઈ, D ધરિસિઈ; F ડરસિઈ. ૮ G અહ-
મારી ધીર, D ધીર, F માહરી ધારિ. ૯ B લાન્હા ૧૦ BH કહું, GIJ કહઈ ૧૧
BCEH આ ખાંડ, D આ ખાંડઈ, F એખાડ, G આખાંડઈ, IJ આખાંડ ૧૨ BC-
EH વહુ, DGIJ વહઈ, F વહ ૧૩ CFG બોલતુ, H બોલઈ ૧૪ BCHIJ તે
અઈ, D તિગિ, EF તે ગિઈ, G તે ગિયઈ ૧૫BHIJ સેતુનિ, CG સેત્રનિ, DEF
સેતુનિ ૧૬ H મોહનઇ ગિરિ, IJ મોહ નગરિ. ૧૭ DFG વખૂટી, IJ ચિખૂટી ૧૮
F ધૂન. ૧૯ D વર મુખિ, E અરમુખ, H — ૨૦ H —, IJ અરી ૨૧ C ફેકાર,
E પુકારઇ, F ફેકારઇ, G પોકાર, H — ૨૨ EG સાપુ ૨૩ B આપણુ, E
આણ્યુ, H —. BCFGIJ મોહરાઈ, D મોહરાહઈ, H — ૨૫ BCDEF સામહી,
G સાહમહી, H —, IJ સાંમહા. ૨૬ F સાહણિ, H — ૨૭ BCDFGIJ સંજ્ઞા,
H —. ૨૮ DGIJ પહિલુ, E પાહિલુ ૨૯ BG સુણિસુ, D અસુણિસ, F સહણુ,
C સહણિયુ, IJ સહણિ ૩૦ IJ નિવારિઈ ૩૧ BCH ઘણુ, F ઘણુ, H ઘણુ. ૩૨
C ભણ્યુ, DG ભણિઈ, F ભણિ ૩૩ D માનઈ ૩૪ BDGHIJ મહંતા E મહંતા,
'C મહંતા. ૩૫ BCH તણુ, F તણ્ય. ૩૬ C આકૃત ૩૭ H કુણ હીન, CDH કુણહિ
નઇ. ૩૮ BEGH ગયવરુ ૩૯ BH સાહીયઇ, CDFIJ સાહીય, E સાહીય

હલ^૧ ચાલઈ^૨ સાયર^૩ ઝલઝલઈ,^૪
 મેયણિ^૫ ઠોલઈ ગિરિ ટલટલઈ;
 ત્રિન્નિ^૬ ભુવન^૭ તસુ લાય^૮ ખલલલઈ,
 રાય રાણી સવિ આવી મિલઈ. ૫૪

ખેહ^૯ કટક ની અંપાઈ^{૧૦} સૂર,^{૧૧}
 ધિણી^{૧૨} (૨) વાધઈ જિમ^{૧૩} નઈ પૂરિ;^{૧૪}

ચાલઈ^{૧૫} કટકિ^{૧૬} તલારહ^{૧૭} કહિઉ,^{૧૮}
 હલ^{૧૯} હલ્લુ^{૨૦} દિસિ આવી^{૨૧} રહિઉ.^{૨૨} ૫૫
 બિહૂ^{૨૩} હલિ^{૨૪} દિહટ^{૨૫} મેલાવઉર^{૨૬} હૂવઉ,^{૨૭}
 લડ ઝૂઝેવા માગઈ^{૨૮} ફૂવઉ;^{૨૯}

જિમ^{૩૦} (૨) પરહલ દેખઈ^{૩૧} ફાર,
 તિમ (૨) ઝમકઈ^{૩૨} કરઈ ઝૂઝાર.^{૩૩} ૫૬

૧ BCFH દલિ. ૨ BCEGHIJ ચાલે, D ચાલે, F ચાલિઈ. ૩ D સયર ૪
 BEIJ ઝલઝલઈ, CF ઝલ ઝલઈ. ૫ BCDFGHIJ મેયણિ E મિયણિ ૬ D
 ત્રિણિ, FIJ તિન્નિ, G તેણિ. ૭ BCH ભુયણ તસુ, D ભુઅણ તસ, FIJ ભૂયણ
 તસુ, G ભૂઅણ તસુ. ૮ BEHIJ લાય, C છઈ, G ભુય. ૯ BCEH કટક તિ ખેહ,
 D કટકની ખેહ, F કટકિ તિ ખેહ, G કટક ખેહ તે, IJ કટક તિ ખેહઈ ૧૦ BC-
 DEHIJ અંપાઈ, FG અંપિઈ. ૧૧ B સૂર, IJ સૂર ૧૨ BCDEFGHIJ કણિ કણિ.
 ૧૩ G યમ. ૧૪ B પૂર, G પૂરિ ૧૫ F ચાલિઈ. ૧૬ DFG કટક. ૧૭ D તલારહ,
 F તલાર. ૧૮ E કલ્લુ, F કહિ ૧૯ B છુ. ૨૦ BH દખિણ, CDIJ દક્ષિણ, F
 દખિણિ F દક્ષિણિ ૨૧ G આવિઈ ૨૨ દરલઈ, F રહિ. ૨૩ BCEFG બિહૂ,
 D બેહુ, IJ બિહઈ ૨૪ BCCEFGHIJ દલ. ૨૫ BCEFGHIJ દણિ ૨૬
 F મેલાવુ, G મેલાવ. ૨૭ B હૂયઈ, CEFIJ ફઈ, D હૂઈ, G હોઈ, H
 ફૂયઈ. ૨૮ B માગઈ. ૨૯ BCH ફૂયઈ, D ફૂઈ, EFIJ ફૂઈ, G ફૂઈ.
 ૩૦ D જેમ (૨). ૩૧ DEFGHIJ દેખઈ. ૩૨ BDEFGHIJ ઝમક, C ઝમ.
 ૩૩ F ઝૂઝાર, F ઝૂઝારુ

કટ^૧ કહ કહઈ વિવેક^૨ સુગ^૩,^૩ આપણપા^૪ તઉ^૫ આંબુ^૬ પત^૭;

હિવ અપીચયઈ^૮ તુમહારઈ^૯ હાથિ,

ચરિ ભડ ભિરડઈ^{૧૦} સાહી બાધિ.^{૧૧} ૫૭

મોહ^{૧૨} મોટઈ મનિ^{૧૩} આણુઈ^{૧૪} ધસુ^{૧૫}, સાહસ વણી ન સીગઈ^{૧૬} કિસુ^{૧૭};

રાખે^{૧૮} ભાજઈ^{૧૯} ધરૂગ^{૨૦} પ્રહારિ,^{૨૧}

સુખિ ભિદારઈ^{૨૨} સર્ગઈ^{૨૩} બારુ.^{૨૪} ૫૮

તુમિહ^{૨૫} ભણુઈ^{૨૬} નિજ^{૨૭} પ્રસિદ્ધિ^{૨૮} પ્રમાણ,^{૨૯}

એઉ^{૩૦} પવાડઈ^{૩૧} મેર^{૩૨} સમાણ;

વીર ખેતુ^{૩૩} આવઈ^{૩૪} સેતુનિ,^{૩૫}

ભિંહુ^{૩૬} ભવિષ્ય^{૩૭} ભલઈ^{૩૮} ઈહંતુ^{૩૯} જૂઝ.^{૪૦} ૫૯

૧ BDI કટક કહઈ, CGHI કટકઈ કહઈ, E કટક કહવિ, F કટકહઈ. ૨ DEGIJ વિવેક. ૩ B સમથુ, CEH સગવુ, DIJ સગવ, F સુગવ, G સુગવી. ૪ B-આ આપણુ, E આપણુ તા, F આપણુ પાં એ, G આપણુ, CDHIJ આ આપણુ. ૫ B તીવા, CDEGHIJ તા, F —. ૬ BCDEGHIJ આવિઈ, F આવિ. ૭ BC પવુ, EF પવુ. ૮ BH અપિચિ, CF અપીચિ, D અપી, E અપીચ, G અપચિઈ, IJ અપીચિ. ૯ BCFH તમહારઈ, IJ તુમહાર. ૧૦ D ભિડિઈ, F ભિરડ, H ભરડઈ, IJ ભિડઈ ૧૧ BCDFGHIJ બાધિ ૧૨ B મોહ ૧૩ B મણિ, D ધમ મનિ ૧૪ BCH માણુ ધસુ, D માણુચિઈ. E માણુ ધસઈ, F માણુ અસિ, GIJ માણુ ધસિઈ. ૧૫ BGH કિસુ, DIJ કિસિઈ, F કિસિ. ૧૬ BCDEFGHIJ રાખે. ૧૭ B ભાજવ, CE ભાજ ૧૮ BCFGHIJ ધરૂગ ૧૯ BDEHIJ પ્રહાર, C પ્રહાર ૨૦ BCDEFGHIJ ઉધડઈ. ૨૧ DIJ સર્ગઈ, EF સ્વર્ગઈ, G સ્વર્ગ ૨૨ BCDFEGHIJ બાર. ૨૩ BFHIJ તમિહ, CG તહિમ, D તુમહ ૨૮ BCFH ભેચઈ, D ભેચ તા, EGIJ ભેહ. ૨૫ G-નિજ, D — ૨૬ BCFH પ્રસિધિ, DE પ્રસિધ, G સિધિ ૨૭ BCEGH પ્રમાણ ૨૮ C નેહના ચુણુ જઈ, E એ પવાડઈ, F એઉ પવાડ ૨૯ CH મેરુ સમાણ, CE-FGIJ મેરુ સમાણ, D મેરુ સમાન ૩૦ B ક્ષેત્ર, DE ક્ષેત્ર, FGJ ખેત્ર, H પેત્ર, C ખેત્ર ૩૧ BH કહિયઈ, C કહિય, DEFIJ કહીઈ, G કહિઈ ૩૨ B સેત્રજ, C સેત્રજ, DEGIJ સેતુન, H સેત્રજ. ૩૩ ખેહ, IJ ખિહઈ ૩૪ D ભવ. ૩૫ B ભણુ, D તણુઈ, F ભવય ૩૬ BCE ઈહંતુ, DHF ઈહંતુ, GIJ ઈહંતુ નહ. ૩૭ BH જૂઝ.

પરદલ^૧ ભિડતાં^૨ જે ભાજસી,^૩

તિણ્ણિ^૪ અરિહંતુ^૫ દેવ^૬ લાજસી;^૭

રિષભદેવ^૮ દિહ^૯ મનિ ઉલ્લપ્પ^{૧૦} આપણાં^{૧૧} તે પૂરી રખઉ.^{૧૨} ૬૦

ઠહઉ^{૧૩} કુણ્ણનંધ^{૧૪} કિસિહ^{૧૫} પરિવાર,^{૧૬}

કુણ્ણ^{૧૭} નંધ હાથિ કિસુ^{૧૮} હથિયાર,^{૧૯}

તે બોલણં કાઇ^{૨૦} નથી^{૨૧} મણા, સધરખ^{૨૨} વાછઈ જઇ આપણા. ૬૧

હિવ ધવલ^{૨૩} ઢાલ

ભણ્ણં કુમર^{૨૪} અડઉર^{૨૫} તાત મુણિ વાત,

અરહ^{૨૬} છઇ^{૨૭} ઉલ્લગૂર^{૨૮} અતિવણાએ;

ભરત સગરાદિક ઘણુ અવહાત, ચક્રધર આકરી અહમ^{૨૯} કરઇએ. ૬૨

૧ BCDEGIJ પરદલિ. ૨ BCDEGIJ ભિડતઉ, F ભિડતપ. ૩ BCH ભાજિ-
સિપ, DF ભાજસિઈ, E ભાજસઈ, G ભાજસિ, IJ ભાજિસિ. ૪ BCDFGH
તીણ્ણ, EIJ તીણ્ણ ૫ DGIJ અરિહંત, F અરિહંતઉ. ૬ BCEGH દેઉ. ૭
BCDH લાજિસિપ, E લાજસિઈ, F લાજિસપ, G લાજસિ, IJ લાજિસિ.
૮ BH અષભુ દેવુ, CGFIJ અષભદેવ, D અષિદેવ, E અષભદેઉ. ૯ BC-
EFHIJ દહમનિ, DG મનિ દહઉ. ૧૦ BCFG ઉલ્લપ્પઉ, D ઉલ્લપ્પ, E
ઉલ્લઉ, H ઉલ્લપ્પઉ, IJ બોલણઉ. ૧૧ BE આપણનઉ. ૧૨ B રખતુ,
DEG રખઉ, FH રખુ. ૧૩ BCDFH ઠહુ. ૧૪ BCDEH ઠહિણુ નંધ ૧૫.
DEFIJ કિસિહ ૧૬ BCEH પરિવાર. ૧૭ કુણ્ણિ. ૧૮ BCDHIJ કિસિહ,
E કિસુ, F કિસિ. ૧૯ BGH હથિયારુ, IJ હથિયાર. ૨૦ BCDEFHIJ
ઠઇ, G ઠહિ. ૨૧ BCEGHIJ નથી ૨૨ BCFHIJ સખરખ, D સખરખ,
E સખરમ, G સખરખ. ૨૩ B હિવ ધલ્લુ, D હવપ ધલ્લ, CFHIJ હિવ
ધલ્લ, E હિવ ધવલ, H હિવ ચલ્લપ. ૨૪ BC કુમરુ, E —. ૨૫
BCDFGHIJ વડઉ, E —. ૨૬ CG અહમ, E —. ૨૭ B અરહપ,
CFGHIJ અછઈ, E — ૨૮ IJ બોલગૂ ૨૯ CG અહમ.

અરહ^૧ ઠરઇ કેસવ^૨ બંધુ^૩ તે સવિ સેવદેન સુહાવયા^૪
 કરકુંડ^૫ દોમુહ^૬ નમિસુ ભુજબ^૭ નિવલ^૮ નેહ સમાગયા;
 લણઇ ઉપસમ^૯ રાઉ દમદત્ત^{૧૦} ભડુ^{૧૧} ચીલાતી^{૧૨} પુત્ત^{૧૩}
 અરહ^{૧૪} કરઇ ઉલગ^{૧૫} ફૂરંગદૂ^{૧૬} દિદમહાર^{૧૭} નિરુત્ત^{૧૮} ૧૩

વિનઉ લણઇ ભડ^{૧૯} મેઘ^{૨૦} કુમાર,

અરહ^{૨૧} દલ^{૨૨} ગોયમર^{૨૩} ચુણ^{૨૪} નિલઉએ^{૨૫} ૨૫૨
 આગલઉ^{૨૬} સરલ^{૨૭} સંતોય^{૨૮} બરવઇ^{૨૯}

આદ્ર^{૩૦} નરવઇ^{૩૧} નંદણો;

અયમુત્ત^{૩૨} રાયહ^{૩૩} પુત્ત^{૩૪} અરહ^{૩૫} દલિ રાહિઉ રાઉ દાયણો^{૩૬}

૧ અહમ. ૨ G કેસવ ૩ F બંધુ ૪ C સુહા ૫ BCHIJ કરકુંડ, D કરકુંડ, E —, FG કરકુંડ ૬ FH દોમુહ. ૭ BDGIJ નગાઇ, CG નમ્ર, F નિમ્ર. ૮ BCFGHIJ નવલ. ૯ B ઉપસમ, CDGHIJ ઉપસમ, E —. ૧૦ BH દમદત્ત, D મનદહ, CGFIJ દમદત્ત, E —. ૧૧ D ભડ, E —, F ભડ ૧૨ BCFGHIJ ચિલાઇ ૧૩ B પુત્ત, D પૂત પૂં. ૧૪ CG અહમ, F —. ૧૫ F ઉલગ, E —, IJ ઓલગૂ. ૧૬ E —, F ફૂરંગદૂ, IJ ફૂરંગ ફૂરંગદૂ. ૧૭ BDFGHIJ દદ પ્રહાર, C દદ પ્રહાર, E —. ૧૮ E —, IJ નિરુત્તો ૧૯ BCFH ભડ, E —. ૨૦ BH મેહ કુમાર, CF મેહ કુમાર, DIJ મેહ કુમાર, E —, G મોહ કુમાર. ૨૧ CG અહમ, E —. ૨૨ BCDGHIJ દલિ, E —, F દલ ૨૩ BH ગોયમુ ૨૪ D ચુર, E —, F ચુણિ. ૨૫ H નિલુએ ૨૬ BCFGHIJ આ પ્રતોમાં એક પંક્તિ મળે છે :

“તાત-વચનિ જિણિ ત્વિ, ઉ અહંકાર, બાહુબલિ બાહુબલિ આગ-લઉએ” તેમાં આ પ્રમાણેનાં પાદાંતરો મળે છે : તાતવચનિ - તાતવચન, ત્વિજિઉ - ત્વજિઉ, તિજિઉ - જીતુ અહંકાર - અહંકારુ, બાહુબલિ (૨) બાહુબલિ બલિ ૨૭ BH આગલિઉ, CFII આદરિઉ, E — ૨૮ BCFIJ સરલ. ૨૯ BCH સંતોય. ૩૦ D ચુરવઇ. ૩૧ BCGH અદ નરવઇ, D અહ, EF —, IJ આદિ. ૩૨ F નિરવઇ, IJ નરવર. ૩૩ BH અષમુત્ત, CFGIJ અષમુત્ત, E —, D અષમત્. ૩૪ C રાય, ૩૫ CG પુત્ત, DFIJ પુત્ત ૩૬ CG અહમ ૩૭ BCFGHIJ ઉદાયણો, D અદીયણો, E —.

સમિક્તુ^૧ સારંગરપાણિ શ્રેણિક^૩ રાઉ સપ્રતિ અખએ;
થિર^૪ શૂલભદ્રુપ સુખતુ^૬ જંખૂ^૭ સેલહતથ^૮ સુદિખએ.^૯ ૧૪
કરુણાસુંદરી^{૧૦} કહધ^{૧૧} કુમારિ, મોહનઈ કલિ^{૧૨} ભુગિ જે^{૧૩} ભિડધએ; ૧૪
તસુ^{૧૫} દલિ પારધિ^{૧૬} રચઉ^{૧૭} ન અમારિ,

ધુરિ^{૧૮} લગધ^{૧૯} તે સુઅર^{૨૦} નવિ ગમધએ; ૨૧
નવિ ગમધર^{૨૨} તે સુઅર^{૨૩} તીણિ કારણિ^{૨૪} રણહરંગિ ભુરપ મદલએર^{૨૬};
પ્રિયર^{૨૭} સોગિર^{૨૮} પૂરીયર^{૨૯} નારિ, ૩૦

નિરખીયે^{૩૧} નિવડ^{૩૨} સુઅર^{૩૩} મિદલએ; ૩૪
અદલલિક^{૩૫} દેસિ અમરિ^{૩૬} કારધ, ૩૭ જીવરખ^{૩૮} સલખએ; ૩૯
કલિકાલ^{૪૦} કપણ^{૪૧} કુમર^{૪૨} નરવધ^{૪૩} વીર^{૪૪} ગહિઉ^{૪૫} નિયખએ. ૪૬ ૬૫

૧ D સમિક્તુ, E —, FG સમકિત, IJ સસિકંતુ ૨ E —, F સાર પાણિ. ૩ BCGH શ્રેણિક ૪ BCGH થિરુ. ૫ BF શૂલભદ્રુ, CD શૂલભદ્ર, E —, GIJ શૂલિ-ભદ્ર, H શૂલભદ્ર. ૬ BDJ સુખત, C સુખતુ તુ, E —, F સુખભુ, G સુખતુ, I સુ ૭ D જંખૂ, E —. ૮ CH સેલહતથ, D સેલહત ૯ B સુદિખએ, D સુદિ-ખએ, E —, F સુદખએ. ૧૦ F કરુણાસુંદરી, G કરુણા સુંદરિ, IJ કરુણ સુંદરી. ૧૧ B કહધ, E —, F કરધ ૧૨ BC કલિજુગ, D કલિયુગ, F કલિજગિ, G કાલિજગિ, H કલિજગ, IJ કલિયુગિ. ૧૩ F એ. ૧૪ B ભિડએ, C ભિડધ, DF ભડધએ, IJ ભિધએ ૧૫ F દસ ૧૬ G પારિધિ. ૧૭ BCDGHIJ સૂના મારિ, E —, F સોના મારિ. ૧૮ BCDGHIJ ધુર, EF ધુ ૧૯ BCFH લગતે ૨૦ BC-FGH મૂ, DIJ મુ, E —, ૨૧ H ગમએ, E — ૨૨ B ગમ, E —. ૨૩ DIJ મખ, E —. ૨૪ કારુણિ રહણ રંગિ, E —. ૨૫ DFG જ, E —. ૨૬ E —, F મિદલએ ૨૭ E —, F પ્રીય. ૨૮ D સોગ, E — ૨૯ BCDEHIJ પૂરી ૩૦ IJ નારી ૩૧ BIJ નિરખિય, CF નિરખીય, D નિરખી, E —, G નિરખધ, H નિર-ખિય. ૩૨ BH નિવિકુ, CF નિવકુ, G નિવિક, E — ૩૩ BCH મોગકુ, DIJ મોગર. E —, F મોહનઈ, G સોગડ ૨૪ E —, F મિદલધ ૩૫ BH અદલક, GG અદલિક, D અદલિક, E —, F અદલિક, IJ અદલક ૩૬ BCDFGHIJ અદારિ, E — ૩૭ IJ કારિય ૩૮ D જીવસખ. ૩૯ BEDFGHIJ સવદખએ ૪૦ G કલિકાલ ૪૧ CH કપણ ૪૨ BC કુમર ૪૩ F નિરવધ ૪૪ BC વીરુ. ૪૫ CGIJ ગહિય, D ગહિઅ, E —, F ગહીય ૪૬ H વિઉખએ.

ઇમ સંભાલીય^૧ નિજ પરિવાર,^૨ વીરસ^૩ વિસમ^૪ હરિ આરુહિયાએ;^૫
 પરલલ લગિ^૬ ફિરિ બલઇ અસવાર, પાખરે^૭ ધૂધરે^૮ રુણઅણુએ;^૯
 રણુઅણુઇ^{૧૦} ધૂધર ઘોર ઘણુપરિ ધુમ ધમંતિ નિસાણુયા;^{૧૧}
 અલકંતિ^{૧૨} સવલા^{૧૩} સેલ^{૧૪} પિખિય^{૧૫} પડય^{૧૬} કાચર પ્રાણુયા;
 રોમંચિ રાઉત જોડ^{૧૭} જડકઇ જરહ બંધન^{૧૮} તુટએ;^{૧૯}
 હણુહણુઇ^{૨૦} હુંકઇ^{૨૧} હરપિરે^{૨૨} હયવર પૂર જેમર^{૨૩} પહંટએ.^{૨૪} ૬૬

હિવ ફૂંડા

તં જાણી જમરૂપરૂપ ધરિર^{૨૬}, જંપઇ મોહ નરેસુ;^{૨૭}
 ભડ ભિહરે^{૨૮} તિણિર^{૨૯} પરિભિહરે^{૩૦}

જિમ તરહ^{૩૧} હોઇ મનરોસુ.^{૩૨} ૬૭

૧ BH સભાલિય, CFIJ સભાલી, E —, G સભલી. ૨ CG પરિવાર. ૩ B વિરસ, D વીરસમ, I —, J વીર. ૪ D વસમ. ૫ BCDHFH આરુહા એ, E —, G આરુહીએ. ૬ B ધ અસવાર, CDH લગ ફિરી વલઇ અસવાર, E —, F તમ ફિરી વલઇ અસવાર G લગઇ ફિરી વલઇ અસવાર, IJ લગઇ ફિરી અલઇ અસવાર. ૭ D પાખરિ, F પાખલે, G પાખર, HIJ પાખરે ૮ BCDFGHIJ ધૂધરી. ૯ B રુણુઅણુએ, DFIJ રુણુઅણુએ, E —, G રુણુ અણુએ, H રુણુઅણુએ ૧૦ B રુણુઅણુઇ ધરધરિ C રુણુ અણુઇ ધરધરિ, D ધૂધરી રુણુઅણુ, E —, F રુણુઅણુ ધધરિ, G રુણુ અણુઇ ધૂધરી, H રુણુઅણુઇ ધુધરિ, E રુણુઅણુ ધુધરિ, J રુણુઅણુઇ ધુધરિ. ૧૧ C નીસાણુયા ૧૨ BE —, CDFHIJ અલક તં. ૧૩ CG સવલ, D સબલલ, FHIJ સબબલ ૧૪ G લોહ ૧૫ BE —, D પેલી, F પિખિય, G પેખિય, H પેખિય, IJ પિક્ખિય. ૧૬ BE —, CDGHIJ પડઇ, F પઇ. ૧૭ B જોડ જડકરઇ, F જોડઇ જડકઇ ૧૮ D બંધણુ. ૧૯ BCHIJ તુટએ, E —, FG તુટએ. ૨૦ D હણુહણુઇ, E —. ૨૧ BCFGH હુંકઇ, E — ૨૨ BCH હરિપ E —. ૨૩ C જેમહ, E —. ૨૪ D પહંટએ, E —, F હુંટએ ૨૫ B મ રુપુ, C યમરૂપ, D જમરૂપ, F ય રૂપ, G અરૂપ, H યમરૂપુ, IJ જમરૂપ ૨૬ D રિ ૨૭ D મોહ નરેસ, G મેહ નરેસુ. ૨૮ FG ભિહરે ૨૯ G તિણુ. ૩૦ G પરિભિહરે, I પરિહરે ૩૧ BFHIJ તુરહ, D તુમ, E — ૩૨ BCFGHIJ નરેસુ, D નરેસ, E —.

મયભૂ^૧ મિદ્યભૂ^૨ જુગ^૩ બાહસિદ્ધિ^૪ ગદ્બિદ્ધ^૫ પ્રદ્યોત^૬;
શશિ^૭ સેદગ સોદાસિ^૮ સદિ^૯, દલવધ કીધી^{૧૦} પોતિ^{૧૧} ૧૮
કચ્છ^{૧૨} કપિલ^{૧૩} શિવભૂતિ^{૧૪} સદિ^{૧૫}, છત્રધાર^{૧૬} સંપત્તિ^{૧૭}
મહતદિ^{૧૮} પાલિકિ^{૧૯} સંગમિદિ, આપ^{૨૦} જમાલિદિ જતુ^{૨૧} ૨૯
કુચ્છી^{૨૨} કમઠિદિ^{૨૩} કઠિરવિદિ, તદિ^{૨૪} પરિવરિદિ^{૨૫} કોપ; ૨૪
પરસરામિ^{૨૬} રાવણિ^{૨૭} કીચ્છ, ૨૭ માનહર^{૨૮} ઘણ^{૨૯} આરોપ. ૩૦ ૭૦
પીઠ મહાપીઠહ^{૩૧} સખલિ, ૩૨ મહાખલિ^{૩૩} મંડિહ^{૩૪} દંભ, ૩૫
નંદિ સુભૂમિદિ^{૩૬} કોણિયહ^{૩૭} લોભ^{૩૮} સુગુરુ^{૩૯} આરંભ. ૭૧

૧ CFIJ મયભૂ, D મય, E — ૨ BCDFGHIJ મિદિહ. ૩ BDH મણિ, FGIJ
જગ, E — ૪ BH રહિ સરિસુ, CG બાહિસ્યુ, D રહસરિસ, E —, F બાહસિ,
IJ બાહસિદિ ૫ BCH ગદ્બિદ્ધ, E — ૬ BCFGHIJ પ્રદ્યોતિ, E — ૭
BCDFGHIJ સસિ સેદગ, H સસિ સેગ. ૮ BCH સોદાસિ સ્યુ, DG સોદાસિ સિદિ,
E —, F સોદામ્ય, IJ સોદાસસિદિ. ૯ CF કિધી, D કીધહ. ૧૦ D પોતિ ૧૧
BFGIJ કચ્છ, CH કચ્છ ૧૨ BCGIJ કપિલિ, H કપલિ ૧૩ B સિવભૂતિ સ્યુ,
CDIJ સિવભૂતિ સિદિ, E —, F સિવભૂતસિ, G સિવભૂતિ સિદિ, H સિવભૂતિ
સ્યુ. ૧૪ BCDFGHIJ છત્રધાર. ૧૫ DIJ સંપત્તિ ૧૬ BCGIJ મુહ તદિ, DF મુહ-
તદિ, H મુહત્ત ૧૭ BCDFHIJ પાલિકિ, G પાલમિ ૧૮ BCDFGHIJ અનર્થ ૧૯
BH જુતુ, CGIJ જુત, D જત, E જતુ, F જતુ ૨૦ BCDFGHIJ કુરડિ, E —.
૨૧ BIJ કમઠિદિ, E — ૨૨ BCDFGH તવ, E — ૨૩ BF પરિવરિયહ, G
પુરિ વરિયહ, D પરિહ, G પરિ વરિવરીહ E — ૨૪ CFH કોપ, E —. ૨૫
BEH પરસુરામિ, D પુરિસરામ, E —, G પુરસરામિ, I રસુરામિ, J પરસુરામ
૨૬ E —, F રાવણ ૨૭ BCGH કીચ્છ, D કીહ, E —, F કીધહ, IJ કિહ.
૨૮ CFIJ માન, E —. ૨૯ CFIJ ઘણહ. E — ૩૦ BGFH આરોપ, E —.
૩૧ BCGHIJ મહા પીઠિદિ, D મહા પીઠહ, E —, F મહાપીઠહિ ૩૨ D
સખલિ, E —, FG સખલ ૩૩ C મહાખલ, E —. ૩૪ E —, F મંડીય, G
મિદિહ. ૩૫ DFIJ દંભ ૩૬ BCH સુભૂમિદિ, D સુભુમ, E —, F સુખંભુદિ.
૩૭ DG કોણિયહ, E —, F કૂણિયહ ૩૮ BCH લોભ, F લેભ. ૩૯ B ગુરુ-
ચારંભ, CD સુગુરુચારંભ, E —, F સુગરુચારંભ, G સુગરુ આરંભ, H સુગુરુ-
ચારંભ, IJ સુગરુઆરંભ.

હિવ ચઉપહી^૧
 વસીઠ^૨ ફિરિયા વિહુ^૩ ઠરિવા^૪ સંધિ,
 વિસઠા^૫ લઉં પુણ^૬ નાવ્યઉ^૭ બંધિ;
 ખેત્ર^૮ નિપાચુ^૯ ખિપક^{૧૦} ઐથિ,
 મોહ વિવેક^{૧૧} તિહાં આરેણ^{૧૨}, ૭૨
 હિવ^{૧૩} ખેઉં હલ આલ્યા^{૧૪} ચડી,^{૧૫}
 હાક ન મેલહઈ^{૧૬} ફવઈ^{૧૭} ધડી;^{૧૮}
 કંસાક્ષા જિમલ્લ^{૧૯} આફલ્યા, ગયવર^{૨૦} (૨) સિરસી^{૨૧} મિલ્યા. ૨૨ ૭૩
 રથુ^{૨૩} રથિ પાયકુ^{૨૪} પાયકિ જુડઈ^{૨૫}
 થોડઉર^{૨૬} થોડાર^{૨૭} સરસી^{૨૮} બિડઈ,
 ઉડિઉર^{૨૯} થોડુ^{૩૦} ન પયસઈ^{૩૧} કોઈ, ૩૨
 મૂઝઈ^{૩૩} રાઉત પૂરઈ રોસિ. ૭૪

૧ BCFGHIJ હિવ ચઉપઇ, D હવઇ ચઉપઇ. ૨ BCD FHIJ વિહુ ફિરિયા, G વિહિટ ફિરિયા ૩ BCDH બિહુ, E —, F હિવ, G બહુ, IJ બિહઉં. ૪ G ઠવા ૫ BCH વિહાલ, DGIJ વિહાલલ, E —, F વિહાલ. ૬ FGIJ પથિ ૭ CDGIJ નાવિઉ, E —, F નવિ આવઇ ૮ B ખેત્ર, CD-FGIJ ક્ષેત્ર, H ક્ષેત્ર. ૯ BCHIJ નીપાચુ, DG નીપાચઉ, E —, F નીપાચી ૧૦ BCFGHIJ ક્ષિપક ઐથિ, D ક્ષિપક ઐથિ, E — ૧૧ G વિવેક, E —. ૧૨ BCD FGIJ આરેથિ, E —. ૧૩ BCD FGH તઉ ખેવઇ, IJ તઉ ખેહ, E —. ૧૪ IJ આલ્યા. ૧૫ D ચડી. ૧૬ D મૂહ, CDGH મૂકઇ, IJ મૂકઇ, E —, F મહકઈ. ૧૭ BCD FGIJ ફવઇ, E —. ૧૮ D ચડી, E —. ૧૯ G યમ, E —. ૨૦ BCHIJ ગયવર ગયવરિ, F ગયવરિ ગયવરિ, E —. ૨૧ BCD FGIJ સરિસા, E — ૨૨ IJ મિલ્યા. ૨૩ D રથરથિ, G રથિ (૨), IJ રથિરથુ. ૨૪ DHIJ પાયક, G પાયકિ. ૨૫ B જુડઇ, DGI જડઇ, FJ જુઝઇ ૨૬ F થોડુ. ૨૭ BCFGHIJ થોડઉ, E — ૨૮ BGIJ સરિસઉ, C સરિસ, D સિઉ રસિ, E —, F સરિસિઉ ૨૯ BCH ઉડયુ, DGIJ બિડિઉ, E —, F ઉડિ. ૩૦ DFGHIJ લોહ, E —. ૩૧ BDFGIJ નપસઇ, C નપઇ, E પઇસઇ ૩૨ BCD FGIJ કોસિ. ૩૩ IJ મૂઝઈ.

બાધી વયણિ^૧ ગયણિ ઠાઠરી, ^૨ રિવકર^૩ મૂકયા^૪ તિણિ આવરી;
 ધાડા^૫ ઝલકઈ વિજુલ^૬ જિસા,^૭ સહુડતણાં મન તીણઈ^૮ કસ્યા.^૯ ૭૫
 પાયક પઠિઈ^{૧૦} સરની સેજિ,^{૧૧} તિહ^{૧૨} ઉપરિ અપછરનાં^{૧૩} હેજ;
 રુધિર પૂરિ રથ તાણ્યા બાઈ. સિર^{૧૪} તૂંટઈ^{૧૫} ઘડઘસમસ ધાહિ.^{૧૬} ૭૬
 તેજી તુરંગમ^{૧૭} ન સાહ્યા^{૧૮} રહઈ; પરદલ માહિજ^{૧૯} ફૂટી^{૨૦} વહઈ;
 વિહુ^{૨૧} કુમરાહ^{૨૨} લાગુ^{૨૩} સંઆમુ, ^{૨૪}

તઉર^{૨૫} વયરાગિહિર^{૨૬} જીતઉર^{૨૭} કામુ.^{૨૮} ૭૭

પુરુષ^{૨૯} કારિ સંહરિઉ પ્રમાહ,^{૩૦}

સીલિ^{૩૧} ટાલિઉર^{૩૨} મનનઉર^{૩૩} નાહુ,^{૩૪}

જીપશમ^{૩૫} કોધિહિ^{૩૬} કિયઉર^{૩૭} સંહારુ,^{૩૮}

વિનય^{૩૯} વીરિ વારિઉ અહંકારુ.^{૪૦} ૭૮

૧ BCDFGHIJ બાણિ, E — ૨ D ટાવરી, E — ૩ BCDFGHIJ રવિકર, E —
 ૪ IJ મુકયા. ૫ BCFGHIJ ધાડાં. ૬ BDH વીજુલ, C વીજલી, E —, FIJ વીજલ,
 G વીજલિ ૭ BCDFH જિસ્યાં, G યસ્યાં, E —, IJ જિસિયાં ૮ BGH તીણુ,
 C તીણી. ૯ D વસ્યા, E —, IJ ઠસિયાં ૧૦ E —, IJ પુઠઈ ૧૧ BCDFGHIJ
 સેજ, E —. ૧૨ BCDFGHIJ તીહં, E —. ૧૩ BCDH અપસરનાં, F ઉપસર,
 G અપસર, IJ અપઅછર ૧૪ BFH સિરિ, E —, G શર ૧૫ BFGH તૂંટઈ,
 E —. ૧૬ BCDFGHIJ ધાઈ ૧૭ BCGH તુરંગ, E —. ૧૮ D સાહ્યા, F સાહિયા,
 G ન સાહ્યા, IJ ન સાહિયા. ૧૯ BCDGH માહિ, E —, F માહિઈ, IJ માહઈ. ૨૦
 B ફૂટી વહિ, D ફૂટી નષ્ટ વહઈ, E — ૨૧ BCDF બિહુ, E —, G બિહ, H
 બિહુ, IJ બિહઉ ૨૨ BDFGHIJ કુમર, C કુમરુ, E —. ૨૩ BCGIJ લાગઉ,
 D લોગઉ, E —, FH લાગુ. ૨૪ CDFHIJ સંઆમ, E —. ૨૫ BCDFGHIJ તાં.
 ૨૬ B વધરાગં, CFH વધ રાગિઈ, D વધરાગિહિ, GIJ વધરાગિ. ૨૭ B જીતુ,
 E — ૨૮ DFII કામ. ૨૯ D પુરુષાકારિ, F પુરખાકારિ, IJ પુરખાકારિ ૩૦ CD-
 GIJ પ્રમાહ ૩૧ BCFH સીલિષ, D સીલિહિ ૩૨ I ઉના. ૩૩ B મનનઉ, CFH
 મનુ, D મનહ, E —, I (ઉનમા)દ નહિ ૩૪ C વાદ, DGHII નાદ. ૩૫ BCH
 ઉપશમિ, DIJ ઉપસમિ ૩૬ BCDHIJ કોધહ, E —, F કોધ, G કોધિ. ૩૭ BH-
 IJ કિઉ, C કિયુ, D કોધહ ૩૮ D સંહાર, F સિહાર, DIJ સંહાર ૩૯ C વિનય,
 E —. ૪૦ BH અહંકારુ, E —.

સરલિહિ^૧ દંભ^૨ છડાવ્યહ^૩ થોભુ^૪

સુખ^૫ સંતોખિહિ^૬ સાધ્યહ^૭ લોભુ^૮;

રાગદ્વેષ^૯ સામાયક^{૧૦} વરી,^{૧૧}

કરમ^{૧૨} મહાભડ તપી^{૧૩} સંહરી^{૧૪} ૭૬

નિરિતક^{૧૫} વારિહ વસ્તુ^{૧૬} વિચારિ,^{૧૭}

કરુણા^{૧૮} પારધિ નાસી મારિ,^{૧૯}

ખિણિ^{૨૦} (૨) પૂટી^{૨૧} મોહહર^{૨૨} ખેલ,^{૨૩}

સગલધર^{૨૪} કટકિ પડી તહર^{૨૫} ભેલિર^{૨૬} ૮૦

દલવધર^{૨૭} વિણુ^{૨૮} હહર^{૨૯} સૂનુ^{૩૦} હુવહ,^{૩૧}

નાહહર^{૩૨} ભધ હસધ^{૩૩} દિસિ જુજૂઅહ,^{૩૪}

તહ આપણુપધ^{૩૫} આવધ^{૩૬} મોહ^{૩૭}

તિણિ રણિ^{૩૮} માંડચહ^{૩૯} ભધ સાડોહ^{૪૦} ૮૧.

- ૧ BCFH સરલિધ, D સરલઈ, G સુરલિં, E —, IJ સરલિં ૨ BCFGH હુ
૩ BCDGHIJ હડાવિહ. ૪ BCDGHIJ થોભ ૫ BC સુખિ, DFIJ સુખિ H
સુખ ૬ BG સંતોખિં, CDFH સંતોખિઈ, E —, IJ સંતોખિ ૭ BCDGHIJ
સાધિહ, E —. ૮ BCDEFGIJ લોભ ૯ D રાગકુત વેષ ૧૦ BCH સામાયકિ, D
સામાયિક, E —, F સામાયક, GIJ સામાયકિ. ૧૧ BC વચ્ચા, DFHIJ વરિયા,
G વરિઆ. ૧૨ BCDGHIJ કરમ. ૧૩ BCDGHIJ તપિ ૧૪ CFHIJ સંહરિયા,
BDG સંહરયા. ૧૫ BCDGHIJ નારિતક. ૧૬ IJ વસ્તુ (સ્તુ) ૧૭ D
વિચાર ૧૮ F કરુણા. ૧૯ BCDGHIJ સૂના, F સોના ૨૦ B ક્ષિણિ (ર),
CDGHIJ ક્ષણિ ૨૧ BCDHIJ ખૂટી, G પૂટી. ૨૨ CFIJ મોહની. ૨૩ BDFIJ
ખેલ ૨૪ BH સધલી, CDFHIJ સધલધ. ૨૫ G તવ ૨૬ BCDGHIJ ભેલ ૨૭
C બલવધ ૨૮ CDF વિણુ ૨૯ CDFGIJ દલ ૩૦ CG સૂનહ, D સૂનહ, F
સૂન, IJ સૂનહ. ૩૧ BD હુહ, CHIJ હુહ, E —, F હુય, G હોહ. ૩૨ BH
નાહુ, D નાહહહ ૩૩ BCDGHIJ દિસો દિસિ, E —, G નિસોદિસ ૩૪ BC
જુહ, GHIJ જુહ, E —, F જૂ જૂય. ૩૫ CF આપણુધ, E — ૩૬ BCDGHIJ
ભિહિહ ૩૭ BCH મોહ, E —. ૩૮ B રિણિ, E — ૩૯ BDGHIJ માંડિહ,
E — ૪૦ BCH ડોહ, E —.

કુમર સવે તિથિ દિગ્દિહિ^૧ કલ્યા, બર્ધર મહાધર પાલા પુલ્યા;^૨
સેલહત્ય^૪ સિરિ દિદ્ધપ પ્રહાર,^૬

સમકચ્છ^૭ સ્યહિ^૮ લિયહિ^૯ ફરિ તલાર.^{૧૦} ૮ર
તિથિ^{૧૧} દિગ્દિહિ^{૧૨} કો ન^{૧૩} સક્ષં ચડી,

તિહસ્યહિ^{૧૪} કોઇ^{૧૫} ન સ'કડ^{૧૬} લિહી;^{૧૭}

ઇમ'દ દેખી^{૧૮} જિન મનિર^{૧૯} દ'હોહુ,^{૨૦}

વિવેકુર^{૨૧} રાઉ તઉર^{૨૨} કરઇ કલોહુ.^{૨૪} ૮૩

હિવર^{૨૫} બોલી બોલઇ

તઉ વિવેકુર^{૨૬} રાબર^{૨૭} સામહી, સ'આમાંગહિર^{૨૮} આવ્યહર^{૨૯};

આવતહિ^{૩૦} મોહરાબ^{૩૧} બોલાવ્યહિ^{૩૨};

અહો વિવેકુર^{૩૩} નહાસિ^{૩૪} નાસિ, મ રહસિ^{૩૫} ભાઇ તણુઇ^{૩૬} વિસાસિ;^{૩૭}

રિણુક્ષેત્રિ^{૩૮} ચડયા ક્ષત્રિય^{૩૯} ન ગણુઇ^{૪૦} બાપુનઇ^{૪૧} ભાઇ. ૮૪

૧ BCFH દણિઇ, DGJ દણિ, E દણઇ ૨ E બધ. ૩ DF પલ્યા. ૪ CF સેલહત્ય, E સેલહત્ય ૫ BCFH દિધુ, DG દિધ, E દિધુ, IJ દિદ્ધ. ૬ BCGH પ્રહાર, E પ્રાર ૭ B સમિકિતુ, CHDJ સમિકિતિ, DFG સમકિત, E સમકિતુ. ૮ CEIJ રચુ, DG સિહિ, F સિં. ૯ BH અહિ, C યુ, DEGIJ ગિહિ, F ગિં. ૧૦ BH ફરિ તલાર, D ફરિ તલા ૨ ૧૧ BDEGH તેહ, CFIJ તે ૧૨ BD-HIJ દિગ્દિ, CEFG દિગ્દિ. ૧૩ BCEGHIJ કોઇ ન. ૧૪ BH તેહસ્યહિ, C તેહસ્ય, DGIJ તેહ સિહિ, E તેહસહિ, F તેહસિં. ૧૫ F કો ન ૧૬ BCDEGHIJ સક્ષં, F સક્ષં ૧૭ EF બડી ૧૮ E ઇચુ ૧૯ BFH દેખી, D દેપ. ૨૦ BGH નિજ દલિ, CFIJ નિજદલ, D નિજ, E નિજિ. ૨૧ DEFGIJ દહોલ ૨૨ BCDGHIJ વિવેક ૨૩ C તઇ, E તિહ. ૨૪ CDEF કલોલ, GIJ કલોલ ૨૫ BCFGHIJ હિવ બોલી, D હવઇ બોલ, E હિવ બોલ ૨૬ CDFGHIJ, વિવેક. ૨૭ D રાઉ. ૨૮ D તઉ સ'આમિ. ૨૯ BDFGH આવિહિ, CIJ આંચુ ૩૦ BCH આવતુ જિ E આવિહિ તઉ જિ, FG આવતહિ જિ, IJ આવતુ જિ ૩૧ D મોહ ૩૨ BCDEFGHIJ બોલાવિહિ. ૩૩ BCDFGHIJ વિવેક. ૩૪ BC-DEFGHIJ નાસિ. ૩૫ EH રહસિ. ૩૬ C તીણુઇ, E તઉ ૩૭ BCFGHIJ વીસાસિ. ૩૮ BGHIJ રચુ ક્ષેત્રિ, C રચુ ક્ષત્રિ, D રચુક્ષેત્રિ, EF રચુક્ષેત્રિ ૩૯ C ક્ષત્રેય, D ક્ષત્રીનઇ, F ક્ષત્રીય ૪૦ E ન ગણુ, F ન ગણુઇ, G ન ગિણુઇ. ૪૧ CEG બાપુ ન, D બાધિવ, FIJ બાપનઇ.

એહ વાતની પ્રસિદ્ધિ આગઈ, રિષિદેવ^૧ તણુધર^૨ નાંદણિ^૩ નિપાઇ,^૪
ભાઈ^૫ તઇયઈ^૬ ઘાઠઉ^૭.

જઇયઇ^૮ કુસમસર^૯ ભય^{૧૦} જીવ લેઈ^{૧૧} નાઠીર,
પુ^{૧૩} તોઇ ડિલિ^{૧૪} કુવલઉ,^{૧૫}
તાહરઉ^{૧૬} પરિવાર^{૧૭} પણિ^{૧૮} સીયલઉ,^{૧૯}
મુત્ર^{૨૦} દિગવિજય^{૨૧} કરતાં ત્રિભુવર^{૨૨} ક્રીટી^{૨૩} યાઈ ત્રિન્નિ^{૨૪} પાડ,^{૨૫}
આપણા કેતા^{૨૬} ઠહું^{૨૭} તુઝર^{૨૮} આગઈર^{૨૯} પવાડા. ૮૫
હિવ દ્રાટિકર^{૩૦}

આદીસરનઉ^{૩૦} પોત્રઉ^{૩૧} હુવઉર^{૩૨} મરીચિ^{૩૩}

વાહિઉ^{૩૪} સુમઇ^{૩૫} ગંજિય^{૩૬} ગોત્ર નીચિ,^{૩૭}

૧ BCDEFGHIJ શ્રી ઋષભદેવ. ૨ BCDEFGHIJ તણે. ૩ BCEGHIJ નદિન,
D નંદિન, F નદને ૪ B નેપાઇ ૫ BCDEG ભાઈયા F અહો ભાઇ, H ભાઇ
તાં, IJ ભાઇઆ. ૬ B પુ તઇય, CEH વૂ તઇય D વૂ તહિ, F વૂ નઇય, D
વૂ તહીય, IJ તઉ તહીય ૭ F ઘાઠુ, H ઘાઠિ. ૮ BH જઇય, C નઇય, D
જહિ હુઇ, F જઇય, G જહીય, IJ જહીય. ૯ BCFH કુસમસર, કુમરસર, E
કુસમસરિ, G કુસમસુ ૧૦ BDH ભઇ, C ભયે, E ભરઇ, G ભિ ૧૧ BCE
જીવ. ૧૨ CF નાઠુ, IJ નાઠો ૧૩ BC વૂ તોઇ, D વૂ, EH વૂંતો, F તોઇ,
G વૂ ધતે, IJ તઉ તોઇ. ૧૪ BCFH ડીલઇ, D મૂઝિહિ, E ડીલઇ, G ડીલિ,
IJ ડાલિ ૧૫ BCF કુવલઉ DFG કુઅલઉ, H કુવલઉ, IJ કુઅલઉ. ૧૬ C
તાહરુ, D તાહરઇ ૧૭ BCH પરિવારુ. ૧૮ BEH પુણુ, D ઇઇ, CFIJ —, G
પણિ ૧૯ BCF સીયલુ, DH સીયલઉ, E સીઆલઉ, G કુઅલઉ, IJ સીયલઓ
૨૦ DIJ મઝ ૨૧ BCEGHIJ દિગ્વિજય ૨૨ BH ત્રિન્નિ જીવન, C તિન્ન
જીવન, D ત્રિણિ જીવન, GE ત્રિભુવન, FIJ તિન્નિ જીવન ૨૩ B ફેટી ૨૪ CFIJ
તિન્નિ, E જિણિ, G ત્રણિ ૨૫ BCDEFGHIJ પાડા ૨૬ C કેતા ઠહું, DG
કેતા ઠહઉ, E કેતલા ઠહઉ, F ઠહું કેતલા, IJ ઠહઉ ઠહઉ કેતલા ૨૭ F વુ,
F ઝ ૨૮ BCDEFGHIJ આગલિ. ૨૯ BCDFFGHIJ હિવ કાભય. ૩૦ BH
આદીશ નહિ, CFGIJ આદીશનુ, DE આદીસર નહિ. ૩૧ BCFH પૌત્રુ, DIJ
પૌત્ર, E પુત્ર, G પુત્રા ૩૨ BCH હુયઉ, D હુઉ, E FIJ ફૂઉ, G હોઉ ૩૩ F
મિરીચિ, G મુરીચિ ૩૪ BGH ધાત્પઉ, CD ધાતિઉ, E ધાલઉ, FIJ ધાતુ
૩૫ D સમઇ ૩૬ D ગંજી, E —, IJ ગંજીઉ. ૩૭ BEFGHIJ ગોત્રિ નીચિ,
D ગોત્ર નીયઇ.

શ્રીવીરનઉ^૧ જે કહિય^૨ જમાઇ^૩,
જમાલિ^૪ તે મેલ્લિઉ મઇ પબઇ.^૫ ૮૬

મઇ પાહચઉ^૬ પાપ^૭ તણુઉ અનીકે,^૮
ત^૯ મુક્ત લાંબચઉ^{૧૦} ભડુ^{૧૧} કંઠરીકે;^{૧૨}

રહિયો^{૧૩} સદા શ્રેણિક^{૧૪} તૂ^{૧૫} નીરોપી,^{૧૬}
ધાત્યઉ^{૧૭} સુમઇ^{૧૮} તાં^{૧૯} નરકાંધર^{૨૦} કૂપિ.^{૨૧} ૮૭

વવેકુ^{૨૨} બોલઇ સુણિ મોહ ભાઇ,
તઇ તઉર^{૨૩} દિવાડી^{૨૪} નિજ પડિતાઇ;

ખડુખવેર^{૨૫} છુહર^{૨૬} તણુર^{૨૭} પ્રમાણુ,^{૨૮}
તે આપણુ^{૨૯} કાંઇ^{૩૦} કરઇ વખાણુ.^{૩૧} ૮૮

૧ BCFH તુ ૨ CDEHIJ કહીઇ, G કહીયઇ, H કહિયઇ. ૩ E જમાઇ.
૪ E જમાઇલિ ૫ E મ પ બઇ ૬ BDEHIJ પાહવી, C પાહવિઉ, F
પાહવિ, G પાહવુ ૭ BH પાપતણુ, E પ તણુ, F પાપ તણુ, IJ પાપ
તણુઉ ૮ BCGGH અનીકે, DEIJ અનીકે ૯ BH તું ભકતુ, CEIJ તું
ભકત, D તું ભકત, F તું ભકિત, G તઇ ભુક્ત ૧૦ BCDEGHIJ ભાનિઉ,
F ભાં ૧૧ CDEFGIJ ભડ. ૧૨ BCH કંઠરીકે, DEIJ કંઠરીક, E રીકે,
G પુડરીક. ૧૩ BCDEFGHIJ રહિઉ ૧૪ BEH શ્રેણિક. ૧૫ E તું ૧૬
BCDEFGHIJ નિરોપિ. ૧૭ BG ધાત્યઉ, C ધાત્ય, D ધાલિઉ, E ધાલિ,
F ધાત્ય, H ધાત્યત, IJ ધાતિઉ ૧૮ DF સમઇ. ૧૯ C નિ, D વા, F-
૨૦ F ન કાધ, I ન(૨) કાંધ. ૨૧ D કુપિ ૨૨ EEHIJ વિવેક ૨૩
BCDEFGHIJ તા ૨૪ BCFH દિવાડી, D દેવાઇ, E દિવાંડી. ૨૫ BC-
GHIJ ખડુખવે, D ખરઉ ખલે, D ખડુખવે, F ખરં ખવે. ૨૬ C નીહ, E
જેહ. ૨૭ E તણુ, G તણા. ૨૮ CDIJ પ્રમાણુ, E પ્રમાણું, F પ્રમાણા.
૨૯ DEGIJ આપણુઉ, F આપણું. ૩૦ E તું કાંઇ. ૩૧ CFH વખાણુ,
DI વખાણુ, EG વખાણુ.

મૂંસીયલા^૧ નહિ^૨ મ કરે વિસાસો,^૩
 સીલી^૪ નદી પવંત હૂંધ^૫ વિણાસો;^૬
 વાધ્યા વિ-હંધ^૭ આપણિ એક કામિ,^૮
 એ એતલહિ^૯ બોલિસિ^{૧૦} કીણિ^{૧૧} કામિ. ૮૬
 પટ્ટ^{૧૨} પંડ જૂમંડલ^{૧૩} જેણિ^{૧૪} સાધી,
 ચપૂણ^{૧૫} લીલા ભરતેસિ^{૧૬} લાધી;
 જે તપ^{૧૭} કણ્ઠ^{૧૮} વંધણિ^{૧૯} વદ^{૨૦} હૂંતહિ,^{૨૧}
 મૂં ઉલગી^{૨૨} તે મુક્તિ^{૨૩} પહૂંતહિ.^{૨૪} ૯૦
 સુતાહરહિ^{૨૫} ભક્ત^{૨૬} દિહ પ્રહાર,^{૨૭}
 મધ ઉલગી^{૨૮} ભવ^{૨૯} પૂરિ તારિ;
 જે તૂં^{૩૦} ગમ્યહિ^{૩૧} ચિત્તિ ચિલાઈ^{૩૨} પુત્તો,^{૩૩}
 મધ ઉલગી^{૩૪} તેહ ફિરિહિ^{૩૫} ચરિત્તો.^{૩૬} ૯૧

૧ DIJ મૂં. ૨ CFIJ નું. ૩ BEG વીસાસો, CDFHIJ વિસાસ. ૪ DF સીલી, E
 સીલા. ૫ B રધ, CHIJ રહધ, DE નધ, F રહં. ૬ BCFG વિણાસ, DFHIJ
 વિણાસ ૭ BCDEHIJ બિન્હધ, F બિહનધ, G જબહિં ૮ D નામિ ૯ B એ તધ,
 C એ તધ, F એ તધ. ૧૦ E બોલિસિહં, F બોલિ. ૧૧ BEH કહણિ, C
 કહણ, D કુણ, FG કૂણ, IJ કુણા ૧૨ B પટ્ટ પંડ, C પટ્ટ પંડ, D પટ્ટ પંડ, E
 પટ્ટ પંડ FGIJ ખટ્ટ પંડ, H પટ્ટ પંડ. ૧૩ BEH જૂમંડલ, D જૂમંડલ ૧૪
 BCFEFGHIJ જણિ. ૧૫ D ભરતેસિ, E ભરતેસિ, IJ ભરતેસિ. ૧૬ D જધ તધ,
 F જે તે, G જે તૂં. ૧૭ BCDFGHIJ કણ્ઠ ૧૮ BCFGHIJ બંધનિ, D બંધણિ, E
 વંધનિ. ૧૯ BC બધ, DEGH બધ, F બહુધ, IJ બધ. ૨૦ BDIJ હૂંતહિ. ૨૧
 BCEFGHIJ તે મૂલગધ, D તે મૂલગધ ૨૨ BCDFEFGHIJ મુક્તિપૂરિ ૨૩ D
 પહૂંતહિ. ૨૪ BF સુતાહર, G જે તાહરહિ. ૨૫ BEFH ભક્ત, G જુકટ ૨૬ BD-
 EFGHIJ દહ પ્રહારિ, C દહ પ્રહાર ૨૭ IJ જોણગી. ૨૮ BIJ જયહિ ભવપૂર પારિ,
 C બિહિ ભવપૂર પારિ, D ગિહિ ભવપારિ ચેલિ, E જયહિ ભણિ કુણ, F જય ભવ
 પૂરિપારિ, G ગિહિ ભવપૂર ચારિ, H જયહિ ભવપૂરિ પારિ. ૨૯ D તૂં. ૩૦ C ગમ્ય,
 DFGIJ ગમિહિ, E — ૩૧ G ચિલાતિ, E —. ૩૨ BCFH પુત્ત, DG પુત્ર,
 E —, IJ પુત. ૩૩ BCFH ઉલખિધ, E —, GIJ ઉલખિ ૩૪ D ફિરિહિ, E —,
 ફિરિય, G ફિરિહિ. ૩૫ BCFH ચરિત્ત, DG ચરિત્ર, E —, F બિ ચિત્તિ, IJ ચરિત.

ધાવ્યઉ^૧ ધણુઉ^૨ તઇ રહનેમિ^૩ આગઇ,
 તે આભુ^૪ ભગ્યઇ^૫ મુઝ^૬ પૂઠિ લાગઇ
 કેતા કહુ^૭ પાયક તેઠ પ્રસિદ્ધ,^૮
 મઇ બૂઝવી^{૧૦} નિવૃત્તિ^{૧૧} પંથિ લીધા. ૯૨
 હિવ ચઉપહી^{૧૨}
 જલધર વહઉ^{૧૩} જલણિ^{૧૪} નહુ હહઇ,^{૧૫}
 ગરુડ^{૧૬} વાઇ ગરમુ^{૧૭} કિમ રહઇ;^{૧૮}
 રવિ ઉગમિ^{૧૯} અંધારઉ ટલઇ, સાહસ ધણી^{૨૦} નડાઇણિ^{૨૧} ઇલઇ. ૯૩
 કેસરિ સાહિહિં^{૨૨} ગયંદર^{૨૩} પુલાઇ,^{૨૪}
 ઘટુરપ કિમ નંદઇ^{૨૬} ઘણુ ને ઘાઇ,
 હિમર^{૨૭} પડતઇ ધુરિર^{૨૮} દાઝઇ આકુ,^{૨૯}
 મુઝ^{૩૦} આગલિ તું^{૩૧} કવણુ^{૩૨} રે રાકુ^{૩૩} ૯૪

૧ BCFGHIJ ધારિઉ, D આપિઉ, E —. ૨ DH ધણુ, E —. ૩ D રહનેમી,
 E —. ૪ DGIJ આજ, E — ૫ BH ભગ્યઉ, CGIJ ભગિઉ, D ભગઇ, E —,
 F ભગ્યુ. ૬ DIJ મઝ, E — ૭ GIJ કહઉ ૮ BCFGHIJ તૂ, G તઉ. ૯ BC
 પ્રસિધ, DH પ્રસિધ, E —, FGIJ પ્રસીધા ૧૦ B બૂવી, D બુઝવી ૧૧ BCHIJ
 નિવૃત્તિ પથિ, D નિવૃત્તિ પથ ૧૨ BHIJ હિવ ચઉપઇ, C હિવ ચુપઇ, D હવઇ
 ચઉપઇ, EFG — ૧૩ BH વહઇ, CEF — D ચૂઇ, IJ વુહઇ. ૧૪ BDHIJ
 જલણુ ૧. ૧૫ BH ડહઇ, CEF —, D હહહઇ ૧૬ Bગહરુડ વાઇ, CEF —,
 D ગુરુડઇ, IJ ગુરુડ-વાઇ. ૧૭ B ગરમુ, D ગુરુડસ, CEF —, HIJ ગરડસ
 ૧૮ CEF —, D રહરઇ. ૧૯ BH ઉગમિ, CEF —, D કિરણે, IJ ઉગમિ.
 ૨૦ BH ધણીય, CEF — ૨૧ BDHIJ આઇણિ CEF —. ૨૨ BHIJ સહિ,
 D સાહિ, CEF — ૨૩ BH ગઈદુ, CEF —, IJ ગઈદ. ૨૪ BHIJ પશાઇ
 CEF —, D ફલીઇ. ૨૫ CEF —, DIJ ઘટ. ૨૬ BDHIJ નાંદઇ, CEF —.
 ૨૭ BH હિમિ, CEF — ૨૮ CEF —, D ધરિ, IJ ભિમ. ૨૯ CEF —,
 DIJ આક ૩૦ CEF —, D મૂં, IJ મઝ. ૩૧ CEF —, IJ તઉ ૩૨ CE-
 FG —, D કવણુ, IJ કણુ. ૩૩ BH વરાકુ, DIJ વરાક.

ધમ બોલી તે^૧ ઉઠયા વીર, હાકઈ તાકઈ^૨ તોમર તીર;^૩

બુઝઈ^૪ બિડઈ^૫ લેડવઈ^૬ અભંગ,^૭

ઘાસઈ^૮ હાસઈ તે^૯ ધૂણઈ^{૧૦} અંગ. ૬૫

લેડઈ^{૧૧} ફાડઈ^{૧૨} ત્રાડઈ^{૧૩} તેહ;^{૧૪} બડપઈ^{૧૫} બૂઝઈ^{૧૬} બૂબઈ^{૧૭} બેહ;

હસઈ^{૧૮} ઘસઈ^{૧૯} રોસિહિ^{૨૦} કિલકિલઈ,^{૨૧}

બોલઈ^{૨૨} વરવઈ^{૨૩} બેવલ^{૨૪} વલઈ. ૬૬

બે હતિયાર^{૨૫} મોહ^{૨૬} પાઠવઈ રાહ,

વિવેક^{૨૭} સુસવિ^{૨૮} આલવઈ,^{૨૯}

બ્રહ્મ^{૩૦} બુદ્ધિ વલાહ^{૩૧} આહુયઈ,^{૩૨}

મોહ^{૩૩} નરિંદ^{૩૪} વિવેકિહિ^{૩૫} હુયઈ. ૬૭

૧ D બે, E —. ૨ IJ તીકઈ ૩ G તીરિ. ૪ FGIJ બડપ. ૫ G વડપ.
૬ B ભેટવપ, F ભેરવપ. ૭ B રોસિઈ, D અભંગિ ૮ B કિલિ કિસઈ,
CDGHIJ ધાપ ઘસઈ E —, F ધાપ ઘસઈ ૯ BDCFHIJ તિ. ૧૦ IJ
ધુણઈ. ૧૧ BCDEGHIJ તેડપ. ૧૨ BDGHIJ તાડપ. CEF —. ૧૩
EIJ —, F ત્રોડપ. ૧૪ B હે ૧૫ D બુઝઈ, G બૂઝ, HIJ બૂબઈ ૧૬
B ઘસઈ, E —. ૧૭ BDHIJ રોસિઈ, C રોમપ, F ભેરણિ, G રોસિ.
૧૮ BH કિલિ કિલપ, C કિલઈ, D કિલ ગિલઈ, E —, F કેલિ કિલપ.
૧૯ BCFGHIJ બરવપ, D બુરવપ, E — ૨૦ B બે અલલઈ, CFIJ
બે હલ હલપ, DG બે વલ લલઈ, H બે રવં બલઈ ૨૧ BFE હથિયાર,
C હતીયારુ, D હતીયાર, E —, G હથિયારુ, IJ હથિયાર ૨૨ B મોહ.
૨૩ CDEFGIJ વિવેક, E —. ૨૪ D તે સવિ, E —, F સવિ ૨૫ BCFGHIJ
બલવપ, E —. ૨૬ BDG બ્રહ્મયુધિ, CF બ્રહ્મયુધ, E —, HIJ મહાયુધિ
૨૭ BF વલતુ ૨૮ BCFGHIJ આહુયઈ ૨૯ B મોહ નરિંદુ, C મોહ
નરિંદુ ૩૦ BDFH વિવેકિઈ, C વિવેક કિઈ, E —, GIJ વિવેકિ. ૩૧
BDFGHIJ હથિયઈ, C હુય.

વાળી^૧ કુંદહિરે, ગયણિ ગભીર, પંચવણ્ જહ^૩ લહકઈ ચીર;
જપ^૪ (૨) નંદા સુર ભિચરપં, કુસમવૃષ્ટિ મિસિ^૬ ઉલગ કરઇ.^૭ ૯૮
ઈણિ^૮ અવસરિ સુશ્રુતિ^૯ ભટ્ટિ^{૧૦} વિવેકુરાય^{૧૧} તેણા છંદ ભણ્યા;
અરિહંતુ^{૧૨} રાયભતો^{૧૩} મોહ જિણિણિણ^{૧૪} જયસિરી^{૧૫} પતો;
દયવંતો^{૧૬} ઉદયવંતો વિવેચ અંદો નરિંદુ^{૧૭} જયવંતો. ૯૯
અંબર^{૧૮} નિમલ કિત્તીય,^{૧૯} ચરિએણ જરસ સોહએ ભવણ્;^{૨૦}
ભચિર^{૨૧} વિલાસણ^{૨૨} ગુણિયાલ,^{૨૩}
ગચ્છે^{૨૪} હતો વિવેચ જયવંતો.^{૨૫} ૪૦૦

૧ C વાળિય, FIJ વાળ્ય. ૨ BD કુંદુભિ, C કુંદુહિ, G કુંદહિ, HIJ કુંદુહિ ૩ BF લહુ લહુકઈ, CGH લહુ લહુકઈ, DIJ લહુલહુકઈ, E—. ૪ BDCFGHIJ જય જય ૫ BFHIJ ભિચરપં, E—, ભિચારપં. ૬ D તિણિ દેવજિ, E—, G મસ ઉલગં, IJ મિસિ ઓલગ ૭ BDCFGHIJ આ પ્રતોમાં અહીં એક ઠડી વધુ મળે છે :

“ નિવૃત્તિ તણી હિવ પૂગી રૂલી તિણિ નેડી સવિ અબલા મિણિ;
સવિહુ ને મનિ વાધી આસ, રણુ ભુઇ માંડપ ૨ ગિ રાસ ”. તેમાં આ પ્રમાણે પાઠાતરો મળે છે : હિવ-હિવઇ, રૂલી-રૂલી, તિણિ-તિણ, સવિહુ-સવિહ-સવિહઉ, આસ-આસ, માંડપ-માંડી, ૨ ગિ-૨ ગિઇ, રાસ-રાસ ૮ GH ઇણ. ૯ BH સુશ્રુતિ, C શ્રુત, D શ્રુતિ, F શ્રુતિ, G સુશ્રુત, IJ શ્રુતિ ૧૦ D ભટ્ટિ. ૧૧ BCFHIJ રાય વિવેક, D વિવેક રાય, E—, G રાઉ વિવેક ૧૨ BCDEGH અરિહંત, IJ અરિહંતા ૧૩ BH પાપભતો, CDFGHIJ પાપભતો. ૧૪ E જણિ, IJ જ (જિ) ણિ. ૧૫ BCDEFGHIJ સિરિં. ૧૬ B ઉદયવંતુ, C હુમવંતુ, D જયવતઉ. EH દયવંતુ, FGHI દયવંત ૧૭ CDFGIJ નરિંદ, E નરિં ૧૮ BDCFGHIJ આ પ્રતોમાં નં. ૪૦૦ ની ઠડી નથી ફક્ત એક ‘E’ પ્રતમાં જ છે. તેમાં આ પ્રમાણેનાં પાઠાતર મળે છે: E અંબપ ૧૯ E કિતા ૨૦ E ભુવણ્. ૨૬ E લહિ ૨૨ E વિલાસ્યગુ સં. ૨૩ E ગુણિયાલ ૨૪ E ગછે દિતો વિવેચ જયવંતો. ૨૫ E ૩૭૭, BDCFGHIJ જુઓ પ્રતિપરિચય

જયવંતુ^૧ ગુણદિ^૨ સુગદિમ^૩ ગજજય^૪ ગેલિહિ^૫ ગુહિર^૬ સરં;

ભુયદંડ^૭ પયંર^૮ ભડ ભંજજય^૯ ચડિય^{૧૦} પવાડય^{૧૧} પંચસરં^{૧૨};

પર પિખિય^{૧૩} પરદલ^{૧૪} લખ

કડખય^{૧૫} પિણિ^{૧૬} (૨) દખય વીર રસં;

સિજજંતુ^{૧૭} ન પુટ્ટ^{૧૮} પસરિ^{૧૯}

પહટ્ટ^{૨૦} તિહુયણ^{૨૧} વીર વિવેક^{૨૨} જસં^{૨૩} ૧

જમુના^{૨૪} જલિ ખિલુય^{૨૫} તોય ન મિલ્લય^{૨૬},

રાયહંસ^{૨૭} નિય^{૨૮} ધવલગુણ;

સાયર જલિ^{૨૯} કાલય વસય નિરાલય,

તોય^{૩૦} ન મુતાહલ^{૩૧} મલિણ;

૧ DGIJ જયવંત. ૨ B અણુ ત ગુણુ, C અણુ ત ગુણુ, D અણુ ત ગુણુ, E અણુ ત ગુણ, F ગુણિહિ, GIJ અણુ ત ગુણુ, H અણુ ત ગુણુ ૩ BC સુગદિમ, D ગુણુ ગદિમ, EFGHIJ સુગદિમ. ૪ E ગજજય. ૫ C ગેલિહિ, D ગેલિ, G ગેલિય. ૬ D ગુહિરય ગેલિ સરં, F રસર. ૭ CDEFGIJ ભુયદંડ, H ભુયદંડુ ૮ BCGH પયંડુ સુધડ, F પયંડુ સુધડ, DEIJ પયડ સુધડ ૯ BCDGHIJ ભંજય, F ભંજય, E ભંજય ૧૦ DEFG ચડિય ૧૧ E પવરં BH પગિપિખિય, CFGIJ પરિપિખિય, D પરિખય, F પરિ પખિય. ૧૨ B પરદલ, F પરલ લખ ૧૪ BCDEFGHIJ કડખય ૧૫ B દખિણ, C દખય દખિણ, D દક્ષય દક્ષિણ, E દરકય દખણ, F દખણ દખિણ, G દખય દક્ષિણ, H દિખય દખિણ, IJ દંખય દક્ષણ ૧૬ B સિજજંતુ, DGIJ સિજજંત, E જતુ. ૧૭ BDEFGH પુટ્ટય, C ન ખટ્ટય, IJ જખટ્ટ. ૧૮ E પસરિ, H પસરિ ૧૯ DFG પહટ્ટય. ૨૦ BCF તિહુયણિ, DEIJ તિહુયણિ, G તિહુયણ, H તિહુયણિ. ૨૧ BCDFGHIJ વિવેક. ૨૨ BC-EFGHIJ જમુના D જિમ (૨) જમુણા, G જિમુના. ૨૩ BCDFGHIJ ખિલ્લય, E ખિલય. ૨૪ D —, E મિલ્લિહ, F મલ્લય. ૨૫ BEGH ગયહ સુ, D — ૨૬ F નિય ૨૭ BFGIJ જલ. ૨૮ I ન ૨૯ BCEH મુતાહલ, F મુતાહલિ

નહિ^૧ મંડલિ^૨ નિલ્લી^૩ વન્નુ નિલુક્ક^૪ ચંદનુ^૫ ચુક્ક^૬ ચોખિમય^૭;
મન મોહ^૮ વિહુ^૯ પડિપડિય^{૧૦}

ન લાગિય^{૧૧} લલિલ મત્ત^{૧૨} આબાલ વય^{૧૩}. ૨
સેનાસુ^{૧૪} નહિ^{૧૫} સમ (૨) રંગણિ^{૧૫} ચુહવડિ મોડિય^{૧૬} મતિબલ^{૧૭};
પંચિદિય^{૧૭} તલમૂલ^{૧૮} નિકંદિય^{૧૯}

છિંદિય^{૨૦} છદમહ^{૨૧} બાહુબલ^{૨૨};

રણિ રાગ^{૨૩} ન રોસર^{૨૪} ન રમઇ

સરંગા^{૨૫} નવિ ચલ્લઇ^{૨૬} કાલિકાલ છલ^{૨૭};

સેણા^{૨૭} સહ નહિ તુવ^{૨૮} તોમર^{૨૯}

પિખિયઇ^{૩૦} મઉ કૂંપિય^{૩૧} મોહવલ^{૩૨}. ૩

૧ BDGEH નહ, CIJ નહ. ૨ E મડલી. ૩ BCFHIJ નીલીવન્નિ, D નીલી વનહિ, E નિલી વન્નિ. ૪ BCFGHIJ નિલુક્ક, D નિલુક્ક, E તિલુક્ક ૫ B ચંદનુ, CDEGHIJ ચંદન ૬ D ચમકઇ, IJ —. ૭ BEHIJ ચુખિમય, C ચુખિમઇ, D ચખિમય, F ચુખિમઇય, G ચુક્કમય. ૮ IJ મોહિ ૯ BCFH બિહુ, D બેહુ, E વિહ, G બિહઉ, IJ વિહુ ૧૦ B પિડિ પડિય, C પિડિ (૨) ય, DF પડિય, E પિડિય, G પડિ પડિય ૧૧ BDGIJ ભગ્ગી, CH ભગ્ગી, E ભગ્ગી, F ભગ્ગી. ૧૨ DE મત્ત, FH મત. ૧૩ BGH સેનાસુ, C સેનાસ, DEIJ સેનાસિઉ, F સેનાસિ. ૧૪ BCGH નહુ, F નહઉ ૧૫ BH સમરુ સમરંગણિ, C સમરુ સમરંગિણિ, F સમર સમર ગિણિ, G સમરસમરંગણિ I સરસ રંગણિ, J સમર ગણિ ૧૬ BHIJ મોડિઉ, C મોડીઉ, DFG મોડીય ૧૭ I પંચિદીય. ૧૮ GF તલુ. ૧૯ CD નિકંદિ, F નિકંદીય. ૨૦ BH છિંદિઉ, C છિદીઉ, D છડિય, F છદીય, G છેદિ. ૨૧ C છદમ, D છદમહ, E છદમદા, F છદમહુ. ૨૨ E મહાબાલ, G બાહુબલ, H માહુબલ ૨૩ BCH રાગ ૨૪ BCGEH રોસ ૨૫ D સુરગા ૨૬ IJ જલ્લઇ ૨૭ BCFHIJ સનહણ્ત, D સણહણ્ત, E સણહણ્તુ, G સહણહણ્ત ૨૮ BCFHIJ ત, D તુ, I તન, G તૂર ૨૯ D જસર ભસવરિ, E તોસર. ૩૦ D પિખિયઇ, G પિખઇ, I —. ૩૧ BCEF કપિઉ, D કપીય, G કંપિય. HI કકપિઉ, I —. ૩૨ BCDFG મોહલ્લ, EHIJ મોહબલ.

હંચિ^૧ (૨) લાચિ હંચિય^૨ મોહ

મહાભાડિ^૩ જે પાડિયાં^૪ પંચિદિ પડે,^૫

જે કલિમલિ^૬ ધુતા,^૭ વિવય^૮ વિગુતા,^૯

જે જિતા^{૧૦} કમઠ^{૧૧} લહે,^{૧૨}

હાસામિસિ^{૧૩} જંતુ અનંતુ^{૧૪} જિહિંસધં^{૧૫}

નરય^{૧૬} ગમણિ જે ઇક્ક^{૧૭} મણા;

તૂં^{૧૮} દંસણિ^{૧૯} દેવ^{૨૦} તિ દુખખયં

કરિવર^{૨૧} હોવઇ^{૨૨} શિવરમણિ^{૨૩} તણા. ૪

રમણી^{૨૪} રસ વિદ્ધઉ^{૨૫} વિસયાલુદ્ધઉ^{૨૬} નંદિસેણુ^{૨૭} તઇ ઉધરિયઉ,^{૨૮}

નરનારિ નિકંદણુ^{૨૯} તે આરંભયઉ^{૩૦}

તઇ^{૩૧} બલિ^{૩૨} કેવલસિરિ વગિ (૨) ચઉ, ^{૩૩}

૧ F હંચિ, G હંચિ (૨). ૨ H હંચિસ, F હંચિય. ૩ F મહાભાડ. ૪ BC-EGHIJ પાડિય, DF પાડીય ૫ BCDGHIJ પિડે, E પિડિ D કલિ મલ, G કલ મલિ. ૭ BCDEFHIJ ધુતા. ૮ BC વિવય, E તેય, H વિવયિ. ૯ D વિગુતા. ૧૦ E જાજેતા ૧૧ C કમઠ, HI કમઠ, J કમઠ. ૧૨ FG ભિડે. ૧૩ D હાસામિ. ૧૪ BCDH અનંત, I અ, J અંત ૧૫ D જિહિસય, F જેસહિ, I —, J જહિસધ ૧૬ G નરય. ૧૭ B એગએ મણા, C એગમણા, D જે ઇક મણા, E એગમણા, F એગમણા, GIJ એગગ મણા, H એગ ગમણા ૧૮ DEIJ તુ. ૧૯ G દેવંણિ ૨૦ B દુખ પરિખઇ, C સુખ પરિખ વિ, D દેવિ તિ દુખ ન દેવઇ, E દેવ તિ દુખ પરિખઇ, F દુખ પરિખઇ તે, GHIJ દુખ પરિખઇ તે. ૨૧ B સવિવાર, CGHIJ સવિવર, D વર, F વિવર, E તેવર તેવર ૨૨ BCGH હોયઇ, C હો, D હોસઇ, F હોઇસિ, IJ હોઇ. ૨૩ BCDEFGHIJ સિવરમણિ. ૨૪ D રમણિ રસિ, BCEGHIJ રમણી રસિ, F રમણી રિસિ ૨૫ BCDEFUGH વિધઉ. ૨૬ BCGH વિસયાલુધઉ, DF વિસયાલિધઉ, E વસાયાલધઉ ૨૭ BCH નંદિસેણુ, D નંદિસેણુ. ૨૮ BCDEFUGH ઉધરિઉ, IJ ઉદ્ધરિઉ ૨૯ BCEGH નિકંદણુ, F નિકંદુ ૩૦ BCEFGIJ તે આરામી, D જે આરામી, H તે આમી. ૩૧ BCEGH વ, DEIJ તુ. ૩૨ E બેઝ. ૩૩ BCDGHIJ વરિઉ, E ચઉરિઉ

જે કઠોરવ^૧ કુલ ક્ષયર કારણ^૨

પંડવ^૩ બાહવ જિમ તે^૪ મુક્તિ ગયા;

તઈ વીર વિવેક^૫ એક^૬ ઉલગી^૭ સિરિદ્ધ^૮ પુરી તે સુખિ^{૧૦} ગયા. ૫

કલસા^{૧૧}

સૂરિ^{૧૨} રચણ તઈ^{૧૩} ક્યાઇ સધર^{૧૪} તૂ^{૧૫} ધમ્^{૧૬} કુરંધર^{૧૭}

તૂ^{૧૮} ત્રિભુવન આધાર^{૧૯} ધીર^{૨૦} જિમ મેરુ મહીધર^{૨૧}

સેવઈ સવિ નર અમર ભમર^{૨૨} જિમ તૂયપય^{૨૩} કંપય;

ગુહ નામ ક્ષિરબઈ^{૨૪} જમર^{૨૫} જર મરણ મહાભય^{૨૬}

તૂ^{૨૭} વિણુર^{૨૮} અસાર શ્રીર^{૨૯} ભારતીય^{૩૦}

ગુઝ^{૩૧} પસાઈ વચ્છઇ સહુઅ^{૩૨}

કરિ અમ્હ સામિ^{૩૩} સેવા સફલ સિરિ વિવેક^{૩૪} મનમંતિ સુખ. ૩૫ ૬

૧ BCFJ કોરવ, E કૈકોરવ, GIJ કુરવ, H કોરવ ૨ BCEFGHIJ ખય, DF
ખય. ૩ G કારુણ ૪ BCDEFGHIJ પડવવાહવ દવ, F પડવવયવ ૫ BCDG-
HIJ જિમ મુક્ક દયા, E જિમ મુક્ક દયા, F જિ મુક્કદયા. ૬ BCDEFGHIJ
વિવેક. ૭ E એ, F એક ૮ CFGH ઉલગી, DE ઉલગી, IJ એલગી. ૯
BCDEFGH સિધિપુરી ૧૦ BCEFGHIJ સુખિહિ. ૧૧ B ૫૮૫૬, CEGH —,
D ૭૨૫૬, F ૭૨૫૬, I ૬૬૬ ૭૨૫૬ ૧૨ D સૂરિ રાય, G સૂર રચણ
૧૩ DIJ તુ, E જઇ ૧૪ BCH સધરુ, E સધ ૧૫ BH —, IJ તુ. ૧૬
BCFGHIJ ધમ્, D ધર ૧૭ BCFH કુરંધર ૧૮ DEIJ તુ ૧૯ BEH
આધારુ, ૨૦ BCGH ધીરુ. ૨૧ BEGH મહીધરુ ૨૨ B —, E ભમરુ. ૨૩
BCEFGHIJ તૂં પય પકય, D પય પંકય ૨૪ BCDEFGHIJ ખરિ, E યરિ
૨૫ B જ મ જર, CFGHI જમ જર, E જંમુ જરિ, J જ-મ જર ૨૬ E
મહાભય, IJ મહાભયા ૨૭ DIJ તુ. ૨૮ BDEFGHIJ વિણુ. ૨૯ D સિરિ
૩૦ BCH ભારતીય. ૩૧ BCEFGHIJ તૂ, D તુ. ૩૨ BH સહુઅ, CEFIJ
સહુઅ, D- સહુ. ૩૩ BEFHJ અમ્હ સ્વામિ, CG અહમ સ્વામિ. ૩૪
BCDEFGHIJ વિવેક ૩૫ CDEFG સૂય.

હિવ ચઉપછી^૧

નિવૃત્તિ^૨ તણી હિવ પૂગી રલી, તિણિ તેડી સવિ અબલાં^૩ મિલી;
સવિહું^૪ નેમનિ બાધી^૫ આસ, રણુ લુચણુ^૬ રંગિ મંડાવઈ^૭ રાસ. ૭
મોહું^૮ પહૂતછી^૯ જવ પરલોકિ,^૮

પ્રવૃત્તિ^૯ પડીતછી^{૧૦} પૂરઈ^{૧૧} મોકિ,^{૧૨}

વંસુ^{૧૩} વિણાસુ^{૧૪} નહિયઈ^{૧૫} સમાઈ,

સૂકી^{૧૬} જિમ^{૧૭} ઉલ્હાઈ^{૧૮} બઈ. ૮

કુલ રયછી^{૧૯} દેખી^{૨૦} ઘણુ^{૨૧} વલવલઈ^{૨૨},

તિડકછી^{૨૩} મંકુણુ^{૨૪} જિમ^{૨૫} ટલવલઈ^{૨૬};

મન^{૨૭} બલિ^{૨૮} વલિ મૂંકછી^{૨૯} નીસાસુ,^{૩૦}

આજુ^{૩૧} અરહારી^{૩૨} તૂટી^{૩૩} આસ.^{૩૪} ૯

૧ BCFGHIJ હિવ ચઉપછ, D હિવછ ચઉપછ ૨ BCDFGHIJ આ
હસ્તપ્રતોમાં કડી ન ૪૦૭ નથી ફક્ત H હસ્તપ્રતમાં છે. તેમાથી આ
પ્રમાણેનાં પાઠાંતરો મળે છે : ૩ E અવલા. ૪ E વાધી ૫ E લુઈ ૨ગઈ
આઠ રાસ ૬ BCDFGHIJ મોહ. ૭ DE પહૂતછ. ૮ F પરલોક ૯ D
મન હિયજ, E પ્રવૃત્તિ પડીછ ૧૦ CDFIJ ઘું ૧૧ D પૂરિછ. ૧૨
BCDFGHIJ મોકિ. ૧૩ BCDFGHIJ વંસ ૧૪ D વિણાસણુ, EFIJ
વિણાસન, G વિણાસ ૧૫ C ન હીયછ, D હિયછ, E હિઅડછ, F હીયછ,
G ન હીય. ૧૬ D સૂકઈ ૧૭ E જિમ ૧. BCDFGHIJ ઉલ્હાઈ
૧૯ B કણુ, CDFGIJ કણ, E પિછ, H ખજ ૨૦ BCFGH દેખી, E
દેસિછ ૨૧ CFFGIJ ઘણુછ ૨૨ D વિલવછ, I ચલચલછ. ૨૩ D
તડતછ, E તિડકછ, GHIJ તડકછ. ૨૪ BEFGH મંકુણુ, CD મોકુણુ,
IJ મકણુ. ૨૫ G જમ. ૨૬ E ટલટલછ ૨૭ B —, IJ મનુ ૨૮
CDEGHIJ વિલવછ, B —, F વલવલ. ૨૯ BCDFGHIJ મૂંકી. ૩૦
BCDEFHIJ નીસાસ. ૩૧ BC આજુ. ૩૨ CG અરહારી. ૩૩ BBG તૂટી,
IJ તટી. ૩૪ G આસુ.

હિવ દ્વંદ્વા

ભોજન^૨ કુણ^૩ દ્વંદ્વા ભાવિસી,^૪ નયણ્ણિ^૫ નીદ^૬ વિષોહ,^૭
લહુંહિ^૮ લીલાપતિ ગચ્છ જે કુણ મંડલ મોહ. ૧૦

હિવ દ્વંદ્વા

મોહાહિ^૯ પૂં^{૧૦} કહિ કિહાં^{૧૧} ગચ્છએ, ^{૧૨} પ્રવૃત્તિ લેઈ સંધાતિ;
મોહા^{૧૩} કુણ^{૧૪} કુણ કારણિ અમ્હિ^{૧૫} બાલિયા એ. ^{૧૬} ૧૧
બાપ^{૧૭} છતઈ એટલ મરઈએ, ^{૧૮} એ વિરઈ^{૧૯} જગિ વાત;
વડપણિ^{૨૦} તારૂ^{૨૧} પૂં^{૨૨} પખઈએ, ^{૨૩} હઉં^{૨૪} કિમ હોઈમુર^{૨૫} તાત. ૧૨
મોહાહિ પૂં કિહાં ગચ્છએ

ગચ્છ^{૨૬} કેસરિર^{૨૭} મૃગુર^{૨૮} સંચરઈ,

ગચ્છ^{૨૯} રવિ તિમર^{૩૦} કુરંતિ, ^{૩૧}

અરિભડ ભંજણ પૂં^{૩૨} ગચ્છ, ^{૩૩} પરહલ હિવ^{૩૪} પસરંતિ. ૧૩

૧ C —, D કુહા, IJ દ્વંદ્વા. ૨ B ભોજન. ૩ E કહિ. ૪ BCFHIJ રહઈ, D હઈ, G હિ, E નધ ૫ BCDFH ભાવિસિષ, E ભાવસધ, G ભાવસિ, IJ ભાવિસિ ૬ BCDEFGHIJ નયણ્ણિ. ૭ BCDEFGHIJ નીદ. ૮ BCGH વિષોહ. ૯ BCDEFGHIJ મોહાએ ૧૦ D તલ, IJ પૂં. ૧૧ H કિહ્યાં. ૧૨ BCHIJ ગચ્છએ ૧૩. BCDEFGHIJ મોહાએ. ૧૪ BCDEFGHIJ કુણિ. ૧૫ CG અણિ, D અમ્હે ૧૬ BGHIJ ટાલિયાએ, CDEF ટાલીયાએ. ૧૭ BCDGH બાપિ. ૧૮ BCEFHIJ મરઈ. ૧૯ BCD વિરઈ, EFGHIJ વિરૂઈ. ૨૦ BCDEFGHIJ વડપણ. ૨૧ DE તારુ, F તાં, G મારુ, IJ તારુહિ. ૨૨ D પૂં. ૨૩ B પવેઈ, CFGH પખઈ, D પણિઈ, EIJ પખઈ ૨૪ BDEH હું, CFGIJ હું. ૨૫ DE કિમ હોઈસિ. ૨૬ DEF ગિષ, G ગચ્છ. ૨૭ B કેરિ. ૨૮ BCDEFGHIJ મૃગ. ૨૯ D ગિષ, F ગિહિ, G ગચ્છ. ૩૦ BCFGHIJ તિમર, D કિરણ, E તિમ ૩૧ D કુરંતિ ૩૨ D પૂંહ. ૩૩ D ગજ, E યઈ. ૩૪ D હિવધ.

કિહાં તિ એટા^૧ એટડી,^૨ કિહ^૩ તુરયહ^૪ કિહ^૫ હતિય,^૬
એ સહુ^૭ તુજ પૂકિહિ^૮ મિલ્યહ,^૯

સહ^{૧૦} ગયહ^{૧૧} તુજ સતિય.^{૧૨} ૧૪ મોહાઓ.

જાણી જનકહ^{૧૩} દોહિહુ,^{૧૪} કિધુ^{૧૫} વિવેકુ^{૧૬} જુહાર,^{૧૭}
તાત કિત્તહ હિવ^{૧૮} મૂરિયહ,^{૧૯} દેખી^{૨૦} કુલહ^{૨૧} સંહાર.^{૨૨} ૧૫

આપણ પાપહિર^{૨૩} પલ^{૨૪} સહયહ,^{૨૫} મોહ^{૨૬} જિ મહલહ^{૨૭} મૂલિ,
કેતી^{૨૮} કુસલ^{૨૯} વિમાસિયહ,^{૩૦} વસતા નહી^{૩૧} નહ ફૂલિ.^{૩૨} ૧૬

જે અન્યાહ^{૩૩} મેલિયહ^{૩૪} તે ધનુ^{૩૫} સુથિર^{૩૬} ન હોઇ;
ઘોર પાપ જિહ^{૩૭} વાપરહ, તિણિ^{૩૮} કુલિ ઉદય^{૩૯} મ એઇ ૧૭

૧ B એટ, DFGJ તે એટા, E એટા, I તે. ૨ D એટી એ. ૩ BCDEGHIJ કિહાં, E કિહં ૪ BCDFGIJ તુરય, E તુરિય, H તુપ. ૫ BCDFGHIJ કિહાં, E કિહં. ૬ E એતિય ૭ BCEFGHIJ સહ. ૮ BDFGHIJ પૂકિહ, C પૂકિ, E પૂકિં, I કેહિ ૯ BHJ મિલ્યુ, CDG મિલિહ, E મિલ્યાહ, F મિલિ, I ગયહ. ૧૦ D સહ ૧૧ BHJ ગયુ, C અં. E ગિહ, F ગય, G ગયુ, I મિલિહ. ૧૨ BCDFGHIJ તું સતિય, D તુ સતિય, E મૂ સતિય. ૧૩ CF જનક, D જનકહ ૧૪ DGIJ દોહિલહ. ૧૫ BFH કિધુ, CIJ કિહિહ, D કીધ, EG કિધ ૧૬ BGHIJ વિવેકિ, CDF વિવેક. ૧૭ BC જુહાર, F જુહારૂ. ૧૮ BH કિત્તુ ધમ, CG કિંસુ ધમ, D ધમ કિંસુ, E કિસહ ધમ, F —, IJ કિર્યુ ધમ ૧૯ CE મૂરીયહ, DG મૂરીહ, F —, IJ મૂરીહ ૨૦ CDEGIJ દેખી ૨૧ BCDEGHIJ કુલ ૨૨ BCEH સહારુ, DIJ સંહાર, F —, G સિહાર. ૨૩ BCDFH પાપિહ, E પાઇ, GIJ પાપિ. ૨૪ D પડ, E પાલ ૨૫ BCDEFGHIJ સહિહ ૨૬ BCGH મોહુ, E મોહિ. ૨૭ BE જુ મહલહ, C જહિ મહલુ, D મહલહ, FIJ જિ મહલહ, G જ મહલહ. ૨૮ BGHIJ કેવું, CEF કેવૂ, D કેતહ ૨૯ BH કુસલ ૩૦ CDEGIJ વીમાસીહ, F વિમાસીયહ ૩૧ BCDEFGHIJ નહ ૩૨ D કુલિ. ૩૩ BH અન્યાહ. ૩૪ મેલિયહ, DGIJ મેલીહ, E મેલીહ, F મેલીયહ. ૩૫ DEIJ ધન. ૩૬ BH સુથિરુ, CG સથિરુ, E સાથિરું, F સથિર ૩૭ BHJ જિણિ, CEFG જિણુ, D જિહિં. ૩૮ G તિણુ ૩૯ BDGH ઉદિહ, F અદ્યહ

મોહ^૧ તુમ્હારકર જેટકપ^૨ તે^૩ અમિહ^૪ કીધા^૫ ચોર,^૬
 છોડુ^૭ સમાન^૮ દેખહી,^૯ તેપ^{૧૦} માવીત્ર કઠોર^{૧૧} ૧૮
 જિણિ બાધ્યક^{૧૨} જિણિ ચેલવ્યક,^{૧૩} તિહ^{૧૪} ઉપરિ સંતોષુ;^{૧૫}
 અમિહ^{૧૬} તપં વિકર^{૧૭} સમા ગણ્યા,^{૧૮}
 એ કુણુ કીજઇ દોષુ.^{૨૦} ૧૯
 કુલહ^{૨૧} કલંકણુ^{૨૨} કલહપ્રિય,^{૨૩} જેટક ગયક^{૨૪} મ ચૂરિ;
 ઉકિર^{૨૫} જલજલિર^{૨૬} મોહર^{૨૭} દે
 આધર^{૨૮} તું પડિહર^{૨૯} અથોરિ. ૨૦

નિવૃત્તિ તુમ્હારી^{૩૦} એ ઘરણિ, એ મઇ જેટક^{૩૧} જાણિ;
 એર પોતા સવિ તાહરા,^{૩૨}
 દૂધ^{૩૩} કિસી^{૩૪} તુમ્હર^{૩૫} હાણિ. ૨૧

૧ BC મોહ ૨ BC તુમ્હારક, EGHJ તુમ્હારક, F તુમ્હારુ. ૩ BCFGHIJ જેટક, DE જેટક ૪ BCDEF GHI તપં, IJ તમિહ. ૫ CG અમિહ, E અમ્હ. ૬ D કીધક ૭ C ચોર ૮ BG છોરુ, C છોરુ ૯ I સનાન. ૧૦ BCFH લેખવઇ, DEGI લેખવઇ ૧૧ BCDEF GHIJ તે ૧૨ BH કઠોરુ ૧૩ BCFH બાધક, DGI બાધક. ૧૪ BCDEF GHIJ ચેલવિહ. ૧૫ BCDGH તેહ, IJ તે ૧૬ CDEHIJ સંતોષ ૧૭ C અહમે, E અમ્હ, G અમિહ ૧૮ D વિકરુ, E વિકટ ૧૯ D સમા ગણ્યા, E સમા ગણ્યા. ૨૦ CGIJ દોષ, DEG દોસ ૨૧ HIJ કલણુ ૨૨ CDEF GHIJ કલ કણુ. ૨૩ BH કલહ પ્રિય, C કલ્હલે પ્રયુ, D કિલિહિ પ્રિય, EG કલહ પ્રિય F કલિ પ્રિય ૨૪ E ગિહ. ૨૫ E ઉકિર, IJ ઉકિર ૨૬ D જલજલ, E જલિ ૨૭ BDFHIJ મોહ દધ, CG મોહ દધ, E મોહદિધ ૨૮ BEFGH કાંધ તું, C કા તું, D કાં તું, IJ કાતક ૨૯ BH પડચક, E પડીક, F પડીઅ ૩૦ BH તુહાલી એ, CEF તુહારી એ, DGI તુમ્હારી એ ૩૧ B જેટુ ૩૨ BG એ પૌત્રુ, C એ પોત્રા, D એ પતા, E તે પાત્રુ, F એ પુત્રુ, HIJ એ પોતક. ૩૩ G તાહરુ, H તાહર, IJ તાહરક. ૩૪ BCDEF GHIJ હુધ ૩૫ E કસી ૩૬ BCF GHI તું, DIJ તું.

મોહ^૧ પ્રયોજન^૨ મનુ^૩ કરી, થાપય^૪ રાજિ^૫ વિવેકુ^૬;
વિષ્ણુ^૭ પરચય^૮ ગલ^૯ સંભર^{૧૦} બહિ(૨)^{૧૧} મોહુ^{૧૨} જિ એકુ. ૨૨

હિવ વસ્તુ^{૧૩}

પાય^{૧૪} લાગી^{૧૫}(૨) વલી સુવિવેકુ^{૧૬};
સીમામણિ^{૧૭} દેહ^{૧૮} ઇસી^{૧૯} તુરિહ, ૨૦ તાતએ કિસુ^{૨૧} માંડિઉ; ૨૨
પરમેસર^{૨૩} અણસરહો^{૨૪} મોહ^{૨૫} તણઉ અંદોહ^{૨૬} છંહઉ; ૨૭
સમતા સગલઇ^{૨૮} આદરઉ મમતા મૂકઉ^{૨૯} ફરિ^{૩૦}
ચારિ^{૩૧} હણી પંચઇ^{૩૨} જિણઉ^{૩૩} ખેલઉ^{૩૪} સમરસિ^{૩૫} પૂરિ ૨૩
એકુ^{૩૬} અક્ષર^{૩૭}(૨) અછઇ ઝંકાર; ૩૮
બાવન્નહ^{૩૯} મૂલગઉ, ૪૦ વસઇ^{૪૧} તીણી^{૪૨} પરમિહિ^{૪૩} સિદ્ધિય; ૪૪

૧ C મોહ ૨ DEFGHIJ પ્રયોજન
૩ CFGHIJ મન, D —. ૪ BCDEFGHIJ થાપય, F થાપય. ૫ E રાજિ.
૬ CDIJ વિવેક ૭ BCFGHIJ ચિર, F ચર ૮ BCFGHIJ પરચય,
F પરચય. ૯ BCFGH લગ, D —, E લગિ, IJ લગઇ ૧૦ D —, E
સંજળ. ૧૧ BCDEFGHIJ વલી વલી ૧૨ E મોહ જ, FIJ મોહ જિ
૧૩ CE વસ્તુ. ૧૪ CEFIJ પાઇ, D —. ૧૫ BFGH લાગીય, CIJ લાગિય,
D — ૧૬ CIJ વિવેક, D —. ૧૭ BCDEFGIJ સીમામણ, H સીમામણ.
૧૮ BCEHIJ દેહ, D દહ, F દીહ, G દીજ ૧૯ E સી, F અસી. ૨૦
C તુરિમ, G તુરમે ૨૧ C કિસુ, DIJ કિસિ, E કિસપ, F કિસિ,
G કિસુ ૨૨ BCGHIJ મહિ, D માંડિ, E મંડી, F મંડી. ૨૩
BFGH પરમેસર. ૨૪ BEGHIJ અણસરઉ, CF અણસર, D અણસરઉ
૨૫ C મોહ. ૨૬ B અંદોહ, C અંદોહ, F છંદોહ ૨૭ BGH છંડિય, CIJ
છંડિ, D છાડિ, E છંડી ૨૮ BCDEFGHIJ સથલી ૨૯ D મૂકી, IJ
મુકઉ. ૩૦ D પૂરિ ૩૧ E ચારિ ૩૨ BCDEFGHIJ પંચઇ ૩૩ BDE-
FGHIJ જિણી, C જિણિ, F જિણિય. ૩૪ B ખેલઉ D ખેલ ૩૫ BD-
FGHIJ સમરસ, C સમર ૩૬ CDHIJ એક ૩૭ DEFGHIJ અક્ષર. ૩૮ BG
ઝંકાર ૩૯ B બાવન્નહ, DHJ બાવન્નહ. ૪૦ BCGHIJ મૂલગઉ, D મૂલિ-
ગઉ, EJ પૂરિ મૂલગઉ, F મૂલય. ૪૧ F વસ ૪૨ C તીણી, D તિણી ૪૩
G પરમિહિ. ૪૪ BCGHIJ પંચઇ, F પંચય, D પાંચઇ

જોગીસર^૧ તે જપઇ^૨, તેણ^૩ નામિ^૪ હોઇ^૫ સયલા^૬,
સિધલા^૭ લોકાલોક પ્રકાસ, હોઇ^૮ હંસ આણ^૯ડું;
ત્રિન્નિ^{૧૦} અક્ષરિ^{૧૧} થિરુ^{૧૨} થઇ^{૧૩} રહઇ^{૧૪} પામઉ પરમાન^{૧૫}ડું^{૧૫}. ૨૪
હિવ ચઉપઇ^{૧૬}

તિથિ^{૧૭} સીધામણિ^{૧૮} મન^{૧૯} સંચરઇ^{૨૦}
મોહ^{૨૧} વલી^{૨૨} વલિ પુણ સંભરઇ,
વિવેક^{૨૩} કહીતઉ તેઇ^{૨૪} વાત, મોહ તણી^{૨૫} સાંસહઇ^{૨૬} ન વાત. ૨૫
મોહ ધ્યાન^{૨૭} હિવ તેઇ^{૨૮} જિટલઇ^{૨૯},
જપ^{૩૦} વઇસાનરિ^{૩૧} તનુ^{૩૨} પરજલઇ,
ધ્યાનાલિ તઉ અઇચ્યુ^{૩૩} કાં, ૩૪
સહચર કરમ^{૩૫} અછઇ અરહ^{૩૬} આં. ૨૬

૧ ગ જોગીસર.

૨ I જપઇ. ૩ BDEFGHIJ ત્રિહુ લીહિ, C ત્રિહઉ, G ત્રિહો લીહિ ૪ BCEGH
જગ ત્રિન્નિ, D તિન્નિ, FIJ જગતિન્નિ ૫ BCDGHIJ સંચઇ, E સેવઇ.
૬ BCDHIJ સીસિહલા, EG સીસહલા, F સીમહલા ૭ BGH સિધિ સિલ, CDF
સિધિ સિલા, E સિધ, I સિદ્ધિલા, J સિદ્ધસિલા ૮ B સરીપુ, CDEIJ સરી-
પઉ, E સરીપઉ, G શરીપઉ, H સરીપઉ ૯ BCDEFJ બિંદુ, H બિંદ
૧૦ BCDEFGHIJ તિથિ, G તિથ ૧૧ B અરિ, CGH અખરિ, D અક્ષર, IJ
અક્ષરિ ૧૨ BDEFGIJ ચિર ૧૩ D હઇ, E થે, F થઇ ૧૪ BD રહ ૧૫
CIJ પરમાનદ, DG પરમાણુ દ, E પરમાણુ ડું ૧૬ BGH હિવ ચઉપઇ, EIJ
ચઉપઇ, D હવઇ ચઉપઇ, E હિવ દુપદ, C - ૧૭ D તેણિ E તીણઇ, G તિણ
૧૮ BH સીધામણ, E સીધામણ, FG સીધામણ ૧૯ BFH મનુ, E તઉ. ૨૦
E સ ચિરઇ, F સ ચરસિ ૨૧ BC મોહ ૨૨ DEIJ વલી વલી, E વલીવિલિ.
૨૩ BCDGH કહઇ વિવેકહ તઉ, E કહઇ વિવેકહ તઉ, F કહ વિવેક કુણ,
IJ કહઇ વિવેકહ તુ ૨૪ BCDEGHIJ તે, F - ૨૫ D ની, F તણ ૨૬
BCFH ન સહાઈ ધાત, DGIJ ન સહાઈ ધાત, E ન સહીઇ ધાત ૨૭ BCEFH
ધ્યાનુ, G ધ્યાન ૨૮ BCEFGHIJ તોઇ, D તઉહ ૨૯ D જિટલ, E જિટલેઇ.
૩૦ B જ, E જ ૩૧ B વેસ્થાનલિ, CGHIJ વેસ્થાનરિ, D વેસ્થાનલિ, EF વેસ્થાનર.
-૩૨ E ભવ ૩૩ BCH આધ્યુ, DIJ પાસિઉ, E પાઇસિઉ, G પાઇસુ F લેસિ.
૩૪ E કો ૩૫ C કરમ, DFGHIJ કરમ. ૩૬ BCG અહમ.

ખાધઉ^૧ પીધઉ હિ વધ્યા^૨ વડા, તુમ્હ^૩ હુજ્યો^૪ અમ્હાં^૫ જેવડા,
ઇસુ^૬ સંભોગ^૭ ન મિલસઇ^૮ વઢી,

સાથિ થઇ^૯ અમ્હ^{૧૦} પૂરઉ^{૧૧} રહી. ૨૭
શુકલ^{૧૨} ધ્યાનિ તઉ^{૧૩} દીપી^{૧૪} આગિ,^{૧૫}

તિથિ^{૧૬} પઇસી મન^{૧૭} લાગુ^{૧૮} માગિ,^{૧૯}
ચેતન^{૨૦} રાણી અવસર^{૨૧} લહઇ, નિવરઇ વર રહઇ^{૨૨} આવી કહઇ. ૨૮
સામી^{૨૩} માયા જ' વીચવ્યઉ,^{૨૪}

તઇ તઉર^{૨૫} ડીલિહિ તે અનુભવ્યઉ,^{૨૬}
તે જઇ^{૨૭} કહિયઇ^{૨૮} તુમ્હનઇ^{૨૯} ઘણઉ^{૩૦}

વીતક^{૩૧} નઉરયુ' હિવ સંભભણઉ,^{૩૨} ૨૯

૧ B ખાધઉ પીધુ', CH ખાધુ પીધુ, DE પાધુ પીધુ, F ખાધ પીધ, G પાધ પીધુ'. ૨ BDEFHIJ ખા અમ્હ, CG ખા અહમ, D હિવડા ખા. ૩ BFGHIJ તુમ્હે, C તહમે, D તુમ્હ, E તમ્હ ૪ BCHIJ જી હોજ્યો, D હો જ્યો આ, EFG હોયો ૫ BDEFHIJ અમ્હ, CG અહમ. ૬ BCH ઇમ્યુ, DEFGIJ ઇસિહિ. ૭ BH સયોગુ, CDEFGIJ સયોગ. ૮ BHF ન મિલિસિઇ C નવિ મિલિસિઇ, D ન મિલિસઇ, E ન મિલઇ, G ન મિલ-સિઇ, IJ ન મિલિસિ ૯ D સાતિય થઇ, E સાથઇ થાઇ, F સાથિઇ થઇ. ૧૦ CG અહમ ૧૧ E પૂરી રહી, DG પૂરઉ રુહી. ૧૨ BCDFG શુકલ ખ્યાન, E શુકલ ખ્યાનિ, HIJ શુકલ ખ્યાન. ૧૩ EF તુ' ૧૪ BCEFGHIJ દીપિઉ, D દીપઇ ૧૫ D અગિ, E આગી ૧૬ G તિથુ ૧૭ BCEGH મનુ ૧૮ BDEGHIJ લાગઉ, C લાગૂ, F લાગ. ૧૯ D મગિ ૨૦ G ચેતનુ ૨૧ BGFH અવસરુ ૨૨ D વરનઇ, EF વરહઇ, G વરુનઇ. ૨૩ BCEFGHIJ સ્વામી ૨૪ BDEGHIJ વીચવિહિ, C વચેવિહિ', F વીચિવિચ. ૨૫ BCDFH તા' ડીલિઇ, E તા ડીલઇ, GIJ તા ડીલિ ૨૬ BCDGHIJ તે અનુભવિહિ, E તિ અનુભવિહિ' F તે અનુભવિ ૨૭ G જુ ૨૮ DF કહીઇ, E કહઇ, IJ કહિઇ. ૨૯ BCEFGHIJ તઉ ઇઇ, D તુ ઇઇ. ૩૦ BH ઘણુ, CF ઘણૂ, E થાપઉ. ૩૧ BCH વીતકનુ રયુ, D વીતગ નહિ' સિહિ, E વીતકનુ' સિહિ, F વીતક નય સિ, G વીતક વુ સિહિ, IJ વીતક નહિ સિહિ. ૩૨ BH સંભારણુ, C સંભારણૂ, DE-GIJ સંભારણુહિ, F સંભારણુય

જે^૧ તઈ માંડી કાયા પુરી અસુચિ^૨ જ'નાલિ^૩ અછઈ^૪ ભરી;
અઠોતર^૫ સઈ^૬ ચોર વિણાસ,^૭
તીણઈ^૮ ન ઘટઈ^૯ તમ્હારઈ^{૧૦} વાસ.^{૧૧} ૩૦

સામી^{૧૨} આ^{૧૩} પિઈ આપુ^{૧૪} વિમાસિ,
ભિં સક્તિ^{૧૫} આપણી પ્રકાસિ;^{૧૬}
જઈ^{૧૭} સચેત^{૧૮} તુમ્હાર^{૧૯} હે ઇંચઈ^{૨૦}
આજ^{૨૧} વલી વહિલઈ^{૨૨} લલચઈ^{૨૩} રાજ.^{૨૪} ૩૧

હિંવ^{૨૫} માયાનઈ^{૨૬} લાગુ^{૨૭} જ ટલિઈ^{૨૮};
મન^{૨૯} મહુ'તઈ^{૩૦} વઈસાનરિ^{૩૧} જલિઈ^{૩૨};
રણભરિ^{૩૩} રહિઈ^{૩૪} મોહુ^{૩૫} સુ કુટુંબ,^{૩૬}
સામી^{૩૭} ઝલહલિ મ કરિ^{૩૮} વિલંબુ ૩૨

૧ E જઈ ૨ BCDEFG અશુચિ, HIJ અશુચિ. ૩ D જ'ના લિહિં, E જ'વાલિ.
૪ BCEGH અછઈ તે, DF છઈ તે, IJ અચ્છઈ ૫ IJ અઠોતર ૬ BCFGHIJ
સય ૭ BEGH વિણાસ, C સવિણાસ, IJ સવિણાસ. ૮ BCDH તીણી, H
તીણી ૯ CIJ ઘટઈ ૧૦ DEGIJ તુમ્હારઈ. ૧૧ BFGH વાસ ૧૨ BCEFG-
HIJ સ્વામી ૧૩ BCFH આપિઈ, D અ પિહિં, E આપઈ, GIJ આપિં ૧૪
એપુ, DIJ આપ. ૧૫ BCEFGHIJ ચક્રિત, D ચક્રિત. ૧૬ F પ્રકાસિ. ૧૭ E
જઈ. ૧૮ B સચેતુ, E સીંચઈ, F સચેતન. ૧૯ BDEH તૂ, C તં F —, GIJ
તઈ ૨૦ BCDEFGHIJ હોપસિ. ૨૧ BC આજુ ૨૨ BH વહિલું, CF વહિલં,
DG વહિલઈ HIJ વહિલઈ ૨૩ BH લલસિ, CDEFGIJ લલસિ ૨૪ BCH
તં રાજુ, G તઈ રાજુ, EF તૂરાજ, IJ ત રાજ ૨૫ D હવઈ ૨૬ E નુ ૨૭
CDGIJ લાગ. ૨૮ BCGHIJ જિટલિઈ, E જિટલઈ ૨૯ BH મનુ ૩૦ CD-
EHIJ મુહતઈ, G મહતઈ. ૩૧ B વૈસાનર, CDEFGHIJ વૈસાનરિ, D વૈસાનલિ,
E વૈસાનર. ૩૨ B જલે. ૩૩ F રિણભરિ ૩૪ F રહીય. ૩૫ DEFGIJ મોહ.
૩૬ BE સુકુટુંબ, DIJ સ કુટુંબ, F કુટુંબ, G સકુટુંબ, H સકુટુંબ ૩૭ BC-
DEFGHIJ સ્વામી ૩૮ CDHIJ મ કરિ વિલંબ, E મ કલઈ.

પરમહંસ^૧ તઉ^૨ હૂઉ^૩ સચેત,^૪

રાણી તઇ^૫ મનિ વસિહ^૬ સ'કેતુ;^૭

પરમ જ્યોતિ પાર્યઉ^૮ પ્રકાસ,^૯

તૂટા^{૧૦} આપહણી સવિ પાસ.^{૧૧} ૩૩.

સત્ય^{૧૨} વચ્ચનિ વાઘ્યઉ^{૧૩} સોહિલઉ,^{૧૪}

કાયા મૂકી ચ્યઉ^{૧૫} નિરમલઉ,^{૧૬}

એકુ^{૧૭} વિવેકુ^{૧૮} ન વીસઇ^{૧૯} તોઇ,

મનની^{૨૦} સતિ^{૨૧} ભલી ન હોઇ. ૩૪

પણિએરર આપિહર^{૨૩} મેલ્હયાર^{૨૪} કસી,

તઉર^{૨૫} કિમ સકઇર^{૨૬} ઇહ વીસસી;

તઉર^{૨૭} વિવેકુર^{૨૮} તિહિર^{૨૯} કીધઉ રાજિયઉ,^{૩૦}

આપણ^{૩૧} પય પ્રભર^{૩૨} ત્રિભુવન^{૩૩} હુવઉ ૩૪ ૩૫ ૩૫.

૧ B પરમહંસ ૨ C મુહતઉ, B તુ, F ભઉ ૩ B હુયઉ, C હૂયઉ, G હોઉ. ૪ B સચેતુ. ૫ BCDEFHIJ નઉ, G તુ ૬ CH વચ્ચઉ, D વિલઉ ૭ DFGHIJ સકેત ૮ B પામિય, CH પામિયઉ D પાસિઉ, E પામો, FGIJ પામિઉ ૯ BEFH પ્રકાસ ૧૦ BFGH છૂટા DIJ તૂટા ૧૧ BCFHIJ તે પાસ, D તે તૂટા પાસ, EG તે પાસ. ૧૨ BCDEFGHIJ સતી ૧૩ B વાચિઉ, CDEFGHIJ વાધિઉ, D આધિઉ. ૧૪ BCEFHIJ સોહલઉ ૧૫ CDEFG મૂકી ચિઉ, D મૂકિઉ ગિઉ, IJ મુકી ચિઉ. ૧૬ BCDEGHIJ મોહલઉ, F મોહયુ ૧૭ BCDEFGHIJ એક. ૧૮ BCDEFGHIJ વિવેક, E વિક ૧૯ BCDEFGH વીસસઇ ૨૦ E નમી ૨૧ BCDEGHIJ સંતતિ ભલી, F સ તતિ. ૨૨ BCDEFGHIJ આ હરતપ્રતોમાં કહી જડપતી પ્રથમ પ કિત નથી, ફક્ત E પ્રતમાં એ મળે છે E ગુણએહ ૨૩ E વાપઇ. ૨૪ E મૈત્ર્યા ધસી ૨૫ E તુ. ૨૬ E સકઇ એહ ૨૭ D તૂ. ૨૮ BCDGIJ વિવેક ૨૯ G તિય ૩૦ BC ભુયઉ, D જુઉ, E જુવટઉ, F જોયઉ, GIJ જુઉ, H જુયઉ. ૩૧ BDEFGHIJ. આપણપઇ C આપણિપઇ ૩૨ BCF-GHIJ પ્રભુ, D તઉ, E પલુ ભિલુ ૩૩ BCDEFGHIJ ત્રિભુવનિ, E ભવન ૩૪ B હુયઉ, CH હૂયઉ, D હુઉ, E હૂચઉ F હોયઉ, G હોઉ, IJ હૂક ૩૫ D પ્રતમાં અહીં એક પ કિત વધુ મળે છે. “ સરિઉ પરમહ સ નઉ કાજ રિપુણ્યઃ જ્યાનિજ પામિઉ રાજ.”

ગઈ^૧ ક્રાશુભિ આંબઉ^૨ ગહગહઈ,^૩
 ગય^૪ ગ્રીષમિપ નઈ પૂરિહિ^૬ વહઈ;^૭
 બહુલ પક્ષ^૮ પૂઠઈ^૯ સસિ^{૧૦} વૃદ્ધિ,
 આર^{૧૧} અનંતરે સાગર^{૧૨} રિદ્ધિ.^{૧૩} ૩૬

હાહ^{૧૪} પડીય^{૧૫} બલિ^{૧૬} કુપડઈ^{૧૭} (૨)
 ઠામિ કપૂર કપૂર જિ પડઈ,^{૧૮}
 ભાવકિ લાગી પુન્ય^{૧૯} પસાઈ,
 પામિહિ^{૨૦} રાજવલી^{૨૧} તિલ્લિ રાય.^{૨૨} ૩૭

પરમહંસ^{૨૩} સહુ^{૨૪} વઈ કૌ જપઈ,
 પરમહંસ^{૨૫} દ્વિભુયર^{૨૬} જિમ તપઈ;
 પરમહંસ લગઈ^{૨૭} ભાજઈ અંતિ.^{૨૮}
 પરમહંસ^{૨૯} તહિરે લાગી અંતિ ૩૦ ૩૮

૧ BCDEFGHIJ ગિષ, ૨ અખ, ૩ નિગિ ૪ D આવી, F આશુ. ૫ C ગહગહિષ, ૬ ગહઈ, ૭ ગહિ ગહિ. ૮ BE ગઈ, CDEFGHI ગિષ, ૯ ગિ. ૧૦ DIJ ગ્રીષમિ, ૧૧ ગ્રીષમિ, ૧૨ ગ્રીષમ ૧૩ BCDEFH પૂરિષ, GIJ પૂરિ. ૧૪ D પક્ષિ, F પખિ ૧૫ BCFGH પૂરિષ DIJ પૂરિ BCFGH શશિ વૃદ્ધિ, D સસ વૃદ્ધિ, ૧૬ શશિ વૃદ્ધિ, ૧૭ શશિ વૃદ્ધિ ૧૮ BH આર અનંતર, ૧૯ આર અનંતર, CD આર અનંત ૧૧ BH સાગરિ, F સારઈ ૧૨ BCDEGH રિધિ, F ઋધિ. ૧૩ BCDEFGHIJ હઠ ૧૪ BCFGHIJ પડીનઈ, D પડઈ નઈ ૧૫ BCDEFGH વલિ, ૧૬ વલી ૧૭ B જિપઈ, CDEFGHIJ જિપડઈ ૧૮ B જિપડઈ, ૧૯ જિષ અંતિ ૧૦ BCDEFGHIJ પુન્ય. ૧૧ F પામિ ૧૨ BEH રાજુ ૧૩ BCDEGHIJ રાઈ, F —. ૧૪ BF પરમહંસ ૧૫ BCDEF સહુ કૌષ, GHIJ સહુ કૌષ ૧૬ B પરમહંસ ૧૭ BGE દ્વિભુયરુ જિમ, D જિમ દ્વિભુયર. ૧૮ BCF લગ, ૧૯ લગિ ૨૦ અંતિ ૨૧ BCDHIJ પરમહંસિ. ૨૨ B તત લાગી, F તુ લાગી, D લાગી તહિ ૩૦ DE અંતિ

એહું^૧ જિ મંગલ^૨ ઉચ્છવ^૩ એહ, ૪

એહનઉ^૪ માઇબાપુ^૫ એ દેહ,^૬

ઇષિ^૭ તીરથ^૮ નહાતાં^૯ હુઇ સિધિ:^{૧૦}

એ સારસ્વત નિતુ પૂરઇ^{૧૨} બુદ્ધિ:^{૧૩} ૩૯
કલ્પદ્રુમ^{૧૪} કામધેનુ^{૧૫} એ હોઇ,^{૧૬}

ચિતામણિ^{૧૭} એ^{૧૮} અવર ન કોઇ;

એહ^{૧૯} જિ સિધિપુરી^{૨૦} નઉ પંથુ,^{૨૧}

જીવનુ^{૨૨} એહનિ સવિહુ^{૨૩} અથુ ૨૪ ૪૦
મૂલમંત્રુ^{૨૫} ઇહુએ^{૨૬} મનિમાનિ,^{૨૭}

તપજપનુ^{૨૮} ફલ^{૨૯} ઇહનઇ^{૩૦} આનિ;

ઇષિ સવિ^{૩૧} સંપદ આવઇ પૂરિ,

ઇમર^{૩૨} જોલઇ જયશેખરસૂરિ ૩૩ ૪૧

૧ DEGHJI એહનિ F એહન. ૨ BCE મંગલ ૩ B ઉચ્છવ, CDEFGH ઉચ્છ. ૪ D એહ ૫ BCH એહનિ, DEFGIJ એહ નિ ૬ D માય બાપ, F માં બાપ G માય બાપુ, IJ માઇબાપ ૭ B દેહ, D ગુરુદેવ, G એ દેવ. ૮ BG ઇષુ ૯ BCDEFGHIJ તીરથ ૧૦ B નહાતાં, E નાહતાં ૧૧ BDFH સુધિ IJ સુદ્ધિ ૧૨ BCEFGHIJ પૂરઇ, D પુરઇ. ૧૩ BCDEFGHI બુધિ ૧૪ D કલ્પદ્રુમ, E કલ્પાદ્રુમ, F કલ્પદ્રુમ, H કલ્પદ્રુમ ૧૫ E કામધેનુ, G કામધેન ૧૬ D એ હોઇએ, E એહ નિ સવિ ૧૭ D ચિ મણિ. ૧૮ B એહ અવસર ન હોઇ, C એહ અવરુ ન કોઇ, D અવર ન કોઇ, E એહ અવરુ ન કોઇ, F એહ અવર ન કોઇ, H એહ અવર ન હોઇ ૧૯ BCF એહ ૨૦ BEIJ સિદ્ધિ પુરી નઉ, C સિધિ પુરીતુ. ૨૧ BDGIJ પંથ ૨૨ BE એહ નિ જીવનુ, C એહ નિ જીવન, D જીવન એહ નિ, F એહ નિ જીવહુ, GIJ એહ નિ જીવન ૨૩ F તણીય નિ, G સવિ હઉ, IJ સિવહઉ. ૨૪ BCDGHIJ અથ, EF અથિ ૨૫ BCD-EFGHIJ મૂલમંત્ર. ૨૬ BCDFGH IJ મણિ, E મનિ ૨૭ C મન માનિ, D મનિ માણિ ૨૮ D તેજ પુજ નઉ, E તપજપંતુ, FGHI તપ જપ નઉ. ૨૯ BE ફલ. ૩૦ BCFGHIJ એહ નઇ, D એહ નિ, E એહ નઇએ ૩૧ D સિવ, F પરિ ૩૨ D વિધન અલસ વિનાસઇ દૂરિ ૩૩ BCHIJ જયશેખરસૂરિ, F શ્રી જયશેખરસૂરિ, G શ્રી જયશેખરસૂરિ.

૧ ત્રિભુવન-૨ દીપક^૩ એહુ^૪ પ્રબંધુ, ૫

પાપ તણુઉ^૬ સાસહઈ^૭ ન ગંધુ; ૮

તા^૯ મેયણિ મંડલિ^{૧૦} થિરુ થાઉ,

જાં મહિયલિ^{૧૧} શસિ^{૧૨} દિભયર રાઉ. ૧૩ ૪૨ ૧૪

કુલ ૪૪૨

૧ ત્રિભુવન દીપક એહુ.. આ પ ક્રિત BCFGHIJ પ્રતોમાં મૂળ હસ્તપ્રતિ-
ની કડી ૪૨૫ પછી આપેલી છે ૨ B —, G ત્રિભુવનિ. ૩ BCH દીપક,
E — ૪ BCHIJ એઉ, DG એહ, E —, F એય. ૫ DFGIJ પ્રબંધ, G
બધુ, E —. ૬ E —, H તણુ ૭ F સાંસહ, G સાંસ હિઇ, IJ સાં
સહઇ ૮ BDFIJ ગંધ. ૯ આ પ ક્રિત D પ્રતિમા જ છે D તા મહણિ.
૧૦ D મ ડિલિ થિર. ૧૧ D મહયલિ. ૧૨ D સસિ. ૧૩ D હઉ. ૧૪ D
હસ્તપ્રતિમાં કૃતિનો મહિમા અને ફલશ્રુતિરૂપે નીચેની વિશેષ કડી
લખેલી છે :

“જૂ દૂ હોપસિ નિશ્ચલ આઠાસિ, મેરુ ગિરિ જીં મહીયલિ પાસિ;

પહઇ ગુણુઇ જે સદા પવિત્ર, મુગતિ લખિજ તે વરઇ અણુસ્તં.” ૧૪૨૮।

इति^१ त्रिभुवन दीपक प्रबंध संपूर्णः ॥ संवत् १५९१ वर्षे
आसाढमासे कृष्णपक्षे चतुर्थी अर्कवासरे । रणस्थंमदुग्र मध्ये । कृष्णर्षि
गच्छे । प. यशोवर्द्धन लिखितां ॥ शुभं भवतुः ॥

१

B-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंधः ॥ समाप्तः ॥ शुभं भवतु ॥ छः ॥

C-इति श्री अंचलगळेकवि चक्रधर पूज्य श्री जयशेखरसूरिकृता त्रिभुवन दीपकः
प्रबंधः संपूर्ण समाप्तः ॥ छ ॥ श्रीः ॥ अंशग्रं श्लोकः ७०६ ॥ छ ॥ शुभं
भवतु । कल्याणमस्तु ॥ छ ॥ श्रीः ॥ छः ॥ श्रीः ॥

D-इति श्री त्रिभुवन दीपक प्रबंधः ॥ छ ॥ इति अंतरंग चउपह समाप्तः ॥

E-इति अंतरंग चउपह समाप्तः ॥ श्लोक संख्या ॥ ८०० ॥ संवत् १५६५
वर्षे ॥ मार्गशर सुदि ६ देपालनगरे. ल पं अमरालि. ॥

F-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंध । संपूर्णः ॥ छ ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥
॥ कल्याणमस्तु ॥ छ ॥

G-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंध संपूर्णः । अंशग्रंथ ७२२ शुभ भूयात् ॥ लेख पाठक
योग्यं ॥ छ ॥

H-इति श्री त्रिभुवनदीपक प्रबंधः समाप्तः ॥ छ ॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥

I-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंधः संपूर्णः ॥

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ : સમાલોચના

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલી કૃતિ-ઓમાંની એક અત્યંત સમર્થ કૃતિ તે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ છે. આપણા મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યની પણ તે એક માર્ગસૂચક સ્તંભ જેવી ગણનાપાત્ર કૃતિ છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ વિ.સં. ૧૪૬૨માં ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ નામના ગ્રંથની રચના કરી તે પછી આ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી હશે એવું અનુમાન કરી શકાય છે. જો કે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં એની રચનાસાલનો નિર્દેશ જોવા નથી મળતો, એટલે ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ પછી આ ગ્રંથની રચના કેટલા સમયે કરી હશે તેની ખબર પડતી નથી. પણ કવિશ્રીના જીવનની ઉત્તરકાળની આ રચના છે, એ એમની ભાષાની પ્રૌઢિ જોતાં સ્પષ્ટ જણાય છે.

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની અંતિમ કડીમાં કવિએ પોતે પોતાના નામનો નિર્દેશ કર્યો છે, પરંતુ તેમાં કૃતિની રચનાસાલનો નિર્દેશ કર્યો નથી. જુઓ :

મૂલ મંત્ર મણિએ મનિ માનિ, તપ જપનઈ કૃલ એહનઈ ધ્યાનિ;
ઇષ્ટિ સવિ સંપદ આવઈ પૂરિ, ઇમ જોલઈ જયશેખરસૂરિ. ૪૩૨

કવિએ આ કૃતિનું નામ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ રાખ્યું છે. આ કૃતિની હસ્તપ્રતોમાં છેલ્લે ‘ઇતિ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધઃ સંપૂર્ણ’ એવા શબ્દો આવે છે, એ ઉપરથી પણ સ્પષ્ટ છે કે આ કૃતિનું ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ એવું નામ આરંભથી જ હતું. વળી કવિએ કાવ્યમાં પણ આ કૃતિને માટે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ એવું નામાભિધાન પ્રયોજ્યું છે. જુઓ :

ત્રિભુવનદીપક એઉ પ્રબંધ, પાપ તણઉ સાં સુહઈ ન ગંધ;
મોહ ધ્યાન હિવ તોઈ જિ દલઈ, જઈ વેસાનરિ તનુ પરજલઈ. ૪૧૮

પરંતુ આ કૃતિનું ‘અંતરંગ ચોપાઈ’ એવું અપરનામ કેટલીક હસ્તપ્રતોના અંતે પુષ્પિકામાં જોવા મળે છે. તે નામ કવિ જયશેખર-સૂરિએ આપ્યું છે કે પછીથી કોઈ લેખિયાએ કે હસ્તપ્રત તૈયાર કરનાર-કરાવનાર સાધુ મહાત્માએ આપ્યું છે તે વિશે કશો પુત્તાસો સાંપડતો નથી. પરંતુ હસ્તપ્રતમાં આવું નામ અપાયું છે તે ઉપરથી એ નામ પણ કેટલીક સમય પ્રચલિત રહ્યું હશે એમ માની શકાય.

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ના આરંભમાં આઠમી કડીમાં કૃતિના કથાવસ્તુનો પરિચય આપતાં કવિ નીચે પ્રમાણે લખે છે :

પુણ્ય પાપ બે ભઈ ટલઈ, હીસઈ મુકૂળ ફયાડુ;
સાવધાન તે સંભલઈ હરિ હંસ વિચાર. ૮

આ ઉપરથી પં. લાલચંદ ભગવાનદાસ ગાંધી કહે છે કે ‘આ દ્વારા અંથકારે અંથનું ‘હંસવિચાર’ એવું નામ પણ સૂચવ્યું છે.’* ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’નું મુખ્ય પાત્ર પરમહંસ છે અને કૃતિના સમગ્ર કથાનકનું અંતિમ લક્ષ્ય તે પરમહંસના પદની પ્રાપ્તિનું છે માટે કદાચ ‘હંસવિચાર’ એવું કૃતિનું નામ હશે, એમ અનુમાન કરી શકાય. વળી ‘હરિ હંસ વિચાર’ એમ જુદા જુદા શબ્દો લઈ તેનો સામાન્ય શબ્દાર્થ કરવામાં આવે તો ‘હંસથી આત્મા સંબંધી વિચાર ચિંતન કરો’ એવો અર્થ ઘટાવી શકાય. વળી વાચકને હંસ તરીકે સંબોધન કરીને તેને વિચાર કરવા માટે કવિએ ઉદ્બોધન કર્યું છે એમ પણ બતાવી શકાય. આમ, કૃતિના નામ તરીકે ‘હંસ-વિચાર’ એવું નામ માત્ર તક કરવા પૂરતું સંભવિત લેખાય.

‘હંસવિચાર’ નામ ઉપરથી જ પંડિત લાલચંદ ગાંધીએ તેમાં સુયોગ્ય સુધારો સૂચવીને કહ્યું છે કે ‘પરંતુ અરુને પરમહંસ પ્રબંધ — આવું નામ સમુચિત સમજાય છે.’ આમ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’, ‘અંતરંગ ચોપાઈ’, ‘હંસવિચાર’ અને ‘પરમહંસ પ્રબંધ’ એ ચાર

* જુઓ : ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’, સંપાદક પં. લાલચંદ ભગવાનદાસ ગાંધી, પૃષ્ઠ ૧૩.

નામમાંથી કવિએ પોતે જ કાવ્યમાં સ્પષ્ટપણે આપેલું ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ એ નામ જ યોગ્ય છે અને તે જ પ્રચલિત રહ્યું છે.

‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ની રચના કવિએ કયા સ્થળે કરી હશે અને તે માટે તેમને કેટલો સમય લાગ્યો હશે તેનો કશો નિર્દેશ આ કૃતિમાં નથી. કવિનું વિહારક્ષેત્ર ગુજરાતમાં મુખ્યત્વે પાટણ અને ખંભાતની આસપાસ રહ્યું હતું તે બેતાં ગુજરાતમાં કોઈ સ્થળે રહીને આ કૃતિની રચના કરી હશે એવું અનુમાન કરી શકાય છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ એક જ વિષયનું નિરૂપણ કરતી બે કૃતિની રચના કરી છે, સંસ્કૃત ભાષામાં ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ અને ગુજરાતી ભાષામાં ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ.’ આ બે કૃતિઓમાંથી કઈ કૃતિની રચના તેમણે પહેલી કરી હશે તેનું કોઈ નિશ્ચિત પ્રમાણ મળતું નથી, પરંતુ અનુમાન કરી શકાય છે કે તેમણે પ્રથમ ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ની રચના કરી હશે અને ત્યાર પછી ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી હશે. ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ની રચના વિ. સં. ૧૪૬૨માં ખંભાતનગરમાં કરેલી છે. એટલે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ની રચના ત્યાર પછીના તરતના કાળમાં થઈ હશે એમ માનવામાં આવે છે. એમની આ બન્ને કૃતિઓને બાહ્ય દૃષ્ટિએ તપાસતાં એટલું તરત દેખાય છે કે ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ સાત અધિકારની અંદર લખાયેલી સુદીર્ઘ કૃતિ છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ ૪૩૨ જેટલી કડીમાં લખાયેલી, ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ કરતાં નાની કૃતિ છે.

કવિને એક જ વિષયની બે કૃતિઓની રચના કરવાની શી જરૂર પડી? - એવો પ્રશ્ન થવો સ્વાભાવિક છે. એ વિશે પણ કોઈ સ્પષ્ટ નિર્દેશ એ બેમાંથી કોઈ પણ કૃતિમાં થયો નથી, પરંતુ એમ માનવામાં આવે છે કે સંસ્કૃત ભાષામાં લખેલી ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ નામની કૃતિ વિદ્વજનોમાં અને સંસ્કૃતના બાણકાર લોકોમાં, એની સુંદર રૂપક-અંધિને કારણે એટલી લોકપ્રિય થઈ ગઈ હશે કે સામાન્ય જનોની ઇચ્છાને સંતોષવા માટે કવિએ ગુજરાતીમાં આ કૃતિની રચના કરી હશે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની રચના પછી ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી છે એમ અન્ય સંદર્ભો બેતાં સ્પષ્ટ જણાય છે. તેમ છતાં એ નોંધવું જોઈએ કે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કયાંય ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ના નિર્દેશ જયશેખરસૂરિએ કયો નથી.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરતી વખતે પોતાની ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ કૃતિને સતત નજર સામે રાખી હશે અથવા પોતાનું જ સર્જન હોવાને કારણે સહજ રીતે પોતાની નજર સામે તે રહી હશે એમ એ બન્ને કૃતિઓની અનેક પંક્તિઓ સરખાવતાં જણાય છે. નીચેની પંક્તિઓ સરખાવવાથી આ વાતની તરત પ્રતીતિ થશે.

સરખાવો : *

માનસે નિર્મલડસ્તાષે વિમુક્તવિષયાન્તરઃ ।

હંસશ્ચેત્ કુરુતે કેલિ તત્ કવ યાતુ સરસ્વતી ? ॥ ૧૧-૧ ॥

માનસ સરિભ નિર્મલઈ કરઈ કતુહલ હંસુ;

તાં સરસતિ રગિ રહઈ, બેગી બહુઈ ઠંસુ. ૨

ચર્ચમાણા મૃજાં સર્વે રસા વૈરસ્યમાપ્નુયુઃ ।

શાન્તસ્તુ સેવિતોડત્યન્તં મોક્ષાવધિ સુસપ્રદઃ ॥ ૨૫-૧ ॥

સેવીતાં સવિરસ વિરસ ઇકકઈકિક બોઈ;

નવમઉ જિમ જિમ સેવીયઈ, તિમ તિમ મીઠઉ હોઈ. ૭

આત્મજ્ઞાનજુષાં જ્વરાબપગમો દૂરે જરા રાક્ષસી ।

પ્રત્યાસીદતિ લઙ્ઘિસિદ્ધિ-નિવહો જ્ઞાનં સમુન્મીલતિ ।

❧ બુદ્ધિ : અહીં ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની શ્લોકસંખ્યા આચરક્ષિત પુસ્તકોદ્ધાર સંસ્થા તરફથી છપાવેલા અંશને આધારે આપી છે. તથા ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની કડીસંખ્યા પંડિત લાલચંદ ગાંધીના સંપાદનને આધારે આપી છે.

આનન્દોડનુમવેડપિ વાગવિષયઃ સ્યાત્ પુણ્ય-પાપક્ષયો ।

મુક્તિર્મુષ્ટિગતેવ કેવલમિદં લઘું યતઘ્વં તતઃ ॥ ૫૧-૧ ॥

નાણુ નિરુપમ નાણુ નિરુપમ જગહ ઉવચારુ;
ધટ્ટુ ક્ષિત્તરિ નિર્મલઉ જાસુ નામિ સવિ શેગ નાસઠ;
જર-રૂપસિ વેગલી સચલ સિદ્ધિ નિવસંતિ પાસઠ;
પુણ્ય-પાપ જે ભવ ટલઠ દીસઠ મુકૂખ દ્વચારુ;
સાવધાન તે સંભલઉ હરપિઠ હંસ વિચારુ. ૮

° ° °

જંતુષાતે સૃષાવાચિ પરદ્રવ્યે પરસ્થિયામ્ ।

મધ્યે માસે ચ પાપદ્વૌ પૈશુન્યે દ્રાહકર્મસુ ॥ ૧૬૮-૧ ॥

મહારંમેષુ ચ તથા તથા મર્તા પ્રવર્તિતઃ ।

યથા દશાપિ નાસ્પ્રાક્ષીન્નિવૃત્તિ દુર્મગામિવ ॥ યુગ્મસ્ ॥ ૧૬૯-૧ ॥

ઉક્ષેવ તિલયત્રસ્ય સોડન્વહં આમિતસ્તયા ।

તિષ્ઠિ વાહિઉં મન ત્રિભુવનિ, ભમઠ ક્ષણઉં સમાધિ નવી વીસમઠ;
જીવ ત્રિણાસઠ ભાસઠ આલ, પરધન વનિતાં લાગઉં ઢાલ. ૩૭
ખંત પિથંત ન કરઠ ખલખંચ, લહિ લગારઠ નિવૃત્તિ ન આચ;

° ° °

વિલ્લાપ ચ ગૌરાંગિ ગૌરવ્યે ગુણશાલિતિ ।

ગંગાજલોજ્જ્વલે મહ્યં સુવુદ્ધે દેહિ દર્શનમ્ ॥ ૧૯૪-૩ ॥

ઉણઉં અધિકઉં સહુ ખમી કરિ અમ્હ લણી પસાઉ;
ગણિ સંપૂરિય ગોરલી દર્ધ હિવ દેખાઉ. ૪૭

° ° °

સર્વે જનઃ સ્વસ્ય સુખામિલાષી ન કોડપિ દુઃસ્વસ્ય દષાતિ તુળ્ણામ્ ।

અહં તુ હંત સ્વહિતં વિષાતું માયામનોભ્યાં વિવશો ન શક્તઃ ॥ ૨૦૬-૩ ॥

ઉપેક્ષતે હિ નાપન્નમિત્તરોડપિ સચેતનઃ ।

દ્વયદશં કૃશં કિં મા સકૃપે ત્વમુપેક્ષસે ॥ ૨૦૭-૩ ॥

સાલલિ ચેતના ! અમિહ થયા છઉં નિરધાર

મનિ માયાં બિહુ દૂહવિયા એહ સગાની વીરતી કરહં કહતે

લાજીઈ તું સહિજિંઈ સવિચાર, દીરઘ રોસ ન યુઝીઈ,

કરિ કરિ કંઈ અમહ સાર. ૪૮

°

°

°

નિવૃત્તૌ પ્રોષિતાયા સા નૃત્યપિ સ્મ નિરંતરમ્ ।

નિઃશ્વસ્યમધુના રાજ્યં જાતમિત્યુલ્લસન્મનાઃ ॥ ૨૪૧-૩ ॥

પ્રચંડપવનોદમૃત પતાકાંચલચંચલઃ

સ નિવૃત્તિં વિના નિત્યં તયાઽન્નામિ દિશો વિશિ ॥ ૨૪૨-૩ ॥

નિવૃત્તિ ગઈ તઉઉ હુંઈ નિવૃત્તિ, મન રહિ નિચરઈ કહઈ પ્રવૃત્તિ;

દિવસવઈ યેટાનઈ રાજ, દ્વિઉ મનોરથ મહારઉ આજ. ૫૫

°

°

°

તદત્ર પુરિ સેવસ્વ ક્ષમાધીશં ચિરંજનમ્ ॥ ૨૭૧-૪ ॥

રાઉ નિરંજણા (તુ) ઇણિ નચરિ તે તઉં (તુ) ચિરુ આરાહિ. ૬૩

°

°

°

નાગાન્ નમન્તિ નિર્જીવાન્ જીવતો ધ્વન્તિ નિર્દયાઃ ।

પુણ્યં ટ્વાગ્નિદાનેડપિ મન્યન્તે તત્ર કેચન ॥ ૩૨૪-૪ ॥

નાગ નમઈ નઈ મારઈ આણિ;

જીવયોનિ દવિ સઘલી મરઈ, દવ દીજઈ તિહાં યુદ્ધયહ વરઈ. ૧૨૨

°

°

°

યેષા પરિગ્રહો દાર-વન-ગોષન-ગોચરઃ ।

યતન્તે તે ગુરુમૃય મૃયસાં મવતારણે ॥ ૩૨૯-૪ ॥

તેહં શુર જેહનં ધરિ વહ્ન;

તેહં શુર જેહનં ધણ ઠાર....

૧૧૨

મારિશ્ચ મોહસૂત્રાસ્તીતિ: ॥ ૭૦-૪ ॥

મોહ તણ ધૂય મારિ ઇહાં તે પગ પઈસારઈ. ૭૩

एवं अमं अमं मूरिश्रमा विश्रामकाक्षिणी ।

પુરં પ્રવચનં પ્રાપ દુષ્પ્રાપં સા દુરાત્મનામ્ ॥ ૧૨૧-૪ ॥

તઈ આલી અતિ ખીણ;

ફિરઈત ફિરંતી પ્રવચન નગરી શુરુધ પામીય તેણિ. ૭૪

तत्पसीद स्फुट ब्रूहि सौम्यद्रक्ष्याम्यमु' कदा ।

કિમપિ પ્રામવં પ્રાપ્ય સુચિનં તનુજં નિજમ્ ॥ ૧૪૩-૪ ॥

નિવૃત્તિ લક્ષ્ય કરએડિ, મહરિષિ ! નિરતઈ' જ્ઞાનિ નિહાલિ;

એ ખેટઈ હં સુખિ વિલસંતુ દેષિસુ કેતહં કાલિ ? ૭૫

अत्र प्रवचनामिरुये नगरेऽस्ति नरेश्वरः ।

અહેન્નવાર્યદોર્વીર્યં નિર્જિતાંતદ્વિષદ્વલઃ ॥ ૧૬૧-૪ ॥

ઇણિ નગરી છઇ અરિહંતુ રાય, વચરી સિરિ દિઇઇ ઠાવઈ પાય. ૮૧

आस्ता मुक्तिर्यत्पसादान्मुक्तरप्यद वीयसी ॥ १६२-४ ॥

મુક્તિ ભુક્તિ નઈ તે કાતાર. ૮૨

कष्ट ये पालिताः पुत्रास्तेऽपि पित्रोरिह द्विषः ।

વિદેશ્યા અપિ સમ્પ્રાપ્તાસ્તન્ન સોદરતા ગતાઃ ॥ ૧૦૦-૫ ॥

પેટ જિ વંચી પોસિયા, તે ઇહાં સામ્હા થાઇ;

વિકરઇ જે આવી મિલયા, તે તિહાં ભાંડરુ થાઇ. ૧૫૬

અમારિઘોષણા ક્વાપિ ક્વાપિ સાધુનિમત્રણા ॥ ૮૦-૫ ॥
તિહાં અમારિ હુઈ ઉઘોષણા, સાહુભીવચ્છલ નિતુ નિઉંત્રણાં. ૧૬૬

કવચિતુર્યત્રયં ચૈત્યે કવચિદ્ગુરુગુણસ્તુતિઃ ॥ ૮૧-૫ ॥
ક્વાપિ શ્રુતાનુયોગશ્ચ ક્વાપિ સદ્ગુરુદેશના ।
કવચિત્સ્વાધ્યાયનિર્ઘોષઃ સ્મારણા વારણા કવચિત્ ॥ ૯૦-૫ ॥
એવ દેવપુરે તત્રાશ્લિલે કોલાહલાકુલે ।

કલહટ કરઈ જિણાલઈ સંઘ, રાસ ભાસ લકુટા રસરંગ. ૧૬૬
શુહિરઈ સરિ શુરુ કરઈ વધાણ, આગમ વાચઈ સાહુ સુભણ;
થોયણ પહિથોયણ નવિ ટલઈ, ઇણિ પરિ તે પુર નિતુ કલકલઈ. ૧૬૭

ગ્રાહકેભ્યો મવન લામસ્તત્ર કેનોપમીય તામ્ ।
દત્તૈર્યન્માપકૈર્લમ્યાશ્ચંચત્કાચન કોટયઃ ॥ ૧૦૩-૫ ॥
ગ્રાહક સરિસઉં વુહરતાં તિણિ પુરિ લાસ અસંખ;
આપે ઉકલક બાકુલે, લખલઈ કંચણ લક્ષ્મ. ૧૫૫

પ્રાયશ્ચિત્તાસ્ત્રયયા નીરાધ્યક્ષઃ કલમવશુદ્ધિકૃત્ ॥ ૨૨૪-૫ ॥
પ્રાયશ્ચિત પુણ પાણી હરઈ. ૧૭૨

યસ્ય માર્યાદ્વય તસ્યાવશ્યં ઋષ્ટં ભવદ્વયમ્ ॥ ૧૫૮-૫ ॥
અણઈ નારી દોઈ પરિઅહી, દોઈ ભવ વિણકા તેહના સહી. ૧૭૨

તવાસ્તિ વિદિતં તાવત્ પુર પ્રવચનાભિષમ્ ।
તત્પાલ્યતિ સર્વજ્ઞો રાજા દાતોદયી દયી । ૪૧-૫ ॥
તમિહ બાણુઈ તાં પ્રવચનપુરી. ૧૭૬
રાજ કરઈ છઈ રાઉ અરિહિંત. ૧૮૦

एकां प्राप्यापरां संध्यां व्रजन् अस्यति भास्करः ।

एकां मुक्त्वापरां प्राप्तो द्वितीया क्षीयते शशी ॥ ૬૧-૫ ॥

એકઠ સંધ્યાં ઊગિઉ સૂર, બીજી મિલિઉ રુલિઉ ભૂર;

એકઠ બીજી શશિ ઊગિઉ, બીજી બીજી ગિઉ તે વયઉ. ૧૮૭

°

°

°

तन्मंत्रिन्मा विलंबिष्ठा विशिष्टान् हितकारिणः ।

शोभनाध्यवसायाख्यानं पेषयोपजिनेश्वरम् ॥ ૫-૭૧ ॥

‘મુહત ! વિષ્ટ શુભાધ્યવસાય, વેગે વલાવિ ભણી જિનરાય. ૨૦૧

°

°

°

‘मन्व्यथो सञ्जयामास जिनं प्रति निजान्नरान् ।

अहं तु ज्ञात्तनिःशेषवृत्तातस्त्वामुपागमम् ॥ ૭૨-૫ ॥

‘મુહતઈ વિષ્ટ વલાન્થા બાણુ. હું ધાયઉ તમ્હ કરિવા બાણુ. ૨૦૨

°

°

°

प्रलम्भ्य सुखवार्त्तामिस्त्वत्पुरीवासिनं जनम् ।

‘निवासयिषतीदानीं विवेको मुक्तिपत्तनम् ॥ ૭૩-૫ ॥

આપણુ પદ સાથિં હુઈ, લોક તુમ્હારઉ લેઉ;

મુખની વાતે લે'ભવી, મુક્તિ વસાવઈ તેઉ. ૨૦૩

°

°

°

‘मयि जीवति मृत्याणौ क्रमेव तात । स्वियते ? ॥ ૧૮૩-૫ ॥

મઈ જીવંતઈ બેટડઈ, મ ધરિસિ અરણઈ બાપ ! ૨૦૭

°

°

°

शिरोऽमिमानिनां वज्रधरेणापि न नामितम् ।

नमत् क्रमयुगे रुष्टस्त्रीभिर्निर्લોब्धितं हठात् ॥ ૨૪૮-૫ ॥

‘જીહં સીસ પુરંદરિ ન નમાઈ, તે રૂઝઈ રંક જિમ રમણિ પાઈ. ૨૧૩

°

°

°

લીલાલસપદન્યાસા દ્વિરદાઃ સમિદા મદાઃ ।

ઋર્ધ્વીકૃતમુજાદંડશુંભા ગર્જંત્યમી તવ ॥ ૨૧૪-૫ ॥

શુંદાના વિષયાન્ સર્વાન્ વ્યાપારા ઐદ્રિયાહયાઃ ॥ ૨૧૬-૫ ॥

મથ અહુ ગુહિય ગયવર સરંગ પરકરિય પંચ ઇદિય તુરંગ. ૨૧૫

અયં ચતુર્મુજશ્ચક્ર ગદાશાઢ્ઘાસિમીષણઃ ॥ ૨૭૩-૫ ॥

આલવધં ચક્ર સારંગપાણિ ગડમડધં ગદાધર બ્રુજહ પ્રાણિ. ૨૩૬

અથ સંકેતિતાસ્તેન ગોપીયોષાઃ સહસ્રશઃ ।

પરિતઃ પરિવત્રસ્તં દ્વીપમન્ઘેરિવોર્મયઃ ॥ ૨૭૮-૫ ॥

સોલ સહસ્ર સાહસ્ય કરી, ગોપી ગેલિ ગહિલ્લ;

પીતંબર પદ્મભલિ ફિરી, ઓહઈ છલણ છઈ. ૨૩૫

ચક્રચાપવરોપ્યુચ્ચૈઃ સ સઘઃ સમગંસ્ત તૈઃ ॥ ૨૮૭-૫ ॥

ચક્ર આપ મુંકી મિલિઉ, રાઉત રણ-રસિ રીણ. ૨૪૦

યામિન્યા યમૂનાકૂલે શારદ્યાં શશિરુક્ શુચૌ ।

નૃત્યન્ ગોપીગણે ગાયત્ર્યયં ન વ્યત્ર્યયં વ્યઘાત્ ॥ ૨૯૦-૫ ॥

જિમ જિમ ચમુના તડિ મિલી, ગોચાલિણ ગમારિ;

તિમ તિમ નાચઈ નવિય પરિ, નિસિ નિમંલી મુરારિ. ૨૪૨

ગિરિણા ગુરુણાનેન ન મૃત્યોરથ રક્ષસે ।

રક્ષસે કિન્તુ મદત્ત મૃગનેત્રા પરિગ્રહાત્ ॥ ૩૧૫-૫ ॥

વ્યાજહાર હરઃ શ્રીમન્મોહમૂળાલ નંદન ।

પશ્ચાદઘા રૂમા બુદ્ધિ પૂર્વે શ્રુણુ મમ શ્રિયસ્ ॥ ૩૧૬-૫ ॥

કુમર કાણઈ તુ મેલ્લઉ માલ, નારિ-તણઉ જઈ પરિગ્રહ ઝાલ;

હરખોલઈ જોઉ અગ્રહ રિદ્ધિ, પાછઈ દેખ્યો જોસી બુદ્ધિ. ૨૫૧

मम प्रेतवने वासः .....॥ ३१७-५ ॥

चक्रीवत इवाग्रे मे भसितेनावगुंठनम् ॥ ३१८-५ ॥

मूषा विषधरैर्लवमानैर्जीर्णत्तरोरिव ।

सैषवस्येव निः स्वस्य मम यानं जरद्गवः ॥ ३१९-५ ॥

अहमीदृगवस्थापि स्वीकुर्वे वनिताः कथम् ॥ ३२०-५ ॥

रुडमालावलंबिनः ॥ ३२१-५ ॥

छारुडं अरुडं छिगटि अंगि, नउ नउ कुसल वर लुनंगि;
नर गठि वाडुछि रडुछि भसाछि, धरि धरि भिक्षा लभत न हाछि. २५२
हिसि पडिरछि पन्नगन्धगार, दुंडमाल अरुडं छिथडं डार;
डाडालल विसु अरुड आडारि, डेही पूरी आलठं नारि? २५३

आलिं सुपं घृतं चोलं वटकान् मण्डकानपि ।

याचमाना इमा भिक्षामोजिनं खेदयन्ति माम् ॥ २३३-५ ॥

वरं व्याघ्री विषधरी

साछि हादिमिठं (२युं) सालछे, घृत परधल बोड;
ओ अरुड कण्डं भागिसिधं, नितु नितु अथअथ गोड. २५७
वरि वाडिछि लागी लवी.

परिणेष्यामि कन्यकां संयमश्रियम् ॥ ३६४-५ ॥

परषिषु कन्या संयमसिरी....२६५

चक्षयन्ति केऽपि चतुरमित रे कातरं तु माम् ।

अवद्वमुल्लोकोक्तीः कियतीहृदये दधे ! ॥ ३६७-५ ॥

‘किं लक्षिसिं ओ डाडुठ डूठ, धडि पुछु कडिसिं नासी गथठ;
लोड ओल गणीध डेतला? आपम अजि न लूडं लला. २६६

ત્વં મયિ પ્રસ્થિતે પૌરગણં તત્ર સમાનયેઃ ।

મા કોઽપિ કોપિનસ્તસ્યાસ્મદગૃહ્યઃ પ્રપતદ્ મહે ॥ ૩૭૦-૫ ॥

પર કલ દેખી થાજે છોક, અમ્હ પૂઠિં લેઇ આવે લોક. ૨૭૫

અત્રાંતરે વિશિષ્ટાસ્તે પ્રાપ્તાઃ પ્રાક્ પ્રહિતા નરાઃ ।

નત્વા જ્યજિજ્ઞપન્મૌલિકરવિત કરદ્વયાઃ ॥ ૩૭૧-૫ ॥

પ્રસીદતિત્તરામથ સ્વામિન્ સ મગવાંસ્ત્વયિ ।

ગોષ્ઠયાં ગુણાનામાધારમેકં સ્વામેવ શંસતિ ॥ ૩૭૨-૫ ॥

ધણિ અવસરિ તે વિષ્ટ પહુત, તે વીનવધં સ્વામિ સુણિ વત્ત. ૨૭૬

તુમ્હ સકારઉ અરિહંતુ રાઉ, આ તીણુધ પાઠવિઉ પસાઉ;

તક તાકધં આણિઉં છધ કાજ. તુમ્હિં તિહં પુહતા જોઇઉ આજ. ૨૭૪

ક્રોડીકૃત્ય કુમારેદ્રં નૃપો હંસમિવોત્પલઃ ॥ ૧૭-૬ ॥

કથં દિગ્વિજયં વત્સ જ્યવાસ્ત્વમિતિ સૂસુજા ॥ ૧૮ ૬ ॥

તાતિ ઉમ્હ'ગિ સો ઠવિઉ, પૂછધ વાતડીય,

કિમ કિમ ફિરિઉ દેસ'તરિ, કિમ તઇ જગ નડીય ? ૨૮૧

યથાદિશસિ તત્ કુર્વે સ્થિતિમત્ર ત્વદંતિકે ।

અચ્છિન્નદમી ત્વારાતીન્ વર્ધયામિ ચ વૈમવસ્ ॥ ૫૯-૬ ॥

જઈ રાહવિ તઉ તાહરઇ રહેસુ, વધર વાઠ સવિહઉં નિવ'હેસુ. ૨૬૭

વિવેકં વિધુરી કૃત્ય દુષ્ટાશ્ચ ઇવ સ્તદિનમ્ ।

કરિણ્યામ્યચિરાન્મુક્તિદુર્ગ માર્ગમસંચરમ્ ॥ ૬૨-૬ ॥

સુક્રિત તણી હઉં જાંજિસુ વાટ, વીર વિવેકુ વજહિસુ સાટ. ૨૭૬

एक श्री वीरमूलत्वात् सौहृदस्योचितैरपि ।

सापत्न्यं धारितं तेन पृथग्गच्छीय साधुभिः ॥ ८९-६ ॥

પ્રવચન નગરી પાડી લેલ, વાઘિયા મુનવર માહિ કુમેલ. ૩૦૦

व्ययमानाः कुपात्रेषु धनलक्षा यज्ञोऽर्थिनः ।

आपन्न धार्मिकायोक्ता आविः कुर्वन्ति निःસ્વताम् ॥ ૧૦૩-૬ ॥

પરમેષ્ઠિ મહામન્ત્રસ્મૃત્યરોચકિનશ્ચિરમ્ ।

ક્ષુદ્રમન્ત્રાન્ પઠન્ત્યેકે...

કીર્તિ કાજિ વેવધ સયસહ સહસ, દુસ્થિત દેધી ખોલધ વિરસ. ૩૦૩

મહામન્ત્રનહી નહી વીસાસ, ક્ષુદ્રમન્ત્ર ઉપરિ અભ્યાસ;

उद्धां तरुर्जीं कुलया तृणीयन्तः सधर्मिणीम् ।

वितक्रोदिनिघृष्टायां रज्यन्ति पणयोषिति ॥ ૧૧૧-૬ ॥

કુલચી છાંડી બાહરિ રમઇ. ૩૦૪

इयं वीरकुले जाता स्वयं वीरव्रताश्रया ।

वुवूर्षति वरं वीरमेव क्लीबेषु रोषिणी ॥ ૧૬૮-૬ ॥

સૂરહ કુલ તે બીપની, આપણિ સૂરી કન્ન;

સૂરા વિષ્ણુ વર નવિ વરઇ, એહ જિ તેહ પઇ(ય)ન. ૩૧૨

प्रिये युवां किं नु विधास्यध्वे यास्यामः समरे वयम् ॥ ૫૦-૬ ॥

તે પ્રોચતુઃ પ્રિય પશ્નપ્રયાસોઽયં વૃથા તવ ।

ત્વાં વિનાઽઽવા ક્વચિન્ન સ્વઃ સ્વો વા સદ્યો ઝિયાવહે ॥ ૫૧-૬ ॥

ખોલાવી તમ્હિ રહિયા લલઇ, કટકિ જઈ આવઈ બેતલઇ;

તે પલણઇ અમ્હિ હિય ન રહઈ, તઈ ઘૃતિ જ(ઈ)તમ્હ સાથિ વહઈ ૩૪૨

વિવેકઃ પશુનેવ દ્વં બ્રહ્માસ્ત્રોણ જધાન તમ્ ॥ ૧૪-૭ ॥

બ્રહ્માયુધિ વલતઉ આહચ્છિઉં, મોહ નરિંદ વિવેકિ હચ્છિઉ. ૩૯૧

મોહે મહારિપૌ મૃત્યુમાપિતે ત્રિદશેશ્વરાઃ ।

વિવેકસ્ય શિરસ્યુચ્ચૈઃ પુષ્પવૃષ્ટિં વિંતેનિરે ॥ ૧૫-૭ ॥

જય જય નંદા સુર ઉચ્ચરઇ, કુસુમવૃષ્ટિ મિસિ ઓલગ કરઇ. ૩૯૨

ધગયં દુર્નયઃ પુત્રપ્રેમ્ણા સંવર્ધિતસ્ત્વયા ।

વયં ચૌરા ઇવાપાસ્તા દૂરે ગૌરગુણા અપિ ॥ ૧૬-૭ ॥

મોહ તુરહારઇ યેટડઉ, તગિહ અગિહ કીધા ચેર. ૪૧૦

વિવેકે સપરીવારે જાતે સાક્ષિણિ સ ક્ષણાત્ ।

મનમંત્રી પ્રવિશ્યાત્ર નિર્ધાર્યો મસ્મતા યયૌ ॥ ૧૭-૭ ॥

અસ્મિન્નવસરે લઘવાવકાશ્ચ સા મહાસતી ।

ચેતના મુખ્યરૂપેણ પતિં હંસમુપાસરત્ ॥ ૧૮-૭ ॥

શુકલધ્યાન તઉ દ્વીપિઉ આગિ, તિહિ પઇસી મન લાગઉ માગિ;
ચેતાનરણી અવસર લહઇ, નિવરઇ વરરહઇ આવી કહઇ ૪૨૦

કરુણદ્રુમ સ્વર્મણિ-કામધેનુ સચ્છલસમુદ્રયા દદતે કદાપિ

ક્લિન્નિચિત્ ક્વચિત્ કસ્યચિદિષ્ટવસ્તુ ન સર્વદોડસ્માદપરઃ પ્રતીતઃ

અયં મહામંગલમેષ મન્ત્રો મહોત્સવોડયં સુકૃત્તાંગમેષ ।

અયં હિ ચિન્તાપ્રણિરેષ રક્ષૌષવં નૃણા બન્ધુસ્વન્ધુરેષઃ ॥ ૧૮૫-૭ ॥

એહ જિ મંગલ ઉચ્છવ એઉ, એહ જિ માઇ આપ એ દેઉ;
ઇહિ તીરથિ ન્હાતાં હુઇ સુદિ, એ સારસ્વત પૂરઇ યુદિ. ૪૩૦
કલ્પદ્રુમ કામધેનુ એ હોઇ, ચિન્તામણિ એ અવર ન કોઇ.

આમ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ ૪૩૨ કડીમાં એટલે કે લગભગ ૯૦૦ પંક્તિમાં લખાયેલી કાવ્યકૃતિ છે. ઉપરનાં કેટલાંક મહત્ત્વનાં ઉદાહરણો પરથી જોઈ શકાય છે કે એકસોથી વધુ કાવ્યપંક્તિઓમાં કવિ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરતી વખતે ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ની પંક્તિઓને અનુસરે છે. જે જુદી જુદી ભાષામાં એક જ વિષયની પોતાની બે કૃતિઓની રચના કરવાની હોય તો તેવા સર્જક માટે આમ થવું સ્વાભાવિક છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચનામાં કવિનો આશય જેમ ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’નો માત્ર અનુવાદ કરવાનો નથી, તેમ ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ કરતાં તદ્દન નિરાળી કૃતિની રચના કરવાનો પણ નથી એટલે કેળીતી રીતે પ્રથમ કૃતિની છાયા ખીજી કૃતિમાં સ્થળે સ્થળે રહેલી હોય. આમ છતાં સમગ્રપણે બન્ને કૃતિઓની તુલના કરતાં એવું જણાય છે કે જેમ ઉપર આપેલા કેટલાંક ઉદાહરણોમાં કવિ જયશેખરસૂરિ મૂળ કૃતિને ચુસ્તપણે અનુસરે છે, તો ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ કરતાં ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કેટલાંક સુયોગ્ય ફેરફારો પણ કર્યા છે, અને ક્યાંક મૂળ કૃતિની શબ્દછાયા બીજામાં કેમ પણ બદલાયો છે.

‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ સુદીર્ઘ કૃતિ હોવાને કારણે એમાં પાત્રો અને પ્રસંગોની વિપુલતા હોય એ દેખીતું છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં રૂપકકથા ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ કરતાં સંક્ષેપમાં નિરૂપાયેલી છે એટલે આ બન્ને કૃતિઓને સરખાવતાં કેટલાંક ફેરફારો જણાય છે :

કોઈ કોઈક સ્થળે ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’માં સંવિસ્તર વર્ણન છે તે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કાં તો નથી થયું અથવા સંક્ષેપમાં કરવામાં આવ્યું છે.

ઉદાહરણ તરીકે, ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’માં આરંભમાં વર્ણવ્યા પ્રમાણે આવતી ચોવીસીના પ્રથમ તીર્થ કર શ્રી પદ્મનાભપ્રભુતા ધર્મદુચિ નામના શિષ્યને કોઈક ગામમાં કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થશે ત્યારે તે ગામને શાળા એમના અતિથયો જોઈ ને એમને પ્રશ્ન કરશે કે ‘આપ કોણ

છો ? કયાથી આવો છો ?”—વગેરે. આ પ્રસંગ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ના બીજા અધિકારમાં વર્ણવવામાં આવ્યો છે, પરંતુ તેનો કોઈ નિર્દેશ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં થયો નથી, તો બીજી બાજુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં છે તેવું ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં નથી. ઉદાહરણ તરીકે જુઓ :

નાન્દઉ એ કિમ જૂસિ ? એ મતિ માણ્ણિસિ જાંતિ;

નાન્દઈ સિંહ કિસોરડઈ, મયગદ-ધડ-મજ્જાંતિ;

જે હૂં સમરંગણિ બિડિસુ તે સદ્દ તુલ્લ પસાઉ. ૨૦૮

આ ઉપરાંત ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ અને ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં બીજા જે સંખ્યાબંધ નાના નાના ફેરફારો જોવા મળે છે તે નીચે પ્રમાણે છે :

(૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિમલબોધની પુત્રીનું નામ ‘તત્ત્વ-રુચિ’ છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ પ્રમાણે એ નામ ‘સુમતિ’ છે. નિવૃત્તિના પુત્ર વિવેકની બે પત્નીના નામ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ પ્રમાણે તત્ત્વરુચિ અને સંયમશ્રી છે, પરંતુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં વિવેકની બે પત્નીનાં નામ અનુક્રમે સુમતિ અને સંયમશ્રી છે. જુઓ :

રાણી સુમતિ ખરઉ અનુરાગ,

જેઠઉ બેટઉ તમુ વધરાગ. ૧૬૯

(૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિમલબોધની પત્નીનું નામ ‘સન્મા-ગંધા’ જણાવ્યું છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં વિમલબોધની પત્ની-ઓનો કોઈ નિર્દેશ જોવા મળતો નથી.

(૩) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરામની પત્નીનું નામ ‘જડતા’ છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં તેનું નામ ‘દુર્મતિ’ આપવામાં આવ્યું છે. જુઓ :

મોહનઈ રાણી દુર્મતિ નામ, બેટઉ બલવંત, જેઠઉ કામ. ૬૩

રાગદ્વેષ બે બેટા લહુચ, નિદ્રા, અધૃતિ, મારિ એ ધૂઅ. ૬૪

(૪) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં જડતાના પુત્ર તરીકે ‘કામ’ને બતાવ્યો છે. અને મોહરાજની પ્રીતિ, અપ્રીતિ વગેરે અનેક સ્ત્રીઓના પુત્રોમાં રાગ, દ્વેષ, આરંભ વગેરે હજારો પુત્રો બતાવવામાં આવ્યા છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં કામ, રાગ અને દ્વેષ એ ત્રણે પુત્રો હર્મતિના બતાવ્યા છે અને મોહરાજની પ્રીતિ, અપ્રીતિ વગેરે રાણીઓ અને આરંભ વગેરે પુત્રોનો ઉલ્લેખ નથી.

(૫) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજની પુત્રીઓ તરીકે અભિધા, મારિ અને ચિંતા વગેરે અનેક બતાવી છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં નિદ્રા, અધૃતિ અને મારિ એ ત્રણ પુત્રીઓ બતાવવામાં આવી છે.

(૬) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહના પ્રધાનલું નામ ‘મિથ્યા-દૃષ્ટિ’ આપવામાં આવ્યું છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં તે ‘મિથ્યાદૃશન’ આપવામાં આવ્યું છે, જો કે બંને શબ્દો એકબીજાના પર્યાય જેવા છે.

(૭) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજ પોતાના રાજ્યની ધુરા પોતાના સુવરાજ - વિપર્યાય ને સોંપે છે, ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં આ ઘટનાનો નિર્દેશ નથી.

(૮) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજના ભંડાર તરીકે ‘અકુ-શલ કર્મ’નો નિર્દેશ થયો છે, પરંતુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં ‘સકલ પરિગ્રહ’ એવું નામ ભંડાર માટે આપવામાં આવ્યું છે. જુઓ :

સકલ પ્રરિગ્રહ તિ ભંડારુ. ૬૯

(૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજના છત્ર તરીકે ‘અસંયમ’-નો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં છત્રધારક તરીકે ‘અમર્ષ’ (અમરિષુ)નો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

છત્ર ધરઇ અમરિષુ ચઉસાલ....

(૧૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં અવિધાનગરીની રખેવાળ પાદર-
દેવતા છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં પાદરની રખેવાળી તરીકે
મમતાનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

મમતા પ્રાદ્રતાણી રખવાલિ....૫૬

(૧૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં અવિધાનગરીના વર્ણનમાં હિંસા-
શ્રંથરૂપી તળાવ અને હઠવાદરૂપી મહાપાળીનો નિદેશ છે, ‘ત્રિભુવન-
દ્વીપક પ્રબંધ’માં ક્રુમતિરૂપી સરોવર અને મિથ્યાત્વરૂપી પાળીનો
નિદેશ છે. જુઓ :

ક્રુમત સરોવર મિથ્યાપાલિ....૫૬

(૧૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં અવિધાનગરીના વર્ણનમાં વ્યાક્ષેપ
નામના નગરશેઠનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં નગરશેઠનો
ઉલ્લેખ થયો નથી.

(૧૩) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજના પરિવારમાં પાખંડી
સંસ્તવ નામના પુરોહિતનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં
છઠ્ઠા પુરોહિતનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

છઠ્ઠપુરોહિત સઘલઈ રાજિ....૬૭

(૧૪) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં ઘડાનો સંબંધ કરનાર શ્રાપ
નામનો પાણીનો અધિકારી છે, પ્રેમાલાપરૂપી સ્થગિધર, સંચય નામનો
ભંડારી વગેરેનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં તેનો
ઉલ્લેખ મળતો નથી.

(૧૫) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ પાટલ નગરના વર્ણનમાં
નિયમ, બંધન, શૌચ, સંતોષ, તપ અને સ્વાધ્યાયરૂપી ઊંચો કિલ્લો
છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં સુકૃતરૂપી મહાગઢ છે. જુઓ :

સુકૃત મહાગઢિ પોત્રિ વિચારિ....૧૬૩

(૧૬) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ પાટલના વર્ણનમાં
અતરૂપી કાંગરાનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં સદા-

ચરણરૂપી કાંગરાનો ઉલ્લેખ મળે છે. જુઓ :

સદાચરણ કૌસીસાં કૌઠિ....૧૬૩

(૧૭) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં બ્રહ્મચર્યના અઠારલેહરૂપી અઠાર વર્ણો મર્યાદાથી પુણ્યરંગ-પાટણ-નગરમાં વ્યવસ્થાપૂર્વક રહે છે એમ જણાવ્યું છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં બ્રહ્મચર્યરૂપી સરોવરની નવ પાળો છે એમ નિર્દેશ કર્યો છે. જુઓ :

બંબ સરોવરિ નવ સર પાલિ....૧૬૨

(૧૮) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ-નગરની વિરતિ નામની પાદર દેવી છે એવો ઉલ્લેખ કર્યો છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં જયણા નામની પાદ્રદેવીનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

પાદ્રદેવ તિ જયણા ભણુઈ....૧૬૨

(૧૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યવાસનારૂપી ખાઈનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં વિરતિરૂપી ખાઈનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

વિરિતિ ન પાઈ આવઈ પોઠિ....૧૬૩

(૨૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેકરાજને લક્ષ્મી અને લજ્જા-રૂપી વારાંગનાઓ આમર વીંઝે છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં સિદ્ધિ અને ભુદ્ધિ એ બે આમર વીંઝે છે. જુઓ :

સિદ્ધિ ભુદ્ધિ બે આમરહારિ....૧૭૩

(૨૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેક રાજને આચારરૂપી આમર વીંઝવામાં આવે છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં આમરના નામનો ઉલ્લેખ નથી.

(૨૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં શુરુના આદેશરૂપી પ્રવેતછત્ર છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં શુરુ-ઉપદેશરૂપી છત્રનો ઉલ્લેખ સાંપડે છે. જુઓ :

છત્રુ ધરઈ સિરિ શુરુ ઉપદેસુ....૧૭૨

(૨૩) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં સત્ય નામના સિંહાસનનો નિર્દેશ થયો છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સત્ય નામના સિંહાસનનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. જુઓ :

સત્ય સિંહાસણિ ગઇસઈ રાઉ....૧૭૫

(૨૪) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં સાધુઓના સત્સંગરૂપી સભાનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સુપુરુષોના સત્સંગરૂપી પર્ષદાનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. જુઓ :

સુપરિધ-સંગતિ પરિષદ ઠાઉ....૧૭૫

(૨૫) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં શુભ લેશ્યારૂપી નટીનો નિર્દેશ થયો છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં બાર ભાવનારૂપી પાત્રો નૃત્ય કરે છે એમ ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

નાચઈ પાત્રતિ ભાવન બાર....૧૭૫

(૨૬) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં છત્રીસ શુભની સ્મૃતિરૂપી છત્રીસ પ્રકારનાં આયુધનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં આચાર્યના છત્રીસ શુભરૂપી ઢંઠાયુધનો નિર્દેશ થયો છે. જુઓ :

ઢંઠાયુધ શુરુશુભ છત્રીસ. ૧૭૪

(૨૭) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ-પાટણ રાજ્યનાં સાત અંગનો ઉલ્લેખ થયો નથી. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં પુણ્યરંગ-પાટણ રાજ્યના સાત તત્ત્વરૂપી સાત અંગનો કવિએ નિર્દેશ કર્યો છે. જુઓ :

‘સાતિ તત્ત્વ સપ્તંગ જગીસ’. ૧૭૪

(૨૮) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં વિવેકના પરિવારના વર્ણનમાં ભવવિરાગ નામનો પુત્ર છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં ‘વિવેકના પુત્રનું’ નામ વૈરાગ્ય છે. જુઓ :

જેઠઉ જોટઉ તસુ વચરાશુ. ૧૬૬

(૨૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સંવેગ અને નિવેદન એ નામના બીજા બે પુત્રો વિવેકને છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સંવર અને સમરસ નામના બે નાના પુત્રોનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. જુઓ :

સંવર સમરસ લઙ્કય કુમાર. ૧૬૯

(૩૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં કૃપા, મૈત્રી, મુહિતા, ઉપેક્ષા નામની વિવેકની પુત્રીઓ છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં મૈત્રી, કરુણા, મુહિતા, ઉપેક્ષા નામની વિવેકની પુત્રીઓ છે. જુઓ :

મૈત્રી કરુણા મુહિતા ઉવેખ, ભેટી બહુય રૂપની રેખ. ૧૭૦

(૩૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સમ્યગ્દષ્ટિરૂપી વિવેકના પ્રધાનનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સમક્રિતરૂપી પ્રધાનનો નિર્દેશ છે. જુઓ :

મુહતા મુહવટિ સમક્રિતુ લેખિ. ૧૭૦

(૩૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં માહંવ, આજંવ, સંતોષ અને પ્રશમ એ ચાર માંડલિક રાજા છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં ઉપશમ, વિનય, સરલતા, સંતોષ એ ચાર માંડલિક રાજા છે. જુઓ :

ઉપશમ, વિનય, સરલ, સંતોષ, ચિહ્ન મહાધર સધર પ્રબોધ. ૧૭૧

(૩૩) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સામાયિકાદિ છ પ્રકારના આવશ્યકરૂપી પુરોહિતનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સામાયિકરૂપી સારથિ છે એમ કહ્યું છે. જુઓ :

સામાયિકુ તસુ સારથિ સાર. ૧૭૩

(૩૪) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેક રાજાના સદાગમરૂપી ભંડારનો અને શુશ્રુસંગ્રહરૂપી કોઠારનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં આગમઅર્થરૂપી ભંડારનો અને ક્રિયાકલાપરૂપી કોઠારનો નિર્દેશ થયો છે. જુઓ :

અગમ અર્થ બહુલ ભંડાર, ક્રિયાકલાપ સકલ કોઠાર. ૧૭૪

(૩૫) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સર્વજ્ઞ રાજાની કેવલશ્રી નામની રાણી છે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં તે વિશે કોઈ ઉલ્લેખ નથી.

(૩૬) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સર્વજ્ઞ રાજાનો સવર નામનો સામંત છે અને તે સામંતની મુમુક્ષા નામે પત્ની છે. તેઓને સંયમશ્રી નામની પુત્રી છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં અરિહંત રાજાનો ઉપદેશ નામનો સામંત છે, અને એ સામંતની શ્રદ્ધા નામની પત્ની છે અને તેમને સંયમશ્રી નામની પુત્રી છે. જુઓ :

રાજ કરઈ છઈ રાઉ અરિહંત, હ(ઉ)પદેશ તેહનઉ સામંત;

શ્રદ્ધાનામિં તામુ વ ધરણિ, હીપઈ દેહિ સુગુણ-આભરણિ. ૧૮૦

તિણિ જાઈ છઈ જે હીકિરી, નામુ પુણ સંયમસિરી. ૧૮૧

(૩૭) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેકના રાજ્યપરિવારના ઉલ્લેખમાં સમાધિ ઉત્પન્ન કરનાર - શય્યાપાલક, ધર્મરાગની વૃદ્ધિ કરનાર-સ્થગિધર, શુભાધ્યવસાયરૂપી સુભટો, નવરસના જાણુ ધર્મોપદેશકો-રૂપી રસોયા, આગમ વ્યવહારાદિ પાંચ પ્રેકારના પંચાતીઆ, ન્યાય-સંવાદરૂપી નગરશેઠ, ક્ષાયોપશમિકભાવરૂપી દાણુ લેનાર અને ઉત્સાહરૂપી દંડનાયકનો નિદેશ છે. [જુઓ : અધિ. ૫, પ્રલોક ૨૨૦ થી ૨૨૫] ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં આ પાત્રોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી.

(૩૮) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહને માયાનો પુત્ર કહ્યો છે. જુઓ :

માયાસુતમસૂતોય મોહં નામ મહાવલ્મૂ ।

યો યોષાન્ જાતમાત્રોઽપિ ગણયામાસ દાવસત્ ॥ ૩-૬૧ ॥

‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં મોહને પ્રવૃત્તિનો પુત્ર કહ્યો છે. જુઓ .

મનનઈ રાણી એક પ્રવૃત્તિ, બીજી બહુગુણ નારિ નિવૃત્તિ;

પ્રવૃત્તિ મોહ જિજ્ઞિઉ સુત એક, નિવૃત્તિ તણઈ પુત્ર વિવેક. ૩૫

(૩૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં હંસરાજની બે પત્નીઓ તે સદ્ગુણિ અને અસદ્ગુણિ છે. જુઓ :

તે ચ સદ્બુદ્ધયસદ્બુદ્ધી રાજોડમૂતામુમે પ્રિયે ।

તરણિત્વિદ્ તમસ્વિન્યાવિવાન્યોન્યમમર્ષણે ॥ ૩૬-૩ ॥

કવિએ ચેતનાના પદોય તરીકે ગુણિને બતાવી તેના સદ્ગુણિ અને અસદ્ગુણિ એવા બે ભેદ બતાવ્યા છે પરંતુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં એ પ્રમાણે નથી. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં હંસરાજની ચેતના રાણી જ કહી છે. જુઓ :

રાણી તામ્ર ચતુર ચેતના, કેતા શુભ બોલઉં તેહના. ૧૪

(૪૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પ્રવૃત્તિને દુર્ગુણિની પુત્રી કહી છે. જુઓ :

સદા સન્નિહિતા મતુર્દર્શુદ્ધિનિજનંદિનીસ્ ।

લોલં લોલેન મનસા પ્રવૃત્તિ પર્યાયત્ ॥ ૩-૧૩૩ ॥

[ત્યારે નિરંતર ભતોરની નજીક રહેલી દુર્ગુણિએ અપદ્ધ સ્વ-ભાવવાળી પોતાની પુત્રી પ્રવૃત્તિને અપદ્ધ એવા મન સાથે પરણાવી.] ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં પ્રવૃત્તિ કોની પુત્રી છે તેનો ઉલ્લેખ નથી.

(૪૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં નિવૃત્તિને સદ્ગુણિની પુત્રી કહી છે. જુઓ :

ધ્યાત્વેતિ નિતુરિષ્ટોડસિ ત્વમિત્યાલાપ્ય મંત્રિણસ્ ।

નિવૃત્ત્યા નિજનંદિન્યા સદ્બુદ્ધિરુવવાહયત્ ॥ ૩-૧૪૨ ॥

[આ પ્રમાણે વિચારીને ‘તુ’ મારે સ્વામીને વહાલો છે’ એમ પ્રધાનને કહીને સદ્ગુણિએ નિવૃત્તિ નામની પોતાની પુત્રી સાથે મન પ્રધાનનો વિવાહ કર્યો.] ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં નિવૃત્તિ કોની પુત્રી છે તેનો ઉલ્લેખ નથી.

આમ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ કરતાં ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કેટલેક સ્થળે કવિએ કેટલાક નાના નાના પરંતુ ઘણા મહત્વના ફેરફારો કર્યા છે એમાંના કેટલાક મહત્વના ફેરફારો તો પાત્રોનાં નામો વિશેના છે. ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ જેવી સળંગ સુદીર્ઘ રૂપકકથાની રચના કરવામાં વિવિધ તત્વોને પ્રતીકરૂપે જીવંત કદાપી તેમને પરસ્પર વ્યવહાર બતાવવામાં તથા વાસ્તવિક વ્યાવહારિક જગત સાથે તેનો સુમેળ કરવામાં કવિની ભારે કસોટી થાય છે. પ્રતીકરૂપ પાત્રોની કથા વ્યવહારદષ્ટિએ જો સુસંગત ન હોય તો તેટલી પ્રતીતિકર થાય નહીં. ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં એકસોથી વધુ જેટલાં પાત્રો આવે છે અને તે બધાંનો પરસ્પર સંબંધ, સગપણ વગેરે ગોઠવવા એ કદપના, યુદ્ધિ, આતુર્ય, વ્યવહારજ્ઞાન અને શબ્દપ્રભુત્વ માગી લે છે. નાનું રૂપક લખવું સહેલું છે, પરંતુ સળંગ રૂપકકથા લખવી તે ઘણી અઘરી વાત છે. અસાધારણ કવિત્વ અને પાંડિત્ય બંને હોય તો જ તે સંભવી શકે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ કરતાં ‘ત્રિભુવન-દીપક પ્રબંધ’માં કેટલાંક પાત્રોનાં નામો જે રીતે બદલાવ્યાં છે તેમાં પણ તેમની સૂક્ષ્મ કવિત્વદષ્ટિ અને ઔચિત્યયુદ્ધિનાં દર્શન થાય છે. કવિએ એમાં જે ફેરફારો કરેલા છે તે ઉપરથી પણ જોઈ શકાય છે કે એમણે પ્રથમ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની રચના કરી હશે અને ત્યાર પછી ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી હશે. એમણે કરેલા ફેરફારોમાંથી કેટલાક ફેરફારોના સૂક્ષ્મ ઔચિત્યનો વિચાર કરતાં આ વાતની પ્રતીતિ થશે ઉદાહરણ તરીકે ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહના પ્રધાનનું નામ ‘મિથ્યાદષ્ટિ’ આપવામાં આવ્યું છે જ્યારે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં તેનું નામ ‘મિથ્યાદર્શન’ આપવામાં આવ્યું છે. ‘મિથ્યાદષ્ટિ’ અને ‘મિથ્યાદર્શન’ બંને શબ્દો એક-બીજાના લગભગ પર્થોય જેવા છે. તેમ છતાં મોહના પ્રધાનના નામ તરીકે નારીભતિવાચક ‘મિથ્યાદષ્ટિ’ શબ્દ કરતાં ‘મિથ્યાદર્શન’ જેવો શબ્દ વધુ ઉચિત ગણાય.

કવિએ મૂળ શબ્દ ‘મિથ્યાદર્શન’ પ્રયોજ્યો હોય અને એના ઉપરથી ફેફફાર કરીને ‘મિથ્યાદષ્ટિ’ શબ્દ રાખ્યો હોય એવું સંભવી શકે નહીં. એટલે એના ઉપરથી પણ પ્રતીત થશે કે કવિએ ‘પ્રયોધ-ચિંતામણિ’ની પૂર્વે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના નહીં જ કરી હોય.

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કવિ જયશેખરસૂરિએ માત્ર કથાકાર તરીકે જ કાર્ય કર્યું છે એમ નહીં કહી શકાય. મહાકવિની પ્રતિભા ધરાવનાર તેમણે પોતાની અસાધારણ કવિત્વશક્તિથી વિવિધ પ્રસંગો-નું કવિત્વમય નિરૂપણ કર્યું છે. એમાં એમની સચોટ વર્ણન કરવાની શક્તિનાં દર્શન થાય છે.

માયારૂપી રૂડી રમણીના રૂપથી હંસરાજ આકર્ષાય છે ત્યારે એતના રાણી તેમને જે સચોટ શિખામણ આપે છે તેનું કવિએ કરેલું લાઘવયુક્ત વર્ણન જુઓ :

રૂયડી રે રમણી મત્તગય ગમણી, દેખી ભૂલઈ ત્રિહુલવણ ધણી;
અમૃતકુંડિ કિમ વિષ ઉછલઈ ? સમુદ્ર થકી ખેડે ન નીકલઈ;
સરવર માહિ ન દવ પરજલઈ, ધરણિ ભારિ શેષ ન સલસલઈ;
રવિ કિમ વરિસઈ ઘેરંધાર ? ઝરઈ સુધાકર કિમ અંગાર ?
જઈ તૂંચૂકિસિ દેવ ! વિચાર, લોકતણી કુણુ કરિસિ સાર ? રૂઅડી રે. ૧૮

વર્ણાનુપ્રાસ જેવા શબ્દાલંકારો અને ઉપમાદિ અલંકારો સહિત કવિએ વસંતઋતુના આગમનનું કેવું સરસ નિરૂપણ કર્યું છે તે જુઓ :

ભિગમ લગઈ આકૃતિ તૂં અપાર. તઈ ધોરી બાલક રજજભાર;
તિમ ચાલે જિમ વિહસંતિ મિત્ત,

ન હસંતિ વસુહ માહિ જિમ અમિત્ત ૨૧૨

પુણુ લેજે વેલા-બદ્ધ વિચાણિ, તિણિ ચાલ્યાં આવી નહિ હાણિ;
ધમ કહતાં પુહતઈ રિનુ વસંત. તવ ઉઠિઈ મનમથ ધસમસંત. ૨૧૩

એવી જ રીતે કામદેવ અને વિવેક વચ્ચે જે સુદ થાય છે તેનું ઓજસવંતું ચળકચિત્ર લુઓ :

ઓ આવઇ ઓ આવઇ અરિ

અપ્પાલિય લ'નઇ બુજિ....વિકરાલ;

મહિ મહિ મ'ડલિ મ'ડઇ મયલ,

મહાભડ કુલ્લુતું અસિહિ તુહિતાલ;

ક્ષણિ મેઇલિ મ'ડલિ ક્ષણિ ગયલુ'ગલિ,

ક્ષણિ શુભળઇ પાયાલિ;

જે ભૂઇખલિ ભુજખલિ છલિહિ,

અવગલ તીહ સરિસી તું આલિ. ૨૮૨

વિવેકક્રુમાર રાગદ્વેષરૂપો સિંહલું કેવી રીતે હમન કરે છે તે પ્રસંગનું વર્ણન પણ કવિએ કેવી સરસ છટાથી ચિત્રાત્મક શૈલીએ કર્યું છે તે લુઓ :

રાગદ્વેષ ડરઅરતા સીહ, જે ઉઠ્યા તહિ અકલ અબીહ;

નખર નિસિયા કુદાલા પાઇ, ભુઇ ક'પાવઇ પુચ્છ નિહાઇ. ૩૨૧

ધૂળડ ધૂલુઇ કેસરવાલિ, લોક ચઢિયા ભુઇ માલિ અટાલિ;

તે જોવઇ તિલિ આંગી ગમ્યા, ત્રમતા શુણિ આહી નઇ હમ્યા. ૩૨૨

અવિદ્યા નગરીના રાજા મોહરાયના પરલોકગમન પ્રસંગે એની માતા પ્રવૃત્તિ કેવી શોકમગ્ન બની જાય છે તેનું વર્ણનપ્રાસ લથા ઉપમાદિ અલંકાર ગ્રાથે કવિએ હૃદયલું ચળકચિત્ર લુઓ :

મોહ પહૂતલ જવ પરલોકિ, પ્રવૃત્તિ પડી તુ પૂરઇ શોકિ;

વંસ'-વિણાસ ન હિયઇ સમાઇ, સૂઝી નિમ ભિન્હાંલઇ નાઇ. ૪૦૧

કુલ ક્ષય દેખી લલ્લ' અલચલઇ, તડકઇ મ'કલ્લ નિમ ટલવલઇ,

મનુ વિલવઇ મૂઝી નીસાસ, આજ અરહારી તરી આસ. ૪૦૨

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રળ'ધ’ પોતે રૂપકકથાના પ્રકારની કૃતિ હોવાથી એમાં રૂપકો તો રચળે રચળે જોવા મળશે. રૂપક અલંકાર કવિ

જયશેખરસૂરિનો એક પ્રિય અલંકાર છે તેવી જ રીતે ઉપમા અલંકાર પણ કવિનો પ્રિય અલંકાર છે. 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ'માંથી તેનાં નીચેનાં શોભાંક ઉદાહરણો જુઓ :

કાઠિ જલભુ જિમ ધરણિહિં ત્રેહુ, કુસમિહિં પરિમલ ગોરસિ નેહુ;
પતિહિં તેહુ જિમ તાદિક નીરિ,

તિમ તે નિવસઈ જગત શરીરિ. ૧૩

° ° °

બાલપણા લગઈ મજનઈ તેહ, ઉઠિર સાપ સરીપઈ નેહ;
તે નિતુ કેતઈ મજ રહઈ રાડિ, તાસુ ન પ્રાણ અમ્હારઈ પાડિ. ૧૩૬
તે આગલિ હું હૂતુ તિસિહ, કેસરિ આગલિ જંબુક જિસિહ;
તેહ ગૃધ નિશ્ચિઈ હઈ મસઈ, સાચઈ લોક હસઈ તુ હસઈ. ૧૩૭

° ° °

અવર કુણનઈ વાઠિ વિનાણિ, જણુ જાયઈ કાકુરનઈ પ્રાણિ;
ધરની કલિ કુણ આગલિ કહઈ ? ચોર-માઈ જિમ છાની રોઈ. ૧૮૬

° ° °

ધરડી પુડ જિમ જે ઘરણિ, કણુહ સરીપ કંતુ;
કહઈ આપઈ કિમ ઊગરઈ ? ભરડી આંણઈ અંત. ૧૮૮

° ° °

અનુપ્રાસની સાથે શ્લેષાલંકાર કવિ કેવી રીતે પ્રયોગે છે તેના ઉદાહરણ તરીકે નીચેની કડીઓ જુઓ :

નિવૃત્તિ ગઈ તઉઉ હુઈ નિવૃત્તિ, મનરહિ નિચરઈ કહઈ પ્રવૃત્તિ;
કિંવશવઈ ખેટાનઈ રાજ, ફલિહ મનોરથ મહારહ આજ. ૫૫

° ° °

નાં જીવંત અમર વંશરી મોહ, રાજ-તણી તાં કેહી સોહ ?
માહરંધ લાઈ તે સાવકઈ, ધર્મ ન માનઈ તે શ્રાવકઈ. ૧૭૭

કવિ જયશેખરસૂરિની કવિપ્રતિભાતું સરસ દર્શન જેમ એમના ઉપમા-રૂપક અલંકારોમાં થાય છે તેવું જ સરસ દર્શન એમણે પ્રયોજેલા દૃષ્ટાન્તાદિ અલંકારોમાં થાય છે. કવિની નિરીક્ષણશક્તિ કેટલી સૂક્ષ્મ છે તેની પણ તે પ્રતીતિ કરાવે છે. ઉ. ત. નીચેની પંક્તિઓ જુઓ :

વાનરડઈ નઈ વીછી ખાધુ, હાહીજરઈ દાવાનલિ દાધુ;
ચડિઈ સૌઆણુઈ ચરહઠા હાથિ, જૂઠઈ મિલિઈ જૂઆરી. ૩૧
વેસાનર નઈ વાઈ વિકરાણુ, વિષતરુ સિંચિઈ વિસહર લાણુ;
મુહંતઈ માનિઈ રાણી અલઈ, ઘણઈ ચેણેરઈ તઈં અલક્ષઈ. ૩૨

શશિ વિણુ પુન્નિમ લાજઈ વાઈ,
પૂનમ વિણુ શશિ ખંડઈ થાઈ;
સકલ પુરુષ મુકુલીણી નારિ,
ખિહઈં જોડ થોડી સંસારિ. ૭૮

નિવૃત્તિ લાણઈ તુમિહ જોલિઈ કિચિઈ ?
પ્રિય ઉપધ નઈ શુરિ ઉપદિસિઈ;
દેવર માહે એ ઘૃત દલિઈ;
થા(પી)હર જોતાં સગપણ મિલિઈ. ૭૯

એકઈ સંધ્યાં જિગિઈ સૂર, બીજી મિલિઈ રુલિઈ જૂર;
એકઈ બીજઈ શશિ જિગિઈ, બીજી બીજઈ ગિઈ તે પયઈ. ૧૮૭
ઘરટી-પુડ જિમ બે ઘરણિ, કણહ સરીપ કંડુ;
કહઈ આપઈ કિમ જિગરઈ ? ભરડી આંણઈ અંત. ૧૮૮

નાન્હઉ એ કિમ શૂસિ? એ મનિ માણિસિ બ્રાંતિ;
નાન્હઈ સિંહ કિસોરડઈ, મયગલ ઘડ ભાજન’તિ. ૨૦૮

જલધર વુઠઈ જલણુ ન ઠહઈ, શુરુડ વાઈગર ડસ કિમ રહઈ
રવિ ઉગ્ગમિ અંધારઉ ટલઈ, સાહસધણી ન સાઈણિ છલઈ;
કેસરિ(સ)ફિ ગઈહ પલાઈ, ઘટ કિમ નાંદઈ ઘણુને ધાઈ;
હિમ પડતાઈ જિમ ફાજઈ આક, મઝ આગલિ તઉ કણુ વરાક. ૩૮૭

ચમુના જલિ ખિલ્લઈ તોઈ ન મિલ્લઈ રાયહંસ નિચ ધવલશુણુ,
સાયર જલ કાલઈ વસઈ, નિરાલઈ ન સુતાહલ મલિણુ;
નહુ મંડલિ નીલીવન્નિ નિહુઝઉ ચંદન ચુકિખમય;
મન મોહિ વિહુ પડિપડિય ન ભગ્ગી કિલ્લિમ તૂ આ બાલવય’. ૩૮૬

ગયઉ કેસરિ મૃગ સંચરઈ, ગયઉ રવિ તિમિર કુરંતિ;
અરિભડ ભાજણુ તૂં ગયઉ, પરહલ હિવ પસરંતિ. ૪૦૫

કવિ જ્યથેખરસૂરિની એક લાક્ષણિકતા એ છે કે તેઓ પોતાની
અનુભૂતિને ઓછા પણ સચોટ અને માર્મિક શબ્દોમાં અભિવ્યક્ત
કરે છે. એથી એમની કેટલીક પંક્તિઓ સુભાષિતાર્મક બની જાય છે.
ઉ. ત. નીચેની કેટલીક પંક્તિઓ જુઓ :

આંલે છાંહ ભીતિ બાજરી, બેટી ધન લોજનિ બાજરી;
ઠાર ત્રેહ અસતીતુ નેહુ, દૈવ દેવાડઈ ચહિલઉ છેહ. ૨૧

સહિકિ સમણ સરૂપિં સાયુ, વલગી સમિં કરઈ સંતાયુ;
વંજલ છાયા સાયુ ન ફિરઈ, મૂલ મંત્ર સહિકિહં નવિ કુરઈ. ૪૨

અહોત્તર સય અધિકી વ્યાધિ, સઉકિ કહઉં તઉ હોઈ સમાધિ;
કાઢઈ રોગ ન નિયડઉ થાઈ, કાઢઉ કહતાં સઉકિ ન જાઈ. ૪૩
સઉકિ-આગિ ભટકે પ્રજવલઈ, વિષ્ણુસઈ વંસ ન ધુ' નીકલઈ;
આગિ ઓલ્હાલઈ એક' વારિ, સઉકિ સંતાપઈ સાતે વારિ. ૪૪

પ્રિય વિષ્ણુ નારી રાતિ અંધારી, મેલ્હી રૂઝે કાજિ નિવારી;
જઈ પુણ્ય સુત કીવઉ જલહલઈ, તઉ કીવાલી સમ તુડિ તુલઈ. ૮૬
ઝી બેટા વિષ્ણુ પંકડ ગાઈ, કીલઈતી પુણ્ય કહઈ ન સુહાઈ;
ધરધણિઆણી થાઈ ઢાસિ, જઈ બેટઉ હોઈ નવિ પાસિ ૯૦
રાજા ટલ્યાતુ સિઉ કરતઉ, જઈ તું બેટઉ છઈ જીવતઉં;
એક અજીવિ માગસે કાઉ, રાગે ફૂડસુ માંડઈ રાઉ. ૯૧

જીણિ શુકાં કેસરિ વસઈ, કરિકુલ કેરઉ કાલ;
આલિ સિયાલ તિહાં કરઈ, સીહ નહી તે આલ. ૯૮
જિણિ તરુ કાલઈ વીસમિઉ, શુરુડ સુશુરુડ સમોડિ;
ચિહી તે ચૂંચીઈ એ હરિવાહણુ પોડિ. ૧૦૦
આવાસહ જિણિ ઓરડઈ, લલકઈ લલકઈ કીપ;
તે જઈ તિમ રે લોલીઈ, કીઈપ તણી કુણ કીપ? ૧૦૧

જે એક વયરી કરી, નર નિચ્ચંત સૂચંતિ;
તે સૂતા તરૂસિહર જિમ, ધર પડિયા જગાંતિ. ૧૪૧

વિષ્ણુ અવસર જે માંડઈ ચૂઝ, રાજ-તલઉં ત્રોડઈ અબૂઝ;
માલા પડયા ઘાણી ટીણઈ, પૂંખડ નામ સદૂ કો ભણઈ. ૨૬૮

અવસરિ બોલિઉં માણસ ગમઇ, પામઇ પુષ્ટિ જુ અવસરિ જિમઇ,
અવસરિ વાલ્હઉ વૂઠઉ મેહ, અવસરિ આવિં સગઇં સિણ્હ. ૨૬૯

ગિઇ ફાગુણિ આંબઉ ગહગહઇ, ગિ(ઇ) ગ્રીષ્મિ નઇ પૂરિં વહઇ;
ખહુલ પક્ષ પૂઠિં યશિ-વૃદ્ધિ, આર અનંતર સાગર રિદ્ધિ. ૪૨૭

ભૈન સાધુકવિઓ કેવળ મનોરંજનાથે કૃતિનું સર્જન કરે
એવું ન બને. કોઇક વિશિષ્ટ ઉદ્દેશથી જ તેમનું સાહિત્ય રચાતું
રહ્યું છે. શ્રી જયશેખરસૂરિએ આ રૂપકકથામાં સ્થળે સ્થળે ત્યાગ,
વૈરાગ્ય, સંયમ, ઉપશમ, સમતા વગેરેનો મહિમા દર્શાવતી પંક્તિઓ
જાણી છે. ઉદાહરણ તરીકે નીચેની કેટલીક પંક્તિઓ જુઓ :

સેવીતા સવિરસ વિરસ, ઇક્ષાઇક્ષિં ભેઇ;

નવમઉ જિમ જિમ સેવીઇ, તિમ તિમ મીઠઉ હોઇ. ૭

મ કરિ અજાણી સી વોસાસ, સો કહીઇ ઢોરી વિણ પાસ;
હિવડાં દિસઇ એ સીચલી, પુણ તાપ વિસિઇ જિમ સીચલી. ૨૩
સઠિકિ ભણિ હું ન કહઉં સ્વામિ, બીયાબારઉં તુમ્હારઇ નામિ;
જો સીવામણ તીણઇ કહી, ભરિયા ઘડા ઉપરિ તે વહી. ૨૪

પરમેસર અણસરઉ મોહ તણઉ અંદોહ છંડિઉ;

સમતા સઘલી આદરઉ, મમતા સુંકઉ દ્વરિ;

ચારિ હણી પાંચઇ જિણ, ખેલઉ સમરસ પૂરિ. ૪૧૫

કલ્પદ્રુમ કામધેનુ એ હોઇ, ચિંતામણિ એ અવર ન કોઇ;
એહ જિ સિદ્ધિપુરી નઉ પંથ, એહ જિ જીવન સિવહઉ અંથ. ૪૩૧

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ શુજરાતી સાહિત્યનું ઉત્તમ રૂપકાવ્ય છે. કવિએ એને પ્રબંધ તરીકે ઓળખાવ્યું છે. સામાન્ય રીતે ‘પ્રબંધ’ શબ્દ ‘કિંવદંતિ સહિત’ ઐતિહાસિક કથાના પ્રસંગોનું નિરૂપણ કરતા કાવ્યપ્રકાર માટે વપરાય છે. આ કાવ્યકૃતિમાં કોઈ ઐતિહાસિક કથાવસ્તુ લેવાયું નથી, એટલે એ દૃષ્ટિએ ‘પ્રબંધ’ શબ્દ આ કાવ્યકૃતિ માટે કેટલો ઉચિત છે તેવો પ્રશ્ન થાય, પરંતુ આ કાવ્યમાં રાજા, રાણી, રાજકુમાર, મંત્રી, હુશમન રાજા, યુદ્ધ વગેરેના પ્રકારની (ભલે કાલ્પનિક) ઐતિહાસિક ઘટના જેવી ઘટનાઓનું નિરૂપણ થયું હોવાથી આ કાવ્યકૃતિને પ્રબંધ તરીકે ઓળખાવવામાં અનુચિતતા નથી એમ કહી શકાય. વળી, ‘પ્રબંધ’ શબ્દ પોતે જ વિવિધ અર્થસંઘર્ષમાં પ્રાચીન સાહિત્યમાં વપરાયો છે એટલે તથા કવિના પોતાના સમયમાં તે કોઈ એક નિશ્ચિત કાવ્યપ્રકાર માટે રૂઢ નહીં થયો હોય એટલે કવિએ ‘પ્રબંધ’ શબ્દ પોતાની આ કાવ્ય-કૃતિ માટે વિચારપૂર્વક જ પ્રયોજ્યો હશે એમ કહી શકાય.

આ કાવ્યની રચના કવિએ વસ્તુ, દૃહા, ચોપાઈ, ધઉલ, છાપઈ વગેરે છંદમાં કરી છે અને તેમાં કથાનું નિરૂપણ થયું છે તે બેતાં તેને રાસ કે ચોપાઈના પ્રકારની કૃતિ તરીકે પણ કોઈ ઓળખાવે તો તે સ્વાભાવિક છે. એટલે આ કૃતિને કેટલીક હસ્તપ્રતોમાં ‘અંતરંગ ચોપાઈ’ તરીકે ઓળખાવવામાં આવી છે તે પણ ચોગ્ય ગણી શકાય. જેમ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ ઉપરાંત આ કૃતિના ‘હંસવિચાર પ્રબંધ’, ‘પરમહંસ પ્રબંધ’ જેવાં નામે પ્રચલિત થયેલાં છે, તેવી રીતે આ કૃતિને માટે ‘પ્રબોધચિંતામણિ ચોપાઈ’* જેવું નામ પણ સાંપડે છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ને અનુસરીને કરી છે અને ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની રચના તેમણે કૃષ્ણમિશ્રકૃત ‘પ્રબોધ ચંદ્રોદય’ના પ્રતિકારરૂપે

* જુઓ : ‘જેન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ,’ મોહનલાલ દલિયંદ દેસાઈ, પૃ. ૪૮૭

લખેલી હોય તેવું પંડિત લાલચંદ ગાંધી વગેરે વિદ્વાનોને જણાયું છે. ‘પ્રબોધ ચંદ્રોદય’ની સામે પછીના સમયમાં કવિ પદ્મસુંદરે ‘જ્ઞાનચંદ્રોદય’ અને વાલ્મીકી ‘જ્ઞાનસૂર્યોદય’ નામનું નાટક લખ્યું છે, તેવી રીતે કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ અને ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી છે. સં. ૧૬૮૫ માં પં. ધર્મમંદિરે ‘મોહ અને વિવેક રાસ’ની રચના કરી છે. તથા દિગમ્બર કવિ બ્રહ્મચારી જિનદાસે ‘પરમહંસ કથા’ની રચના કરી છે અને તેના ઉપરથી મરાઠીમાં પંડિત સૂરિજને પણ ‘પરમહંસ કથા’ની રચના કરી છે. * આમ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ અને ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ના આધારે અન્ય કૃતિઓની જે રચના થઈ છે તે ઉપરથી આ રૂપકાત્મક કથાએ તત્ત્વજ્ઞ પંડિત કવિઓનું ધ્યાન કેટલું આકર્ષ્યું છે તે જોઈ શકાય છે.

ગુજરાતી ભાષામાં આ કૃતિને પ્રકાશમાં લાવનાર ‘પંદરમા શતકનાં પ્રાચીન ગૂર્જર કાવ્યો’ના સંપાદક સ્વ. કેશવલાલ કુવલખે છે : ‘કવિની પ્રતિભા વસ્તુની ગૂંથણીમાં, પાત્રની ચોજનામાં અને રૂપકની ખિલવણીમાં એકસરખી વિજયશાળી નીવડે છે. કાર્યનો વેગ તથા સંવિધાનનું ચાતુર્ય વાંચનારનું કૌતુક છેવટ સુધી ટકાવી રાખે છે.’

આ કૃતિનું ત્યારપછી પાઠાંતરો સહિત સંપાદન કરનાર પં. લાલચંદલાઈ ગાંધીએ તેના ઉપર વિશિષ્ટ પ્રકાશ પાડ્યો છે. અને તેમણે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ને મધ્યકાળની એક ગણનાપાત્ર કૃતિ ઓળખાવીને લખ્યું છે કે ‘કવીશ્વર જયશેખરસૂરિએ પરપ્રવાહિયોના મિથ્યાવાદ પ્રહારોના પ્રતિકારરૂપ, લોકપ્રચલિત પાખંડ અને લોકો-તર ધર્મના સત્ય સ્વરૂપને પ્રકાશિત કરનાર સંસ્કૃત ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની અને ગુજરાતી આ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી

* જુઓ : મરાઠી દૈનિક ‘સત્યવાદી’નો અંગ્રલેખ, તા ૧૪-૧૨-૧૯૮૦

હોય એમ એ અન્થોતુ' તુલનાત્મક દષ્ટિએ નિરીક્ષણ કરતાં જણાઈ આવે છે.*

મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યમાં રૂપકના પ્રકારની જુદી જુદી કૃતિઓની રચના થઈ છે તેમાં 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ'ની પૂર્વે ખાસ કેઈ રચના જોવા મળતી નથી, પરંતુ 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ' પછી 'આત્મરાજ રાસ' (કવિ સહજસુંદરકૃત), 'મોહ વિવેકનો રાસ' (સુભતિરંગકૃત), 'વિવેક વણુઓરો' (ત્રેમાનંદકૃત), 'વ્યાપારી-રાસ' (જિનદાસકૃત), જીવરામ શેઠની સુસાફરી (જીવરામ ભટ્ટકૃત) વગેરે સળંગ રૂપકના પ્રકારની રચનાઓ થયેલી છે. ડૉ. લોગીલાલ સાહેસરા કહે છે તેમ 'ગુજરાતીમાં પણ ત્યાર પછી વાણિજ્યમૂલક અને વાણિજ્યમૂલક અનેક નાનાંમોટાં રૂપકો લખાયાં છે, પણ તેમાંતુ' કેઈ જયશેખરસૂરિના ઉક્ત કાવ્યની બરાબરી કરી શકે તેમ નથી.'^x

સ્વ. કેશવલાલ કુવર આ રૂપકકાવ્યથી એટલા પ્રભાવિત થયા હતા કે એમણે લખ્યું છે કે 'સંસ્કૃત કવિ તરીકે જયશેખરસૂરિ'નું જો સ્થાન હોય તે હો, પણ ગુજરાતી કવિ તરીકે તો તેમનો હરજો ઊંચો છે. આ એક જ ગુજર કાવ્યથી જૈન કવિ પ્રથમ પંક્તિના સાહિત્યકાર અને છે. જૈનેતર સાહિત્યની જેમ જૈન સાહિત્ય ચકલે-ચૌટે ગવાયું હોત તો જયશેખરસૂરિએ પણ ભાલણ અને ત્રેમાનંદના જેવી પ્રસિદ્ધ લોકમાં મેળવી હોત.'⁺

લોગીલાલ સાહેસરાએ આ રૂપકકાવ્યની મહત્તા ઠરાવતાં લખ્યું છે કે 'રૂપકઅન્યની મર્યાદામાં રહીને ત્યાવી સુદૃઢ રચના કરવા છતાં કાવ્યરસ અસખલિત વધ્યો જાય છે. એમાં કતોની સંવિધાનશક્તિને,

* જુઓ : 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ', સંપાદક પં. લાલચંદલાઈ ભગવાનદાસ ગાંધી, પૃ ૬

x 'પ્રતિહાસની કેડી', પૃ ૨૦૭,

+ 'પંદરમા શતકનાં પ્રાચીન ગૂજર કાવ્યો'

ભાષાપ્રભુત્વનો તથા એની કવિપ્રતિભાનો વિજય છે. કાવ્યનો છંદો-
બંધ હ્રંડા, ચોપાઈ, વસ્તુ, છપ્પય આદિ માત્રામેળ છંદોમાં તથા
ગીતોમાં થયેલો છે. કાવ્ય નામે યોગબાતા અશુદ્ધ ભુજંગીનો પણ
કેઈ કેકાણે પ્રયોગ છે. અક્ષરના, રૂપના, માત્રાના અને લયના બંધનથી
સુક્તા, છતાં એમાં લેવાતી છૂટ લોગવતું પ્રાસયુક્ત ગદ્ય - જે ‘ખોલી’
નામે યોગબાય છે તે પણ એમાં પ્રસંગોપાત આવે છે.’*

આમ, ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ એ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’નું અનુ-
સર્જન છે એ તો સ્પષ્ટ જ છે તેમ છતાં મહાકવિની પ્રતિભા ધરા-
વનાર કવિ જયશેખરસૂરિનું ગુજરાતી ભાષા ઉપરનું પ્રભુત્વ પણ
એટલું જ અસાધારણ છે એ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ વાંચતા આપણુ-
ને પ્રતીત થાય છે. કદાચ કેઈને ભે ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની વાત
કરવામાં આવી ન હોય અને તેવી અધિકારી વ્યક્તિ ‘ત્રિભુવનદીપક
પ્રબંધ’ વાંચે તો આ કૃતિ એક સ્વતંત્ર સમર્થ સર્જનકૃતિ છે એવું
તેને જણાયા વગર ન રહે. એટલે કે કવિની મૌલિક સર્જકપ્રતિભા
સહજ રીતે જ આ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં ખીલી ઊઠી છે.

આમ, ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ આપણા મધ્યકાલીન ગુજરાતી
સાહિત્યની એક મહત્વની, માર્ગસૂચક સ્તંભ જેવી ઉત્તમ કાવ્યકૃતિ
છે અને સુદીર્ઘ, સવિસ્તર રૂપકકથા કાવ્યમાં એની તોલે આવે એવી
ખીણ કેઈ કૃતિ હજી ભેવા મળી નથી.

* ‘ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, - ભાગ ૧,

પૃ ૨૭૮, સ પા. ભેશી, રાવળ, શુક્લ

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રગંધ’નું કથાવસ્તુ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ ૪૩૨ જેટલી કડીમાં આ રૂપક-કાવ્યની રચના કરી છે. કવિ ગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર કરીને પછી પોતાના કાવ્યનો આરંભ કરે છે. રાગ ધન્યાસીમાં લખેલી હુકાની પ્રથમ ત્રણ કડીમાં પહેલા પરમેશ્વરને, અરિહંત પ્રભુને પ્રણામ કરે છે અને ત્યાર પછી માનસ-સરોવરમાં હંસ પર બિરાજતી સરસ્વતી માતાનું નતમસ્તકે ધ્યાન ધરે છે. અને તેની સહાય લઈ પોતે આ સોહામણી કાવ્યની રચના કરે છે, એમ જણાવે છે. ત્યાર પછીની કડીઓમાં કવિ આત્મશુદ્ધિની આવશ્યકતા, નવમા શાંતરસનો વિશિષ્ટ મહિમા અને અનુપમ આત્મજ્ઞાનનો પ્રભાવ સમજાવી શ્રોતા(વાચક)ને સાવધાન થઈ હંસવિચાર શુદ્ધાત્મા વિશેની કથા સાંભળવા કહે છે.

આમ, આરંભની આઠ કડીમાં પ્રાસ્તાવિક વાત કરી, નવમી કડીથી કવિ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રગંધ’ની કથાનો - પરમહંસ રાજાની કથાનો આરંભ કરે છે.

અત્યંત તેજસ્વી પરમહંસ નામના રાજા ત્રણ ભુવનમાં રાજ્ય કરે છે. તેમને ચેતના નામે રાણી છે. પરમહંસ રાજા અને ચેતના રાણી આનંદથી દિવસો પસાર કરે છે. કવિ લખે છે :

‘તેજવંત ત્રિહુભુવન મગારિ, પરમહંસ નરવર અવધારિ;
જેહ જપતાં નવિ લાગઈ પાપ, દિનિ દિનિ વાધઈ અધિક પ્રતાપ;
બુદ્ધિ મહોદધિ બહુ બલવંત, અકલ અજેઈ અનાદિ અનત;
ક્ષણિ અમરગણિ ક્ષણિ પાયાલિ, ઇન્દ્રાં વિલસઈ તે ત્રિહુકાલિ. ૯

૦

૦

૦

‘રાણી તામ્ર અતુર ચેતના, કેતા શુભ બોલઈ તેહના ?
રાઉરાણી બે મનનઈ મેલિ, ફિરિ ફિરિ કરઈ કપૂલલ કેલિ. ૧૪

કોઈક વખતે માયા નામની રમણી પરમહંસ રાજાને મળે છે. ‘પરમહંસ રાજા તેનું રૂપ જોઈ તેના તરફ આકર્ષાય છે. તે વાત ચેતના રાણી જાણી જાય છે અને પરમહંસ રાજાને માયાના મોહમાં પડવાની ના પાડે છે અને કહે છે કે જો માયાના મોહમાં પડશે તો રાજ્યનો ત્યાગ કરવો પડશે અને સંસારમાં ભ્રમણ કરવું પડશે. આ પ્રમાણે ચેતના શિખામણુ આપે છે પરંતુ તે શિખામણુ ભરેલા ઘડા પરથી પાણી જેમ વહી જાય તેમ પરમહંસ રાજાને અસર કરતી નથી તે દર્શાવતાં કવિ લખે છે :

‘જે સીખામણુ તીલ્લુ કહી, ભરિયા ઘડા ઉપરિ તે વહી.’ રપ

પરમહંસ રાજા ચેતના રાણીનો પણ ત્યાગ કરી દે છે તેથી ત્રણે ભુવનનું રાજ્ય નાશ પામે છે અને રાજા કાયાનગરી વસાવી તેમાં સંતોષ માને છે.

પરમહંસ રાજા આ કાયાનગરીની ધુરા પોતાના મન નામના પ્રધાનને આપે છે. મલ્લિન વૃત્તિવાળો મન-પ્રધાન રાજાને બંધનમાં નાંખી રાજ્યને ધૂળધાણી કરે છે. પાપરૂપી પાશથી પરમહંસ રાજાને બાંધી દે છે. ત્યારે દુઃખી થયેલો પરમહંસ રાજા ચેતનાની શિખામણુને યાદ કરી પશ્ચાત્તાપ કરે છે પરંતુ પરમહંસ રાજાને કોઈ છોડાવનાર નથી.

મન-પ્રધાનને બે પત્નીઓ છે : પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ. પ્રવૃત્તિને મોહ નામનો પુત્ર જન્મે છે અને નિવૃત્તિને વિવેક નામનો પુત્ર જન્મે છે. પ્રવૃત્તિ સ્વભાવથી જ ઉછાંછળી છે. પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે રાજકાર્ય કરાવે છે અને મનને ગ્રેમથી પોતાને વશ કરી લે છે. તે મનને ત્રણ ભુવનમાં ભભાવે છે તેથી મનને ક્ષણવાર પણ સમાધિ કે વિશ્રામ મળતો નથી.

હવે કોઈ વખત જ્યોત્ત બોધને મન-પ્રધાનને પ્રવૃત્તિ કહે છે કે ‘નિવૃત્તિ નામની આપની પત્ની અમને મારવાના ઉપાયો કરી

રહી છે. આપણા મોહ નામના પુત્રનો પણ નાશ કરવા પ્રયત્ન કરે છે. તેથી મારા મનમાં દિવસરાત જો જ ચિંતા થાય છે કે આ મોહ કેવી રીતે મોટો થશે ?' આ પ્રમાણે મનને ચડાવી નિવૃત્તિ અને તેના પુત્ર વિવેકને દેશવટો અપાવે છે. પછી મન, પ્રવૃત્તિ અને માયા ત્રણે નિવૃત્તિના જવાથી આનંદિત થાય છે અને પરમહંસ રાજાને બાંધી પોતાની ઇચ્છાઓ પૂરી કરે છે. પ્રવૃત્તિ મોહકુમારને રાજ્ય અપાવે છે અને પોતાનો મનોરથ પૂર્ણ કરે છે.

મોહકુમાર રાજા બને છે. તેની આજુ જગતમાં વતી રહી છે. ત્યાર પછી મોહકુમાર અવિદ્યા નામની નગરી સ્થાપે છે. આ અવિદ્યા નગરીનું વર્ણન કરતાં કવિ લખે છે .

‘ અવિદ્યા નગરી ગઢ અજ્ઞાન, તૃષ્ણા વાઇ મોહું માન. ૫૬
કલાચારુ કાસીસાંઉલિ, ચ્યારિઇ દુર્ગતિ વહિતી પોલિ;
વિષયબ્યાપ વારુ આરામ, મંદિર અશુભાં મન પરિણામ. ૫૭
કામાસન જે કહિયાં પુરાણિ, ચઠરાસી ચહુટાં તે બાણી;
ભૂરિ ભવંતર સેરી હુઇ, દૂડણુદિ તે ઘરિ ઘરિ કુઇ. ૫૮
મમતા પાદ્રતણી રખવાલિ, કુમત સરોવર મિથ્યાપાલિ;
નિર્વિંચારુ નિવસઇ તિહાં લોક, થોડઇ ઉચ્છવ થોડઇ શોક.’ ૫૯

મોહરાજાનો પરિવાર .-

દુર્મતિ નામની મોહરાજાની રાણી છે. તેના મોટા પુત્રનું નામ કામ છે. રાગ, દ્રેષ જો બે એના નાના પુત્ર છે. નિદ્રા, અધૃતિ અને મારિ (હિંસા) જો મોહ રાજાની પુત્રીઓ છે. મિથ્યાદર્શન પ્રધાન છે. આઠ કર્મ તે તેના રાણા છે. સાત વ્યસન તે રાજ્યના સાત અંગ છે. ચાર્વાક નામનો બાલમિત્ર છે. અમર્ષ નામનું છત્ર છે. રતિ અને અરતિ ચામર ઢાળે છે. સર્વ પરિગ્રહ નામનો લંકાર છે. આવા પ્રકારની મોહરાજાની ઋદ્ધિ છે.

નિવૃત્તિ અને વિવેક પોતાને રહેવા અનુકૂળ સ્થળ શોધે છે. ફરતાં ફરતાં તેઓ પ્રવચન નામની નગરીમાં આવે છે. રળિયામણા નગરને જોઈને વિવેક માતાને કહે છે કે આપણે અહીં વિસામો લઈએ. માતા-પુત્ર બન્ને શમ-હમ નામના વૃક્ષની છાયામાં બેસે છે. ત્યાંના કુલપતિ વિમલજોધને જોઈને નમસ્કાર કરે છે. નિવૃત્તિ હાથ જોડીને વિમલજોધને પૂછે છે કે ‘હું’ મારા પુત્રને સુખી ક્યારે જોઈ શકીશ?’

કુલપતિ વિમલજોધે વિવેકકુમારને જોયો અને ખોળામાં બેસાડ્યો. કુમારનાં લક્ષણો જોઈ કુલપતિ આનંદિત થયો. પછી નિવૃત્તિને કહે છે કે ‘આ કુમારની તોલે અન્ય કોઈ નર નથી. પરંતુ મારું એક વચન માનો.’ કવિ લખે છે :

‘એ બેટકે હું’ સુખિ વિલસંતું દેખિસુ કેતઈ કાલિ ?
કુલપતિ કુમર આલોકિઉં એ, આપણું દરિ ઉચ્છગિ;
લક્ષ્મ કરી લક્ષણ ચોલખિયાં એ, બિલટ માઈ ન અંગિ.
હરખિ મહારિખિ ઇમ જોલઈ....

ઉદયવંતું એ કુમર અવરુ નરે એહ ન તોલઈ જઈ.’ ૭૬

વિમલજોધ કહે છે કે ‘દેવીઓ, અપ્સરાઓ પણ જેને નમે છે એવી મારે સુમતિ નામની પુત્રી છે. તેને જો વિવેક પરણે તો તે સુખી થઈ શકે.’ નિવૃત્તિ તો શણ થાય છે કે ‘હું’ તો રહેવા સ્થળ શોધતી હતી, પણ આ તો મને વહુ પણ મળી ગઈ.’ કવિ લખે છે :

‘ઘેવરમાહે એ ધૃત હલિઉં, થાહર જોતાં સગપણ મિલિઉં.’ ૭૮

બળી વિમલજોધ કહે છે કે ‘આ પ્રવચનનગરીના અરિહંત રાજા છે. ચોસઠ ઈંદ્રો તેમની સેવા કરે છે. કરોડો દેવો તેમને નમસ્કાર કરે છે. સુક્રિત અને ભુક્રિતના દાતાર છે. મણિમય ત્રણ, ગદ ઉપર તેમનો વાસ છે. વગાડયા વગર જ વાજિંત્રો વાગે છે. ગગન-પ્રમાણ કવજ ફરકી રહ્યો છે. ધર્મચક્ર પૃથ્વી પર ઝળહળે છે. કાંટાઓ

જિંધા થઈ જાય છે. સુવર્ણકમલો પર ચરણો સ્થાપે છે. એવા અરિહંત રાજાની આજ્ઞાને જો વિવેક અનુસરે તો કાર્યસિદ્ધિ કરી શકશે.’

નિવૃત્તિ અને વિવેક અરિહંત રાજાની આજ્ઞાને પાળી તેમને પ્રસન્ન કરે છે. પોતાનો પુત્ર આવો મહાન છે એ વિચારી નિવૃત્તિ હર્ષિત થાય છે તે વિચારે છે કે જેના પાસે પુત્ર નથી તે પતિ અને પત્ની બન્ને દાસ-દાસી સમાન છે. ત્રિય વિના સ્ત્રી અધારી રાત્રિ જેવી છે પરંતુ જેનો પુત્રરૂપી દીવો ગળહળે છે તેનું જીવન દિવાળી સમાન પ્રકાશિત બને છે.

નિવૃત્તિ પોતાના પુત્રને હિતશિક્ષા આપતાં કહે છે, ‘હે વત્સ ! આ નગરીના નિરંજન રાજાને સ્થિર થઈને આરાધ જેથી મોહરૂપી મહાન સુલટનો નાથ કરી શકાય.’ કુમાર પણ માતાને કહે છે, ‘હે માતા ! હું આપના રૂઢ અને સાકર જેવા વચનો સાંભળી ઘણો આનંદિત થયો છું. તેનો ક્યારે પણ લોપ કરીશ નહીં.’

હવે વિવેક અરિનો ઉચ્છેદ કરવા તૈયાર થાય છે. અરિહંત રાજા વિવેકને પુણ્યરંગ પાટણ નામની નગરીનો રાજા બનાવે છે. તત્પરચિંતન પટ્ટહસ્તિ ઉપર આરૂઢ થઈ વિવેક નિવૃત્તિ અને સુમતિને સાથે હર્ષ આહંબરપૂર્વક નગરીમાં પ્રવેશ કરે છે. પુણ્યરંગ પાટણમાં વિવેકની આજ્ઞા વર્તે છે. તેથી પાખંડીઓ પ્રાણનો ત્યાગ કરે છે. જ્ઞાન-તલાર રાજ્યનું રક્ષણ કરે છે.

આ બાળુ મોહરાજા વિચારે છે કે ‘મારા પિતા મૂર્ખ હો કે જેમણે વિવેકને જીવતો રાખ્યો છે. ઉંદર અને સાપ સમાન અમારા બન્ને ભાઈઓનો સ્નેહ છે. તેથી મારે વિવેકને મારી નાખવો જોઈએ.’ વિવેકને શોધવા પોતાના ચર પુરુષોને મોહરાજા મોકલે છે. હંલાદિ સેવકો પૃથ્વી પર વિવેકને શોધવા ભાગે છે. વિવેક પુણ્યરંગ પાટણમાં છે તે જણાતાં તેઓ પુણ્યરંગ પાટણ-નગર તરફ જાય છે પરંતુ જ્ઞાન-તલાર તેમને શેકે છે, જેથી હંલા ત્યાં રોકાય છે અને

મોહના બીજા સેવકો પાછા જાય છે અને મોહને સમાચાર આપે છે. દંભને ન જોતાં મોહરાજા સેવકોને પૂછે છે કે દંભ કયાં છે? ત્યારે ત્યાં બનેલી હકીકત સેવકો મોહને કહે છે. દંભની રાહ જોતાં જ દંભ સલામાં પહોંચે છે ત્યારે મોહરાજા પ્રેમથી પીઠ ઉપર હાથ ફેરવીને સર્વ સમાચાર પૂછે છે.

દંભ વિવિધ શુભ વેષ પહેરીને પુણ્યરંગ-પાટણ નગરમાં ગયો હતો. તે ત્યાંનું વૃત્તાંત મોહને જણાવે છે. દંભ પુણ્યરંગ પાટણનું વર્ણન કરે છે. કવિ લખે છે :

‘કિંદૃષ્ટં વેસંતરિ ફિરી, નિરપિઠ નયર અસેસ;
ચારુ અધિપતિ તઠિ તિહાં, કુણ્ણિહિ ન કિસિહિ કલેસ.’ ૧૫૩

૦

૦

૦

ગ્રાહક સરિસઠિ વુહરતાં, તિણ્ણિ પુરિ લાભ અસંખ;
આપે ઉડહહ બાકુલે, લખલખ કંચણ લક્ખ. ૧૫૫
નારીનઠિ કરલિંઈ પુરુષ, ઇણ્ણિ તુમહારં વાસિ;
કોઈ કાંઈ માગંઈ નહીં, સ્વામી તિહાં સુખવાસિ.’ ૧૫૭

‘પુણ્યરંગ નગરમાં બ્રહ્મચર્યરૂપી સરોવર છે અને તેની નવ-વાડ રૂપી નવ પાલિ છે. સંયમરૂપી વન અતિ રળિયામણું છે. જયણા નામની પાદર દેવતા છે. સુકૃત નામનો મહાગઠ છે. ઘરે ઘરે શ્રુત-રસના ફૂવા છે સમતારૂપી શેરી છે. ત્યાં અમારિની ઉદ્ધોષણા થાય છે સ્વામીભક્તિ થાય છે સફળરુઝો આગમ વાંચે છે. જિનાલયોમા મહોત્સવ થાય છે. વળી વિવેકના પરિવારનું વર્ણન કરતાં દંભ કહે છે :

‘રાણી સુમતિ ખરઠિ અનુરાગુ, જેઠઠિ જેટઠિ તસુ વયરાગુ;
સંવર સમરસ લહૂય કુમાર, બાલમિત્રુ પુણ્ણ સુવિચાર. ૧૬૬
મૈત્રી કરુણા સુદિત ઉપેખ, જેટ્ટી બહુય રૂપની રેષ,
સુહૃતા સુહૃવડિ સમકિતુ લેખિ, પરુષકાર તાં દલવંઈ દેખિ.’ ૧૭૦

સુમતિ નામની વિવેકની રાણી છે. મોટો પુત્ર વેરાગ્ય છે. સંવર અને શમરસ બે નાના પુત્રો છે. સુવિચાર નામનો બાલમિત્ર છે. અત્યંત રૂપવાન મૈત્રી, કરુણા, મુહિતા નામની પુત્રીઓ છે. સમકિત નામનો મહેતાજી છે. ઉપશમ, વિનય, સરલ અને સંતોષ એ ચાર મહાધર છે. નગરીમાં શુભધ્યાનરૂપી ગુપ્તચર ફરે છે. વિવેક રાજાએ શુરુના ઉપદેશરૂપી છત્ર ધારણ કર્યું છે. રાજ્યમાં શીલરૂપી હાથી ખૂલે છે. સામાયિક નામનો સારથિ છે. કર્મવિવર નામનો પ્રતિહાર છે. આગમોના અર્થરૂપી ભંડાર છે. ક્રિયાકલાપરૂપી કોઠાર છે. સાત તત્ત્વરૂપી રાજ્યનાં સાત અંગ છે. આચાર્યના છત્રીસ શુભરૂપી ઇંડા-શુદ્ધ છે. સારા પુરુષોની સંગતિ નામની પર્વત છે. સત્યરૂપી સિંહાસન છે. બાર ભાવનાઓરૂપી નૃત્ય કરનારનાં પાત્રો છે. આ પ્રમાણે વિવેકરાજાની રાજ્યઋદ્ધિ છે.

વિવેકરાજ સભામાં બેઠેલા છે ત્યાં તેમણે ઈંડાને બેથો. તેથી મંત્રીને બોલાવી તેની સાથે મોહરાજાને જીતવા માટે ચર્ચા કરે છે. મંત્રીએ કહ્યું, ‘એ માટે કોઈ ઉપાય શોધવો બેઠેલો. એ માટે શુરુ-બેશીને તેડાવીએ.’ શુરુબેશી વિવેક રાજા પાસે આવે છે અને આ પ્રમાણે કહે છે :

‘સુહૃતઘં તેહિઉ શુરુ બેઠંસી, વાત કહી તિણિ બેઠં ઇંસી;
અમ્હ મતિ મૂઠઈ હિયઠઈ થરી, તમ્હિ બાણુઈ તાં પ્રવચનપુરી. ૧૭૬
રાજ કરધં છધં રાઉ અરિહંત, હ(ઉ)પદેશ તેહનઉ સામંત,
શ્રદ્ધા નામિં તામુ વ ઘરણિ, દીપધં દેહિ મુશુણ આભરણિ. ૧૮૦
તિણિ બધં છધં બે દીકિંરી, નામુ પુણ સંયમસિરી;
તે જઈ રાઉ પરણે વાલહં, વચરી વંસતિ લીલાં હહં. ૧૮૧

અરિહંત રાજાનો સહુપદેશ નામનો સામંત છે. તેની શ્રદ્ધા નામની પત્ની છે. તેને સંયમશ્રી નામની પુત્રી છે. ‘તેની સાથે બે વિવેકકુમાર પરણે તો ગૈરીના વંશનો નાશ થઈ શકે.’ એમ કહીને

શુરુભેરી ગયા પરંતુ વિવેક ‘જે પત્નીના ભત્તાર થવાની પોતાની ઈચ્છા નથી’ એમ મત્રીને જણાવે છે. જે પત્નીના પતિને કેવું દુઃખ હોય છે તે બતાવતા કવિ લખે છે :

‘હઉં કિમ પરણઉં સંયમસિરી ? ઇંક છઈ આગઈ અંતેઉરી;
નીદ્ર ન સૂઈ ભૂષ ન જિમઈ, કલિ ભાગઉ ઘર બાહરિ ભમઈ;
જીણઈ નારી દોઈ પરિગ્રહી, દોઈ ભવ વિષ્ણુ તેહના સહી. ૧૮૩
બિ કીજઈ જઈ કિમઈ કલત્ર, મનસા હોઈ સહી વિચિત્ર;
ઈંક આઘી ઇંક પાછી કરઈ, તિણિ પાથિં નર ચૂડા ભરઈ. ૧૮૪
એક ઘરણિ તાં ઘરની મેઢિ, બીજી હુઇ તઉ વાધી વેઢિ;
બિહું નઉં મન છાયરતુ રુણઈ, પચ્છઈ પચ્છાતાવે બલઈ.’ ૧૮૬

આ વિચાર વિવેકરાયની પ્રથમ સુમતિ રાણી સાંભળે છે ત્યારે તે કહે છે કે ‘સર્વ’ સ્ત્રીઓ સમાન નથી હોતી. કુલીન અને અકુલીન સ્ત્રીઓમાં ભેદ હોય છે વળી મારી જે શોકચ આવશે તેની સાથે હું પ્રેમથી રહીશ. જેમ આપની આજ્ઞા હશે તે પ્રમાણે અમે બન્ને કાર્યો કરીશું. માટે આપ આનંદથી સંયમશ્રીને પરણો.’ આ પ્રમાણે સુમતિ વિવેકરાજને ફરી પરણવાની પ્રેરણા આપે છે.

પત્નીની પ્રેરણાથી પ્રેરાયેલો વિવેકરાજ પરણવા તૈયાર થાય છે. તે માટે શુભાધ્યવસાય નામના સુલટને અરિહંત રાજ પાસે સંયમ-શ્રીનું માગું કરવા મોકલે છે.

આ બધા સમાચાર આપી ઠંભ મોહરાજને સાવધાન કરે છે. દિવસે દિવસે વિવેકના રાજ્યનો વિસ્તાર વધતો જાય છે તે સાંભળી મોહરાજ ક્ષોભ અનુભવે છે અને વિવેકને જીતવા વિચાર કરે છે. મોહરાજને ચિંતાતુર બેઈ તેનો મોટો પુત્ર કામ પોતાનું શૌર્ય દર્શાવી ચુક માટે આજ્ઞા માળે છે. તે કહે છે કે ‘પિતાજી, હું નાનો છું એમ ન વિચારતા, કારણ કે સિંહનું બચ્ચું નાનું હોય છે એમ છતાં હાથીને હણે છે’

મોહરાજા પોતાના આવા વીર પુત્રને આશીર્વાદ આપી યુદ્ધ કરવાની અનુજ્ઞા આપે છે. કામક્રુમાર પોતાના વિશાળ પરિવાર સાથે પ્રયાણ કરે છે. આઠ મહરૂપી હાથીઓ, પાંચ ઇન્દ્રિયરૂપી ઘોડાઓ, કુવિકલ્પરૂપી મહાન રથ, સાત વ્યસનરૂપી સૈન્ય તેની સાથે છે. તે સમયે વિકથારૂપી પ્રયાણની ભેરીનો અવાજ થાય છે.

કામ જ્યાં જ્યાં જાય છે ત્યાં ફરેકમાં કામવાન્નના અથત કરી બધાને વશ કરે છે. બ્રહ્મલોકમાં બ્રહ્માને વશ કરે છે સાવિત્રીના સ્વીકાર કરાવીને, કૈલાસપતિ શંકરને પાવંતી સાથે ભેડી ઈર્ષને, ગૌતમ વગેરે ઋષિઓને પણ એક એક સ્ત્રી અંગીકાર કરાવીને તે મોહરાજાની આજ્ઞા સ્થાપે છે. કામક્રુમાર ત્યાંથી પુણ્યરંગ પાટણ તરફ પ્રયાણ કરે છે. પુણ્યરંગ પાટણમાં વિવેકને આ સમાચાર મળતાં તરત જ પોતાના મિત્ર વિચારને કહે છે કે ‘હમણાં મારે મોહના પુત્ર કામક્રુમાર સાથે યુદ્ધ કરવું’ તે યોગ્ય નથી, ‘પરંતુ સંયમશ્રી સાથે પરણ્યા પછી અવસરોચિત યુદ્ધ કરીશ.’ આમ પોતાની ઇચ્છા વિચાર મિત્રને જણાવે છે ત્યાં જ અરિહંત રાજા પાસે મોકલેલ શુભાધ્યવસાય આવી પહોંચે છે અને વિવેકને કહે છે કે ‘આપ પ્રવચનપુરીમાં પહોંચી જાઓ.’ તે સાંભળી વિવેકરાય મિત્ર વિચારને લોકોની સંભાળ કરવાનું સોંપી તથા પોતાની પાછળ લઈ આવવાની શિખામણ આપી પ્રવચનનગરીમાં જાય છે. પાછળ નગરલોકોને સાથે લઈ વિચાર પણ પ્રવચનનગરીમાં જાય છે.

કામદેવના શત્રુઓ પુણ્યરંગ પાટણમાં ફરી વળે છે. પ્રમદી લોકો જે ત્યાં રહ્યા હતા તે બધા કામવશ બની જાય છે. આમ, કામક્રુમાર ત્રિલોકમાં વિજય મેળવે છે પરંતુ વિવેક ઉપર વિજય નથી મેળવી શકતો. વિવેક નાસી ગયો છે તે વાત કામક્રુમારે જાણી. ‘નાસી ગયેલાની કેડ શી કરવી?’ વળી પ્રવચનનગરીમાં જવાને પિતાનો આદેશ નથી. જેથી હવે નિજ સ્થાનકે જઈ એમ કહી બિરુદાવલી બોલાવતો કામક્રુમાર પાછો ફરે છે. અવિદ્યા નગરીએ

પહોંચે છે. ત્યાં મહોત્સવ થાય છે. કામકુમાર માતાપિતાને પ્રણામ કરે છે ત્યારે માતા હર્ષિત થઈ શુભાશિષ આપે છે. મોહરાજ કામકુમારને ઝોળામાં ઝેસાડે છે અને ત્રિલોક જીતવાનું વૃત્તાંત પૂછે છે. ત્યારે તે અવસરે કામકુમારનો મિત્ર કામકુમારે કરેલા વિજયનું વૃત્તાંત વણુંવે છે. એ સમયે પાપમૃત નામનો ભટ્ટ મહનકુમારના છંદ ભણે છે. પુત્રનું આવું પરાક્રમ સાંભળી નરનાથ આનંદિત થાય છે. પરંતુ ‘વિવેક જીવતો ગયો તે ત્યાં સંયમશ્રીને પરણી પોતાના વંશનું નિકંદન કરશે’ એમ વિચારથી કોષિત થાય છે. એ સમયે કોઈ એક પ્રતિહાર રાજસભામાં આવી કર જોડી મોહરાજને નમસ્કાર કરે છે અને કહે છે કે કોઈ શુણ્વણ પુરુષ આપને મળવા ચાહે છે. મોહરાજ આજ્ઞા કરે છે કે તેને જલ્દીથી રાજસભામાં લઈ આવે. રાજની આજ્ઞા થતાં તે પુરુષ રાજસભામાં આવે છે તેનું વિકરાળ રૂપ જોઈને મોહરાજ હરી જાય છે.

તેના રૂપનું વણુંન કરતાં કવિ લખે છે :

‘તસ્ય સિરિ ઝાળરિયાલિ ઝાંટિ, ફરલઉ જિસિઉ દિસિ કીધઉ ખાંટિ;
ભુઈ કંપાવઈ મેલ્હી પાય, રાતે નયણિ ખીડાવઈ રાય,
વિકટ વચન કર ચરણ અચોર, નસાનાલ ભણે છંઈ દોર. રહ્ય
તેહનું રૂપ કાલ વિકરાલ, દેખી ચમકિઉ મનિ ભૂપાલ;’

પછી તે પુરુષ મોહરાજને પ્રણામ કરે છે ત્યારે રાજા તેનું નામ પૂછે છે. તે કહે છે, ‘હે સ્વામી ! મારું કલિકાલ નામ છે. અને આપ જો આજ્ઞા આપો તો આપની પાસે રહેવા ઇચ્છું છું. વળી આપના જે અરિહંત રાજા શત્રુ છે તે મારા પણુ શત્રુ છે. તેથી તેનો હું નાશ કરવામાં આપને સહાય કરીશ. સુદિતમાર્ગને ભાંગી નાંખીશ અને વીરવિવેકને પણુ હરાવી દઈશ. પ્રવચનનગરીનો નાશ કરીશ, જ્ઞાનતલાર-રક્ષકને હણી નાંખીશ. ઉપશમ, સંવરાદિ શત્રુઓનો પણુ નાશ કરીશ.’ આ પ્રમાણે મોહરાજને કલિકાલ કહે છે. કલિકાલનાં આવાં વચનો સાંભળીને મોહરાજ પોતાના રાજ્યમાં તેને

રાખે છે. કળિકાળને પોતાનાં વચનો પ્રમાણે વર્તન કરતો જોઈ મોહતું સૈન્ય મસ્ત બને છે. કળિકાળ પ્રવચનનગરીમાં ફેર વર્તીવે છે. મુનિ-વરોમાં કુમેળ વધે છે. તેઓ જીવાજીવનો વિચાર કરતા નથી. નમસ્કાર મહામંત્રમાં તેમને વિશ્વાસ રહ્યો નથી. તેઓ ક્ષુદ્રમંત્રોનો અભ્યાસ કરે છે. ભાષાસમિતિ તો દૂર નાસી ગઈ છે અને તપ, ઉપશમ તો જાણે પૂરમાં તણાઈ ગયાં છે. કુલવાન સ્ત્રી ઘર છોડી બહાર રમે છે. આવશ્યકની વાતો ગમતી નથી. શૃંગાર ગમે છે. પરતુ શુરુને ઉપદેશ ગમતો નથી. આમ ઘણા પુરુષોને કલિયુગે વશ કર્યાં. વળી સુક્રિતપુરીમાં જે જતા હતા તેને પણ કલિકાલે શ્રદ્ધ કર્યાં, તેથી તેઓ મોહ પાસે જઈને રહ્યા. વળી કેટલાક પરમેશ્વર પાસે આવી કર જોડી પોકાર કરવા લાગ્યા, ‘આપ અમારાં માતાપિતા છે’. આ સંતાપથી અમને ટાળો, અને ભવરૂપી જંગલથી પાર ઉતારો.’

આ પ્રમાણેનાં વચનો સાંભળીને જિનેશ્વર પ્રભુ વિવેકને મોહ-રાજનાં ઢગતું નિર્હાન કરવા વિલંબ ન કરવાનું જણાવે છે. અને સંયમશ્રી સાથે પરણવાનું જણાવે છે. આ સંયમશ્રી મહાન વીરકુળમાં પેદા થયેલી છે અને પોતે પણ શૂરવીર કન્યા છે. વીર પુરુષોને જ વરવાની ઇચ્છાવાળી છે. તેની સાથે પરણવાથી જ્ઞાનકળાઓ વૃદ્ધિ પામે છે. ઇંદ્રો-દેવો પણ મનની શુદ્ધિપૂર્વક સેવા કરે છે. આઠે પ્રકારની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. આમ સંયમશ્રીની શ્રેષ્ઠતા અને હુબ્રાખતા અરિહંત પ્રભુ વિવેકને સમજાવે છે અને વીરચરિત્ર પ્રગટાવવાથી સંયમશ્રીની પ્રાપ્તિ જણાવે છે. કુમાર પણ સ્વામીને કહે છે કે ‘આપણી સભામાં તે નારીને લાવો. આપનું નામમંત્ર હૈથે ધરીને વીરતાને પ્રગટ કરીશ.’

ત્યારપછી વિવિધ વાંજિત્રો વાગે છે, નારીઓ ઓવારણાં લે છે. વીર વિવેક પરણશે તેથી સાજનો ઉતાવળા થયા છે. લોકો કહે છે કે આ વીર વિવેક કેવી રીતે વિકરાલ વાઘનું હમન કરશે ? કેવી રીતે અગ્નિની જ્વાળાને પીશે ? કેવી રીતે આધાર વગર ગિરિને

ઉપાડશે ? કેવી રીતે કરવતની ધાર ઉપર ચાલશે ? કેવી રીતે રાધા-વેધ સાધશે ?

સભાની મધ્યમાં અરિહંત રાજા સંયમશ્રીને લાવે છે. ત્યારે રાગ અને દ્વેષ નામના જે સિંહ ભેડે છે. તેના નખ ઠેકાણા સરખા છે અને પૂંછડીથી જૂમિને કંપાવે છે. કેશવાળી ધૂણાવે છે તે ભેઈ લોકો મહેલ પર ચઢી જાય છે. પરંતુ વિવેકકુમાર તો સમતા ગુણથી તેતું કમન કરી નાખે છે. અગ્નિની જ્વાળા પીવી સહેલી છે પરંતુ સર્વવિરતિની વાચા ઢોલેલી છે તે વિવેકકુમાર મુખમાં લે છે. પાંચ મહાનત પાંચ મેરુ સમાન છે. વિવેકકુમાર તપસ્વી કરવતની ધાર ઉપર ચાલે છે. બાવીસ પરિષદો ને સોળ ઉપસર્ગો સાહસથી સહન કરે છે હવે વિવેક રાધાવેધ સાધે છે અહીં કવિ રાધાવેધનું વર્ણન કરતાં લખે છે :

‘જે સંસાર જેઉ થિર કંભ, એહ જિ મંડપ એહ જિ થંભ;
આઠ ચક્ર જે સ્પટિ સંહારિ, તેઉ શુભાશુભ કર્મ વિચારિ. ૩૨૬
હેઠી દષ્ટિ જીવનઉં ધ્યાન, ઊરધ સુકિત ભણી સંધાન;
તત્ત્વકલા વિધી મન બાણિ, ઈશુ પરિ રાધાવેધ વધાણિ.’ ૩૨૭

આ પ્રમાણે કુમાર રાધાવેધ સાધે છે એટલે સંયમશ્રીકન્યા વિવેકકુમારના કંઠમાં વરમાળ પહેરાવે છે. વિવેકકુમારનાં સંયમશ્રી સાથે મહોત્સવપૂર્વક લગ્ન થાય છે કવિ વર્ણવે છે :

‘પહિલું થિરુ વન થિર હૂઆંએ, જણ દીજઈ બીડાં જૂજૂઆં એ;
લેઈ લગન વધાવિઉં એ, વિણ તેડા સહૂઈ આવિઉં એ. ૩૨૮

બઈઠી તેવડ તેવડીએ, દિં પાપડ સાલેવડ વડીએ. ૩૩૦
ગેલિહિં ગોરડીએ, પકવાને ભરિઈં ગોરડીએ;
કૂલકે દિરઈંએ, વર વચણિ અમીરસ નિતુ ઝરઈંએ.’ ૩૩૧

‘વર શુભારિઠ રથિ ચડઇએ, વાજિત કવિ અંબર ઘડઇઇ;
લાડણી જોવા જગ મિલઇએ, સિરિ છત્ર ચામર પાસઇ દલઇએ;
સંયમસિરી જગદ્દલી(લહી)એ, પ્રિય પેલી શુભનિધિ મહગહીએ
પુહતઈ મંડપિ સાસરઇએ, વર બઈઠઈ પ્રવચન માહરઇએ.’ ૩૩૫

સંયમશ્રી સાથે પરણીને વીર વિવેક મોહરાજ સાથે યુદ્ધ કરવા પ્રયાણ કરે છે સુકૃત કથારૂપી ભેરી વાગે છે. તપ નામનાં હથિયારો સાથે મોટું સૈન્ય સજ્જ કરીને વિવેક મોહરાજ પર આક્રમણ કરે છે. શુભ લાવરૂપી અસવાર ભેઠે છે. અઢાર હજાર શીલાંગના ભેદરૂપી રથ છે. વિચાર નામનો મિત્ર વિવેકને છોડતો નથી. સુશ્રુત નામનો સુભદ્ર જય જયારવ કરે છે ચાર મહાધર ચરણો ઢખાવે છે. ક્રમા, નમ્રતા, પ્રસન્નતા, ધૃતિ નામની સ્ત્રીઓને બોલાવીને વિવેકે કહ્યું કે ‘તમે અહીં જ રહો. અમે યુદ્ધ કરીને આવીએ છીએ.’ તેઓએ કહ્યું કે ‘અમે તમારા વિના ન રહીશું’. અમે પણ તમારી સાથે આવીશું’. પગબંધન થાય તેવો નારી અમે નથી. અમે તો લડાઈ કરતાં પણ નહીં હારીએ’ એમ બોલતી તે સર્વને પણ સાથે લીધી. શુરુના ઉપદેશરૂપી વાજિત્રો ભીંચે પ્રકારે વાગવા લાગ્યાં. અન્ય લોકોને આશ્વાસન આપતો વિવેક શત્રુજય પહોંચે છે શુભચરના સુખથી હકીકત જાણી મોહરાય પણ અપશુકન થવા છતાં અને મંત્રી વગેરેએ નિષેધ કરવા છતાં મોટા સૈન્યને સાથે લઈ સામે આવે છે. મોહ-સેનાયું વર્ણન કરતાં કવિ લખે છે .

‘દલ ચાલે સાચર ઝલહલઈ, મેઇણિ ડોલઇ ગિરિ ટલટલઈ;
તિન્નિ ભૂચણ તસુ ભઈ ખલલલઈ, રાચ રાણા સવિ આવી મિલઈ;
કટકતિ ખેહઈ ઝાંપઇ સુર, ક્ષણિ ક્ષણિ વાઘઈ જિમ નઈ પૂર.’ ૩૫૧

આ બાજુ વિવેક પણ પોતાના સૈન્યને પ્રોત્સાહન આપી પોતાનાં પરાક્રમ અને હથિયારની સંભાળ લે છે. પછી યુદ્ધ માટે સર્વ સૈન્ય સજ્જ થાય છે. તે જાણી મોહરાય પણ પોતાના સૈન્યને પ્રોત્સાહન

આપે છે. સંધિ કરાવવા સંધિપાલકો કરે છે, પરંતુ સંધિ થતી નથી. ક્ષપક શ્રેણિ ક્ષેત્રમાં મોહ અને વિવેકનું ચુદ્ધ મંડાય છે તે વર્ણવતાં કવિ લખે છે :

‘કંસાલાં જિમ દલ આકૃષ્ટ્યાં, ગયવર ગયવરિ સરિસા મિલિયા;
રથિ રથુ પાયક પાયકિ જડઈ ઘોડઈ સરિસઈ ભિડઈ;
ભિડઈ લોહ ન પઇસઈ કોસિ, જુઝઈ રાઉત પુરઈ રોસિ.’ ૩૬૬

આમ, બન્ને કુમારો સંગ્રામ કરે છે. તેમાં વૈરાગ્ય કામને છોડે છે તેવી રીતે પુરુષાર્થ પ્રમાદને, ઉપશમ ક્રોધને, વિનય અહંકારને, સરલતા દંભને, સુખ અને સંતોષ લોભને, સામાયિક શગદ્વેષને, તપ કર્મરૂપી મહાસુભટને, કરુણા હિંસાને, વસ્તુવિચાર નાસ્તિકને છોડે છે ક્ષણે ક્ષણે મોહનું સૈન્ય ઘટવા લાગે છે. સૈન્ય સુભટો વિના સૂતું થઈ જાય છે. મોહના સુભટો હંમેશામાં નાસવા લાગે છે. તે જોઈ મોહ પોતે ભીડી રણમાં પરાક્રમ માંડે છે. મોહરાજાથી પોતાના સૈન્યને ઝોંછું થતું જોઈ વિવેકરાજ તેની સામે આવે છે મોહરાજા તેને પોતાનું પરાક્રમ વર્ણવી નાસી જવા કહે છે. કવિ લખે છે :

‘અહો વિવેક ! નાસે નાસિ, મ રહસિ ભાઈ તણઈ વીસાસિ;
રણુક્ષેત્રિ ચડયા ક્ષત્રિય ન ગણઈ બાપ નઈ ભાઈ,

તઈં તોઈ ડાલિં કુંઅલઈ, તાહરઈ પરિવાર સીયલઓ;
મજ દિગ્વિજય કરતાં તિન્નિ ભુવન કીટી થાઈ તિન્નિ
પાડા, આપણા કહઈ કેહઈ કેતલા તુઝ આગલિ પવાડા ?’

વળી મોહ કહે છે કે ‘આદિનાથ પ્રભુનો પૌત્ર મરીચિ, મદ કરવાથી નીચ ગોત્ર પામ્યો. વીરપ્રભુના જમાઈ જમાલિ મારા પંજમાં મૂકાયો. શ્રેણિક રાજાને એની સુમતિનો ઘાત કરીને મેં નરકરૂપી કૂવામાં નાંખ્યો છે.’ આ સાંભળી વિવેક કહે છે કે ‘હે મોહભાઈ !

સાંભળ. તેં તારી પંડિતાર્થ સારી દેખાડી પરંતુ પોતાનાં વખાણ કાંઈ કરાય ? છ ખંડ જેણે જીત્યા તે હારતે મારા દ્વારા સંપૂર્ણ લીલા મેળવી. તેં ઘણાને બંધને બાંધ્યા, પરંતુ તેઓ તો મારી પાસે આવી સુક્રિાપુરીએ પહોંચ્યા છે. તારો ભક્ત જે દંઢમહારી હતો તે પણ મને ઝોળખી ભવથી પાર પામ્યો. ચિલાતિપુત્રને ચિત્તમાં તું ગમતો હતો, પણ મને ઝોળખીને ચારિત્ર લીધું. તેં રહનેમિ પાસે ઘણી ઈચ્છા રાખી હતી, પણ તે આજે જગીને મારી પાછળ લાગ્યો છે. આવા તો કેટલાં પ્રસિદ્ધ છંદોં તો કહી શકું કે જેઓએ મને સ્વીકારી નિવૃત્તિ પાંથને મેળવ્યો છે.’

આમ મોહના મિથ્યાભિમાનને તુચ્છ ગણી યુદ્ધ કરવા વિવેક આમંત્રણ આપે છે. યુદ્ધમાં વિવેક બ્રહ્માયુદ્ધથી મોહને હણે છે તે વખતે આકાશમાં દેવદુહ્લિ વાગે છે. પંચવર્ણ ચીર લહલહકે છે. દેવો જય જય નંદા બોલે છે અને પુષ્પવૃષ્ટિ કરે છે. આ પ્રસંગ વર્ણવતાં કવિ લખે છે :

‘વ્રહ્માયુધિ વલતઉ આહંભિઉ’, મોહ નરિંદ વિવેકિં હણિઉ,
વાજીય હંદુહિ ગયણિ ગંભીર, પંચ વર્ણ લહલહકઈ ચીર,
જય જય નંદા સુર ઉચ્ચરઈ, કુસુમવૃષ્ટિ મિસિ ઓલગ કરઈ. ૩૬૨

એ સમયે નિવૃત્તિને તેડીને અબલાઓ રણભૂમિમાં રાસ રમે છે. એ અવસરે સુશ્રુત ભટ્ટ વિવેક રાજાના છંદ લખે છે :

‘હે વીરરત્ન, હે ધર્મધુરંધર, ત્રિભુવનના આધાર, મૈત્રુપર્વત સમાન ધીર ! ભમર જેમ કમળની સેવા કરે તેમ દેવો અને મનુષ્યો તારા ચરણકમળની સેવા કરે છે. તારા નામ માત્રથી જ જન્મ, જરા અને મરણરૂપી મહાભય દૂર થાય છે. તારી કૃપાથી જ વાંછિત મળે છે. હે મનમંત્રીના પુત્ર ! હે સ્વામી ! શ્રી વિવેક અમારી સેવાને સફલ કરજો.’

મોહ જ્યારે પરલોકમાં જાય છે ત્યારે પ્રવૃત્તિ પૂરા શોકમાં પડે છે. ચોતાના વંશનો વિનાશ થયો તેનું દુઃખ તેના હૈયામાં સમાતું નથી. જેમ તડકામાં માકડ ટળવળે છે તેમ કુળનો ક્ષય જોઈ જીવ ટળવળે છે. મન દુઃખી થઈ નિઃસાસો મૂકે છે કે ‘અજે અમારી આશા તૂટી ગઈ, કુલનો મંડન એવો મોહ જવાથી ભોજન ભાવતું નથી અને નયનોમાં નિદ્રા પણ આવતી નથી.’ આમ મન પ્રધાન વિલાપ કરે છે. કવિ લખે છે :

‘મોહા યો ! તું કહિ કિહાં ગયુએ, પ્રવૃત્તિ લેઈ સંઘાતિ,
મોહા યો ! કુણિ કારણિ અમ્હિ ટાલિયાએ ?
બાપ છતઈ ઘેટઈ મરઈ, વિરુધએ જગિ વાત
વડપણ તાડુઈ તું પથઈ, હૂં કિમ હોઈસુ તાત ? ૪૦૪
ગયઈ કેસરિ મૃગ સંચરઈ, ગયઈ રવિ તિમિર કૂરંતિ;
અરિભાડ ભંજણ તું ગયઈ, પર દલ હિવ પસરતિ.’ ૪૦૫

વિવેક મન પ્રધાનને સમજાવી શાંત કરે છે. પિતાને કહે છે કે ‘પિતાજી ! કુલનો સંહાર જોઈને આ પ્રમાણે કેમ ઝુરો છો ? મોહરૂપી મૂળિયું ચોતાના જ પાપરૂપી કાઢવથી સડી ગયું છે. જે કુલમાં ઘોર પાપ થાય છે તે કુલમાં ઉદય દેખાતો નથી. મોહને તમારો ઘેટો માન્યો અને અમને ચોર સમાન ગણ્યા. છોકરાઓને સમાન ન ગણે તે માવતર કઠોર કહેવાય છે. જેણે તમને બાંધ્યા, જેણે તમને હેરાન કર્યા તેના ઉપર આપને સંતોષ હતો અને અમને પારકા ગણ્યા. હવે દોષ કેને દેવો ? કલહપ્રિય પુત્રના મૃત્યુથી તમે ખેદ ન કરો. હવે નિવૃત્તિ તમારી પત્ની છે અને મને તમારો પુત્ર જણો. અને આ પૌત્રો પણ તમારા જ છે. તેથી તમારી કાંઈ હાનિ નહીં થાય.’ એ સાક્ષી મન પિતા વિવેકને રાજ્ય ઉપર સ્થાયે છે તો પણ ચિર પરિચયને લીધે ફરી ફરી મોહને જ

ચાહ કરે છે પરંતુ વિવેક મનને યોગ્ય શિખામણુ આપે છે. કવિ લખે છે :

‘પાઈ લાગિય પાઈ લાગિય વલી સુવિવેક;
સીધામણુ દિ ઈસી તુમ્હિ તાત ! એ કિસિઉં મ’હિઉં ?
પરમેસર અણુસરઉ મોહ તણુઉ અ’દોહ છ’દિઉ;
સમતા સઘળી આ(આહ)રઉ, મમતા મુકિઉ ફરિ;
ચ્યારિ હણી પાંચઈ જિણી, ખેલઉ સમરસ પૂરિ. ૪૧૫

એક અક્ષર એક અક્ષર, અછંદ હૈંકાર;
બાવનનહ મૂલગઉ વસઈ તીણુ પરમિઈ પંચઈ;
તિણુ અક્ષરિ ચિર થઈ રહઉ, પામઉ પરમાનંદ.’ ૪૧૬

[મોહનો અ’દોહ છોડી પરમેશ્વરને અનુસરો, સર્વ ઠેકાણે સમતા આહરો, મમતાને દૂર મૂકો, ચાર કપાયોને હણી પાંચ ઈન્દ્રિયોને છૂટી, સમરસના પૂરમાં ખેલો, એક ઝંકાર અક્ષરમાં સ્થિર થઈ રહો અને પરમાનંદ પામો.]

વિવેકની શિખામણુ પ્રમાણે મન સંચરે છે, વળી વળી મોહ ચાહ આવી જાય છે. એથી વિવેકને કહી ધ્યાનાનલમાં મન સહચર આઠ કર્મની સાથે પ્રજ્વલિત થાય છે. એ અવસરે ચેતના રાણી રાજા (પરમહંસ) પાસે આવીને કહે છે કે ‘હે સ્વામી ! માયાએ જે તમને વિટંબણા કરી તે બધું જ તમે અનુભવ્યું’ એ કહીએ તો ઘણું છે પરંતુ વીતકતું શું સંભારણું ? તમે જે કાચાપુરી માંડી છે તે અશુચિ કિન્નચડથી ભરેલી છે. એકસો આઠ ચોરેના વાસવાળી તે નગરીમાં તમારો વાસ ઘટતો નથી. હે સ્વામી ! તમે જ પિચાર કરો અને જીઠીને આત્મશક્તિને પ્રકાશો. જો આજ તમે (સચેત) જાગૃત થશો તો જલ્દીથી રાજ્યને મેળવશો. હવે માયાનો મોકો ટળી ગયો છે. મનમંત્રી અગ્નિમાં પ્રજ્વલિત થઈ ગયો છે. મોહ પોતાના કુટુંબ

સાથે રણમાં જ રહ્યો છે. માટે હે સ્વામી ! ઝળહળો, વિલંબ કરો નહીં.’

રાણીના સૂચનથી પરમહંસ સચેત (જાગૃત) થાય છે અને તેથી પરમજ્યોતિ પ્રકાશ પામે છે, પાપરૂપી પાશ ચોતાની મેળે જ તૂટી જાય છે. પરમહંસ રાજ સતી એવી ચેતના રાણીના વચન પ્રમાણે કાયાનો ત્યાગ કરી મુક્ત થાય છે.

દ્વાગણ ઝટતુ ગયા પછી આંખો ગહગહે છે, શ્રીમન્નતુ ગયા પછી નદીમાં પૂર આવે છે. કૃષ્ણ પક્ષ પછી ચંદ્રની વૃદ્ધિ થાય છે. સાગરમાં ઝોટ પછી ભરતી આવે છે. હડો પછીને પાછો ભીંચે આવે છે, કપૂર તે કપૂરના કામમાં જ પડે છે તેમ પુણ્ય પસાયે ભાવકને ભાગી પરમહંસ રાજ પુનઃ રાજ્યને પ્રાપ્ત કરે છે. કવિ પરમહંસની મહતા સમજાવતાં લખે છે :

પરમહંસ સહુ કોઈ જપઈ, પરમહંસ દ્વિભુવર જિમ તપઈ;
પરમહંસ લગઈ ભાજઈ અંતિ, પરમહંસિ તઉ ભાગી ખંતિ;
એહ જિ મંગલ ઉચ્છવ એહ, એહ જિ માઈ બાપ એ દેઉ;
ઈણુ તીરથિ ન્હાતા હુઈ સુદિ, એ સારસ્વત પૂરઈ ભુદિ. ૪૩૦

કદપદ્મ કામધેનુ એ હોઈ, ચિંતામણિ એ અવર ન કોઈ,
એહ જિ સિદ્ધિ પુરી નઉ પંથ, એહ જિ ભુવન સિવહઉં અંથ. ૪૩૧

મૂલ મંત્ર મણિ એ મનિ માનિ, તપ જપ નઉ ફલ એહનઈ ધ્યાનિ
ઇણિ સવિ સંપદ આવઈ પૂરિ, ઇમ ભોલઈ જયશેખરસૂરિ. ૪૩૨

[પરમહંસ(પરમાત્મા)ને સહુ કોઈ જપે છે, પરમહંસ સૂર્ય જેમ તપે છે. પરમહંસને આરાધવાથી અન્તિ સાંગે છે, તેથી પરમહંસને ખતે આરાધો. એ જ મંગળ, એ જ ઓચ્છવ, એ જ માતા-

પિતા! અને ઓ જ દેવ જાણો, ઓ તીર્થમાં ન્હાતાં શુદ્ધ થાય છે,
 ઓ સિવાય ખીલે કોઈ ચિંતામણિ નથી, મૂળ મંત્ર અને મણિ ઓ
 જ છે, એમ મનમાં માનો. એહના ધ્યાને તપ જપતું ફળ છે.
 એનાથી સર્વ સંપૂર્ણ સંપદા આવે છે. ઓ પ્રભાણે શ્રી જયશેખર-
 સૂરિ કહે છે.]

• • •

પ્રથમ અને દ્વિતીય ‘નેમિનાથ કાશુકાવ્ય’

કવિ જયશેખરસૂરિએ શુજરાતી ભાષામાં વિનતી, સ્તવન, પ્રબંધ વગેરે પ્રકારની રચનાઓ જેમ કરી છે તેમ કાશુના પ્રકારની રચના પણ કરી છે.

જયશેખરસૂરિએ રચેલાં બે કાશુકાવ્યો આપણને સાંપડે છે અને તે બંને બાવીસમા તીર્થંકર શ્રી નેમિનાથ ભગવાન વિશેનાં છે.

કવિએ પોતાની બે કાશુકૃતિઓ માટે બે જુદા જુદા વિષયો દેવાને બદલે નેમિનાથ ભગવાનનો એક જ વિષય કેમ લીધો હશે ?— તે પ્રશ્નનો કોઈ સ્પષ્ટ પ્રતીતિકર ખુલાસો કવિ પાસેથી એમની કૃતિ દ્વારા આપણને મળતો નથી. વળી બીજા બાજુ એક જ વિષય ઉપર બે કાશુકાવ્યની રચના કરવી એ કસોટીરૂપ છે અને સામાન્ય કવિનું એ કામ નથી. જયશેખરસૂરિએ નેમિનાથ ભગવાન વિશે આપણને બે કાશુકાવ્યો આપ્યાં છે અને તે બંને પરસ્પર ભિન્ન, સ્વતંત્ર અને સ્વમર્થ કૃતિઓ છે. એમાં કયાંયે પંક્તિઓનું પુનરુચ્ચારણ આપણને જોવા મળતું નથી.

નેમિનાથ વિશેની આ બંને કાશુકૃતિઓમાંથી કવિએ કઈ કાશુકૃતિની પ્રથમ રચના કરી અને કઈ કાશુકૃતિની રચના પછી કરી અને તે બે વચ્ચે સમયનો કેટલો ગાળો પસાર થયો તેની પણ સ્પષ્ટ પ્રમાણભૂત માહિતી આપણી પાસે નથી. એ વિષયમાં માત્ર કંઈ અનુમાન કરવું હોય તો તેમ કરી શકાય કે ચાણુસ્માની હસ્તપ્રતમાં બંને કાશુકાવ્યો સળંગ આવેલાં છે અને તેમાં પ્રથમ કાશુકાવ્ય પછી તરત દ્વિતીય કાશુકાવ્ય લખેલું છે. જો કે હસ્તપ્રતમાં ‘પ્રથમ’ કે ‘દ્વિતીય’ એવો શબ્દનિર્દેશ નથી. એટલે જયશેખરસૂરિનાં આ બે કાશુકાવ્યોમાંથી એકને ‘પ્રથમ કાશુકાવ્ય’ તરીકે ઓળખાવવામાં

આવે છે અને બીજાને ‘દ્વિતીય કાશુકાવ્ય’ તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે. પરંતુ તે તો વ્યવહારની દૃષ્ટિએ જ છે, કારણ કે એક કાશુકાવ્યના પ્રકાશન પછી કેટલેક સમયે બીજું એક કાશુકાવ્ય મળી આવ્યું એટલે તે પ્રકાશિત કરતી વખતે તેને દ્વિતીય કાશુકાવ્ય તરીકે ઓળખાવવામાં આવ્યું. એટલે પ્રથમ નેમિનાથ કાશુકાવ્ય તે જયશેખરસૂરિએ પહેલી રચેલી કાશુકૃતિ છે એમ નિર્વિવાદપણે કહી શકાય નહીં. આ વિષયમાં ભવિષ્યમાં વધુ સંશોધનો થતાં અને વધુ માહિતી સાંપડતાં આ બંને કાશુકાવ્યોના પૌર્વાપર્યનો નિષ્પત્તિ થઈ શકે.

જયશેખરસૂરિનું પાઠ કહીનું પ્રથમ નેમિનાથ કાશુકાવ્ય ‘ગાયક-વાહ ઓરિએન્ટલ સીરીઝ’માં ઈ. સ. ૧૯૫૬માં પ્રગટ થયું હતું અને બીજું કાશુકાવ્ય ‘પ્રાચીન કાશુસંગ્રહ’માં (સંપાદક ડૉ. ભોળીલાલ સાંહેસરા અને ડૉ. સોમાભાઈ પારેખ) ઈ. સ. ૧૯૬૦માં પ્રગટ થયું હતું. એટલે પ્રથમ ‘નેમિનાથ કાશુ’ અને ‘દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુ’ એ બંને સંજ્ઞાઓ, બીજા અન્યથા પ્રમાણે ન મળે ત્યાં સુધી, એ જ સ્વરૂપે વાપરવી રહી.

કવિ જયશેખરસૂરિનો કવનકાળ વિ. સં. ૧૪૩૬થી વિ. સં. ૧૪૬૨ સુધીનો નિશ્ચિત છે, કારણ કે એ રચનાસાહની કૃતિઓ આપણને સાંપડે છે. પરંતુ વિ. સં. ૧૪૩૬ની પૂર્વે અને વિ. સં. ૧૪૬૨ની પછી કેટલાંક વર્ષો સુધી કવિએ અવશ્ય કંઈક રચનાઓ કરી હશે. એટલે એકંદરે ૩૫-૪૦ વર્ષનો એમનો જે કવનકાળ આપણને જોવા મળે છે તેમાં કેઈક સમયે આ બંને કાશુકૃતિની રચના કવિ જયશેખરસૂરિએ કરી હશે. આ કાશુકાવ્યોની નિશ્ચિત રચનાસાહ જેમ આપણને સાંપડતી નથી તેમ એ બંનેનાં રચના-સ્થળ વિશે પણ કશી નિશ્ચિત માહિતી સાંપડતી નથી, એટલે આ બંને કાશુકાવ્યોને પંદરમા શતકનાં કાશુકાવ્ય તરીકે આપણે ઓળખાવીએ છીએ.

પ્રથમ નેમિનાથ કાશુ

આ કાશુકાવ્યો વાંચતાં, એના આંતરયમકની રચના અને ભાષાની પ્રૌઢિ એતાં પ્રથમ દષ્ટિએ જ એવી છાપ પડે છે કે કવિ જયશેખરસૂરિની આ કૃતિ ઉપર સુપ્રસિદ્ધ કાશુકાવ્ય 'વસંતવિલાસ'નો નો ઘણો પ્રભાવ પડ્યો હશે. (અથવા 'વસંતવિલાસ' અને આ કાશુકાવ્યો બન્નેનો નિશ્ચિત રચનાકાળ નક્કી થાય તો કયા કાશુકાવ્યની અસર કેના ઉપર પડી છે તે જણાય) 'વસંતવિલાસ'નો પ્રભાવ પડ્યો હોય તો પણ જયશેખરસૂરિકૃત આ નેમિનાથ કાશુકાવ્ય એક સ્વતંત્ર, સમર્થ અને આસ્વાદ્ય એવું ઉત્તમ કાશુકાવ્ય છે એમ આપણને સ્પષ્ટપણે પ્રતીત થાય છે.

૫૭ કહીતા આ કાશુકાવ્યમાં કવિએ અંતિમ કહીમાં પોતાના નામનો ઉલ્લેખ ગૂંથી લીધો છે. જુઓ :

નિજ યથા દિસિ દિસિ વ્યાપએ થાપએ અહિવિહ સંધ;
સૂરહ તેહ જ સામિય ધામિય કામિય રંગ,
કવિ તુ ત્રિનોદિહિ સિરિ જય સિરિ જયસેહરસૂરિ;
જે ખેલઈ તે અહં પદ સંપદ પામઈ પૂરિ. ૫૭

પ્રથમ કહીમાં કવિ સુગુરુની આશિષ સાથે વિષયની માંડણી કરે છે અને દ્વારિકા નગરીનું વર્ણન શરૂ કરે છે. શ્રીકૃષ્ણ અને નેમિનાથનાં બળ અને પરાક્રમનું વર્ણન કરવા સાથે કવિ નેમિનાથનો પરિચય કરાવે છે. જુઓ :

તસુ બંધવ ભવલંબન અંબન પુંજ સમાન
નામિયઈ નાથ સચેતનિ કેતનિ સંખ પ્રધાન
સસુદ્રવિજય શિવાનંદન ચંદનવચન વિલાસુ
નેમિ જિજ્ઞેસર નિતુ નિતુ ઉન્મત મહિમ નિવાસુ. ૪
સંખ સુખિઈં જિહ્વિ પૂરિય ભૂરિય હરિ મનિ જંપુ;
ટોલ ટલકઈ રૈવત દૈવત મનિ આકંપુ;

સારંગ ચાપ ચઠાવિય ઠાવિય ખાહું નહં પ્રાણિ;
હરિ હેલા હીડોલિય તોલિયો તસુ બહુ પ્રાણિ. ૫

કાશુકાવ્યોમાં વસંતઋતુનું વર્ણન એ એનું મહત્વનું લક્ષણ છે. એટલે કવિ વસંતઋતુના આગમનનું વર્ણન કરે છે. વસંતના આગમન સમયે પ્રિયમિલન માટે તલસાટ અને વિરહની વેદના સાથે સાથે આલેખાયા છે. કવિએ કેવી સરસ, મધુર, પ્રાસાદિક, યમકસાકળી સહિત અનુપ્રાસયુક્ત મનોહર પંક્તિઓ પ્રયોજી છે તે જુઓ :

રમઈ રમાપતિ રાણિય, આણિય આપણુઈ પાસિ;
તીણિ છલઈ નવિ છીપઈએ કીપઈએ તાનપ્રકાસિ;
તઉ અવતરિઉ રિતુપતિ તપતિસુ મન્મથપૂરિ;
જિમ નારીય નિરીક્ષિણુ ઠક્ષિણુ મેલહઈ સૂરિ. ૮
કીજઈ અવસરિ અવસરિ નવરસિ રાશુ વસંત;
તરુણીઠલ દોહારસ સારસ ભમઈ હસંત;
લિપઈ તાવનિકંઠનિ અંઠનિ અંઠનિ દેહુ
નિજ નિજ નાય સંભારિય નારીય નવલઉ નેહુ. ૯

વસંતઋતુમાં ફૂરબક, અશોક, હમનક, જાસક, કેતકી, અંપક, પાટલ વગેરે પુષ્પો, અંદ્રની ચાંદની, મલયાનિલ, કોયલનો ટહુંકો, ભમરાનો શુંભરવ વગેરે ઉદીપનસામગ્રી વિરહિણીના હૃદયને કેવી અશાંત બનાવી દે છે તેનું મામિક શબ્દચિત્ર કવિએ ખડું કથું છે. જુઓ :

અંઠ રે તું ગમ મૂકિ મમૂં કિમ કિરણુ ઉંખાહું;
કોઈલ યોલિ મ માનસિઉ માંનસિઉ તાહરઉ પાહું;
મનકરિ મધુકરિ રુણુણિ નીળણુ રહણુ સુહાઈ
મલયાનિલ ક્ષણુ માહરી ચાહરી ક્ષણુ હંકુવાઈ. ૧૦
એકલી કરબકની કલી નીકલી ગિઉ અભિમાંનુ;
માંનિ અશોક અનોહક શોકહ તણુઉં નિધાનુ;

દવ જિમ દીઠઈ કરુણ્યો કરુણઈ ઓ હિયુ' નિકાંમુ;
મરુઉ વરુઉ દમનિકિ મન કિહિ' નહી' ય વિશ્રાંમુ. ૧૧

અ'અલ અ'પક કેરક ચોર કહઈ' જિ ન ચી'તિ;
તઈ' પરિહરિયઈ પટપદિ સપદિ સજાતીમીતિ;
પાડલ પરિમલ પૂજતી ધૂજતી પવન સ'ચારિ;
નવ રંગિઈ વનિ વિકસતી અસતી જિમ ન વિચારિ. ૧૪

વસ'તાગમનના વર્ણન પછી કવિ વનમાં કૃષ્ણ, નેમિનાથ અને
ગોપીઓ પધારે છે તેનું તથા યુવતીઓની વિવિધ ક્રીડાઓનું અને
હોળી રમવાનું નિરૂપણ કરતાં લખે છે. જુઓ :

એક કરઈ રથ વાડિય વાડિય માહિ વિવેકિ,
કુસુમ વિવાહઈ ચૂંટઈ ચૂંટઈ પલ્લવિ એકિ,
ફલ પુણુ તરતર ત્રોડયો મોડયો તરુવર ઠાલિ;
ઉજ્જવલ નિર્મલ સરસીઅ સરસીય લેયઈ બાલ... ૧૮

ગતિ રસ હંસ હરાવિય આવિય મનઈ' મેલિ;
પઈઠી જલિ હરિ રમણીય વિમણી કરિવા કેલિ;
હરિ સીંગા ભરી પાણીય રાંપીય છાંટઈ પ્રેમિ;
તે હિય વરણિ સનેઉર દેઉર નાત્રઈ નેમિ. ૨૦

આ પ્રસંગે સત્યભામા અને રુક્મિણી વગેરે નેમિનાથને ઘેરી
વળે છે અને લગ્ન કરવા માટે મહેલું મારતાં કહે છે કે તમારા
ભાઈ કૃષ્ણને પરણવા માટે ડર હબર તરુણી મળી તો તમને શું
એક તરુણી નહીં સાંપડે ? કવિ લખે છે :

તાહરઈ બંધવઈ પરિણિય તરુણીય સહસ બત્રીસ;
તુજા એકઈ નવિ સાંપડી કાપડી જિમ નિસિદ્ધિસ. ૨૬

એવટે નેમિનાથ શનિમતી સ.થે પરણવા સંમત થાય છે.
લગ્ન લેવાય છે. લગ્નની તૈયારીઓ થાય છે. નેમિનાથની બાન નીકળે

છે. એ પ્રસંગે કવિએ સરસ શબ્દચિત્ર દોર્યું છે. જુઓ :

સોહાગ ઉપરિ મંજરિ કુંજરિ ચઢઇ જિણિંદ;
જય જયકાર સુસેવક દેવ કરઈ આણુંદ;
સિખરિ મેઘાડંબર તુળર ગાઇ ગીતિ;
નાચઇ રંભા જૂતાચીય રાચીય આપઇ ચીંતિ. ૩૭
દિસિ દિસિ સીકિરિ ઠામર ચામર ઢલઇ સલાવિં;
વાજઇ તૂર અનાહત નાહ તણુઇ અતુલાવિ;
આણુઇ એક અનેકપ એક પલાંણુઇ વાહુ;
એક ચઢી આલ્યા રથિ સારથિ મંડર વાહુ. ૩૮

આ પ્રસંગે કવિ નેમિનાથ અને રાજમતી - નાચક અને નાચિકાનું, તેનાં આભરણો, વસ્ત્રો અને શણગાર સહિત સુરેખ પાત્રાલેખન કરે છે. ઉ. ત. જુઓ :

નવભવનેહિ ઉમાહિય નાહિય કુર્માર સકાલિ;
સિરવરિ સોવન વાલિય જાલિય તિલક નિલાહિ;
કિરિ દિનકર શશિમંડલ કુંડલકાન નઇ મૂલિ;
પત્રલતા કસ્તૂરિય પૂરિય વિપૂલ કપોલિ. ૩૯
કંઠિનિ ગોહર અવસર નવસર ઉખરિ હાર;
કંચણ કંકણ ચૂઠિય રુઠિય ખારુ ચંગાર;
કદિ લાણિ મહેલ નૂંપર રુપ રહાવઇ પાય;
પહરણિ સેત્ર પટહલીય ફૂલીય પાન ન માઇ... ૪૦

લગ્નની વિવિધ તૈયારીઓ થયેલી છે એ પ્રસંગે લોજન માટે મોઢક ખાખા વગેરે જે જાતજાતની વાનગીઓ ખનાવવામાં આવી છે તેની ચાહી પણ કવિ આપે છે. પરંતુ નેમિનાથ જાન લઈને આવે છે ત્યારે વાડામાં પૂરેલા પશુઓ પોતાના લગ્ન નિમિત્તે સૌના લોજન માટે છે એવી ખબર પડતાં એમનું મન અસ્વસ્થ થઈ જાય છે. એમનું હૃદય પશુઓ પ્રત્યેની અલુકપાથી દ્રવે છે. તેઓ વિરક્ત

અનુભવે છે, અને પરણવાનું માંડી વાળી સંયમ ધારણ કરવાનો પોતાનો સંકલ્પ બદલેર કરે છે. એ સંકલ્પ વિશે સાંભળતાં જ રાજિમતી બેશુદ્ધ થઈ જમીન પર ઢળી પડે છે અને ભાનમાં આવતાં વિલાપ કરવા લાગે છે અને નેમિનાથને ઉપાલંભ આપે છે. કવિ આ પ્રસંગે રાજિમતીની હૃદયવ્યથાને અત્યંત ભાવપૂર્વક સરસ શબ્દદ્વેષ આપે છે.

હઉં તુજ પૂજઉં વરઠલિ પરઠલિ મિલઉં ન રોધિ;
હઉં તુજ વચનિ ન ચૂકિય મૂકિય કહિ કુણુધં રોધિ;
જઈ હૂં દેવ અલૂણિય ભિણિય શુભિહિં અસાર;
તઉં પસિલઉ કાઈ માનિય જ્ઞાનિય કહિ નિ વિચાર. ૪૯
ઠવઠંતિ વિરહાનલિં હા નલિ નહિય અપાર;
પ્રિયમેલઉ કે તે વાસરે આસ રે વહિય સંસારિ;
હૂં નવિ દેખી આઠરી ચાઠવરાધં
થાકીય દષ્ટિ પસારિય હારિય કાજલવાધં. ૫૦

કેાઇય ત્રૂટઉં સાંધઇં બાંધઇં કૂટી પાલિ;
વાલઇં નેમિ જૂ વલિયઉ બલિયઉ તે ઇણિ કાલિ;
ઇમ કરિ કંકણુ ફેાડએ ત્રેાડએ નવસર હાર;
અંગિ નિરંતર સરવતી કરવતી જિમ જલધાર. ૫૨

ત્યારપછી રાજિમતીના મનનું સમાધાન થાય છે. નેમિનાથના યોધથી તે પણ સંયમ ધારણ કરીને એમની પાછળ આવી નીકળે છે, ગિરનાર પર્વત પર ભય છે, તપ કરે છે. નેમિનાથને કેવળ-જ્ઞાન થાય છે. તેઓ તીર્થંકર બને છે. તેમના ઉપદેશથી રાજિમતી પણ પ્રતિયોધ પામે છે અને તે પણ કેવલજ્ઞાન પામી સુક્તિના પથે સંચરે છે. જુઓ :

મનરસિ દિવસિ પંચાવનિ પાવનિ બલિ આલોકુ;
જિનપતિ હુઉ સ કેવલિ/ તે વલી આવઇ લોક;

વાજઈ હુંહિ અંબરિ તુંબરિ સુર અવતાર,
 શ્રીપતિ અતિ આણુંદિઉ વંદિઉ નેમિકુમાર. ૫૫
 હરિખીય ઉઅસેન બેટીય લેટીયઉ વર અવરોધ;
 જગશુરુ અમીય સમાલિય વાણીય જન પ્રતિગોધ,
 ઉપશમ તરુવર રોપઈ' લોપઈ' મનસંદેહ;
 સુકિત તણુઉ પંથ દાખિય રાખિય ત્રિલુવન રેહ. ૫૬
 આમ, આ કાશુકાચ્યનું સમાપન કવિ ઉપશમના નિરૂપણ દ્વારા
 શાંતરસથી કરે છે.

કવિ જયશેખરસૂરિની આ કાશુકૃતિ એક સમર્થ કાવ્યકૃતિ
 છે. શ્રીકૃષ્ણ, નેમિનાથ અને રાજિમતીના પાત્રાલેખન દ્વારા તથા
 વસંતાગમન, વનવિહાર, જલક્રીડા વગેરેના વર્ણન દ્વારા, યુવતીઓની
 ક્રીડાઓના વર્ણનમાં શૃંગારરસના નિરૂપણ દ્વારા, રાજિમતીના આ-
 કે'કમાં કરુણરસના નિરૂપણ દ્વારા અને નેમિનાથના ઉપદેશમાં શાંત-
 રસ દ્વારા કવિ જયશેખરસૂરિએ શબ્દાનુપ્રાસયુક્ત એક મનોહર,
 આસ્વાદ્ય કલાકૃતિની રચના કરી છે. સુપ્રસિદ્ધ કાશુકૃતિ 'વસંત-
 વિલાસ'ની યાદ અપાવે એવી આ કૃતિ છે.

દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુ

કવિ જયશેખરસૂરિનું નેમિનાથ વિશેનું બીજું એક કાશુકાચ્ય
 પદ્ય મળે છે. આ કાશુકાચ્ય 'પ્રાચીન કાશુસંગ્રહ'માં છપાયેલું છે.*

પ્રથમ કાશુકાચ્યની જેમ આ દ્વિતીય કાશુકાચ્યનાં રચનાકાળ
 કે રચનાસ્થળનો કયાંય નિર્દેશ મળતો નથી, પરંતુ શુભરાત-
 સૌરાષ્ટ્રના વિહારકાળ દરમિયાન, પ્રાયઃ ગિરનારની તીર્થયાત્રા પ્રસંગે

* જુઓ : 'પ્રાચીન કાશુસંગ્રહ' સંપાદક ડૉ. સંડેસરા અને ડૉ. પારેખ, ૪.
 ૨૩૩. સંપાદકો નોંધે છે : 'આણુઆના જ્ઞાનભાસરમાંથી જયશેખરસૂરિકૃત
 વિવિધ શુભરાતી રચનાઓની ૨૧ પત્રની એક હસ્તાલિખિત પોથી પૂ. ૫ શ્રી
 રમણીકવિબચળના સૌજન્યથી મળી છે એનાં 'પત્ર ૧૬-૧૮ ઉપર જયશેખર-
 સૂરિનો આ બીજો 'નેમિનાથ કાશુ' લખાયેલો છે'

કવિએ એની રચના કરી હોય એવો સંભવ છે. આ કાશુકાવ્યમાં કવિએ અંતે પોતાના ગુરુનો અને પોતાના નામનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. જુઓ :

સિરિ મહિંદમપહસૂરસીસિ, 'જયસેહરિ' કીજઈ;
કાશુ એઉ ભવિયણિ, વસંતઋતુ રસિહિં રમીજઈ. ૪૬ *

આ કાશુકાવ્યને અંતે પુષ્પિકાની પંક્તિમાં લખ્યું છે : 'ઈતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી નેમિનાથસ્ય કાશુખંધેન સ્તુતિઃ ॥છા' એના પરથી જણાય છે કે સ્તુતિને નિમિત્તે કવિએ આ કૃતિની રચના કરી છે અને તે માટે કાવ્યખંધ કાશુનો પસંદ કર્યો છે. એક રીતે જોઈએ તો કવિએ આરંભમાં 'વસંતવિલાસ' કાશુકાવ્યની જેમ સળંગ દુહાની કડીઓ જેવી થોડી રચના કરી છે અને ત્યારપછી 'જિનપદ્મસૂરિકૃત 'સ્થલિભદ્ર કાશુ' ની જેમ કેટલીક કડીઓની રચના ભાસના પ્રકારે કરી છે. એ રીતે આ દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુકાવ્યમાં આરંભની એકથી ચોવીસ જેટલી કડી આંતર્યમકવાળા દુહાઓમાં કવિએ લખેલી છે અને ત્યારપછી એક દુહો અને ત્રણ કે ચાર રોળા છંદની કડીઓ મળીને એક ભાસ એવા ભાસમાં છે અને છ ભાસે તે પૂર્ણ થાય છે. આમ આ કાશુકાવ્ય કુલ ૪૬ કડીમાં લખાયેલું છે. *

આ કાશુકાવ્યનો આરંભ કવિએ અરિહંત પરમાત્માને નમસ્કાર સાથે કર્યો છે. બીજી કડીમાં વિષયનિર્દેશ કરતાં નેમિકુમાર વિશે

* આ અને હવે પછીની કડીઓના ક્રમાંક શ્રી ચારેસરા અને ડૉ. પારેખ-સંપાદિત 'પ્રાચીન કાશુસત્ર' માં પ્રગટ થયેલ પ્રસ્તુત કાશુને આધારે છે.

* હસ્તપ્રતમાં કડી ૩૪ થી ૩૭ની વચ્ચેની કેટલીક પંક્તિઓ પડી ગયેલી છે (જુઓ : 'પ્રાચીન કાશુસત્ર', પૃ ૨૩૬) આ કાશુકાવ્યની એક માત્ર આ જ હસ્તપ્રત મળતી હોવાથી હજી સુધી આ કડીઓના પાઠ અધૂરા રહ્યો છે ભવિષ્યમાં અન્ય કોઈ અખંડિત હસ્તપ્રત મળે તો આ પડી ગયેલો પાઠ પૂરો થઈ શકે.

કાશુની રચનાનો પોતાનો આશય તેઓ સ્પષ્ટ જણાવે છે. જુઓ :

પણ્નિય શિવગતિગામીય, સામીય સવિ અરિહંત;
સુર નરનાહ નમંસિય, હંસિય સયલ હુહંત. ૧

ગાઇસુ મહ્ અણુરાગિહિં, કાગિહિં નેમિકુમાર;
જિહ્વિ જગિ સયલ વિદ્ધિતહ, જીતહ ભુજબલિ મારુ. ૨

પ્રથમ નેમિનાથ કાશુની જેમ આ દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુનો વૃથા વિષય એનો એ જ રહ્યો છે, તેમ છતાં આંતરયમકની વિશિષ્ટ રચના, ઉપમાદિ અલંકારો, વસંતવિહારનું વર્ણન વગેરેની બાબતમાં કવિની વિશિષ્ટ નિરૂપણશક્તિની પ્રતીતિ થાય છે. કવિએ બે કાશુ-માઓ લખ્યાં હોવા છતાં એ એકબીજાનાં અનુકરણાત્મક બન્યાં નથી, એ આનંદની વાત છે અને કવિને યશ અપાવે છે.

કવિ આરંભની કડીઓમાં નેમિનાથનો પરિચય કરાવે છે. અને ત્યારપછી વસંતઋતુની પદ્યરામણી થતાં યાદવ સુવક-સુવતીઓની વસંતકીડાનું વર્ણન કરે છે. જુઓ :

વિહસિય રતિપતિ ઋતુપતિ, તહિ અવતરિહિ વસંત;
ભુવણ પરાજય સંસુહુ, વરમહુ ચલિહિ હસંતુ. ૬
રાગ વસંતહ અવસરુ, નવસરુ બાણિય ગાઇ;
ફલિ દલિ કુસુમિહિં ચોહઇ, ચોહઇ મતુ વનરાઇ. ૧૦

મલયસમીર, સહકારની મંજરી, કૌયલનો પંચમસૂર, ભમરા, ચંદ્રકિરણો, અંપક, દાહમ વગેરેના નિર્દેશ સાથે કવિ વસંતના પરિવેશનું એક પછી એક કડીઓમાં શબ્દચિત્ર આલેખે છે. આવા આલેખનમાં કવિ ‘વસંતવિલાસ’ની યાદ અપાવે એવી સરસ મધુર, સહજ, પ્રાસાદિક, આંતરયમકયુક્ત શબ્દની સંકલના કરે છે. કવિની આંતરયમકની રચના તથા વર્ણનપ્રાસ કેવાં સુરેખ અને આસ્વાદ્ય બને છે તેનાં ઉદાહરણ તરીકે નીચેની કડીઓ જુઓ :

કેલિજલિ કમલિણિ લલકંઠ, બલકંઠ મલયસમીરુ;
વાણિ મૂ મધુરિમ દાબધ, લાવધ કૌમલ કીરુ. ૧૧
કૌલલ કેલિ નિહાલિય, બાલિય મેલ્લધ માનુ;
ભમધસુ ભમરઉ રુણિઝણિ સુણિઝણિ ઝુણિહિ સગાનુ. ૧૨

ગોરિય સંગિહિં હરિસિય, વિહસિય હસિય અશોક;
પેખિય જિમ પરિપથિય, પથિય પથિ સશોક. ૧૫

દમણુઉ મરુયઉ તરુણિય, કરુણિય ગંધનિવેસ;
બા વિહસધ વર સાલધ, માલધ વંથિય એસ. ૨૦

નિય નિય કંતિહિં સરસિય, સરસિય ખેલધ નારિ;
ગાધ મધુર નિનાઠિહિં, વાઠિહિં છાંડધ વારિ. ૨૨

આમ આરંભની ચોવીસ કડીમાં વસંતઋતુ અને વસંતકીડાનું
નિરૂપણ કર્યા પછી લાસની કડીઓમાં કવિ નેમિનાથ અને રાજિ-
મતીનો પ્રસંગ નિરૂપે છે. એમાં પણ રાજિમતીના ફેલસૌંદર્યનું
લાલિત્યપૂર્ણ શબ્દચિત્ર કવિએ નીચેની કડીઓમાં સરસ ઢોળું છે
તે જુઓ :

બલલિય છાંધ કામિ કામિ, વર વંદનમાલા,
ધરિ ધરિ ખેલધ રાસ લાસ, લલવલતી બાલા. ૨૭
કેસવિ માગિય ઉગ્રસેન ધ્રુય, રાજલ નામિહિં;
સહજિધ સારુ સરીરુ બસુ, સંપૂરિઉ કામિહિં;
સિરુ વરિ વિહલ વિસાલ, વેણિ સુલલિય સુક્રમાલ;
લાડિય લુહુડિય અદ્યચંદ, સમ લડલ નિહાલ. ૨૭
સોહધ કાનિ કપોલ કંતિ, લોચણિ અણિયાલે;
સરલઉ નાસાવંસુ હોઠ, વિહિ વિહિય પ્રવાલે;
વલ્લધ વીણા વેણુ વંસુ, સસુ કંઠિ નિનાદો;
પીણ પઓહરજુયલુ, કરધ કરિકુંલ વિવાદો. ૨૮

[ભાસ] રાજલહેવિય ભુયજુયલો, નલિણનાણુ સુકુમાલુ;
અરુણ સુરેહધ પાણિતલો, નાધ અશોક પ્રવાલુ. ૨૯

તિવલિય સુલલિઉ ઉપરદેસુ, પુણુ નાહિ સદ્ભુય;
દેખિય વિઉલુ નિય'બળિ'બુ, શિરુકવણિ મ ધૂણિઉ.
કરિવર શુ'ઠાઠ'ઠ સરિસ, ઊરુય સમ્પ્રાયા;
કમલ સુકૌમલ સરસ તરલ, અંશુલિ જસુ પાયા. ૩૦

નેમિનાથ પરણવા બાય છે તે પ્રસંગે એમના વરદોહાનું
'ચિત્ર પણુ કવિએ ઉચિત દોયું' છે. એ પ્રસંગે કવિએ લખ્યું છે :

[ભાસ] ઊતારધ વર બહિનહિય સાવ સદ્ભુયિય લૂણુ;
ગેલિહિ' ગાયધ ગોરહિય, મંગલ દોસવિહૂણુ. ૩૩

આમ, લગ્નપ્રસંગે બહેન વરરાજાની લૂણુ ઉતારે એ ભતતું
'નિરૂપણુ નેમિનાથના સમયનું' હોવા કરતાં કવિના સમયની તત્કાલીન
લગ્નવિધિમાંથી લેવાયું હોય એવું વિશેષ જણાય છે.

નેમિનાથ પોતાના લગ્નના નિમિત્તે માંસાહારી લોબન માટે
વાડામાં પૂરવામાં આવેલાં પશુઓને બેઘન લગ્ન કર્યા વગર જ
પાછા ફરી બાય છે. શંગારરસિક કાવ્યનું, શાંતરસમાં પર્યાવસાન
કરવા માટે આ ઘટના ઉપકારક બને છે, જે કવિને પણુ અલીખટ
છે. આ પ્રસંગે કવિ ધર્મોપદેશના તત્ત્વને માટે તક બઢપી લે છે.
જીવદયા અને અહિંસા મોક્ષમાર્ગ પર આડું થવા માટે કેવાં
ઉપકારક છે તે થોડીક પંક્તિઓમાં સચોટ રીતે કવિ દર્શાવે
છે. જુઓ :

હા ! હા ! નિય જિય કાજિ જીવ, જિય સાહસ વિણાસધ;
સુરતરુ સરસુ વિસુદ્ધ ધમ્મ, વિસય'ધ ન પાસધ;
યુવતી નૌવન દેહુ ગેહુ, પરિવાર અસારો;
કીજધ તિમ તીહ' કાજિ, અવર જીવહ' સંહારો. ૪૩

ધિગ્ ધિર્ વિષયવિકાર વાસિ, કિમ જશુ ધૂતારિઃ;
ભૂરિ ભવંતરિ ફેરિ ફિરધં, ઇમ હિયધં વિચારિઃ;
ગજ રથ રંગ તુરંગ રમણિ, રસ વિસય વિસ્તઃ;
મયગલુ પિલ્લિય ચલિઉ, નેમિ શિવરમણીસ્તઃ. ૪૪

નેમિનાથના પાછા આવ્યા જવાથી વિહ્વળ બનેલી રાજિમતી બેશુદ્ધ બની જાય છે. જ્ઞાનમાં આવે છે ત્યારે નેમિનાથને ઉપાસનું આવે છે. પરંતુ પછીથી નેમિનાથની પાછળ તે ચાલી નીકળે છે અને સ્વયંમત સ્વીકારે છે. આમ નેમિનાથ અને રાજિમતી બન્ને ભરથૌવનમાં સ્વયંમના માર્ગે વિચરે છે અને કેવળજ્ઞાન પામી અનુક્રમે શિવગતિ પામે છે.

આમ, કવિ જયશેખરસૂરિએ નેમિનાથ વિશે જે કાશુકાવ્યોની રચના કરી છે. આ બન્ને કાશુકાવ્યની એમણે એવી સરસ રીતે રચના કરી છે કે જેથી એ બન્ને કાશુકાવ્યો સ્વતંત્ર, મૌલિક અને આસ્વાદ્ય બન્યાં છે. એ ઠરેકની ચોતપોતાની વિશિષ્ટતા છે. ભૂમિકા તરીકે વસંતાગમન અને વસંતવિહાર સમાન છે, પરંતુ એકમાં ખાલ વાનગીઓનું વર્ણન વિસ્તૃત છે, તો અન્યમાં રાજિમતીના હેહલાવણ્યનું વર્ણન સુરેખ છે. બન્ને કાશુકાવ્યોનું પર્યાવસાન ઉપશમ દ્વારા શાંતરસમાં થાય છે, તેમ છતાં કવિની વાણી પ્રગટ યોધાત્મક સ્વરૂપ ધારણ કરતી નથી. બન્ને કાવ્યોમાં કવિનું શબ્દ-પ્રભુત્વ અને અલંકારસામગ્ર્ય ઉત્તમ કોટિનું છે. આપણાં મધ્યકાલીન કાશુકાવ્યોમાં પ્રથમ પંક્તિમાં બિરાજી શકે એવાં કવિ જયશેખરસૂરિકૃત આ બન્ને કાશુકાવ્યો છે.

પ્રકરણ ૧૦

વિનતીસંગ્રહ

(અપ્રકાશિત કૃતિઓ)

કવિ જયશેખરસૂરિએ તત્કાલીન ગુજરાતી ભાષામાં જે કેટલીક લઘુ રચનાઓ કરી છે તેમાંની ઘણીખરી અદ્વાપિ અપ્રકાશિત રહી છે. આવી રચનાઓમાં ‘વિનતી’ના પ્રકારની કાવ્યકૃતિઓ ઠીક ઠીક સંખ્યામાં સાંપડે છે.

હાલ, આવી વિનતીઓના સંગ્રહની બે હસ્તપ્રતો સાંપડે છે. એક - એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની હસ્તપ્રત, બીજી - આણંદમાના ભંડારની હસ્તપ્રત.

આ બન્ને હસ્તપ્રતોમાં વિનતીના ક્રમાંકમાં ફરક છે. તેમજ આણંદમાના ભંડારની હસ્તપ્રતમાં કેટલીક વધુ વિનતી જોવા મળે છે. તદુપરાંત આણંદમાના ભંડારની હસ્તપ્રતમાં કવિ શ્રી જય-શેખરસૂરિએ નેમિનાથ વિશે રચેલાં બે કાશુકાબ્ધે પદ્ય સાંપડે છે. વળી બન્ને હસ્તપ્રતોમાં કોઈ કોઈ કૃતિઓમાં કર્તા તરીકે કવિ જયશેખરસૂરિનું નામ કૃતિને અંતે અપાયું નથી અને કેટલીક કૃતિઓ કવિ જયશેખરસૂરિએ પોતે નહીં, પરંતુ એમના વિશે એમના શિષ્યોએ લખેલી છે. અહીં બન્ને હસ્તપ્રતોને આધારે, એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટના ક્રમાંક અનુસાર, વિનતીઓ આપવામાં આવી છે અને જયશેખરસૂરિ વિશે અન્ય કવિઓની રચનાઓ પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવી છે.

કવિ જયશેખરસૂરિની આ રચનાઓ માટે હસ્તપ્રતમાં ‘વિનતી’ શબ્દ વારંવાર વપરાયેલો છે. ફક્ત પરમાત્માને વિનતી કરે એ પ્રકારની વિનતીનો, પ્રાર્થનાનો ભાવ આ કૃતિઓમાં રહેલો છે. એથી આ કૃતિઓને સ્તુતિ કે સ્તવનના પ્રકારની કૃતિ તરીકે પણ ઓળખાવી શકાય. મધ્યકાલીન જૈન કવિઓની, ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલી

સ્તવનના પ્રકારની રચનાઓ કરતાં આ રચનાઓ સ્વરૂપની દૃષ્ટિએ જુદી જણાતી નથી.

કવિ જ્યોત્સ્નરસૂરિએ પોતાની આ વિનતીઓમાં આદિનાથ, સંભવનાથ, શાંતિનાથ, મલ્લિકનાથ, મુનિસુવ્રતસ્વામી, નેમિનાથ, પાર્શ્વનાથ અને મહાવીરસ્વામીની સ્તુતિ કરેલી છે. તેમાં પણ પાર્શ્વનાથ અને આદિનાથ ભગવાનની વિનતી સહુથી વધુ પ્રમાણમાં જોવા મળે છે, કારણ કે કવિએ આમાંની ઘણીખરી વિનતીઓ તીર્થયાત્રા નિમિત્તે લખેલી છે. પાર્શ્વનાથ ભગવાન અને આદિનાથ ભગવાનનાં તીર્થો પ્રમાણમાં વધુ હોવાથી તેવી વિનતીઓ કવિના હાથે લખાય તે વધુ સ્વાભાવિક છે. કવિએ શત્રુજય, અણ્ઠકાચલ, જિરાપલિલ, તારંગા, સ્તંભનતીર્થ (ખંભાત), ગિરનાર, પંચાસરા (પાટણ), શંખેશ્વર વગેરે તીર્થોની યાત્રા અવશ્ય કરી હશે અને એ પ્રસંગે આમાંની ઘણીખરી વિનતીઓ લખાઈ હશે એમ અંદરના સંદર્ભો જોતાં જણાય છે.

કવિએ આ વિનતીઓની રચના ભુજંગી, ત્રોટક, કૃતવિલંબિત વગેરે માત્રામેળ છંદમાં અથવા વિવિધ દેશી કે રાગરાગિણીમાં કરેલી છે. ઘણીખરી વિનતીઓ સાત કે નવ કડીની છે, પરંતુ કેટલીક વિનતી ચાર કે પાંચ કડીની છે, તો કેટલીક વિનતીઓ સોળ, ચોવીસ, પાંત્રીસ કડીની પણ છે. આ વિનતીઓમાં કવિ તીર્થમાં ભિરાજમાન પ્રભુનો મહિમા ગાય છે. કોઈકમાં તીર્થંકર ભગવાનનાં માતાપિતા, લાંછન, હીક્ષા, કેવળજ્ઞાન, આયુષ્ય વગેરેનો નિર્દેશ કરે છે; કોઈકમાં એમના જીવનના મહત્ત્વના પ્રસંગોનો ઉલ્લેખ કરે છે; કોઈકમાં પ્રભુનાં અંગાંગોતું સામર્થ્ય દર્શાવે છે. કોઈકમાં પ્રભુના દર્શનથી કે તીર્થની યાત્રાથી પોતે અતુલવેલી કૃતાર્થતા અને પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરે છે; કોઈકમાં પોતાનાં હુઃખ દૂર કરવા પ્રભુને આજીજી કરે છે; કોઈકમાં પોતાના નિરર્થક વેડફાઈ ગયેલા પૂર્વેના ભવ માટે પશ્ચાત્તાપ કરે છે; તો કોઈકમાં આત્મ-નિવેદન કરી ભોક્ષગતિની પ્રાપ્તિ માટેની પોતાની તાલાવેલી દર્શાવે છે.

કવિની આ વિનતીઓ વાંચતાં એની સચોટતાની છાપ આપણા ચિત્તમાં તરત અંકિત થાય છે. કવિ પાસે શબ્દ ઉપરનું પ્રભુત્વ છે. પ્રાસ-રચના તો કવિ રમતાં રમતાં સરસ અને સાહજિક રીતે કરે છે. કેટલીક રચનામાં તો ચમકસાંકળી પણ ગૂંથી લેવામાં આવી છે. આવી અનુપ્રાસયુક્ત શબ્દસંકલના, અર્થચમત્કૃતિ પણ આણે છે. ક્યારેક કવિ ઉપમાદિ અલંકારો ઉપરાંત વિશેષ, વિશેષાભાસ, પ્રલેખ વગેરે અલંકારો પણ સાહજિકતાથી પ્રયોજે છે. કવિની પાસે અભિનવ કલ્પના છે અને એને લીધે અસ્ખલિતપણે વહેતી એમની વાણીમાં તાજગીનો અનુભવ થાય છે. કોઈ કોઈ સ્થળે જૂના શબ્દો ઘસાઈ ગયા હોવાના લીધે કે કાળગ્રસ્ત થયા હોવાને લીધે અર્થગ્રાહ્ય તરત થતો નથી. કયાંક દુર્બોધતા જણાય છે. તેમ છતાં આ બધી રચનાઓ રસિક અને આસ્વાદ્ય બની છે. એકના એક વિષય ઉપર એક કરતાં વધુ રચનાઓ કરવામાં કવિની કસોટી થાય છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ વિનતીઓમાં, કેટલાક વિષય ઉપર એક કરતાં વધુ વિનતી લખાઈ હોવા છતાં એમાં પુનરુક્તિનો દોષ ભેવા નથી મળતો એ જ કવિની વિશિષ્ટ શક્તિની પ્રતીતિ કરાવવા માટે પર્ચાઈત છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ વિનતીઓ પ્રકાશિત થશે ત્યારે આપણા મધ્યકાલીન ગુજરાતી સ્તવન સાહિત્યમાં તે જરૂર મહત્વનું સ્થાન પ્રાપ્ત કરશે. *

વિનતીનો અક્રમ :

- ૧ શ્રી નેમિનાથ વિનતી
- ૨ શ્રી થાંભણા વિનતી
- ૩ શ્રી આદિનાથ વિનતી
- ૪ શ્રી પાશ્વનાથ વિનતી

* અહીં આ વિનતીઓ આશુરમાની હસ્તપ્રતિને આધારે મૂળ પાઠ અનુસાર આપવામાં આવી છે અને તે સાથે તેનું અર્થવિવરણ પણ આપવામાં આવ્યું છે.

॥ एषा नली नखनाल टिबाने भिण्या होय उंऊ नट ५ मानवीयन मायाळ मउं ज्ञागती याट वजो उवाये वसं वामना सुटी मदन कानी ॥ ११ ॥ उंऊ ५
 उंऊ माद डेय कंऊ ग ५ मउं माद रडासा रय मागि लाग दा विरितार न उंऊ गत र गिण मी किं वार दं ऊं सि इव दि व उतं मि मा मी ॥ १२ ॥ इं सि उला कंऊ
 खाने गाला बो लं ५ उंऊ न उंऊ न वी द वता न भिता ल ५ वाडा ग डि सि उ र ५ मउं डी ॥ गिराणी छ पाव दि ना डी वती वि नि आणी ॥ १३ ॥ कि म द मा मी य मा म
 ज्ञा ने टला थि नि म ५ द र्शनी व ल डी व सि वा थि कर उंऊ नी या द वात या डे नी विण उं सो न सी तो लं ऊं ला छि त नी ॥ १४ ॥ म नि र मा नि व उं स सा र ऊं ड
 उं म दा स वि व उं ग ऊं न के न ५ उंऊ ५ मी उंऊ म तो उंऊ म पु ना उंऊ ड ५ डी क ता ना व छि ड ग ना घ रू ड ५ ॥ १५ ॥ इं सि आ न यो ख र ह रि क ता श्री गि
 र ता र म त न श्री नि डि ना घ डी न ती ॥ १६ ॥ घा न रा उं वि मि रिया स डि गण दे उंऊ सा स पा ऊं लि क म लि के दि ग दा उं मू नि य न व के दो मो द रा य सि रि पा ड ५
 नि नि उंऊ रा डा उं घ ना प या ला न धि य रा म नि उंऊ ग दा ॥ न व न ॥ य ना ड न नी परि व र य म न व छि त स वि स प द रू री य य उंऊ क रि सो री य मा र व स रा
 डि क डी ५ उंऊ शि म मा मी नि डि आ ग डि उं न उं मि द ता मी व झ र न र ५ उंऊ गार ळ उं सो र स द स स व ह र रू र ता सि स वि उं सा मी डि य उं ड नि र म लि
 वा मु नि धि म द र मा सि मा छ ५ उंऊ डि उं ह र रा म म र मा त मा म न व वि स नि रं म र द रा र घ न द न रा मि ॥ के न उंऊ लं घृ म म द रि आ य
 उंऊ नि क न ग री ग त न ली थ उं म यी न डि नि द ५ र म मी थ उं न व वि उ ५ उंऊ ल डि ऊं लि र डी उं सा ग र द न स वि न उं य दी य उं क नी य म य र म ज नि म
 ना ग रू ग ज्ञा गो त र न ली थ उं म यी न डि नि द ५ र म मी थ उं न व वि उ ५ उंऊ ल डि ऊं लि र डी उं सा ग र द न स वि न उं य दी य उं क नी य म य र म ज नि म
 र ५ मि मि खो र उं न या व व र रि र न लं जा नि उंऊ र नि नि धि उं ऊ प रि आ पि उं न र सु दि न उं दा ट ५ घ न ग छि रि द्या मा दि व ड उं न य रा ण दा र ड ५
 गि म डि दि उं डा नी न व नो किं मा म द ॥ १७ ॥ रू व ऊं व पि थ म छो य स न न य र नं य तं ५ उंऊ ल कि य ऊं वि ड घ वा ष थ मा रा ॥ १८ ॥ दि न ह्य गि ज नि
 गि ऊं ग ह्या ग ५ म नि वि ग मा ग म कि म उं व श्या ग ५ रू प गि स द डि उंऊ ग णा का म ध्य उं त ५ य न य र ग णि क र य लि वी उं क रि वि ता म गि ज नि
 उंऊ म र द सा नी दे व द या न्द ना व डि नं ऊं ग डी ट र व उं य न उं घ र म र म र णा प स ना द व च सा ल ॥ १९ ॥ इति श्री उंऊ यो ख र ह रि क ता श्री पांऊ यो ख र वी न
 ती ॥ १९ ॥ ऊं नि न ल ५ अ व ना र सु व न दी न व न न ५ ५ पि वो वि नि र र वी रि स द ह्य टा द व नि द्वा लि य ५ उंऊ वि दि य त क प ऊं प यो लि य ५ ॥ २० ॥ अ
 नि ग उं ल ग ना घ न घी क डी न उं र नि उं म न नि ना रि न ड य दी ॥ व डी य क म ह्य कि सु न द ह्य वा सु क त वा दि मि म द क रि ता ह्य ॥ २१ ॥ अ म री स ५ ॥

'विनतीस'ग्रह'नी हस्तप्रतिनुं प्रथम ५६६
 [अब. ध. धन्विट्टयूट - आभवावाणी हस्तप्रति]

नममंस्तत्तललावीलमवसज्ञादेवधनं कितमोदार्थलश्रीमन्माददपुरुमरविण्यदरुशुल्कप्रवराज्ञयजोत्तरसुरीद्रुड्यमकनमयकन्या
 पाकप॥५०॥ कन्यापाकदनेनिकदनेनाहुवादमोदमपयटतीद्वयगधमक्ष्णसिद्धतमागविवारनरंगश्रीमभुगमुमुविडयाय
 दोमु॥१॥ वाञ्छारुवरञ्चालिनाचविलमलमदृम्वचनामालिनायनायेनालोसमरागणमूरनचोडिमेङ्गकटकः नद्येकयटवाटमारमदा
 वादोद्वद्यश्चिरामश्रीमाम्कनानीनलेविडयनाश्रीमरुडिगाशुसु॥ स्थवलगुसाराधरदसमकलकुतोश्चरमोलिवतसं कवायनवरमववने
 अरामरुडिमुशुसुलगाभशोधराभारशुभारकारपगनदसंलक्षससारणपरवृद्यसंज्ञीनवनेमरंगांनममिषुश्रीमुभमभुडे
 नमभसमद्वारुद्वारिचानारप्रसावप्रवाप्रवावेरययभितोकीलकोनिगानरंगनममिप्रच्छणांस्सदाशुदक्षिदातकासारक्कनितम
 योमादनावदेलाउदेलिरसासारसाराखानाहामवंगनममिप्रकुण्डसदासादसलेकजीराधिबीरधराधीश्वरमभुनेमरुधीगङ्गानाज्ञानबा
 रीप्रकातारतगतममिप्रकुण्डप्रथरणिनरुणनरकिरणनिक
 दमभमलाकमलविमनविदलिननवपेकराङ्गिनयतिना
 सयकलपणकराश्रीमभुगसूरीद्रुवरकुवशकुविरङ्गिनन

नमस्तुतुविकटवादिहमङ्ककराभमोददुमुपटधरमकला
 नरगपुस्तिस्राशुनृछिदाभि॥३॥ ॥५५॥

'विनतीसंश्रु'नी हस्तप्रतिमु' अंतिम पृष्ठ
 [को. ध. धन्विट्टयूट - अभहावाहनी हस्तप्रति]

- ૬૬ શ્રી જિરાવલ્લીય પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૭ શ્રી હિલાવસહી મંડન પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૮ શ્રી તારણુગિરિશંખ મંડન શ્રી અજિતનાથ વિનતી
- ૯ શ્રી જિરાવલ્લી પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૧૦ શ્રી ચોરુઆઠ મંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૧૧ શ્રી નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૧૨ શ્રી સ્તંભતીર્થ વિનતી
- ૧૩ શ્રી શાંતિનાથ વિનતી
- ૧૪ શ્રી વીસવિહરમાન વિનતી
- ૧૫ શ્રી આદિનાથ વિનતી
- ૧૬ શ્રી પંચ તીર્થકર સ્તુતિ
- ૧૭ શ્રી મલ્લિનાથ વિનતી
- ૧૮ શ્રી મુનિમુદ્રતસ્વામી વિનતી
- ૧૯ શ્રી વર્ધમાન વિનતી
- ૨૦ શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૨૧ શ્રી આદિનાથ વિનતી
- ૨૨ વાયઠ શ્રી મુનિ મુદ્રત વિનતી
- ૨૩ શ્રી પંચાક્ષરા પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૨૪ શ્રી શાંતિનાથ વિનતી
- ૨૫ શ્રી ઋષભદેવ વિનતી
- ૨૬ શ્રી શાંતિનાથદેવ વિનતી
- ૨૭ શ્રી મથુરાનગર શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૨૮ શ્રી શાંતિનાથ વિનતી
- ૨૯ શ્રી અરિકુ નેમિનાથ વિનતી
- ૩૦ શ્રી આદિનાથ વિનતી

❖ અહીં વિનતીનો ક્રમ હસ્તપ્રત પ્રમાણે આપેલો છે તેમાં ૫ નંબરની વિનતી જયશૈબરસંવિકૃત નહીં પણ મહિમશ્રીકૃત હોવાથી અહીં આપી નથી

- ૩૧ શ્રી આદિનાથ વિનતી
 ૩૨ શ્રી સંભવનાથ વિનતી
 ૩૩ શ્રી જિરાઉલ્લા વિનતી
 ૩૪ શ્રી નેમિનાથ વિનતી
 ૩૫ શ્રી આદિનાથ વિનતી
 ૩૬ શ્રી ચુવીસ જિજ્ઞુવર ચઉપઇ
 ૩૭ શ્રી નેમિનાથ કીડા ચઉપઇ
 ૩૮ શ્રી ઋષભદેવ ચઉપઇ
 ૩૯ ત્રોટક બંધેન શ્રી નેમિ રતુતિ
 ૪૦ શ્રી જિરાવલ્લા વિનતી
 ૪૧ શ્રી શત્રુજયમંડન આદિનાથ વિનતી
 ૪૨ શ્રી આદિદેવ વિનતી
 ૪૩ શ્રી પાશવનાથ વિનતી
 ૪૪ શ્રી શત્રુજયમંડન આદિદેવ વિનતી
 ૪૫ શ્રી સાહિલામંડન આદિનાથ વિનતી
 ૪૬ શ્રી નેમિનાથ ધઉલ.

શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત વિનતી-સંગ્રહ

(૧) શ્રી નેમિનાથ વિનતી

સલી ભાવના લેટિવા નેમિ પાયા,
હીલે' ઊલટલે માનવીએ ન માયા,
જમૂં જાગતી જાલેવ જોધ વાની,
વસંધ વાસના તાસુ હીસંધ ન વાની. ૧

અચ્છંધ એઉઝે માહડલે એકુ આગંધ;
મન માહરલે સોરઠ માગિહિ લાગંધ;
ગિરનાર નહ' શુ'ગ તે ર'ગિ પામી;
કિંવારંધ હુસિંધ વ'હિવલે નેમિ સામી. ૨

ધસિલે લોકુ આખાલ ગોપાલુ ગોલંધ,
અનેરલે નથી દેવતા નેમિ તોલંધ,
ત્યજી રાજિસિલે' રાધંમંધ લુણિ રાણી,
કૃપા વેદિના લવની ચિત્તિ આણી. ૩

કિમંધ સામીય સામલા લેટ લાધી,
તિમંધ હરિજની વેલડી વેગિ વાધી;
કરલે' જેતીય દેવ નેલુધ જેતી,
વિષ્ણુ લોભ લીલાં લહૂં લાધિ તેતી. ૪

મણિ માનિવલે એલે સંસારુ ફૂડલે,
સદા સેવિવલે રાજલકંતુ રુડલે;
ધસી આસની આસએ તાસુ પૂજંધ, (પૂગંધ)
જુડે ભાવસુદિ જગનાથુ પૂજંધ. ૫

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી નેમિનાથ વિનતી

વિવરણ

ઉત્તમ ભાવના વડે નેમિનાથ ભગવંતના ચરણોનાં દર્શન કરવા માટેનો ભવ્યજનોનો આનંદ હૃદયમાં સમાતો નથી. કવિ કહે છે કે બદ્ધવક્રમાર નેમિનાથનાં દર્શન કરવાની હૃદયમાં બગૃત ભાવના વસે છે ત્યાં સુધી અન્ય કોઈ પણ વસ્તુ દેખાતી નથી. મારા મનમાં એક જ વાત વસી છે. મારું મન સોરઠ દેશમાં એવું લાગ્યું છે. કે 'ક્યારે હું ગિરનાર પર્વત પર પહોંચી શ્રી નેમિનાથ પ્રભુનાં દર્શન કરું !'

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ સમાન અન્ય કોઈ દેવતા નથી એમ આબાલ-ગોપાલ બોલે છે. એમણે પશુઓના જીવો પ્રત્યે ચિત્તમાં કૃપા લાવીને રાજ્ય અને રાજમતી ખન્નેને ત્યજી કીધાં હતાં

હે શામળા સ્વામી ! તમારી ભેટ મળવાથી મારી હરખની વેલડી જલકીથી વધવા લાગી છે. હે દેવ ! સાંસારિક વસ્તુનાં બોલને દૂર કરીને આપના પર જેટલો સ્નેહ કરાય તેટલું સુખ પ્રાપ્ત કરીએ છીએ.

કવિ દર્શાવે છે કે આ સંસાર કૂડો છે એવી પોતાના મનમાં ભાવના ધારણ કરીને રાજુલના કંતને - ભગવાન નેમિનાથને રૂડી રીતે સ્તોત્રવા બેઠાં. એવા પ્રકારની આશા રાખીને જગન્નાથ એવા નેમિનાથને ભાવશુદ્ધિ-પૂર્વક જેઓ પૂજે છે તેમની આશા પૂરી થાય છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ પાંચ કડીની આ લઘુ કૃતિમાં જ્યાં નેમિનાથ ભગવાન નિર્વાણ પામ્યા હતા એ કલ્યાણક તીર્થભૂમિ ગિરનાર પર્વત ઉપર જઈ નેમિનાથ ભગવાનનાં દર્શન કરવાની પોતાની ઉત્કંઠ તાલાવેલી વ્યક્ત કરી છે અને સાથે સાથે નેમિનાથ ભગવાનની ભક્તિનો મહિમા દર્શાવ્યો છે. કવિની ભાષા પ્રાસાદિક અને લયબદ્ધ છે અને 'લલી ભાવના ભેટિવા', 'જમઉ' બગતી બદવા બેઠ', 'વેલડી વેગિ વાધી', 'લોલ લીલાં લહૂં લાગિછ' ઇત્યાદિ પદ્ધાવલિ વર્ણાનુપ્રાસથી મંડિત થયેલી છે.

(૨) શ્રી થાંભણા વિનતી

થાંભણપુરી સિરિ પાસ જિલ્લિ'દો,
આસસેણુ કુલકમલ દિલ્લિ'દો; ઉમ્મૂલિય ભવ કંદો...
મોહરાયસિરિ પાડિય દંડો,
તિહૂયણિ બસૂ પ્રતાપ અખંડો, ભવિયણુ મન આણુ'દો;
ભવભય લીડ ભલી પરિચૂરિય,
મનવંછિત સવિ સંપદ પૂરીય, પ્રભુ કરીય મોરીય સાર.
વરુણજિ કહીધં પચ્છિમ સામી,
તિણિ આરાહિઉ તઉ સિરુ નામી, વચ્છર લક્ષ અગ્યાર. (૧)

અસી સહસ સંવચ્છર જૂતલિ,
સેવિઉ સામી હિયડધં નિમ્મલિ, વાસુકિ વિસહર સામિ,
પચ્છેધં પૂજિઉ તઉ પરમેશ્વરુ,
સાતમાસ નવ દિવસ નિરંતરુ, ઠયરય નંદનિં રામિ,
કેતૂ કાલ પ્રથમ હરિ ધ્યાધઉ,
કારિકા નગરી પાછધં આધક, પૂજિઉ દેવ સુરારિ,
કારિકા ઠાહ જલંજલિ રહીઉ,
સાગરદત્ત સેકિ તઉ અહીઉ, કાંતિ નયરિ મહારિ. (૨)

નાગબજુણિ બેગી તઉ લીધઉ,
સેડી તલિ તેહનઉ રસ સીધઉ, તઉ વિણુ અવરુ ન વીરુ;
ઉવટ વહધં નદીવર સાલધં,
તઉ ઉપરિ ધણુવેલૂ વાલધં, ગાધં ઝરધં સિરિ ખીરુ;
અભયદેવ સૂરિહિં તઉ બણિઉં,
ભુહિં ભિંતર થિઉ ઉપરિ આણિઉં, તઇ તસુ દિન્નઉ દેહ;
થાંભણપુરિ ગ્રાસાહિ બધઠઉ,
નયણુનંદણુ જગિ સહિ દિહુઉ, નીલવન્ન જિમ મેહ. (૩)

ચુબજર ધર જવ જવણિ ધસક્કિય,
ખંભ નયર તઈ તધય અલંકીય, પુહવિહિં પ્રકટ પ્રમાણુ;

આદિ તુમહારિ જગિ કુણ જાણુઈ,
 મતિ વિણુ માણુસ કિસઈ વખાણુઈ, હઈ પણિ સહજિ અજાણુ.
 કામધેનુ તીહં પત્ત ધરંગણિ,
 કરચલિ વડિઉ કરિ ચિંતામણિ, દ્વિયઈ અમરહંસાણુ;
 દેવ દયાલુ ભાવઈ ભંજણુ,
 છાહું તુહંઈ થંભણુપુર મંડણુ, પાસનાહુ ચઉસાણુ. (૪)
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી થાંભણુ વિનતી.

૦ ૦ ૦

વિવરણુ

થંભણુપુરી[સ્તંભનપુર - હાલ ખંભાત]ના મંડનરૂપ તીર્થંકર
 ભગવાન શ્રી પાર્શ્વ જિનેશ્વર વિશેની આ રચના છે.

અશ્વમેન રાજાના કુલરૂપી કમળ માટે સૂર્યસમાન, ભવરૂપી
 બીજને ઉખેડનારા, મોહરાજાની લક્ષ્મી ઉપર ઠંડપ્રહાર કરનાર
 એવા હે સ્વામી ! ત્રિભુવનમાં આપનો પ્રતાપ અખંડ વર્તે છે.
 ભાવિજનોના મનને આનંદ આપનારા, ભવભયરૂપી ભીડને સારી
 રીતે ચૂરનારા, મનવાંછિત સર્વ સંપદને પૂરનારા, હે પ્રભુ ! માડું
 કલ્યાણુ કરો !

શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વંદન કરી કવિ સ્તંભનપુરની નીલવર્ણી પ્રતિ-
 માનો ગૌરવવંતો ઇતિહાસ વણુંવે છે. જૈન માન્યતા અનુસાર આ
 પ્રતિમા ઉત્સર્પિણી દરમિયાન ગર્ધ ચોવીશીમાં ભરાર્ધ હતી. પશ્ચિમ
 દિશાના સ્વામી વરુણદેવે થંભનપુરીનાં આ પ્રતિમાની અગિયાર લાખ
 વર્ષ સુધી આરાધના કરીને આપના ચરણોમાં મસ્તક નમાવ્યું છે.

હૈયાના નિર્મલ ભાવથી નાગલોકના સ્વામી વાસુકીએ પૃથ્વી
 ઉપર આવીને, હે સ્વામી ! આપની ૮૦ હજાર વર્ષ સુધી સેવા
 કરી છે. પછી તે પ્રતિમાની નિરંતર સાત માસ નવ દિવસ સુધી
 કશરથનંદન રાત્રે પૂજા કરી હતી.

ત્યારપછી કેટલોક કાળ વિષ્ણુએ આ પ્રતિમાનું ધ્યાન ધર્યું હતું. ત્યારબાદ આ પ્રતિમા દારિકાનગરીમાં પાછી આવી. ત્યાં કૃષ્ણદેવે એની પૂજા કરી. જ્યારે દારિકાનગરી અગ્નિથી બળી રહી હતી ત્યારે સાગરકત્ત શ્રેષ્ઠ પ્રતિમાને ગ્રહણ કરીને કાંતિપુરીમાં લાવ્યા હતા. ત્યારપછી નાગાજીન જોગીએ તે પ્રતિમાને લીધી. પ્રતિમાના પ્રભાવથી સેઢી નદીના કિનારે તેમને સુવર્ણરસ સિદ્ધ થયો હતો. હે પ્રભુ ! આપના વિના બીજા કોઈને એવો પ્રભાવ નથી.

વરસાદના કારણે સેઢી નદીમાં જ્યારે પૂર આવ્યું ત્યારે આપની પ્રતિમા ઉપર ઘણી વેલુ (રેતી) વળી ગઈ હતી. પરંતુ એક ગાય સ્વયં તેના પર દૂધ ઝારીને 'સ્નાત્ર' કરતી હતી.

શ્રી અભયદેવસૂરિએ પોતાના જ્ઞાનથી આ વાત જાણી અને ભૂમિમાં રહેલી આપની આ પ્રતિમાને તેઓ બહાર લાવ્યા હતા. તેથી શ્રી પાશ્વ'પ્રભુ ! આપની કૃપાથી એમનું કોઠયુક્ત શરીર નીરોગી થયું હતું.

એમણે સ્થંભનપુરમાં જિનમંદિરની અંદર આપની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી. મેઘ સમાન નીલવર્ણ અને નયનોને આનંદ આપનારા એવા આપના જગતના સર્વલોકોએ દર્શન કર્યો હતાં. શુજરાતની ધરાને મ્લેચ્છ લોકોએ જ્યારે આક્રાંત કરી હતી ત્યારે તે સમયમાં આપશ્રી પાશ્વ'પ્રભુએ ખંભાતનગરને અલંકૃત કર્યું હતું અને આપની પ્રતિષ્ઠાથી સમગ્ર પૃથ્વી પ્રકાશિત થઈ હતી.

આપની પ્રતિમાની ઉત્પત્તિ વિશે સમગ્રપણે આ જગતમાં કોણ જાણે છે ? મારા જેવો બુદ્ધિહીન માણસ કેવી રીતે એનાં વખાણ કરી શકે ? હું સ્વભાવતઃ અજ્ઞાન છું.

પ્રતિમાનો મહિમા વર્ણવતાં કવિ કહે છે કે આ પ્રતિમાની જે સાચા ભાવથી પૂજા કરે છે તેના ઘરઆંગણે કામધેનુ ગાય ચરે છે; તેના હાથમાં ચિંતામણિરત્ન સ્વયં મળે છે અને જાણે કલ્પવૃક્ષ ફળે છે.

હે દયાળુ દેવ ! સ્થંભનપુરના મંડન એવા હે શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ જેના પર પ્રસન્ન થાઓ છો તેના ભવભયને ભાંગો છો. આપની શ્રેષ્ઠા સર્વત્ર છે.

આર ચોટી કડીની આ કૃતિમાં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ ખંભાતના શ્રી સ્તંભન પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ગર્ભ ચોવીસીમાં ભરાવાયેલી નીલવર્ણી પ્રતિમાને મહિમા ઉલ્લાસથી ગાયો છે. પ્રાસાનુપ્રાસ અને રૂપકાદિથી અલંકૃત એવી આ સુગેય અને લયબદ્ધ કૃતિમાં કવિનું ભાષાપ્રભુત્વ ધ્યાન ખેંચે એવું પ્રશસ્ય છે.

જેનોના વર્તમાન ચોવીસીના ત્રેવીસમા તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન 'પુરુષાદાણીય' તરીકે ઓળખાય છે અને પ્રગટ પ્રભાવીતરીકે પૂજાય છે. પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં તીર્થો પશ્ચિમ ધણાં છે, જેમાં શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ, લોઢણ પાર્શ્વનાથ, છરાવલા પાર્શ્વનાથ, લોદ્રવા પાર્શ્વનાથ, આરૂપ મંડન શામળિયા પાર્શ્વનાથ, પંચાસરા પાર્શ્વનાથ, ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ ઇત્યાદિ પ્રાચીન તીર્થો સુપ્રસિદ્ધ છે અને પ્રાચીન સમયથી તીર્થને અનુલક્ષીને પઠો, સ્તવનો, વિનતી, સ્તોત્ર ઇત્યાદિની રચના થયેલી છે. વર્તમાન સમયમાં પાર્શ્વનાથનાં ૧૦૮થી વધુ તીર્થો છે, જે પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મહિમાની પ્રતીતિ કરાવે છે. કવિ જયશેખરસૂરિએ પોતે શંખેશ્વર, છરાવલા, પંચાસરા, મથુરા, ચોરવાડ, ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ વિશે ઓકાધિક સ્તવનોની રચના કરી છે. એમણે સ્તંભન પાર્શ્વનાથ વિશે કરેલી બે રચનાઓ હાલ ઉપલબ્ધ છે. કવિએ સ્વયં દર્શન કરી, ભાવવિભોરબનીને કરેલી એ બે રચનાઓમાં આ રચના વિશેષ માહિતીસભર અને કાવ્યશુભની દૃષ્ટિએ વિશેષ મહત્વની છે.

(૩) શ્રી આદિનાથ વિનતી

કુલિ લલઇ અવતારુ સુખે લીધી,
નવ લખઇ ઇલ્લિ દીવિ નિતુ રહી;
રિસહું અદ્દમુદ દેવ નિહાલિયઇ,
સુખિહિં પાતક પંક પખાલિયઇ. ૧

અલગ ઉલગ નાથ નથી કહી,
તઉ રતિઉ મન સિંતરિ તઈ અહીં;
ઘડીય એક ન મૂંકિસુ તઈ જૂઠી,
સુકૃત વાહિણિ મઈ કરિ ના પૂઠી. ૨

અમર હીસઈ કોપીય કેતલા,
વિષઈ જે વિનમ્યા કિમ તે લલા;
મહન મચ્છર માહિ ન જે રમઈ,
હિયડલઈ સુજિ દેવ ધણુઈ ગમઈ. ૩

લહીય જે તુઝ ધમ્મ નિકાસલઉ,
કરઈ કોઈ કિસઉ મનિ આમલઉ;
અમૃત ફરિ કરી વિસ તે પિયઈ,
ત્યલ્ય હારુ ભુજંગ હિયઈ ધરઈ. ૪

કુશુરુને વચને કિર ભૂલવ્યા,
લવ મહારનિ લવ સવે લમ્યા,
કિમ લહઈ પગથી સિવ વાસની,
જઈ ન તૂ પગઉલગ આસની. ૫

સહજિ બાલકરા મતિ આગલઉ,
વિહુ કષાઈ સુયોવનિ વાઉલઉ;
વડપણુઈ પણુ દુઃખહીઈ ધખઈ,
કિમ કુમાણુસુ તઈ પ્રભુ ઉલવઈ. ૬

સિર મનોહર તઉ પગ દોયતાં,
સદૈ લોચન તૂં સુખ જોયતાં;
રિસહ દેવ મયા કરિ જે તિસી,
જિમ રહઈ તુઝ પાસિ સદા વહી. ૭

ઇતિ શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ આદિનાથ પ્રભુની વિનતીનો પ્રારંભ કરતાં કહે છે કે શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ અદ્ભુત અને અવનવા શોભે છે. એમનાં દર્શનથી અનાયાસે જ પાતકરૂપી પંક ધોવાય છે.

હે પ્રભુ ! મને બીજી કરી ખબર નથી તો પણ મનની અંદર આપને ઝહણુ કરીને જ રહું છું. હવે એક ઘડી પણ આપને મૂંઝીશ નહીં. સુકૃતરૂપી વેલડીને હાથમાં મેળવીને હવે હું યોઈશ નહીં.

મમતા છોડીને કેટલાક દેવતાઓ કોધિત દેખાય છે. તેઓ શું સારા દેખાય છે ? મદન મત્સરમાં જેઓ રમતા નથી, પરંતુ જેઓ હૈયામાં જ રમે છે તેવા દેવતાઓ જ મને ગમે છે.

નિર્મલ એવા આપના ધર્મને પ્રાપ્ત કર્યા પછી જે કોઈ મનુષ્ય મનમાં વિપરીત ભાવ લાવે છે તે અમૃતને છોડીને વિષનું પાન કરે છે, અથવા હારને ત્યજીને સર્પને ગળામાં ધારણુ કરે છે.

ખરેખર ! કુશુરુનાં વચનથી જેઓ ભૂલેલા છે તેઓ સર્વે ભવરૂપી મહા જંગલમાં ભમ્યા છે. જ્યાં સુધી આપની ચરણુસેવાને ઝહણુ ન કરે ત્યાંસુધી શિવવાસ પ્રાપ્ત કેમ થાય ?

જેમના જીવનમાં પહેલાં સ્વભાવથી બાળકપુદ્ધિ હતી, ત્યારપછી મુંઢર યાવનમાં ચાર કષાયોની વ્યાકુળતા હતી અને હવે વૃદ્ધાવસ્થા પણ દુઃખને જ પ્રાપ્ત કરાવે છે, આવા દુર્બુદ્ધિ મનુષ્યો હે પ્રભુ ! આપને કેવી રીતે ઝોળખી શકે ?

આપના ચરણોમાં મસ્તક નમાવવાથી મસ્તક પણ શોભાને ધારણુ કરે છે. આપનું મુખ જોવાથી નયનો સફલ થાય છે. હે ઋષભદેવ પ્રભુ ! આપ એવી કૃપા વરસાવો કે જેથી સદા હું આપની પાસે જ વસું.

શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન એટલે કે શ્રી આદિનાથ પ્રભુને સંજો-ધીને લખાયેલી આ વિનતીમાં કવિ દર્શાવે છે કે કામ, ક્રોધ, મદ, મત્સરને કારણે દેવતાઓ પણ પ્રભુ-લક્ષિત કરવાને અપાત્ર બને છે. વળી જેઓ જન્મથી ધર્મ મળવા છતાં બાળપણમાં, યૌવનમાં કે

વૃદ્ધાવસ્થામાં મનમાં વિપરીત ભાવો, અધાર્મિક વિચારો સેવે છે, તથા કુશુરુનાં વચ્ચનોમાં ફસાય છે તેઓ અમૃત ત્યજીને વિષપાન કરે છે. પોતાની ઓવી દશા ન થાય અને પોતાને શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનનાં ચરણકમળની સેવા નિરંતર સાંપડી રહે ઓવી પ્રાર્થના કવિ કાવ્યના અંતે કરે છે.

(૪) શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

બલધં જિ બલવંતુ દેઉ, પ્રભુમી જઈ સિરિપાસ જિણુ;
કલિજુગિ અકલુ અજેઉ, સોરઠ ઢેસિ સુહામણુઉ. ૧
અરહમણિ પૂગી આસુ, આસસેણુ નરવઈ તણુઉ;
જઈ પરમેસરુ પાસુ, લેટિઉ ભાવઠિ ભંજણુઉ. ૨
તૂં મહિમા મહિમાહિ નિતુ કેતકિ જિમ મહમહઈં;
તઉ સમરણિ સવિ વાહિ, વિસ વયરી ઘંઘાલ ટલઈં. ૩
કોઈ પૂજઈ ઘનલાખિ, કોઈ ચડાવઈ પાંખુડિયએ,
ભાવુ ભરઈ જઈ ઝાખિ, ફલિ વિહરઉ તઈં નવિ કિઉએ. ૪
લોગવિ ચિવપુર રાજુ, તૂં કેવલકામિણિ કલિયા;
પ્રભુમૂં સેવક કાજુ સુખ, ભરિ રાજે વીસરઈએ. ૫
ભમડી ભવની કોડિ, તુડિવસિ તૂ શાસનુ ચડિઉં;
એ તો ઈન ભાજઈ જોડિ આલૂ મણિ આલસ તણિયા. ૬
ખંધી માયા પાસિ મોહ ચરકુ જઈ મધંલિયએ;
મણિ આપણઈ વિમાસિ ઇણિ વાતં કુણુ લાજિસિએ. ૭
સુજ મણુ ભમર વિલાસુ ચંચલ ચિહુ દિસિ સંચરઈએ;
તુહ પય-કમલિ નિવાસુ પામીજે પુણુ થિરુ થિયએ. ૮
સુરતરુ ઘર અંગણિ કરિ ચિંતામણી કામધેનુ તીહ,
ઘરિ ચરઈએ, વંદિઉ દેવિંદિહિં મણુ આણુંદિહિં જે,
પૂજઈ સિરિ પાસુ જિણુ ૯-

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની આ વિનતીમાં કવિ સોરઠ દેશના પાર્શ્વપ્રભુના તીર્થસ્થળનો મહિમા ગાય છે. કવિ કહે છે કે કલિયુગમાં જે અલખ નિરંજન છે, સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં જે સોહામણ છે, બળમાં જે બલવંત છે એવા શ્રી પાર્શ્વનાથને અમે પ્રભુમીએ છીએ.

હે અશ્વસેન રાજાના પુત્ર ! અમારા મનની આશાઓ પૂર્ણ કરો, કારણ કે પરમેશ્વર પાર્શ્વપ્રભુને લોટવાથી ભવની ભાવઠ ભાંગે છે.

જેમ કેતકીનાં પુષ્પ નિત્ય મધમધે છે તેમ આપનો મહિમા પૃથ્વી પર મધમધે છે. આપના સ્મરણ માત્રથી પણ સર્વ વ્યાધિ, વિષ, વૈરી, આપત્તિ વગેરે ટળે છે.

કોઈ ભાગ્યશાળી આપની પૂજા લાખો રૂપિયાથી કરે છે, જ્યારે કોઈ માત્ર પાંખડી ચઠાવીને કરે છે. પૂજા જો ભાવથી પૂર્ણ હોય તો તેનું ફળ કેમ ન મળે ? ભાવથી પ્રભુને ભજનારા સુક્તિસુખને મેળવે છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ પંક્તિઓ સાથે બે સૈકાઓ પહેલાં થયેલા શ્રી વીરવિજયજીના સ્તવનની પંક્તિઓ સરખાવી જુઓ. વીરવિજયજી લખે છે :

“ઠાઠા આદેશ્વરજી દૂરથી આવ્યો ઠાઠા હરિશન ઠા....

કોઈ મૂકે હીરામોતી, કોઈ મૂકે સોનું;

કોઈ મૂકેચપટી ચોખા, ઠાઠાને હરખાર... હા હા ઠાઠાને હરખાર.

રાજા લાવે હીરામોતી, શેઠ મૂકે સોનું;

હું મૂકું ચપટી ચોખા, ઠાઠાને હરખાર...હા હા ઠાઠાને હરખાર.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ શિવપુરનું રાજ્ય લોગવો છો. કેવલરૂપી જીથી જોલો છો. હે પ્રભુ ! આ સેવક સુખને માટે આપને પ્રણામ કરે છે તે ન વિસરશો...

મારામાં પ્રમાદાદિ ઘણા દોષો હતા. તેથી હું કરોડો ભવોમાં જાગ્યો છું. આજે હું આપના શાસનને પામ્યો છું તેથી મારી આજસ-

રૂપી ત્રુટિ આ ભવમાં ભાંગી ગઈ છે.

માયાને પાશમાં લેવામાં અને મોહરૂપી ચોરને પકડીને કેદમાં પૂરવાની વાતમાં આપણે લજ્જાવાળા યવાની શી જરૂર છે ?

કવિ આત્મનિવેદન કરતાં કહે છે કે વિદ્યાસી અને ચંચલ એવો મારો મનરૂપી ભમરો ચારે દિશામાં સંચરતો હતો. આપના ચરણકમલમાં નિવાસ પામી ફરી મારું મન સ્થિર થયું છે.

દેવેન્દ્રો વડે વંદનીય એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને જે મનમાં આનંદ લાવીને પૂજે છે તેના આંગણમાં કલ્પવૃક્ષ, હાથમાં ચિંતામણિ-રત્ન અને ઘરમાં કામધેનુ ચરે છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ કડીઓ સાથે મહોપાધ્યાય યશોવિજયજીકૃત શ્રી અભિનંદન સ્વામીનાં સ્તવનની નીચેની કડીઓ સરખાવવા જેવી છે :

“જાણું હો પ્રભુ ! જાણું જન્મ કયત્ય,
જો હું હો પ્રભુ ! જો હું તુમ સાથે મિલ્યોલ,
સુરમણિ હો પ્રભુ ! સુરમણિ પાર્શ્વો હત્ય,
આંગણે હો પ્રભુ ! આંગણે મુજ સુરતરુ ફળ્યોલ. કીઠી હો.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ જીવને ભાગાડનારાં તત્ત્વો માયા, મોહ, મનની ચંચલતા ઇત્યાદિ જો ચાલ્યાં બય અને પ્રભુના ચરણોની સેવા જો પ્રાપ્ત થઈ બય તો જીવ કેટલી ઝડપથી સુખિગામી બની શકે છે તેનો મહિમા આ પદમાં દર્શાવ્યો છે.

(૬) શ્રી જીરાવલ્લીય પાર્શ્વનાથ વિનતી

જગન્નાથ જીરાવલ્લહ હૂં જુહારઈ,
પ્રભો પાસુ પૂજા સવે કાજ સારઈ,
જુ ચારુપિ પંચાસરઈ આસ પૂરઈ,
સવે રોગ સંખીસરે સામી ચૂરઈ. ૧

થિરુ થાંભણઈ અંતરીએ અવંતી,
મહાસિદ્ધિ સેરીસએ સંભવંતી;

પ્રભાલીવિ અબહરે કઉણુ ગંજઇ,
નવખંડ નવ પદસવુ સઉદ્ર કંકઇ. ૨

કલિકુંડિ કોરંટ એ દેવુ કીપઇ,
ધમેરે અનેરે અણુએ ન છપઇ;
અહિછત્રી વાણુરસી તૂં ઠહોઇ,
મણિરંશુ નાગદ્રહે નાથુ ભેઇ. ૩

ફલઉધી પાલિતાણુએ પંથ વાઇ;
વડઉ પામુ ખંભાઇ તે શ્રી દિખાઇ;
સમી સામિણી ગામિ તૂં ઉપલોટઇ,
હિયઉ ઉંખરવાડિયા પાપધ લોટઇ. ૪

કલા કેતલે ગમિ તૂં દેવ બોલઉં,
વિણુ બાણિવા બોલતઉ ચિત્તિ ડોલઉ;
કુદેવાતન વાતડી ફરી વારઇ,
તપઇ તાહરઉ તીથું એતી નિવારઇ. ૫

જિકે દેવ છરાઉલા નામિ લાગઇ,
જઇં બીબ તણુઇ તે ન માગઇ;
સવે દોહિલ્યા તીહ તઉ ફરિ નાસઇ,
વસઇં સંપદ સંપસિઉં પાપ પાસઇ. ૬

ઘણાઉ ભાઉ છરાઉલિઇં બઇવાનઉં,
જિહા થાહરી ઉતાહરઉ દેવ વાનઉ;
કરી એગલા વેગલા પાપ પાસ;
ઇસી માહરી પૂરિ તૂં આસપાસ. ૭

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિચરણ

આ સ્તવનમાં કવિ જયશેખરસૂરિ પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં વિવિધ મોટાં તીર્થોના નિર્દેશ સાથે ભરાવલા પાર્શ્વનાથ તીર્થનો વિશિષ્ટ મહિમા દર્શાવે છે.

કવિ કહે છે કે જગતનાથ શ્રી ભરાવલાપ્રભુને હું જુહારું છું. પ્રભુ પાર્શ્વને પૂછીને સર્વ કાર્ય સિદ્ધ કરું છું.

આરૂપ મંડન અને પંચાસરા મંડન શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ અને શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુ પછુ આશા પૂરે છે અને સર્વ રોગને દૂર કરે છે. સ્થંભન પાર્શ્વનાથ, અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ, અવંતી પાર્શ્વનાથ તથા સેરીસા પાર્શ્વનાથ મહાસિદ્ધિદાયક તરીકે સુપ્રસિદ્ધ છે. પ્રભાસ-મંડન, દીવમંડન, અભહરા, કંબોઈમંડન અને મનમોહન પાર્શ્વનાથનાં તીર્થો જગતમાં જાણીતાં છે. નવખંડા પાર્શ્વનાથ અને નવ-પદ્મવા પાર્શ્વનાથ સસુદ્રકિનારે છે. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ અને કૌરંટમંડન પાર્શ્વનાથ પણ દીપે છે. અહિંછત્રા પાર્શ્વનાથ, વાણારસી પાર્શ્વનાથ, ડલોઈમાં લોઢણ પાર્શ્વનાથ મણિરંગ તથા નાગદ્રુહમાં પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં મેં દર્શન કર્યાં છે. કલોધિ અને પાલીતાણા- (અથવા પાલી-રાજસ્થાન)ના પાર્શ્વપ્રભુ પણ શોભે છે.

ખંભાતમંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુજીના પ્રતિમાજીનો મહિમા ઘણો મોટો છે. સમી અને સામિણી ગામમાં શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ શોભાય-માન છે. ઉંબરવાડિયા પાર્શ્વનાથ હૃદયને આનંદ આપે છે.

હે પ્રભુ ! હું આપની કેટલી કલાઓનું વર્ણન કરું ? જાણ્યા વિના બોલવાથી તો ચિત્ત કંપિત થાય છે. જેઓનું ભરાવલા પાર્શ્વનાથનાં નામમાં એક વખત મન લાગી જાય છે તેઓ તેમાં જ મગ્ન બની જાય છે. ભરાવલા પાર્શ્વપ્રભુની ભક્તિથી સર્વ દુઃખો દૂર થાય છે અને સર્વ સંપત્તિઓ પ્રસન્ન થઈને પોતાની મેળે ચરણોમાં આવીને વસે છે.

હે પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! ભરાવલા જઈને આપના દર્શન કરવાના

મને ઘણા પ્રશસ્ય ભાવો ઉત્પન્ન થાય છે. આવા પ્રકારની મારી આશા છે પાર્શ્વપ્રભુ ! શીઘ્રતાએ પૂર્ણ કરો.

(૭) શ્રી ઉદાવસહી મંડન પાર્શ્વનાથ વિનતી

જઇ જુહારીય મૂરતિ પાસની, તઉ ટલી ખુણસઇ ભવ પાસની;
 દ્વિય વેલિ હીઇ હિવ આસની, સિવપુરી પણ પામીય આસની. ૧
 સુધણ સામલ વણ્ણુ સુહામણા, તુઝ પસાઇ' નહી' વસુહામણા,
 વચનુ એક સુનાયકુ વીનવઉ', કિસિઉ' જાણઇ ખાલુક વીનવઉ'. ૨
 અપરકોઠિ અચ્છઇ' જનિ દેવતા, તુઝ સમઠ પણિ કોઇ ન દેવતા;
 સુમઇ' સામીય પામીય કે(વ)લી, કરિ મયા સુઝ ઊપરિ કેવલી. ૩
 રચિસુ' કુ'ડલુ' કાનિ સુવણ્ણુમઇ, ઝલહલઇ પ્રભુ સામલ વણ્ણુમઇ;
 સુકુટુ મરતકિ હારુ હીઇ લસઇ, કરીય આંગીય મૂ' મતુ ઉલ્લસઇ. ૪
 સુરભિ સૂક(ખ)ડી દેહુ વિઢેપિસિઉ', મતુ ઇહાં વુહટઇ' હિવ લેપિસિઉ';
 ખકુલ-ચ'પક-કેતકિ પૂજિસિઉ', સધર મોહ તણઇ' રણિ પૂજિસિઉ'. ૫
 ભુવનનાથુ પગે સિરુ નામિસિઉ', અનુદિનૂ રહિસિઉ' પ્રભુ નામિસિઉ',
 ભવતણી મતિ રાજ સલાંજિસિઉ', ગહગહિઉ' મનુરાજ સલાંજિસિઉ'. ૬
 તુઝ કૃપાવનિ ચિતુ રહાવસિઉ', સિવરમા વરિસિઉ થિરહાવિસિઉ;
 અમૃતમઇ સુખપ'કજ જોઇસિઉ', નલ વનઉ ફલુ લોકિઅ જોઇસિઉ'. ૭
 પામઇ' સદા સંપદ ચિત્તરંગિઇ, ચાલઇ ચહયા ચ'ચલિ તેતુરંગિઇ;
 જે પાસ ઉદાવસહી નિવાસ, તૂ પાય પૂજઇ' શુણ સ'નિવાસ. ૮
 એકાંત સધર વિકારુ સમગ્ગુ ભાજઇ,

જે આદરઇ અચલ ચિત્તિ તુઝ પ્રભાજઇ,

એ સામલા સકલ પાસતણી પ્રસિદ્ધિ,

દિઇ ભાવિયાં મન સમીહિત દી પ્રસિદ્ધિ. ૯

ઇતિ ભટ્ટારક શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા ઉદાવસહીમંડન

શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

આ સ્તવનમાં કવિ ઉદાવસહીમંડન એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કહે છે કે શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની મૂર્તિનાં દર્શન કરવાથી ભવકૃપા ધર્મનો ટળી જાય છે. હમણાં મારા હૃદયમાં આશાની વેલડી ફળી છે અને પાર્શ્વપ્રભુની કૃપાથી શિવપુરી-મોક્ષપુરી પણ હું શીઘ્રતાથી પામીશ.

વાદળ જેવા રયામ વણવાળા સોહામણા એવા હે પાર્શ્વનાથ સ્વામી ! આપની કૃપાથી મારું મન જગતની જાંબળમાં હવે રહેતું નથી. હે સુનાયક ! હું આપની પાસે એક વચન માટે વિનતી કરું છું. જો તેમાં કંઈ અનુગતું લાગે તો કોઈ બાળકની તે વિનતી છે એમ ભણજો.

આ જગતમાં બીજા કરોડો દેવતાઓ છે, પરંતુ હે નાથ, આપના જેવા કોઈ દેવ નથી. હે દેવલજ્ઞાનચુક્ત સ્વામી ! હું દેવલજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરી શકું એવી મારા ઉપર કૃપા કરો. એટલું વચન આપની પાસે યાચું છું.

આપના રયામલવણ દેહમાં આપના કર્ણમાં રહેલા સુવર્ણમય કુંડલો ઝળહળે છે; આપના મસ્તક ઉપર સુગંધ શોભે છે; હૃદય ઉપર હાર શોભે છે. આવી રીતે આપની આંખોની રચના કરતાં મારું મન ઉલ્લસિત બને છે.

સુગંધિત સુખદથી આપના દેહનું વિલેપન કરવાથી મનની વાસનાઓ નાશ પામે છે અને હૃદય નિર્માળ બને છે. બ્રહ્મ, ચંપક, કેતકી વગેરે સુગંધિત પુષ્પોથી આપની પૂજા કરી મોહને અમે દૂર કરીશું. હું ત્રિભુવનનાથના ચરણે નિતનિત મસ્તક નમાવીશ અને પ્રતિદિન પ્રભુનાં નામનું રટણ કરીશ. હું ભવ(સંસાર)સંબંધી મતિને ભાંગી નાખીશ અને આત્મામાં જ રમણતા કરીશ.

હે સ્વામી ! આપ નિત્ય કૃપા વરસાવજો કે જેથી હું શિવ-
મ-૧૬

રમણીને વરી શકું અને સિદ્ધશિલા ઉપર સ્થિરવાસ કરી શકું. આપના અમૃતમય સુખને જોઈને મનુષ્યસવના કળને અર્થાત્ મોક્ષગતિને હું પ્રાપ્ત કરીશ.

હે ઉદાવસહીમાં રહેનારા પાર્શ્વપ્રભુ! શુભોના નિવાસરૂપ એવા આપના ચરણોને પૂજીને આપની ચિત્તરૂપી રંગશાળામાં સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરીશ. જગતમાં જે એકાગ્રચિત્તથી આપની પ્રભાને આઢરે છે તેના અત્યંત બળવાન વિકારો પણ જાય છે. આ સામળા પાર્શ્વનાથની સકળ પ્રસિદ્ધિ ઇચ્છિત સિદ્ધિને આપે છે.

ઉદાવસહી પાર્શ્વનાથ ભગવાન વિશેના આ શ્લોકનમાં કવિ ભગવાન પાસે એક જ વચનની માગણી કરે છે અને તે કેવળજ્ઞાન માટેની ચાર પ્રકારની ગતિમાં મનુષ્યજન્મ શ્રેષ્ઠ છે અને મનુષ્ય-જન્મનું અંતિમ અને સર્વોત્તમ કળ તે કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષ મેળવવાનું છે. કવિ પાર્શ્વપ્રભુની મનોહારી મૂર્તિની પૂજન-અર્ચન દ્વારા થતી ભક્તિનો ઉદ્દેશ્ય કરી એના પ્રતાપે પોતાની મતિમાં રહેલી સાંસારિક વાસનાઓનો નાશ થાય અને શુદ્ધ આત્મરમણતા રહે એવી આશા અને ભાવના સેવે છે.

પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત, લયબદ્ધ અને પ્રભુભક્તિનો મહિમા વર્ણવતી આત્મનિવેદનરૂપ આ કૃતિમાં કવિએ પ્રત્યેક ચરણમાં ચમકની રચના ઘણુંખરું એનો એ શબ્દ કે એના એ અક્ષરો પ્રયોજી કરી છે. પાસની-પાસની, ચિત્તરંગિષ્-તે તુરંગિષ્, નિવાસ-સંનિવાસ, ભાજ-પ્રભાજ, લસ-શ્રવણલસ વગેરે પ્રાસસંકલનામાં કયાંક કયાંક શ્લોક-લંકારની રચના પણ કવિએ સરસ કરી છે.

(૮) શ્રી તારણિગિરિરાજમંડન શ્રી અન્નિતનાથ વિનતી

મનિ મનોરથ જોહું સદા વસઈ,
 ઇંસુ ભાવુ હિયઈ નિતુ તુમ્હસઈ;
 કિમઈ તારણિ દૂંગરિ બઈઈ,
 અન્નિતદેવ પગે સિરુ લાયઈ. ૧

સકલ વાંછિત સંપદ કામિયઇ,
મનુજા જન્મ તણુઈં ફલ પામિયઇ;
ભલઇ ભાવિ જિનેશ્વરુ ગાઇયઇ,
સુધિઈં સિદ્ધ પુરિપથિ જઇયઇ. ૨

વિષય વિશ્વમ તઉ મનુ વાલીયઇ,
અજિતુ દેવુ સદૈવ નિહાલિયઇ;
નવધરંગિ નિતુ પ્રભુ લેટિયઇ,
ધન નિબદ્ધ કુઠમં વિશ્વટિયઇ. ૩

વર કપૂરિ જિનેશ્વરુ પૂજિયઇ,
સખલ મોહ તણુઇં બલિ પૂજિયઇ;
અજિતુ ઉલગસઇં હથિ સારીયઇ,
ભવ તણુઈં ભય ફરિ નિવારિયઇ. ૪

વિષય વેગિહિં જે અપમાનિયઇ,
કુમતિદેવ ભણી મનિ માનીયઇ,
અજિતુ એઉ અગંજિતુ અર્ચિયઇ,
સુકૃત સંતતિ લીલઇ સંવિયઇ. ૫

ધણુ કાલુ મુધામઇ નીગમિઉ,
નરકિ દેવ અનેકિ પરિભમિઉ;
ઇમ અણુત ભવાંતર હૂં ફિરિઉ,
હિયઇ જઇં તુઝ ધરમં ન આદરિઉ. ૬

પ્રચુર પુણ્ય તણુઇં ફલિ આક્રમઇં,
સુપહુ પામિઉ જાસુ સુરમઇં;
હિવ વિચ્છોડિ વિચ્છોડિ કૃપા ઘણી,
કહિઉ વેષ જિ-નેક કિસિયા ભણી. ૭

હિવક્યાય તણુઈં મુઝ છુઉ ટલિઉ;
મદનદેવ તણુઈં મદ આલિઉ;

મલિન મચ્છર વેગિ નિરાકરિ,
ગહલ્લુએ ભવસાયરુ મધં તરિ. ૮

વિપદ વેગિ પલાય આઘુલી,
હિવ જિનેન્દ્ર વલી સહસાવલી;
મન રમિઈ જયસાસનિ તાહરધ,
સકલ સિદ્ધિ હુઈ વસિ માહરધ. ૯

વિભવ કારણિ સૂર્ય ધરા ફિરધં,
કિસધં કાજિ સમુદ્ર નિજ તરધં;
અજિત એક મને જધં ધાધયધં,
ધનદ તુલ્ય ધનિં તહ ધાધયધં. ૧૦

ભવ ભવ ભય ભાગહ ભાવિ ભૂય પાય લાગહ,
સુરસુખ ન સમીહઈ રાજ્ય તહ દેવ બીહઈ,
રમણિ રસિ નરાયહં એતલુ એકુ યાચઈ,
ભવિ ભવિ ભૂય સમી હોઇ જિહ સેવ કામી. ૧૧

હતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી તારણગિરિ વિનતી.

વિવરણ

શુજરાતમાં તારંગા તીર્થ સુપ્રસિદ્ધ છે. કલિકાલસર્વજ્ઞ હેમ-
ચંદ્રાચાર્યની ત્રેરણાથી કુમારપાળ મહારાજાએ પવિત્ર ઉપર અજિતનાથ
ભગવાનનું ભવ્ય અને ઉત્તુંગ મંદિર બંધાવ્યું હતું. કવિ જયશેખર-
સૂરિએ એ તીર્થ વિશે આ રચના કરી છે. કવિ કહે છે કે હંમેશાં
મારા મનમાં એવા જ મનોરથ રહેતા હતા અને આવા ભાવો
હૈયામાં નિત્ય વિકસિત થતા હતા કે ક્યારે હું તારંગા ગિરિરાજ
ઉપર જઈને શ્રી અજિતનાથ પ્રભુનાં ચરણોમાં મસ્તક નમાવું.
જિનેશ્વર ભગવાનની ભાવપૂર્વક ભક્તિ કરવાથી મનુષ્યજન્મ મળે છે,
સર્વ પ્રકારની અનુકૂળતા સાંપડે છે અને સરળતાથી સિદ્ધિપુરીના

પથ ઉપર આવી જવાય છે.

પ્રભુભક્તિ દ્વારા વિષય-વિભ્રમ તરફથી મન દૂર થાય છે. શ્રી અજિતનાથ પ્રભુને નિત્ય નિહાળાય છે. નવા નવા આનંદથી નિત્ય પ્રભુને લેટીએ છીએ અને તેથી પૂર્વે બાંધેલાં ગાઢ એવાં અશુભ કર્મોનો ક્ષય કરાય છે.

એક એવા કપૂર વડે શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમા પૂજાય છે. શ્રી જિનેશ્વરને પૂજવાથી બળવાન એવા મોહને દૂર કરાય છે. શ્રી અજિતનાથ પ્રભુ આપણો હાથ ગ્રહણ કરીને આપણા ભવ સંબંધી ભયને દૂર કરે છે. જેઓ શ્રી અજિતનાથ પ્રભુનાં અંગને પૂજે છે તેમની વિષય-વાસના વેગથી ગળી જાય છે. તેનું કુશુરુ તરફ મન આકર્ષાતું નથી અને સુકૃત સંબંધી સંપત્તિ સહેલાઈથી એકત્ર કરાય છે.

હે પ્રભુ ! આપના ધર્મનો હૃદયમાં મેં પહેલાં આહર કર્યો નહોતો તેથી મારો ઘણો કાલ વ્યર્થ પસાર થયો. નરકગતિ અને દેવગતિમાં અનેક વાર પરિભ્રમણ કરાચું અને એ રીતે હું અનંતાં ભવોમાં ફર્યો.

હે પ્રભુ ! મારા પ્રચુર પુણ્યને કારણે દેવગતિ મળી, પરંતુ મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે તો તે પણુ ઉપયોગી નહિ; માટે હે સ્વામી ! આ બંધનોમાંથી મને છોડાવો કે જેથી મારી ભવપરંપરા ટળે.

હે શ્રી અજિતનાથ સ્વામી ! આપના દર્શનથી પ્રચુર પુણ્ય એકત્ર થવાથી મારો ભવ હવે સફળ થયો છે. કામદેવનો મઠ પણુ જિતરી ગયો છે. મલિન માત્સર્યને મેં જલહીથી દૂર કર્યો છે. તેથી ગહન એવા ભવસાગરને જાણે મેં પાર કર્યો છે.

હે જિનેન્દ્ર ! આપના પ્રભાવથી વિપત્તિઓ આકુળ થઈને જલહીથી પલાયન થઈ ગઈ છે. વળી આપના જયવંતા જિનશાસનમાં મારું મન રમી રહ્યું છે. તેથી સર્વ સિદ્ધિઓ મને વશ થઈ ગઈ છે.

વૈભવને ઇચ્છતા લોકો આકાશ અને પૃથ્વીમાં ફરે છે અને કોઈક કાર્યને માટે સસુદ્રમાં પણ તરે છે. પરંતુ જો એક વખત મનમાં અજિતનાથ પ્રભુનું ધ્યાન કરીએ તો કુળેરના જેવા ધનવાન થઈ શકીએ.

હે પ્રભુ ! ભવના ભયથી હું ભાગ્યું છું. ભાવથી આપના ચરણોની સેવા ઇચ્છું છું. દેવતાનાં સુખોને હું હવે ઇચ્છતો નથી. હે પ્રભુ ! રાજ્યથી ભય પામું છું અને રમણીઓના રસમાં રાગતો પણ નથી. ફક્ત એટલું જ યાચું છું કે ભવોભવ આપ મારા સ્વામી થાઓ અને હું આપનો સેવક બનું અને આપની સેવા કરીને હું ભવપાર બિતરું.

કવિ જયશેખરસૂરિએ તારંગા તીર્થના મૂળનાયક શ્રી અજિતનાથ ભગવાનને સંપ્રોધીને લખેલા અગિયાર કહીના આ પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત કાવ્યમાં તીર્થના મહિમા દર્શાવવા સાથે પોતાની ભવપરંપરા દૂર કરી શોભણતિ તરફ દોરવા માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૯) શ્રી ભરાવલ્લા પાર્થનાથ વિનતી

કરઉં સેવના દેવના પાય પામી,
ટલઇ વારલામી નમઉં સીસુ નામી;
કહઉં સત્યહું જન્મ લાખઉં માહરઉં,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉં. ૧

સદા દોહિલ્યા દુઃખ દારિક્ક દારઇ,
મહા સસુદ્ર સંસાર લઉં વેગિ તારઇ,
કિસિઉ નીગમઉં આલમાટિઇ' જમારઉં,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉં. ૨

ત્યજ કામના કામના બાણુજતાઃ
વિદ્વિતા ઘણઉં માન શોહાદિજતા;
ચિદાનંદિસિઉ નંદ રુપિઇ' વિચારઉં;
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉં. ૩

કલિષ્ઠ'ગ્યા સવે દેવ દેવત્ય છાંડી,
રહિઉં રંગિએ તીથ'તુ રાઉ માંડી;
ખપઉસિઉં જેપઉ એક નવકાર સારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૪

કિસિઉં કૂંડ કૌટિલ્ય હીયઇ વિમાસઉ,
સમાસઉ સહુ પાપતુ' નામ નાસઉ,
સણુ રે સણુ રે સણુ ગોલ સાચઉ ગમારઉ,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૫

હયા ભવની જિનનઇ ધર્મિ' પાલઉ
શુરિઇ જે કહિઉ માગછઇ તે નિહાલઉ,
ત્યભ શૌનઇ લોક પધલુ સમારઉ,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૬

કરઉ વ'ઠના વાઠતુ' નામ ફેડઉ,
મજેડઉ ઘણુ ધર્મ' ઝુકડ મ કેડઉ;
પરદ્રોહ નિ'ઠા પિરાઇ નિવારઉ,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૭

નિરાકાર નીરાગ નિર્મોહ થાઇ,
પર બ્રહ્મિસિઉં ભેર હિયુ ચિત્તાલાઇ;
ગરુઉ ગણાધીશ સેવુ સકારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૮

હયા જ્ઞાન દિષ્ઠ દીન દેખી કયાલુ,
ભજઇ ભક્તિ મઇ ભાવિ ભોલઉ મયાલુ;
ઘણુ' સિઉ ભણુઉ પિ'ંડ પાપિઇ મ ભારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૯

શ્રમા આઠરઉ એક મનિ કેપઉ;
હીઉ' ધીખી ધીખી ધ્યાનિ રોપઉ;

મયા મોહ મૂકી અહંકાર વારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉછુ જઈ જુહારઉ. ૧૦

ઈસિઈ છંદિ આણુ'દિસિઈ દીહ રતિઈ',
પદઉ એક લાવિઈ' ભુજંગ પ્રયાતિઈ',
મયા મોહ સંસારના પાસ છુટઉ;
કહઈ સત્ય જાણી ઈસિઈ જ્યોતિ ખૂટઉ. ૧૧

ઇતિ શ્રી નિરાહિલા પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

ભરાવલા પાર્શ્વનાથ વિશે કવિ જયશેખરસૂરિએ જુદાં જુદાં પદોની જે રચના કરી છે તેમાંનું આ પદ્ય એક મહત્વનું પદ છે. કવિ કહે છે કે દેવાધિદેવ પ્રભુનાં ચરણો પામીને હું સેવા કરું છું, મસ્તક નમાવીને નમસ્કાર કરું છું. હે ભવ્યજનો ! હું સત્ય કહું છું કે જગતના નાથ ભરાવલા પ્રભુને નમસ્કાર કરવાથી ભવ કૃતાર્થ થાય છે.

હૃદય એવા, દુઃખ અને દારિદ્રને હંમેશાં દૂર કરનારા, સંસારરૂપી સમુદ્રથી પાર ઉતારનારા એવા શ્રી ભરાવલા જગતનાથને જઈને નમસ્કાર કરો. નકામી વાતોમાં મનુષ્યજન્મ શા માટે શુભાવશે ?

વિષયવાસનાને છોડીને કામદેવનાં જાણીને ભૂત્યા છે. દોકમાં વિખ્યાત એવા માનમોહાદિને પણ ભૂત્યા છે. હવે ચિદાનંદ-સ્વરૂપ મોક્ષગતિનો વિચાર કરો.

સર્વ દેવતાઓ પોતાનું દેવત્વ છોડીને ભરાવલા તીર્થમાં આનંદથી પ્રેમ ધારીને રહે છે. કૃત્ત એક નવકારમંત્રનો જાપ જાપીને કંઈને ખપાવો. કૂંડ-કપટનો તમે શા માટે વિચાર કરો છો ? પાપના નામનો જ નાશ કરો. અદ્ય પણ સત્ય જાણો.

સર્વ જીવો પ્રત્યે કયા ચિંતવો. જિનધર્મનું પાલન કરો.

સુશુરુએ જે કહ્યું તે જ નિહાળો. જીવવધ કરનારા ચાંડાલ લોકનો સંગ ત્યજીને પ્રથમ મૃતનો—પ્રાણાતિપાત વિરમણનો સ્વીકાર કરો.

શ્રી જીરાવલા જગન્નાથને જુહાર કરીને વંદના કરો. વાદ-વિવાદનો ત્યાગ કરો. ઘણી તકલીફ પડે તો પણ ધર્મને અનુસરવાનું ન ચૂકો. પરદ્રોહ અને પારકાની નિંદાનું નિવારણ કરો.

નિરંજન નિરાકાર બનવા માટે રાગરહિત થાઓ. નિર્મોહી બનો. હૃદયમાં મોક્ષનો ઉત્સાહ લાવીને શુરુ અને ગણાધીશોની—પૂજ્યોની સેવા કરો, અને સત્કાર કરો.

શ્રી જગતનાથ જીરાવલા પ્રભુને જુહાર કરીને હીન જનોને જોઈ દયાળુ બનો. અનુકંપા દાન આપી સરલ અને માયાળુ બનો. પ્રભુ-ભક્તિ અને શ્રુતજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરો. પિંડેષણના પાપથી ભારવાળા ન બનો.

હે ભવ્યજનો ! ક્રોધ આવવા છતાં પણ મનમાં એક ક્ષમાને આદરો. વળી હૃદયને ધીમે ધીમે પ્રભુધ્યાનમાં સ્થાપન કરો. માયા, મોહને મૂકીને અહંકારનું નિવારણ કરો.

‘ભુજંગ પ્રયાતિ’ છંદના લય અને તાનની જેમ કિંવસ અને રાત આનંદમાં રહો. મોહમાયારૂપી સંસારના પાશથી છૂટો. સત્ય જાણીને કહ્યું છું કે આવા પ્રકારની જ્યોત જીવનમાં પ્રગટાવો.

‘ભુજંગ પ્રયાતિ’ છંદમાં લખાયેલા આ કાવ્યની ધ્રુવપંક્તિ છે ‘જગન્નાથ જીરાવલુ જઈ જુહારઉ’. આ પ્રકારના ઉદ્દ્યોધન સાથે કવિએ પોતાને અને અન્ય જીવોને માટે સાચી ભક્તિના પ્રાથમિક ઉપાય તરીકે કરવા જેવાં કર્તવ્યો દાન, દયા, ક્ષમા, નવકારમંત્રનો જાપ, ધ્યાન ઇત્યાદિ દર્શાવ્યાં છે અને માયા, મોહ, અહંકાર, પરનિંદા, પરદ્રોહ વગેરેનો ત્યાગ કરવાનું જણાવ્યું છે.

(૧૦) શ્રી ચૌરૂઆડમંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

સોરઠ દેસ મઝારિ ચૌરૂઆડ નયર વષાણીધંએ;
 તિહાં પ્રભુ પાસુ જુહારિ હરિષિ હિધં હીયડઈ કિલટધંએ. ૧
 ક્ષિ મણિ મંડિતચ્યામિ પેષંતાં રુદીયામણુઈ,
 હુરિય પણાસધં નામિ સહજિહિં સુલલિત પાસજિણુ. ૨
 દીઠઈ પાસ જિણિંદા પૂનિમચંદ સોહામણુક,
 લવિયણુ મનિ આણુંદ સાયરુ લહરે જાઈ જિમ. ૩
 આસસેણુ મલ્હારુ વામાનંદણુ જાણિયધં,
 ત્રિભુવન તારણુહારુ તૂંઅ જિ સ્વામી પાસજિણુ. ૪
 સેવ કરધં ધરણિંદ, પય પૂજધં પદમાવતીય;
 તિહુયણિ લવિયણુવૃંદ ચિંતિય પૂરધં પાસજિણુ. ૫
 ચિંતામણિ અવતારુ, સાચઈ સુરતરુ જાણીયધં;
 કામધેતુ જગિસાર જગનાયક તું પાસજિણુ. ૬
 ચૌરૂઆડિ મંડન સ્વામિ વીનતડી અવધારીયધં,
 નિતુ અમ્હ હીયડા કામિ વસિ જે વંચિત રિંધિકર. ૭.

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા ચૌરૂઆડ મંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી-

વિવરણુ

કવિશ્રી જયશેખરસૂરિએ સૌરાષ્ટ્રના ચોરવાડ નગરના શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં દર્શન કરીને પોતાનો ભાવોદ્ભાસ આ વિનતીમાં ગાયો છે. કવિ કહે છે કે ચોરઠદેશમાં ચૌરૂઆડ (ચોરવાડ) નગર પ્રખ્યાત છે. ત્યાં શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને વંદન કરવાથી હૈયડામાં હરખ સમાતો નથી.

ક્ષિ અને મણિથી યુક્ત એવા રણિયામણુ સ્વામી દેખાય છે. તેમના નામસ્મરણુથી પણ પાપ નાશ પામે છે. પૂર્ણિમાના ચંદ્ર

જેવા સોહામણા શ્રી પાર્શ્વજિજ્ઞાંઠ દેખાય છે. લવ્યજનોનાં મનમાં સાગરની લહેરીઓની જેમ આનંદની લહેરીઓ ભીંકે છે.

અશ્વસેન રાજા અને વામારાણીના પુત્ર હે પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! આપ ત્રિભુવનના તારણહાર છો. દેવ ધરણેન્દ્ર આપની સેવા કરે છે. દેવી પદ્માવતી આપના પગ પૂજે છે.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ ત્રિભુવનમાં લવ્યજનોનાં મનોવાંછિત પૂર્ણ કરો છો એટલે જાણે સાચે જ ચિંતામણિરત્ન જેવા અથવા કદંબ-વૃક્ષ અથવા કામધેનુ જેવા જણાઓ છો !!

હે જગતના નાયક શ્રી પાર્શ્વજિન ! ચોરુઆઠમંડન સ્વામી ! અમારી એક વિનતી અવધારે. હમેશાં અમારાં હૈયામાં વાસ કરીને અમને વાંછિત રિક્તિ-સમૃદ્ધિ આપજો.

કવિની અન્ય પ્રકારની વિનતીઓની જેમ આ વિનતીમાં પણ કવિએ તીર્થનાં દર્શનનો ઉદ્દેશ શુભ ભાવનાઓ સહિત વ્યક્ત કર્યો છે.

(૧૧) શ્રી નવપદ્મવ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

સુરક મંડલ મંડલ એકલઉં, નગર મંગલ પત્તન એલલઉં;
જિહાં છઇં નવપદ્મવ દેવતા, નિધિ નવઇં લહીઇં પગ સેવતાં. ૧
જળ ટલી તુઝ કુંડલિ અંશુલી, તવ ફલી કલિકાલ તણી રુલી;
તિમઇં તુઠ મહિમા સ નવી હુઇં, ગયઉ તે કલિકાલ સુહુ થઇ. ૨
પશુ તુલાં અહિલઉ ભવ નીગમી, દિવસ એક તુઝ કન્હઇં પીસમી;
અવગમી હિવ તત્વકલા હીયઇં, વિષય વિજ્ઞમિ તુ નવિ વાહીઇં. ૩
રજ તણી પરિ રાહુ નિરાકરી, તૃષ્ણ સમી રમણી હિયડઇં ધરી;
સુગતિ નીતઇં વાહી વાટડી, મદન તુ ન સકઇં તુઝ સું લિડી. ૪
નિત નિત નવ પદ્મવ જે નમઇં, વલી વલી ભવરાનિ ન તે ભમઇં;
કિમઇં શાસનિ તે ઘડી ઠરમઇં, સિવવધૂ કન્હઇં તે વહિલા ગમઇં. ૫

તુઝ ઘણું મહિમા જગિ જાણીયું, નિજ સલાં નરનાથિ વખાણીયું;
તઈં નમી મનુ માનઈં એતલઈં, અવતરિયા લવમાહિ અમહે લલઈં. ૬
સંસાર લાવઠિ વિહંડણુ વિશ્વનાથ,

વિખ્યાત નામ નવપદલવ પાર્શ્વનાથ;

ઠંઈં હીસરાતિ નિજ સું તુઝ પાય સેવ,

મઈં માગિવઈં તુઝ વસી પણિ કાન દેવ. ૭

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા નવપદલવ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

• • •

વિવરણ

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં અમત્કારિક તીર્થોનો મહિમા સવિશેષ છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ આ વિનતીમાં નવપદલવ પાર્શ્વનાથનો મહિમા ગાયો છે.

સોરઠકેશના અલંકારરૂપ, મંગલપત્તન નામનું સુંદર નગર છે. ત્યાં નવપદલવ પાર્શ્વનાથ પ્રભુ બિરાજમાન છે. એમનાં ચરણકમળની સેવા કરનાર લાચ્યલો નવનિધાન મેળવે છે.

હે સ્વામી ! જ્યારે આપે કાનથી કુંડલ અને હાથેથી વીંટી ઉતાર્યાં અર્થાત્ જ્યારે આપ સ્વયં હીક્ષિત થયા ત્યારે તે કુંડલ અને વીંટી પ્રાપ્ત કરવા કળિકાળ રાણ રાણ થઈ ગયો, પરંતુ આપનો સાચો મહિમા એને જ્યારે સમજાયો ત્યારે કલિકાલ શરમાઈને સુખ ફેરવી, વ્યથાં બનીને ચાલી ગયો.

હે પ્રભુ ! અત્યાર સુધી પશુની જેમ મારો લવ નિર્દયક પસાર થઈ ગયો, પરંતુ એક દિવસ આપના આશ્રયે વિશ્રામ કયો છે કે જેથી હવે હૈયામાં તરવની કલા અને અલિડુચિ પ્રગટી છે, તેથી હવે વિષયવિશ્રમ બાધા પમાડતો નથી.

આપે રાજ્યસંભાળી શોભાનો ત્યાગ કર્યો છે અને હૃદયમાં રમણીને તૃણ સમાન માની છે. હે પ્રભુ ! આપે સુકિતનો માર્ગ

ધારણ કર્યો છે કે જેથી કામદેવ પણ હવે આપની સાથે લડી શકતો નથી.

જે શ્રી નવપદ્મવ પાર્શ્વપ્રભુને નિત્ય નમે છે તે ભવરૂપી અરણ્યમાં ફરી ભમતો નથી. જે કોઈ ઘડીભર આપના શાસનમાં રમે છે તે શિવવધૂની પાસે ઝોટલે કે મોક્ષગતિની પાસે વહેલો પહોંચી જાય છે.

પોતાની સલામાં જેમ રાજ વખણાય છે તેમ જગતમાં આપનો ઘણો મહિમા છે. આપને નમસ્કાર કરીને મારું મન તો ઝોટલું જ જાણે છે કે આ ભવમાં અમે અવતર્યા અને આપનાં દર્શન કર્યાં એ મારું થયું.

હે વિશ્વનાથ ! સંસારરૂપી ભાવકને વિચ્છેદન કરનારા શ્રી નવપદ્મવ પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! આપનું નામ પ્રખ્યાત છે. અહોનિશ આપનાં ચરણોની સેવા મને મળજો. હે પ્રભુ ! આપનામાં મારું મન વસે એવું ધ્યાન હું મારું છું.

આ વિનતીમાં કવિ શ્રી નવપદ્મવ પાર્શ્વનાથનાં દર્શનથી પોતે અનુભવેલી ધન્યતા અને મળેલા મનુષ્યભવની કૃતાર્થતા વ્યક્ત કરી પ્રભુની કૃપાથી પોતાને વહેલી વહેલી સુખિત મળે એવી શુભ અભિલાષા વ્યક્ત કરે છે.

કવિ આ કાવ્યમાં પ્રમાણિકપણે સ્વીકાર કરે છે કે ‘હે પ્રભુ ! મનુષ્યજન્મ મળવા છતાં અત્યાર સુધીનો મારો સમય એક પશુની જેમ પસાર થઈ ગયો, પરંતુ એક દિવસના આપના દર્શનમાત્રથી મારા હૃદયમાં તત્ત્વની કલા વિકસવા લાગી છે અને સાંસારિક વિષયો હવે બાધા કરતા નથી. માટે જ કવિ ઉલ્લાસથી ગાય છે :

“પશુતુલાં અહિલઉ ભવનીગમી, દિવસ એક તુલ કન્દર્પ વીસમી;
અવગમી હિવ તત્ત્વકલા હીયઇ”, વિષય વિભ્રમિ તુ નવિ વાહીઇ.”

કવિએ આ કાવ્યમાં કલિકાલ માટે કરેલી કદપના પણ મનોહર

છે. પાર્શ્વપ્રભુ જ્યારે દીક્ષિત થાય છે ત્યારે તેમણે ઉતારેલાં કુંડલ અને વીંટી મળવાની આશાએ કલિકાલ રાજી થાય છે, પરંતુ પ્રભુનો જ્યારે મહિમા જુઓ છે ત્યારે તે લીધા વિના સુખ ફેરવી આપ્યો જાય છે. કવિ લખે છે :

“જળ ટલી તુઝ કુંડલિ અંશુલી, તવ ફલી કલિકાલ તણી રુલી;
તિમઈ તુઠિ મહિમા સ નવી હુઈ, ગયઈ તે કલિકાલ સુહુ થઈ.”

(૧૨) શ્રી સ્તંભતીર્થ વિનતી

જુ પરમેશ્વરુ પૂજિઉ વાસવે, શુભ જિહાં ઉદયાવસિ વાસવે,
સુગતિ વાટ જુ ધર્મકથા ભણુઈ, કઇય ઢેખિસુ પાસુ સુધાંભણુઈ. ૧
અલહલિઉ કમઠાસુર આમલઈ, જુ કિરકામ તણાં સર આમલઈ;
ઇંકુ સુદેવુ સદૈવ સિલાહીયઈ, નવુહટઈ જિમ પાપ સિલાયઈ. ૨
તઈં મહઈં જઈં જઈં તણી કલી, દુરિત સંતતિ જઈં તિનીકલી;
રમઈં રંગિ જિ આગમિ તાહરઈં, મનુ ન તીહ તણું મમતા હરઈં. ૩
અવગણી સુખ જે ભવવાસનાં, અવગમઈં તુઝ શાસનુ વાસનાં,
સકલ જીવ ભણીતિ કૃપા ધરઈં, શિવપુરી પુહયઈં પથિ પાથરઈં ૪
પ્રકટ સંકટ કોઠિ નિરાકરી, સુચિર રોગિય વેગિ નિરાકરી;
સિવ લગઈં સવિ સંપદ ઠાપવી, તઈં કુનાયકુ કીર્તિ સદાખવી. ૫
નરકિ જીવ અનેકિ રમાડીઈં, જિણિ ન સાર કરઈં કિરિ માડિયઈં,
મલિન મોહઈંસિઉ પરિવારિસિઉં, પ્રભુ પસાઈં ભલી પરિવારિસિઉં. ૬
પૂહવિ માડિસિ મતિ માનતા, સ્મર ચુડઈં શુભુએ મતિ માનતા,
અછવ વાત પરીસહ સાઠરી, લઈંન લોભલુ કીસહ સાઠરી. ૭
અરિરિ આપહણી મહુમૂંકિસિઉ, તિમ્હ વરાંક તણુઉ ભઉમૂંકિસિક;
હિંવ સુમઈં નિતુ નાયકુ પૂજિયઈં, જસુ કઠાપિ તુમ્હે નવિ પૂજિઈં. ૮
કુમતિ ગઈં સવિ સામિય આકલી, જનિ જરા નીય પામિય આકલી;
દિપદવેલિ વસી વિસમી હિંયઈં, તકિ તમ્હારીય સેવ સામી હિંયઈં. ૯

અનુભવી ભમતે જિન વિનવી, મહન વેદન તે જિન વિનવી;
તુઝ કયા જન ચિત્તિ નિતુ વસી, કરિ મયા હિવ વાહર તૂ વસી.૧૦

વિભવિ વેભવિ જીવ ભવે ભમધ',
સુવતિ રંગ તુરંગ ન મૂ ગમધ;
તુઝ કૃપા વનિ પાવનિ હું રહું,
રહ રહધ' મનિ જોતલહું' સ્પૃહું'..૧૧

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી સ્તંભતીર્થ વીનતી..

વિવરણ

ખંભાતના સ્થંભન પાર્શ્વનાથનો મહિમા પ્રાચીન સમયથી અપાર ગણાયો છે. કવિ જયશેખરસૂરિએ પણ એક કરતાં વધુ પદો એ વિશે લખ્યાં છે. આ વિનતીમાં કવિ કહે છે કે 'જે પરમેશ્વરને ઇન્દ્રે પૂજ્યા છે, જેમાં સર્વ શુભો વસેલા છે અને જેમણે મોક્ષ-માર્ગની ધર્મકથા કહી છે એવા શ્રી સ્થંભનપુર પાર્શ્વપ્રભુનાં અમે ક્યારે ઠશન કરીશું ?'

દૃઢીપ્યમાન એવો કમઠાસુર આપને આવીને મળે છે અને આપે કામદેવનાં બાણને તોડી નાખ્યાં છે. ઇક્ષુ સમાન મધુર શ્રી પાર્શ્વનાથની હંમેશાં પ્રશંસા થાય છે. હૃદયમાંથી જ્યારે પાપશિલા હટે છે ત્યારે નવું માધુર્ય ઉત્પન્ન થાય છે.

હે પ્રભુ ! જાઈનાં પુખ્તની સુવાસ જેમ મધમધે છે તેવી રીતે કલિયુગમાં પાપનો સમૂહ વિસ્તાર પામે છે. પરંતુ જે જીવો આપની આજ્ઞામાં આનંદથી રમે છે તે લવ્યજીવોની આપ મોહમાયારૂપી મમતાના પાપને હરે છે.

હે સ્વામી ! જે જીવો ભવવાસ સંગ્રામી સુખની અવહેલના કરીને આપના શાસનમાં વસે છે એટલે કે આપના શાસનના રસને ભણે છે તે સર્વ જીવો આપની કૃપાને ધારણ કરીને શિવપુરમાં સરજ-

તાથી પહોંચવા સમર્થ બને છે.

હે નાથ ! આપની કૃપા કરોડો દેખીતાં સંકટોને દૂર કરે છે, વળી ચિરકાલના રોગોને જલદીથી નીરોગી કરે છે. હે પ્રભુ ! શોધ-સંબંધી સર્વ સંપત્તિને આપે દેખાડી છે અને કુનાયકની કીર્તિને હંમેશાં નબટ કરી છે

હે પ્રભુ ! આપના કલ્યાણક સમયે નારકીના અનેક જીવો આનંદ પામે છે તે સમયે આપના કૃપાપ્રસાદથી મલિન શોહ પણ કામકોધાદિ પરિવાર સાથે સૂઈ જાય છે અર્થાત્ શાંત થઈ જાય છે.

આ જગતમાં કામ, પરીવહ, લોભ ઇત્યાદિ આત્માને નીચે પાડનારાં છે, પરંતુ શુભવાન વ્યક્તિએ તેને વશ ન થવું જોઈએ.

અહો ! ! હું જેમ જેમ મારા મહને છોડી દઈશ તેમ તેમ એ મહનો ભય નહિ રહે. હવેથી હું સુમતિપૂર્વક પ્રભુની નિત્યપૂજા કરીશ.

હે સ્વામી ! આ ક્ષણે મારી બધી કુમતિ ચાલી ગઈ. હૃદયમાં વિપત્તિરૂપી વેલડી નિત્ય વસે છે, તો પણ આપની જ સેવા હૃદયને શાંત કરે છે.

જે નવી નવી કામવેદનાઓનો અનુભવ કરીને ભવભ્રમણ કરે છે તે માણસ જિનને વિનવે છે, જિનની ઉપાસના કરે છે. આપની કૃપા બધાના ચિત્તમાં નિત્ય વસે છે. હે સ્વામી ! હવે મને વચન આપો કે આપ મારા હૃદયમાં પણ વાસ કરશો.

અભવિ જીવ ભવના વૈભવમાં ભમે છે, પરંતુ મને શુવતીઓના રંગતરંગ ગમતા નથી આપની કૃપાથી હું પવિત્ર બનીને રહેવા ઇચ્છું છું. હે સ્વામી ! વારંવાર હું મનમાં એ જ સ્મૃતિ રાખું છું.

આ કાવ્યમાં કવિએ સ્તંભન પાશ્વનાથ પ્રભુનો મહિમા વર્ણવ્યો છે. પ્રલેખાલંકાર સહિત, યમકસાંકળીયુક્ત, વર્ણોત્તપ્રાસાદિ શબ્દાલંકારની પણ મનોહર સંકલના કરી છે.

(૧૩) શ્રી શાંતિનાથ વીનતી

- સોલસમઉ જિજ્ઞાસાઈ સંતીકરુ, સિરિ સંતિ જણુ હિયઈ ધરે;
વિણુ ભાઈ પણુમઉ, ભવિય હરિસભરે. ૧
- કરુણોદય જે સંતિ જિણુ તુહં જોયઈં સુહં-કમલો;
તે સિવસુખ લહંતિ ભવસાયરુ હંતરુ તરિઉ. ૨
- ભમિઉ સયલુ સંસારુ હુંખ લૂખ અઠગઈ સહિય;
સેવિયદેવ અસાર હરિહર, ખંભતિ ઠંભ હુય. ૩
- મોહિય મણુ મિત્તછત્તિ આણુ વિશહિય તુહં તણીય;
તિણિ પદિપત્તિ વિપત્તિ છેયણુ ભેયણુ પસુહ બહુ. ૪
- ગિરિ સિરિ પૂરિ વહંતુ, નાવ તુલાં તું પામિયઈં,
તઉ હુઉ હરિસુ મહંતુ કિરિ ચિંતામણિ કરિ અઠિઉ ૫
- જિમ મરુ મંઠલિ નીરુ તીર મહન્નવિ ટોહિલઉ;
ધરમધુરંધર ધીર તિમ તુહં ઠંસણુ પુન્નવસે. ૬
- આસ કરી તુહંબારિ આવિઉ, સામિઉ સંતિ જિણુ;
ભવસાયરુ મઈં તારિ તે ભાવારિ નિવારી પહુ. ૭
- વણુસિવ સિવપુર રાઉ, વિશ્વસેણુ નિવકુલય તિલય;
સુરનર વંદિય પાય, ધન્નતિ જે તઈં ઓલગઈં. ૮
- નવિ વંછઉ તુહં પાસિ, રાજરમણિ વર લોગ ભર;
નિય પય મૂલિ નિવાસિ, જિમ ભવિ ભવિ સેવા કરુ. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ વિનતી.

વિવરણ

વર્તમાન ચોવીસીના સોળમા તીર્થંકર તે શાંતિનાથ ભગવાન વિશે સ્તુતિ લખતાં કવિ જયશેખરસૂરિં કહે છે કે શાંતિને કરનારા હે શાંતિનાથ ભગવાન !! હૃદયમાં હૃષં ભરેલો એવો હું હૃદયમાં ભાવને ધારણ કરીને આપને પ્રણામ કરું છું.

હે કરુણાસાગર શાંતિનાથ ભગવાન ! આપણું સુખકમળ જેઓ જુઓ છે તેઓ શિવસુખને લહે છે અને દુસ્તર એવા ભવ-સાગરને તરે છે.

હરિ, હર, બ્રહ્મા એ ત્રણ અસારદેવને સેવીને, સકલ સંસારમાં આરે ગતિમાં ભમીને લાગેા દુઃખો મેં સહન કર્યાં છે.

મિથ્યાત્વી જીવો, મોહનીય કર્મથી આક્રાન્ત સુગ્ધ થયેલા મનવાળા અને આપની આજ્ઞાની વિરાધના કરનારાઓ છેદન, લેહન ઇત્યાદિ ઘણી વિપત્તિઓ ભોગવે છે.

ગિરિના શિખર ઉપરથી નીકળી પૂરથી વહેતી નદીમાં પાર ઉતારનાર નૌકાતુલ્ય આપને જો પ્રાપ્ત કરું તો બધું ચિંતામણિરત્ન હાથમાં આવી ન ચડ્યું હોય ! આપનાં દર્શનથી મારા હૈયામાં મહાન હર્ષ થાય છે.

મરુભૂમિમાં જેમ પાણી દુર્લભ હોય, મહાસાગરનો જેમ કિનારો દુર્લભ હોય, તેમ હે ધર્મની ધુરાને ધારણ કરનારા પ્રભુ ! આપનાં દર્શન દુર્લભ અને બહુ પુણ્યથી પ્રાપ્ત થાય એવાં છે.

હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! આશા સાથે હું તમારા દ્વારે આવેલો છું. ભાવરૂપી શત્રુને નિવારીને હે પ્રભુ ! મને ભવસાગરથી પાર કરો.

સુંદર વજ્રવાળા હે શિવપુરના રાજા ! વિશ્વસેન રાજાના કુલના હે તિલક ! જેનાં ચરણકમળો સુરનરથી વંદિત છે એવા હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! આપને જે ઝોળજો છે તે ધન્ય છે.

રાજ્ય, રમણી આદિ શ્રેષ્ઠ ભોગાતિથયને હું આપની પાસેથી ઇચ્છતો નથી. હું તો એટલું ઇચ્છું છું કે આપના ચરણમાં મને વસાવો કે જેથી ભવોભવ હું આપની સેવા કરું.

શાંતિનાથ ભગવાન પરમ કરુણાની મૂર્તિ સમા છે. કવિ એમની પાસે પ્રાર્થે છે કે પોતાને કોઈ ભૌતિક સુખની અભિલાષા નથી, પરંતુ ભવસાગરથી પાર ભીતરવાની એક માત્ર અભિલાષા છે. એ માટે કવિએ ઉપમા, રૂપક, ઉત્પ્રેક્ષા ઇત્યાદિ અલંકારથી સભર

એવી નીચેની સરસ પંક્તિઓ પ્રયોજી છે :

“ગિરિ સિરિ પૂરિ વહંતુ, નાવ તુલાં તૂં પામિયઈ;
તઈ હુઈ હરિમુ મહંતુ કિરિ ચિંતામણિ કરિ ચઢિઈ.”
“જિમ મરુ મંડલિ નીરુ, તીર મહંનવિ દોહિલઈ;
ધરમ ધુરંધર ધીર તિમ તુહ દંસણુ પુન વસે.”

(૧૪) શ્રી વિસવિહરમાન વિનતી

જય જણિય સુદંખ, જય કપ્પહ રુદંખ, ઉવલહ સુદંખ, ભવભય પદુદંખ;
વન્નેમિ સુશસુર વિહિય સેવ, વિહંરંત વીસ અરિહંત દેવ. ૧
સીમંધર જિનવર પય નમામિ, મણુ રહિઈ જુગંધર સામિ નામિ;
સિરિબાહુ સુહ સંસારહાહુ, સિવસત્યવાહુ એક જિમુ બાહુ. ૨
શુભુગણહં ઠાઉ સમરઈ સુભઈ, જિભુરાઈ સયંપહુ સુદભાઈ;
રિસહાણુ આણુ જણિય ચંદે, વંદે અણંતવીરિય જિણંદ. ૩
સૂરપ્પહ કપ્પહ તિમિરસૂર, જિણવરુ વિસાહુ હય પાવપૂર;
વિજ્ઞહર શુહિર વરકાણુ વાણિ, ચંદાયણુ આણુ ચિત્ત ઠાણિ. ૪
પુરપરિહ બાહુ સિરિચંદ બાહુ, બહુશુભ ભયંગ ભુવણેગ નાહુ;
વીસરંધ નંધસિર એક પાલ, નેરિમપ્પહ નિરમલ શુભવિસાલ. ૫
ધ્યાયંતિ ધીર સિરિ વીરસેણુ, મહલદ્દેવુ હય મોહસેણુ;
વંદામિ દેવુ જસિ જગહસાર, અરિહંત અજિયંવીરિય ઉદાર. ૬
કપ્પદુમ ચિંતામણિ સમાણુ, નિરમહિય મોહમહ સુહમહાણુ;
નામીય નરિંદ અમરિંદ સીસ, એ જિણુ નમામિ નિસિ દિસ વીસ.. ૭
આઇલલ ચઠિરજિણુ જંબુદીવિ, તઈ અકૂય ધાઇયસંહિ દીવિ,
તત્તોય અદક પુરંખરવરદિ, સન્વોવિ દેવ મહદિંતુ સિદ્ધિ. ૮
વિહરંતા સંપદ દંતા સંપદ વીસદ જિણુવર મદં શુભીય;
તો કેવલ નાણિય જગગુરુ જાણિય ઉલ્લગ માનઈ મહ તણીય. ૯
ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા વીસવિહરમાન વિનતી.

વિવરણ

આ કાવ્યમાં સીમંધર, જુગમંધર વગેરે વીસ વિહરમાન તીર્થ કરની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. કવિ કહે છે કે ઉપાર્જન કરેલું છે શાશ્વત સુખને જેમણે એવા આપ વિહરમાન જિનેશ્વરો જય પામો ! મોક્ષને મેળવ્યું છે એવા આપ જય પામો !

ભવરૂપી ભયને પારખ્યો છે એવા તથા સુરાસુરથી સેવા કરાયેલા એવા વીસ વિહરમાન અરિહંત દેવનું હું વર્ણન કરું છું.

શ્રી સીમંધર જિનવરનાં ચરણોને હું નમું છું. માનથી રહિત એવા જુગમંધર સ્વામીને નમું છું, સંસાર-ઠાવાનલથી યુક્ત એવા શ્રી બાહુજિન તથા મોક્ષમાર્ગના એક સાથેવાહ શ્રી સુબાહુ જિનના ચરણકમળોને નમસ્કાર કરું છું.

શુણોના સમૂહના સ્થાન સમાન શ્રી સુભત જિનને હું સ્મરું છું. શુદ્ધ ભાવવાળા સ્વયંપ્રભ જિનરાજને તથા જેમનું સુખ ચંદ્ર સમાન છે એવા ઋષભાનનને તથા અનંતવીર્ય જિનને હું વંદન કરું છું.

અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને કાપનારા સૂરપ્રભ પ્રભુને, પાપસમૂહ જેનો નષ્ટ થઈ ગયો છે એવા વિશાલ જિનવરને, ઐઠ જ્ઞાનયુક્ત ગંભીર વાણીવાળા શ્રી વજ્રધર સ્વામીને અને ચંદ્રાનન જિનનું હું ચિત્તમાં ધ્યાન ધરું છું.

નગરદ્વારની અર્જલા જેવા વિશાળ છે બાહુ જેના એવા શ્રી ચંદ્રબાહુ સ્વામીને, બહુ શુણોથી યુક્ત શ્રી ભુજંગ સ્વામીને, એક પળ પછુ જે વિસરાતા નથી એવા ઇશ્વરજિનને અને વિશાળ નિર્મલ શુણથી યુક્ત શ્રી નેમિપ્રભુને હું વંદન કરું છું.

ધીર એવા શ્રી વીરસેન પ્રભુનું હું ધ્યાન કરું છું. મોહરૂપી સેનાને હણનારા મહાભદ્ર સ્વામીને, જખતના સારરૂપ દેવજસા સ્વામીને અને ઉઠાર એવા શ્રી અનિતવીર્ય અરિહંતને હું વંદન કરું છું.

કલ્પવૃક્ષ અને ચિંતામણિરત્ન સમાન, નિર્મોહિત, મોહ-મહર્ષી સુભટને હણનારા, દેવો અને દેવેન્દ્રો જેમના ચરણમાં મસ્તક ઝુકાવે છે એવા એ વીસ તીર્થ'કરોને રાતદિવસ હું નમન કરું છું.

આ વીસ જિનેશ્વરમાંથી પ્રથમનાં ચાર જિનેશ્વરો જ'બૂદ્ધીપમાં છે. ત્યારપછીનાં આઠ જિનેશ્વરો દ્વાતકીખંડમાં છે અને પછીનાં આઠ જિનેશ્વરો પુષ્કરવર ક્ષીપમાં એ વીસ અરિહંત દેવો મને સિદ્ધિ-ગતિને આપો.

વર્તમાનમાં વિચરતા એવા આ વીસ જિનેશ્વરોની મેં સ્તુતિ કરી છે કેવલજ્ઞાની એવા તેઓ આપણા જગદ્ગુરુ છે એ વાતનો ખહું આનંદ માનો !

કવિ જયશેખરસૂરિએ નવ કડીની આ લઘુ કાવ્યકૃતિમાં વીસ વિહરમાન જિનેશ્વરોની સ્તુતિ કરી છે. તે પ્રત્યેકના નામોદ્દેશ સાથે અને તેઓના એકાદ વિશિષ્ટ મોટા ગુણલક્ષણ સાથે કૃતિની રચના કરી હોવાથી પ્રત્યેક વિહરમાન જિનેશ્વર માટે કાવ્યનું 'અડધું' ચરણ લખાય તે સ્વાભાવિક છે એટલે આ કાવ્યકૃતિ વીસ જિનેશ્વરના નામસ્મરણરૂપે ખહું ઉપયોગી છે.

(૧૫) શ્રી આદિનાથ વિનતી

સિરિ રિસહેસરુ નાભિરાય મરુદેવી સંભવુ;
ધનુસય પંચ પમાણુ, વસહિ સોહિહિ અપુણુભવુ. ૧
જિણુ વિજયા જિયસડું પુતુ સિરિ અનિય અંગજિહિ;
ચહિસય સદ્ધ ધણુચ વન્નુ ધોરિય કરિ વંજિહિ. ૨
અંકિહિ આસિ જિયારિ નિવસેણા સુહિ ગયમાણુ;
સંભવ ભવભય હરણુ ચહિસય ધણુ પરિમાણુ. ૩
વાનર હુહિ સંવર નરિંદ સિદ્ધત્યા નંદણુ;
સદ્ધતિસય ધણુમાણુ નાણિ નિમ્મણુ અભિનંદણુ. ૪

તિસય ધણસિય દેહુ મેહમંગલ મણુ રંજણુ;
 હું વિકલિઉ સિરિ સુમધ સામિ નિતૂ સ્તુતિ રંજણુ. ૫
 પઉમપ્પહુ ધર ધરણિ ધવદેવિ સુસીમા પુત્તુ;
 કમલં કિઉ કમલા નિઠઉ સદ્દેહસય ધણુમાણુ. ૬
 વહરહુ પુહધં પધંરૂક પુત્તું લંછણિ વંસતિયઉ;
 સો સુપાસુ સિવવાસુ હસય ધણુ તણુ સિવ સતિયઉ. ૭
 ધનુસય સદ્ સરીરુ મહસેણુ મહીપહુ;
 લક્ષ્મણુ રાણી જણિઉ અંદિ જણિઉ અદ્ધપહુ. ૮
 સયધણુ તણુ સુગીવ નિવ રામાકુલિ આઠલંકુ.
 સુવિહિય જણુ આણુ'ઠણુઉ સિરિ સુવિહી મયરંકુ. ૯
 ઠઠરહં નંદાદેવિ વચ્છસિરિ વચ્છ સમન્નિઉ;
 સિરિ સીયલુ નઉધં ધણુ નરસુરવર વણિણુ. ૧૦
 અસિધં ધણુતણુ વિહુ રાયવિણુ અંગખલવુ;
 ગદ્દકેઉ સેયંસ દેઉ નિરુવહિ જગખંધવુ. ૧૧
 જયાદેવી વસૂપૂજ્ય નિવ સુઉ સતરિ ધણુ ઠીહુ;
 મહિહંકિઉ જિણુ નમઉ વાસુપૂજ્ય નિસિ ઠીહુ. ૧૨
 સદિઠધણુહુ કયવમ્મરાય સામાસુત સૂવહુ;
 સૂયરા લંછિઉ કેવલિઉતિ કલિઉ સિરિવિમહુ. ૧૩
 જિણેસરુ સિંહાસણુ સુજસા સુપુત્તુ પણ્ણાસ ધણુસિઉ;
 સેણુવલિક્કિખઉ જિણુ અણુ'ત શુણુપતિ વિભૂસિઉ. ૧૪
 વળ્લંકિઉ પણુયાલ ધણુતણુ ઉન્નૂલિય કમ્મુ;
 તિજયલાણુ સિરિ લાણુ નિવ સુવ્વય સંલવધમ્મુ. ૧૫
 ધણુ ઉચ્ચઉ ચ્યાલીસ, વીસસેણુહં કુલ મંહણુ;
 અર્ધરાસુઉ સિરિ અંતિ, હરિણુ લંછઉ હુહં ખંડણુ. ૧૬
 કુંથુનાહુ પણુતીસ ધણુહં છગેણુ પયાસિઉ;
 સૂરરાય સિરિદેવી જાઉ, લવવાસિ ન વાસિઉ. ૧૭

અરુ જિજ્ઞાસીસ ધણુસિયઉ દેવિ સુહંસણુ જાઉં;
 નંદાવત્તંકિય ચલણે। સિવપુરિ પામિય ઠાઉ. ૧૮

કુરુભાંકિઉ કિયકમ્મ અંતુ, પ્રભાવઇ કુંભિ અવસિઉ શુણાયરુ;
 પંચવીસ ધણુ માણુ મદિલલહીઉ ભવસાયરુ. ૧૯

ધણુવીસઇ પરિમિઉ સુમિત્ત નિવ પઉમા મણુહરુ,
 કુરુમંકિઉ કિયકમ્મ અંતુ, સુણિસુવવય જિજ્ઞાસરુ. ૨૦

નમિ નીલુપ્પલિ કલિઉ ધણુ પનરસહી હર દેહુ;
 વિજયરાજ વિપ્રા તણુઉ નર પાયવ નવ મેહુ. ૨૧

સંખલિંશુ દસધણુહ તુંગ નેમિ જિજ્ઞાસુ ગુંગવુ;
 સમિ હમિ સામ સસુદ્રવિજય સિવદેવિ સસુખલવુ. ૨૨

નવકર પરિમિઉ આસસેણુ વામાસુઉ નિમ્મસુ;
 સમહિસુ અહિ અહિનાણુ, પાસ જિજ્ઞાસુ જણુ કથાદસુ. ૨૩

સત્તકરુ મિઉ વીર જિજ્ઞાસિંહ સહિઉ સરિદેઉ;
 સિદ્ધત્થહ તસલાઇ સુઉ સયલ સંધ સુહુ હેઉ. ૨૪

યે ચઉવીસઇ જિદ્ધાવરિંહુ અદ્ધાવય સંધિય;
 ભરહેસરિ કારિય સમજ, સયમેવ પઇદિઠય;
 સિવપુરિ પત્તા સામિસાલ ભવ પંજર મોઢિય;
 જોઇ વિન્નત્તા મણુહરંગિ કર દુન્નિવિ જોઢિય. ૨૫

માગઉ રાણિમ રમણિ નવિ અલજઉ ઓહુ જિ દેવ;
 પરમેસર પામઉ કિમઉ ભવિ ભવિ તુમ્હ પય સેવ. ૨૬

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી નાભિરાજ અને મરુદેવી માતાના પુત્ર, પાંચસો ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, અપુનર્લવ્યુક્ત, વૃષભ લાંછનથી શોભિત ઓવા શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ છે.

જિતશત્રુ રાજા અને વિજયા રાણીના પુત્ર, અંગદેશના રાજા, ચારસો પચાસ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, ગૌરવણુવાળા અને હાથી લાંછનની પ્રગટિત શ્રી અજિતનાથ પ્રભુ છે.

જિતારી રાજા અને સેનાદેવીના પુત્ર, આલ્યો ગયો છે માન જેમનો, ઘોડો જેમનું લાંછન છે, ચારસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, લવ-રૂપી લયને હરણુ કરેલ છે જેમણે, એવા શ્રી સંલવનાથ પ્રભુ છે.

સંવર રાજા અને સિદ્ધત્યા દેવીના નંદન, વાનરલાંછનવાળા ૩૫૦ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, જ્ઞાનમાં નિર્મલ એવા અભિનંદનપ્રભુ છે.

મેઘરથ રાજા અને મંગલા રાણીના મનને આનંદ પમાડનારા, કૌંચ પક્ષીથી યુક્ત, ત્રણસો ધનુષ્ય હેહ પ્રમાણુવાળા, શ્રી સુમતિનાથ સ્વામીની સ્તુતિ નિત્ય આનંદ આનંદ આપનારી છે.

ધર રાજા અને સુસીમા રાણીના પુત્ર, કમલ લાંછનવાળા, રાતા વણુવાળા, અઢીસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા શ્રી પદ્મપ્રભ ભગવાન લક્ષ્મીનાં સ્થાનરૂપ છે.

સુપ્રતિષ્ઠિત રાજા અને પૃથ્વી માતાના પુત્ર સ્વસ્તિકના લાંછનવાળા, બસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, મોક્ષમાં વસનારા, એવા મોક્ષ પંથના સાર્થવાહ શ્રી સુપાર્થનાથ પ્રભુ છે.

મહાસેન રાજા અને લક્ષ્મણા રાણીના પુત્ર હોહસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, ચંદ્રથી જે ઓળખાય છે (ચંદ્રના લાંબનવાળા) એવા શ્રી ચંદ્રપ્રભુ છે.

સુગ્રીવ રાજા અને રામા રાણીના કુળમાં વિશુદ્ધ (રત્ન), એકસો ધનુષ્યના પ્રમાણુવાળા, મગરમચ્છ લાંછનવાળા, સુવિહિત લોકોને આનંદ આપનારા શ્રી સુવિધિનાથ પ્રભુ છે.

દહરથ રાજા અને નંદાદેવીના પુત્ર, શ્રી વત્સના લાંછનવાળા નેવું ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, નરેન્દ્રો અને દેવેન્દ્રોથી વર્ણિત શ્રી શીતલનાથ પ્રભુ છે.

વિષ્ણુ રાજા અને વિષ્ણુમાતાના પુત્ર, ગે'ડાના લાંછનવાળા, એ'સી ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, વિશુદ્ધ, જગતના બાંધવ શ્રી શ્રેયાંસનાથ ભગવાન છે.

વસુપૂજ્ય રાજા અને જયાદેવીના પુત્ર, સિત્તેર ધનુષ્યના દેહ પ્રમાણવાળા, પાડાના વાંછનથી અંકિત, એવા શ્રી વાસુપૂજ્ય જિનને હું અહોનિશ નમું છું.

કૃતવર્મા રાજા અને શ્યામા રાણીના પુત્ર, સાઠ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, વરાહના લાંછનવાળા, કેવલ રિદ્ધિથી સુકૃત શ્રી વિમલનાથ પ્રભુ છે.

સિંહાસન રાજા અને સુચશા રાણીના પુત્ર, પચાસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, સિંચાણા(બાજપક્ષી)ના લાંછનવાળા, એવા શ્રેષ્ઠ ગુણોથી વિભૂષિત શ્રી અનંતનાથ પ્રભુ છે.

ભાણુ રાજા અને સુવતા રાણીના પુત્ર, વજ્રના લાંછનવાળા, પિસ્તાલીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, કર્મને જેમણે ઉખેડી નાખ્યાં છે એવા, ત્રણ જગતના સૂર્ય સમાન શ્રી ધર્મનાથ પ્રભુ છે.

વિશ્વસેન રાજાના કુલમંડન, અચિરા રાણીના પુત્ર, આલીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, હરણના લાંછનવાળા, દુઃખતું ખંડન કરનારા એવા શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ છે.

સૂરરાજા અને સિરિદેવીના પુત્ર, બોકડાના લાંછનથી પ્રકાશિત, પાંત્રીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, ભવવાસમાં વાસ નથી કર્યો જેમણે એવા કુંથુનાથ પ્રભુ છે.

સુહર્શન રાજા અને દેવી રાણીના પુત્ર, ત્રીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, જેમના ચરણમાં નંદાવર્ત અંકિત છે એવા, શિવપુરના સ્થાનને મેળવનારા શ્રી અરનાથ પ્રભુ છે.

કુંભના લાંછનથી અંકિત, કર્મનો અંત કરનારા, કુંભરાજા અને પ્રભાવતી માતાના પુત્ર, પચીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, ભવસાગરને

ઝોળ'ગનારા, શુણોના ખાણુ ઝોવા શ્રી મલ્લિકનાથપ્રભુ છે.

સુમિત્ર રાજા અને પદ્મારાણીના મનોહર પુત્ર, કુર્મના લાંછનવાળા, કર્મોનો અંત કરનારા, વીસ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા શ્રી મુનિ-સુન્નત પ્રભુ છે.

વિજય રાજા અને વિપ્રા રાણીના પુત્ર, પંદર ધનુષ્ય પ્રમાણુ હેહવાળા, નીલકમળના લાંછનવાળા, નરરૂપી વૃક્ષને માટે નવા મેઘ સમાન શ્રી નમિનાથ પ્રભુ છે.

શાન્ત, ક્ષાન્ત અને સાંતવનાશુકત, સમુદ્રવિજય અને શિવા-દેવીના પુત્ર, શંખના લાંછનવાળા, હસ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, જિનોમાં શ્રેષ્ઠ ઝોવા નેમિનાથ ભગવાન છે.

અશ્વસેન રાજા અને વામા રાણીના પુત્ર, નવ હાથ પ્રમાણુ હેહવાળા, અવધિજ્ઞાનથી સર્પને બચાવનારા, સર્પના લાંછનવાળા શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ છે.

સિદ્ધાર્થ રાજા અને ત્રિશલા રાણીના પુત્ર, સિંહના લાંછનવાળા, સાત હાથ હેહવાળા, સકલ સંધને સુખ આપનારા શ્રી વીરપ્રભુ છે.

આ ચોવીસ જિનેશ્વરોની તેઓના હેહના માપના પ્રમાણુવાળી પ્રતિમાઓ ભરતેશ્વર રાજાએ અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર પ્રતિષ્ઠિત કરાવી છે.

હે શાલવૃક્ષ સમાન પૂજ્ય ! આપે ભવરૂપી પિંજરાને તોડીને શિવપુરમાં વાસ કર્યો છે. મનમાં આનંદ હાવીને જે હાથ જોડીને એ બધાની વિનવી મારા વડે કરાઈ છે.

હે પ્રભુ ! હું રાજ કે રમણીઓને મંગતો નથી, પરંતુ હે પરમેશ્વર ! ભવોભવ સુધી આપનાં ચરણોની સેવાને પ્રાપ્ત કરું એટલું મને આપજો.

આ કાવ્યરચના અત્યંત સરળ અને ભાવવાહી છે. કવિએ

આ વિનતીમાં પ્રત્યેક કડીમાં એક એક તીર્થંકરને વંદન કરવા સાથે તેમનાં માતાપિતા, લાંછન, દેહપ્રમાણ, ઇત્યાદિની માહિતી પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત, લયબદ્ધ, સરસ પદ્યવલિમાં ગૂંથી લીધી છે. આમ આ કાવ્યકૃતિ માહિતીસભર છે, પરંતુ સાથે સાથે કવિની શબ્દવિન્યાસની શક્તિ જોતાં તે એટલી જ લાલિત્યસભર અને મધુર બની છે.

આ વિનતીનું નામ ત્રણ ગુહી ગુહી હસ્તપ્રતોમાં જુદું જુદું મળે છે : (૧) શ્રી આદિનાથ વિનતી, (૨) શ્રી અષ્ટાપદ સ્તુતિ અને (૩) શ્રી ચોવીશ જિન વિનતી. આ ત્રણમાં શ્રી અષ્ટાપદ સ્તુતિ વિશેષ સાર્થક લાગે છે, કારણ કે તેમાં અષ્ટાપદ તીર્થંનો અને તેની રચના કરાવનાર ભરતેશ્વર ચક્રવર્તીનો ઉલ્લેખ છે. અષ્ટાપદ તીર્થં ઉપર ચોવીસે તીર્થંકરોની પ્રતિમા હોવાથી ચોવીસ જિન વિનતી તરીકે આ કૃતિને ઓળખાવવામાં આવે તે પણ ચોગ્ય જ છે. આ સ્તુતિમાં પ્રથમ કડી શ્રી આદિનાથ ભગવાનની સ્તુતિથી શરૂ થાય છે માટે એને ‘શ્રી આદિનાથ વિનતી’ તરીકે કોઈ લલિયાએ ઓળખાવી હોવાનો સંભવ છે.

(૧૬) શ્રી પંચ તીર્થંકર સ્તુતિ

તું એક કદપદ્મ આદિનાથ, તઈ એકલઈ લોક સવે સનાથ,
સદા સદાચાર વિવેકસાર, તૂ પાય પૂજઈ સુકૃતાવતાર. ૧.
જે માન માયા મહ માચઈ, તે દેવ સેવઈ ચિત્તિ સાચઈ;
જનઈ જગન્નાથ યુગાદિદેવ, સંસારિ સારી તુજ એક સેવ. ૨
જે ભવ્યજીવા ભવભીડ ભાગા, શ્રી દેવ પદ્મપ્રભ નામિ ભાગા,
વિચ્છેદિ તે છેદિય મોહપાસ, લહઈ સદા સિદ્ધિપુરી નિવાસ. ૩.
જે દેવ પદ્મપ્રભ તૂં ન કીકઈ, તાં એઉ હૂતક ભવથાસુ મીઠઈ;
જઈદેવ તૂ શાસનિ ચિત્તુ જગઈ, તઉ જીવડુ નિવૃત્તિ સૌખ્ય માગઈ. ૪.

વાસુપૂજ્ય વસુધા તુમહારકષ્ઠ, વિશ્વપૂજ્ય શુભરૂપ હારકષ્ઠ;
 જે મહાકવિ અહો અલંકરિયા, સિદ્ધિ સુદંરિય વેગિ તે વરિયા. ૫
 તૂં ચઠાવયં જિ કૂલ પાંચુડી, તીહ પાપ ઝટકષ્ઠ પડિયાંચુડી;
 જે વિચારઈ ચરિતુ તાહરઉ, ધન્ય માહિ ધુરિ તે ઉદાહરઉ. ૬
 વિષય કસાયતઈ મન માહિલી, શમ સુધારસિ ધોઈ માહિલી,
 ઈભુઈ પ્રભુ શાન્તિ જુહારિયઈ, વિકલ્પ માણસુ જમ્મુ ન હારિયઈ. ૭
 સહસ અઉસઠિ નારી નિરાકરી, ત્રત વિષય મનસા પ્રભુ તઈ ધરી,
 નગર લક્ષ સમક્ષ સવે ત્યજી, શિવપુરી પરમેશ્વર નઈ ભજી. ૮
 પાશ્વનાથ તુ જે પાદ પૂજઈ, તીહનઈ સુકલ સંપદ પૂગઈ;
 તઈ જિ ભેટઈ અનાહત રગિઈ, તે ન વાહિયઈ મોહ તરગિઈ. ૯
 વ્યાધિ વાહિન વિષ વૈરિ નિવારઈ, ચોર ચારહટ માંડ વિહારઈ;
 શોક સંકટ ભલિ પરિ ભાંજઈ, તૂ પ્રભાવુ ભુવન ત્રિય ગાજઈ. ૧૦
 એ પાંચ તીર્થંકર હાથ જોડી, મધ વીનવ્યા મચ્છર માન મોડી;
 નહીં સ્મૃહા રાજિ ન લોગિ ભાઉ, સ્વ સેવતાં નિં કરિવુ પસાઉ. ૧૧
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા પંચ તીર્થંકર સ્તુતિ.

વિવરણ

આ કાવ્યમાં ઋષભદેવ, પદ્મપ્રભુ, વાસુપૂજ્ય સ્વામી, શાંતિનાથ અને પાશ્વનાથ પ્રભુ એ પાંચ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે.

કવિ કહે છે કે હે આદિનાથ પ્રભુ ! આપ જ એક કલ્પવૃક્ષ સમાન છો. આપનાથી લોકો સર્વે સનાથ બને છે. હે સુકૃતાવતાર ! આપનાં ચરણોની અમે સદાચાર અને વિવેકયુક્ત હંમેશાં પૂજા કરીએ છીએ.

જે દેવ માન, માયા અને મહથી સુકૃત છે તે દેવની સાચા ચિત્તની હું સેવા કરું છું. હે જગતનાથ સુગાદિદેવ ! હું આ સંસારમાં એક તમારી સેવાને જ શ્રેષ્ઠ માનું છું.

હે ભવ્યજીવો ! ભવરૂપી ભીડને ભાંગવી હોય તો શ્રી પદ્મપ્રભુને નમસ્કાર કરો કે જેમણે મોહરૂપી પાશને છેદીને શિવપુરીમાં હંમેશાને માટે નિવાસ કર્યો છે.

હે પદ્મપ્રભુજીન ! જ્યાં સુધી આપનાં દર્શન થતાં નથી ત્યાં સુધી આ ભવ મીઠો લાગે છે. હે દેવાધિદેવ ! જે જીવોનું ચિત્તમાં આપનું શાસન વસે છે તે જીવોની પાસે સુકૃતસુખ આવે છે.

હે વાસુદેવજી સ્વામી ! આ પૃથ્વી આપની છે. હે વિશ્વપૂજ્ય ! આપ શુભરૂપી હાર સમાન છો. જે મહાકવિ આપને સુંદર (ધર્મરૂપી) અલંકારોથી અલંકૃત કરે છે તે સિદ્ધિવધૂને જલદી વરે છે.

જે આપને કૂલો ચડાવે છે તેઓ પાપના પહિયાને ઝાંટકી નાંખે છે. જે આપના ચારિત્રને વણુવે છે તેઓ ધન્ય જનોમાં અગ્રગણ્ય સ્થાન મેળવે છે.

મનમાં રહેલા વિષયકષાયોને શાંત સુધારસથી ઘોઈ નાંખ્યા છે જેમણે એવા પ્રભુ શ્રી શાંતિનાથને નમસ્કાર કરીએ જેથી મનુષ્ય-જન્મને નિષ્ફળ બનાવી હારી ન જઈએ.

ચોસઠ હજાર રમણીઓનો ત્યાગ કરીને આપે યતોનો મનથી સ્વીકાર કર્યો. હા ખો નગરજનો સમક્ષ સર્વનો ત્યાગ કરીને હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! આપે શિવપુરમાં વાસ કર્યો છે.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપનાં ચરણોની જે પૂજા કરે છે તેને સર્વ સંપત્તિ પ્રાપ્ત થાય છે આપને જે નિર્મળ આનંદથી ભેટે છે તે મોહના તરંગોમાં તણાઈ જતા નથી.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપનો પ્રભાવ ત્રિભુવનમાં ગાળે છે તેથી વ્યાધિ, બંધ, વિષ, વૈરનું નિવારણ થાય છે. ચોર-ચરહનું વિદારણ થાય છે. શોક અને સ કટનો સારી રીતે નાશ થાય છે.

માત્સર્ય અને માનને મોડીને, અને કર બોડીને આ પાંચ

તીર્થ'કરોની મેં વિનતી કરી છે. મને ભોગપભોગોમાં રસ નથી અને રાજ્યની સ્પૃહા નથી માટે આપ પોતાના આ સેવક ઉપર કૃપા કરો.

સામાન્ય રીતે પાંચ મુખ્ય 'તીર્થ'કરોમાં ઋષભદેવ, શાંતિનાથ, નેમિનાથ, પાર્થનાથ અને મહાવીર સ્વામીની ગણના થાય છે. 'કલ્યાણકંઠમ' સ્તોત્રમાં પણ આ પાંચ તીર્થ'કરોનો ઉલ્લેખ છે. કવિ જયશેખરસૂરિએ એ પાંચને બદલે ઋષભદેવ, પદ્મપ્રભુ, વાસુપૂજ્ય, શાંતિનાથ અને પાર્શ્વનાથ એ પાંચ તીર્થ'કરોની સ્તુતિ કરી છે. આ પાંચની પસંદગી કરવામાં કોઈ વિશેષ કારણ જણાતું નથી. પરંતુ સંભવ છે કે કોઈ તીર્થ'માં આ પાંચ તીર્થ'કરોની પ્રતિમા હોય અને તે સમયે તેમણે એ પાંચની સ્તુતિની રચના કરી હોય.

(૧૭) શ્રી મલ્લિનાથ વિનતી

મલ્લિનાથ મનિ દેહ સંચિયઈ, મલ્લિકા કુસુમ લેહ અંચિયઈ;
કામના સકલ તીણિ પામિયઈ, કામના સર વિચ્છેદિઈ નામિયઈ. ૧

દૃષ્ટિ દીવિય તમિશ્ર વારતી, સિદ્ધિ બુદ્ધિ બહુ દેઈ વારતી;
કલ્પવલ્લિ લય લીડે નીગમઈ, મારિ નામિ તિમ મલ્લિસૂંગમઈ. ૨

દેવતઈ બહુ અનન્તુ આહરી, સ્ત્રી તણી અબલતા નિશકરી;
'સિદ્ધિ સોધિ ચિરવાસ માંડતઈ', હણિઓ અધિર ભાવુ માંડતઈ. ૩

વધરિ મોટઈ ન નારિ મારિયઈ, એય વાત મનિ તઈ વિચારિયઈ;
દૃષ્ટિ મોહદલ્લુ રોસિ આવતઈ', તઈ હૂઈ રમણિ રૂપ હેવ તૂં. ૪

પંક સંકટિ નિતં નિતં બિની પડી કાઢતાં નર ન લાહૂ વાપડી;
મોહ પંકિયણ રાઉ તે કલિયા, તાહરા પગ પસાઈ નીકલિયા. ૫

કુંભ નારીય વહઈ સિરિ લીધઈ, તઈ સુકુંભ પગ હેકલિ કીધઈ;
એતલઈ અવરનારિ સરિખઈ', તૂં ચરિતુ મનમાહિ ન લેખઈ. ૬

નારિપંથિ પગબંધન પૂરઈ, સ તરું કરઈ ધ્યાન અધૂરઈ;
તીણિ રૂપિ ઋષિમંડલિ ધ્યાઈ', તઈ ગયા સિવપુરી સવિ ધાઈ. ૭

તઈં સ્રી તણી સ્રાતિ પવિત્ર કીધી, તઈં ભાવિયા રહઈં સિવ સિદ્ધિ કીધી;
હું ભક્તિ ભોલઈં મતિ તઈં બુહારઈં મૂં દેવ દેવે કૂલ સર્વ સારઈં. ૮

ઈતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી મદ્વિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી મદ્વિનાથ પ્રભુ યોગણીસમા તીર્થંકર છે. એમની સ્તુતિ કરતાં કવિ લખે છે કે જેમણે કામદેવનાં બાણોને તોડી નાંખ્યાં છે અને મોક્ષરૂપી એકમાત્ર કામનાને પ્રાપ્ત કરી છે એવા શ્રી મદ્વિનાથ પ્રભુને મનમાં ભાવથી ધારણ કરીને, મદ્વિકા પુષ્પોથી અમે પૂજા કરીએ છીએ.

દૃષ્ટિથી અધકારને નિવારતી, સિદ્ધિ, બુદ્ધિ, બળ અને રતિ-
(સુખ)ને આપનારી કલ્પવેલીરૂપ એવા શ્રી મદ્વિનાથ પ્રભુનાં દર્શનથી ભયથી ભીડ ચાલી જાય છે અને એમના નામસ્મરણથી મારિ રોગ પણ ચાલ્યો જાય છે.

હે મદ્વિકપ્રભુ ! દેવતાઓના અનંત બળને આહરીને, સ્રી સંગ્રામી અબળાતું બિરુદ ફર કરીને, અને ઉત્પન્ન થયેલા અસ્થિર ભાવોને હણીને સિદ્ધિરૂપી મહેલમાં સ્થિર વાસને આપે મેળવ્યો છે.

હે દેવ ! મોટા વૈરીઓ પણ સ્રીઓને મારતા નથી. આ વાત આપે મનમાં વિચારી લઈને મોહના સુલટોને રોષથી આવતા એઈને આપે રમણીતું રૂપ કરી લીધું હતું.

સતત તારુણ્યમાં રહેનારી એવી તે મદ્વિકપ્રમારી જ્યારે પંક-
રૂપી સંકટમાં પડી હતી ત્યારે તે બિચારીને મનુષ્યો ત્યાંથી ન કાઢી શક્યા. તે રાજાઓ પણ મોહરૂપી પંકમાં પડ્યા પણ છેવટે તેઓ પણ આપનાં ચરણોની કૃપાથી નીકળી શક્યા.

નારીઓ મસ્તક ઉપર કુંભને ધારણ કરે છે પરંતુ સુંદર કુંભને તમે પગની નીચે અંગલણ્ણ તરીકે ધારણ કરો છો. (મદ્વિ-
નાથ પ્રભુનું લાંછન કુંભ છે.) એટલું જ બીજી નારીઓ સાથે આપનું

સરખાપણું છે. પરંતુ આપના ચારિત્રની તોલે તો તેઓ કાઈ આવી શકે તેમ નથી.

મોક્ષમાર્ગમાં નારી પગબંધનરૂપ બને છે અને સંતો પણ નારીના આકર્ષણથી પોતાનું ધ્યાન અધૂરું છોડી દે છે. આપના રૂપનું છ રાજ્યો (ઋષિમંડલો) ધ્યાન કરવા લાગ્યા. આપ શિવપુરમાં ગયા ત્યારે બધા આપની પાછળ શિવપુરી તરફ ઢોલવા લાગ્યા.

હે મલ્લિનાથ પ્રભુ ! આપે સ્ત્રીની જ્ઞાતિને પવિત્ર અને કૃતાર્થ કરી. આપની ભાવના ભાવતાં ભવ્યજીવોએ શિવરિદ્ધિને મેળવી છે. અદ્ય બુદ્ધિવાન એવો હું આપને નમસ્કાર કરું છું. હે દેવ ! આપ મને સર્વસારરૂપ રૂંધ એવી મોક્ષગતિ આપજો.

જૈન ઋવેતાગ્નર માન્યતા પ્રમાણે યોગણીસમા તીર્થંકર શ્રી મલ્લિનાથ ભગવાન સ્ત્રી હતા. (કિંગબરો માને છે કે મલ્લિનાથ પુરુષ હતા.) સ્ત્રી તરીકે માયાદિ કથાયોને જીતી કર્મક્ષય કરી તીર્થંકરપણું પામવું લગભગ અશક્ય છે. મલ્લિકુંવરીએ એ સિદ્ધ કરી બતાવ્યું. એ ઘટના પણ આશ્ચર્યકારક (અચ્છેરા) જેવી ગણાય છે. આ કાવ્યમાં કવિએ મલ્લિનાથ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં સરસ મૌલિક કદવના કરી છે કે મોહના સુલટોને આવતા જોઈને આપે સ્ત્રીનું રૂપ ધારણ કરી લીધું કે જેથી સ્ત્રીને હણવાનું પાપ તેઓ ન કરે. કવિ બીજી સરસ કદવના કરતાં કહે છે કે અન્ય સ્ત્રીઓ તો માથે કુંભ ધારણ કરે છે જ્યારે આપે તો પગમાં કુંભ ધારણ કર્યો હતો. (અર્થાત્ પગમાં કુંભનું લક્ષણ-લાંછન હતું.) વળી કવિએ મલ્લિનાથને બિરહાવતાં કહ્યું છે કે આપે તો સ્ત્રીઓની સમગ્ર જ્ઞાતિને પવિત્ર અને કૃતાર્થ કરી છે. આ રીતે આપે મોક્ષમાર્ગ ઉપર સ્ત્રીને પણ સમાન અધિકાર અપાવ્યો છે.

મૌલિક કદવનાઓથી સભર અને મલ્લિનાથનો મહિમા ગાતી આ કૃતિ મલ્લિનાથ વિશેના પદસાહિત્યમાં વિશિષ્ટ સ્થાન ધરાવે છે.

(૧૮) શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી વિનતી

નગર જાંબુ તાં જગિ જાણીયછં, લલપણ્ણ જૂ પીઠિ વખાણીયછં;
 પ્રભુ તિહાં મુનિ સુવ્રત લેટિછં, દુરિત બંધન વેગિ વિછૂટીયછં. ૧
 પ્રકટ સામિય તૂ શુભ જેતલા, જલનિધિં જલબિંદુ ન તેટલા;
 તિલ તણ્ણ તુભિમૂં મતિ છં મવી, કિમ સકઈં શુભ તૂં સવી વણ્ણવી. ૨
 કમલ લોચન તૂં મુખ ચન્દ્રમા, અમૃત વાણિય ચંદનની સમા.
 હથન પંકિત ઠાડિમની કલી, તુજ કન્હઈં તુ તાપ ગયા ટલી. ૩
 કુમતિની પુરિ વાત સુહામણી, પુણ સવે પરિણામિહ સામણી;
 કહિઉં ધસુ જિકેા તઈં કેવલી, વિઘટતઉં નવિ હીસઈં તે વલી. ૪
 લવસસુદ્ર ચલ્ જિમતઈં ગણિઉં, સમરિ મોહ મહાલડુ તઈં હણિઉં;
 વિમલ કેવલ સંપદ તઈં કલી, ઇતરુ કાઇ સકઈં કિમ તૂં મિલી. ૫
 તુરગ કાજિ મહાપશુ આગમી, રચણિ ચોજન સાઠિ અતિકમી;
 નગરિ તૂં કારુઅતિ સમોસરિઉં, જુગતિ યોલિ યાશુ નિરાકરિઉં. ૬
 તઈં જિ કીધીય વાજિ વિષય જિસી, મુગ લણી કરુણા કરિમૂં તિસી;
 અરહ અનેરુ કોઈં નથી ધણી, હઈંન તૂ પઠવી હિવ આપણી. ૭
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી વિનતી.

વિવરણ

મુનિ સુવ્રતસ્વામીને સંબોધીને લખાયેલી આ વિનતીમાં કવિ જયશેખરસૂરિ કહે છે કે જગવિખ્યાત જાંબુ નામના નગરની સુંદરતા પૃથ્વીપીઠ ઉપર વખણાય છે. ત્યાં મુનિ સુવ્રતપ્રભુને લેટીને હુકર એવાં બંધનોથી જલ્લીથી છૂટી જઈએ.

હે નાથ ! સસુદ્રનાં જલબિંદુઓથી પણ અધિક આપનામાં પ્રગટ શુભો રહેલા છે. તલ જેવી તુચ્છ (અદ્ય) અમારી મતિ છે, જેથી આપના સકલ શુભોને હું કેવી રીતે વણ્ણવી શકું ?

હે પ્રભુ ! આપનાં નેત્રો કમલ સમાન છે અને મુખ ચંદ્રમા સમાન છે. આપની વાણી ચંદન સમાન શીતલ અને અમૃતમય છે. આપની દાંતની પંક્તિઓ જાણે દાડમની કળી છે. આપના શુભોત્તુ વર્ણન કરતાં મારા સર્વ તાપ ટળી જાય છે.

કુમતિની વાતો તો સોહામણી લાગે, પરંતુ તેનાં સર્વ પરિણામો હાસ્યાસ્પદ હોય છે. કેવલી ભગવંતે જે કાંઈ ધર્મ કહ્યો છે તેથી સર્વ તાપ નાશ પામે છે અને ફરીથી ઉત્પન્ન થતા નથી.

હે મુનિ સુન્નતસ્વામી ! આપ ભવસમુદ્રને ખાળોચિયા સમાન માનીને તરી ગયા અને મોહરૂપી મહાસુભટને યુદ્ધમાં હણી નાંખ્યો. તેથી આપને વિમલ એવી કેવલલક્ષ્મી પ્રાપ્ત થઈ. એનાથી વિશેષ શું મળી શકે ? શું મેળવવાનું હોય ?

હે સ્વામી ! ઘોડાને પ્રતિભોધવા માટે આપ એક રાતમાં સાઠ યોજનનો વિહાર કરીને આવ્યા અને જુગુકચ્છ નગરમાં સમોસર્યા તર્કશુક્તિપૂર્વક વચનો બોલીને આપે યજ્ઞનું નિરાકરણ કર્યું હતું. (અર્થાત્ યજ્ઞને અટકાવ્યો હતો.)

હે સ્વામી ! આપે જેમ ઘોડાને વૈરાગ્ય પમાડ્યો તેમ મારી ઉપર કરુણા કરો. આપના સિવાય અમારા કોઈ નાથ નથી. હે સ્વામી ! હવે અમને આપનું પદ - મોક્ષપદ અપાવજો.

સાત કડીની પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત આ રચનામાં કવિ મુનિસુન્નત સ્વામીએ ઘોડાને વૈરાગ્ય પમાડવા માટે એક રાતમાં સાઠ યોજનનો જે વિહાર કર્યો હતો તે ઘટનાનો નિર્દેશ કર્યો છે અને એવી કરુણા પોતાના ઉપર વરસાવવા માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૧૯) શ્રી વર્ધમાન ચિનતી

નગરુ તા વદવાણુ વિશેષિષ્ઠ, વલીય વીરુ જિણેસરુ દેખિષ્ઠ;
અમીયએકિ રહેમ કચોલડઈ, મિલિઈ માણિકુ કાંચણુ સુંદ્રડઈ. ૧

નગર નહિં ચુરુએ પુરુતઇ કરી, મનુ રહિઉં ચિરુ પાખલિ તૂં ફિરી;
 નિરખતા તુજ રુપ નિતુ નવહિ, કિસકિં મૂરખ માણસુ હઉં કવહિં. ૨
 ફરસ જે પુણુ લેઉ કપૂરની, કિરણિ અંદ્રતણે કિરિ નીપની;
 ઇસીય મૂરતિ દેખીય નિમ્મંદી, મન તણી હિવ પૂરિમુ હઉં રુલી. ૩
 પગ ન પૂજઇ પુખ તણી કલી, જિ ન જિનેશ નિહાલઇં તઇં વલી;
 અપર પામર લોક જઇ મિલિયા, સવિ સહી લવસાયરુ તે રુલિયા. ૪
 ઝગમગઇં સુખ પૂનિમ ચન્દ્રમા, કમલ કૌમલ તૂં નયનોપમા;
 વિપુલ ખેઉ કપોલ નિકાસલા, હૃદય દેખીઉં થાઉં નવેસલા. ૫
 જુજ વિમ્બઇં ભોગલસિઉં લિડી, નખશિખા કિર વેઉલ પાંખુડી;
 ચરણ અંગિમ તૂં નિતુ બેઠસિઉં, અવર આસણુ નતિય બેઠસિઉં. ૬
 સકલ વિભ્રમ ટાલીય વેગલા, હઇતિ સીકઇં તત્વતણી કલા;
 જિમ કષાય ન આવઇં આસના, મણિ વસઇં તુજ આસ ન વાસના. ૭
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી વર્ધમાન વિનતી.

વિવરણુ

વઢવાણુ શબ્દ 'વર્ધમાન' પરથી આવ્યો છે. વર્ધમાન એટલે
 હાલવાન મહાવીર સ્વામી. સૌરાષ્ટ્રના વઢવાણુ શહેરમાં મહાવીરસ્વામી-
 નું મંદિર છે એનાં દર્શન કરતાં કવિ લખે છે કે વઢવાણુ નગરમાં
 અમે શ્રી વીરપ્રભુનાં દર્શન જ્યારે કર્યાં ત્યારે સુવર્ણના કટોરામાં
 જેમ અમૃત હોય અથવા સોનાની વીંટીમાં જેમ માણેક જડેલા
 હોય તેવો ઉત્તમ અનુભવ થયો.

આપના વઢે આ વઢવાણુ નગર ગુરુ કરાયું છે. (અર્થાત્ આપના
 થકી વઢવાણુ શહેરનો મહિમા વધ્યો છે.) આપના દર્શનથી અસ્થિર
 એવું અમારું મન ફરી સ્થિર બની ગયું છે. આપના નિત્ય નવાં
 નવાં રૂપો બેતાં મને લાગે છે કે હું મૂર્ખ માણસ આપનું કેટલું
 વર્ણન કરી શકીશ ?

આપના સ્વરૂપમાં કપૂરતું ચૂર્ણ, ચંદ્રનાં કિરણો અને કદંબના સૌરભનો સમન્વય થયો છે. આવી આપની નિર્મળ મૂર્તિ જોઈને હું મારા મનના મનોરથને પૂર્ણ કરું છું.

હે જિનેશ્વર દેવ ! જેઓ આપનાં ચરણોની પૂજા પુષ્પોથી કરતા નથી કે આપનાં દર્શન પણ કરતા નથી તેઓ ભવસાગરમાં ડૂબી રહ્યા છે.

આપનું સુખ પૂનમના ચંદ્ર સમાન ઝગમગે છે. આપનાં નયનો-ને કોમલ કમલની ઉપમા આપવામાં આવી છે. આપના બન્ને કપોલ ચમકે છે તે જોઈ હૃદયથી આનંદિત બનું છું.

આપની સુંદર બે ભુજઓ ભીડેલી લોગળ જેવી લાગે છે. આપની નખશિખા બકુલ પુષ્પની પાંખડી જેવી શોભે છે. આપનાં ચરણોની સુંદરતા હું નિત્ય જોયા કરું છું એટલે અન્યનું કશું જોવાની મને કોઈ સ્પૃહા થતી નથી.

હે સ્વામી ! સકલ વિશ્વમને જલદીથી ટાળી શકીએ એવી કોઈ તત્ત્વની કળા મને શિખવાડો કે જેથી મનમાં તમારો જ વાસ રહે અને ભૌતિક વાસનાઓ ન રહે.

આ કાવ્યમાં કવિ વઢવાણ નગરમાં બિરાજમાન શ્રી વર્ધમાન સ્વામીનાં દર્શન કરી ભાવોલ્લાસપૂર્વક પ્રભુનાં સુખ, નયન, ભુજ, ચરણ ઇત્યાદિનાં ગૌરવ અને મહિમા વર્ણવી, કથાયરહિત થવા માટે તથા તત્ત્વની કળા આપવા માટે પ્રભુને પ્રાર્થના કરે છે. પ્રાસાનુપ્રાસ-સુકૃત આ રચના સરળ અને આસ્વાદ્ય છે.

. . .

(૨૦) શ્રી સંખીશ્વર પાર્શ્વનાથ વિનતી

સયલ સુર અસુર નરનાહ વંદિય કમો,
ઇદ્રક સુદંખાણુ દાણુમિ કપ્પદુમો;
હૃદ્રક દુર્ય્યાર ભાવારિ ભયખંડણો;
જયઉ સિરિપાસ પહુ સંખપુર મંડણો. ૧

અજજ મહ કપ્પતરુ ક્ષિય જેહંગણે;
 અજજ સુર સુરહિ મધ હુધ મુહિ આપણો;
 અજજ ચિંતામણિ કરચલે પામિઓ; ૧
 હિદ્દે સિરિપાસ જઇ સંખપુર સામિઓ. ૨
 જવ જરાસંઘ વિજાઈ હરિ સિન્નયં;
 સમરભરિ કિધુ પરિગિલીય ચેયન્નયં;
 નામ કણ્ઠેણ ઉવવાસિ નિયન્નયં;
 બિંબ તુહ ભૂમિ સિત્તણ પયઠિકયં. ૩
 તસ્સ નહાણોદયં હલિય ઉવરસગગયં,
 જાણુ દેહરિમિ અમયં વ કિર લગગયં;
 સુહઠ ગય તુરય તે હાહજર જ જ જરા,
 જિત્તિ સંજાઇ બલવંત ગતરિડે જરા. ૪
 વચણ નિયચંદ અરવિંદ સમલોચણા;
 મતગઇ મગેન નિય રમણ મણુ મોહણા;
 કમલ સમચરણુ વર કરણુ જણુ રંજણા;
 દેવતુહ ભૂયણિ નિચ્ચંતિ અમરગણા. ૫
 પોસ વહિ દસમિ નિજુ જન્મ કલ્લાણુયં,
 સુહિય કારંતિ સસુદાય તુહ નહવણુયં;
 મેરુ સિહરમિ અમરતવ ઉચ્છવભરે,
 જે ય ન પડંતિ તે ભીમભય સાચરે. ૬
 મનુષ્ય ભવ લધુ જઇ સુદ સાવયકુલં,
 સુહિય ગુરુ વચણુ જઇ અતિ પાયહબલં;
 બિંબ લંબેસિતા પિડિબઈ જીવ રે,
 સંખપુર પાસ પહુ પાયઇ દીવ રે. ૭
 ખાસ ખસ સાસ જર સૂદ હુદેઠવણા,
 હરસ સિર કુચિ સુહ અચિ બહુ વેચણા;

તુજા નામેણુ નાસંતિ તહ દૂરઓ,
જેમ તિમિરાઇં દિનનાહ કર પૂરઓ. ૮

કુદેઠે દવ દહણુ પરિદેહ સંવંગયા,
ગલિય કર ચરણુ ગય રમણિ મણુ રંગયા;
લોઇ લજ્જાઇ પરિચત્ત નિય ગેહિયા,
તુહ પસાએણુ પુણુ હુંતિ નવ દેહિયા. ૯
વારિ - વેયાલ - વિસ - વાહિ વેસાનરા,
ચોર હરિ હતિ ગહ ભૂયવણુ-વાનરા;
હુદેઠે અનોવિ તા કોવિ નહુ લગ્ગએ,
જામ તુહ નામ વરમંત મણિજગ્ગએ. ૧૦

સહસ પણુસદિઠે સયપંચ છતીસએ,
ધંગ મુહતેણુ પૂરંતુ ભવધંતિએ;
હા, નિગોયેસુ કાલં અનંત લુઓ,
ભમિય ભુવનમિ તુહ ધમ્મ પરિવન્નિજઓ. ૧૧

પુઠવિ જલ-જલણુ માઇસુ તુહ સાસણુ,
મુત્ત પત્તેય લુવેસુ ધુમ્મઇં લણુ;
ઠાણુ ઠાણુમિ છિજજંતુ લિજજંતઓ,
કાલ ચક્કાઇં અસંખ અઇ પૂરંતઓ. ૧૨

વિગલ જોણીસુ જિણિ નાહ કિમિ કીઢિયા,
તિમિ તિમાઇસુ જિય પાવ ભારિ પીઢિયા;
મચ્છ મિય, મોર, અહિમાઇં જં મેયણુ;
નમઇં પઇં મુવુ પંચિંદિયત્તણુ. ૧૩

નરયવાસેસુ બહુ છેયણા છેયણા,
તિરિય જાઇસુ ખુહ તિન્હ ભય વેયણા;
હીણુ મુરુમણુય ભાવમિ પરિભવસએ,
લહઇં સો જરસ તુહ પાસિ મણુ નવસએ. ૧૪

ભૂરિ ભવ ભમિય કહ કહવિ તું સામીઓ,
દસહિ દિઠું તું જોએહિં મમં પામીઓ;
તમં વિસુત્તુ કૈ અવરૂ સેવિજ્જએ;
સાર કરિ સાર કરિ હેવમં મહુજ્જએ. ૧૫

એહ મહમંગલ એતથ મહ ઉસવો;
એહ નિવ્વાણુ સુક્ખાણુ મહ અણુ;
એહ મહયાણુ એયં વ પરમામયં,
પવ્વુત્તહ તાતુ જં દેવ અભિરામયં. ૧૬

પવર ધરણ્ણિ ધણુ લહિં ખહુ ભુદ્ધિઓ,
અણ્ણિમ મહિમામં માહિ સુજ્જલા સિદ્ધિઓ,
લોગ સંયોગ અવિયોગ સો પાવએ,
તુમ્હં શુણુ ઇક્કં ભાવેણુ જો ભાવએ. ૧૭

અધણુ ધણુવંત અધવચ્ચ સુયવંતયા,
પંશુ ચલહંત જરચંધ નિરૂપતયા,
હુંતિ મમં મૂઠ સુય નીર નિહિ પારયા,
નાહ નિર પાય તુહ પાય સેવારયા. ૧૮

તરણ્ણિ પાસમ્મિ ખજ્જેય કિં દિપ્પએ,
સુત્તુ વેરુદ્ધિય કૈકાયમમિં ધિપ્પએ,
કપ્પતરુ પાસિ કિકથરુ મણુ મોહએ,
દંસણે તુમ્હં કૈ અવરુ સુર સોહએ. ૧૯

અવર દેવાણુ સેવાઈ જં રજ્જયં,
તેણુ પરિણામ વિરસેણુ નો કલ્લયં;
તુજ્જ સેવાઈ જં કિંપિ સત્તજ્જએ.
દેવ તેણેવ અમ્હાણુ મણુ રંજએ. ૨૦

સંખીસર સંકિય અયઉક્કંઠિય,
સિરિ જયથેખરસૂરિ કય ખહુભત્તિ,

પહોતિય   એ   વિજિતિય,
પાસ   જિજ્ઞેસર   કરિ   સફલ. ૨૧

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી સંખીશ્વર પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાનનો મહિમા અપરંપાર છે. જૈનોમાં એવી માન્યતા છે કે શંખેશ્વરમાં આવેલા તીર્થમાં પાર્શ્વનાથ ભગવાનની જે પ્રતિમા છે તે ગર્ધ ચોવીસીમાં દામોદર તીર્થ કરના સમયમાં ભરાવેલી છે. એથી આજે પણ આ તીર્થ અત્યંત ચમત્કારિક મનાય છે અને પ્રતિદિન અનેક જૈનો એની યાત્રાએ આવે છે. આ તીર્થ વિશે કેટલાયે કવિઓએ પોતાની રચના કરી છે. કવિ જય-શેખરસૂરિએ પણ એ વિશે ત્રણ વિનતીની રચના કરી છે.

આ વિનતીમાં કવિ કહે છે કે સફલ સુર, અસુર, નરનાથથી વંદિત છે ચરણકમળ જેમનાં તથા ઇષ્ટસુખોને આપવામાં જે કલ્પવૃક્ષ સમાન છે તથા દુષ્ટ દુરાચારી ભવરૂપી શત્રુના ભયનો જે નાશ કરનારા છે એવા શંખપુરમંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન વિજયવંતા હો ॥

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં કર્શન કરવાથી આજે મારા ઘરઆંગણે કલ્પવૃક્ષ ફળ્યું છે; આજે કામધેનુનું દૂધ મારા મુખમાં પડ્યું છે; હાથમાં બાણ મેં ચિંતામણિરત્ન મેળવ્યું છે.

જ્યારે જરાસંઘે પોતાની વિદ્વાના બળથી ભયોં સંશ્રામમાં હરિની સેનાના ચૈતન્યનો નાશ કર્યો ત્યારે કૃષ્ણે અક્રમ વ્રતની આરાધના કરીને, ભૂમિને લેહીને (પાતાળમાંથી) આપના બિંબને પ્રકાશિત કર્યું હતું.

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વપ્રભુના નમણ જલથી (નહવણ જલથી) જરાસંઘનો આ ઉપસર્ગ દૂર થઈ ગયો. એ નમણથી બાણે દેહ પર અમૃત લગાડ્યું હોય તેવો દેહ થઈ જતો. દાહજવરથી પીડાતા મુલટો, હાથીઓ, ઘોડાઓ વગેરે જલદ્વીથી બળવાન થઈ ગયા અને જરારૂપી શત્રુ ચાલી ગયો.

હે પ્રભુ ! આપનું મુખ ચંદ્ર સમાન છે. આપનાં લોચનો કમળ સમાન છે. આપનો હેઠ બર્ધનાં પુષ્પ સમાન અત્યંત સુગંધથી મધમધે છે. આપ રમણીઓના મનને મોહ પમાડનારા, કમળ સમાન ચરણોવાળા, શ્રેષ્ઠ સુવર્ણવર્ણ હેઠવાળા અને ભવિજનોનાં હૈયાને આનંદ આપનારા છો. હે દેવ ! દેવતાઓનો સમૂહ પણ પૃથ્વીતલ ઉપર આવીને આપને નમે છે.

પોષ વહ હસમનો દિવસ એ પાર્શ્વપ્રભુ જિનેશ્વરનું જન્મકલ્યાણક છે. તે દિવસે ભવિજનો શ્રી પ્રભુને સ્નાન કરાવે છે. દેવતાઓ પણ મેરુશિખર ઉપર જન્મમહોત્સવ કરે છે. અને પુણ્યોપાજ્ઞ કરી ભયંકર ભવસાગરમાં દૂબતા બચી જાય છે.

હમણાં પ્રચુર પુણ્યથી મનુષ્યભવને પ્રાપ્ત કર્યો અને શુદ્ધ આવકલ્પન મળ્યું. વળી પાપરૂપી બળનો નાશ કરનારા સદ્ગુણનાં વચનો મળ્યાં અને જિનબિંબોનાં દર્શન કરવા મળ્યાં છે. હે જીવ ! શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વપ્રભુનાં ચરણોને પાત્રીને જીવનને પ્રકાશિત કર.

હે પ્રભુ ! જેમ અંધકાર સૂર્યનાં કિરણોથી નાશ પામે છે તેમ ઉધરસ, ખસતું ઠઠું, સ્વાસ (હમ), જરા, સૂદ તથા હાથ, મસ્તક, પેટ, મુખ, આંખમાં થતી બહુ વેદનાઓ વગેરે આપના નામમાત્રથી જ નાશ પામે છે.

કુબ્જરોગરૂપી દાવાનલથી જેઓનાં સર્વ અંગો બળી ગયાં છે, જેઓના હાર્થપગ ગળી ગયા છે, રમણી વિષેનો આનંદ જેમનો ચાલ્યો ગયો છે અને એ રોગને કારણે લોકલજ્જથી પોતાના ઘરનો જેમને ત્યાગ કરવો પડ્યો છે તેઓ પણ આપની કૃપાથી ફરીથી નવા દેહવાળા થઈ જાય છે.

હે પ્રભુ ! જ્યાં સુધી આપના નામરૂપી શ્રેષ્ઠ મંત્રમણિ જાત છે ત્યાં સુધી પૂર, વેતાલ, વિષ, વ્યાધિ, વૈશ્વાનર, ચોર, સિંહ, હાથી, ઝાડ, વાણવ્યંતર, વાનરો તથા અન્ય દુષ્ટો લાગતા નથી.

આપના ધર્મથી રહિત જીવો, અનંત કાલ સુધી જીવનમાં ભગીને નિગોઠમાં એક સુહૃત્માં ૬૫૫૩૬ ભવોને પૂરા કરે છે.

આપના શાસનથી રહિત એવા પૃથ્વી, જલ, અગ્નિ આદિમાં રહેતા પ્રત્યેક જીવો ઘણું ઘણું ભમે છે અને સ્થાને સ્થાને છેઠાતાં-લેઠાતાં અસંખ્ય કાલચક્રો પૂરાં કર્યા કરે છે.

હે નાથ ! હું વિકલેન્દ્રિયમાં કૃમિ, કીડી તરીકે અવતર્યો, મત્સ્ય, માખી, મચ્છર, મોર, સાપ આદિ ભવોમાં પાપથી પૂર્ણ એવો હું પીડા પારથો, પરંતુ હવે પંચેન્દ્રિયપણું પ્રાપ્ત કરીને આપને નમસ્કાર કરું છું.

હે સ્વામી ! નરકાવાસમાં મેં બહુ છેલ્લ અને લેલ્લોને સહન કર્યો. તિર્યંચ યોનિમાં ક્ષુધા અને તૃષ્ણા તથા લયની વેદનાને સહન કરી; હીન દેવોના ભવમાં પરાભવનું દુઃખ સહન કર્યું. હવે હે પ્રભુ ! આપની પાસે આ મનુષ્યપણું પારથો છું.

હે સ્વામી ! ઘણા ભવોમાં ભગીને કોઈક પુણ્યોદયે ઠસ ઠટાંતથી દુર્લભ એવા મનુષ્યભવમાં મેં આપને આજે પ્રાપ્ત કર્યા છે. તેથી હે વિભુ ! આપને છોડીને બીજા કોને સેવીએ ? જેથી આપ મારા ઉપર સાર કરો, કૃપા કરો.

‘આ મહામંગલ છે, અહીં મહા ઉત્સવ છે અને નિર્વાણસુખનો અનુભવ છે. આ અત્યંત ઉત્કૃષ્ટ અને પરમ છે.’ આ રીતે હે દેવ ! મને આપના તરફ પ્રવૃત્તિ કરાવો.

હે સ્વામી ! જે આપના શુભોની સ્તવના એકાગ્રભાવથી કરે છે તે શ્રેષ્ઠ લઙ્કિઓ, ઋષિ, બ્રહ્મ બુદ્ધિ, અશ્વિમા અને મહિમાદિ ઉજ્જવળ સિદ્ધિઓ, લોગ, સ યોગ, અવિયોગ ઇત્યાદિ પ્રાપ્ત કરે છે.

હે પ્રભુ ! જે આપનાં ચરણોની સેવા કરવામાં શુદ્ધ હૃદયથી રક્ત રહે છે તે નિર્ધન હોય તો ધનવંત બને છે, અપુત્રવાન હોય તો પુત્રવાન બને છે, પાંગળો હોય તો ચાલતો ચર્ધ બને છે, આંધળો હોય તો દેખતો થાય છે અને મતિથી મૂઠ હોય તો શ્રુતસાગરને પારગામી બને છે.

શું સૂર્યની પાસે ખલોત ફીપે છે ? વૈદ્યમંદિરને છોડીને કાચની રપૃહા કોણુ કરે છે ? કદપવૃક્ષ પાસે હોય તો કોણુ અન્ય વૃક્ષથી મોઢે ? તેમ આપનાં હર્શન થયા પછી બીજા કયા દેવો કોઈને ગમે ?

અવર દેવોની સેવાથી જો રાજ્ય મળે એમ હોય તો પણ પરિણામવિરસ એવા તે રાજ્યથી મને કોઈ પ્રયોજન નથી. આપની સેવામાં જો કાંઈ ત્યાગ કરવો પડે તો પણ હે દેવ ! તે ત્યાગથી જ અમારું મન આનંદિત થાય છે.

શંખેશ્વર નગરમાં રહીને અત્યંત ઉત્કંઠિત એવા મેં શ્રી જયશેખરસૂરિએ બહુ ભક્તિથી કરેલી આ વિનંતી હે પાશ્વ જિનેશ્વર ! સફળ કરો.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ શંખેશ્વર તીર્થમાં રહીને રચેલી જૂની ગુજરાતી ભાષાની આ વિનતીમાં અપભ્રંશ ભાષાની છાંટ સવિશેષ જણાય છે. શંખેશ્વર તીર્થનો મહિમા કેવો છે તે તાવ, ઉધરસ વગેરે રોગો દૂર કરવા ઉપરાંત લગ્નિધિસિદ્ધિઓ કેવી કેવી પ્રાપ્ત થાય છે તે હર્શાવવા સાથે પોતાને મળેલા દુર્લભ એવા મનુષ્ય-ભવને સાર્થક કરવા કવિ પાશ્વપ્રભુને વિનંતી કરે છે. પ્રાસાનુપ્રાસ-યુક્ત આ રચનામાં કવિના શબ્દપ્રભુત્વની વિશેષ પ્રતીતિ થાય છે. ઉ. ત. ‘વારિ, વેચાલ, વિસ, વાહિ, વેસાનરા; ભૂરિ ભવ ભમિય; અધણ-ધણવંત; બહુભત્તિ પઉત્તિય, એ વિન્નત્તિય’ ઇત્યાદિ ચરણ-ખંડોમાં કવિનું શબ્દપ્રભુત્વ જોઈ શકાય છે.

૦   ૦   ૦

(૨૧) શ્રી આદિનાથ વિનતી

યુગાદીશુ સેતુજનક શંગિ બધઢઢ,
કરિ કાઢિયા તેર તે દૂરિ ફીઢઢ;
મહારંગિ સંધિહિ જગન્નાથુ જો તધં,
ફલિયા સામટા જે અછઈ પુણ્યવધં યોગઈ. ૧

સખે સૂકતઇ ખેત્રિએ મેહુ વૃહત્;
 દલિદ્રી કિંહિંએ મહાદેવુ વૃહત્;
 અડિઉં રાંકનઇ હાથિ એરવન્તુ સારત્;
 વસિઉં નામુ મોરઇ હિયઇ જ' તમહારત્. ૨

પડિઉં પાપનઇ પૂરિહત્ પુણ્ય પાખઇ;
 ભમિઉં જન્મના લાખ સંસારિ આખઇ;
 ઘણી વંદના મોહનઇ સેન સાધી;
 કુણુઇ કાલિમઇ માણુસી યોનિ લાધી. ૩

કુપા-તાહરી શ્રાવકુ ધર્મ પામી,
 ખરઉ ઉલખિઉ તુ' ત્રિહુ' લોક સ્વામી;
 હિયત' હેવ તઉ' લેટિવા એહમાહિઉ',
 રહઇ હેલ હેતઉ' ને વારિત' ન સાહિઉ'. ૪

કરી પાંખ પામઉ કિમઇ સ્વામિ લેટ,
 ઇસિઉ' ઉલટિઇ' ચાલતઉ તીથવાટ;
 ન વીજઉ' ન ખીજઉ' ન ભાજઉ' પીયાણે,
 અમીકુ'ડિ માડી અછઇ કેલિ બાણે. ૫

ચડી પાજડી પાથરે રુપ મૂલે,
 મિલી લોકિ પૂજિઉ મણુ ફારિ ફૂલે;
 શુભાલી તુમહ જોલતા જોધિ લીપઇ,
 મુખ જોજતાં લોચને ત્રિસ ન છીપઇ. ૬

નરનારિ નાચઇ' હિયાર'ગિ સાચઇ;
 ઇહા વિશુ ન વેચતાં હાય ખાચઇ;
 ઇસિઉ' બાણિયઇ જે પુણુ ઇણિ થાણઇ,
 કલિકાલ નઉ' કોઇ નામૂં ન બાણઇ. ૭

ફલુ પુણ્યવાડી તણુઉ' મુજિત નામઇ,
 અવજઇ મૂકિમઇ તે અમહ આપિ સામી;

ત્રિહું લોકના તાત તૂં પાઇ લાગી,
અન્હે એતલી સૂખડી આજુ માગી. ૮

અતિ અલજજઇ પામીઇ તિહૂઅણુ સામી,
સેવ કરઇ તે તુઝ તણીય,
મનવ'છીય સિદ્ધી નિમ્મલ યુધી,
તીહ' દેજે સેતુજ ધણીય. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણુ

શ્રી યુગાદિદેવ આદિનાથ શત્રુ'જય નદીની પાસેના ગિરિરાજ
શ્રી શત્રુ'જય ઉપર બિરાજમાન છે. તેર પ્રકારના કઠિયારાને ફર કરીને
જગતનાથ બિનરાજની સાથે અત્યંત આનંદ અને ઉત્સાહથી જે
મન ભેડે છે તેઓની સર્વ ઇચ્છાઓ એમની કૃપાપ્રસાદથી ફળે છે.

સૂકા ખેતરમાં મેઘની વૃષ્ટિ થાય, દરિદ્ર માણસ ઉપર મહાદેવ
પ્રસન્ન થાય કે રંક મનુષ્યને ઉત્તમ રત્ન મળે તો તેને જેવો
આનંદ થય તેવો આનંદ મારા હૈયામાં આપતું પવિત્ર નામ ધારણ
કરવાથી અનુભવું છું.

પુણ્યના અભાવે પાપનદીના પૂરમાં હું પડ્યો છું. સમગ્ર
સંસારમાં લાખો વાર જન્મ લઇને લાચરો છું. આપની ઘણી કૃપાથી
મોહરાજાની સેનાને વશ કરી છે અને કેટલાયે કાળ પછી હે પ્રભુ!
મે' મનુષ્યોએનિ મેળવી છે.

હે આદિનાથ પ્રભુ! આપની કૃપાથી શ્રાવકધર્મ મળ્યો છે.
મે' જાણું છું કે આપ ત્રણ લોકના સ્વામી છો. મને હૈયામાં આપને
લેટવા માટે ઘણો જ ઉત્સાહ છે. આપ હવે સહાય કરો કે જેથી
માથેથી પાણીની હેલ જેવો જન્મમરણનો ભાર હું ઉતારી શકું.

હે ઋષભદેવ સ્વામી! હું પાંખને મેળવું તો હંમણાં જ આપને
લેટવા આવું. આપની પાસે આવવા હું ઉમંગથી તીર્થનો રસ્તો

લઈ' છું. આપ તો કોઈના પર રીઝતા કે ખીજતા નથી. પરંતુ આપના દર્શનથી જાણે અમૃતકુંડમાં રમતા હોઈએ એવો આનંદ થાય છે.

આ લઘુ રચનામાં કવિએ સિદ્ધાચલ પર બિરાજમાન આદિનાથ પ્રભુને જન્મમરણનો ભાર ઉતારી આપવા એટલે કે મુક્તિ અપાવવા વિનંતી કરી છે. ખીજ કડીમાં પોતાના આનંદને વ્યક્ત કરવા આપેલી સૂઝા ખેતરમાં વૃષ્ટિ વગેરેની ઉપમાઓ મનોહર છે.

°   °   °

(૨૨) વાયડ શ્રી મુનિસુવ્રત વિનતી

પામિય લલુ અણુરાઉ, વાયડિ વાંઠઉ વીસમઓ,
 સુણિ સુવય જિણુરાઉ ભવ ભાગા તુમિહ વીસમઓ. ૧
 નાસઈ' જેહનઈ' નામિ કલિમલ પાણિય પંક જિમ,
 ભેતા જીવતસામિ નયણે ત્રિસત્થી પઈ નહિય. ૨
 વચ્છર લક્ષ અગ્યાર ખ્યાસી સહસા અગલય,
 ઇણિ થાનકિ અવતારુ નિહયણુ બંધવ તુઝ હુઈ. ૩
 આગલિ આદિ જિણેસુ કેસર કુમુમિહિ' પૂજિય,
 એ મન માનિસિ મનરેસુએ સિરિ પૂરઈ પૂજતિય. ૪
 તું ચંદ્રપહનાહુ ચંદ્રકિરણુ જિમ ભિજલઉ,
 ફેડઈ ભવહુહ ઠાહુ ભાવિહિ'ઈ ભવિયણિ ભેટિયઉ. ૫
 પાસઈ પાસજિણિ'હુ ઇંદ નરિ'દિહિ' વંદિયએ,
 દીકઈ મણિ આણુ'હુ ભરિયસર જિમ ઉલટઈએ. ૬
 પાછઈ પણમિસુ નેમિરાય મઈ પરિહરણુ પહુ,
 પંશુલઈ' એમિ આલિસુ સિવપુરિ વાટડિય. ૭
 હિવ જિણુહર મઝારિ, નાઈ ભેઉ વીરપહુ,
 સદ્ગુ હુયઉ સંસારિ, મનુય જમારુ આહુ મહ. ૮

કરિહર ઇંદુ દિલ્લિંદુ દેવયવાયડિ અવયરિય,
તીહમાહિ વીર જિલ્લિંદ, તૂ તારાયલ્લિ અંદુ જિમ. ૯
જિમ જિમ રંગિહિં વીર દીસઇ લોયલ્લિ લેપમઓ,
તિમ તિમ ત્રિસીઓ નિરુ જિમઓ બાઇ ન મેદહલ્લઓ. ૧૦
તિહ ઘરિ નવઇ નિધાન, તિહ કરિ ચિંતામલ્લિ રયલ્લુ,
જે મૂંકી અલિમાનુ નિસિ દિનુ, સેવઇ વીર જિલ્લુ. ૧૧
ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા વાયડ શ્રી મુનિસુવત વિનતી.

વિવરણ

વાયડમાં આવેલા વીસમા તીર્થંકર ભગવાન શ્રી મુનિસુવત-સ્વામીના મંદિરની યાત્રા કરતાં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ કહે છે કે....

“ઘણો અનુરાગ પામીને વાયડમાં પ્રતિષ્ઠિત વીસમા શ્રી મુનિસુવત જિનને વંદન કરીને વિષમ એવા ભવને લાંચુ છું.”

જળથી જેમ પંક નાશ પામે છે તેમ એમના નામમાત્રથી જ કલિરૂપી મદલ નાશ પામે છે. ઇંદ્ર દ્વારા પૂજિત એવા શ્રી જીવંત-સ્વામીને નયણે નીરખીએ !

અગિયાર લાખ છયાસી હજાર વર્ષ પૂર્વે હે ત્રિભુવનખ ધવ ! આપનો અવતાર આ સ્થાનમાં થયો છે.

શ્રી આદિનાથ પ્રભુ આગળ બિરાજિત છે તેમની કેસર-પુષ્પો વડે પૂજા કરીએ. પ્રભુને જે મનમાં આણું છે ને તેમની પૂજા કરે છે તેને રાજ્યલક્ષ્મી પ્રાપ્ત થાય છે.

હે અંદ્રપ્રભુસ્વામી ! આપ અંદ્રકિરણ જેવા ઉજ્જવળ છો અને ભવરૂપી દાવાનલનો નાશ કરનારા છો. હે ભવિજનો ! ભાવ-પૂર્વક એમને ભેટો.

ઇંદ્રો અને નરેન્દ્રો વડે વંદિત એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ અંદ્ર-પ્રભુ ભગવાનની પાસે રહેલા છે. જેમ ભરતીના દિવસે સાગરમાં

મોખ'ઓ ભ્રષ્ટ્ર છે તેમ શ્રી પાશુપ્તપ્રભુને જોતાં મનમાં આનંદ ઉભરાય છે.

એ પછી શ્રી નેમિનાથપ્રભુને પ્રણમીશું. તેઓ પાપને હરનારા છે. શિવપુરના માર્ગે ચાલવામાં પાંગળા એવા આપણે એમની કૃપાથી હવે કુશળતાથી ચાલીશું.

આ બધા જિનેશ્વરોની મધ્યમાં રહેલા એવા શ્રી વીરપ્રભુનાં હવે હું દર્શન કરું છું, કે જેથી આ સંસારમાં મારો મતુષ્યજન્મ સફળ થાય.

વાયડ નગરમાં હરિ, હર, ચંદ્ર અને સૂર્યાદિ બધા દેવતાઓ અવતર્યા છે. હે વીર જિનેન્દ્ર ! તે બધામાં આપ તારાગણમાં ચંદ્રમાં સમાન છો.

હે વીર પ્રભુ ! જેમ જેમ આનંદથી આપનાં દર્શન કરું છું તેમ તેમ આપ બધું નેત્રોમાં જ લેપાઈ બાવ છો. [હૈયામાં આલેખાઈ ગયા છો.] આપનાં દર્શનની તૃષા છીપતી નથી.

જે અભિમાનનો ત્યાગ કરીને દિવસ-રાત શ્રી વીરપ્રભુની સેવા કરે છે તેના ઘરે નવે નિધાનો પ્રગટે છે અને હાથમાં ચિંતામણિ-રત્ન મળે છે.”

કવિએ જે તીર્થ વિશે આ રચના કરી છે તે તીર્થ વાયડ તરીકે પ્રસિદ્ધ હતું. આ તીર્થ તે ભૃશુકચ્છ અથવા ભરૂચ છે. પ્રાચીન સમયમાં આ તીર્થનાં અનેક જીર્ણોદ્ધાર થયા હતા છેલ્લે કુમારપાળ જૂપાલના મંત્રી ઉદયનના પુત્ર અંબડમંત્રીએ પિતાના શ્રેયાર્થે જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હતો. અંબડમંત્રીના મોટાભાઈ કવિ વાગ્ભટ્ટે શત્રુજય તીર્થનો ઉદ્ધાર, ગિરનારના માર્ગની સુગમતા, એવાં અનેક ઉત્તમ કાર્યો કર્યાં હતાં.

કવિ શ્રી વાગ્ભટ્ટના નામ ઉપરથી કદાચ ‘વાયડ’ શબ્દ આવ્યો હશે.

* આ વાયઠ તીર્થ વિશે ‘અઘોતરી તીર્થભાલા’ માં શ્રી મહેન્દ્રસૂરિ લખે છે :

વાયઠનયરે સુષિસુન્વયસ્સ, જીવ ત સામિ પડિમમહં ।

વંદે તહ વીરજિણ્ઠં, સત્તર સંવચ્છર સયા જસ્સ ॥૧૦૧॥

[હું વાયઠનગરને વિષે જીવતાં છતાં સ્થાપન કરેલી એવી સુનિ સુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમાને વંદન કરું છું તથા તે જ વાયઠ નગરને વિષે વીરજિનને હું વંદન કરું છું, જેને સ્થાપન કર્યાંને સત્તરસો વર્ષ થયાં છે.]

આ વિનતીમાં જે તીર્થનું વર્ણન છે તેમાં મૂળ નાયક તરીકે શ્રી સુનિ સુવ્રતસ્વામી છે. કવિએ વર્ણન કર્યું છે તે પ્રમાણે મૂળ-નાયકની આસપાસ શ્રી આદિનાથ, શ્રી ચંદ્રપ્રભુ, શ્રી પાર્શ્વનાથ અને શ્રી નેમિનાથ ભગવાનનાં પ્રતિમાજી છે.

આ તીર્થમાં કવિએ વર્ણવ્યા પ્રમાણે અન્ય ગણારામાં મૂળનાયક તરીકે શ્રી મહાવીરપ્રભુની પ્રતિમા છે. કવિએ આ પદમાં શ્રી સુનિ સુવ્રતસ્વામી માટે આરંભની ત્રણ કડી લખી છે અને શ્રી મહાવીર-સ્વામી માટે અંતિમ ચાર કડી લખી છે. એ ઉપરથી પણ આ તીર્થમાં શ્રી સુનિ સુવ્રતસ્વામી ઉપરાંત શ્રી મહાવીર સ્વામીનો મહિમા પણ ઓટો હતો એમ જણાય છે. વળી શ્રી અચલગચ્છેશ્વર શ્રી-મન્મહેન્દ્રસૂરિની રચના ઉપરથી પણ જણાય છે.

એકંઠરે, કાવ્યશુભુની દૃષ્ટિએ આ રચના સાધારણ કલાની છે.

૦ . ૦

---

* જુઓ શ્રી વિધિપક્ષ(અચલ)ગચ્છીય આવક પત્રપ્રતિક્રમણ સુત્ર [વિધિસહિત]
સંશોધક: પ પૂ આ. લ શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ. સા, વિક્રમ
સં. ૨૦૪૦, અઘોતરી તીર્થભાલા, પાના નં. ૬૧, ગાથા નં. ૧૦૧

(૨૩) શ્રી પંચાસરા શ્રી પાર્થનાથ વિનતી

સખે પાસુ પંચાસરા ધીસ પેખઈ,
હુયઈ હર્ષકેતુ ન જાણઈ સુલેખું;
ક્રિયા પાછિલઈ જન્મિ જે પુણ્યકાજ,
ફલ્યાં સામટાં દેવ ક્ષીઠઈ તુ આજ. ૧

ભમઈ ભૂતલે કાંઈ તે ભૂરિ ભામઈ,
ક્રિમઈ કુગતિ ગઈ તૂં કિહિ કોટ નામઈ.
હસીઉલ્લસઈ તુ તિમ્હઈ રિદ્ધિ સારી,
કરાલંજિની સંપજઈ સિદ્ધિનારી. ૨

નિહાલિઉ નિત્તુ ભાવિએ ભાગ્ય પૂરઈ,
પ્રભો પાસ પંચાસરઈ આસ પૂરઈ,
મહાન્યાધિની વેદના વેગિ વારઈ,
પડિયા પ્રાણીયા પાપનઈ પૂરિ તારઈ. ૩

જિસી નીપની હોઈ કાચઈ કપૂરિ,
વધારી જિસી સાર પીયૂષ પૂરઈ,
ઇસી મૂત્તિ તૂં દેખતા જે ન ભાવિયા,
કૃપાખાણિ પાષણિ તે નિપજાવ્યા. ૪

સદા ઇંદ્ર ચઉસદ્દિઠ પાસુ ન છાંડઈ,
અનઈ દેવની કોડિ તૂં સેવ માંડઈ,
ઇચ્યું જોયતાં છૂટ તૂં ચિત્તુ ડોલઈ,
મતિમૂઢ તે માનિ તિયંચ તોલઈ. ૫

અદેખા પસઈ આપણઈ એકિ બાધા,
કરઈ તાહરા ઓલગૂ ચિત્તિ બાધા,
અજી ભારજી ભારતે કમ્મકેરા,
વહી માંડિસિઈ માંડ સંસાર ફેરા. ૬

કિહાં લીલવાડા કિહાં રાજધાની,
કિહાં ધાતુરી રી કિહાં હેમવાની,

કિહાં દેવ બીજા તણી મોહનિકા,
કિહાં તાહરી જાગતી યોગમુદ્રા. ૭

જગન્નાથ જોતાં યશોરાશિ હીપધ,
જગન્નાથ જોતાં મહામહી મોહુ છપધ,
ધસધ સોહિલધ જેહુ આ દેવ પાછા,
ભવાંગિધિ તે માણસધ રૂપિ માચ્છા. ૮

ભવે દેવને લોગવધ લોગપૂરિ,
રચધ રાજ પામી ધણી મારિ ચૂરિ,
ભિક્ષ ધૂપિસિઈ જે અહંકાર આખધ,
પડધ તે ભવાવત્ત તું નાથ પાખધ. ૯

દયાવંતિ તધં દાગતઉ સર્પ કીકઉ,
કઠાવી પઢાવી મહામંત્ર મીકઉ,
અઠાવિઉ ભવધ જન્મિ મોટધ પ્રમાણિ,
મયા તું ભણી તે તિસી ચિત્તિ આણિ. ૧૦

નથી કીજતી એતલધ કાજિ માયા,
કિમધ પૂજિવા પામીધ પાસ પાયા,
હિવધ ઉલટધ તીણિ આનંદ તે તુ નરા,
મામ રિદ્ધિધ નવા રાજિ તે તુ નિતુ. ૧૧

નવ નવ ભગિધં જે હિયા રંગિ સારધં,
જિન દિન મુખિ ઉઠી તાહરી સેવ સારધં,
હુરિત પટલ લેહી પુણ્ય પોતધંતિ આણધં;
નરસુરસુખ પામી મોક્ષનાં સૌખ્ય માણધં. ૧૨

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા પંચાસરા શ્રી પાશ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં કેટલાંક તીર્થો સુપ્રસિદ્ધ અને મહિમાવાંત મનાય છે. એ તીર્થોમાં પાટણનું પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું મંદિર પણ સુવિખ્યાત છે. એ વિશે લખતાં કવિ કહે છે :

“હે સજે ! શ્રી પાર્શ્વનાથ પંચાસરાના નાથને જોઈને હૈયામાં હર્ષ કેટલો બધો થયો તે હું બણી શકતો નથી. કે તેની ગણતરી પણ કરી શકતો નથી. પૂર્વજન્મમાં પુણ્યકાર્ય કર્યાં હશે તે આજે હે દેવ ! આપને જોઈને સામટાં કર્યાં છે.

આપના નામ-સ્મરણથી ભૂતલમાં ભવબ્રમણા અટકી જાય છે; દુર્ગતિનો નાશ થાય છે; પ્રસન્નતા અને ઉલ્લાસ સહિત સહેલાઈથી સર્વ રિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે અને સિદ્ધિરમણી તેના હાથનું આલંબન લેનારી બને છે.

હે પ્રભુ ! ભાવથી નિત્ય ઈર્શન કરનારાઓનાં ભાગ્યને તમે પૂરો છો. હે. પંચાસરા પાર્શ્વપ્રભુ ! વળી આપ ભક્તોની આશાને પણ પૂર્ણ કરો છો. મહા વ્યાધિની વેદનાને આપ જલહીથી નિવારો છો અને પાપરૂપી નદીના પૂરમાં પડેલાં જીવોને પાર કરો છો.

કાચ અને કપૂરથી બનેલી મૂર્તિમાં શ્રેષ્ઠ અમૃતરસ પૂરેલું છે. આવી મૂર્તિના જે ભાવિકો ઈર્શન કરતા નથી તેઓ એ કૃપારૂપી ખાણમાંથી માત્ર પાષાણને મેળવે છે.

હંમેશાં ચોસક ઇંદ્રો આપની પાસેથી દૂર જતા નથી તથા અન્ય કરોડો દેવોએ પણ આપની સેવાને આરંભી છે. આવું દશ્ય જોવા મળે છતાં પણ જેનું ચિત્ત પ્રભુમાંથી ચલાયમાન થાય છે તેવા મૂઢમતિ જીવો તિર્થચોની તોલે છે.

જેઓ મનથી આપનાં ઈર્શન કરવાને ઈચ્છતા નથી તેવા જીવો કંઈસંબંધી ભારે ભારને વહન કરીને ફરીથી સંસારના ફેરાને માંડશે.

કયાં લીલવાડા અને કયાં રાજધાની ? કયાં અન્ય ધાતુઓ.

અને કયાં સુવર્ણ ધાતુ ? કયાં બીજા દેવોની મોહનિકા અને કયાં આપની જીવંત યોગશુદ્ધિ ?

હે જગન્નાથ ! આપના દર્શનથી યશની રાશિ પ્રકાશિત થાય છે. વળી આપનાં દર્શનથી બળવાન મોહ પણ જિતાય છે. જેઓનાં મનમાં આપ બિરાજમાન નથી તેવાં મનુષ્યો ભવરૂપી સમુદ્રમાં મનુષ્યરૂપે હોવા છતાં મત્સ્ય સમાન છે.

દેવના ભવમાં ભોગોને ભોગવીને તથા આ લોકમાં ઘણાને મારી-ચૂરીને જે રાજ્યમાં રાજ્યોમાર્યો રહે છે અને અભિમાનથી રાજા સાથે પણ યુદ્ધ કરે છે એવા જીવો ભવરૂપી આવર્તમાં પડે છે. હે પ્રભુ ! આવા જીવોને પણ આપ પાર કરો છો.

કથાવંત એવા આપે બળતા સર્પને ભેયો અને તેમાંથી બહાર કઢાવીને મધુર એવો નવકાર મહામંત્ર સંભળાવ્યો અને એને ઉચ્ચ-ગતિ અપાવી. હે નાથ ! મારા પ્રત્યે પણ એવી કૃપા ચિત્તમાં લાવજો.

હવે હું કોઈ ઉપર પણ માયા કે પ્રેમ જો નથી કરી શકતો તો હે પ્રાર્થનાથ પ્રભુ ! આપનાં ચરણોને મેળવી બીજાની પૂજા કેવી રીતે કરી શકું ? આપના દર્શનથી મને હૈયામાં ઘણો જ આનંદ ઉત્પન્ન થાય છે. મને નથી જોઈતી રિદ્ધિ કે રાજ્ય, બસ એક જ આપની ચરણસેવા જોઈએ છે.

હે પ્રભુ ! સવારના જ જીઠીને જે નવા નવા પ્રકારે હૃદયમાં આનંદ ધારણ કરીને આપની સેવાને કરે છે તે દુરિતરૂપી કર્મપટલને સેદીને પુણ્યરૂપી વહાણને લાવે છે. મનુષ્યના સુખને પામીને મોક્ષના સુખને તે માણે છે.”

આ વિનતીમાં કવિએ પંચાસરા પાર્થનાથનાં દર્શનભક્તિનો પોતાનો ઉલ્લાસ પ્રગટ કર્યો છે અને મનુષ્યભવમાં સાંપડેલી આ ભક્તિની તક માટે ધન્યતા વ્યક્ત કરી છે. જેઓ તે પામી નથી શકતા તેના મનુષ્યભવની નિરર્થકતા પણ કવિએ દર્શાવી છે. પ્રાસાતુ-પ્રાસયુક્ત આ રચનામાં કવિની વાણી અસ્ખલિત વેગથી વહે છે.

(૨૬) શ્રી શાંતિનાથ વિનતી

તિહૂયણ મણવંછિય દાયગ, સતક્રુરુ મંડલ મંગલ કારણ;
 ઓલ્લવિય દુક્ખ ઠંઠોલ ઠાહ, પાએ નમામિ તુહ સંતિનાહ. ૧
 પણવીસ વીર સમૂહ સે કુમાર, પણવીસ સહસ્ત્ર તુહ રજતાર,
 ચરકવધ કાલ તિત્તિય પમાણ, તિણિ માણિ ચારુ ચારિત કાણ. ૨
 તા ભમઈ બૂમિ બહુલોગ કનિજ કેલિલતા પર રમણરનિજ;
 તા પુજઈ નહુ મણ મજજ, સરણિ તઈ સામિસાહ. ૩
 ચહિસઠિ સહસ્ત્ર રમણી વિલાસ ગય તુરય રંગ નવનિવાસ;
 જસ સ કારણિ સુકા ઇક્કવાર, તે સિદ્ધિ ટિખાડિન સંવસાર. ૪
 વિહરઈ ગિરિવર ગરુય વજજ, કિરિ કુંજર કેસરિ નાહર સજજ;
 જિમ બહુલ પત્ત તરુ પંથએઉ, તિમ ફેડઈ દુહ સય સંતિ ટેઉ. ૫
 જિમ સરવરુ સોહઈ રાયહંસિ, નરનાહ સીસરયણા વયંસિ;
 જિમ નયણિ વયણુ જિમ ગયણુ ચંદિ,

સોહઈ તિમ તિહૂયણ તઈ જિણિંદિ. ૬

સંભારઈ જલહરુ જેમ મોરુ, રવિ ઉગગમુ જિમ હિમ રયણિ રોરુ;
 જિમ ભમરુ બઈ, જિમમાઈપુત્તુ, તુહ ઠંસણ તહમહનાહ ચિલુ. ૭
 ઇંથ પણય સારસર સંતિ જિણેસર, મહ વિભત્તીય સાંભલીય;
 તિમ કરિજે સામીય, તુહ પય પામિય, જિમ હું પામઈ સુકખસર. ૮

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“ત્રિભુવનના લોકોને મનવાંછિત ફળ આપનારા, સો કુરુદેશેવું
 મંગલ કરનારા હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! દુઃખસમૂહથી ઉત્પન્ન થયેલા
 દાહનો નાશ કરનાર એવાં આપનાં ચરણોને હું નમું છું.”

૫ થીસ હજાર વર્ષ કુમારપણામાં, ૫૦ થીસ હજાર વર્ષ રાજ્યકાલમાં,

તેટલો જ કાળ ચક્રવર્તીપણામાં અને તેટલો જ કાળ આપના સુંદર ચારિત્રપણામાં પસાર થયો.

ખાદ્યાવસ્થામાં આપે ઘણી ભૂમિ ઉપર લમીને લોગોને લોગવ્યા; રાજ્યકાલમાં કૌતુકથી રમણ કર્યું; ચક્રવર્તી કાલમાં ત્રિભુવનમાં પૂજિત થયા અને હે સ્વામી ! પચીસ હજાર વર્ષ સુધી આપ મોક્ષમાર્ગમાં રહ્યા.

એસકે હજાર રમણીઓનો વિલાસ, આનંદ પમાડે તેવા હાથી, ઘોડાનાં નવાં નવાં નિવાસો ઇત્યાદિનો આપે એક જ કારણ માટે, એક જ વખતમાં ત્યાગ કરી દીધો. સર્વ વસ્તુઓમાં સારભૂત એક માત્ર સિદ્ધિ ગતિ જ છે એ આપને સ્પષ્ટ સમજાઈ ગયું.

જેમ ઘણાં પાંદડાંઓથી યુક્ત ઘટાદાર વૃક્ષ પથિકોનો થાક દૂર કરે છે તેમ હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! ભૂંડ, હાથી, કેસરીસિંહ અને વાઘથી યુક્ત પર્વત ઉપર વિચરનારા આપ સેંકડો દુઃખોનો નાશ કરે છે.

જેમ સરોવર રાજહંસોથી શોભે છે, જેમ રાજ રતનના સુગટથી શોભે છે, જેમ સુખ નયનોથી શોભે છે, જેમ આકાશ ચંદ્રથી શોભે છે, તેમ હે જિનેન્દ્ર ! આપના વડે ત્રિભુવન શોભે છે.

શ્રીર જેમ જલધરને યાદ કરે છે, હેમન્તની રાત્રિમાં ઠંડીથી થરથરતા ઢોડો સૂર્યોદયને યાદ કરે છે, જેમ લમણાઓ માલતી પુષ્પને યાદ કરે છે, જેમ માતા પુત્રને યાદ કરે છે, તેમ હે નાથ ! મારું ચિત્ત આપનાં કર્શનને સંસારે છે.

પ્રભુત ભક્તજનરૂપી સારસપક્ષી માટે સરોવરરૂપ એવા હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! મહારી આ વિનતીને સાંભળો હે સ્વામી ! હું આપનાં ચરણોની સેવા પ્રાપ્ત કરીને અત્યંત સુખને પ્રાપ્ત કરું છું.”

શ્રી શાંતિનાથ વીર્યંકર માટેની આ લઘુ રચનામાં કવિએ એમના જીવનની સ્થૂલ માહિતી વણી હેવા સાથે એમનો મહિમા

રૂપકાદિ અલંકારો વડે વર્ણવ્યો છે અને એમનાં ચરણોની સેવા પોતાને પ્રાપ્ત થાય એ માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૨૫) શ્રી ઋષભદેવ વિનતી

સિરિ યુગાદિ જિજ્ઞેસુ જોઈયઈ, સકલ ધન્ય તણુઈ ધુરિ હોઈયઈ;
નિતુ નવી પરિજો પ્રભુ પૂજિયઈ, ન ભવસંભવ સંકટ ધૂણ્યઈ. ૧
બહુય દેવ સવે મહિમા ઘણી, ધરઈ ધીરઈ મોટિય આપણી;
પુણ્ય કૃપાકર તૂં પગ સેવતાં, ગમઈ કોઈ ન દેવ ન દેવતા. ૨
ઈક્ષીય વાત મ માનિસિ બાડિમી, લક્ષ્મી સુચરલઈ જઈ ઠાડિમી;
તઈ ન દેવતિ વાર લગઈ કિમઈ, અવર રૂંખડલઈ મન વીસમઈ. ૩
નરકની ગતિ મઈ પરિભોગવી, પશુ તણી પશ્ચિ દોહલિ ભોગવી;
અમરનઈ ભવિ વાર ઘણી ભર્યુ, મનુજજન્મ પુનિ નિષ્કલુ નિગમિઈ. ૪
ચહુગતિ મઈ હંકુષ સદ્દા બહૂ, કહીય તે ન સકઈ હવડાં સહૂ;
તિમ કરે કરુણા કર કેવલી, જિમ ન આવઈ આવઈ તે વલી. ૫
ઘડી પૂરઈ પુષ્પિસ પામીઈ, દિવસ તેહ સકે ફિર કામીયઈ;
સદ્દલ પાખ સમા સવિ સેખીઈ, રિસહનાહ નિતૂ જિજ્ઞિ કેખીઈ. ૬
તૂ ભવ તારણ સિવસુહ કારણ, દુરિય નિવારણ રિસહ જિજ્ઞ;
તુહ શુણ ગાયંતાં સેવ કરંતાં સહ સંપન્નજઈ સચલ સુહ. ૭
ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી ઋષભદેવ વિનતી.

વિવરણ

આદિ તીર્થંકર શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે કે :

“જે શ્રી યુગાદિ જિનેશ્વરનાં દર્શન કરે છે તે સકલ પુણ્ય-વાનોમાં અગ્રેસર થાય છે. જે નિત્ય નવી નવી રીતે પૂજા કરે છે તે ભવસંકટોમાં મૂળતો નથી.

બીજા દેવો ઘણા છે અને તેમનો મહિમા પણ ઘણો છે, છતાં પણ હું ધીરતાને ધારણ કરું છું. હે પ્રભુ ! આપ પણ કૃપા કરો. આપના ચરણોની સેવામાં લીન બનેલા અમને અન્ય દેવદેવીઓ ગમતાં નથી.

શુક બીજાં વૃક્ષો ત્યજીને દાહમના વૃક્ષ ઉપર બેસી તરત ફળ પ્રાપ્ત કરે છે એ વાત ઘણી મહત્વની છે. હે પ્રભુ ! બીજાં વૃક્ષો સમાન અન્ય દેવોમાં મારું મન વિમાસણ પામે છે. મેં નરકગતિને ભોગવી છે; તિર્યચ્ચરિત્ર પણ કોહિલી રીતે ભોગવી છે. દેવભવમાં પણ હું ઘણું ઘણું ભર્યો છું. અને વળી મેં મનુષ્યજન્મ પણ નિષ્ફળ બનાવ્યો છે. આપના સિવાય અન્ય દેવતાઓની સેવા કરવાથી મારા બધા જ જન્મો નિષ્ફળ ગયા છે.

હે પ્રભુ ! ચારે ગતિમાં મેં ઘણાં ઘણાં દુઃખોને સહન કર્યાં છે. તે બધાંને કહેવા માટે હું શક્તિમાન નથી. હે કરુણાસાગર ! આપ એવી કૃપા વરસાવો કે જેથી ફરી આવી આપત્તિઓ આવે નહીં.

ફરી ફરી તે જ ઘડી સફલ માનીએ, તે જ દિવસને ઇચ્છીએ અને તે જ પક્ષને સફલ માનીએ, તે જ મહિનો સફલ માનીએ કે જેમાં નિત્ય ઋષભદેવનાં ઠશન કરીએ.

હે ઋષભદેવ પ્રભુ ! આપ જ ભવસમુદ્રથી તરાવનારા છો; આપ જ શિવસુખનાં કારણ છો; આપ જ પાપનું નિવારણ કરનારા છો. હે પ્રભુ ! આપના શુભોને ગાતાં અને આપની સેવા કરતાં સફલ સુખ પ્રાપ્ત થાય છે.”

શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનને સંબોધીને લખાયેલી આ વિનતીમાં કવિ પોતાના અત્યાર સુધી નિરર્થક ગયેલા ચાર ગતિના ફેરાનો નિર્દેશ કરી, હવે પ્રાપ્ત થયેલ પ્રભુભક્તિના શુભ અવસર માટે પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરે છે. અને ભવસાગરમાંથી તારવા માટે અને શિવ-સુખ આપવા માટે પ્રભુને પ્રાર્થના કરે છે.

(૨૬) શ્રી શાંતિનાથ દેવ વિનતી

જય જય મણુ વંછિય કપરુકખ, જય જય લવતારણુ લલ્લ લકખ;
 જય જય જગ પહાણુ, જય સંતિ જિથેસર ભુવનભાણુ. ૧
 મધ ઇણિ અણાદિ નિગોદિ તિકખ, ખહુ સહીય જન્મમરણુ હુકખ;
 પુઠવી જલ તેઉ વાઉ રુકખ, લવિ પામીય વેયણુ ભેગ લકખ. ૨
 ખિતિ ચઉ પંચિદિય ભવમઝારિ, તિરિયત્તણિ ભમડીઉ ખહુ પયાસિ,
 નારય ભવિ વીનડીઉ લકખ પાર, તિમ કરિ જિમ પામઉ હુકખ પારુ. ૩
 હૂં હીણુ હીણુ હૂં પાવિખીણુ, ઇણિ કારણિ તુહ પય પઠિમ લીણુ;
 હિવ કરિ પસાઉ દધ સોમ દિદિઠ, મહ અંગિ હોઇ જિમ અમિય વુદિઠ. ૪
 તાં રોગ-સોગ તાં હરઠ જોગ, તાં હુંતિ હાણિ તાં પિય વિઓગ;
 જાં સયલ મનોરહ સિદ્ધિ હેઉ, પામિજજઇ નાહુ ન સંતિ રેઉ. ૫
 મન વંછિય દાયગ તિહુયણુ નાયગ, રિદ્ધિ વૃદ્ધિ મંગલ કરણ;
 સિરિ સંતિ જિથેસર ભુવણુ દિથેસર, ભવિ ભવિ મહ પય સરણુ. ૬
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ દેવ વિનતી.

વિવરણુ

સોળમા શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“મનોવાહિત કૃણને આપવામાં કલ્પવૃક્ષરૂપ, શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ જય પામે ! જય પામે ! ભવને તરી જવાથી લક્ષ્યને મેળવનારા આપ જય પામે ! જગતપ્રધાન આપ જય પામે ! ત્રિભુવનમાં સૂર્ય સમાન આપ જય પામે !

અનાદિ નિગોદમાં જન્મમરણનાં ઘણાં ભયંકર દુઃખોને મારા વડે સહન કરાયાં, પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિ-કાયમાં લાખો વેદનાને મેં અનુભવી છે.

મેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિયના ભવોમાં અને તિય અપણામાં પણ ઘણા પ્રકારે હું ભર્યો છું. નરકભવમાં પણ

પારાવાર વિડંબના હું પામ્યો છું. તેથી હે પ્રભુ! હવે એવું કરો કે હું અપાર દુઃખનો પાર પામું.

હે સ્વામી! હું હીનહીન છું; હું પાપી છું; હું ક્ષીણ છું; એ કારણથી જ આપનાં ચરણોમાં હીન છું. હમણાં કૃપા કરીને મને સૌમ્ય દૃષ્ટિ આપો જેથી મારા અંગમાં અમૃતની વૃદ્ધિ થાય.

જ્યાં સુધી સકલ મનોરથની સિદ્ધિના હેતુરૂપ શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ પ્રાપ્ત થતા નથી ત્યાં સુધી રોગ, શોક, દુઃખ યોગ, હાનિ અને પ્રિયનો વિયોગ થાય છે.

મનોવાંછિત ફળને આપનારા, ત્રણ ભુવનના નાયક, રિદ્ધિ-સિદ્ધિ અને મંગલના કારણરૂપ, ત્રણ ભુવનમાં સૂર્ય સમાન હે શ્રી શાંતિ જિનેશ્વર! આપના ચરણનું આ ભવમાં મને શરણુ પ્રાપ્ત થાઓ.”

શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ પોતાના અનંતકાળના ભવબ્રમણ માટે, નિગોહ તથા એકેન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ અને નરકગતિનાં દુઃખોના અનુભવ માટે સંતાપ અને પશ્ચાત્તાપ વ્યક્ત કરે છે અને પ્રભુના શરણુ માટે પ્રાર્થના કરે છે.

(૨૭) શ્રી મથુરાનગર શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

મહુરુંડં કથ અવયારુ સારુ સિરિપાસ જિણેસરુ;
સમરઉ સયલ તિલોય લોય પડિગોહ દિણેસરુ;
તુહં હંસણિ મેહ હેહ ગેહિ આણુંદું ન માઈઉ;
આહિ વાહિ હેવાહિ હેવ સવિ દ્વરિ પલાઈય. ૧

જે તુહં પણુમઈ પાય પહું અહરિય સુરતરુ સાર,
તે મહિ મંઠલિ મંઠણા અવર કરઈ પુણુસાર ૨

અમિય વાણિ વડ્ખાણિ દાણિ સુરસાલ સમાણુઉ;
ગમણિ ગઈં હહ લીલ સીલિ નિરુપસુ પુણુ જાણુઉ;

સસિ સરિસઈ સીયલઈ કંતિ ઝલકંતુ દિવાયરુ;
 ગિરિવર ગુરુયઈર હિઈ ગન્વિ ગુહિરિ મ ગુણિ સાયરુ. ૩
 એરિસુ સામિઈ પામિયઈ હિવઈ હુયઈ ખહુ ભાઈ;
 વાગઈ સિવપુર વાટડિયા ભાગઈ ભવ ભઠવાઈ. ૪
 ભમિઈ સયલુ સંસારુ સારુ પુણુ કિંપિ ન ચાહિઈ,
 જંહિ પત્તઈ તહિં દેવ જન્મ જર મરણુણિહિં વાહિઈ;
 સેવિય દેવહં કોઠિ સવિહું લહિઈં હું વાહિઈં;
 દીણુ અવિઈ નિલ્લનિજ કળગુ પુણુ કિંપિ ન સાહિઈ. ૫
 હિવ આયઈ તુહ પાસપહુ મનિ છં મોટી આસ;
 જં તુહ જીતઈં કારુણિય તં કરિ સામી પાસ. ૬
 આજુ માઈ પિય ભાઈ સામિ ગુરુદેવહં સંગસુ;
 તૂં ચિંતામણિ કામધેનુ સુરપાયવુ જંગસુ;
 કેવલ કમલા કેલિ કલિઈ કરુણારસિ રતઈ;
 પહુ તિહુયણુ ઉવયાર ભરિ ધોરિય જિમ જીતઈ. ૭
 નવિ ઇછઈ સાસય સુહવિ તુહ સેવા આસત્ત;
 અવર નરામર સુહ તનિય કવણુ કરેસિઈ વત્ત. ૮
 અસરણુ અહિગઈ માહિ નાહ હઈ કર્મિ ભમાહિઈ;
 જે જાણુઈ જિણુરાઈ સયલ જે હુકમ પમાહિઈ;
 દિવ્વ-ભોગિ હિવ લધુ સુધુમાણુ સઈ જમારઈ;
 સાવય કુલિઈ જમ્મુ ધમ્મુ સંભલિઈ તુહારઈ. ૯
 પાએ પસાઈ દેવ તુહ મહ હુય એવઠ રિદ્ધિ;
 આધિય ચિંતા તુય જિ પહુ માહરઈ પાઠિન સિદ્ધિ. ૧૦
 સિદ્ધિ ગમણુ સંસારિ લોક સવિ સામિય ઇહઈં;
 સવે નિરંતરુ અંતરંગ વર્ધરિય ભઈ ળીહઈં;
 ભવભાગા સવિ અવર દેવ સેવારસિ લાગઈં,
 તાહં પાસિ સંસાર ઠામિ સાસય સુહ ભાગઈં. ૧૧

નવિ બાણુઈ' તે બાપુડા જિમ પામિજઈ મુત્તિ,
 ભત્તિકરં તા પાસ પહુ હુઈ વંછિય સંપત્તિ. ૧૨
 દેવુ એઉ જે રાગ-રોસ દોસિંહિં નવિ ગંજિઉ,
 દેવુ એઉ મહિલા વિલાસી જસુ ચિત્તુ ન રંજિઉ;
 દેવુ એઉ જિણિ મોહરાઉ હેલાઈ વિણાસિઉ;
 દેવુ એઉ કેવલપાયાસિ જિણિ-ધમ્મુ પયાસિઉ. ૧૩
 લોકમિલી સવિ સંભલઉ, હું બોલઉં ચઉસાહુ;
 વીતરાણ મેદહી સવે અવર દેવ જંભલ. ૧૪
 જઇતિઉ વીનવઉ એક ઉત્તરુ તસુ ફીજઈ,
 સારી તેજે લીડ પીડ સેવકની લીજઈ;
 એક વચનિ તાહરઈ' તચઈ ભવસાયરુ માણસુ.
 વચન તનઉ કહિ કાંઈ નાહ ! તુહ એવડુ આલસુ. ૧૫
 ધણુઈ' કિસઉ હઉં સામી સામલવ-ન,
 મઈ સિવકારણિ દેવ તુહ ચરણ સરણિ પઠિ પન્ન. ૧૬

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી મથુરાનગર શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

મથુરા હાલ મુખ્યત્વે વૈષ્ણવોનાં તીર્થ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે, પરંતુ પ્રાચીન સમયમાં મથુરા જૈનોનું મહિમાવંત તીર્થ રહ્યું હતું. ત્યાંના શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“મથુરામાં જેમણે વિહાર કર્યો હતો અને જેમની પ્રતિભાજની પ્રતિષ્ઠા થઈ છે એવા, સકલ ત્રિભુવનના જનોને પ્રતિબોધ આપનારા એવા, શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું હું સારી રીતે સ્મરણ કરું છું. હે દેવાધિદેવ ! આપનાં દર્શનથી મારા દેહરૂપી ઘરમાં આનંદ સમાતો નથી. મારાં આધિ, વ્યાધિ, સર્વ દૂર નાસી જાય છે.

હે પ્રભુ ! કદપવૃક્ષના પ્રભાવને તિરસ્કૃત કરનારા એવા આપના

ચરણોને જે પ્રણામ કરે છે તે પૃથ્વીમંડલની શોભારૂપ પુણ્યના સમૂહને પ્રાપ્ત કરે છે.

શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ અમૃત સમાન મધુર વાણીથી દેશના આપનારા, દાન આપવામાં કલ્પવૃક્ષ સમાન, ગજેન્દ્રની લીલા સમાન ગતિવાળા, શ્રીદામાં અનુપમ, ચંદ્રમા સમાન શીતલ અને સૂર્ય સમાન ઝળહળતી કાંતિવાળા, પર્વત સમાન ગુરુતર વક્ષસ્થળવાળા, જેમની હૃદયરૂપી વિશાલ શુક્રામાં શુભવાનો વસે છે એવા.

આવા પ્રકારના સ્વામીને પ્રાપ્ત કરીને હૃદયમાં જે ઘણા ઉત્તમ ભાવો ધારણ કરીને શિવપુરના માર્ગ ઉપર આવી જઈએ તો ભવરૂપી ચોદાઓ ભાગી જાય છે.

સમગ્ર સંસારમાં ભમીને પણ મેં સારભૂત કંઈ જોયું નહિ. જ્યાં પહોંચ્યા ત્યાં હે દેવ ! જન્મ, જરા, મરણથી હું પીડાયો. કરોડો દેવોને સેવ્યા અને સર્વ વ્યાધિઓ સામે લડ્યો. ક્ષીનતાને છોડી હું નિર્લજ્જ બન્યો છતાં કોઈ પણ કાર્યની સિદ્ધિ ન પામ્યો.

હે પ્રભુ ! મનમાં મોટી આશા લઈને હમણાં આપની પાસે આવ્યો છું. હે કરુણાસાગર પાર્શ્વપ્રભુ ! જેમ આપને યોગ્ય લાગે તેમ કરો.

આર્થા (દાઢી), માતા, પિતા, ભાઈ, સ્વામી, ગુરુદેવ એ બધાંનો સંગમ હે પ્રભુ ! આપ જ છો. આપ ચિંતામણિ છો, કામધેનુ છો, કલ્પવૃક્ષ છો, કેવલજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મીની ક્રીડાથી શુક્રા છો અને કરુણારસથી સભર છો. હે પ્રભુ ! ત્રિભુવનમાં ઉપકારના જારને વહન કરવામાં આપ ઋણ સમાન છો.

શાશ્વત સુખ માટે આપની સેવામાં આસક્ત રહેનારાઓ અન્ય દેવો દ્વારા કે મળતા ભૌતિક સુખની ઇચ્છા પણ કેમ કરે ?

હે નાથ ! ચાર ગતિમાં હું અચરણ રહ્યો છું અને કર્મ વડે લમાડેલો છું. હું જે સકલ દુઃખ પામ્યો છું તે હે જિનરાજ ! આપ પોતે જાણો છો. દેવયોગે હમણાં મનુષ્યજન્મ મળ્યો છે. શ્રવક

કૃપામાં જન્મ થયો છે અને આપનો ધર્મ પશ્ચ સાંભળવા મળ્યો છે.

હે દેવાધિદેવ ! આપના ચરણોની કૃપાથી મને આટલી રિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ છે. હવે મને સિદ્ધિ આપજો. એ ચિંતા હે પ્રભુ ! આપ જ કરજો. હે સ્વમી ! બધા સંસારી છવો આપની પાસેથી સિદ્ધિ-રૂપી શાશ્વત સુખને ઇચ્છે છે.

સર્વ લોકો નિરંતર અંતરંગ શત્રુઓના લયથી ઠરે છે અને લયથી ભાગેલા તેઓ બીજા દેવોની સેવામાં રસ લે છે અને સંસારથી તપેલા તેઓ તેમની પાસે શાશ્વત સુખને માંગે છે. પરંતુ બિચારા તેઓ જાણતા નથી કે સુકૃત કેમ મેળવાય ? શ્રી પાર્શ્વ-પ્રભુની ભક્તિ કરતાં સર્વ વાંછિત સંપત્તિ મળે છે.

શગદ્દેષાદિ દોષોથી જેઓ જિતાયેલા નથી તેઓ જ દેવાધિદેવ છે. વળી દેવાધિદેવ એ જ છે કે સ્ત્રીઓનો વિલાસ જેમના ચિત્તને આનંદ પમાડતો નથી, જેમણે મોહરાજનો સહેલાઈથી વિનાશ કર્યો છે અને કેવલજ્ઞાનના પ્રકાશમાં જેમણે ધર્મને પ્રકાશ્યો છે.

હું ચોક્કમાં ભાસો રહીને બાહ્ય હું તે સર્વ લોકો ભેગા થઈને સાંભળો. શ્રી વીતરાગદેવે અવર દેવની સર્વ જાળને મૂકી દીધી છે.

હે નાથ ! આપને તે પ્રકારે વીનહું હું તેનો એક જ ઉત્તર આપો. હે સ્વામી ! સેવકની તે બીડ અને પીડ લઈ લો. આપના એક જ વચનથી મનુષ્યો લવસાગર તરી જાય છે. તો હે નાથ ! મારા માટે એક વચન બોલવામાં આપને આટલી આગસ કેમ ?

હે રયામ વર્ણવાળા સ્વામી ! હું અત્યંત દુઃખી છું તેથી મોક્ષ માટે સહાયરૂપ એવા આપના ચરણનું શરણ સ્વીકારું છે.

મથુરાના શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વિનતીરૂપ લખાયેલા આ કાવ્યમાં કવિએ એક બાબુ શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનો શુભસંકીર્તન સહિત મહિમા ગાયો છે, તો બીજી બાબુ લવજ્ઞમણના પોતાના દુઃખને વ્યક્ત કર્યું છે. વળી કવિએ મિથ્યાત્વને કારણે અન્ય બિચારા લોકો ભૌતિક

સુખ માટે અન્ય દેવદેવીઓની આરાધના કરે છે તે માટે પણ પોતાનો સંતાપ વ્યક્ત કર્યો છે અને સાચા મુક્તિસુખ માટે દેવાધિદેવ તીર્થંકર પરમાત્માની આરાધના માટે આગ્રહ સેવ્યો છે. કવિનો સંતાપ એટલો બધો છે કે તેઓ પોતે ચોક્કમાં ભ્રમા રહીને બહેરમાં કહે છે એવો નિર્દેશ કાવ્યમાં કર્યો છે. જુઓ :

“લોક મિલી સવિ સંભલઉ, હું જોલઉં ચઉસાહુ;
વીતરાગુ મેહી સવે અવરદેવ જંબલ.”

(૨૮) શ્રી શાંતિનાથ વિનતી

પામી અછઈ યોધિ ભમી ભમી જઈ,

શ્રી શાંતિ નામિઈ જિનતઉ નમીજઈ;

જે સેવતા મી સવિ આસ પૂરઈ, ભવારિ ભાવ વિવેગિ ચૂરઈ. ૧

જેતા હૂયા તૂ ઘરિ સામયોનિ, તેતી ભમિઉ હઉં ભવમાહિ યોનિ;

તઈ તે સવે મૂકિચ મુક્તિ પાસી, મઈ યોનિના બલ વિછોડિ સામી. ૨

માયા મયા મગ્ધરિયે વધારી, જીજી અડાવી નિતુ નાહિ નારી;

તે મૂલ સંસાર તણઉં વિચારી, તઈ ઉગતી મોહજી વેલિ વારી. ૩

જે ભોગનઈ લોભિ ન તઈ જુહારઈ, કહીડી તણુ ઇ કાજિ તિરી જુહારઈ;

સૂંપઈ સવે સંપડુ તૂ પ્રણામૂ, લીલા લલાડઈ વર સિદ્ધિ હામુ. ૪

ગાઠા જિ વધરીમઈ તે વધારિયા, સાચા સગા તે સવિ દૂરિ વારિયા;

ભંડારિયા ખઈ હૂં ભીડ ભાગઉ, પ્રભુત્વ છાંડી પર પૂઠિ ભાગઉ. ૫

એ આપણા મમં કહઉં ત લાજઈ, કરઉં તિસાં કામ અજી ન ભાજઈ;

હાહઈ દયાલૂ તઈ સ્વામિ તૂવઈ, લાગઉ હિવહઉ ઘરસૂત્ર પૂઠિઈ. ૬

સૂયં સ્મરઈ જઈ કિચ્છીક મૂઠી, તાર જીજીઈ જઈ નઈ પૂરિ વૂઠી;

તાહિયા સહી પાવક વાટ જોઈ, પંકિઈ ભરિયા પાણી દેહ ધોઈ. ૭

રોગે રહિયા રંગિ રસાંજી માગઈ, સંસાર ભાગા તુજ પાય ભાગઈ;

તઈ જઈ ન ભાજઈ ભવરાન ફેરડી, તઉ સેવિવઉ કોઈ નથી અનેરડી. ૮

હું તઉરહિં છઉ તુઝ પાય સાહી, મ મેદિહ મઇ સ્વામીય વાતિ વાહી;
તું માહરી સાર સદા કરે જે, ભવાંતરી શાસનિ યોધિ દેજે. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનને વિનંતી કરતાં કવિ કહે છે :

“ભવબ્રમણ કયાં પછી શ્રી શાંતિનાથ જિનને નમસ્કાર કરવાથી નિમંળ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થાય છે. એવા શ્રી જિનને નમસ્કાર કરીએ છીએ કે જે એમને એવે તેની બધી આશાઓ પૂર્ણ થાય છે. શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની ભાવના ભાવવાથી ભાવ-શત્રુના ચૂરેચૂરા થાય છે.

હે નાથ ! આપે જેટલી યોનિઓ દેખાડી તેટલી યોનિઓમાં હું ભર્યો છું. અનંતા જીવોને આપે સુખિતની પાસે મૂકી દીધા છે. તો હે પ્રભુ ! મને જીવાયોનિની ભવભળમાંથી હવે છોડાવો.

માયા, મદ, ઇર્ષ્યાથી હું નારીના સંગે ચઢ્યો હતો એવી મોહવેલડીયુક્ત સંસારનું મૂળ બતાવીને આપે મારી તે મોહરૂપી વેલને નિવારી દીધી છે.

જેઓ લોગોના લોભથી જ આપને નમસ્કાર કરે છે તેઓ કોડીને માટે તિર્યંચોને પણ જીહારે છે. પરંતુ આપને પ્રભુમ કરવાથી તો સર્વ સંપત્તિ પ્રાપ્ત થાય છે અને સિદ્ધિસ્થાનમાં શ્રેષ્ઠ સુખનો અનુભવ પણ કરાવે છે.

કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહાદિ જે આભ્યંતર શત્રુઓ હતા તેમને મેં વધાર્યો છે. સાચાં સગાં તે સર્વને દૂર કર્યો. વાસ્તવિક સંબંધોને દૂર કર્યો. લીડને ભાંગવા માટે ભંડારેલા પુણ્યને પણ હું ખાવા લાગ્યો અને પ્રભુત્વને છોડી અન્યની પાછળ લાગ્યો.

એવા મારા મર્મને કહેતાં હું લજ્જા પામું છું આજે પણ આ કાર્યોથી વિરક્ત થયો નથી. આપ ક્યાં હવે છો. હમણાં સુધી હું સંસારની જન્મભ્રમમાં રહ્યો છું એ વાત મને ખટકે છે.

અધિકારથી હું ખીજી જીવ સૂર્યનું સ્મરણ કરે છે; નદીનાં પૂરમાં ડૂબતો જીવ હોડીનો સહારો લે છે; અસહ્ય કંડીમાં અગ્નિનો સહારો લે છે. પંકથી મલિન દેહને જળથી ધોવે છે. રાગી રાસાયણનું ચિંતન કરે છે, તેમ સંસારરૂપી દાવાનલથી તપત થયેલો જીવ આપના શરણે આવે છે. તે ભવિકના ભવસંબંધી ફેરાને આપ ભાંગી નાંખો છો. આપનો આવો મહિમા જોઈ હવે હું કોઈ બીજાને સેવવાને ઇચ્છતો નથી.

આપના ચરણોને સાધીને હું લાભમાં જ રહું છું. હે સ્વામી ! મને રક્તામાં (સંસારમાં ભટકતો) મૂકી ન દેતા. આપ સદા મારી સાર કરજો અને ભવાંતરમાં પણ આપનું શાસન અને બ્રાહ્મણીજ આપજો.”

કવિએ આ અને અન્ય કેટલીક વિનંતીઓમાં જીવ સંસારમાં કેવી કેવી જીવણોનીઓમાં ભટકે છે તે સચોટતાથી વર્ણવ્યું છે. એમાં જૈન ધર્મ અને સિદ્ધાંતની પાયાની માન્યતા વર્ણવાઈ છે. ‘વૈરાગ્યશતક’ નામની કૃતિમાં લખ્યું છે :

ન સા જાઈ ન સા જોણી, ન તં ઠાળં ન તં કુલં;

ન જાયા ન મુજા જત્ય, સન્ને જીવા અણંતસો. ૨૨

એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોગિ નથી, એવું કોઈ સ્થાન નથી અને એવું કોઈ કુળ નથી કે જ્યાં સર્વ જીવો અનંતી વાર જન્મમરણને પામ્યા ન હોય.

આ વિનંતીમાં વિવિધ ગતિનાં ભવબ્રમણનાં હુંખોનો નિર્દેશ કરી, તીર્થંકર પરમાત્માનું શરણ મળતાં તે હુંખો કેવી રીતે દૂર થાય છે તેનું વર્ણન કવિએ કર્યું છે. પ્રભુનું શરણ કેવું અને કેટલું

બધું ઉપકારી બને છે તે કવિએ વિવિધ ઉપમાઓ દ્વારા સચોટ રીતે દર્શાવ્યું છે.

(૨૯) શ્રી અરિકુનેમિનાથ વિનતી

અરિકુનેમિ પ્રભુ પદ્મજી ભિંતરિ, ભવિયજી પૂજાઈ ભાવિ નિરંતરિ;
મ કર કોઈ વિલંબ નમિ નિરવાણિ, ગયા બિહુ સહસ્ત્રે બાવીસાઈ;
બિહુ સય વરિસેએ નીપનું બિંબ, વિક્રમ સમય વરિસ સય સત્તય;
અચ્ચાસી સમય જઈય પુહત્તય, તઈન પદ્મજી નામ. ૧

કાલં ભારખીય વનિ વહતી, સરસતિ નામિ નદી ગહગહતી;
તડિવનુ લાખારાસુ ચક્ષુ નામિ વિનબરુ આવિહ,
બાલ દિઅજી દેખી દોહિલાવિહ, હૂંઈ અંગિકિ આદેસો તક્ષણિ હરિખહ;
નયણિ નિહાલીય નાયકુ વસહસંવે સંભાલિય કાનનિ કરઈ પ્રવેસો. ૨
બિન્બા તરુ તલિ ગાઈ ઝિરંતી ઈણિ, અહિ નાણિઈ કબજલ કંતી દિટકહ;
નેમિ જિણિંદો પાસઈ પાસનાહ, સુપઈદ્રિય સાસજી સામિણિ;
અંગિકિ દિદ્રિય પામીય પરમાનંદો. ૩

વનભિંતરિ તિણિ કારીય જિણહર, બાવત્તરિ દેહરી મનોહર;
આપીહ દેવ અરાશુ હેમકલસ જિણહર સિરિ અંકઈ પુણ્યકિરણ;
ભણેહ મલકઈ પ્રકટઈ સિવપુર માર્ગ. ૪

પ્રભુ પૂજ્ય નાયક નવ અંગઈ, કર ભેડી જંપઈ નવ રંગઈ;
સુનિ વિન્નતી દેવ, વરિસ સરિસ એ માસ વખાણ;
દિવસ અવસુ તે ઉત્તમ બાણઈ, જિણિ તુહ પામીય સેવ. ૫
તઈ જે છતા અંતર વયરી, તેહિ વમડસિઈ માંડઈ ખયરી,
બાણી અબલ અસારુ તું પણિ, કેવલસિરિ પરિવરિયઈ;
સુખ ભોગવિ નિવરઈ જઈ, રહીહ મૂં કુણ કરિસિઈ સાર. ૬
તઈ જિમ બંધ ન છોડીય હરિણા, તે મૂં કારણિ કરિ પ્રભુ કરુણા;
જગબંધવ જગનાહ અમહ અનેરઈ કોઈ ન સ્વામી,
તૂંઈ જિ માઈ બાપ ગો સામી, ઓદહવિ સવિ ભવદાહ. ૭

માગસિરી પૂનમ તું થપ્પિઉ, જિણુ તે હુતા દિવસ એકપીઠ;
 તિણિ દિણિ ચઉવિહુ સંધ, તૂ મંદિરિ મંડાવઇ રંગ;
 ધન વેચંતા લહરિ તરંગ, નિર્મલ ભાવિ અલગ. ૮
 ભવ ભાવઠિ કિમ લાગટ લણીઇ, નિતૂ વિનવતાં પ્રભુ મનુચ્છણીઇ;
 સંભાલિ સુખ નિવાસ, તું કરુણાનિધિ કેવલનાણી,
 પર પરિભવ આપ હણી જણી, પૂરિ અમહારી આસ. ૯
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી અરિષ્ટનેમિનાથ વિનતી.

વિવરણ

પાટણુ તીર્થમાં ઘણાં બધાં જિનમંદિરો આજે પણ વિદ્યમાન છે. કવિશ્રી પાટણના અરિષ્ટનેમિ ભગવાનના મંદિરની યાત્રા કરતી વખતે કહે છે કે :

“પાટણુની અંદર બિરાજેલા શ્રી અરિષ્ટનેમિ પ્રભુને હે ભવ્યજનો! ભાવપૂર્વક નિરંતર પૂજો. તેમાં જરા પણ વિલંબ કરશો નહીં’.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુના નિર્વાણ પછી ૨૨,૨૦૦ વર્ષે તથા વિક્રમ સંવત ૭૮૨ વર્ષનો સમય ગયો ત્યારે પાટણુ નામના ગામમાં આ બિંબ પ્રગટ થયું હતું.

કાલ સમાન ભય કર વનમાં સરસ્વતી નદી કહલોલ કરતી વહે છે. એ નદીના તટ ઉપર લાખારામ નામનો એક વણુઝારો આવ્યો અને ચક્ષુને નમ્યો. એણે બાલ દિનકર જેવા ચક્ષુનાં દુર્લભ દર્શન કર્યો અને ત્યાં જ અંબિકાદેવીએ આદેશ કર્યો. તે જ ક્ષણે હર્ષિત થઈને નજરે જોવાને માટે વણુઝારના નાયકે સર્વ વાત સાંભળીને એ પ્રમાણે જંગલમાં પ્રવેશ કર્યો.

ત્યાં એક વૃક્ષની નીચે, જ્યાં ગાય પોતાની મેળે જ દૂધ ઝરતી હતી ત્યાં અવધિજ્ઞાન વડે શ્યામ વણુવાળા નેમિજિન તે વણુઝારને દેખાયા. સાથે સુપ્રતિષ્ઠિત પાર્શ્વનાથ ભગવાન તથા શાસનસ્વામિની

અંખિકાદેવી દેખાયાં. તે જોઈને તેને પરમાનંદ થયો.

એણે વનમાં મનોહર એવું ૭૨ દહેરીવાણું જિનાલય કરાવ્યું અને તેમાં વીતરાગદેવને પ્રતિષ્ઠિત કર્યાં. પુણ્યનાં કિરણો જાણે જળહળતાં ન હોય અને શિવપુરના માર્ગને જાણે જતાવતા ન હોય ! તેમ દેરાસરની ઉપર સોનાનો કળશ જળહળતો હતો.

મૂળનાયક પ્રભુને વિવિધ પ્રકારે ભાવથી નવ અંગે પૂજા કરીને હાથ જોડીને કહ્યું છું કે હે દેવ ! મારી આ ચિનતી સાંભળો. જે સમયે આપની સેવાને પ્રાપ્ત કરી તે સેવાને હે દેવ ! વરસ પશુ મહિના સમાન લાગે છે, એ દિવસ પશુ અવશ્ય ઉત્તમ જાણવો કે જે દિવસે આપની મને સેવા મળી.

હે પ્રભુ ! આપે આંતરશત્રુને જીતી લીધા છે. તેને નિર્જળ અને અસાર જાણીને તેનો નાશ કર્યો છે. આપ કેવલલક્ષ્મીને વર્ધા છો, આપ મોક્ષમાં રહીને નિરવધ સુખને લોગવો છો તો હે પ્રભુ ! મારી સાર કાણુ કરશે ?

હે જગતખંધવ ! હે જગતનાથ ! આપે જેમ હરણોનાં ખંધનને છોડાવ્યાં છે તેમ મને પશુ ભવરૂપી ખંધનથી મુક્ત કરો. અમારા અન્ય કોઈ સ્વામી નથી. આપ જ માતાપિતા છો. હે ધંધ્રિયોને જીતનારા ! ! મારા ભવરૂપી સર્વ દાવાનલને જોલવી નાંખો.

માગસર શુદ્ધિ પૂનમના દિવસે આપની સ્થાપના કરાઈ તે દિવસ મને પ્રિય છે. તે દિવસે ચતુર્વિધ સંધ આપના જિનમંદિરમાં ઉત્સવ કરે છે. નિર્મળ ભાવથી નિરંતર તરંગોની જેમ ભક્તો ધનને ઉછાળે છે.

હે સુખનિવાસ પ્રભુ ! આપ મને સંભાળો. હે કરુણાનિધિ પ્રભુ ! આપ કેવલજ્ઞાની છો. બીજાના પરાભવને આપ પોતાનો પરાભવ જાણો છો. તેથી અમારી આશાને પૂર્ણ કરો.

આ ચિનતીમાં કવિએ પાટણના અરિષ્ટનેમિતા મંદિરની યાત્રા કરતી વખતે તેની ચમત્કારિક ઐતિહાસિક ઘટનાનું નિરૂપણ કર્યું

છે. પ્રાચીન જૈન પ્રતિમાઓ વારંવાર જમીનમાંથી નીકળી આવે છે, કારણ કે ધરતીકંપ, ચુક્ર કે અન્ય વિપત્તિ વખતે જિનપ્રતિમાને વિધિપૂર્વક જમીનમાં ભંડારી દેવાની પરંપરા પ્રાચીન સમયથી ચાલી આવે છે. અહીં નેમિનાથ ભગવાનની પ્રતિમા, શાસનદેવી અંબિકાની પ્રતિમા સહિત કેવી રીતે મળી આવી છે તે અને તેની ફરીથી પાટણમાં સુવર્ણકળશયુક્ત ભવ્ય જિનમંદિરના નિર્માણ પછી કયા દિવસે પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી તેનું પણ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

અન્ય વિનતીની જેમ આ વિનતીમાં પણ કવિએ ઐતિહાસિક માહિતી વર્ણવવા સાથે પ્રભુ પાસે મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૩૦) શ્રી આદિનાથ વિનતિ

સેત્રુંજિ મંડળ સામિ, સુષ્ટિ અમ્હારીય વિનતીય,
નાભિરાયકુલ કેઉ, મરુદેવિ - નંદળ આદિ જિણ. ૧
તૂં માયા, તૂં તાત, તૂં બાધવ, તૂં સુઝ શુરો,
તૂં જિણ તિહુયણિ નાહું, તૂ સુવિમત્ર પયાસિ કરો. ૨
ધણિ કારણિ જગનાહ કરું, વિનતીય જિણપવર,
તુમ્હ આગલિ અબાહ બિણીય નયરિ અવયંસુ વર. ૩
નરય તણા મઈ હૂંખ પામ્યા પાપ પસાઈ,
ઘણા તોહં કુ બણઇ સંખ બણઇ જે હૂંખ નાણધરો. ૪
તિરિય તણી મઈ જોનિ લાધધી, લામીય અતિ ધણીય,
ભૂખ તિણહ નહિં તાપુ છેયણુ ભેયણુ સવિ સુણિય. ૫
અહમ જમ્મ મણ્યાલ વલિવલિય પામીય વિવિહ પરે,
કરીઉ પાવઈ ચંડુ, પુણ પુણ પુહતઉ નરયપુરે. ૬
સહિયાં હરખ અણંત પુણુરવિ આવીઉ મણુયસવે,
કુણહઈ કુધમ્મ પભાવિ, દેવરિદિ ભોગવિય ભવે. ૭

ચઠરાસી જીવજોનિ, લક્ષ્મણમાહિ ધમ હિંડિયઉ,
 ભમિઉ ભમિઉ સંસારિ સુકલ જમ્મુ મધં પામીયઉ. ૮
 ગંગઉવલ નાએણુ હિવ તું સામીય રિસહ જિણુ,
 દીઠઉ ઇણુ ભવિ દેવ, વારિ વારિ ચઉગધ ગમણુ. ૯
 ઠંચણુવન સરીર રિસહેસર તુહ પય-કમલ;
 વહિસુ પૂજિસુ ભાવિ, ધમ્મ ધુરંધર ધૂરિ ધવલ. ૧૦
 ધણુસર્ધ પંચપમાણુ વસહધં લંછીય મયમહણુ;
 ચઠરાસી પુનઃ લક્ષ્મ આઉપૂં સિરિ રિસહ જિણુ. ૧૧
 ઉસભસેણુ પાસુકંખ, સહસ ચઠરાસી સુણિ કલીય;
 અજ્ઞ તિન્નિય લક્ષ્મ, મયણુ દહણુ ખંભી સહીય. ૧૨
 સાવય સેયંસ આદિ, લક્ષ્મ તિન્નિ પણુસહૂય;
 લક્ષ્મ પંચ ચઉપન્ન સહસા સાવિય સુભદ્ધુય. ૧૩
 કુશુરિ કુદેવિહિં દેવ ! ભવસાયરિ હું ફરિયઉ;
 તિહુયણુ તારણહારુ તરિસમાણુ હું પામીયઉ. ૧૪
 જગમંહણુ જગનાહ, વલિવલિ ભાગઉ ભવજમણુ;
 જમ્મણુ મરણુ નિવારિ કરુણા સાયર સિવકરણુ. ૧૫
 સુણિ રયણાયર અંઠ મોહ મહણુ મહ વિન્નતીય;
 સામીય સફલ કરે જિનવર સુરવર હરિ મહીય. ૧૬

ઈતિ શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણુ

શ્રી આદિનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“નાભિરાજના કુલમાં અંકુસમાન, મરુદેવી માતાના નંદન,
 શત્રુજયમંડન હે આદિ જિન ! હે સ્વામી ! અમારી વિનતીને સાંભળો.

આપ માતા છો, પિતા છો, ખંધુ છો, મારા ગુરુ છો, જિનેશ્વર
 છો. ત્રિભુવનના હે નાથ ! આપ મોક્ષમાર્ગ પ્રાપ્ત કરવામાં મારા

ઉપર કૃપા કરો.

હે જગતનાથ ! અબાધ વિનીતા નગરીના શ્રેષ્ઠ અલંકાર !
આપની પાસે એ કારણથી હું વિનંતી કરું છું.

પાપના ફળસ્વરૂપે હું નરકનાં ઘણાં દુઃખોને પામ્યો. પંચમ-
જ્ઞાનને ધારણ કરનારા આપ તે સર્વ ભણો છો.

હે સ્વામી ! મેં તિય અગતિમાં ભૂખ અને તરસને સહન
કરીને છેદનભેદનને પણ સહન કર્યાં.

વિવિધ પ્રકારે ભમીભમીને અમે મનુષ્યજન્મને પામ્યા. તેમાં
પણ અત્યંત ઉંચ પાપ કરીને ફરી ફરી નરકાવાસમાં પહોંચી ગયા હતા.

ક્યારેક ધર્મના પ્રભાવે દેવની રિદ્ધિસિદ્ધિ પણ ભોગવી હશે.
આમ અનંત દુઃખોને સહન કરીને ફરીથી મનુષ્યભવને પામ્યા છીએ.
ચોયાંસી લાખ જીવાયોગિમાં આમ અનેક વાર ભમીભમીને સર્વ
જન્મોને હું પામ્યો.

વારંવાર ચતુર્ગતિમાં ગમન કરીને હમણાં ગંગોપલ (ગંગામાં
પશ્ચર) ના દર્શાતથી હે સ્વામી એવા ઋષભજિન ! આપને આ
ભવમાં પ્રાપ્ત કર્યાં છે. તેથી હવે હે ધર્મધુરંધર, ધવલધુરાને
ધારણ કરનારા સુવર્ણવર્ણ દેહવાળા ! આપનાં ચરણકમળને ભાવથી
વંદન કરીશું અને પૂજીશું.

હે મહંમથન શ્રી ઋષભજિન ! આપનો દેહ ૫૦૦ ધનુષ્યપ્રમાણ
હતો. આપનું લંછન વૃષભ હતું અને આયુષ્ય ચોયાંસી લાખ
પૂર્વનું હતું.

મહનને બાળનારા અને બ્રહ્મચર્યવ્રત સહિત ઉસલાદિ પ્રયુષ્ઠ
૮૪ હજાર સુનિઓ અને ત્રણ લાખ સાધ્વીજીઓ આપના સંઘમાં હતાં.
આપના સંઘમાં શ્રેયાંસકુમાર આદિ ત્રણ લાખ પાંચસો શ્રાવકો
અને સુભદ્રા સહિત પાંચ લાખ ચોપન હજાર શ્રાવિકાઓ હતાં.

હે દેવાધિદેવ ! કુશુરુ અને કુકેવ વડે હું ભવસાગરમાં રખડ્યો.

હે ત્રિભુવનના તારણહાર ! હવે તરીને આપની તુલ્યતાને પામવાની મારી અભિલાષા છે.

હે જગતમંડન ! હે જગતનાથ ! ફરી ફરી મારી ભવબ્રમણાને લાગો. હે કરુણાના સાગર, હે મોક્ષમાર્ગને આપનારા ! મારા જન્મમરણનું નિવારણ કરી મને મુક્તિ અપાવો.

અંદ્રને જોઈને સાગર આનંદ પામે તેમ મુનિરૂપ રતનાકરને માટે અંદ્રરૂપ એવા, તથા મોહનું મથન કરનારા, સુરેન્દ્રાદિથી પૂજિત એવા શ્રી આદિનાથ જિનવર ! મારી વિનતીને સફલ કરો."

શત્રુજય તીર્થના મંડનરૂપ શ્રી આદિનાથ ભગવાનને વિનતી કરતાં કવિએ આ રચનામાં આદિનાથ ભગવાનના જીવનની કેટલીક મહત્ત્વની વિગતો (દેહપ્રમાણ, લાંછન, આયુષ્ય, સાધુ, સાધ્વી, આવક, આવિકા ઇત્યાદિ) પણ વણી લીધી છે. કવિને ચારગતિના નિરર્થક અને દુઃખમય પરિભ્રમણ માટેનો સંતાપ ઉત્કટ વાણીમાં વ્યક્ત થયો છે, અને પ્રભુના શરણ માટે તથા મોક્ષગતિની પ્રાપ્તિ માટે તાલાવેલી પણ વ્યક્ત થઈ છે.

• • •

(૩૧) શ્રી આદિનાથ વિનતી

-અહર્થ વેગિ વિણા લાણી ભવ્ય આલઈ, યુગાલીશુ દેખી કરી પાઈ પાલઈ;
હિયઈ ભીપજઈ હર્ષના રંગ જોતા,

નથી વારિધિઈ વારિના બિંદુ તેતા. ૧

સુજે જીભ એકઈ જિમ્નું દૈવિ લીધી, અનઈ છુદ્ધિ પાયાણુ તઉ કુંઠ કીધી;
કિસી આહિ તઉ નાહ તૂ વણુવે થામઈ,

ઇણિ માડી અચ્છઈ સામિ સેવા. ૨

સજે સાર સેડી નહી પાર પાગી, સદાચાર સાચઈ ધરી ધ્યાનુ ધામી;
શુભી ભાવનાં જે પ્રલો પાય પેખઈ, વહી આવહી દુઃખની તે ન દેખઈ. ૩

મયા તાહરી પાહરી લોકિ દીસઇ,

ઘણઉં દુઃખિય ઉઠૂ અછઉં રાતિ દીસઇ;
વસી ચિત્તિ મૂં વાનુ તૂઉં પાય સેવ, હુયઉ હેતુ કેહા ઉદાસીન દેવ. ૪
પડઇં પ્રાણ પાખઇ મહામોહ ખાગઇ, સહી વેદના જે જગન્નાથ આગઇ;
સહૂં મોહતાં તે ઘણીવાર લાગઇ, હિવં કેવલઉં છવ ઝો મોક્ષ માગઇ. ૫
ન કો દોરિ સંસારિ તૂ દેવ પાખઇ,

અણુ ભાવતી આવતી ભીડ રાખઇ;
ઇસઉં જાણતા જાણ તૂ આણ મણઇં,
લહી સિદ્ધિનઇ સિદ્ધિને ઇણિ વાણઇં. ૬

ઘણાકાલ પામી અવજઇ પુણ્યવેલા, ન કીજઇ દેવ અહો સેવા વહેલા;
ઇસઉં સીખવી મઇં હીયઉં ઠાણિ આણિઉં,
પમાડી પ્રભો પાસિ પાછઇ વખાણિઉં. ૭

ઘડી ઘડી પુન્યનઇ સારિસાવઇં, સલૂણિ કલા તે કલાવંત વાચઇં;
ત્યજી પાપ આરંભ નઇં કંઠુ છાંડી, નિહાં શ્રી યુગાદીશની સેવ માંડી. ૮
ન હેલા મહેલા તણ ચિત્ત કીજઇ, નિતૂ નાથના પાય પાસઇં વસીજઇ;
ઇસી રુચકા રંશુ પૂજઇં સઠ્ઠારી, કરઇં જઇ મયા ઝો જગન્નાથ સીરી. ૯
ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનંતી

વિવરણ

શ્રી શત્રુજય મહાતીર્થની યાત્રા પ્રસંગે શ્રી આદિનાથ પ્રભુનાં
દર્શન કરી કવિ ભાવોદલાસપૂર્વક ગાય છે કે :

“સસુદ્રની અંદર પાણીનાં એટલાં ઝિંદુઓ નથી જેટલાં મારા
હૃદયમાં હર્ષના તરંગો ઉત્પન્ન થાય છે. ભવ્યજીવો જલદીથી ગિરિ-
રાજ શ્રી શત્રુજય ઉપર ચઢીને, યુગાદિદેવ શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનનાં
દર્શન કરીને પાપને બાળે છે.

અરે દેવે મારા સુખમાં ઝોક જ છુલ આપી અને મારી
બુદ્ધિને પાવાણીથી પણ કઠોર કરી છે. તો હે નાથ ! આપનું વર્ણન

કેવી રીતે કરી શકું ? તેથી હે સ્વામી ! મેં આપની સેવા કરવાની ભાવના કરી છે.

હે મિત્ર ! પવિત્ર શેત્રુંજી નદીને પાર પામીને, ઉજ્જવલ ધ્યાન ધરીને, સદાચારને સાચવું છું. જે ભવ્યજીવો શુભ ભાવનાથી પ્રભુનાં ચરણોને જુએ છે તેઓ દુઃખની પંક્તિને ભેતા નથી.

હે પ્રભુ ! આપની અત્યંત કૃપા લોકમાં દેખાય છે. અહીં હું અત્યંત દુઃખી છું તેથી રાત્રી જ દેખાય છે; પ્રકાશ દેખાતો નથી. હે પ્રભુ ! આપ મારા ચિત્તમાં વસવા કૃપા કરો. હું આપના ચરણોની સેવા ઇચ્છું છું. હે દેવ ! મારા પ્રત્યે કેમ ઉદાસીન થઈ ગયા છો ?

પ્રાણો જાય છતાં આ જીવ મહામોહમાં રૂઝે છે. ભવોભવ જે અનેક વેદનાઓ મેં સહન કરી છે તે બધીનું વર્ણન કરતાં ઘણી વાર લાગે એમ છે. હે પ્રભુ ! હવે જીવ માત્ર મોક્ષની માંગણી કરે છે.

આ ઘોર સંસારમાં હે દેવાધિદેવ ! આપના સિવાય અન્ય કોઈ અભ્યુગમતાં દુઃખોમાંથી બચાવી શકે એમ નથી એમ જાણ્યા પછી જીવ આપની આજ્ઞાને માને છે.

ઘણા કાળ પછી પુણ્યની વેળાને હું પામ્યો છું. હે દેવ ! પૂર્વભવોમાં મેં આપની સેવા કરી નથી. હે પ્રભુ ! મને આપના હૃદયમાં સ્થાન આપી એવું શીખવો કે જેથી પછી પ્રશંસાને પાત્ર થાઉં એવું હું આપની પાસેથી પામી શકું.

ઘડી ઘડી આવું પુણ્ય પ્રાપ્ત થતું નથી. આપની રમ્ય કલાઓને કલાવંત જ જાણી શકે છે. પાપારંભ અને દંભને છોડીને હવે શ્રી યુગાદીશની સેવાનો મેં આરંભ કર્યો છે.

અન્ય વસ્તુઓમાં હવે ચિત્ત ન પરોવતાં, હંમેશાં નાથનાં ચરણોની પાસે વસીએ. શ્રી જગન્નાથ મારા ઉપર કૃપા કરો કે જેથી સવાર થતાં જ આપની રૂડી પ્રતિમાની ઉલ્લાસથી હું પૂજા કરું.”

શ્રી શત્રુજય તીર્થ વિશેના આ કાવ્યમાં કવિએ અરબક્ષિત પ્રવાહમાં વહેતી પંક્તિઓમાં શ્રી આદિનાથ પ્રભુનાં દર્શન પામવાના પોતાના ઉદ્દાસને હર્ષવિશોર થઈ ગાયો છે. અન્ય મતિનાં અનેક દુઃખો સહન કર્યા પછી આ મનુષ્યસવ પ્રાપ્ત થયો છે તેને કૃતાર્થ કરવા કવિ પ્રભુને વિનંતી કરે છે. આ શત્રુજય તીર્થનો અને સુગાદિદેવ શ્રી આદિનાથનો મહિમા લોકોમાં કેટલો બધો છે તે પણ કવિએ કાવ્યમાં વર્ણવ્યો છે.

(૩૨) શ્રી સંભવનાથ વિનંતી

પુણિ અહ્મારી હિયઈ ધરીજઈ,
ત્રીજઈ તીર્થંકરુ સમરીજઈ, પ્રતિ ઉગમતઈ સૂરે;
સંભવ જિજીવર ચલણુ જિ પૂજઈ,
તીઈ મનવાંછિત સંપદ પૂજઈ, સંકટ નાસઈ દૂરે. ૧
સત્તમ ઐવેયક સુવિમાણિંહિં,
ઇશુજી ત્રીસ સાગર પ્રમાણિહિં, પૂરી આઈ પવિત્ર,
સાવત્થી નયરી અવતરીઈ,
રાય જિતારિ વંસુ અલંકરીઈ, સેના રાણી પુત્ર. ૨
સંભવ નામિહિં વાધઈ કિલુદિલુ,
પનર લક્ષ પૂરવ કુમરપણિ રમલિ કરઈ નવરંશુ;
ચક્રિયાલીસ લાખ પ્રભુ પાલઈ,
રાજુ જીભખલિ અરિહલઈ, બાણે રુપિ અનંશુ. ૩
છાંડી રાજુ હલુઈ અરિ અંતર;
ચઉક વરસ તપ તપઈ નિરંતર, પાછઈ કેવલનાણુ;
નિસુણુઈ નરસુર અસુર સુરંગા,
નિસુણુઈ હય-ગય-કરહ-કુરંગા, જિજીવર કરઈ વખાણુ. ૪
તિણિ અવસરિ જઈ પાસઈ હોયત,
પાપપંક તઉ સઘલાં ધોયત, ભમત ન હુઈ સંસારે;

એ અવરતઓ હિવ મનિ વહિયઈ,
 કર જોડી તઈ આગલિ કહિયઈ, પ્રભુ વીનવી અવધારો. ૫
 વારિ હયાલુ ચઈગતિ ફેરા,
 તું વિણ આહિ ન કુણુ હઈ અનેરા, હઈ ભાગઉ ભવવાસુ;
 પીઠર્ષા પ્રતિ પીઠર ગોસામી,
 પુણ્ય વસઈ પરમેસર પામી, પૂરિ અન્હારી આસા. ૬
 સાકિ લક્ષ પૂરવ જેહુ ભવીય;
 કણ્યકંતિ ઝલકઈ જિમ હીવીય, લંછણિ તુરગિ વિસાલ;
 ત્રિમુખ દેવ દેવી દુરિતારી,
 શાસણિ સાર કરઈજ સંસારી, કરઈ મંગલમાલ. ૭
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી સંભવનાથ વિનતી.

વિવરણુ

ત્રીજા તીર્થંકર શ્રી સંભવનાથ વિશેની આ વિનતીમાં કવિ કહે છે : અમારી યુદ્ધિને હૃદયમાં ધારણ કરી પ્રત્યેક દિવસે ઊગતા સૂર્યે ત્રીજા તીર્થંકર પ્રભુનું સ્મરણ કરીએ. જે સંભવનાથ જિનેશ્વરને પૂજે છે તેને મનવાંછિત સંપત્તિ પ્રાપ્ત થાય છે અને તેનાં સંકટ પણ દૂર નાસી જાય છે.

સાતમા ઐવયકનાં ઉત્તમ વિમાનમાં યોગણુત્રીસ પ્રમાણુ સાગરોપમનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી પવિત્ર એવી શ્રાવસ્તી નગરીમાં અવતરીને રાજા જિતશત્રુ અને સેના રાણીના પુત્ર તરીકે શ્રી સંભવનાથ પ્રભુએ તેમના વંશને અલંકૃત કર્યો.

સંભવનાથ દિવસે દિવસે વૃદ્ધિ પામે છે. અનુક્રમે પંદર લાખ પૂર્વ કુમારપણામાં વિવિધ કીડાઓ કરતાં કરતાં પસાર કર્યો. ચુરમાલીસ લાખ પૂર્વ વર્ષ સુધી પ્રભુએ રાજ્યનું પાલન કર્યું. સૌંદર્યથી બાણુ કામદેવ ન હોય એવા પ્રભુ બાહુબળથી શત્રુઓનો નાશ કરે છે.

ત્યારપછી સત્તાનો ત્યાગ કરીને તેઓ આંતરશત્રુને હણુ છે.

ચૌદ વર્ષ સુધી નિરંતર તપ તપે છે અને કેવળજ્ઞાન મેળવે છે. શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુ દેશના આપે છે. નર, સુર, અસુર ઉપરાંત ઘોડા, હાથી, ઊંટ, હરણો વગેરે પણ તેઓની દેશના સાંભળે છે.

તે અવસરે જો પ્રભુની પાસે હું હોત તો મેં સઘળાં પાપ-પંકને ધોઈ નાખ્યાં હોત, અને આ સંસારમાં ન ભમત. આ પશ્ચાત્તાપને તો મનમાં જ વહન કરું છું. કર જોડીને વિનયપૂર્વક કહું છું કે હે પ્રભુ ! મારી આ વિનતીનો સ્વીકાર કરો.

હે કયાળુ પ્રભુ ! આપના વિના આ કાર્ય યીજા કોઈ કરી શકતા નથી. મારા ચાર ગતિના ફેરાને હવે નિવારો કે જેથી હું ભવવાસને ભાંચું. હે સ્વામી ! આપ પીઠિતોની પીઠાને હરનારા છો. પુણ્યવશથી અમને પ્રાપ્ત થયેલા હે પરમેશ્વર ! અમારી આશાને પૂર્ણ કરો.

સાઠ લાખ પૂર્વ વર્ષનું એમનું આયુષ્ય હતું. હીપક સમાન એમની સુવર્ણમય કાન્તિ ઝળહળે છે. એમનું લાંછન વિશાળ ઘોડો છે. એમના યક્ષ ત્રિસુખ અને યક્ષિણી દુરિતારિ છે. જિનશાસનની સારસંભાળ કરો. અને સંસારી જીવોનું આનંદમંગળ કરો.”

શ્રી સંભવનાથ ભગવાન વિશેની આ લઘુ રચનામાં કવિએ એમના જીવનની માહિતી—પૂર્વનો દેવનો ભવ, માતાપિતા, આયુષ્ય, કુમારાવસ્થા, રાજ્યકાળ, દીક્ષા, સાધનાકાળ, એમનાં યક્ષ-યક્ષિણી, લાંછન ઇત્યાદિ વિશેની માહિતી સંક્ષેપમાં વણી લીધી છે અને પોતાનો ઉદ્ધાર કરવા માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૩૩) શ્રી જીરાઉદલા વિનતી

જુહારિ જીરાઉલિ પાર્થનાથ, તથં દેવ સંખીસર ચ્છઈ સનાથ,
સેરીસકેતુ મહિમા અપાર, ચારુપ તૂં રૂપ લહું ન પાર. ૧
તઉં થાંભણઈ થાવર સિદ્ધિ ઠાણું, જાલઉરિ જોગીસર તથં વખાણઉં;
અજાહુરે શ્રીપુરિ અંતરિક્ષ, મહેંદ્રની સા ત્રય દેવ રક્ષ. ૨

શ્રી પર્વતે શ્રી કલિકૃંડ વંદ્ય, તદેધં વિજેતે ચિરકાલુ નાંદ્ય;
 વાલ્મીકી તથા મથુરાહિ છત્ર, કર્ણેટકે પાસ નમયં પવિત્ર. ૩
 નાગદ્રહે સામિય નામિ ગામિ, ઉજ્જેણ્ણ લીંબોડયં પાસ સામિ;
 તથા ઉપલોટયં જિણ્ણહા વિહારિ, તથા સામલક પાલ્લ વિહારતારિ. ૪
 તથા સિંધુ દેસે વલ્લીપુરમ્મિ, પંચાસરે પંથા વાડિગમિ;
 આરાસણે લોડણ્ણ તથા ડભોઈ, તંબાહરી વાલવણ્ણમ્મિ નેઈ. ૫
 સમી ફલઉધી હથિણ્ણાઉરમ્મિ, ટીમાણ્ણકે પાલિયતાણ્ણ ગમ્મિ;
 ત્રંબાવતી તે જલમંગલાહિ પુરે, પ્રભાવાકર પાસચંદ્ર. ૬
 તે તથા જગન્નાથ જગિ પ્રભાવ, ત્વં માહિતે તથા સગલ્લસલાવુ;
 જં તુજા દેવાતન ઐક્ય જાગયં, ત્વં પાસિ તથા લોક સમૃદ્ધિ માગયં. ૭
 લલ્લતં સહૂ ભૂતલમાહિ કીઠઈ, મેલ્લી ન ભરાહિલિ કંપિ મીઠઈ;
 જિહ્વા અચ્છયં પાસુ જિણ્ણિંદ સામી, પીઠચા તણ્ણઈ પીઠર સિદ્ધિગામી. ૮
 તાં હુખ ઠૌભોગ્ય કરિદ્ર રોશુ, તાં સોગ-સંતાપુ જરા વિભેશુ;
 તાં લીડ પીઠકુ જન પાપ રાસિ, ન જાઉ ભરાહિલિ પાપ પાસિ. ૯
 લામીલામી જઈ લવ માહિ લાગઈ, આવી તુમ્હારઈ હિવ પાય લાગઈ;
 કયા કરી શાંતિ સમૃદ્ધિ ઠાખઈ, વલી વલી તથા સુખ ફેરુ રાખઈ. ૧૦

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી જિરાઉલ્લા વિનતી.

વિવરણ

ભગવાનના પાશ્વનાથ ભગવાનનું તીર્થ આણુ-સિરોહી પાસે રાજસ્થાનમાં આવેલું છે. તેનો મહિમા આજે પણ ઘણો મોટો છે. એની યાત્રા પ્રસંગે કવિ લખે છે :

“હું” શ્રી જિરાવલા પાશ્વનાથનાં દર્શન-વંદન કરું છું. હે પાશ્વનાથ પ્રભુ ! તમારા વડે શંખેશ્વર તીર્થ સનાય છે; સેરિસા ગામમાં આપનો મહિમા અપાર છે. અને ચારુપમાં આપના સૌંદર્યનો કોઈ પાર નથી.

સ્થિર સિદ્ધિને આપનારા એવા આપ સ્થાન તીર્થ(ખંભાત)-
માં બિરાજે છે. હે જોગીશ્વર ! જલોરમાં બિરાજેલા એવા આપની
હું સ્તુતિ કરું છું. ઇન્દ્ર વડે પ્રતિષ્ઠિત અબ્હરા, શ્રીપુર અને
અંતરિક્ષમાં બિરાજેલા આપ અમારી રક્ષા કરો.

શ્રીપર્વત ઉપર શ્રી કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ પ્રભુને વંદન કરું છું.
અને વિજેતમાં રહેલા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને પણ હું ચિરકાળ વંદન
કરું છું. પવિત્ર એવી વારાણસી નગરીમાં, મથુરામાં, અહિંછત્રામાં
તથા કર્ણાટક ગામમાં રહેલા પાર્શ્વનાથ પ્રભુને હું નમું છું.

સમી, ક્ષેત્રી, હસ્તિનાપુર, ત્રિમાલુક, પાલિતાણા, ત્રંબાવતી,
તેજલપુર, મંગલપુર વગેરે તીર્થોમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનો પ્રભાવ
અનેરો છે.

નાગદ્રહ ગામમાં, ઉલ્લૈનીમાં, લીંગોડીમાં, તથા ઉપલોટામાં,
પાર્શ્વનાથ સ્વામી જિનગૈત્યોમાં બિરાજે છે. હે શ્યામળા પાર્શ્વનાથ
પ્રભુ ! ત્યાં વિચરનારાઓનું તમે રક્ષણ કરો છો.

સિંધુદેશ, વલ્લભીપુર, પંચાસરા, વાડિંગ, આશસણ, લોઠણ,
હલોઈ, ત્રંબાવતી, બાલવણ આદિ ગામોમાં આપનાં મેં દર્શન કર્યો
છે. હે જગતનાથ ! જગતમાં જેટલો પ્રભાવ છે તેટલો પ્રભાવ તમારા
એકમાં જ છે. આપ હાજરાહજૂર છો. જેથી લોકો આપની પાસેથી
સમૃદ્ધિની યાચના કરે છે.

પૃથ્વીતલ પર લલે બધા પ્રભુને જોયા છતાં પણ જીરાવલાને
છોડીને બીજે કયાંય પણ મીઠાશ નથી. પીડિતોની પીડાને હરનારા
જ્યાં આપ પાર્શ્વજિન છો ત્યાં લોકો સિદ્ધિગામી બને છે.

ત્યાંસુધી જ દુઃખ, કૌર્ભાગ્ય, ઠરિદ્રતા, રોગ, શોક, સંતાપ,
જરા, વિશેષ, વિપત્તિ, પીડા આવે છે અને લોકોમાં પાપરાશિ રહે
છે કે જ્યાંસુધી જીરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનાં દર્શન કર્યો નથી.

ભમીભમીને મારી લવજમણા હજુ લાંગી નથી, જેથી હવે
આપની પાસે આવીને પગે લાગું છું. દયા કરીને હે પ્રભુ ! આપ

શાંતિ અને સમૃદ્ધિનો માર્ગ દેખાડો અને મને આપનાથી અલિન બનાવો.”

આ વિનતીમાં કવિએ આરંભમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં સુપ્રસિદ્ધ અને મહિમાવંત ગણાતાં તીર્થોનો નિર્દેશ કર્યો છે અને ત્યારપછી શ્રાવણ ભગવાનનો મહિમા ગાયો છે. કવિની પ્રાસાનુ-પ્રાસયુક્ત વાણી દૃતગતિથી લયબદ્ધ વહે છે અને એના પ્રવાહમાં આંખે એ આકર્ષી જાય છે.

૦ ૦ ૦

(૩૪) શ્રી નેમિનાથ વિનતી

હંધુ માઇ ન હીયડઇ કિમઇ, સુજ મનઉં ગિરિનરિ ઘણુઉં રમઇ;
લડહુ લોચનુ નેમિ નમસ્કારઉં, જિમ ન ચઉગઇ માહિ વળી ફિરઉં. ૧
સહજિ સોહગસુન્દર સામલઉ, કુસુમખાણુ તણુઇ કુલિ આમલઉં;
સુમંજ લીઠઉ ઠાકુર આમલઉ, નહીય કેા સુઝ તુહવ પાપનઉ. ૨
કરીઉ કુંડિ સનાનુ ગયંદમઇ, ભરીય ભાવિ ભૂંગાર સુવણુમઇ;
નહવણુ નેમિ જિનેશ્વર રહઇ કરી, શિવવધૂહ વસઇ વરમઇ વરી. ૩
સઘણુ સૂકડિ કુંકુમ કેવડી, બકુલ અંપક વઉલિ નિમાલડી;
કુસુમખાલ વિસાલ રમાઉલી, કરીય પૂજ હુઇ મનસું રલી. ૪
દઇ ન લીલવિલાસ સકઇ કલા, કરઉં સેવ જિસઇ તુઝ સામલા;
અલજયઉં ભવભંજણુ ભામણા, કરસિ તૂ નિત નેત્ર સોહામણા. ૫
તુઝ સમઉ જગિ ચોર ન કોહઉ, ભવિકના મન ચોરીનઇ રહિઉ;
કહિ કિસિઉં કરિસિઇ કુડી બાપુડી, મઝ મનુ ગિરનારિ રહિઉં ચડી. ૬
એક સુડુંગરડઉ રલીયા મનઉ, અનઇ તું જગલીસ સુહામનઉ;
અમૃતમઇ તુઝ નેત્ર નિહાલીયઇ, ભવતણાં સવિ સંકટ ટાલીયઇ. ૭
ગહગહિઇ ગિરિ કિન્નર-કિન્નરી, રિસહ રાસ રમઇ સુરસુંદરી;
સુર કરઇ નિતુ નાટક ભાવના, શુણુ શુણુઇં પરમેસરુ નેમિના. ૮

નમનિ ચ'દનિ ન'દનિ રઇ કરઇ', મન મનોહર સૌખ્ય ન સંભરઇ;
 ઈમ કિમઈ સુઝતઇ મનુ મોહીઉ', જિમ તુઝઇ જિ કન્હઇ સવિ હીરહિઉ'. ૯
 વિષય વધરી નઉ મહુ મિહિગલી, જિસઉ આવઇ' પાસિ નમૂ વલી,
 મયણુમદલ તણુઉ' સુઝ ભઉ કિસિઉ, નિતુ જિનેસરને પગિહુ વસિઉ. ૧૦
 દેવી સિવાનંદણુ નેમિનાથ, રાણમતી વદલલ વિશ્વનાથ;
 માંગઉ નહી આસુ ન સિદ્ધિવાસ, સુ' દેવ દેજે નિય પાય વાસુ. ૧૧
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી નેમિનાથ વિનતી.

વિવરણુ

ગિરનાર પર્વત ઉપર બાવીસમા તીર્થ'કર શ્રી નેમિનાથ ભગવાન નિર્વાણ પામ્યા હતા. એથી એ તીર્થ' ઉપર નેમિનાથ ભગવાનનું ભવ્ય જિનાલય છે. એ તીર્થ'ની યાત્રાના પ્રસંગે કવિશ્રી નેમિનાથ પ્રભુને વિનંતી કરતાં કહે છે :

“કેમે કરીને મારા હૈયામાં હૃષ' સમાતો નથી. મારું મનહું' શ્રી ગિરનાર પર્વત ઉપર રમી રહ્યું ને આર ગતિમાં ફરી ન ભસું' તે માટે મારાં નયનો શ્રી નેમિનાથ પ્રભુને નમસ્કાર કરવા તલસી રહ્યાં છે.

હે સ્વામી ! આપ સ્વભાવથી જ રયામલ, સુભગ અને સુંદર છો. તેથી બાણે આપના સૌંદર્યથી આકર્ષાઈને કામદેવ આપના કુળમાં આવ્યો. સુમતિ અને નિર્મલ એવા હે પ્રભુ ! આપનાં મને હર્ષન થયાં. મારાં પાપને દૂર કરનારા આપના જેવા બીજા કોઈ નથી.

ભવ્યજીવો ગળે-દ્રમદ નામના કુંડમાં સ્નાન કરીને, સુવર્ણમય ઝારી ભરીને નેમિજિનને સ્નાન કરાવીને કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શિવ-વધૂ પાસે વસે છે.

ધસેહું સુખડ, કુંકુમ, કેવડો, બકુલ, ચંપક, વેલિલ, માલતી આદિની સુંદર મોટી પુષ્પમાળા બનાવીને પ્રભુની પૂજા કરીને મનમાં આનંદ થયો.

લીલાવિલાસ કે કલા કાંઈ હું કરી શકતો નથી, કારણ કે મારી પાસે તે કાંઈ નથી. હે ભવસંજન ! આપ મારા પ્રત્યે કૃપા-દ્રષ્ટિ રાખો જેથી હું ભવબ્રમણાને જીતી શકું.

હે પ્રભુ ! તમે ભવિકજનોના ચિત્તને ચોરી રહ્યા છો, જેથી જગતમાં તમારા સમાન અન્ય કોઈ ચોર નથી. પણ એ બિચારા મારા ચિત્તને તમે કેવી રીતે ચોરશો ? કારણ કે મારું ચિત્ત તો અત્યારે ગિરનાર ચઢવામાં જ લાગેલું છે.

એક તો રણિયામણો સુંદર પર્વત છે અને બીજી બાજુ આપ સોહામણા છો, અમૃતમય આપનાં નેત્રને જોઈને ભવસંઘ'ધી બધા સંકટોને દૂર કરી દઈએ.

એ ગિરિ ઉપર કિન્નર અને કિન્નરીઓ આનંદમગ્ન થાય છે. રિસહ (ઋષભ) સ્વરમાં સુરસુંદરીઓ રાસ રમે છે. દેવતાઓ નિત્ય ભાવના અને નાટક કરે છે અને પરમેશ્વર નેમિનાથના ગુણોને સ્તવે છે.

નંદનવનનાં અંદનોદ્યાનમાં પણ મારું મન આનંદ પામતું નથી. મનોહર સુખને પણ મારું મન સંભારતું નથી. તમે આ રીતે મારા મનને કેમ મોહિત કર્યું છે ? કે જેથી મારું મન હંમેશાં આપની પાસે જ રહેવા લાગ્યું છે. બીજે તે જતું નથી.

નિત્ય જિનેન્દ્રવરનાં ચરણોમાં વસવાથી મદનરૂપી મદલનો પણ મને ભય ક્યાંથી ? વળી વિષયરૂપી વૈરીઓ પણ પાસે આવતાં કોમળ બની બાય છે અને નમે છે.

હે શિવાદેવીના નંદન ! નેમિનાથ પ્રભુ ! રાજિમતીના સ્વામી વિશ્વનાથ ! આપની પાસે હું ખાવાનું પણ કાંઈ માંગતો નથી અને અત્યારે સિદ્ધિવાસને પણ માંગતો નથી. હે દેવ ! મને નિત્ય આપનાં ચરણોની પાસે વાસ આપજો એટલું અત્યારે માંગું છું.”

આ વિનતી દિવિ એજાએ ગિરનાર પર્વત પર ચડતાં ચડતાં

લખી હોય એવું જણાય છે, કારણ કે કવિ લખે છે કે “સુગ મહુ ગિરનાર રહિઉ ચડી”....કવિ સરસ કલ્પના કરીને નેમિનાથ પ્રભુને કહે છે કે તમે બધાના ચિત્તને ચોરનારા છો, પરંતુ મારા ચિત્તને ચોરી નહિ થકો, કારણકે એ બિચારું ગિરનાર ચઢવામાં મગ્ન છે.’ પરંતુ એમ કહીને કવિએ આડકતરી રીતે સૂચિત કરી દીધું છે કે મારું ચિત્ત ગિરનારના આરોહણ દ્વારા નેમિનાથ ભગવાનમાં જ મગ્ન છે.

કવિએ આ રચનામાં ગિરનારના વણન સાથે ત્યાંના પવિત્ર વાતાવરણને પણ સચોટ શબ્દો દ્વારા ઉપસાધ્યું છે.

(૩૫) શ્રી આદિનાથ વિનતી

કંઈય આબુય ફૂંગરિ બાઈસિઉં, રિસહ-નેમિ તંણા શુણ ગાઈસિઉં;
નમિય સામિય નિમ્મલિ લાવિસિઉં,

પુણ તણી સુણિનાં અમ્હિ આવિસિઉં. ૧

વઠેલ વેઠેલ અંપક માલતી, મહમહધં ફલ ફૂલિ વનસ્પતી;
અમરસાલ તણી તુલના લહી, જિન બિન્હધં તીહં માહિ રદ્યા સહી. ૨
કનક કાંતિ કલધં રિસહેસરો, તિણિ શુણિ પ્રભુ સોહજ સુંદરો;
જલક બમલિયદેવ સામલઉ, ભવિક કેકિય આસલહુ વઠ. ૩
રિસહ લંઝનિ ઘોરિય ઉલ્લસધં, સુલવપંકિ કલ્યા જણુ તારિસિધં;
અવરસંબધરધં રુલિયામણુઉ, ધ્વનિ કરી સિવપંથિ સુહામણુઉ. ૪
રિસહિ રાન્યકલા ધુરિ આદરી, અવરિમૂલ લગધં સનિરાકરી,
બિહુ બિમ્હધં તિમ વાહિય વાટડી, તિહાં પઠધં જિમ કોધં ન આપુડી. ૫
રિસહુ થપ્પિઉ જેણુ સુનિમંલો, વિમલનાસુ બહધં શુણિ ઉજ્જલો,
કવિઉ નેમિ જિણિધં જગ વલ્લહઉ, પરમ તેજિહિં તેજહુ તે કહઉ. ૬
ધનિઉ સેત્રુજિ શ્રી રિસહેસરો, ધનિઉ રેવતિ નેમિ જિણેસરો,
બિન્હધં તીરથનાથ ઇહાં મિલિયા, અમ્હ મનોરથ આજુ સવે ફલિયા. ૭

સુશુરુ સાધિય વિણુ ઘણું ભમિયા, વિષમ વાટ કિહાંઈ' ન વિસમિયા,
વસઈ' જે જિનમંદિરિ સ્ત્રીયલઈ, ગિહુ પરે તીહ તાપુ સહી ટલઈ. ૮
સકલ જાણઈ તૂ ગુણકેવલી, કિમે અમ્હાસિવ જોલઈ' તે વલી,
ઈણિ પરિઈ' જગદીશ્વરુ ધ્યાઈયઈ, સ્તવન નઈ' મસિ ઉલગ લાઈઈ. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

આખુ પર્વત ઉપર વિમલમંત્રીએ અને વસ્તુપાલ-તેજપાલે
ખંધાવેલાં સુપ્રસિદ્ધ દેલવાડાનાં દહેરાં છે. એ તીર્થયાત્રાના પ્રસંગે
તીર્થનો મહિમા વર્ણવતાં અને પોતાની અનુભૂતિ વ્યક્ત કરતાં
કવિ કહે છે :

“ક્યારે આખુ પર્વત ઉપર જઈશું અને ઋષભદેવ તથા
નેમિનાથ ભગવાનના ગુણોને ગાઈશું ? નિર્મલ ભાવોની સાથે સ્વામીને
નમસ્કાર કરીશું. પુણ્યનો વિસ્તાર કરવા અમે ત્યાં આવીશું. અર્થાત્
શુભવાનો જે પુણ્ય મેળવે છે તે મેળવવા અમે આવીશું.

બ્રહ્મણી વેલડીઓ, ચંપક અને માલતી વગેરે વનસ્પતિ
મધ્યમથે છે અને કદંબવૃક્ષની તુલનાને ધારણ કરે છે. બન્ને જિનેશ્વર
બંને સાક્ષાત્ ગિરાજમાન છે.

સુવર્ણ કાંતિવાળા શ્રી ઋષભજિન શોભી રહ્યા છે. ત્રણ શુભથી
પ્રભુ મનોહર શોભાયુક્ત હતા. વાહળાં સમાન જામલી રંગના નેમનાથ
પ્રભુ શોભે છે. તેઓ ભવિકજનરૂપી મોરની આશાને પૂર્ણ કરનારા
છે. શ્રી ઋષભદેવ બળદના લાંછનથી શોભે છે, બંને ભવરૂપી દંવમાં
ફસાયેલા જીવોને તારશે. બીજા શ્રી શામળાપ્રભુ શ્રી નેમિનાથ
રણિયામણા શંખના લાંછનને ધારણ કરે છે, બંને સોહામણા શિવ-
માર્ગે જવા માટે ધ્વનિ કરે છે.

શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુએ રાજ્યકળાની ધુરા સ્વીકારી હતી. જ્યારે
શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ તો પ્રથમથી જ રાજ્યનો ત્યાગ કરી, સંયમ-

માર્ગે જોડાયા હતા. આ બન્ને જિનેશ્વર સંયમરૂપી વાટ અહણુ કરીને ત્યાં પહોંચે છે કે જ્યાંથી કોઈને પણ પાછા ફરવાનું નથી.

ઘણા શુભોથી ઉજ્જવળ એવા વિમલશ્યા નામના મંત્રીએ સુનિર્મલ એવા શ્રી ઋષભદેવની સ્થાપના કરી હતી. જગવલ્લભ. એવા શ્રી નેમિજિનને પરમ તેજ વડે જેમણે સ્થાપ્યા તે તેજપાલ. હતો. શ્રી શત્રુંજયના ધણી શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ અને દેવંતગિરિના ધણી શ્રી નેમિ જિનેશ્વર એમ બન્ને તીર્થના નાથ આબુ પર્વત ઉપર એકસાથે અહીં મળ્યા છે, તેથી અમારા મનોરથો આજે સર્વ રીતે ફળ્યા છે.

સદ્ગુરુને પામ્યા વિના (સાથી કે લોભિયા વિના) કુંઠરમાં અમે ઘણું ઘણું લામ્યા. વિષમ વાટમાં કયાંય પણ વિસાસો ન મળ્યો. શીતલ એવા જિનમંદિરમાં જો વસે છે તેના તનના અને મનના બન્ને પ્રકારના તાપ ટળી જાય છે.

હે નાથ ! સકલ શુભને બાણનારા શુભકેવલી છે, છતાં પણ આપ પૂજ્ય અમારી સાથે કેમ યોદ્ધતા નથી ? વળી આપની સ્તુતિના નિમિત્તે હું ઉદ્ધાસ લાવીને આપનું ધ્યાન ધરું છું.”

આ રચના કવિએ આબુની તીર્થયાત્રાના સ્વાતુલવ પછી કરી છે. એટલે જ કવિ જિનમંદિરમાં પહોંચતાં પર્વતની વિષમ વાટ ચડવાનો થાક ભિતર્યોનો આનંદ વ્યક્ત કરે છે.

કવિએ આ કાવ્યમાં આબુતીર્થનો ઐતિહાસિક મહિમા પણ વર્ણવ્યો છે.

(૩૬) શ્રી ચુત્રીસ જિણ્ણવર અઉપર્ધ

નાભિનરેસડુ નન્દનુ નાહું, ફેડર્ધ સામી ભવ દાહું;
રિસહ જિણ્ણસર પહિલઈ નમઈ, મોહ મહાભડુ દીલધં દમઈ ૧
બીજઈ અબિય જિણ્ણસડુ દેઈ, જિણ્ણિ મય રંગિ સંજમુ લેઈ;
મોહી મહ-નુમહીપતિમાણુ, પામિઈ સ્વામી કેવલનાણુ. ૨

ત્રીજુ સંભવ સામિ જુહારિ, સુહિયાં માનવભવ મનહારિ;
 મોટઉ મહિમા જસ જગમાહિ, ફેડઇ વધર મહાભય વાહિ. ૩
 ચઢયઉ અભિનંદણુ જિનરાહિ, સેવિઉ ભાંજઇ ભવભડવાહિ;
 મોખતણી જિણિ પ્રકટી વાટ, લોખ્યા કર્મ તણા આઘાટ. ૪
 પંચમુ જિનપતિ સુમતિ નિહાલિ, પય પ્રભુમી ભવ સંકટ ટાલિ;
 જીહનઇ કર્મ નિકાચિત ઘણાં, તે નવિ સેવઇ પગ પ્રભુ તણાં. ૫
 છટકઉ છઇલમાહિ મૂલગઉ, જિનવરુ પદપ્રભુ ઓલગઉ,
 છાંડી હાય તણુઉ હથિયારુ, જિણિ કિઉ કર્મ તણુઉ સંહારુ. ૬
 સમરઉ પ્રભુ સાતમઉ સુપાસુ, જિણિ મેલ્લી ભવચારક વાસુ,
 કેવલ કરતલિ કરી સિવનગરી વાસિવા આહરી. ૭
 અંદ્ર સરિખઉ જેહનઉ ભાલુ, અંદ્રપ્રભુ પ્રભુમઉ ચિરકાલુ,
 આઠઇ મઠ આઠમઉ જિણિંદુ, તિમ ફેડઇ જિમ તિમિર દિણિંદુ. ૮
 નવમઉ નિતુ નિતુ નવ નવ રંગિ, પરમેસરુ પૂજઉ નવ અંગિ,
 સુવિધિ પ્રસિદ્ધઉ શુણિ અભિરાસુ, પુષ્પદંત પુણુ ખીજઉ નાસુ. ૯
 દસમઉ દરિસણિ કીઠઇ દેઉ, દુહ કંદોલિણુ આણુઇ છેહુ,
 સીતલુ સહજિઇ સુખ દાતારુ, સિવરમણી કીધઉ હંસુ. ૧૦
 અગ્યારમઉ શુણુ અશુણિત ધરઇ, જે પ્રભુમઇ તે ભવ ઉતરઇ. ૧૧
 બારસમઉ જિણુ બહુ બલવંતુ, આઠ કર્મ આણુઇ અંતુ,
 વાસુપૂજ્ય વાસવિ પૂજિયઉ, કેવલ સિરિસિઉ સિવપુરિ ગઉ. ૧૨
 મનિ સુહિયાં ભવુ વાતે ગમઉ, જિનમઇ વિમલનાથ તેરમઉ,
 સિદ્ધિ વધુસિઉ નર તે રમઉ, જે પુણુ ન નમઇ તે તે રમઉ. ૧૩
 ચઉદસ મઉ ચિહુદિસિ બાણિયઇ, અનંતનાહુ નિયમણિ આણિયઇ,
 ચઉપટ મલ જિણિ ચરક પ્રચંડ, મનમથ વીરુ કિયઉ શતઅંડ. ૧૪
 પનરસ મઉ પ્રભુ પૂરઇ આસુ, તરતર ત્રોડઇ પાતક પાસુ,
 સધર ધુરંધર જિણુવરુ ધરમુ, નિતુ બોલઇ બિહુ લેદે ધરમુ. ૧૫

સોલસમઠિ સ્વામી સિરિસંતિ, ભાંજઈ ભવિક તણી ભવિષંતિ,
 ગર્ભિં થકઈં કુરુમંડલ તણી, મારિ નિવારી જિણ અતિ ઘણી. ૧૬
 સતરસમઠિ સુણિયઈ જિણ કુંથુ, પ્રકટ કિયઈ જિણિ સિવપુર પંથુ,
 ગિરિવર તઈ ગુરુઆ ગુણ બસુ, દિનકર અધિકઈ જ્ઞાન પ્રકાસુ. ૧૭
 અઠારમઠિ અઠલક ઠાતારુ, અરુ જિણિતથયિ સહજ સુકારુ,
 મેલહીયરાજ તણુ ઊપલોગ, જિણુ આદરિય સંયમ થોગુ. ૧૮
 અગણિત ગુણ તણુઈઈ ગુણી, સમઈ મલિનાથ મન રંગિઈ નમઈ,
 પરમારથિ જસુ જગહ વિદુતુ, બાલકાલ લગ લાગઈ ચીતુ. ૧૯
 મુનિસુવત જિણુવર વીસણુઈ, પૂજી ભવશિંતરિ મન ભમઈ,
 પ્રતિજોધી અતિ તરલ તુરંગ, જિનમતિ છણિ રહાવિઈ રંગુ. ૨૦
 એકવીસમઠિ એકહી વાર નમિ, જિતુ જિનમઈ ગુણ ભંડારુ,
 ભવપંજરુ ભાંજી તે વીર, સિવસુખ સાધઈ સાહસ ધીર. ૨૧
 બાવીસમઠિ જિણેસરુ નેમિ, ઉતરિયઈ ભવસાયર ખેમિ,
 પસુ કારિણિ જિણિ ત્યજી કુઆરિ, નવ ભવ-નેહ નિખદી નારિ. ૨૨
 જિણિ દિણિ દીસઈ દાનવ રાહુ, સુરવર કોઈ ન સારઈ કાહુ,
 ત્રેવીસમઠિ જિણેસરુ પાસ, તિણિ દિણિ ભુયણિ રહાવઈ વાસુ. ૨૩
 સકલ સખલ સિદ્ધત્થ નરિંદુ, વસુકલ નહિયલ અમલદિણિંદુ,
 ચુવીસમઠિ જિણેસરુ દેઈ, વીરસમારુઈ અરુદ ભવ બેઈ. ૨૪
 સાવધાન જે માનવ હુઈ, ચુકીસઈ જિણુવર અકીર્ણ,
 પઠઈ પઠાવઈ નિમંલ ધ્યાન, તીકં ઘરિ વિલસઈ નવઈ નિધાનુ. ૨૫
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા ચુવીસ જિણુવર (વિનતી)ચક્રપથ.

વિવરણ

આ વિનતીમાં કવિએ ચોવીસ તીર્થકરોની સ્તુતિ કરી છે.
 કવિ કહે છે :

“નાસિરાજના પુત્ર, જેમણે ભવરૂપી દાવાનલના દાહનો નાથ

કયો છે, વળી મોહરૂપી મહાસુશટનું સહેલાઈથી દમન કર્યું છે એવા પ્રથમ જિનેશ્વર શ્રી ઋષભદેવપ્રભુને હું નમસ્કાર કરું છું.

બીજા શ્રી અવિતનાથ જિનેશ્વરદેવ કે જેઓ પોતાના જીવનમાંથી મદનો નાશ કરીને કેવલજ્ઞાન પામ્યા હતા તેમની સેવામાં હું મારા ચિત્તને પરોવું છું.

જગતમાં જેમનો મહિમા મોટો છે એવા ત્રીજા શ્રી સંભવનાથ ભગવાનને અમે નમસ્કાર કરીને સુખી થઈએ છીએ અને માનવ-ભવને મનોહર બનાવીએ છીએ. વળી તેમની કૃપાથી વૈર, મહાભય અને વ્યાધિનો નાશ થાય છે.

ચોથા જિનેશ્વર શ્રી અભિનંદન જિનરાજને સેવતાં ભવરૂપી સુભટ ભાગી બંધ છે. શ્રી અભિનંદન સ્વામીએ મોક્ષમાર્ગને પ્રકાશ્યો છે અને કર્મતણા સમૂહનો નાશ કર્યો છે.

પાંચમા જિનેશ્વર શ્રી સુમતિનાથ પ્રભુને નિહાળીને એમનાં ચરણોમાં નમસ્કાર કરીને ભવસંકટને ટાળીએ છીએ. જેઓનાં ઘણાં નિકાચિત અશુભ કર્મો છે તેઓને પ્રભુનાં ચરણોની સેવા કરવા મળતી નથી.

હાથ તણા હથિયારને છોડીને જેમણે કર્મોનો સંહાર કર્યો છે એવા છઠ્ઠા જિનેશ્વર શ્રી પદ્મપ્રભુ કે જેઓ મૂળથી કર્મનો સંહાર કરવામાં નિપુણ છે તેમનાં દર્શન કરીએ.

જેમણે ભવરૂપી કારાવાસનો ત્યાગ કર્યો છે, વળી જેમણે હાથમાં કેવલલક્ષ્મી મેળવીને શિવનગરીમાં વાસ કર્યો છે એવા સાતમા શ્રી સુપાર્શ્વનાથ પ્રભુનું સ્મરણ કરીએ.

જેમ સૂર્ય અંધકારનો નાશ કરે છે તેમ આઠમા જિનેશ્વરશ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામીએ આઠ મદનો નાશ કર્યો છે. વળી જેમનું ભાલ ચંદ્રમા સમાન છે એવા શ્રી ચંદ્રપ્રભુ જિનને ભવોભવ સુધી પ્રભુમ કરીશ.

જેમનું 'ખીચું' નામ પુષ્પદંત જિન છે એવા, ગુણોમાં જે સુંદર છે અને જેઓ શ્રી સુવિધિનાથ તરીકે પ્રખ્યાત છે એવા નવમા પ્રભુનું નિત્ય નવા નવા રંગોથી નવાંગી પૂજન કરું છું.

સહજ સુખના દાતાર, શિવરમણીના ભરતાર, દશમા શ્રી શીતલનાથ પ્રભુનાં દર્શન કરવાથી દુઃખની જન્મળનો અંત આવે છે. અગણિત ગુણોને ધારણ કરનારા, દેવતાઓ દ્વારા સેવિત એવા અગિયારમા શ્રી શ્રેયાંસજિનને જે સેવે છે તે ભવપાર જીતરે છે.

બળવાન એવા શ્રી બારમા વાસુપૂજ્યસ્વામીએ આઠ કર્મોને. અંત આણ્યો છે. ઇન્દ્ર દ્વારા પૂજિત શ્રી વાસુપૂજ્ય ભગવાન કેવલ-લક્ષ્મી સાથે શિવપુરમાં ગયા.

સંસારસંખ'ધી વાતોમાં ભવને યસાર કર્યો છે જેમણે એવા તેરમા શ્રી વિમલનાથ ભગવાનને જે નમસ્કાર કરે છે તે નરસિદ્ધિ-વધૂની સાથે ક્રીડા કરે છે (અર્થાત્ મોક્ષ મેળવે છે). અને જે નમતો નથી તે ભવમાં રમે છે (અર્થાત્ ભવમાં ભટકે છે.)

ભય'કર ચોર એવા ચાર કપાયડૂપી મલ્લોને જેમણે ચોપટ કર્યા છે અને વીર એવા કામદેવને શતખંડ કર્યો છે, ચારે દિશામાં જે વિખ્યાત છે એવા ચૌદમા શ્રી અનંતનાથ પ્રભુને નિત્ય મનમાં દાવીએ.

પાપડૂપી પાશને જેમણે તડતડ તોડ્યો છે એવા ધર્મધુરંધર પંદરમા શ્રી ધર્મનાથ પ્રભુ સહુની આશા પૂરે છે. તેઓ હંમેશાં ધર્મના બે ભેદ (સર્વવિરતિ અને દેશવિરતિ) વણુવે છે.

પોતે જ્યારે માતાના ગર્ભમાં રહ્યા હતા ત્યારે કુરુમંડલમાં જે મારિ રોગ ફેલાયેલો હતો તેને જેમણે શાંત કર્યો હતો એવા સોળમા શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ ભાવિકોની ભવભ્રાંતિને ભાંગે છે.

જેમના ગુણો ગિરિસમાન મહાન છે અને જેમના જ્ઞાનનો પ્રકાશ સૂર્ય કરતાં પણ અધિક છે અને જેમણે શિવપુરનો માર્ગ

મગટ કર્યો છે એવા સત્તરમા શ્રી કુંથુ જિન છે.

રાજ્ય સંબંધી ઉપભોગોને છોડીને જેમણે સંયમયોગને આદર્યો છે, વળી ચોત્રીસ અતિશયથી જેઓ યુક્ત છે એવા અઠારમા શ્રી અર જિન અઢળકના દાતાર છે.

જેમનું ચિત્ત બાહ્યકાળથી જ પરમાર્થવૃત્તિમાં લાગેલું હોવાને લીધે જગતમાં વિખ્યાત થયા હતા તથા જેમના બીજા અગણિત ગુણો હતા એવા શ્રી મલ્લિનાથ પ્રભુને મનમાં આનંદ લાવી હું નમસ્કાર કરું છું.

જેનું અત્યંત અંચલ મન ભવની અંદર ભટકતું હતું એવા ઘોઠાને પ્રતિબોધીને જેમણે જિનમતમાં સ્થાપિત કર્યો એવા વીસમા જિનવર શ્રી સુનિસુવત પ્રભુને પૂજ્યો.

ગુણના ભંડાર એવા એકવીસમા શ્રી નેમિનાથ પ્રભુને જે એક-વાર ભાવથી નમે છે તે ભવરૂપી પિંજરાને ભાંગે છે અને તે સાહસિક ધીર પુરુષ શિવસુખને મેળવે છે.

નવ નવ ભવોના રનેહથી બદ્ધ એવી રાજિમતી કુમારીનો જેમણે પશુઓના વધના કારણે ત્યાગ કર્યો અને ભવસાગરને ક્રુશળતાથી પાર કર્યો એવા બાવીસમા જિનરાજ શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ છે.

જે દિવસે દાનવ રાજા દેખાય છે ત્યારે કોઈ દેવો પણ તેમને અટકાવી શકતા નથી, પરંતુ ત્રેવીસમા શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનેશ્વર તે દિવસે તેમને ભુવનમાં વાસ રખાવે છે.

કળાવાન અને બળવાન સિદ્ધાર્થરાજાનાં કુળરૂપી નભસ્થળમાં નિર્મળ સૂર્યરૂપી ચોવીસમા જિનેશ્વર શ્રી મહાવીર પ્રભુ અમારા બન્ને ભવ(આલોક અને પરલોક)ને સુધારે.

જે ભવ્યજીવો સાવધાન થઈને ચોવીસ જિનવરની ચોપાઈ ભણુશે, ભણાવશે અને તેનું નિર્મળ ધ્યાન ધરશે તેમના ઘરે નવ નિધાન વિલસશે.

આ વિનતીને કવિએ અંતિમ કડીમાં ચોપાઈ તરીકે ઓળખાવી છે. સામાન્ય રીતે મધ્યકાલીન જૈન સાહિત્યમાં 'ચોપાઈ' પ્રકાર એવી કૃતિ માટે રૂઢ થયો છે કે જેમાં કોઈક કથાનકનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું હોય. આ વિનતીમાં એવું કોઈ કથાનક નથી. પરંતુ તે ચોપાઈ છંદમાં લખાઈ હોવાથી કવિએ તેને ચોપાઈ તરીકે ઓળખાવી છે, જે યોગ્ય છે. આ કૃતિમાં પ્રત્યેક કડીમાં એક એક તીર્થ કરનો મહિમા વર્ણવ્યો છે. ચોવીસ કડીમાં એ રીતે અનુક્રમે ચોવીસ તીર્થ કરનો મહિમા વર્ણવીને અંતિમ કડીમાં કવિએ પોતાની આ ચોપાઈની ફલશ્રુતિ કરાવી છે. કવિની રચના પ્રાસબદ્ધ, અલંકાર-સુક્રત અને પ્રાસાદિક, ભાવવાહી પદાવલિથી સુક્રત છે.

(ક૭) શ્રી નેમિનાથ કીડા ચઉપદ્

સસુદ્ધિજય સિવાદેવિ મલ્હાર, સ્વામી સોહગસુન્દર સાર;
 કન્નજલ વણ્ણવ કર્ણા ધાર, નિશિદિનુ નમિસિઉ નેમિ કમાર. ૧
 ચાદવકુલિ બયક જિણ્ણચંદ, રમણિ કરંતુ નેમિ જિણ્ણિંદ;
 નાહ નિરક્ષિખય નરસુરવંદ, કિન્નર મનિ હૂઆ આનંદ. ૨

દુપદ

આલપણા લગ બુદ્ધિનિધાન, બનઇ મન પવન સંધાન;
 નિપુણ ન મૂકઇ નિર્મલ ધ્યાન, મોહ મહન મહાભલ માન. ૩
 સુરનઇ અસુર નમઇ નિતુ નેમિ, ખેચરણ નિહાલઇ ખેમિ;
 ચાદવ જોતાં અતિ આનંદ, બલિ ધૂણાવિઉ સિર ગોવિંદ. ૪
 ધનુષ ચડાવી જિણ્ણિ સારંશુ, અલ્લવેસરિ મનિ અણ્ણિ રંશુ;
 કૃષ્ણ તણ્ણઇ જઇ આયુધ ભવનિ, પૂરિઉ સંશુ સુપૂરઇ પવનિ. ૫
 મોહરવ રક્ષેતુ વાહુ, હસ દિલિ પસરિઉ ચંખહ નાહુ;
 નાહુ રહિઉ તેજગિયા હરીશુ, તીનાદિ પાડચાં પાહરી. ૬

ગઢમઢ ગાજઈ ભાજઈ કુંભ, ચરચર કંપઈ નિશ્ચલ થંભ;
 ધ્રસઈ પાલિ ધૂજઈ પ્રાકાર, પડઈ કાસીસાં વિષ્ણુ અંધારુ. ૭
 તરુ ડોલઈ ત્રૂટઈ ગિરિ ઢોલ, શિશિવિષ્ણુ સાગર કરઈ કલ્લોલ;
 જલચર થલચર ખેચર જાતિ, પુહતી માનઈ મરણુહ રાતિ. ૮
 તે સવિ સુંકી ચુહિનઈ ચારિ, હુકી રહિયા જલથલ આધારિ;
 રાય રાણા ખૂટી પારસી, ગ્યાં ગયવર મૂંકી સારસી. ૯
 ત્રોડઈ બંધુ તુરંગ લલ્લદી, ભાજઈ રથરથિસિઈ આફલી;
 રડઈ ફૂડઈ બાલક ઘરબારિ, પ્રિયકરી સારવ વઈ ઇમ નારિ. ૧૦
 કંપઈ સલાં સિહાસણુ પીઠ, રઢતઈ રહિઈ રમાપતિ નીઠ;
 નયરિ કુલાહલ હુયઈ અનંતુ, ચમકિઈ હિયઈ રૂકમણિ કંતુ. ૧૧
 શંખનાદુ ક્ષણિ ખૂટઈ જામ, તેવા હરી પહૂંતા તામ;
 તં વીનવઈ સવે મનમેલિ, નરવરએ નેમીસર કેલિ. ૧૨
 આવિઈ નેમિ કરંતઈ રમલિ, કૃષ્ણ ભણઈ સાહી કરકમલિ;
 સામલવન્ના શુભિ તીપંખુ, તઈ જે હિવડાં પૂરિઈ શંખુ. ૧૩
 તેહતુ નાદ ન માહરઈ પાડિ, બાંધવ ભુજબલ હિવ ઢેખાડિ;
 તીણિ વયણિ નેમીસરિ હસિઈ, લોલઈ કૃષ્ણભણિઈ એ કિસિઈ. ૧૪
 એ શુણસાગર એ શુણવંત એ લીલાપતિ લક્ષણવંત;
 એ નવનુવ્વણુ ભરિ તવરંગ, એ ઠલેસરૂ ઠસ ધણુ તુંગ. ૧૫
 સાવસલ્લણા ગજગતિ ગામિ, એ પહુતા રેવયગિરિ રામિ;
 તિહાં મનોહરુ તરૂ સહકારૂ, ફેફલિ ફણસ તણાં ફેલકાર. ૧૬
 વડ જાડ નિખિડ નવી નારંગિ, રાયણિ રમણિ રમાડઈ રંગિ;
 જિણિ સિરિ તુલહ-લહઈ અશોક; વેઉલ બકુલ તણી વનિ રોક. ૧૭
 રૂયડા રાતે કુસુમિ પલાસ, કેલિહ કરઈ વર તરૂણિ વિલાસ;
 પીપલ પલ્લવ સહજિ ઇચપલ, દિસિ દિસિ પાડલ પરિમલિ બહુલ. ૧૮

કહીના ફલ કઠિન અનેક, કરમંદી કરખાલય છેક;
 સુરિ મંડવિ દીસય દ્રાખ, રાખે ચંપકિ લાગય આખ. ૧૯
 બાંધ જૂહી સેવંત્રી સોડ, કામી કેલિ કરંતા કોડ;
 કેતકિ કરણી કુંઠ કંઠ, પરિમલિ રમલિ કરયં રોલંબુ. ૨૦
 ઉંબર લચ્ચય વિસમય કાલિ, બીજઉરી ફલ લાંબય ભારી,
 તાડ ખજૂરી ગયણુ પ્રમાણિ, બંબુ બેતા છલ ન કાણિ. ૨૧
 સુહિ સુલા વ્યાગમયં જંબીર, વહયં સદાફલુ બિરદુ કરીર;
 ચીલ બહેડાં ખમર અખોડ, ધવ ધામણુ ગોરડિયા બેડ. ૨૨
 નેમાલી નાલોયરિ નિકુંજ, કંચણુ રે કંપારિ કરંજ;
 સરલા સ્ત્રીબલિ સરચુસાગ, ચંદ ગોઢ ન મૂંકય નાગ. ૨૩
 ઇણિ ગુરુય ગિરિમાલા ફલી, હરિ હરિખિઉ દેખી આમલી,
 કુમર કોડિ વિણુ તેડા મિલી, ખેચર રમલિ નિરિક્ખણિ રલી. ૨૪
 લણુયં સુણુયં સુરાણિ ઘણુકં મવિમાસિ, બંધવ નિજભુજ શક્તિ,
 પ્રકાસિ, તવુ ઉપન્ની નહયલિ વાચ, કાંઈ નારાયણુ નિજ મહિમાચ. ૨૫
 એ આંગણુ ચલાવયં મેરૂ, ધરયં ધરાતલુ કરિ નહી કેરૂ,
 કુંઠ ભીડાડયં શશિનયં સુરૂ, પગતલિ સાહયં ગંગા પુરૂ. ૨૬

“આંચલી”

અતુલ મહાબલ સવિ ત્રિણુચંદ, બલિહીણા હરિહર ગોવિંદા
 રાખે રઠકર રૂકમિણિ નાહ, તુરિહ બલ બેયક મોડી બાંહ;
 અવર ક્રિમયં તૂં માગિસિ જૂંહ, તૂં તૂં સરિસુ ન કોઈ અબૂઝ. ૨૭
 કાલિય કેસિ કંસતુ કાલુ, તીન વચણિ ચમકિઉ ગોપાલ;
 પધંહઉ ખુરલી બંધવ લેક, વિસ્તારયં જુજબલ આબેક. ૨૮
 કોડિ સિલા લીલાં જિણિ ધરયં, અસૂર રાયરણિય સિરિ વરિય;
 કેસવ ભુજ જિમ કુંઘલી વેલિ, નેમિ ન માંડયં કરતુ ગેલિ. ૨૯
 વલતી નેમિ એ સારયં બાહ, ત્રિહું જગ વાલ્હી બેહની છંહ;
 અલ બંધવ બલ કિંપિ ન ફલયં, વચ્ચદંડ જિમ બાહ ન વલયં ૩૦

હરિ વિલગતિ બિહું કરનઇ પ્રાણિ, ભુજ ઉપાડિત નેમિ મુખાણિ;
 વાનરડહ જિમ તરવડ હાલિ, તિમ હીવઇ કંસાર કાલુ. ૩૧
 હરખિ કેલાહલુ કરઇ કુમાર, ગાજઈ ગુહરિ ગુફા અગિરિમાર;
 કરઇ સુરાસુર જયજયકાર, સિરવરિ વરિસઇ કુસુમ અપાર. ૩૨
 તઈ ચિંતાવિહ લક્ષ્મીકંતુ, આ આવિહ તું મૂં બલઅંતુ;
 મઈ મેલિહ જે દોહિલઈ રાજુ, એવે સિંધ લીલાં તે આજુ. ૩૩
 ત્રિભુવન અપઇ ઇણિ ભુજ પ્રાણિ, નેમિ ક્ષમાપુર વંતે વિનાણિ;
 થોડક બોલઇ જે ગંભીર, અવસરિ પસરતિ મંડઇ વીર. ૩૪
 સંઘર એક વલી વાલઇ આસુ, ગોત્રીનહ કેહક વીસાસુ;
 રાજમૂલિ એહના બાપનૂં તેહનૂં હીધઈ મૂં સંપન્ન. ૩૫
 જે પુન નેમિ મહીમાં સહઇ, કૃષ્ણ ભણઇ એ ગાઠકેં દહઇ;
 દેવી પભણઇ મધુરી વાણિ, અરઇ મ ધરસિ સારંગપાણિ. ૩૬
 નેમીસર એ બોલકુમાર, પહિલક લેસિઇ સંજમભાર;
 એ લોગ વિસિઇ સિવપુર રાજુ, ઇણિ તુમહારઇ રાજિ ન કાજુ. ૩૭
 તરૂણી તૃણ જિમ એહનઇ ચીતિ, ધણિ કણિ કંચણિ
 રચણિ ન પ્રીતિ;
 રસલિ કરંતુ ન મૂકઇ ઈંદુ, ઘડસઇ હડાઇ ન લોગઇ બિંદુ. ૩૮
 આણુંદિહિ તિણિ વચનિ મુરારિ, બંધવસિહ ગિહિ નગર મઝારિ;
 આણુંદિયા સવિ યાદવરાય, નિતૂ નમઇ નેમીસર પાય. ૩૯
 અતઈ ભુજબલિ જિણિ શ્રીરંગુ, ક્યાનહ બલિ અવગણિહ અણુંગુ;
 નેમીસર યાદવ નકરાઈ, અહિવિહુ સંઘ કરઈ પસાહ. ૪૦
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા નેમિનાથ કીડા ચઉપઈ સંપૂર્ણ.

વિવરણ

શ્રી નેમિનાથ ભગવાન તેવીસમા તીર્થંકર છે. જૈન પરંપરા પ્રમાણે તેઓ શ્રીકૃષ્ણના પિતરાઈ ભાઈ થાય. નેમિનાથના પરાક્રમ-

બળ અને અન્ય પ્રસંગોનું નિરૂપણ આ ચોપાઈમાં કવિએ કયું છે. કવિ કહે છે :

“સસુદ્રવિજય રાજા અને શિવાદેવી રાણીના મનને હરનારા, સૌભાગ્યવાન, સુંદર અને શ્રેષ્ઠ કરુણાવંત, કાજલવર્ણવાળા એવા સ્વામી નેમિકુમારને હું નિત્ય નમસ્કાર કરું છું.”

મનુષ્યો, દેવો, કિન્નરોના સમૂહો, યાદવકુલમાં ઉત્પન્ન થયેલા કીડા કરતા શ્રી નેમિનાથ જિનચંદ્રનાં દર્શન કરીને મનમાં આનંદિત થયા.

તેઓ બાળપણથી જ યુદ્ધિના નિધાન, પવન સમાન ચંચલ મનને વશ કરવાનું જાણનારા, નિપુણ નિર્મલ ધ્યાનને ક્યારેય પણ ન મૂકનારા, મોહ અને કામદેવરૂપી મહાભટને હરાવનારા હતા.

દેવતાઓ અને અસુરો નિત્ય શ્રી નેમિનાથ પ્રભુને નમે છે; વિદ્યાધરો પણ પ્રભુ પાસેથી કલ્યાણને ઇચ્છે છે; યાદવો પણ પ્રભુને જોઈને આનંદિત થાય છે; વળી બળવાન એવા કૃષ્ણે પણ એમની સામે મસ્તક ધુણાવ્યું છે.

શ્રી નેમિજિને કૃષ્ણ વાસુદેવના સારંગ ધનુષ્યને ચડાવ્યું અને કૃષ્ણના આશ્ચર્યચકિત મનમાં રંગ લાવ્યા. વળી કૃષ્ણની આસુધ-શાળામાં જઈ પંચજન્ય શંખને પવનથી પૂર્યો.

તે શંખનો નાદ મેઘારવને પણ સ્ખલના પમાડતો દસે દિશામાં પ્રસરી ગયો અને હરિ-કૃષ્ણ પણ તે નાદથી તેજરહિત બન્યા. તે નાદે અસ્ત્રાગારના પ્રહરીઓને પણ પાડી નાખ્યા.

ગદમઠ મંદિરો ગાજવા લાગ્યાં; કુંભો તૂટવા લાગ્યા; નિશ્ચલ એવા થાંભલાઓ થર થર કંપવા લાગ્યા; કિલ્લાઓ કંપવા લાગ્યા; સૈન્યો હાડવા લાગ્યા; અધિકાર વિના પણ લોકો પડવા લાગ્યા.

વૃક્ષો ડોલવા લાગ્યા; પર્વતોના શિખરો તૂટવા લાગ્યા; ચંદ્ર વિના પણ સાગર કલ્લોલ કરવા લાગ્યો; જલચર, સ્થલચર, ખેતશક્તિ

જાતિ બહુ કાલરાત્રિ પાસે પોતે પહોંચ્યા છે એમ માનવા લાગી.

તે જલચર, સ્થલચર, ખેચરાદિ સર્વે ચૂર્ણ અને પાણી વિના સુકાઈ ગયાં. જલથલના આધારે છુપાઈ ને રહ્યાં. રાજાઓ ક્ષોભ પામી ગયા. ગળે'દ્રોએ આલાન-સ્તંભનું ઉન્મૂલન કરીને શંખલા તોડી નાખી.

લોહાઓ લગામે તોડીને ઊછળવા લાગ્યા. રથીઓ રથ સાથે અકૂળાઈ ને ભાગવા લાગ્યા. ધરના લોકો, બાળકો રડવા-કૂટવા લાગ્યાં. નારીઓ પોતાના પ્રિયજનના હાથ પકડીને બૂમો પાડવા લાગી.

સભામાં સિંહાસનની પીઠ કંપવા લાગી. તે સમયે કૃષ્ણ વિરમ્ય પામી વિચારવા લાગ્યા. નગરીની અંદર અત્યંત કોલાહલ થવા લાગ્યો. આ બેઈ રુક્મણિના કંથ (કૃષ્ણ) હૈયામાં ચમકવા.

શંખનાદ ક્ષણમાં ઓછો થયો તેટલામાં જ કૃષ્ણ ત્યાં પહોંચી ગયા. તે સમયે શ્રીકૃષ્ણને સર્વજનોએ મન મૂકીને વિનંતીપૂર્વક કહ્યું કે હે નરનાથ ! આ (શંખનાદ) નેમીશ્વરકુમારની રમત છે.

ત્યાંતો ક્રીડા કરતા નેમિનાથ પ્રભુ આવ્યા. તેમનો હાથ પકડીને કૃષ્ણે લાઈ ને કહ્યું કે 'હે શુભવાન ! શ્યામ વર્ણવાળા લાઈ ! તમે હમણાં શંખ પૂર્યો છે ? (શંખ વગાડ્યો છે ?)

તે શંખનાદનો પ્રભાવ હજી મારા ઉપર પડ્યો નથી. હે લાઈ ! હવે તમે તમારા બાહુબળને દેખાડો.' આ વચનો સાંભળીને શ્રી નેમિકુમાર હસ્યા. લોળા એવા કૃષ્ણે પૂછ્યું કે 'તમે કેમ હસો છો ?'

કૃષ્ણ અને નેમિકુમાર બન્ને શુણાના સાગર છે; બન્ને બળવંત છે; બન્ને લીલાપતિ છે; બન્ને લક્ષણવંત છે; બન્ને નવયુવાન છે; બન્ને નવા નવા આનંદથી ભરેલા છે; બન્ને કાનેશ્વર છે; બન્ને દસ ધનુષ્યની ઊંચાઈવાળા છે.

સર્વ શુણાથી મનોહર, ગજગતિથી ગમન કરનારા, બન્ને જણા રેવંતગિરિના ઉદ્યાનમાં પહોંચ્યા કે જ્યાં આમ્ર, સોપારી, દ્રુણાદિ

ફળવાળાં મનોહર વૃક્ષો હતાં.

ત્યાં ઘણાં વટવૃક્ષો હતાં; નારંગી અને રાયલુનાં વૃક્ષો હતાં કે જેમાં રમણીઓ રંગથી રમતી હતી. વળી અશોકવૃક્ષ તથા વેલ્લ, બકુલનાં વૃક્ષો પણ તે વનમાં હતાં.

રાત્રિના સમયે પલાશનાં સુ'ંદર ફૂલો શ્રેષ્ઠ તરુણીના વિલાસને માટે કીડાઘર બને છે. પીપળાનાં પાન સ્વાભાવિક રીતે અંચળ હોય છે. પાટલ અને બકુલનો ઘણો પરિમલ દશે દિશામાં પ્રસરે છે.

કઠણુ એવા કેડીનાં ફળો ઘણાં હતાં. ચતુર માણસો કરવંદાનાં વૃક્ષને વાળે છે. (કરવંદાના વૃક્ષમાં કાંટા ઘણા હોય જેથી હોશિયાર હોય તે જ તેના ફળને તોડી શકે છે.) દેવમંડપ સમાન દ્રાક્ષની હતાઓ દેખાય છે. અંપાનાં ફૂલોને બેઈને બાણે તેનો આસ્વાદ લેવાનું મન થતું હતું.

ત્યાં બેઈ, જુઈ, સેવંત્રીનાં ઘણાં જ સુગંધિત પુષ્પોનાં વૃક્ષો છે. ત્યાં કામીઓ કોડથી કીડા કરે છે. કેતકી, કરણી, કુંદ, કલંબનાં પુષ્પોના પરિમલમાં લમરાઓ રમે છે.

વિષમ કાળમાં હિંદુ'મરનાં ફૂલો ખીલે છે; ખીબરોનાં લારે ફળો બાણે વૃક્ષોને તોડે છે; તાડ અને ખજૂરીનાં વૃક્ષો ગગનને બાણે ચુંબતાં હોય એટલા ઊંચાં છે. બંબુને બેઈને જીમ સ્થાનમાં રહેતી નથી. આસ્વાદ કરવાનું મન થાય છે.

જંબીરનાં વૃક્ષો બધાને ગમે છે, કરીરનાં વૃક્ષો હંમેશાં પ્રથંસા-પાત્ર બને છે. બિલ્વ, બહેડાં, ખદિર, અખરોટ, ધવ, ધામણ અને બિરબીફળનાં વૃક્ષોની બેડ શોભે છે.

ત્યાં નાળિયેરીની સુ'ંદર નિકુંજ છે. કંચનમય કાંતિવાળા કંપારિ અને કરંજ વૃક્ષો શોભે છે. સરલ શ્રીપણી, સરયૂ, સાગ વગેરે અનેક વૃક્ષો છે અને અંદનનાં વૃક્ષોને નામ મૂકતા નથી.

આવા પ્રકારની વિશાળ પર્વતમાળામાં ફળેલાં આંબળાનાં વૃક્ષોને

બેઠને હરિ હરખે છે. આમંત્રણ વગર જ કરોડો કુમારો પહોંચી આવ્યા છે અને આ રમત જોવા માટે વિદ્યારથી પણ ઉત્સુક બન્યા છે.

દેવતાઓ પરસ્પર વાર્તાલાપ કરે છે તેથી ઘણા વિમાસણમાં પડ્યા છે કે શ્રી નેમિકુમાર પોતાના ભુજાળને પ્રકાશિત કરી શકશે કે કેમ? તે સમયે આકાશવાણી થઈ, “હે કૃષ્ણ! તમે આવી રીતે મહામાં આવીને કેમ વાત કરો છો?”

તેઓ (નેમિકુમાર) તે એક આંગળીથી મેરુપર્વતને ચલાયમાન કરી શકે એમ છે; વિના પ્રયત્ને તે આખી પૃથ્વીને હાથમાં ધારણ કરી શકે છે; સૂર્ય અને ચંદ્રને ફૂંકથી જ ઉડાડી દેવાની તેમનામાં શક્તિ છે; પગના તળિયાથી ગંગાના પૂરને સમાવી શકે છે.

બધા જ જિનેશ્વરો અતુલ બળવાળા હોય છે. એમનાથી બળદેવ, વાસુદેવ, પ્રતિવાસુદેવ બધા જ બળમાં ભિન્નતા હોય છે.

“હે રૂક્મણિના કંથ! તમારા બાહુને સ્થિર રાખજો. તમારા બાહુ બળશે તો તમારું બળ બેઠશે. બીજું શું પ્રમાણ હરશે છે? કારણ કે તમારા જેવો અબૂઝ બીજો કોઈ નથી.”

કાલિય રાક્ષસ, કેશી અને કંસના કાળ એવા ગોપાલકૃષ્ણ આવા પ્રકારનાં વચનો સાંભળીને ચમક્યા. પછી બાંધવ સાથે મેઢાનમાં પ્રવેશ્યા. ત્યાં શ્રી નેમિકુમારે પોતાના અજેય ભુજાળને પ્રકાશિત કર્યું.

કોટિ શિલાને જેમણે લીલાપૂર્વક ધારણ કરી છે, વળી અસુર રાજાની સર્વ લક્ષ્મીને જેમણે પ્રાપ્ત કરી છે એવા શ્રી નેમિનાથ ભગવાન કૃષ્ણની ભુજાને વાળવામાં, કેમજાળ વેલડીને વાળવાની જેમ, જરા પણ વિલંબ કરતા નથી.

ત્યારપછી ત્રિભુવન જેમની છાયામાં રહે છે એવા શ્રી નેમિનાથ પ્રભુએ પોતાની બાહુને પ્રસારી પરંતુ બળદેવના બધું શ્રીકૃષ્ણના બળનું કાંઈ પણ પરિણામ આવતું નથી. નેમિનાથ ભગવાનની ભુજા વજ્રહંડની જેમ વળતી નથી.

સુજ્ઞાની એવા નેમિપ્રભુની ભુજાને વાળતા કૃષ્ણે પોતાના બન્ને

હાથ લાંબાવ્યા, પરંતુ વાંદરો જેમ વૃક્ષની ડાળી પર ચોંટી જાય તેમ કંસના કાળ એવા કૃષ્ણ નેમિપ્રભુના હાથ પર ચોંટી ગયા.

હર્ષિત થઈને કુમારો કોલાહલ કરે છે; એથી ગિરનાર પર્વતની શુક્રાઓ ગાજે છે; સુરો અને અસુરો જયજયકાર કરે છે અને મસ્તક ઉપર ઘણી પુષ્પવૃષ્ટિ કરે છે.

ત્યારે કૃષ્ણ વિચારવા લાગ્યા કે આ મારા બંધુ મારાથી અધિક બલવંત છે. હૃલ્હલ એલું રાજ્ય મેં ઘણા પરિશ્રમથી મેળવ્યું છે તે આ કુમાર લીલામાત્રથી જ મેળવી લેશે.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ ક્ષમાવંત અને વિશેષ જ્ઞાની છે. વળી આ છુબ વડે ત્રિભુવનને પશુ જીતી લેશે. વળી તે ગંભીર અને અદ્વૈતાત્મી છે. એ વીર પુરુષ અવસરે પોતાના પ્રભાવને પ્રગટ કરશે.

એક જ ચિનગારી રૂના ઢગલાને બાળી નાખે છે, માટે ગોત્રી-ઓનો કેવો વિશ્વાસ ? વળી નેમિકુમારના પિતાનું જ આ સામાન્ય છે. એમણે જ મને સૌથી શુભવાન અને બળવાન સમજીને આપ્યું છે.

જે કદાચ નેમિનાથ ભગવાન પૃથ્વીમાં આસક્ત થાય તો ? આ વાત મને બહુ બાળે છે. શ્રીકૃષ્ણ એમ કહે છે ત્યારે આકાશ-વાણી દ્વારા દેવી મધુર વચ્ચનોથી કહે છે કે “હે સારંગપાણિ કૃષ્ણ ! તમે અરતિને ધારણ ન કરો.

“એ બાલકુમાર નેમિપ્રભુ તે પહેલાં જ સંયમના ભારને ધારણ કરશે અને શિવપુરતું રાજ્ય હોગવશે. તેમને તમારા રાજ્યનું કોઈ પ્રયોજન નથી.

“એમના ચિત્તમાં તરુણી વૃષ્ટ સમાન છે, ધન-કણ-કંચન અને રત્નોમાં એમને કોઈ પણ જાતની પ્રીતિ નથી. સો ઘડાથી ન્હાવા છતાં તેમને એક બિંદુ પાણી પણ લાગતું નથી”

આ વચ્ચનો સાંભળીને સુરારિ આનંદિત થયા. નેમિનાથ બંધુ સાથે નગરમાં ગયા. સર્વ ચાકવ રાજાઓ આનંદિત થયા અને નિત્ય

નેમીશ્વરના ચરણકમળને નમવા લાગ્યા.

જેમણે ભુજાના બળથી શ્રીકૃષ્ણને ભૂત્યા છે, વળી કથાનરથ બળથી કામદેવને અવગણ્યો છે એવા ચાહવોના રાજા હે નેમિનાથ પ્રભુ ! ચતુર્વિધ સંઘ ઉપર કૃપા કરો.”

આ કૃતિને કવિએ ‘શ્રી નેમિનાથ ક્રીડા ચોપાઈ’ તરીકે ઓળખાવી છે તે યોગ્ય છે, કારણ કે તેમાં શ્રી નેમિનાથ ભગવાનની પરાક્રમક્રીડાનું વર્ણન છે. નેમિનાથ અતુલ બળવાળા, પરાક્રમી હતા. તેમણે કોઈ ન વગાડી શકે એવો શંખ વગાડ્યો હતો. શ્રીકૃષ્ણ સાથેની ભુજાબળની સ્પર્ધામાં નેમિનાથે શ્રીકૃષ્ણની ભુજાને ક્ષણવારમાં વાળી દીધી હતી, જ્યારે કૃષ્ણ, નેમિનાથની ભુજાને વાળી શક્યા નહોતા. શ્રી નેમિનાથની આવી શક્તિ જોઈ કૃષ્ણને પોતાના રાજ્ય માટે સંશય થાય છે, પરંતુ તે સમયે આકાશવાણી થાય છે કે નેમિનાથને રાજ્યસત્તામાં રસ નથી. એમને કંચન અને કામિનીમાં રસ નથી. એ સ્ત્રીબાળી શ્રીકૃષ્ણને મનથી રાહત થાય છે. આ કાવ્યમાં કવિએ ગિરનાર પર્વતનું અને ત્યાંના ઉદ્યાનનું મનોહર વર્ણન કર્યું છે.

કવિએ આ કાવ્યમાં શ્રી નેમિનાથ પ્રભુનું કથાનક રસિક શૈલીએ ઉપમાદિ અલંકારો સહિત વર્ણવ્યું છે જે કવિની ઉચ્ચ કવિત્વશક્તિની પ્રતીતિ કરાવે છે.

• • •

(૩૮) શ્રી ઋષભદેવ ચરિત્ર

પહિલઈ ભવિધન સારથવાહ, દ્વતરસિ વરસઇ જિમ જલવાહું;
બીજઈ ભવિ પુષ્પિ યુગલ ધર્મિ ત્રીજઈ ભવિ સુરવર સૌધર્મિ. ૧

રિસહેસરૂ શુભ પઠત શુભંત;
પામઈ સંપદ ભવિક અનંત. આંકણી.

ચરિત્રં જન્મ મહાબલ રાઉ, અમરપુરી પંચમ ભાવિ કાઉ;
અઠઇ વર્ધરજંદ નરનાહુ, શ્રીમતિ કુમરી મનિ ઉછાહુ. ૨

રિસહેસરૂ...૦

પામઈ.. ૦ આંકણી.

સત્તમ ભવિ પ્રભુ યુગલિ મઝારી, અમર હુયઈ અઠમ અવતારી;
નવમઈ કેસવુ વિલા ગેહુ, નિપુણ પડી ગઈ સુણિવર દેહુ. ૪
રિસહેસરૂ.

હસમઈ ભવિ અચ્યુત સુરલોગિ, વીરસુવિલસઈ નવ નવ લોગિ,
ભવ એકાદશસુ મનિ આણિવઈ, વધર નાહુ ચક્કાણિવ ભણિ. ૪
રિસહેસરૂ.

અઈદહુ રતન નવનિધિ આધારૂ, અઈસઈ સહસ રમણિ ભરતારૂ;
આરસમઈ ભવિ પુણ્ય પ્રમાણિ, પ્રભુ પુહતઈ સંવટક વિમાણિ. ૫
રિસહેસરૂ.

મતિ ઉપજઈ રાશુ ન રીસ, સાગર પૂરઈ તહિ તેત્રીસ;
ભાવભલી પરિ ભવિક વધારિ, તેરસમઈ ભવુ હિવ અવધારિ. ૬
રિસહેસરૂ.

જિણિ દિણિ સ્વામિ ન સેવકુ કોઈ, જિણુ દિણિ
મઠ ગઠ ગેહન હોઈ;
જિણિ દિણિ નગર ન આમ વિભાગ, તિણિ દિણિ
ભૂમિ ભણુઈ ઇકખાશુ. ૭
રિસહેસરૂ.

તહિં કુલશુર સિરિ નાભિ પ્રસિદ્ધ;
મરૂદેવી તસુ ધરણિ વિસુદ્ધ;
તસુ ઉવરિહિં અરિહંત અવતાર,
ત્રિભુવન જનમનિ જય જય કારુ. ૮
ધન્ય ધરાતલિ નાભિ નરિંદુ,
જિણુ ભયઈ સિરિ રિસહ જિણિંદુ. આંકણી.

ઐવ બહુલ અરૂઠમિ જિણુ જરસુ,
કુમરિ કરધં છાપન નિય કરસુ,
મિલિય મેરૂગિરિ અમરહં કોઠિ,
રહવહ કરધં મોટધં મન કોઠિ. ૯ ધન્યધરા.

પણ્ણધં ઝોલી જલહલ મલ્લ,
હસધં હસાવધં અરિયણુ સલ્લ,
બધંસધં બાપ તણ્ણધં અચ્છંગિ,
આલિંગનુ દિધં અંગોઅંગિ. ૧૦ ધન્યધરા.

સ્વામી સમે પીમાલી હાથિ,
અમરાધિપતિ ચલિઉં સુર સાથિ,
બહુ શુભવંતઉં બુધિ વિસાહુ,
દિનિ દિનિ વસધા વાધધં બાહુ. ૧૧ ધન્યધરા.

લડથક તે પગિ આલધં ચપલ,
બધંદી માધં પલાણુધં સબલ,
અવિક્ત વચ્ચનિ વધારધં મોહ,
તે ન ગમધં જે માંડધં દ્રોહ. ૧૨ ધન્યધરા.

આડધં ચડી દિખાડધં કંભ, જલહલ તઉં ઢોલધં જલકુંભ;
ઉન્નતા મૂગ પૂઢિધં જાધં, ઉડત પંખી ધારવી ધાધં. ૧૩
ધન્યધરા.

તેધં જિકરધં જં મનહ સુહાધં, ભમધં સુખીજા બાલક માહિ;
બાલક રૂપી આઘ્યા મનમેલી, સુરવર કુંચર કરાવધં કેલિ. ૧૪
ધન્યધરા.

નાચધં ઝોકુ હુધં નવમોર, મલ્લ કલાંકે કૂંજધં ઘોર,
ગાયણુ રૂપિ ધરધં તે તાલ, વાનર વેસિહી ઢોલધં ઠાલ. ૧૫
ધન્યધરા.

મહિષ હ્રુઇ તે ડોહઇ નીર, તરૂસિરિ યઇઠા યોલઇ કીર,
મંથર ગતિઇ ચાલઇ તે હંસ, લમર લણીઇ કિકોરઇ વંસ. ૧૬

ધન્યધરા.

જીહ સાહમી સ્વામી દિઇ દ્રષ્ટિ, અમૃત તણી તે માનઇ દષ્ટિ;
રમલિ કરંતઉ દેખી માય, રિસહેસડ મનિ હરિજી ન માઇ. ૧૭

ધન્યધરા.

ઇણિ પરિ વીતઉ બાલક કાલ, મહન મહિપતિ માંડિઉ તાલ,
જિજીવર યૌવનિ વાધિઉ પ્રાણ, પંચ ધનુષ શતદેહ પ્રમાણ. ૧૮

ધન્યધરા.

જગપતિ યૌવન બાણી, દેવત ક્ષણ કરિવા આવઇ;
સવ પરિણીઇ સ્વામિ સુમંગલા નંદા, ધવલ દિવારઇ દેવીવૃંદ. ૧૯

ધન્યધરા.

નયન સદૃણી ઉ નિરખિય નારિ, નવરસ નાવઇ નાલિ દુઆરિ;
માઠી મરૂદેવી દિઇ આસીસ, સઇ સાખે પસરે સવિ હીસ. ૨૦

ધન્યધરા.

લાડકોડ પૂરી પુરૂહત, પ્રભુ પ્રભુમી નિય ઠાણિ પહૂત;
બાલપણા લગ અંગિ ન રોગ, ભુજઇ નાથુ નિરંતર લોગ. ૨૧

ધન્યધરા.

ભરહ પમુહ બયા સઉપુત્ર, જેહઇ-કેકા શુરુય ચરિવ;
બંભી સુંદરી બેટી બેહ, ઇણિ પરિ પસરિઉ દેવદંદેવ. ૨૨

ધન્યધરા.

અવસરિ આવઇ અમરહં રાઉ, ચાલઇ નવલ નીસાણે ધાઉ;
છત્ર ધરઇ સિરિ ઢાલઇ ચમર, રિસહરાઉ સેવઇ સવિ અમર. ૨૩

કદપદ્મ ને દેતા સહૂય, સસુરઇ હીઠઇ જિમ કુલ વહૂય;
તે સવિ થાકા હૂઇ ઉદાસ, તઉ પરમેશ્વર પૂરકે આસ. ૨૪

ધન્યધરા.

પ્રકટી વણ્ણ અકારહં રીતિ, પ્રકટી પાયક નાયક નીતિ;
પ્રકટિયાં શિદ્ધપક્ષા વિજ્ઞાન, તઉ સંવચ્છર દીધઉં દાતુ. ૨૫
ધન્યધરા.

બેટા વહિંચી આપ્યુ રાજ, લોક તણા સવિ કીધા કાજ;
તઉ ઉપાડિઉ સંયમ ભારૂ, વરિસ દિવસિ પામિઉ આહારૂ. ૨૬
ધન્યધરા.

વરિસ સહસિ પુણુ કેવલનાણુ, બિહુ પરિ બોલઇં ધર્મ સુખાણુ;
અઠરાસી થાપ્યા ગણધાર, કરઇં સુદેસિ વિદેસિ વિહારુ. ૨૭
સચરાચરિ જગિ અતિ આણુંદુ, ઉઠયઉ નાહુ નવલ્લઉ ચંદુ. આંકણી.
તિન્નિ રચઇં સુરવર પ્રાકાર, બઇંસઇં હરખિત પરિવહ બાર,
જિનવર વરિસઇં નવરસ વાણિ, લોક તણાં મન આણઇં કાણિ. ૨૮
ભાંજઇં ભવિકતણા સંદેહ, વિસમ પવન જિમ ટાલઇં મેહ,
મોહમદ ન મિહુ મોટઇં માનુ, સસિ તારા જિમ સૂર વિમાનુ. ૨૯
જિહાં વિહરઇં તિહાં વારઇં ઇતિ, ગજસિંહ માંડઇં નવલી પ્રીતિ,
વઇર વિરોધ ન વાધઇં વ્યાધિ, ડમરિ દુકાલિ ન કઇં અસમાધિ. ૩૦
વાઇં શીતલ સુરભિ સમીર, માગ્યા સુકઇં જલધર નીર,
ઋતુ અવિરત સુખાવઇં લોક, જગશુરુ નામિઇં નાસઇં શોક. ૩૧
અણવાયા વાજઇં નીસાણુ, પુષ્પવૃન્દિ પુણુ શુકાં જાણુ,
સિરિ છત્ર ત્રય અમર અપાર, ધર્મચક્ર ઘયવડ વિસ્તાર. ૩૨
પ્રભુ નવકમલિ નિવેસઇં પાય, સેવઇં ચઉવિહુ દેવ નિકાય,
તરૂવર નમઇં સવે સુવિહિત, ફિરઇં પ્રદક્ષિણા વિહગ વિનીત. ૩૩
હૂઇં નિકંટક સઘલી વાટ, પઠઇં પવાડી હરિ જિમ ભાટ,
ભય વારણુ ભૂતલિ ભગવંત, કરઇં વિહારૂ નિતુ અરિહંત. ૩૪
વિશતિ પૂરવ લક્ષ કુમાર, ત્રિસઠિ લક્ષ નરપતિ વ્યાપાર,
સંયમુ એકુ જિ પૂરવ લક્ષ, પાછર્ પુહતઉ સુકિત અગ્રક્ષ. ૩૫

મદન દહન જે હુઈ ઇસાણુ લક્ષ્મિપતિ જે પુરુષ પુરાણુ,
સ્રષ્ટિ કરઈ ક્રદ્ધા સવિવેકુ, દેવ કહુ તે એહુ જિ એકુ. ૩૬
સિરિ રિસહેસરુ તણુઈ ચરિત્રુ, પદઈ શુભઈ જે નિશ્ચલ ચિંતુ,
વિપદ સવે તસ નાસઈ' દ્વરિ, વિલસઈ' સંપદ પગિપગિ પૂરી. ૩૭

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી ઋષભદેવ ચંડીપદ.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ જે ચોપાઈઓની રચના કરી છે. તેમાં શ્રી ઋષભદેવ વિશેની ચોપાઈ પણ મળે છે. આ ચોપાઈમાં કવિ કહે છે :

“શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ પ્રથમ ભવમાં ધના સાર્થવાહ હતા. જેમ. મેઘ વરસાદ વરસાવે તેમ તેમણે સુપાત્રને ધીનું' દાન આપ્યું' હતું'. બીજા ભવમાં તેઓ યુગલિક હતા. ત્રીજા ભવમાં સૌધર્મ' દેવલોકમાં એક દેવતા થયા.

શ્રી રિસહેશ્વરના ગુણોને જે ભણે છે, ગણે છે તે ભવ્ય ભવો. અનંત સંપદ અર્થાત્ સુખને પામે છે.

ચોથા ભવમાં પ્રભુ મહાબલ રાજા હતા. પાંચમા ભવમાં સ્વર્ગ-પુરીમાં દેવ હતા. છઠ્ઠા ભવમાં વજ્રજંઘ નરનાથ થયા. તે ભવમાં તેમના પ્રત્યે શ્રીમતી કુમારીનાં મનમાં અત્યંત રોનેહ થયો હતો.

સાતમા ભવમાં પ્રભુ યુગલિક હતા. આઠમા ભવમાં તેઓ દેવ થયા. નવમા ભવમાં કેસવ વૈદ્ય થયા. તે ભવમાં રોગયુક્ત-સુનિવરના દેહની તેમણે વૈયાવચ્ચ કરી હતી.

દસમા ભવમાં તેઓ અમ્યુત દેવલોકમાં હતા અને નવા નવદ્ ભોગવિલાસમાં રક્ત હતા. અગિયારમા ભવમાં તેઓ વજ્રનાથ ચક્ર-વર્તી' થયા. તેઓ ચૌદ રત્ન અને નવ રત્નોના આધાર હતા. ૧૪ હજાર રમણીઓના ભરતાર હતા. બારમા ભવમાં પોતાના પુણ્ય અનુસાર તેઓ સર્વાર્થ' વિમાનમાં પહોંચ્યા.

રાગદ્વેષરહિત બુદ્ધિવાળા તેઓએ આયુધ્યના તેત્રીસ સાગરોપમ પૂર્ણ કર્યાં. તેઓ વિશુદ્ધ ભાવવાળા હતા. હવે તેમનો તેરમો ભવ જોઈએ.

જે દિવસે સ્વામી-સેવક-ભાવ ન હતો, જે દિવસે ગઢમઢ મંદિર કાંઈ ન હતું, જે દિવસે નગર, ગામ કે વિભાગ ન હતા તે દિવસે ભૂમિ ઉપર ઇક્ષ્વાકુઓ હતા. ત્યાં કુલકર તરીકે નાભિરાજ પ્રસિદ્ધ હતા. તેમનાં ધર્મપત્ની શીલવાન એવા મરુદેવી હતાં. તેમની કુક્ષિમાં અરિહંત પ્રભુનો અવતાર હતો. તેમના જન્મથી ત્રિભુવનમાં જય-જયકાર થયો.

પૃથ્વીતલ ઉપર નાભિરાજ ધન્ય થયા, કારણ કે તેમના ઘરે શ્રી ઋષભપ્રભુનો જન્મ થયો.

ચૈત્ર વદ આઠમના દિને પ્રભુજી જન્મ્યા તે જાણી છાપન દિક્ કુમારિકાઓ પોતપોતાનાં કાર્યો કરવા આવી પહોંચી. મેરુપર્વત ઉપર કરોડો દેવતાઓ ભેગા થયા અને તેઓએ ઘણા કોડથી પ્રભુજીને સ્નાન કરાવ્યું.

શ્રી ઋષભકુમારને હાથમાં લઈને ઇન્દ્ર દેવો સાથે આજ્યા. બહુ શુભવર્ત અને વિશાલ બુદ્ધિમાન બાળક એવા શ્રી ઋષભકુમાર પૃથ્વી ઉપર દિવસે દિવસે વધવા લાગ્યા.

દેહીધ્યમાન પારણામાં તેઓ પોઢે છે. શત્રુઓના શલ્યને તેઓ હસે છે અને હસાવે છે. પિતાના ખોળામાં બેસે છે ત્યારે પિતા અંગે અંગમાં આલિંગન આપે છે.

ચપલ એવા બાલપ્રભુ લડથડતે પગે ચાલે છે, છ ધાવમાતા વડે પાલનપોષણ કરાય છે, અસ્પષ્ટ વચનો (કાલીચેલી ભાષા) વડે તેઓ મોહને વધારે છે. જે દ્રોહ રાખે છે તે એમને ગમતો નથી. તેઓ રીસ કરીને દંભ દેખાડે છે; જળથી પૂર્ણ કુંભને ઢાળી નાંખે છે; દોડતા એવા મૃગની પાછળ દોડે છે; ભીડતા પંખીઓને પકડવા માટે દોડે છે.

તેઓ જે કાંઈ કરે છે તે બધાંને ગમે છે; બીજાં બાળકો સાથે

લભે છે. બાળક બનીને દેવતાઓ પણ આવે છે અને કુંવર ઋષભ સાથે સુકત મનથી રમે છે.

‘કચારેક કોઈ દેવ મયૂર બનીને નાચે છે; મદ્દોની કળા કરી ધરાને ધ્રુજવે છે, ગીતો ગાવા સાથે તાલ પણ આપે છે. વળી કોઈક દેવ વાનર બનીને ડાળ ઉપર ડાલે છે. કોઈક ભેંસ બનીને નિર્મળ જળને ડહોળું બનાવી નાંખે છે; વૃક્ષો ઉપર બેસીને મધુર ખવાજ કરે છે; હંસ બનીને ધીમી ધીમી ગતિએ ચાલે છે; લમરા બનીને શુંભરવ કરે છે.

જે હસીને સ્વામી શ્રી ઋષભ તરફ દ્રષ્ટિ કરે છે તેમને તે અમૃતમય દ્રષ્ટિથી જુએ છે. રમતા એવા ઋષભકુમાર જોઈને માતાના મનમાં હર્ષ સમાતો નથી.

આ રીતે પ્રભુ શ્રી ઋષભકુમારનો બાલ્યકાળ પસાર થઈ ગયો. તેથી કામદેવે પોતાના તાલનો પ્રારંભ કર્યો. યૌવનમાં પ્રભુનું બળ વધ્યું અને પાંચ સો ધનુષ્યપ્રમાણુ દેહવાળા તેઓ થયા.

જગતપતિ જિનેશ્વરના યૌવનને જાણીને દેવતાઓ ઉત્સવ કરવા આવે છે સુમંગલા અને સુનંદાની રાત્રિવસ દેવીઓ સેવા કરે છે, અને સુનંદા શ્રી ઋષભકુમારને પરણે છે.

સુંદર એવાં નયનોથી નારીઓ જુએ છે, જાણે નાલિરાજના દ્વારે નવ રસ પ્રગટ્યા છે. મરુદેવી માતા આશિષ આપે છે. સર્વ-દિશાઓના લોકો આનંદિત થાય છે.

પ્રભુના લાડકોડ પૂર્ણ કરીને, પ્રભુને પ્રણામ કરીને ઈંદ્ર પોતાને સ્થાને જાય છે. બાલપણથી જ અંગમાં રોગ નથી તેથી નાથ નિરંતર લોગોને લોગવે છે.

ચારિત્રાદિ ગુણોથી મહાન એવા ભરતરાજાદિ સો પુત્રો થયા. વળી બ્રાહ્મી અને સુંદરી નામની બે પુત્રીઓ થઈ. આ શ્રી પ્રભુજીનો પરિવાર હતો.

અવસરને બાણીને હેવોના રાબા ઇન્દ્ર સુંદર ધ્વનિ કરતાં ત્યાં આવ્યા. પ્રભુના મસ્તક ઉપર છત્રને ધારણ કર્યું અને બન્ને બાજુ આમર વીંઝવા લાગ્યા. આમ બધા હેવો શ્રી ઋષભપ્રભુની સેવા કરવા લાગ્યા.

જ્યારે કલ્પવૃક્ષો ફળો આપતાં બંધ થયાં અને હેવહેવીઓ કુળવધૂઓની જેમ દેખાવા લાગ્યાં; સર્વે જનો યાત્રીને ઉદ્દાસ થઈ ગયા. ત્યારે પરમાત્માએ તેમની આશાઓને પૂર્ણ કરી.

અદાર પ્રકારની ભત્તિ પ્રગટ થઈ. રક્ષણ કરનારા શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુની નીતિ પ્રગટ થઈ. શિલ્પકલા અને વિજ્ઞાન પણ પ્રગટ થયાં ત્યારપછી પ્રભુએ સંવત્સર હાન આપ્યું.

તેમણે પુત્રોને રાજ્યલક્ષ્મી વહેંચી આપી. સર્વ જનોનાં સર્વ કાર્યો કરી આપ્યાં. પછી પ્રભુએ સંયમના ભારને ઉપાડ્યો. એક વરસ પછી પ્રભુએ આહાર ગ્રહણ કર્યો.

એક હજાર વર્ષ પછી પ્રભુને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. કેવલ-જ્ઞાની પ્રભુએ બે પ્રકારે (દેશતઃ અને સર્વતઃ) ધર્મોપદેશ આપ્યો. ચોર્યાસી ગણધરોની સ્થાપના કરી અને સ્વદેશ તથા વિદેશમાં વિહાર કરવા લાગ્યા.

સચરાચર જગતને અત્યંત આનંદ થયો, બાણે નાથ નવા ચંદ્રરૂપે ઉદિત થયા. ઇન્દ્રે ત્રણ ગઢની રચના કરી. તેમાં બાર પર્વતો હર્ષિત થઈને બેસે છે. નવા નવા રસથી યુક્ત વાણી પ્રભુ વરસાવે છે ભવ્યજીવોનાં ચંચલ મનને સ્થિર કરે છે.

જેમ પ્રચંડ પવન વાહળાંને વિખેરી નાંખે છે, તેમ પ્રભુએ ભવિકોના સંદેહને દૂર કર્યાં છે. જેમ સૂર્ય વિમાનમાં ચંદ્ર અને તારા પ્રગટ દેખાતા નથી, તેમ હવે ભવ્યજનોમાં મોહ અને મદ્દ મોટા પ્રમાણમાં રહેતા નથી.

પ્રભુ જ્યાં જ્યાં વિચરે છે ત્યાં ત્યાં ઇતિ (મરકી વગેરે)નું નિવારણ થાય છે. હાથી અને સિંહ નવી પ્રીતિનો આરંભ કરે છે.

વિરોધ અને વ્યાધિઓ વધતા નથી. યુદ્ધ અને દુઃકાળથી લોકોમાં કેઈ પણ પ્રકારની અસમાધિ-અશાંતિ થતી નથી.

શીતલ અને સુગંધિત વાયુ વાય છે. જ્યારે લોકો ઇચ્છે ત્યારે વાદળોનો જળ આપે છે. છયે ઋતુઓ નિરંતર લોકોને સુખ ઉપજાવે છે. જગતશુરુના નામના પ્રભાવથી જ શોક નાશ પામે છે. વગાડવામાં આવ્યાં ન હોય છતાં વાજિંત્રો વાગે છે. પ્રભુ જ્યાં જ્યાં વિચરે છે ત્યાં ત્યાં ઘૂંટણ સુધી પુષ્પવૃષ્ટિ થાય છે. એમના મસ્તક ઉપર ત્રણ છત્ર શોભે છે અને આમરો વીંઝાય છે. દ્વજપટ ઉપર ધર્મચક્ર વિસ્તાર પામે છે.

નવકમલો પર પ્રભુ ચરણોને સ્થાપિત કરે છે. ચારે નિકાયના દ્વેષ પ્રભુને સેવે છે. વૃક્ષો પણ પ્રભુની પાસે નમે છે તે વાત સર્વ જાણે છે. વિનીત પક્ષીઓ પણ પ્રભુને પ્રદક્ષિણા આપે છે.

પ્રભુ જે માગે વિચરે છે તે માગે નિષ્કંટક બને છે, ભાટ-ચારણની જેમ ઇંદ્ર પ્રભુનો સ્તુતિપાઠ કરે છે. લયવારણ અરિહંત ભગવંત ભૂતલ ઉપર નિત્ય વિહાર કરે છે.

વીસ લાખ પૂર્વ કુમારપણામાં, ૬૩ લાખ પૂર્વ રાજકાર્ય કરવામાં અને એક લાખ પૂર્વ સંયમમાં એમણે પસાર કર્યાં. પછીથી અલક્ષ એવી સુક્રિતમાં તેઓ પહોંચ્યા.

શંકર મહાનને બાળે છે, લક્ષ્મીપતિ પુરાણપુરુષ અર્થાત્ વિષ્ણુ-રૂપે જગતતુલં રક્ષણ કરે છે. બ્રહ્મા વિવેકચુક્ર સ્થિતિ સર્જન કરે છે. આ એક જ દેવ છે જે ત્રણેનું કાર્ય કરે છે.

શ્રી ઋષભદેવના ચરિત્રને જોઓ લાણે છે, નિશ્ચલ ચિત્તથી જેઓ ચિંતન કરે છે તેમની સર્વ વિપત્તિઓ નાશ પામે છે, પ્રભુના પગલે પગલે તેમને સુખ પ્રાપ્ત થાય છે.”

ઠગ કડીની આ ચોપાઈમાં કવિએ આરંભ ઋષભદેવના પૂર્વ જીવોથી કર્યો છે. તીર્થંકર પરમાત્માના સમકિતની પ્રાપ્તિ પછીના

લવની સુખ્યત્વે ગણના થાય છે. એ પ્રમાણે ઋષભદેવના બાર લવનું કવિએ આરંભની છ કડીમાં વર્ણન કર્યું છે અને સાતમી કડીથી ઋષભદેવનાં લવનું વર્ણન ચાલુ થાય છે. એમાં કવિએ સ્થવન, જન્મ, શિક્ષા, કેવલજ્ઞાન અને નિર્વાણ એ તીર્થંકર ભગવાનનાં પાંચ સુખ્ય કલ્યાણકૌનાં વર્ણન સાથે ઋષભદેવનાં માતા-પિતા, પત્નીઓ, સો પુત્રો, બે પુત્રીઓ ઇત્યાદિનો નિર્દેશ પણ કર્યો છે. બાલ ઋષભ-કુમારને રમાડવા માટે દેવે કેવાં કેવાં બાલસુલભ ક્રીડાયોગ્ય રૂપો ધારણ કરે છે તેનું ૧૪ થી ૧૭ કડીમાં મનોહર કલ્પનાયુક્ત નિરૂપણ થયું છે. શ્રી ઋષભકુમારના ગૃહસ્થ જીવનની વિગતો પણ કવિએ સંક્ષેપમાં વર્ણવી છે, જેમાં એમણે માનવજાતને શિક્ષાદિ કલાઓ, સામાજિક નીતિ તથા અસિ, મસિ, કૃષિ શીખવ્યાં તથા લોકોને સુસંસ્કૃત બનાવ્યા તેનો નિર્દેશ પણ થયેલો છે. શિક્ષા, સમવસરણમાં દેવે દ્વારા થતાં પ્રાતિહાર્યો, તીર્થંકરના અતિથયો તથા કેવલજ્ઞાન-નિર્વાણના નિરૂપણ પછી અંતિમ કડીઓમાં કવિએ આ ચારિત્રના શ્રવણકીર્તનનો મહિમા દર્શાવ્યો છે.

આમ, ઋષભદેવ ભગવાનના લઘુ ચરિત્ર જેવી પ્રાસાનુપ્રસ-યુક્ત, પ્રસાદશુભ્રથી સભર આ ચોપાઈ મહિતીસભર અને આસ્વાદ્ય બની છે.

(૩૬) ત્રોટક બ ધેન શ્રી નેમિ સ્તુતિ:

ઋતુરાયઉ પુહત્તઉ પુહવિતલે, પરિપૂરિય પાયવ કુલિલ ફલે;
વલ્લિય પક્ષિય કૌઇલિ કેલિરસં, મલ્લિ સુક્કઇ માલ્લિલિ મલ્લિ વિસં. ૧
અલવેસર તરુતલિ રમઇ જલો, અંકારિહિ મોહઇ ભમર ગણો,
નારંગી કરણી કેલિ ઝલી, વનિ વિહસઇ વેલિલ વલિલ કલી. ૨
નરનારિ મિલી ગિરિનાર તલે, સવિ ખિલ્લઇ અંકોખલીય ઝલે;
હરિરમલ્લિ રમાડઇ નેમિ જિલ્લુ, પુલ્લ નેમિ ન ભજજઇ વજજમલ્લુ. ૩

જલિ ગલતઇ અંગિસુ તીર ગયઉ, ઘણુ ઉચ્છવ યાદવ હ્રીયઇ ભયઉ,
 સત્યભામા રુપિણિ રંભ જાવતી, બહુ બુદ્ધિ બોલઇ શાબવતી. ૪

તુલ બંધવ તરૂણી સહસ ઘણી, નવિ ઇક્કઇ પામિય તઇ રમણી,
 વિણુ ઘરણી ઇક્કલ લાજ નહી, હિવ દેવર માનિ વિવાહ સહી. ૫

ઇમ બુદ્ધીય અંતેઉરીય બહુ, મન્નાવઇ માંડ વિવાહુ પહુ,
 ધૂયા ઉગસેનહ રાયતણી, હરિમગ્ધઇ રાગુલ નેમિ ભણી. ૬

આભરણુ ઝમાલિઇ' દેહુ જડી, પરણેવા આલિઉ રતિય ચડી,
 માડીમનિ પૂગી રંગુરલી, યાદવ કુલ છાપન કોઠિ મિલી. ૭

શુણુ કિન્નર ગાઇ' નેમિતણા, સવિ મિલીય પુરંદર ઇંકમણા,
 નહિ નમ્મઇ' અપ્સર નિપ્પસર', સિરિ સોહઇ સ્વામીય છત્તવર'. ૮

કરિસિમ્મિરિ થોરંધાર ભરે, આરીસા દીસઇ વિજજવરે,
 જિમ જલહર વરસઇ કલયજલ', કરિદ્ર લાવાનલ નકુંવલ'. ૯

નિસુણિ નિનદહ ઠંભરય', શુહિરઇ સરિ ગવ્યિક અંભરય',
 સોહો ગિહિરુવિહિ રંભજિસી, વર પિપિય રાજલ હરિખિ હસી. ૧૦

નવ જુવણુ જલહર સામલઓ, નેમિસર નિમ્મલ શુણુ નિલઓ,
 સંપતક સામી સમી સસુર ઘરે, પસુ પદ્મિય વિલવઇ કરૂણ સરે. ૧૧

તે જાંપઇ નિય નિય ભાસ, ગ્રહી વિન્નંતી સંભલિ અરહરહી,
 પોકારઇ સાહલિ સવિ હરિણા, કઇ જીવિય જિણુવર કરિ કરૂણા. ૧૨

વનિ વસઇ' વિણાસન કુણહ કરઇ', જઇ લહઇ તુ સુકકીય આરિ ચરઇ;
 વિણુ પાણિય પવનિહિ' પ્રાણુ ધરઇ,
 કુણિ દ્વષણિ સામીય હરિણુમરઇ'. ૧૩

રમણિ રલિ રન્ના જીવ સવે પર પિ હિઇ'હિ પોસઇ અપ્પલવે,
 તીહઇ' નરય પડંતા કુણુ સરણુ',
 ઇમ ચિંતઇ નિયમણિ નેમિ જિણુ'. ૧૪

મનિ કરૂણા આણીય અતિહિ' ઘણી, મૂંઠાવઇ મૃગ સવિ સુકિત ઘણી,
 રહુવાલિય અલિલઉ નેમી પહુ', મન્નાવઇ જોડી હત્ય સહુ'. ૧૫.

પગિલાગા કદવ જિમ સવિ જદવ છંડીય સયલ સંસારિ,
 નવિ હિયડહ સદિલય નેહ ગહિલિલિ રાધમર્ધ વરનારિ.' ૧૬
 ઉમાહઉ અંગિધહિં હિયડા રંગિહિ, સિવ ઉપરિ સંધાણુ,
 મણિ મૂંકિઉ મચ્છર દિધં સંવચ્છર, સ્વામિ નિરંતર દાન. ૧૬
 સુરનર વરિ જુતઉ જિલુવર પત્તઉ ગિરિ ગિરનારહ શ્રંગિ,
 લાવવાસ વિગોડિય મનમથ મોડિય, લિધં સંજમ મણુ રંગિ;
 તપ તેજિ ઝલક્કધં ગણિ ન, ચુક્કધં ઉલક્કધં આપાણુ,
 દિનિ અઉપનિ પામીય, ગજગતિ ગામીય, સ્વામી કેવલનાણુ. ૧૭
 તવ મિલિય સુરેસરુ સવિ અલવેસર, સમ્મોસરણુ કરંતિ,
 ઉસીસાં કંતિહિ દિલ્લયર ત્રંતિહિ, નિસિ તિમિર ન હુક્કંતિ,
 નિસાણુ હનિનદહિં, લેરિય સદહિં ગલિજય ગયણુ વિલાગ,
 વેમાણિય વંતર નમધં નિરંતર, સુર પરમેસર પાગ. ૧૮
 વંદિય ગોવિંદિહિ મન આણુંદિહિ, સિંહાસણિહિ ખર્ધકુ,
 નવનવ રસ વાણિય અમિય સમાણિય, જલહર જિમ જિલુ પુદકુ,
 સિંઈ સહિય સમાણિય રાજલ રાણિય લેઈ સંજમભાર,
 પ્રીય વયણિ નિસતીય વિસય વિસ્તીય, તિણિ તલથો સંસાર. ૧૯
 સોરીપુરિ જિસુ જમ્મ વરિસ સય તિન્નિ કુઆરો,
 પરિણેવા આલ્યો દિદ્ક સંસાર અસારો,
 ગયઉ સગિરિવર શ્રંગિ રંગિ સંજમ સિરિ આણિય,
 સંવચ્છર સયસત્ત હૂઉ સો કેવલ નાણિય,
 રાજલલહેવિ અગ્ગલિ કરિય, સિદ્ધિનયરિ વિલસંતિહુ સહુ,
 દિઉ દેઉ દુક્કખલ નિદલણુ સિરિ સમગ્ગ સિરિ નેમિ પહુ. ૨૦
 ધતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી ત્રોટકખંધેન શ્રી નેમિસ્તુતિ.

વિવરણુ

કવિ જયશેખરસૂરિ નેમિનાથ ભગવાનની સ્તુતિ વસંતઋતુના
 છુનંથી કરે છે, કારણ કે તેવી માદક ઋતુમાં પણ નેમિનાથ કામા-
 મ-૨૩

સક્ત થતા નથી. કવિ લખે છે :

“વસંતઋતુ પૃથ્વીતલ ઉપર આવી પહોંચી. વૃક્ષો ફૂલ અને ફળથી ફલિત થઈ ગયાં. કોકિલ પંખીનો કેલિરસ વખાણવાલાયક થાય છે. માનવતી સ્ત્રીઓ મનમાંથી માનરૂપ વિવનો ત્યાગ કરે છે.

કલ્પવૃક્ષની છાયામાં લોકો રમે છે. ભમરાઓ ગુંબારવ વડે મનને મોહે છે, નારંગી અને કરણી કેલિમાં મસ્ત છે, અને વનમાં વેહલ, બકુલની ઠળીઓ ખીલે છે.

ગિરનાર પર્વતની તળેટીમાં નરનારીઓ લેળાં મળે છે. ઝરણાં-ઓના જળમાં સર્વ રમે છે. કૃષ્ણની રમણીઓ રુક્મિણી આદિ નેમિકુમારને રમાડે છે, છતાં પણ નેમિકુમારનું મન વજ્રસમાન ચલિત થતું નથી.

જલક્રીડા કરવાથી અંગોમાંથી ટપકતા જલ સાથે તેઓ કિનારે ગયા. યાદવોનાં હૈયામાં ઘણો ઉત્સવ થયો. સત્યભામા, રુક્મિણી, રંભા, જંબવતી, શંખવતી વગેરે રાણીઓ બહુ ચાતુર્યથી બોલવા લાગી :

‘હે દિવર ! તમારા ભાઈ હજાર સ્ત્રીઓના સ્વામી છે. તમે એક પણ રમણીને પ્રાપ્ત કરી નહીં. ગૃહિણી વિના એકલા માણસની કોઈ પ્રતિષ્ઠા નથી. માટે હે દેવર ! હમણાં તમે વિવાહ માટે માની જાઓ.’

આ પ્રમાણે કહીને અંતપુરની રાણીઓ પ્રભુને વિવાહને માટે મનાવે છે. ત્યારપછી ઉગ્રસેન રાજાની કુંવરી રાજુલને નેમિકુમાર સાથે વિવાહ માટે કૃષ્ણે સ્વીકારી.

ઝળકતાં આસરણોને દેહ ઉપર ધારણ કરીને, રથ ઉપર ચડીને નેમિનાથ પરણવા આદ્યા. માતાના મનમાં આનંદનો રંગ ઉલરાયો, એ અવસરે છાપન કરોડ યાદવો એકત્ર થયા.

કિન્નરો નેમિનાથ ભગવાનના ગુણો ગાય છે. બધા ઈંદ્રો એક મનવાળા થઈને મળે છે. આકાશમાં અપ્સરાઓ નૃત્ય કરે છે.

સ્વામીના મસ્તક ઉપર સુંદર છત્ર શોભે છે.

સાર્વિક ભાવના ઉદયથી હાથમાં જલકલ્પો શોભે છે. દર્પણો વિદ્યુત જેવા દેખાય છે. જાણે મેઘ સુવર્ણરૂપી જળને વરસાવે છે અને દરિદ્રતારૂપી દાવાનલનું જળ નાશ પમાડે છે.

વાજિંત્રોનો આડંબરપૂર્વક અવાજ ચારે બાજુ ફેલાય છે. બે ગાઉ સુધી આકાશમાં અને ગુફાઓમાં એ શબ્દ ફેલાતો હતો. ગૃહસ્થાવાસમાં શોભતા નેમિકુમારને જોઈને રંભા સમાન સુંદર રાજુલ હરખે છે.

નવયૌવનથી સુક્ત, મેઘ સમાન શ્યામ વર્ણવાળા અને નિર્મળ શુણ્ણના સમૂહથી સુક્ત, શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ સમીપમાં રહેલા સસરાના ઘરે પહોંચે છે, ત્યાં પશુપક્ષીઓ કરુણ સ્વરે વિલાપ કરે છે.

તે પશુઓ પોતપોતાની ભાષામાં કહે છે કે ‘હે પ્રભુ ! અમારી ‘વિન’તીને સાંભળો.’ બધાં હરણો વ્યાકુળ થઈને પોકાર કરે છે કે ‘હે જિનવર ! કરુણા કરીને અમને જીવિતદાન આપો.’

હરણો વનમાં વસે છે અને કોઈને પણ હાનિ પહોંચાડતાં નથી. જો મળે તો સૂકું ઘાસ ચરે છે. નિર્દોષ એવાં તેઓ હમણાં પાણી અને પવન વિના પ્રાણોને ધારણ કરે છે. આ જોઈ નેમિપ્રભુ વિચારે છે કે કયા દોષોના કારણે આ હરણોને મારવામાં આવશે ?

સર્વ જીવો રમણીરસમાં રક્ત રહીને આ સંસારમાં પરપિંડો વડે પોતાનું પોષણ કરે છે. નરકમાં પડતા જીવોને કોણ શરણરૂપ અપનશે ? આ પ્રમાણે શ્રી નેમિ જિનેશ્વર પોતાના મનમાં ચિંતવે છે.

મનમાં અત્યંત કરુણા લાવીને સુક્તના સ્વામી શ્રી નેમિનાથ ભગવાન સર્વ પશુઓને સુક્ત કરાવે છે. રથને વાળીને પ્રભુ પાછા ફરે છે ત્યારે સર્વ લોકો એમને હાથ જોડીને મનાવે છે.

સંસારી એવા સર્વ યાદવોનો પગમાં ચોટેલા કાઠવની જેમ એમણે ત્યાગ કર્યો. રાજિમતી સમાન સુંદર રમણીનો રનેહ પણ

હવે હૃદયમાં કેઈ પણ પ્રકારનું શ્લેષ આપતો નથી. હૃદયના ઉત્સાહથી શ્રી નેમિપ્રભુએ મોક્ષપુરી સાથે સંધિ કરી. મનમાંથી મત્સરાદિનો ત્યાગ કરી શ્રી નેમિપ્રભુએ નિત્ય સંવત્સર જ્ઞાન આપ્યું.

શ્રી નેમિપ્રભુ સુરનરથી યુક્ત ગિરનાર પર્વતના શિખર ઉપર પહોંચ્યા. ત્યાં તેઓ ભવવાસની નિંદા કરીને (અર્થાત્ સંસારને અસાર જાણીને) મનરૂપી મેઘને મોડીને, આનંદથી, ઉત્સાહથી સંયમ સ્વીકારે છે. શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ ત્યારપછી તપના તેજથી ઝળહળે છે. તેઓ ઠંડાચર્ય ધ્યાનથી ચક્રિત થતા નથી અને નિત્ય આત્મલક્ષી બને છે. ચોપનમાં દિવસે ગજગામી પ્રભુ કેવલજ્ઞાનને ઉપાજ્ઞ કરે છે.

અલ્લવેશ્વર શ્રી નેમિપ્રભુના કેવલજ્ઞાનને જાણીને બધા ઇંદ્રો ભોગા મળીને સમવસરજીની રચના કરે છે. સૂર્ય અને ચંદ્રની ક્રાંતિથી રાત્રિમાં પણ અંધકાર પ્રવેશ કરતો નથી. વાજિંત્રોના નાદ વડે અને નગારાના શબ્દો વડે ગગનમંડલ ગાજતું હતું. વૈમાનિકો, વ્યંતર-દેવો પરમેશ્વરના ચરણકમળને નિરંતર નમે છે.

મનમાં આનંદથી શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુને વંદન કરે છે. પ્રભુ સિંહાસન ઉપર બેસે છે. નવા નવા રસયુક્ત અમૃત સમાન વાણીથી જલ-ધરની જેમ શ્રી જિનેશ્વર વરસ્યા. સખીઓ સહિત આવેલી રાગુલ-રાણીઓ ત્યાં સંયમ ગ્રહણ કર્યું. પ્રિય વચનોમાં આસક્ત અને વિષયોમાં વિરક્ત તેમણે સંસારનો ત્યાગ કર્યો.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુનો સૌરીપુરીમાં જન્મ થયો. ૩૦૦ વર્ષ કુમારપણામાં પસાર કર્યો. પછી પરણવા જતાં તે સમયે સંસારને અસાર જાણી ગિરનારના શિખર ઉપર જઈને આનંદથી સંયમ-લક્ષ્મી મેળવીને ૭૦૦ વર્ષ તેઓ કેવલજ્ઞાની રહ્યા. રાગુલદેવીને અગ્રણી કરીને મોક્ષનગરીમાં શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ આદિ સહુ વિકાસ કરે છે.

હુઃખસમૂહનું વિહારણ કરનારા હે નેમિનાથ પ્રભુ! સમગ્ર

લક્ષ્મીને આપો !]”

આ સ્તુતિમાં કવિએ નેમિનાથ ભગવાનના ભવનના મંકરવના પ્રસંગો સંક્ષેપમાં લાક્ષણિક શૈલીએ વર્ણવ્યા છે. નેમિનાથ ભગવાન પોતાના લગ્ન નિમિત્તે જમણવાર માટે વાડામાં પૂરવામાં આવેલાં હરણો વગેરે જોઈ અતુક પાથી દ્રવિત થઈ જાય છે અને લગ્ન કર્યા વિના પાછા ફરે છે.

કવિએ આ કાવ્યમાં હરણો કેટલું નિર્દોષ ભવે છે અને તેથી તેઓ હત્યાને પાત્ર નથી તે પણ એક કડીમાં સરસ વર્ણવ્યું છે.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ સંસારનો ત્યાગ કરે છે, કૌટુંબિક સંબંધો છોડી દે છે એ માટે કવિએ સરસ ઉપમા પ્રયોજી છે કે પગમાં લાગેલા કાઢવને માણસ જેમ છોડી દે તેવી રીતે એ સંબંધો તેમણે છોડી દીધા. જુઓ :

“ પગે લગ્ગા કદંવ જિમ સવિ જદંવ છંડીય સચલ સંસારિ ”

કવિની વાણી પ્રસંગાનુસાર લાઘવ ધારણ કરે છે. એમની સહજ અને પ્રાસાદિક વાણી અસ્પષ્ટિત વહે છે.

(૪૦) શ્રી છરાઉલિ પાર્શ્વનાથ વિનતી

જિરાઉલિ અવતાર ચાર ચરિત શુભ નિલકી,
મહિયલિ મહિમા સાર, સારય સસહર નિમ્મલકી. ૧
કમલાકેલિ નિવાસ આસસેન નિવ નંદલુકી,
પણમિસુ જિનવર પાસુ, સામિય સિવપુર સંદલુકી. ૨
હીયઈ ધરીજઈ લાઉ જોયકી છરાઉલિ ધણીય,
તક લીધકી સુક કાઉ, લાગીય લોગલ ભવ તણીય. ૩
અમકઈ ચોરચલા સજમ લાસુ ચરહકી તણુ,
કલિજુગિ જગ આધાર, છરાઉલી મહિમા ધણીય. ૪

માંડ મેલહાવઇ માણુમનિ, જે વિરૂં ચિંતાવઇણિ,
 સમહિમ સીહ સમાન, ભગંતહી છરાહિણ્યો. ૫
 જં જસુ વલ્લહ હોઇ તં તમુ પૂરઇ પાસપહુ,
 સચરાચરિ જિય લોઇવુ છરાહિણિ બાણિયઓ. ૬
 જે સુરવર સુરલોઇ, જે પુનગ પાયાલિપુણ,
 જે નરવર નર લોઇ આણુતિ માનઇ દેવ તુહ. ૭
 વયરી વિસહર વાહિ ખલ નાહલ જલ ભય નઇ,
 તૂંઇ જિણુનાહિઓ એત્ય પ્રભવઇ નહીંય. ૮
 જલધરૂ જિમહાતારૂ દરિસણિ દુરિય વિહુંડણી,
 સેવક જન સાધારૂ, છરાહિણિ સુહ મંડણ. ૯
 કામધેતુ કલિકાલ તૂં સુરતરૂ ચિંતારયણ,
 મૂં સવિ સંકટ ટાલિ કરુણાકર કરુણા કરીય. ૧૦
 પાસજિણેસર સામિ કિસી કરૂં હૂં વીનતીય,
 લાગહચ્છઇં તુઝ નામિ, સાર કરેવી માહરીય. ૧૧
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી છરાહિણિ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી જિરાવલા પાર્શ્વનાથને વિનતી કરતાં કવિ લખે છે કે :

“આરુ આરિત્રવાળા, શુભોના સ્થાન, પૃથ્વીતલ ઉપર જેમનો
 મહિમા વિસ્તર્યો છે એવા, શરદઋતુના ચંદ્ર સમાન નિર્મળ એવા
 શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ છરાવલા નગરમાં પ્રતિષ્ઠિત છો. લક્ષ્મીદેવીના
 કીડાના નિવાસરૂપ, અશ્વસેન રાજાના પુત્ર, શિવપુરમાં જવા માટે
 સ્યંદન(રથ)રૂપ શ્રી છરાવલા પાર્શ્વ જિનેશ્વરને આપણે પ્રણમીશું.”

ભવસંબંધી લોગોને ભાંગીને સુખના સ્થાનને જેમણે પ્રાપ્ત
 કર્યું છે એવા શ્રી છરાવલા પાર્શ્વપ્રભુના હૃદયમાં ભાવ ધરીને
 દર્શન કરો.

ચોર અને ચરડો પ્રભુના ચમત્કારથી ભ્રમ સહિત ભાગી જાય છે. કલિયુગમાં જગતના આધારરૂપ શ્રી હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા અપાર છે. તેઓ લવ્યજીવોનાં મનમાંથી માન અને વિરૂપ ચિંતવન સુકાવે છે. સિંહ સમાન શ્રી હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા જીવતોજગતો છે.

જેને જે જે પ્રિય હોય તેને તે તે પાર્શ્વપ્રભુ પૂછું કરે છે. સચરાચર લોકમાં એ હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુ પ્રસિદ્ધ છે.

સુરલોકમાં સુરવરો, પાતાલમાં પુન્નાગ દેવો અને મનુષ્ય-લોકમાં નરવરો, 'હે પ્રભુ ! આપની આજ્ઞાને માને છે.'

શ્રી હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુ જેમના પર પ્રસન્ન હોય તેને વૈરી, વિષધર, વ્યાધિ, ખલ, વાધ, જલનો ભય કે પ્રભાવ થતો નથી.

જલધર (મેઘ) જેમ હાતાર છે તેમ હે હરાવલામંડન શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ ! આપનાં દર્શનથી સર્વ પાપોનો વિનાશ થાય છે. તેથી આપ સેવકજનતા આધારરૂપ છો.

આ કલિકાલમાં આપ કામધેનુ, કલ્પવૃક્ષ કે ચિંતામણિરત્ન સમાન છો. હે કરુણાકર પ્રભુ ! કરુણા કરીને મારા સર્વ સંકટોને દૂર કરો.

હે પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! હું કેવી રીતે વિનંતી કરું ? આપના ચરણોને નમસ્કાર કરું છું. હે પ્રભુ ! મારી સાર કરજો.

• આ લઘુ વિનતીમાં કવિએ હરાવલા તીર્થમાં બિરાજમાન પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા ગાયો છે. શ્રદ્ધા અને નિષ્ઠાપૂર્વક પ્રભુની ભક્તિ કરનારને વિવિધ પ્રકારના ભય સતાવતા નથી અને તેમની શુભ ઇચ્છા કે માનતા પૂર્ણ થાય છે તે કવિએ સ્પષ્ટ બતાવ્યું છે. કવિએ પોતે લખ્યું છે કે હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા જીવતોજગતો (જગતઉ) છે.

(૪૧) શ્રી શત્રુ'જયમ'ડન શ્રી આદિદેવ વિનતી

પુણ્યયોગિ વિમલાચલ પામી,
આદિદેવુ લલિતસિદ્ધિ સિરુ નામી;
પાપભાર દલિયા જઈ આગઈ,
તઉ સુખિઈ' પ્રભુ પગે સિરુ લાગઈ'. ૧

મોહ માન મદ મચ્છર ઢાલિઈ',
નીગમ્યા ભવ ઘણા મઈ આલિઈ';
એહુ એકુ ભવસારુ વિચારઈ,
અણિ રંગિ રિસહેસુ જુહારઈ. ૨

તાહરા વચન દુર્ગતિ તારઈ',
રોગ સોગ ભય તાવઢિ વારઈ';
તઉ રિષીશ્વર નમઈ' તુજ પાયા,
ધ્યાઈ' દેવ સવિ મૂંઝી માયા. ૩

કાચિ રાચિ મનમાણિ કિ ઢીકઈ';
ક્ષાર વારિમ ભજે જલિ મીકઈ;
મૂઠ રે, રિસહનાયક સેવી,
સેવિવઢિ અવર દેવુ ન દેવી. ૪

એહ દેવુ હીયડઈ જઈ આજઈ,
છાડિવઢિ તસુ ભવૂ અમ્હ ભાવઈ';
સ્વામિની કિમ્હઈ ઓલગ પામઈ',
ભુક્તિ સુક્તિ જિંહુ કિંપિ ન કામઈ'. ૫

ઇતિ શ્રી જયજોખરસૂરિકૃતા શત્રુ'જયમ'ડન શ્રી આદિદેવ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શત્રુ'જય તીર્થમાં ગિરાજમાન ઋષભદેવ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં કવિ લખે છે :

“પુણ્યયોગે વિમલાચલ(શત્રુ'જય)ને પામીને શ્રી આદિદેવ

પ્રભુને શિશુ બુકાવીને લજ્જા. એમની પાસે જવાથી પાપરૂપી ભાર
ટળી ગયો છે. પ્રભુના ચરણનો મસ્તક દ્વારા સ્પર્શ કરવાથી શાશ્વત
સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે.

મોહ, માન, મદ, મત્સરમાં મારા ઘણા ભવો વ્યર્થ પસાર
થયા છે. હવે આ ભવને ઉત્તમ માતૃ હું, કારણ કે પ્રભુ શ્રી
ઋષભજિનનાં મને દર્શન થયાં છે.

હે પ્રભુ ! આપનાં વચનો દુર્ગતિથી બચાવે છે. રોગ, શોક,
ભય, તાપને આપની આજ્ઞા નિવારે છે. હે ઋષભેશ્વર ! અન્ય સર્વ
માયાને મૂકીને હું આપનું ધ્યાન ધરું છું અને આપના ચરણોને
નમસ્કાર કરું છું.

માણેક મેળવ્યા પછી કાચ ભેઈને કેણુ મનમાં રાચે ? મીઠા
પાણીને છોડીને ખારા પાણીને કેણુ પીવે ? હે મૂર્ખ ! અન્ય દેવ-
દેવીઓની સેવાનો ત્યાગ કરી પ્રભુ શ્રી ઋષભજિનની સેવા કર.

જો આ દેવ હૈયામાં આવી જાય તો અમારી ભવરૂપી ભાવક
ફર થઈ જાય. હે સ્વામિન્ ! આપની ઓળખ કેમ કરીને પામીએ ?
ભુક્તિ (ભોગવિલાસ) અને સુક્તિ એ બન્નેનું અત્યારે કંઈ પણ
કામ નથી, હાલ આ પાંચમા આરામાં તો હે પ્રભુ ! આપનો વાસ
અમારા હૈયામાં રહે એટલું પણ બસ છે,

આ સ્તુતિમાં કવિએ પોતાના નિરર્થક ગયેલા પૂર્વના ભવો
માટે પશ્ચાત્તાપ વ્યક્ત કરી, મળેલા વર્તમાન માનવભવને સાર્થક
અને સફળ બનાવવા માટે શ્રી આદિનાથપ્રભુની ભક્તિ ઉપર ભાર
મૂક્યો છે.

(૪૨) શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

સકલ સદાકૃત સોહાગ સુન્દર, તૂ પય પૂજ્ય સયલા પુરન્દર;
મંદર ગિરવર ધીર, પાસ સામિ તિથલોચ દિવાયરૂ;
શુષ્ક ગેલિકિં ગાયક નાયરુ, સાચર જિમ ગંબીર. ૧

જે આરાહઈ આનાવાહઈ, સિદ્ધિ તણું સુખ વીહ દિખાહઈ;
સંપાહઈ બહુ બહુ લાહ, સિવરમણી વિલસઈ અલવેસર;
સવિહું દેવ એહુ જિ દેહરા-સુર-લાસુર જિમ દિનનાહુ. ૨

તઇ ભહુ ભાગઈ ભુયબલિ વમ્મહુ, કીધઈ મોહુ નિરિંહ;
પરમ્મહુ કમ્મહણી બલવંત, તઈ સિર નામી સુરનર રાયા;
તુહ સેવઈ પરમેસર પાયા, છાયા તર જિમ સંત. ૩

ભૂલાઈ ભવિ ભવિ ભમિઈ નિરંતર, દેવ કુદેવ ન ભણુઈ અંતર;
વંતર ધૂરિ મૂ લીહ, હિવઈ ભગિઈ સુહ શુરુ વયણિહિં;
તઈમઇ ભેયઈ અંતર નયણિહિં, રયણિ મોહ તૂં લીહ. ૪

વાણારસિ નયરી મણુહરણી, આસમેણુ નિવુ તે જિહિં તરુણી,
ધરણી વામા નામી, નિય અવવારઈ તઈ સંભાવિય;
વિન્નવિ શુરુય પ્રમાણિ, ચઠાવીય વાવી જિમ આરામિ. ૫

અવરદેવ દીપતિ જિણુ ભાજઈ, તિણિ હિણિ તોરઈ મહિમા ગાજઈ,
વાજઈ જગિ જય ભં ભં, નવકર નીલવણું તણુ કંતી,
તઈ દિટ્ઠિંક તુ સેવ કરંતી, વહુપંતી વિણુદંભ. ૬

કહિઈ જલણિ જલંતુ ભયંગસુ,
તઈ તસુ કારિઈ સુરપુર સંગમ,
જંગમ તૂં સુરસાલ;
કેરિ કરિ અહમ ઉપરી તે કરૂણા,
કિમ અવગણીઈ સેવક ધરણા,
શરણાગત પ્રતિપાલ. ૭

કેહા કાલ આજ તૂં ધ્યાયઈ,
તઈ કરૂણાકરૂ જાણી ધ્યાયઈ,
કાયઈ હૂં ધણુમોહિ;
એ વિનતી મનિ અવધારી,

આસ અમ્હારી પૂરિ સવહારી
ભવતારી હઈ જોહિ.

ઈતિ શ્રી જયજ્યેષ્ઠસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

૦ ૦ ૦

નિવરણ

તેવીસમા શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે : “હે પાર્શ્વપ્રભુ ! સર્વ કળાઓથી યુક્ત, હંમેશાં કૃળ આપનારા, મનોહર સુંદર એવા આપના ચરણોને સર્વ ઇંદ્રો પૂજે છે. આપ મંદર પર્વત જેવા ધીર છો. ત્રણ લોકને પ્રકાશિત કરવામાં સૂર્યરૂપ એવા હે પાર્શ્વપ્રભુ ! સાગર જેવા ગંભીર એવા આપના શુણોને નગરજનો ઉત્સાહથી ગાય છે.

આપની આજ્ઞા પ્રમાણે જે આરાધના કરે છે તેને આપ સિદ્ધિ સંખંધી સુખો દેખાડો છો અને ઘણા ઘણા લાભો આપો છો. શિવરમણીની સાથે આપ વિલાસ કરો છો. મોટે ભાગે સર્વ જિન-મંદિરમાં આપ બિરાજમાન છો અને સૂર્ય સમાન તેજસ્વી છો.

આપે ભૂત, બલિ અને કામદેવના સુહૃદોને લાંબ્યા છે અને મોહરાજાને આપે પરાહુમુખ કર્યો છે. બલવંત એવા આપે કમોને હણ્યા છે. આપની આગળ સુરેન્દ્રો અને નરેન્દ્રો શીથ હુકાવે છે. જેમ સંત, વૃક્ષની છાયાને સેવે છે તેમ તેઓ, હે પરમેશ્વર ! આપના ચરણોને સેવે છે.

અજ્ઞાની એવા અમે ભવોભવમાં નિરંતર ભગ્યા અને સુદેવ તથા કુદેવના અંતરને ન ભણ્યું. હું અન્ય ધર્મમાં લેપાતો રહ્યો. હવે હું સુશુરુનાં વચનોથી ભગ્નત થયો છું. આંતરચક્ષુથી આપને નિહાળું છું તેથી હે પ્રભુ ! રતનત્રયી મને આપજો.

મનનું હરણ કરનારી એવી મનોહર વારાણસી નગરી છે. ત્યાં અશ્વસેન રાજા રાજ્ય કરે છે. તેમને સુંદર એવી વામા નામની રાણી.

છે. તેમની કુક્ષીથી હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ આવતર્યા. ઉદ્યાનમાં જેમ વાવડી શોભે તેમ મોટા ફળમાં આપ શોભવા લાગ્યા.

અન્ય દેવોનું તેજ તે દિવસથી ઓછું થયું. જગતમાં આપને મહિમા ગાજી ભીકરો અને જય જયની ભાલા વાગવા લાગી. નીલ-કમળ જેવી આપના હેડની કાંતિ છે. ફંભ વિના જ લોકો આપની સેવા કરે છે.

અગ્નિમાં ખળતા એવા સાપને આપે ખહાર કાઢ્યો અને ત્યાં સ્વર્ગનો (સુરપુરનો) સંગમ કરાવ્યો. આપ જંગમ કંપવૃક્ષ સમાન છો. હે શરણાગત પ્રતિપાળ ! આપ સેવકની ધારણાને કેમ અવગણો છો ? અમારા ઉપર કરુણા કરો !

આજસુધી હું મોહનાં ઘણાં કાર્યો કરતો રહ્યો. કેટલા સમય પછી આજે હું આપને કરુણાકર બાણીને આપનું ધ્યાન ધરું છું !

અમારી આ વિનંતીને મનમાં અવધારીને અમારી આશાને પૂર્ણ કરો. હે પ્રભુ ! બોધિણીજ આપીને અમને ભવથી તારો.

આઠ કડીની આ લઘુ રચનામાં કવિ જયશેખરસૂરિએ પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો મહિમા વર્ણવ્યો છે. પાર્શ્વપ્રભુ પાસે 'બોધિલાભ' માટે પ્રાર્થના પરાપૂર્વથી થતી આવી છે. ભદ્રબાહુસ્વામીકૃત 'ઉવસગ્ગહર' સ્તોત્રમાં છેલ્લે 'તા દેવ દિવજ બોધિ', ભવેભવે પાસ બિબુચંદ' એમ કહેવાયું છે. કવિએ આ પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત વિનંતીમાં પણ એ રીતે પોતાના નિરર્થક વેડફાઈ ગયેલા પૂર્વ ભવો માટે પશ્ચાતાપ વ્યક્ત કરી પ્રભુ પાસે બોધિણીજની પ્રાર્થના કરી છે.

(૪૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનંતી

સુધિર થાનક બાણી બાણીઈ ત્રિહાં, ત્રિણેસર પાસ વખાણિયઈ;
તસ તણે ચલણે શિર નામિયઈ, ફલ સમીહિત તતક્ષણ પામીઈ. ૧
અતિઘણી તુઝ ભાલિ વિસાલતા, મનન લોહ કપોલ નિહાલતા;
કલમ ચંગિમ લોચનિ તૂ વસી, સુખ ભલક જિમ પૂનિમઉસસી. ૨

સહજિ કંઠ અનંત સોહામણી, રઘવ દેસ સદા રલિયામણુ;
જિસી લોગલ બાહ બિન્દુષ તિસી, ભવિક ભાવકિ પાણિ તલે વસી. ૩-
નખ સવે કરિ વેલેલની કલી, ઉઠર પાતલકુ કહિ મોકલી;
યગિ વસઇ તન સંપદ એકઠી, પરમ ભોળી તૂં દંઢ પાલકી. ૪-
ઇસીઉ ભેઇ રૂપ અમ્હારકી, કિમઇ તુપ્તિ ન પામઇ આંખકી;
હીઇ અમ્મઇ નિતુ એહ જિ વાસના, કહિયં પાપ નિહાલિ મુપાસના. ૫-
કુરિત દેવતણી લિપિ લોપીઇ, સિવતણાં મુખ તઇ જિન રોપીઇ;
સકલ ભૂતલિ ભાવકિ ભંજણા, અમ્હ મનોરથ પૂરિ ઘણા ઘણા. ૬-
સિરિપાસ જિલેસર પણ્યઇ, સુરેસર મહ વિનતી સાલકીય;
તિહુયણુ આણુંક પાપ સાર(ય) કરે સેવક તણીય. ૭-

ઇતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ વિશે જે વિવિધ રચનાઓ કરી છે તેમાં આ રચના પ્રભુના હેહવર્ણનને લીધે જુદી ભાત પાડે છે. કવિ કહે છે :

“શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ સુસ્થિર સ્થાન(મોક્ષ)ના જ્ઞાની છે એમ જાણીને સ્તુતિ કરીએ. તેમના ચરણોમાં શીશ નમાવીએ અને સાચું ક્ષણ તત્ક્ષણ પામીએ.

હે પ્રભુ! આપ અત્યંત વિશાળ ભાલવાળા છો, આપનું મન નિશ્ચિદ છે, કપોલ દર્શનીય છે, આપનાં નેત્રોમાં કમલની મનોહરતા વસેલી છે; પૂર્ણિમાના ચંદ્રની જેમ આપનું મુખ શોભે છે. આપનો કંઠ સ્વાભાવિક જ સોહામણો છે; આપનું વક્ષસ્થળ રળિયામણું છે; આપનાં બન્ને બાહુ લોગળ જેવાં સુદૃઢ છે, આપના હાથથી ભવિક જનનાં હુંખો વશ થઇ જાય છે.

આપના હાથના નખો કૂલની કોમળ કળી સમાન શોભે છે..

આપ કુશોદર છે, આપની કટિમેખલા શોભે છે, આપની શરીરની સંપત્તિ જાણે પગમાં જ એકત્ર થઈને વાસ કરતી હોય તેમ જણાય છે. પરમ યોગી એવા આપ નિશ્ચયથી જ પાલનહાર છો.

આપના આવા સૌંદર્યને જોઈને અમારી આંખો કેમ તૃપ્તિ પામે ? હૃદયમાં નિત્ય એ જ ભાવના રહે છે કે, ક્યારે શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં હર્શન કરીએ.

આપે હરિતરૂપી દેવોની (અર્થાત્ કુદેવોની) પ્રભુલિકાનો લોપ કર્યો. હે જિન ! આપે મોક્ષ-સુખના બીજને રોપ્યું છે. પૃથ્વી ઉપર રહેલાં બધાં દુઃખોનો નાશ કરી ઘણા ઘણા અમારા મનોરથને પૂર્ણ કરો.

ધંદ્રોથી વંદન કરાયેલાં હે શ્રી પાર્શ્વ-જિનેશ્વર ! મહારી વિનંતીને સાંભળીને ત્રિભુવનમાં જીવોને જે રીતે આનંદ થાય તે રીતે કૃપા કરો.”

આ વિનંતીમાં કવિએ પ્રથમ કડીમાં શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા વર્ણવી, પછીની ત્રણ કડીમાં એમનાં ભાલ, કપોલ, નેત્ર, કંઠ, બાહુ, નખ, કટિ વગેરે અંગાંગોનું મનોહર વર્ણન કર્યું છે, અને છેલ્લી એ કડીમાં પોતાનાં દુઃખો દૂર કરવા પ્રાર્થના કરી છે.

. . .

(૪૪) શ્રી શત્રુજયમ ડન શ્રી આદિદેવ વિનતી

મૂં ગમઈ અમૃતની પરિતાહઈ,
ખેત્રુ સેત્રુ તણઈ અતિ ગાહઈ;
જિહ્વિ લોચન તણઈ પયિ પામઈ,
નાસિપઈ નૈખિલ પતક થામઈ. ૧

સ્નાનિ જે સુકૃત હો ન હીસઈ,
તેહ પુરુષુ જઈ સેત્રુજ હીસઈ;
એતલુ અપર શાસન બોલઈ,
તોઈ જે કુમતિ તે સુનિ બેલઈ. ૨

ઇષ્ટિ દૂંગરિ ચડિયા મન રંગિઇ,
 દેવ સેવકરણા નવ ભંગિઇ;
 જીવ જં દુરિત રીસણ હૂંતા,
 તે સવે અમર ઠાણિ પહૂંતા. ૩
 જે વસઇં ભવન તૂ નિતુ માલી,
 પદ્મિ ખાતિ શુભિ તેઉ હૂં આલી;
 સંધ રંગજ ભલી પરિ દેખી,
 ઠાઇ નિશ્ચલ જિસી હુંધ રેખી. ૪
 પંક સંકટિ પડિકે જશુ બાણી,
 દોર દોર જિમ આપિય વાણી;
 જીણી તીણી રિસહેસરિ દીકઇં,
 પાપ તાપ નવ નિશ્ચિઇં નીડઇં. ૫

અંતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શત્રુજયમંડન શ્રી આદિદેવ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શત્રુજય તીથે ઉપર બિરાજમાન શ્રી ઋષભદેવને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“શત્રુજયક્ષેત્ર અતિ ગાઢ (જંગલોવાળું) છે. મને અમૃતની જેમ તે ટાઢક કરાવે છે. માર્ગમાં જે નજરે પડે છે એવાં સર્વ પાપ એમના દર્શનથી નાશ પામે છે.

- સ્નાનમાં જેટલું સુકૃત (પુણ્ય) દેખાતું નથી તેટલું પુણ્ય શેત્રુંજી નદીમાં સ્નાન કરવાથી થાય છે. આટલી વાત તો અન્ય શાસનમાં પણ બતાવાઈ છે. વળી એથી કુમતિ પણ નાશ પામે છે.

મનમાં ઉત્સાહથી અમે આ ગિરિરાજ ઉપર ચડ્યા. હે દેવ, 'વિધ વિધ પ્રકારે હું' સેવા કરવા ઇચ્છું છું. જે જીવોનાં શત્રુજય-ગિરિનાં દર્શનથી સર્વ પાપો હણાયાં તેવા સર્વે જીવો અમર-અક્ષય સ્થાને પહોંચ્યા છે.

રેખા પ્રમાણે નિશ્ચલ થઈને જેઓના વડે સંધનો હિસાહ સારી રીતે જોવાય છે એવા માળીઓ અને પક્ષીઓ જેઓ આપના ભવનમાં વાસ કરે છે તેઓ અધિકે શુભવાન (પુણ્યશાળી) છે.

જગતને ઘોર પાપરૂપી કાઠવના સંકટમાં પડેલા બાણીને બચાવવા માટે દોરડા સમાન આપની વાણી તેઓના ઉદ્ધાર માટે થાય છે. જેમણે શ્રી ઋષભપ્રભુનાં દર્શન કર્યાં છે તેઓનાં નવ કોટિનાં [મન, વચન અને કાયાથી કરણું, કરાવણું અને અનુભોદણું] પાપના તાપનો અવશ્ય નાશ થાય છે.

શ્રી શત્રુંજય તીર્થ વિશેની આ લઘુ વિનતીમાં કવિએ અનુક્રમે શત્રુંજય તીર્થના ક્ષેત્રનો, શેત્રુંજી નદીના સ્નાનનો, ડુંગર ઉપર ચઢવાનો અને આદિનાથ ભગવાનનાં દર્શનનો એમ આનંદ વ્યક્ત કર્યો છે. છેલ્લી કડીમાં કાઠવરૂપી સંકટમાં પડેલા જગતને બચાવવા માટે પ્રભુની વાણી દોરડાનું કામ કરે છે એવું કવિએ પ્રયોજેલું રૂપક વાસ્તવિક; મૌલિક અને મનોહર છે.

* * *

(૪૫) શ્રી સાહિલામંડન શ્રી આદિનાથ વિનતી

સાહિલા નગરિ ભાવિ અભંગિય, આદિ દેવુ નમસિય મન રંગિય;
ગાઇરુ જિણુ ભણી શુભ સાચા, એતલયં કલુ હુસિયં સુખિ વાચા. ૧
જે ક્રિયાં દુરિત તે ન કહાય, ચીતવ્યાં પુણુ હિયયં ન સમાય;
હૂં ભવિયં ભવુ ભગીહિવ ભાગઈ, નાથની ચરણુક લગ લાગઈ. ૨
આજ મૂં સકલ ભાવઠિ નીઠી, મૂર્તિ તૂ મનતણુયં રસિ દીઠી;
સિદ્ધ સંપદ સહી સિવ પામી, ઉલગિઈ પ્રભુ કિમયં સિવગામી. ૩
સહરૂ ન કિરની પરિ દીપયં, રાગરોસ તિમિરે નવિ જીપયં;
તયં જોયં જીહતિ દૃષ્ટિ સરોસી, જીવમાનિ ભવરાનિ તિ કોસી. ૪
જે પડયા અતિ ઘણુયં ઘર ધંધયં, ચીકણા કલુષ કર્મ તિ બાંધયં;
પાપપંક સઘલા ધતિ ધોયયં, ભાવના ભરિ જિ કેતયં જોયયં. ૫

આપણું મન ઈશ્વર જિ વિચારઉ, માણસુ ભવ હુઉ હિવ સારઉ,
પાછલા દિન ગયા સવિ આલિધ, માણસુલા જિમ પડિયા ભવ જાલિધ'. ૬
તું કંઈઈ કુશલરિદ્ધિ ન યાચઈ', કામિની મન ઘણુ ન વિમાચઈ;
આસ એટલી ચિત્તિ ધરીજઈ, તાહરી કિમઈ સેવ કરીજઈ. ૭
ઈતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા સાહિલામંડન શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

સાહિલા નગરના શ્રી આદિનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ
કહે છે :

“સાહિલા નગરમાં શ્રી આદિનાથ પ્રભુને ઉદ્દેશિત મનથી
લિન્ન લિન્ન પ્રકારે અમે નમસ્કાર કરીએ છીએ. શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુના
સાચા શુણેને અમે ગાઈશું. એટલી સુખ અને વચનની સફળતાને
જાણીશું.”

જે પાપ કર્યાં તે પાપ કહેવાતાં નથી. જે અસદ્ ચિંતન
હતું તે પણ હૈયામાં સમાતું નથી. પરંતુ હું હવે ભવોભવની બ્રમણને
ઉમંગથી તોડી શ્રી આદિનાથ પ્રભુના ચરણોમાં પ્રીતિ કરું છું.

આજે મારું સર્વ દુઃખ નાથ પામ્યું. આપની મૂર્તિનાં દર્શન
કરતાં મનમાં રસ ઉત્પન્ન થાય છે. હે પ્રભુ ! હું શિવગામી ક્યારે
થઈશ ?

સૂર્યનાં હજારો કિરણ ચોતરફ પ્રકાશે છે. છતાં પણ તે
સૂર્ય રાગદ્વેષના તિમિરને છતતો નથી. આપને જોવાથી જ છવ
રાગદ્વેષને છૂટે છે અને તેનો સંસાર પરિમિત બની જાય છે.

જેઓ અત્યંત ઘરધંધામાં પડેલા છે તેઓ ચીકણાં કહાણિત
કમો બાધે છે. પૂણું લાવનાથી જેઓ આપનાં દર્શન કરે છે તેઓ
સકલ પાપપંક ધુએ છે. પોતાના મનમાં જ હું વિચારું છું કે
હમણાં પ્રાપ્ત થયેલા મનુષ્યભવને સારવંત બનાવવો જોઈએ. પૂર્વેના

બધા જ દિવસો વ્યર્થ (ફોગટ) ગયા છે. હું માછલાંની જેમ લવડપી જાંળમાં પડેલો છું.

આપની પાસે હું કુશળ રિદ્ધિની ચાચના કરતો નથી. કામિનીમાં પણ મારું મન રાચતું નથી. આપની સેવાને હું કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરું એટલી જ ચિત્તમાં આશાને ધારણ કરું છું.”

આ વિનતી કવિએ સાહિલા નગરના શ્રી આદિનાથ ભગવાનને સંબોધીને લખી છે. આ સાહિલા નગર કયાં આવ્યું ? તે છે કે નબટ થઈ ગયું છે ? અને હોય તો તેનું અર્વાચીન નામ શું છે ? આ સંશોધનનો વિષય છે. એ નગરની યાત્રાએ જતાં કવિનું મન ગાઈ જાય છે. પ્રભુનાં દર્શન કરી કવિ કેવી કૃપાર્થતા અનુભવે છે તે આ વિનતીમાં વર્ણવ્યું છે.

(૪૬) શ્રી નમિનાથ ધર્મલ

દ્વારિકા ઘરિ ઘરિ મંગલ ચાર, સસુદ્રવિજય નરવર તણઉએ;
સિવાદેવિ માઠિય તણઉ મહાદાર, નેમિ કુમરવર પરિણીધએ. ૧
ઉચ્ચસેન રાય તણીય કુમારિ, રાજુલ રૂપિ રલીયામણીએ;
નિસુણિય નેમિ વર નિરુપમ નારિ, આપણુ મનિ કલિરવ કરધએ. ૨
આંચલી૦

આવઉ આવકિ યાદવ કુલિ જાણઉ, દેવ અકલુએ પરિણવઉ માનિસિધએ;
માહિ મલી કરઉ ઉત્સવ હેવ, તેમ કરઉ જેમ કેસવ લણુધએ. ૩
મિલીય સુહાગણિ રહાવરધ નાથુ, ધંદ્રાણી હુધ ઘોલણીએ;
સ્વામિ શૃંગારધં સુરપતિ, સાધિ હરિ હરિણિ તુ કરિ સાખિઉએ. ૪
ઉચ્ચસેન૦

સિદ્ધવરિ કેવડી આલઉ, ખૂપઓ મલ્લિ મધ મહિ મોતી જડિઉએ,
કાને કુંડલ ઝલહલિઉ રુપું, બહરખા બહિડીઓ લગધએ. ૫
ઉચ્ચસેન૦

લહકઈ હીયડલઈ મોતીય હાર, ગયણગા કિરિ ઉતરઈએ,
કરિ બિકણ કડગ શંગાર, ઉલટી અંગિ અંઠન તણીએ. ૬
ઉઅસેન૦

અમર અંઅલ કરિ વાલવઈ નારિ, છત્રહિં રવિકરઅછાઈયાંએ,
હય ગય રહ લહ પ્રણુ પરિવારિ, જોયત પાર ન પામીઈએ. ૭
વાજિંત્ર વાજઈ શુહર ગંહાર, ગિરિવર શૃંગ ગાંછ રહિયાંએ,
વિણુ મણિ મોતીય કંઅણ ચીર, અવર ન દષ્ટિ ગોચરિ પડઈએ. ૮
ઉઅસેન૦

હરિખિઈંહિં ગહબરી ધઉલ હી માહિ, સિવાદેવિ ધઉલ દેવા ટલીય,
નયણું નિરંતર નીર પ્રવાહ, વરુહુ દેવતા દોહિલઉએ. ૯
ઉઅસેન૦

ધરિ ધરિ ચૂડીય વંદરવાલિ, તોરણે તલીય તે જગલીય જોયએ,
સહૂ અડી માલિ અટાલિ, વરુ જલધર જિમ સામણુએ. ૧૦
ઉઅસેન૦

નિરખિય નવ ભવ નેહુલઈ, બાલ ગઉખિ રહી ગોરડીય,
જાણુ પહૂં મિલઉં દેઈય, ફાલ ચાઠવરાય સામહી જઈય. ૧૧
ઉઅસેન૦

જાણુએ પિઉ ઉપાડિય નાદુઈ, મઈ કિમત્ર સત્થી પસિઈએ,
ઉડી ન સકઈ એહુ જિ દાહુ, પંખવિહૂણી તડફડઈએ. ૧૨
ઉઅસેન૦

અવર નારાયણ ચાઠવ કોડિ, વરૂ મોરૂ રવિ જિમ તપઈએ,
હૂં નહી આણિસુ નિજકુલિ ખોડિ, નિતુ ચિતિ આલિસુ એહનઈ. ૧૩
ઉઅસેન૦

રાણિ રાજલિ તણઉ આણુ હુ, કવિજણુ કેતલઉ કેવલઈએ,
જય જય જગ શુરુ નેમિ જિણિંહુ, છણે નેહઈ જઈ પૂરીડએ. ૧૪
ઇતિ શ્રી જયશેખરસુરિકૃતા શ્રી નેમિનાથ ધઉલ.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ ધઉલના પ્રકરની આ રચના શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ વિશે લખી છે. કવિ કહે છે :

“દ્વારિકા નગરીમાં ઘરઘરમાં મનોહર માંગલિક કાર્યો થઈ રહ્યાં છે. સસુદ્રવિજય રાજા અને શિવાદેવી માતાના પુત્ર નેમિકુમાર પરણવા આટલા છે.

ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી રાજુલ રૂપમાં અત્યંત રૂપાળી છે. નેમિ-રાજકુમાર રચામ છે. તે સાંભળીને દ્વારિકા નગરીની સ્ત્રીઓ પોતાના મનમાં કલરવ (ચર્ચા) કરવા લાગી.

હે યાદવકુલમાં જ્ઞાત ! આવો, આવો. આપને પરણાવવા માટે જ બધા દેવો માહિમાહિ ઉત્સવ કરવા તૈયાર થયા છે. જેમ કુષ્ણે કહ્યું તે પ્રમાણે આપ કરો.

સુહાગણ સ્ત્રીઓ સાથે મળીને નેમિકુમારને નવરાવે છે. ઇંદ્રાણીઓ પણ સનાપિકા બની છે. હર્ષિત ઇંદ્ર મહારાજા નેમિકુમારને સારી રીતે શણગારે છે.

કૌમળ કેવડાથી સુગંધિત એવા મસ્તક ઉપર મોતી અને મણિઓથી જડેલો સુગટ રાખ્યો છે. કાનમાં અત્યંત ઝળહળતાં કુંડલો શોભે છે. બાહુ પર બાજુબંધ બંધાયેલા છે.

હૃદય ઉપર મોતીનો હાર ચમકે છે, બાજુ આકાશગંગા નીચે ભિતરી આવી ન હોય ! કંકણ-કડાથી પ્રભુનો શૃંગાર કર્યો છે અને અંગો ઉપર ચંદનનો લેપ કર્યો છે.

નારીઓ હાથમાં ચંચલ ચામરને વીંડે છે. સૂર્યનાં કિરણોને છત્ર વડે આચ્છાદિત કરે છે. હાથી, ઘોડા, રથ સુલટો આદિ પ્રભુનો પરિવાર જોતાં અમે પાર પામતા નથી.

ગંભીર દ્વનિથી સુક્રત વાજિત્રો વાગે છે. પર્વતોનાં શિખરો પણ ગાળી રહ્યાં છે. મણિ, મોતી, કંચન, ચીર સિવાય બીજું

કાંઈ દષ્ટિગોચર થતું નથી.

શિવાદેવી અને અન્ય ગોત્રનારીઓ હર્ષિત થઈને ધવલ ગીતો ગાય છે. નયનોમાંથી નિરંતર હર્ષાશ્રુ વહે છે. દુર્લભ એવા નેમિકુમાર સૌનાં મનમાં વસ્યા છે.

ઘરઘરમાં વંદનાવલી શુંજે છે. તોરણની નીચે રહેલા તે નેમિકુમાર શોભે છે. જલધર જેવા શ્યામવરને સહુ નરનારીઓ પોતપોતાની અટારી પર ચઢીને જુએ છે.

નવ ભવના રનેહને ભેઈને ગૌર વર્ણવાળી રાજિમતી ગોખમાં પતિને ભેવા બિભી છે. પ્રભુને મળવા તે ઉત્સુક જણાય છે. યાદવ-રાજને મળવા તે સામે ભય છે.

બાણે શીઘ્રતાથી પિયુને મળવા ઇચ્છા કરે છે પરંતુ રાજિમતી શક્તિવિહોણી અબળા છે. પાંખ વિના બિડી ન શકવાના ઢાહથી તે તરફડે છે.

ખીબા નારાયણ અને કરોડો યાદવોની વચ્ચે મારા સ્વામી સૂર્યની જેમ તપે છે. હું મારા કુળમાં ખોટ નહીં લાહું. નિત્ય એમના ચિત્ત પ્રમાણે જ વર્તન કરીશ.

રાણી રાજુલના આનંદનું કવિ કેટલું વર્ણન કરી શકશે ? જેમના રનેહમાં આપું જગત સમાય છે એવા જગદ્ગુરુ શ્રી નેમિ-નિનનો જય થાયો.”

ધઉલ(ધવલ-ધોળ)ના પ્રકારની આ કાવ્યકૃતિમાં કવિએ નેમિ-નાથ પરણવા ભય છે એટલા પ્રસંગનું જ ભાવવાહી નિરૂપણ કર્યું છે. કવિએ આરંભમાં નેમિનાથને સ્નાન કરાવતાં ઇન્દ્ર-ઇન્દ્રાણીઓ, નેમિનાથનો દેહ-શણગાર, લગ્નગીતો ગાતી યાદવ નારીઓ અને યજ્ઞીથી રાજિમતીના મનોભાવનું રસિક નિરૂપણ કર્યું છે.

પ્રકરણ ૧૧ અન્ય લઘુ રચનાઓ

(૧) દ્વાત્રિંશિકાઓ

શ્રી જયશેખરસૂરિએ (૧) તીર્થોધિરાજ શ્રી શત્રુંજયતીર્થ સ્તુતિ ગર્હિતા દ્વાત્રિંશિકા, (૨) શ્રી ગિરનાર તીર્થ સ્તુતિ ગર્હિતા દ્વાત્રિંશિકા અને (૩) શ્રી મહાવીર જિન સ્તુતિ ગર્હિતા દ્વાત્રિંશિકા-એમ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓની રચના કરી છે. એ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓનો સંગ્રહ 'દ્વાત્રિંશિકાત્રયી' તરીકે પણ પ્રચલિત છે.*

જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યના મહર્ષિ સિદ્ધસેન દિવાકરે બત્રીસ દ્વાત્રિંશિકાઓ લખી છે. દ્વાત્રિંશિકા એટલે બત્રીસ શ્લોકની રચના. સિદ્ધસેન દિવાકરે એવી બત્રીસ બત્રીસીઓની રચના કરી છે માટે એ સંગ્રહ 'દ્વાત્રિંશદ્-દ્વાત્રિંશિકા'ના નામથી સુપ્રસિદ્ધ છે. આજ દિવસ સુધી સંસ્કૃત સાહિત્યમાં સંખ્યા અને શુદ્ધવત્તાની દૃષ્ટિએ સિદ્ધસેન દિવાકરની દ્વાત્રિંશિકાની બરાબરી કરી શકે એવી દ્વાત્રિંશિકાની રચના થઈ નથી. સંસ્કૃત ભાષામાં મહાન જૈન કવિઓ માટે એથી જ સિદ્ધસેન દિવાકર પ્રેરણારૂપ રહ્યા છે.

સિદ્ધસેન દિવાકરને અનુસરીને મહાકવિ હેમચંદ્રાચાર્યે જો દ્વાત્રિંશિકાઓની રચના કરી છે : (૧) અન્ય યોગ વ્યવસ્થેઃ દ્વાત્રિંશિકા, (૨) અનન્યયોગ વ્યવસ્થેઃ દ્વાત્રિંશિકા. પોતાની આ દ્વાત્રિંશિકાઓ લખતી વખતે હેમચંદ્રાચાર્યે જેવા મહાન આચાર્યે પણ પોતાની વિનયપૂર્વક લઘુતા દર્શાવતાં કહ્યું છે કે સાચી દ્વાત્રિંશિકાઓ તો સિદ્ધસેન દિવાકરની કહેવાય; મારી દ્વાત્રિંશિકાઓ તો અશિક્ષિત માણસના આલોપ જેવી છે :

* આ દ્વાત્રિંશિકાઓ જૈન આત્માનંદ સલા, લાવનગર તપઃથી પ્રતાકરે પ્રકાશિત થયેલી છે

૮૭ી, ૯૫એ જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો પ્રતિદાસ' ખંડ ૨, પૃ ૧૬૩

क्व सिद्धसेनस्तुतयो महार्यां अशिक्षितालापकला क्व चैषा ।

तथापि गृथाघिपतेः पयस्यः स्खलद्गतिस्तस्य शिशुर्न शोच्यः ॥

જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યમાં હેમચંદ્રાચાર્ય પછી આપણને કવિ જયશેખરસૂરિ તરફથી ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓ સાંપડે છે. હેમચંદ્રાચાર્યની જેમ જયશેખરસૂરિ પણ સંસ્કૃત ભાષાના મહાન પંડિત અને કવિ હતા. એટલે એમના જેવા સમર્થ કવિને દ્વાત્રિંશિકા લખવામાં પોતાનું સામર્થ્ય જોવાની ભાવના થાય એ સ્વાભાવિક છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિની આ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓની રચનાસાદૃશ કે એના રચનાસ્થળ વિષે કશી માહિતી મળતી નથી, પરંતુ કવિની પરિણત પ્રજ્ઞાની આ કૃતિ હોવાનું એટલે કે એમની મધ્યવયે કે પછીથી લખાયેલી હોવાનું અનુમાન કરી શકાય છે. ભવિષ્યમાં વધુ માહિતી ઉપલબ્ધ થતાં, એકેએક એમની કૃતિઓના પૌર્વાપર્થ નક્કી થતાં આ કૃતિના રચનાકાળ વિષે વિશેષ માહિતી સાંપડી શકે.

પોતાની દ્વાત્રિંશિકાઓ માટે કવિ જયશેખરસૂરિએ વિષયોની પસંદગી સ્તુતિને અનુરૂપ એવી કરી છે. એમાંની બે દ્વાત્રિંશિકાઓ તો શત્રુજય તીર્થ નિમિત્તે પ્રથમ તીર્થંકર શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન અને ગિરનાર તીર્થ નિમિત્તે બાવીસમા તીર્થંકર નેમિનાથ ભગવાનની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. અને એવીસમા તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામીની સ્તુતિ ત્રીજી દ્વાત્રિંશિકામાં કરવામાં આવી છે. આ ત્રણે દ્વાત્રિંશિકાઓ એમણે કયા ક્રમે કરી હશે અને તેની વચ્ચે સમયનો ગાળો વીત્યો હશે કે નહીં એની માહિતી આપણને સાંપડતી નથી. પરંતુ તેની હસ્તપ્રત તીર્થંકરોના ક્રમાનુસાર (ઋષભદેવ, નેમિનાથ અને મહાવીર સ્વામી) સાંપડે છે.

આમ ઋષભદેવ ભગવાન, નેમિનાથ ભગવાન અને મહાવીર સ્વામી ભગવાન એમ ત્રણ તીર્થંકરો માટે સ્તુતિરૂપ આ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાની રચના થયેલી છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ શત્રુજય, ગિરનાર, આબુ, તાંગા, પાટણ વગેરે તીર્થોની વારંવાર યાત્રા કરેલી હતી એવું એમની વિનંતીઓ વાંચતાં પ્રતીત થાય છે એટલે સંભવ છે કે શત્રુજયની કોઈ યાત્રાના પ્રસંગે સ્થિરતા મળતાં અને ભાવોદઘાસ જન્મતાં એમણે તે વિશેની દ્વાત્રિશિકા લખી હોય અને તેવી જ રીતે ગિરનારની યાત્રા પ્રસંગે ગિરનારની દ્વાત્રિશિકા લખી હોય.

o o o

૧. તીર્થાધિરાજ શ્રી શત્રુજયતીર્થ સ્તુતિગર્ભિતા દ્વાત્રિશિકા

આ દ્વાત્રિશિકામાં તીર્થાધિરાજ શત્રુજય ઉપર બિરાજમાન પ્રથમ તીર્થંકર ઋષભદેવ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં આરંભના ત્રણ શ્લોકમાં કવિ આવી સ્તુતિ કરવા માટે પોતાની અદ્ય શક્તિ અને છતાં ઘણા લક્ષિતભાવનો નિર્દેશ કરે છે. કવિ લખે છે કે ‘આવી સ્તુતિ કરવામાં મને પ્રેરણા આપનાર તે આપની લક્ષિત જ છે.’ બુઝો :

क्व ते स्तुतिः ! कुंठितशक्यवित्तः, क्व चाऽहमज्ञेषु धुरीणरेखः !

स्तुतेर्मिपादेव जनः सुमेरु-मारोदुमुद्यच्छति पगुरक्षपः ॥ ૨ ॥

परं भवद्भक्तिभरेरितिः सन्नवं नवं कर्तुमहं यत्पि ।

अत्येति नेतः । कियतीमपि क्षमां, यतः परप्रेरणयोपलोपि ॥ ૩ ॥

[જે સ્તુતિ કરવામાં ઇંદ્રની શક્તિ પણ કુંઠિત થઈ બચે એવી આપની સ્તુતિ ક્યાં ? અને અજ્ઞનોમાં અગ્રેસર હું ક્યાં ? સ્તુતિના બહાનાથી પાંગળા જેવો આ જન સુમેરુ ઉપર ચઢવાને ઇચ્છે છે, જેમ પાંગળો મેરુપર્વત ચઢવામાં અસમર્થ છે તેમ હું આપની સ્તુતિ કરવામાં અસમર્થ છું.]

[આપની લક્ષિતથી પ્રેરિત થયેલો હું નવી નવી સ્તુતિ કરવા માટે પ્રયત્ન કરીશ. પથ્થર પોતે જઈ શકતો નથી, પણ બીજાની પ્રેરણાથી, સહાયથી તે બચે છે તેમ આપની સહાયથી હું સ્તુતિ કરીશ.]

આરંભમાં કવિ શત્રુંજય પર્વતનો મહિમા બતાવતાં એક અપેક્ષાએ મેરુ પર્વત કરતાં પણ તેને અદિયાતો દર્શાવે છે. જુઓ :

સુપર્વશૈલાદપિ પર્વતોડયં, સ્વામિન્મહીયાનિતિ મે વિતર્કઃ ।

નો ચેદવાપુઃ કિમુ મંજુ મોક્ષં, મુમુક્ષુવોડમુખ્ય શિરોધિરુહય ? ॥૬॥

[હે સ્વામી ! આ પર્વત મેરુપર્વત કરતાં મહાન છે એમ મારો વિતર્ક છે. જો એમ ન હોત તો મુમુક્ષુઓએ આ ગિરિશબ પર ચઢીને શીઘ્ર મોક્ષ કેવી રીતે પ્રાપ્ત કર્યો ?

સિદ્ધાચલ તીર્થાધિરાજ ઉપર અનેક મહાત્માઓએ મોક્ષગતિ પ્રાપ્ત કરી છે. પર્વત ભારે હોવા છતાં સંસારસમુદ્ર તરી જવામાં સહાયરૂપ છે એ વિશે કવિએ નીચેના શ્લોકમાં સરસ કવિત્વમય વિરોધાભાસ દર્શાવ્યો છે :

અમુ મહદ્મયોડપિ મહાન્તમદ્વિ, શ્રયન્તિ મહાત્મ્યવના જનાયે ।

મવાન્વિષમસ્તાષમદ્વર્યપારં, તરન્તિ તે મંજુ તદીશ ચિત્રમ્ ॥ ૧૦ ॥

[મહાન કરતાં પણ મહાન એવા પર્વતને જે મહાન વ્યક્તિઓ આશ્રય કરે છે તેઓ શીઘ્ર સંસારરૂપી સમુદ્રને તરી જાય છે. આશ્ચર્યની વાત એ જ છે ! કારણ કે ભારે વસ્તુ સાથે હોય તો સમુદ્રમાં ખૂડી જવાય, પણ આ તો ભારે પર્વત હોવા છતાં લોકોને તે તારે છે]

કવિએ કોઈ કોઈ શ્લોકમાં અહીં શ્રવેષાલંકારથી તીર્થનો મહિમા દર્શાવ્યો છે. ઉ. ત., નીચેના શ્લોકમાં કૌશિક શબ્દ પર શ્લેષ રહેલો છે. જુઓ :

કેચિત્તવોપાસ્તિવિષૌ પ્રમોદં, પરે પ્રમાદં ચ દષત્યડઘન્યાઃ ।

દ્વયેડપિ તે કૌશિકતા લમન્તે, સ્વર્ગે વિનૈનં ગિરિમદ્વિદુર્ગે ॥૨૦॥

[આપની ઉપાસનાનાં કાર્યમાં કેટલાક આનંદ ધારણ કરે છે. તેઓ પણ ધન્ય છે અને ખીજા જેઓ પ્રમાદને ધારણ કરે છે તેઓ

અધન્ય છે, છતાં બંને કૌશિકપણને પ્રાપ્ત કરે છે. (કૌશિક શબ્દના બે અર્થ થાય છે. જેઓ ધન્યતા મેળવે છે તેઓ સ્વર્ગમાં કૌશિક એટલે કે ઇન્દ્ર બને છે અને અધન્ય લોકો સામાન્ય પર્વતના શિખરો પર કૌશિક એટલે કે ઘુવડ બને છે.)

આ દ્વાત્રિંશિકાના ઉત્તર ભાગમાં કવિ ઋષભદેવ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં કરતાં પોતાની મોક્ષગતિની પાત્રતા ક્યારે થશે એ વિશે વિવિધ દૃષ્ટાંતો સહિત પ્રશ્ન કરે છે અને અંતિમ શ્લોકમાં શ્લેષથી પોતાના શુરુ અને પોતાનું નામ વણી લઈને પ્રભુ પાસે એમના ચરણકમલની સેવાની, શરણાગતિની ચાચના કરે છે :

एवं सर्वसुपर्वसंहतियुत श्रीमन्महेन्द्रार्चित ।

श्री शत्रुञ्जयशेखर । प्रियकर । श्रीमद्युगादीश्वर ।

वाचो मार्गमुपेतया स्तुतिमिषाच्चेतः स्थमक्तयाऽनया,

चेत्तुष्टોसि तदा सदा निजपदाभ्यर्णो स्थितिं देहिमे ॥ ૩૨ ॥

[આ સર્વ દેવોના સમૂહથી સુકૃત, દેવેન્દ્રથી અર્ચિત શ્રી. શત્રુજયના સુગટ સમાન, હે પ્રિયકર યુગાદીશ્વર ! સ્તુતિના બહાનાથી વાણીરૂપી માર્ગ પર મારા ચિત્તમાં આવેલી લક્ષિત વડે જો આપ પ્રસન્ન છો તો મને હંમેશાં આપના ચરણકમળની પાસે નિવાસ આપો.]

૦ ૦ ૦

૨. શ્રી ગિરનાર તીર્થ સ્તુતિગદિતા દ્વાત્રિંશિકા

ગિરનાર તીર્થની સાથે ભગવાન નેમિનાથનું નામ વિશિષ્ટ રીતે સંકળાયેલું છે. નેમિનાથ ભગવાન ગિરનાર પર્વત પર નિર્વાણ પામ્યા હતા. વર્તમાન ચોવીસીના તીર્થકરોમાં મલ્લિકનાથ ભગવાન (મલ્લિકુવરી)ની જેમ નેમિનાથ ભગવાન પણ બળ બ્રહ્મચારી હતા. એટલે કવિએ આ દ્વાત્રિંશિકાના પ્રથમ શ્લોકમાં જ ગિરનાર પર્વત અને કામદેવને જીતનાર નેમિનાથ ભગવાન એ બંનેને માટે સરસ

અનુપ્રાસયુક્ત પદાવલીની રચના કરી છે. જુઓ :

શૂઢગારયન્તં ગિરિમુઞ્જશન્તં, પંચેષુ ચક્રમ્ ધ્રુતમુજયન્તમ્ ।

શ્રી નેમિનં નૌમિ નિરસ્તમોહ, વ્યપોહિતું મક્તિપરસ્તમોઽહમ્ ॥૧॥

[ઉલ્લંઘ્યંત ગિરિના શણુગારરૂપ, ઠંપિત કામદેવના ચક્રને. છતનાર, મોહથી રહિત એવા શ્રી નેમિનાથ ભગવાનની ભક્તિમાં તત્પર એવો હું અજ્ઞાનનો નાશ કરવા માટે સ્તુતિ કરું છું]

આ દ્વાત્રિંશિકામાં પણ કવિ પ્રભુની સ્તુતિ કરવા માટેની યોતાની શક્તિ અદ્ય છે તેમ દર્શાવે છે અને છતાં યોતે નિંદા નથી. તે ઉદાહરણથી સમજાવે છે. જુઓ :

સ્તુતં શ્રુતજ્ઞઃ સમતોદયે, ત્વા સ્તુવન્નવિદ્વાનપિ નાસ્મિન્નિઘઃ ।

નિઘ્વઃ સ્ફુટન્માસિ મધૌ વિકાસિ-રસાલસંશાલિનિ કિં વિગેયઃ ? ॥૨॥

[હિ સમતાના સાગર ! આપ વિદ્વાનોથી સ્તવાયેલા છો. છતાં પણ આપની સ્તુતિ કરતો અવિદ્વાન એવો હું નિંદા નથી, કારણ કે આત્રથી યુક્ત ચૈત્ર મહિનામાં વિકસિત લીબડો શું નિંદા છે ?]

નેમિનાથ ભગવાનના માતાપિતાનાં નામ સમુદ્રવિજય અને શિવાદેવી છે. એ બન્નેનાં નામની સાર્થકતા કેવી છે તે શબ્દજ્ઞાનના પંડિત કવિ નીચેના બે શ્લોકમાં સરસ રીતે દર્શાવે છે. જુઓ :

નૃપઃ સમુદ્રો વિજયાત્ પયોધે-ર્જાતો જગન્નાથ । યથાર્થનામા ।

લોકદ્વયાસ્તોકસુસોપનેતા, ચિન્તામણિઃ પ્રાદુરસૂયતસ્ત્વમ્ ॥૪॥

આદ્ય સિંહાસનમુગ્ધનાદ દુર્વાદિવન્તીન્દ્રનિરાકરિષ્ણમ્ ।

યાઽઽજીજનત્ત્વા મહિલા વલાદ્યં, ચિત્રં । શિવેતિ શ્રુતિમાપસાપિ ॥૫॥

[હિ જગતનાથ ! સમુદ્રવિજય રાજા યથાર્થ નામવાળા થયા, કારણ કે લોકદ્વયમાં પુષ્કળ સુખને આપનાર અ.પ ચિંતામણિ રત્ન પ્રગટ થયા છો હે ભગવન્ ! બે સ્ત્રીએ ઉગ્ર શબ્દવાળા દુર્વાદિ-રૂપી હસ્તિશેષ્ઠને હરાવનાર સિંહાસન ઉપર બેસીને બળવાન એવા આપને જન્મ આપ્યો તે સ્ત્રી 'શિવા' નામે પ્રખ્યાત થઈ તે આશ્ચર્ય છે.]

રૂપક અને ઉત્પ્રેક્ષા અલંકાર કવિને અત્યંત પ્રિય છે. કવિની વાણી સહજ રીતે રૂપકાદિ અલંકારો સહિત વહે છે. કવિ શ્લોક બાર, તેર અને ચૌદમાં તે ઉપરાઉપરી રૂપકો પ્રયોજતા જાય છે. જુઓ:

પપાત પૂરે પતિતં યદીયે, ત્રિલોકમન્તર્મવવાદ્દિ તસ્યાં ।

કૃષ્ણાનુજઃ કૃષ્ણતનુશ્ચ કૃષ્ણ-ચિત્રોઽમવસ્ત્વ પ્રમદાપગાયામ્ ॥૧૨॥

મવન્મતેન્દોર્મમ હ્રચ્ચકોરે, શમામૃતં સાધુહિતં પિપાસૌ ।

અદન્નવિશ્રોતસિકાન્નરેલા, સૈવાન્તરુથાય કરોતિ વિઘ્નમ્ ॥ ૧૩ ॥

નીતં ફલાશા મમ ચારુચેતઃ ક્ષેત્રે સ્વદાજ્ઞામૃતસારણીમિઃ ।

કુતોપ્યુપેતો વત બોધિવીજમ્, પ્રમાદકોલઃ સકલં નિહન્તિ ॥ ૧૪ ॥

[આ સંસારરૂપી સમુદ્રમાં આખો ત્રિલોક પડી ગયો છે, પરંતુ પ્રમદારૂપી નદીમાં તમે કૃષ્ણના નાનાભાઈ, કૃષ્ણ શરીરવાળા, કૃષ્ણ ચિત્ર થયા અર્થાત્ તમે તેમાં ન ડૂબ્યા પણ તરી ગયા. આપના મતરૂપી અંદ્રના સારા અને હિતકર શમામૃતને પીવાને માટે ઇચ્છાવાળા આ હ્રદયરૂપી ચક્રોરને આ અજ્ઞાનરૂપી મેઘપંક્તિ આ અતરમાં ઉત્પન્ન થઈને વિઘ્ન કરે છે. મારા સુંદર ચિત્તરૂપી ખેતરમાં વપન કરેલ છે બોધિબીજ તે આપની આજ્ઞારૂપી અમૃતની નીકથી ફળની આશાને પ્રાપ્ત કરે છે, પરંતુ કંચાકથી આવેલો આ પ્રમદરૂપી સૂકર બધાને હણી નાખે છે]

કવિની વાણી ક્યારેક ઉપાલંભનુ રૂપ પણ ધારણ કરે છે. નેમિનાથ ભગવાને કામરૂપી શત્રુને (વવશ કર્યો છે તેા તેઓ તેવી કળા પોતાને પણ કેમ શીખવતા નથી એવો પ્રશ્નને ઉપાલંભ કવિ એક નહીં પણ ત્રણેક શ્લોકમાં દર્શાવે છે. જુઓ :

યુધિ ત્વયા ત્રાસિત એપ કામો, મચ્ચિત્તદુર્ગં વિવશો વિવેશ ।

તત્રાપિ વીરસ્ત્વમુપાગતોઽસિ, તદ્દુરય ક્રૂરમમુ નિગૃહ્ય ॥ ૧૯ ॥

અપાયતઃ પાસિ કથ ત્રિલોક-મોક્ષસ્તવૈવાતિકૃશં મૃજં સઃ ।

મચ્ચેત્ત એતત્ત્વયિ મધ્યગેષિ, યત્સામ્પ્રતં લુપ્તિ કામચૌરઃ ॥ ૨૦ ॥

यद्वा स्वसङ्गापि समत्वसार !, नाढरक्षितं रक्षितुमुद्यमस्ते ।

अयं शमः कस्य न विस्मयाय, पुनः प्रमो । न प्रमुधर्म एषः ॥ २१ ॥

[હે ભગવાન ! યુદ્ધમાં તમારાથી ત્રાસ પામેલો આ કામદેવ. વિવશ થયેલો મારા ચિત્તરૂપી દુર્ગમાં વસેલો છે. ત્યાં પણ વીર એવા તમે આવી ગયા છો માટે ફર એવા તેને ખેંચીને મારાથી દૂર કરો. અત્યંત નાના તમારા ઘર સ્વરૂપ મારા ચિત્તમાં તમે રહ્યા છતાં પણ હમણાં આ કામરૂપી ચોર લૂંટે છે તો દોઢનું નાશથી કેમ રક્ષણ કરો છો ? અથવા હે સમત્વસાર ! અંતરથનુથી વિનષ્ટ પોતાના ઘરને પણ રક્ષણ કરવામાં તમારો ઉદ્યમ નથી. આ તમારી શાંતિ કેાને વિસ્મય ન કરાવે ? પરંતુ હે પ્રભુ ! આ પ્રભુનો ધર્મ નથી.]

પોતાના અંતરથનુઓ ઉપર વિશ્વય મેળવવા માટે કવિ અંતિમ પ્રલોકમાં નેમિનાથ ભગવાનને વારંવાર પ્રાર્થના કરે છે. ગુઓ :

सम्भूय मावारिभिरेवमर्धमानं स्वयं शाश्वत सौख्यलीनः ।

उपेक्षसे मां यदि तद्वराकी, निराश्रया नाथ ! दया क्व यातु ? ॥ ३१ ॥

उत्सार्य मात्सर्यप्रदादिवेत्रिजातं निरातङ्कतया कथञ्चित् ।

विश्वेश ! विश्वासुखपीडितोऽह, प्राप्तोऽस्मि ते दृष्टिमतः प्रसीद ॥ ३२ ॥

[હે ભગવાન ! શાશ્વત સૌખ્યમાં લીન એવા આપ જો ભાવરૂપી થનુથી પિડાતા એવા મારી ઉપેક્ષા કરો છો તો હે નાથ ! આશ્રયરહિત બિચારી કયા કયા બાથ ? હે વિશ્વેશ ! કેાઈ પણ પ્રકારે માત્સર્યમદાહિ દ્વારપાળને દૂર કરીને નિર્ભયરૂપે સંસારના દુઃખથી પીડિત થયેલો આપની સમક્ષ આવ્યો છું, તે કારણથી આપ પ્રસન્ન થાઓ.]

આ દ્વાત્રિંશિકામાં બત્રીસ પ્રલોક ઉપરાંત એક વધુ પ્રલોક લખીને કવિએ તેમાં પોતાનું નામ પણ ગૂંથી લીધું છે. કવિઓની એવી પરંપરા છે.

૩. શ્રી મહાવીર જિન સ્તુતિગર્ભિતા દ્વાત્રિંશિકા

શ્રી મહાવીર સ્વામીની સ્તુતિ માટે લખાયેલી આ દ્વાત્રિંશિકા અગાઉની જે દ્વાત્રિંશિકા કરતાં જુદી છાપ પાડે છે. આમાં કેઈ તીર્થના મહિમાનું વર્ણન નથી. ભગવાન મહાવીરસ્વામીના શુભ-લક્ષણોને કવિએ સરસ રીતે બિરદાવ્યાં છે. આ દ્વાત્રિંશિકામાં કવિએ જેમ અર્થની દૃષ્ટિએ સ્વયંપર્યાપ્ત એવા શ્લોકની રચના કરી છે. તેમ પોતાના ભાવ કે વિચારને અભિવ્યક્ત કરવા માટે ક્યાંક સળંગ જે શ્લોક અથવા ત્રણ શ્લોક અથવા સળંગ ચાર કે પાંચ શ્લોકનો પણ ઉપયોગ કર્યો છે. પદરચના અને શબ્દ ઉપરના કવિના પ્રભુત્વની એ પ્રતીતિ કરાવે છે. છઠ્ઠા અને સાતમા શ્લોકનું યુગ્મ, આઠમા અને નવમા શ્લોકનું યુગ્મ, અગિયારમા અને બારમા શ્લોકનું યુગ્મ, એકવીસથી ચોવીસ સુધીના ચાર શ્લોકનું ‘કલાપકમ્’ તથા એકથી અઠાર સુધીના પાંચ શ્લોકનું ‘કુલકમ્’ એવી રચના કવિએ આ દ્વાત્રિંશિકામાં કરી છે.

છઠ્ઠા અને સાતમા શ્લોકના યુગ્મમાં કવિએ ભગવાન મહાવીર સ્વ મી માટે કેવા કેવાં વિવિધ વિશેષણો પ્રયોજ્યાં છે તે જુઓ :

અહોનિરાસં કરુણાનિવાસં, સસવરં સારરમાવિલાસમ્ ।

આયાસદૂરં મહિમોરુપૂરં, સન્દેહમન્દેહસમૂહસૂરમ્ ॥ ૬ ॥

અસંપરાય નવહેમકાર્યં, વિમિન્નમાવારિવલં વિમાયમ્ ।

મહોમહોલાસમવં ભવન્તં, સન્તો નમન્તો મુદમાવહન્તિ ॥ ૭ ॥

[યુગ્મમ્]

[પાપને દૂર કરનાર, દયાના ઘર, સંવર સહિત શ્રેષ્ઠ લક્ષ્મીના વિલાસ સ્વરૂપ (આયાસ), ખેદથી રહિત, મહિમાના વિશાલ પૂર સમાન, સંદેહમુક્ત, મૂર્ખ સમૂહને સમજાવવામાં પડિત સમાન, પુનર્જન્મરહિત, નવા સોના સમાન કાયાવાળા, ભાવશત્રુનો નાશ કરનાર, માયારહિત, તેજથી મહાન, ઉલ્લાસને જન્મ આપનાર,

એવા આપને નમન કરતાં લોકો આનંદને વહન કરે છે]

ચૌદથી અઠાર સુધીના શ્લોકર્માં રમણીઓ ઉપર ભગવાન રાગવાળા ન થયા તેનું સરસ શબ્દચિત્ર કવિએ રમણીઓના વિશેષણોનો પ્રયોગ કરીને દોર્યું છે. તે જુઓ :

સલીલાસાલ્યહાવભાવ-વિલાસહેલારસમંથરાસુ ।

અકુળવાણી કલકળ કળ-રોલ્લજાયાજયલાસાસુ ॥ ૧૪ ॥

અમન્દમન્દારમન્દ વિન્દુ-મચાલિન્ન કારવાકુલાસુ ।

આપીદ તાલકલ્લામમંજુ-મજીરહારાવલિમાસુરાસુ ॥ ૧૫ ॥

રમ્મોરુદળાસુ સરોજનાલ-સોમાલ્લાહાચલકંકણાસુ ।

વિમ્બી ફલમાધરપરલ્લાસુ, કપોલપાલીકલકુળલાસુ ॥ ૧૬ ॥

વિમાવરી વરલભમિત્તિમાલ-વિલોલ કાલચ્છવિકુન્તલાસુ ।

અમગુરાદમ્બર પંચવાળ તૂર્ણીરઘ્નિલમનોરમાસુ ॥ ૧૭ ॥

સમ્પન્નરાદામરમારવારા હંકારસંહારપરાયણાસુ ।

આસીર હો સંગમદેવમાયા-સિદ્ધાસુ રામાસુ વિમો ! ન રાગી ॥૧૮॥

॥ કુલકમ્ ॥

[લીલાપૂર્વક હાસ્ય-કટાક્ષ-હાવભાવ કરવાવાળી, વિલાસ હેલા-રસથી મંત્ર ગતિવાળી, અકુલ વાણી એવા કોયલના મધુર સ્વરથી ભ્રમરોને જીતવાની ઇચ્છાવાળી, વિકસિત મંદાર પુષ્પરસના બિંદુથી મત્ત, અકાર શબ્દથી વ્યાપ્ત, સુગટ, કર્ણભૂષણ, અતિશય સુંદર નૂપુર હારની આવલિઓથી શોભિત, કેળના ઢંડ સમાન જંઘાવાળી, કમલની નાલયુક્ત કોમળ બાહુ પર ચંચલ છે કંકણ જેનાં એવી, બિમ્બજળ તુલ્ય હોઠના પલ્લવવાળી, મનોહર ગાલ પર મનોહર લટકતા કુંડલોવાળી, અર્ધ ચંદ્રમા તુલ્ય લલાટ ઉપર ચંચલ કાળા વાળવાળી, સફલ અડંબરવાળા કામદેવના સાથા સમાન અંબોડાથી મનોહર, સંપન્ન રાગસમૂહથી યુક્ત, કામદેવની પત્નીના

અહંકારનો સંહાર કરવામાં તત્પર એવી સંગમ કરવામાં દેવ-
માયા તુલ્ય સિદ્ધ એવી રમણીઓ ઉપર હે વિભુ ! આપ રાગવાળા
ન થયા.]

કવિની અન્ય દ્વાત્રિંશિકાઓની જેમ આ દ્વાત્રિંશિકા પણ રૂપ-
કાંઠિ અહંકારથી પ્રચુર છે. એવી પોતાની ગંભીર વાણી વડે કવિ
જગવાન મહાવીર સ્વામીનાં ચરણકમળની સેવા પોતાને જન્મોન્મ
મળે એવી ભાવના વ્યક્ત કરે છે. કવિએ વૃક્ષ અને પક્ષીનું રૂપક
પ્રયોજીને પોતાની ભાવના ચિત્રાત્મક શૈલીએ દર્શાવી છે. જુઓ :

કામો ન કામે ન ચિરં રિરંસા, મહે મહેલાસુ મમાવહેલા ।

વિહંગમોહં સમયદ્રુમે તે, ભવામિ મે કેવલમેવમીહા ॥ ૩૧ ॥

[મને કામમાં પ્રીતિ નથી, લાંબા કાળ સુધી સંસારમાં રમવાની
ધૃત્તિ નથી. મને સ્ત્રીઓ પ્રત્યે અનાદર છે. તમારા સમયરૂપી
(થાસનરૂપી) વૃક્ષમાં હું પક્ષી બનું—કેવલ એ જ મારી ધૃત્તિ છે.]

આમ ત્રણે દ્વાત્રિંશિકાઓમાં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ તીથંકર
પરમાત્માની સ્તુતિ કરે છે અને કચારેક પ્રાર્થનારૂપે, તો કચારેક
ઉપાલંભરૂપે પરમાત્માને વિનંતી કરતાં, પરમાત્માના ચરણની સેવા
પોતાને મળી રહે અને મોક્ષગતિ માટે પોતે અધિકારી અને તેવી
ભાવના વ્યક્ત કરે છે. ઉપબતિ છંદમાં લખાયેલી આ ત્રણે દ્વાત્રિં-
શિકાઓમાં કવિ જયશેખરસૂરિનાં અસાધારણ પાંડિત્ય અને કવિત્વનાં
જેમ દર્શન થાય છે તેમ એમના ઉચ્ચ જ્ઞાન અને ભક્તિભાવનાં પણ
દર્શન થાય છે.

સંસ્કૃત સાહિત્યમાં દ્વાત્રિંશિકાઓના ઇતિહાસમાં કવિ શ્રી
જયશેખરસૂરિકૃત આ ‘દ્વાત્રિંશિકાત્રયી’ પણ સ્ત્રીમાચિદ્નરૂપ બની
ગઈ છે.

वीक्षणाः सुबुद्धाः अणोऽपि न हवः। अथ गतस्य सुखं वाप्येवो धवं धुशधमेक्षुग। धुरे ध्वजो ज्ञोराणं श्री आर्त्तमुदसि युग्मव
 दनारविदमकरं ददितुं मंदादौ ददौ मादधौ नो धौ मीदयानां सख्ययनिवाय श्रीसं प्रतिते रयतिः। विजोपमम्यग्दृष्टो नो ह्यो
 को माधवः। मज्जाजिततामाहृत्य मादिनी सुबुगजिनसवनानरणविष्टा प्रिता विततो तिस्मा। अनाद्यं धृष्टं देवेषु स विजोपं श्री
 मदर्दं देवैर्धृष्टं प्रवर्तमाना। तस्य नावाह्नवधयोपि मकलसुरवसं पद्मजनबद्धवोऽसम्यक् तत्र प्रतिपादिकाभिर्भोक्तो
 ध्यातिपीडाभ्यवर्णं सुतोपमां तव वत्तच्छाजिनधमं निर्मिता। दध्यास्थिरिष्टा धीसमृद्धयोऽश्विनाः॥ गददेषु लोको संसृ
 रब्धो ह्ये। स्मरि श्रीजय जोगराः॥ श्रीमदं च लग्नैस्त्रयैः के सः
 ॥ अंघ्राय॥ छण्ण एवमदीयधाय॥ अथ त्वाण्णवर्षे
 द्या॥ वा॥ श्रीरघुलेखकः॥ वा॥

रंगधरयामेलिरिवितादीरसुंदरेशस्य पण्यकारा

'सम्यक्त्व कौमुदी' नी हस्तप्रतिनुं अतिम पृष्ठ .
 [योग. धी. धन्विद्युद - अमहावाहनी हस्तप्रति]

(૨) સમ્યક્ત્વ કૌમુદી

કવિ જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત ભાષામાં જે કેટલીક રચનાઓ કરી છે તેમાં અઘાપિ અપ્રકાશિત રહેલી એક રચના તે ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ છે. આ કૃતિની રચના એમણે વિ. સં. ૧૪૫૭માં કરી છે, જેમાં એમણે પોતાના નામનો નિર્દેશ પણ કર્યો છે. જુઓ :

હયેણ્લોક ૧૪૫૭ સસ્યેદે, સૂરીઃ શ્રી જયશેખરઃ ।

સંક્ષિપ્ત્યસંદર્ભેના કથાં સમ્યક્ત્વ કૌમુદી ॥ ૨ ॥*

‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ના નામથી સંસ્કૃત ભાષામાં જુદા જુદા કેટલાક કવિઓએ રચનાઓ કરી છે, જેની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) ચૈત્ર ગચ્છના ગુણાકરસૂરિએ વિ. સં. ૧૫૦૪માં ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી કથા’ નામની કૃતિની રચના કરી છે. આ કૃતિની રચના ૧૪૮૮ જેટલા શ્લોકમાં થયેલી છે.^૧

(૨) આગમ ગચ્છના અિંહત્તસૂરિના શિષ્ય સોમદેવસૂરિએ ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ નામની રચના વિ. સં. ૧૫૭૩માં કરી છે. આ કૃતિની રચના ૩૩૫૨ શ્લોકમાં થઈ છે.^૨

(૩) જયથંત્રસૂરિના શિષ્ય જિનહર્ષગણિએ વિ. સં. ૧૪૮૭માં ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ની રચના કરી છે. આ રચના ૨૮૫૮ શ્લોક-માં કરવામાં આવી છે.^૩

* જુઓ : ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૬.

૧ જુઓ : ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ’, પૃ. ૫૧૪ અને ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૭

૨. જુઓ : ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ’, પૃ. ૫૨૮ તથા ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૭

૩ જુઓ : ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૬.

આ ગ્રંથ જૈન આત્માનંદ સલા તરફથી વિ. સં. ૧૬૭૦માં છપાયો છે. અને એનું ભાષાંતર એ જ સ્થા તરફથી વિ. સં. ૧૬૭૩માં છપાયું છે.

- (૪) સોમદેવસૂરિના શિષ્ય જયચંદ્રસૂરિએ સોળમા સૌકામાં 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી'ની રચના કરી છે.^૧
- (૫) 'સમ્યક્ત્વમાર્ગ' ચૌપઈ' સં. ૧૩૩૧ પછી, લે. જિનેશ્વરસૂરિના શિષ્ય જગદુ.^૨
- (૬) 'સમ્યક્ત્વ રાસ'(અષ્ટ ભાષામાં), સં. ૧૫૦૫ માગશર, તલવાડામાં સંઘકલશ ગણિ.(તપગચ્છ-રત્નશેખરસૂરિ-ઉદયન'દિના શિષ્ય)૩
- (૭) 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી રાસ'-સં. ૧૬૨૪ મહા સુ પુનમ બુધવાર, સવાલખ દેશમાં, લે. હીરકલશ. (ખરતરગચ્છ દેવતિલક. ઉ. હર્ષપ્રભુના શિષ્ય.)^૪
- (૮) 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી રાસ' - સં. ૧૬૪૨ માઘ સુદ પાંચમ શુક્રવાર, ત્રંભાવતી (ખંભાત)માં-લે. વચ્છરાજ [પાર્શ્વચંદ્રસૂરિ-સમરચંદ્રસૂરિ-રત્નચંદ (ચારિત્ર) શિષ્ય.]^૫
- (૯) 'સમક્રિતાના ષટસ્થાન સ્વરૂપની ચોપઈ' યશોવિજયજીકૃત અર્થ (ટખા) સહિત, સં. ૧૭૩૩ ચોમાસુ' ઇલ્લપુરમાં.^૬

આ ઉપરાંત ધર્મકીર્તિ, મંગરાસ, મદિલભૂષણ, યશઃકીર્તિ, યશઃસેન, વત્સરાજ (ઋષિ) અને વાદિભૂષણ નામના કવિઓએ કરેલે 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી' નામની કૃતિની રચના કરેલી મળે છે તથા એ નામની ત્રણ ગુદી ગુદી કૃતિઓ પણ સાંપડે છે જેમાં એના કર્તાનું નામ નથી.^૭

આમ 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી' નામની સંખ્યાબંધ કૃતિઓ પંદરમા-

૧. 'જૈન સાહિત્યનો સ્વક્ષિપ્ત ઇતિહાસ', પૃ. ૪૬૫
૨. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ ૮
૩. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ. ૪૪
૪. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ ૨૩૪
૫. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ ૨૬૯
૬. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', દ્વિતીય ભાગ, પૃ ૩૪
૭. ગુઓ : 'જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ', ખંડ ૨, પૃ ૧૫૭

સોળમાં સૌકામાં લખાયેલી આપણને મળી આવે છે. આ બધી કૃતિઓમાં સમયાનુક્રમની દૃષ્ટિએ બોધ એ તો સૌથી પ્રથમ કૃતિ જય-શેખરસૂરિની જણાય છે. એથી પૂર્વેની ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ નામની કોઈ કૃતિ હજી સુધી ઉપલબ્ધ જણાતી નથી. બે કે સમ્યક્ત્વનો વિષય એટલો પ્રાચીન છે કે આ નામની અન્ય કોઈ કૃતિ સાંપડે તો તે સ્વાભાવિક છે. વળી સમ્યક્ત્વનો વિષય એ પાયાના સિદ્ધાંતનો ‘વિષય હોવાથી એના વિશેનું’ સાહિત્ય અન્ય નામથી પણ પ્રાચીન સમયમાં ઉપલબ્ધ રહ્યું છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ આ ગ્રંથની રચના ગદ્યપદ્યમાં કરી છે અને તેનું શ્લોકપ્રમાણ કૃતિને અંતે જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે ૯૬૭ જેટલું છે એના ઉપર ખરતરગચ્છના કવિ ગુણવિનયે ટીકા લખેલી છે.^૧

કવિ જયશેખરસૂરિનો જન્મ વિ. સં. ૧૩૯૮માં થયો હતો. એટલે આ કૃતિની રચના એમણે ૫૬ વર્ષની ઉંમરે કરી છે. વિ. સં. ૧૪૩૬માં ‘ઉપદેશચિંતામણિ’ જેવો આકરગ્રંથ એમણે લખ્યો તે પછી એકવીસ વર્ષે આ ગ્રંથની રચના કરી છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ આ કૃતિના અંતિમ શ્લોકમાં પોતાના નામનો અને કૃતિની રચનાસાદનો નિર્દેશ કર્યો છે. વળી, હસ્તપ્રત-માં શ્લોકસંખ્યાનો પણ ઉલ્લેખ થયો છે એટલે કૃતિની રચના-સાદ વિશે કોઈ સંદેહ રહેતો નથી. એમણે કયા સ્થળે રહીને રચના કરી હશે તે વિશે હજી સુધી માહિતી મળતી નથી.

કવિ જયશેખરસૂરિકૃત ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ નામની આ કૃતિ હજી સુધી અપ્રકાશિત રહી છે. એની એક હસ્તપ્રત અમદાવાદના સંવેગી ઉપાશ્રયમાં ઉપલબ્ધ છે. (નં. ૩૪૩૧)

કવિએ આ ગ્રંથની શરૂઆત વર્ધમાન સ્વામીને નમસ્કાર

૧ જુઆ. ગુણવિનયકૃત ‘નવદત્તી પ્રાધ’ની પ્રસ્તાવના, લે. સ. ડૉ. ગ્મણ-લાલ શાહ.

કરીને કરી છે. અંશારંભમાં જ એમણે પોતાનું પ્રયોજન જણાવ્યું છે. તે પ્રમાણે પોતે આ વિષયનું નિરૂપણ સંક્ષેપમાં કરે છે અને તે પછી પોતાના શિષ્યોને સમજાવવાને માટે. જુઓ :

શ્રી વર્ષમાનમાનમ્ય જિનત્રિજગદીશ્વરં વક્ષ્યે

સંક્ષિપ્ત્ય શિષ્યાણાં કૃતે સમ્યક્ત્વ કૌમુદી ॥ ૧ ॥

‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ના વિષયનું નિરૂપણ આર્યસુહસ્તિસૂરિ અને સંપ્રતિ મહારાજના નિમિત્તે થયું છે. શ્રી આર્યસુહસ્તિસૂરિ કેાઈકે સમયે વિહાર કરતાં કરતાં ગૌડદેશના પાટણીપુત્ર નગરમાં પધાર્યા ત્યારે દેશભ્રમણના વિનોદથી વિચરતા ત્યાં આવેલા સંપ્રતિ-મહારાજ આર્યસુહસ્તિસૂરિને વંદન કરીને ધર્મદેશના સાંભળવા બેઠા. શુરુભગવંત ધર્મદેશના આપતાં કહે છે કે મનુષ્યભવ, આર્યક્ષેત્ર, ઉત્તમ કુળ, સંપૂર્ણ ઇન્દ્રિયો આદિ સામગ્રીનો લાભ હોવા છતાં જીવને સમ્યક્ત્વ રત્ન હુલેલ છે. વળી સમ્યક્ત્વયુક્ત જીવો પ્રાથે વૈમાનિક દેવ થાય છે. આ પ્રમાણે ધર્મદેશના સાંભળી રાજા સંપ્રતિ આર્યસુહસ્તિસૂરિને પ્રશ્ન કરે છે કે ‘સમ્યક્ત્વ યોગ્ય કયો જીવ હોય ? વળી પૂર્વે કયા ભાગ્યશાળી આત્માએ સમ્યક્ત્વનું પાલન કર્યું હતું અને તેનું શું ફળ પ્રાપ્ત થયું હતું ? આ વાત સંદેહાન્ત કહેવા દ્વારા મારા પર કૃપા કરો.’

ત્યારપછી આર્યસુહસ્તિસૂરિએ સમ્યક્ત્વને પ્રકાશિત કરનારી અર્હંદાસ શ્રેષ્ઠીની કથા કહી.

રાજગૃહી નગરીના શ્રેષ્ઠિક મહારાજના રાજ્યમાં અત્યંત ધર્માનુરાગી અર્હંદાસ નામના શ્રેષ્ઠી વસતા હતા. તેઓને આઠ પત્નીઓ હતી. તેમની સાથે વિષયસુખને અનુભવતા નિરતિચાર શ્રાવકપણાને પાલન કરતા તેઓ સુખે દિવસો પસાર કરતા હતા. એવામાં કેાઈકે સમયે મહાવીર પરમાત્મા વૈશારગિરિ પર સમવસર્યા અને સમ્યક્ત્વનું મહત્ત્વ સમજાવતી ધર્મદેશના આપી. અર્હંદાસ શ્રેષ્ઠી-

એ પણ પર્વતિથિમાં સમસ્ત જિનમંદિરોનાં દર્શન-મહાન તિથિએ જૈત્યમાં દેવપૂજા-સ્નાત્રાદિ પૂજા કરવી એવો નિયમ અહણ કર્યો.

તે નગરમાં કોઈક સમયે કૌમુદી મહોત્સવ થયો. સર્વ નગર-જનોએ એ મહોત્સવમાં ભાગ લીધો પરંતુ અહ્નંદાસ અને તેમની પત્નીઓએ ધર્મક્રિયામાં જ રાત્રિદિવસ પસાર કર્યો. અહ્નંદાસે આઠે પત્નીઓને સમ્યક્ત્વનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું. તે માટે તેઓ વચ્ચે વિવિધ દૃષ્ટાંતોની ચર્ચા પણ થઈ. અહ્નંદાસની આઠમી પત્ની કુંદ-લતા નાસ્તિક જેવી હતી. પરંતુ, તે પણ સમ્યક્ત્વનો પ્રત્યક્ષ પ્રભાવ જોઈ પ્રતિબોધ પામી. પછી તેણે હીક્ષા અહણ કરી. આમ, સમ્યક્ત્વથી ધર્મ-આરાધનામાં લીન બનેલા અહ્નંદાસ શ્રેષ્ઠી કષ્ટમાંથી સુક્રિત મેળવે છે. સમ્યક્ત્વનો પ્રગટ પ્રભાવ જોઈ ઘણાં નગરજનો જૈનધર્મનો સ્વીકાર કરે છે. અંતે સંયમ સ્વીકારી અહ્નંદાસ મોક્ષ-પદ મેળવે છે.

‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ ની રચના સરળ ગદ્યપદ્યમાં કરી છે. કવિની ભાષા અને શૈલી કેવી છે તે એમની આરંભની નીચેની કંડિકા યાંચવાથી સમજાયે :

વંદામહે મહેચ્છંતં સૂરિમાર્યસુહસ્તિનં યસ્માદ્જનિ સમ્યક્ત્વા કે
પ્રઃ સપતિ મૂપતિઃ ॥ ૩ ॥ તથાહિ । મગવંતઃ શ્રી વીરવિમોરન્વયેદુર્ધર
મકરધ્વજ વીર વિજયઃ જનિતયશઃ સમુદય ધવલિત ધરાવલ્લય શ્રી સ્થૂલ-
ભદ્રમુર્તીદ્ર શિષ્યાદશ પૂર્વા કૂપારધારગમ પટુ પ્રજ્ઞાવજ્ઞાત પુરુહૂત સૂરય ।
શ્રી આર્યસુહસ્તિસૂરયઃ કદાચિન્નિર્વિકલ્પ નવકરપ વિહારોદ્યતા ગૌહ-
દેશે પાટલિપુત્રપુરં સપરિવારાઃ પ્રાપ્તા । પ્રાસુકે વનપ્રદેશેષ્વ તસ્થિરે ।
તદા ચ દેશચર્યાવિનોદેન વિચરતસ્તત્રયાતસ્ય ત્રિસંઘ મરતા તર્વર્ત્તિમૂપાલ-
માલાપાલિતશાસનસ્ય શ્રી સગતિ મૂપસ્વ યથાવિધિ વંદિત્વા નિષળસ્ય
પુરત એવં તે । ધર્મદેશના વ્યવ્રુ । મો મહારાજનરજનમાર્યેક્ષેત્ર સુકુલ
સકલ કરણ પાટવાદિ સમગ્ર સામગ્રી લામેપિ દુર્લભં સ્વલ્લ સમ્યક્ત્વ

રત્નં જીવાનાં । તદેવદેવં ગુરું ધર્મં ચ સમ્યગ્લક્ષ્યતિ । સમસ્ત કલેશ
પ્રહાણરૂપાંમુક્તિ ચ દદાતિ । યતઃ પિધાનં દુર્ગતિ દ્વારો, નિધાનં
સર્વ સંપદાં,

વિધાન મોક્ષ સૌસ્થાનાં, પુણ્યૈઃ સમ્યક્ત્વમાપ્યતે ॥ ૧ ॥

સમ્યક્ત્વ મિત્રાદપરં ન મિત્રં,

સમ્યક્ત્વ વંધો ન પરોસ્તિવંધુઃ,

સમ્યક્ત્વ રત્નાદપરં ન રત્નં,

સમ્યક્ત્વ લામાન્ ન પરોસ્તિ લામઃ ॥ ૨ ॥

તિર્યગ્નરકયોદ્ધારદૃઢા સમ્યક્ત્વમર્ગલા દેવમાનવ નિર્વાણ સુક્ત-
દ્વારૈક કુચિકારં । ભવેદ્ વૈમાનિકાદવશ્યં, જંતુઃ સમ્યક્ત્વ વાસિતઃ ।
યદિ નૌધાત સમ્યક્ત્વો, વધાયુર્નાપિ વૈપુરા ॥ ૪ ॥ તદાકર્ણ મૂષતિઃ
પપ્રચ્છ । મગવાન્ સમ્યક્ત્વ યોગ્યઃ કીદૃશઃ સ્યાત્ । ગુરુભિરુક્ત ।
ભાષાવુદ્ધિ વિવેક વાક્ય કુશલઃ । શંકાદિ દૌષો તો ગંભીરઃ પ્રશમ-
શ્રિયાપરિગતૌ વશ્પેન્દ્રિયોધૈર્યવાન્ । પ્રાચીણ્યં યદિ નિશ્ચિય ત્યજહલતૌ
મક્તિશ્ચ દેવગુરા । બૌચિત્યાદિ ગુણેરલંકૃતતનુઃ સમ્યક્ત્વ યોગ્યો ભવેત
॥ ૧ ॥ પુનઃ રાજાવિજ્ઞપ્તં મગવન્ પુરાકેન ભાગ્યવતા સમ્યક્ત્વમેવ-
યંત્પાલિતાં । તસ્ય ચ કિં કલં જાતમિતિ કથાનક કથનેન મયિ પ્રસીદ ।
તત્તૌ ગુરુર્જગાદ્ર યદ્દેવં નરદેવત સમ્યક્ત્વ દ્યોતિનીમર્હદાસ શ્રેષ્ઠિનઃ
કથામવહિતઃ શ્રુણુ ॥ તથાહિ ॥

આમ, ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ અંથમાં સમ્યક્ત્વના સ્વરૂપની તથા
સમ્યક્ત્વના પ્રકારની વિચારણા કરવામાં આવી છે. તેમાં કવિએ
સમ્યક્ત્વના મહિમા વિશે કેટલીક ઉત્તમ પદ્ય પંક્તિઓ આપી છે.
જેમ કે :

સમ્યક્ત્વ મિત્રાદપરં ન મિત્રં, સમ્યક્ત્વ વંધોર્ન પરોસ્તિવંધુઃ ।

સમ્યક્ત્વ રત્નાદપરં ન રત્નં, સમ્યક્ત્વ લામાન્ન પરોસ્તિ લામઃ ॥ ૨ ॥

પિધાનં દુર્ગતિ દારો નિધાનં સર્વસંપદાં ।

વિધાનં મોક્ષસૌખ્યાના, પુણ્યૈઃ સમ્યક્ત્વમાપ્યતે ॥ ૧ ॥

હોઈ ચંડથોવાસસ્સ, જં ફલં ચિત્તિપ્પમણસાવિ ।

પુલ્લવગરણગહણે છટ્ટોવાસસ્સ લહહ ફલં ॥ ૧ ॥

ગમણારમે જાચહ, અઠમમત્તોવવાસ જં પુણં ।

ગમણે પુણ દશમ કયં દુચ્ચાલ સંજિણહર પવેસે ॥ ૨ ॥

આમ ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ એ સમ્યક્ત્વનો વિષય સમજાવવા માટે, કથાના આલંબન સહિત તત્ત્વવિચારણાનો સરલ સંસ્કૃત ભાષામાં લખાયેલો એક ઉત્તમ ગ્રંથ છે. આ ગ્રંથ સંક્ષેપમાં લખાયેલો હોવાને કારણે થોડા સમયમાં જ ખરતરગમ્મના કવિ શુભવિનય જેવા સમર્થ પંડિતને એના ઉપર ટીકા લખવાનું મન થાય એ જ આ ગ્રંથની મહત્તા દર્શાવવા માટે પૂરતું છે.

(૩) આત્માવબોધ કુલક

કુલક શબ્દ જૈન સાહિત્યમાં વિશેષ અર્થમાં વપરાયો છે. કુલક સંસ્કૃત શબ્દ છે. ‘કુલ’ શબ્દ ઉપરથી તે આવેલો છે. ‘કુલ’ એટલે કુટુંબ. કુલક એટલે કુટુંબ કરનાર. એકલદોકલ વ્યક્તિને આપણે કુટુંબ કહેતા નથી, પરંતુ માતાપિતા, દીકરા-દીકરી ભાઈ-બહેન વગેરે મળીને એક કુટુંબ થાય છે. ત્રણચાર પેઢીનાં વિશાળ કુટુંબમાં તો ઘણા બધા સભ્યો હોય છે. તે દરેકનાં વય, જાતિ, સ્વભાવ ઇત્યાદિની લાક્ષણિકતા સિન્ન સિન્ન હોવા છતાં તેઓ બધાં સંબંધથી જોડાયેલાં હોય છે અને તેઓ બધાંમાં કેટલુંક સમાન તત્ત્વ રહેલું હોય છે.

જેમ જીવનમાં તેમ સાહિત્યમાં કેટલાક પ્રલોકો કે કેટલીક પંક્તિઓ એક કુટુંબનાં સભ્ય હોય તેવા પરસ્પર સંકળાયેલાં હોય છે. આથી એક જ વિષય ઉપરના કેટલાક પ્રલોકો કે ગાથાઓના

સમુદાયને ‘કુલક’ કહેવામાં આવે છે.

‘કુલક’ શબ્દના જુદા જુદા અર્થ સંસ્કૃત કોશમાં આપવામાં આવ્યા છે. તે અનુસાર કુલક એટલે (૧) સારા કુટુંબનો, (૨) સમુદાયના ઉપરી, (૩) વિશિષ્ટ કુલના સમર્થ કલાકાર, (૪) કીડીઓનો રાફડો, (૫) સંગ્રહ, (૬) આઠ રલોકનો સમુદાય, (૭) પાંચથી પંદર સુધીના રલોક પરસ્પર અનુક્રમે એવી રીતે સંકળાયેલા હોય જેમાં વ્યાકરણની દ્રષ્ટિએ માત્ર એક જ વાક્ય રહેલું હોય. આમ કુલક શબ્દના જુદા જુદા અર્થ થાય છે. સાહિત્યમાં કુલક શબ્દનો અર્થ થાય છે—‘એક જ વિષય ઉપરનાં પાંચ અથવા આઠથી વધુ રલોક કે ગાથાનો સમુદાય.’

સંસ્કૃત ‘કુલક’ શબ્દ ઉપરથી પ્રાકૃત ‘કુલય’ શબ્દ આવેલો છે અને જૈન પ્રાકૃત સાહિત્યમાં ‘કુલક’ અથવા ‘કુલય’ શબ્દ સારા પ્રમાણમાં વપરાયેલો જોવા મળે છે.

કુલ અથવા કુટુંબના જુદા જુદા સભ્યો મળીને એક સમુદાય થાય છે, પરંતુ દરેક વ્યક્તિનું પોતાનું સ્વતંત્ર અને સ્વયંપર્યાપ્ત, અસ્તિત્વ અને વ્યક્તિત્વ હોય છે. એથી તેના કુમમાં ફેરફાર કરવાથી ખાસ કંઈ ફરક પડતો નથી, જેમ કે ‘માતપિતા’ ને બદલે ‘પિતામાતા’ બોલીએ અથવા ‘ભાઈ-બહેન’ને બદલે ‘બહેન-ભાઈ’ બોલીએ અથવા ‘દીકરાદીકરી’ને બદલે ‘દીકરીદીકરા’ બોલીએ તો અર્થની દ્રષ્ટિએ કંઈ ફરક પડતો નથી. એવી જ રીતે કુલકમાં પ્રત્યેક રલોક અથવા ગાથા સ્વતંત્ર અને સ્વયંપર્યાપ્ત હોય છે. એટલે ગાથાઓનો કુમ આગળપાછળ કરવાથી ખાસ કંઈ ફરક પડતો નથી, કારણ કે પ્રત્યેક રલોક અથવા ગાથામાં એક સ્વતંત્ર વિચાર-ભિંદુ હોય છે. જેમ કુટુંબનાં સભ્યોને વય અથવા જાતિ કે એવા કોઈ ક્રમાનુસાર ગોઠવી શકાય છે, તેમ કુલકના રલોકને અથવા ગાથાને પણ કોઈક ક્રમાનુસાર ગોઠવી શકાય છે. પરંતુ એ કુમ હંમેશાં એ જ પ્રમાણે આવવો જોઈએ કે રહેવો જોઈએ તે અનિવાર્ય નથી.

આઠ કે તેથી વધુ શ્લોકની વર્ણનાત્મક કે અન્ય પ્રકારની રચના હોય અને જેના શ્લોકો આગળપાછળ કરી શકાય તેવા ન હોય તો તેવી રચનાને 'કુલક' કહેવામાં આવતી નથી. કુલકમાં તો પ્રત્યેક શ્લોક અથવા ગાથા એક સુક્તક જેવી બને છે. એક જ વિષય ઉપરનાં એવાં કેટલાંક સુક્તકોનો સમુદાય કુલક બને છે. એટલે કે કુલક એવા પ્રકારની રચના છે કે જેમાં બે-ચાર શ્લોક ઉમેરવા હોય તો ઉમેરી શકાય છે અને તેમાંથી બે-ચાર શ્લોક કાઢી નાખવા હોય તો કાઢી નાંખી શકાય છે. એમ કરવાથી કવિતાની કલાત્મકતા કે સર્જનાત્મકતાને ખાસ કરી હાનિ પહોંચતી નથી.

મનુષ્યજીવન સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ પ્રકારના અનેક અનુભવોથી સમૃદ્ધ બને છે. જ્ઞાની મહાત્માઓના અનુભવમાં વિશિષ્ટ પ્રકારનો પ્રકાશ હોય છે. વળી તેઓ મનીષી કે મહર્ષિ હોવાથી તેમનું કથન શ્લોક કે ગાથારૂપે કવિતામાં અવતરે છે તેમની અનુભૂતિ-માંથી અને પ્રતિભામાંથી પ્રત્યેક શબ્દ અર્થગર્ભિત બનીને અવતરે છે. અને એ બધા શબ્દો પરસ્પર ગૂંથાઈને એવી ચમત્કૃતિભરેલી રચ્ચ રચના બને છે કે વાંચનાર કે સાંભળનારનાં ચિત્તને તે જ્ઞાન-પ્રકાશ સાથે અતિશય આનંદ આપે છે. બધા જ શ્લોક કે ગાથાનું સામઘ્ય એકસરખું ન હોઈ શકે. પરંતુ જેમ શ્લોક કે ગાથાનું સામઘ્ય વિશેષ તેમ એવી રચનાને પોતાની પાસે સાચવી રાખવાનું માનવજાતને વિશેષ ગમે છે. એટલે કેટલીયે એવી રચનાઓ હોય છે જેમાં અનુભવોનો ભંડાર અને જ્ઞાનનો પુંજ એવી ઉચ્ચ કોટિનો હોય છે અને એની શબ્દસંકલના એવી સરસ હોય છે કે માનવજાત એને પોતાના હૈયામાં અને જીહ્વાએ સંગ્રહી રાખે છે. કેટલાય એવા શ્લોક કે ગાથા માત્ર બેચાર સૈકા નહીં પણ પાંચપંદર હજાર વર્ષથી પણ વધુ સમય સુધી માનવજાત પાસે સચવાઈ રહે છે. માનવજાતનો એ અમૂલ્ય વારસો છે, અમૂલ્ય ખજાનો છે. મનુષ્યજીવનને ઘડવા-સંસ્કારવાનું, પતન થતાં અટકાવવાનું અફશુન બળ અત્રી ચિરંતન

પંક્તિઓમાં રહેલું હોય છે.

જૈન સાહિત્યમાં તીર્થંકર પરમાત્મા, ગણધર ભગવંતો અને ત્યારપછી અનેક સમર્થ જ્ઞાની-મહાત્માઓએ પોતાની જ્ઞાનપ્રસાદી આપેલી છે. એવા વિપુલ સાહિત્યમાં 'કુલક'નો પણ એક વિભાગ છે. જૈન સાધુભગવંતોમાં નિયમિત વ્યાખ્યાન આપવાની પરંપરા અવિરતપણે ચાલી આવી છે. વ્યાખ્યાનમાં આવા કુલકો, સુભાષિત પ્રકારના શ્લોકો બહુ ઉપયોગી થાય છે, કારણ કે આવા માર્મિક શબ્દોથી શ્રોતાઓના મન ઉપર ઘણી સચોટ અને પ્રબળ અસર થાય છે. એટલા માટે પ્રાચીન સમયમાં સ્વાધ્યાય કરનારા, સાધુ-ભગવંતો પાસે જુઠા જુઠા વિષયના કુલકોનો સંગ્રહ સચવાયેલો રહેતો. કુલકસંગ્રહની પ્રાચીન હસ્તપ્રતોમાં કયાંક કયાંક જુઠા જુઠા વિષયની બેપાંચ હજાર જેટલી ગાથાઓ નવી રચવામાં આવી હોય અથવા સંગ્રહિત કરવામાં આવી હોય એવું પણ જોવા મળે છે.

કુલકનો રચનાપ્રકાર એવો છે કે જે પ્રકારના રસિક વાચક-વર્ગમાં ઝડપથી પ્રચલિત બની જાય છે. એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે. ઝડપથી એ ગતિ કરે છે. એટલે કુલકના શ્લોકોમાં કવિનું કર્તૃત્વ છે તેનું બહુ મહત્ત્વ રહેતું નથી, પરંતુ તેનું કથયિત્વ બહુ મહત્ત્વનું બની જાય છે. પરિણામે જૈન કુલકસાહિત્યમાં કેટલીયે એવી ગાથાઓ છે જેના કર્તાના નામની આપણને ખબર નથી. વળી ત્યાં જૈન સાધુ-મહાત્માઓ આવી ગાથાઓ ઉપરના પોતાના કર્તૃત્વના અધિકાર માટે સલાન હોતા નથી. તેઓ તો છૂટે હાથે, શોકળા મનથી, જ્ઞાનદાન દેવામાં જ નિમગ્ન હોય છે. એટલે કુલક સાહિત્યમાં એકની એક ગાથા એક કરતાં વધારે કુલકમાં જોવા મળે એમ બનવું સ્વાભાવિક છે.

જૈન કુલકસાહિત્ય, પ્રાકૃત કે અર્ધભાગધી ભાષામાં વિશેષ-પણે લખાયેલું સાંપડે છે. દાનકુલક, શીલકુલક, તપકુલક, ભાવ-કુલક, પુણ્ય-પાપકુલક, કર્મકુલક, વૈરાગ્યકુલક, સાધુયોગ્ય નિયમકુલક,

શુભાનુરાગ કુલક, ગૌતમ કુલક, ઇંશ શ્રાવક કુલક, અલમ્બકુલક, ખામલા કુલક, હવાનુશારિત કુલક. ઇન્દ્રયાદિ વિકાર નિરોધ કુલક, સાર સમુચ્ચય કુલક, ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારનાં કુલક લખાયેલાં પ્રકૃત સાહિત્યમાં મળે છે.

સમર્થ કવિ જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને ગુજરાતી ભાષામાં વિવિધ પ્રકારની રચનાઓ કરેલી છે. વળી એમની રચનાઓમાં અસંખ્ય એવા શ્લોકો મળે છે જે સુક્રાંત કે સુભાષિતના પ્રકારના બની ગયા છે. એટલે કુલકની રચના કરવી એમની કવિ-પ્રતિભાને માટે સાવ સરળ વાત છે. વસ્તુતઃ કુલકની એમણે રચના ન કરી હોય તો આપણને આશ્ચર્ય થાય.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ ‘આત્માવબોધકુલકમ્’ નામની રચના કરી છે જે ઉપલબ્ધ છે. ગુઓ :

इय जाणिऊण तत्त, गुरुवईठ्ठं परं कुण पयत्तं;

लहिउण केवलसिद्धिं, जेणं जयसेहरो होसि. ४३

[આ પ્રમાણે શુરુશ્રીએ ઉપદેશેલા શ્રેષ્ઠ તત્ત્વને બાણીને હે હવ ! તેમાં તું પ્રબળ પ્રયત્ન કર, કે જેથી કેવલશ્રી (કેવલજ્ઞાન) પામીને જયશેખર (આઠ કર્મનો જય કરનારો) થઈશ... ૪૩.]

કવિશ્રી જયશેખરસૂરિએ અન્ય કોઈ ‘કુલક’ની રચના કરી હોય તો તેના કોઈ સંદર્ભ, અછાપિ ઉપલબ્ધ નથી. ‘આત્માવબોધ કુલક’ની રચના અન્ય કવિઓના કુલકોની રચનાની અપેક્ષાએ સુદૃઢ છે. એમાં પ્રાકૃત ભાષામાં ૪૩ જેટલી ગાથાઓ આપવામાં આવી છે.

निखविन्नाणे निरया, निरयाइ दुहं ल्हंति न कयावि;

जो होइ मगगलगी कहं सो निवडेइ कूवभिम् ? ५

[જે હવ નિરંતર આત્મવિજ્ઞાનમાં રક્ત રહે છે તે નરક, તિર્થંચ, મનુષ્ય અને દેવતાનાં દુઃખો કદાપિ પણ પામતો નથી, કારણ કે જે (વીતરાગકથિત માર્ગરૂપી) સ્ત્રીધે માર્ગે જાય છે તે

૭૫ (નરકાદિ જેમાં છે એવા સંસારરૂપી) કૂવામાં કચાથી પડે ?]

ચિત્તની અપલતાના ત્યાગ વિશે તેઓ લખે છે :

દુઃસ્વાણ સ્વાર્ણી સ્ત્રુ રાગદેસા, તે હ્રંતિ ચિત્તમિચલાચલમિ
અજ્ઞાપ્તજોગેણ ચપ્પ્ ચિત્તં, ચલત્તમાલાણિમકુઙ્ગરુવ. ૧૨

[દુઃખોની ખાણ જેવા રાગદેસો અલાયલ ચિત્તમાં હોય છે. જેમ સ્થંભ સાથે બાંધેલો હાથી અપલપણાનો ત્યાગ કરે છે, તેમ અધ્યાત્મ-યોગથી ચિત્ત અપલતાનો ત્યાગ કરે છે.]

કવિએ અહીં સુંહર ઉપમા આપી છે, તેવી જ રીતે વાદળાંથી ઢંકાયેલા સૂર્યની ઉપમા આપતાં તેઓ કહે છે :

જીવ ! સયં ચિત્ત નિમ્બિક, તણુષ્ણરમણી કુટુંબ નેદ્રેણ;
મેદ્રેણ વ દિણનાહો, છાદ્વજ્જસિ તેજવતો વિ. ૧૫

[જેમ વાદળાંઓથી તેજસ્વી સૂર્ય પશુ ઢંકાઈ જાય છે તેમ હે ૭૫ ! તારી મેળે જ ઉત્પન્ન કરેલા શરીર, ધન, સ્ત્રી અને કુટુંબ-રનેહથી તું પશુ શકિતરૂપે લોકલોક પ્રકાશક જ્યોતિરૂપ હોવા છતાંય આમછાદિત થાય છે]

વળી કવિ શરીરના શૃંગારની નિરર્થકતા દર્શાવતાં લખે છે :

વરમત્તવાળણહાય ચ, સિંગાર વિલેવળોદ્ધિ પુઠ્ઠો વિ;
નિષ્પહુળો વિહરંતો, સુણણ વિ ન સરિસો દેહો. ૧૭

[ઉત્તમ જાતિનાં લોજન, પાન, શૃંગાર અને વિલેપનથી પોષણ મેળવ્યા છતાં આ શરીર પોતાના માલિકને છોડી દે છે. શ્વાન જેટલી કૃતજ્ઞતા પશુ તેનામાં નથી]

મનુષ્ય શરીરમાં પોતાના આત્મા પ્રત્યે શ્વાન જેટલી કૃતજ્ઞતા પશુ નથી. વળી અભિલાષા એક પ્રકારની અને વર્તન અન્ય પ્રકારનું ધરાવનાર માટે તેઓ કહે છે :

અહિલસસિ ચિત્તસુદ્ધિ, રજ્જસિ નહિલાસુ અહહ મૂઢત્તં;
નીલીનિલિષ વર્થમિ, ધવલિમા કિં ચિરં ઠાઈ ? ૨૧

[મન શુદ્ધિની અસિલાપા શયે છે અને ઓછો વિષે આસક્ત થાય છે. અહા ! શું તારું મૂઢપણું ! ગળીની સાથે મળેલા વસ્ત્રમાં ધોળાશ કેટલો વખત ટકી શકશે ?]

મનુષ્યનાં સાચાં કુટુંબીજનો કોણ કોણ છે તે રૂપક શૈલીએ વર્ણવતાં તેઓ કહે છે :

ધન્યો જળઓ કરુણા, માય માય વિવેગનામેળં;
ત્વાંતે પિયા સપ્તૃત્તો, ગુણો કુટુંબં હમં કુળસુ. ૨૨

[હે આત્મન્ ! તું આલું અંતરંગ કુટુંબ કર કે ધર્મ એ જ પિતા, કરુણા એ જ માતા, વિવેક એ જ ખાતા, ક્ષમા એ જ પત્ની. અને જ્ઞાન-કર્મ-ચારિત્રાદિકે શુદ્ધ એ જ સુપુત્ર.]

મનુષ્યના ભવશ્રમણ માટે કર્મપ્રકૃતિરૂપી સ્ત્રી કેવો ભાગ ભજવે છે તે દર્શાવતાં તેઓ કહે છે :

અહ્પાલિચાર્હિ પગ્નસ્થિચાર્હિ, જં મામિચોસિ વેવેરં;
સંતે વિ પુરિસકારે, ન લજ્જસે જીવ ! તેળંપિ. ૨૩

[અતિ લાલનપાલન કરાવેલી કર્મ-પ્રકૃતિરૂપી સ્ત્રીએ હે હવ ! તારામાં પુરુષાર્થ છતાં તને બંધનોથી બાંધીને ચાર ગતિમાં રખડાવે છે, તેથી શું તને જરા પણ લાજશરમ નથી આવતી ?]

વળી કવિ પાંચ ઇન્દ્રિયોરૂપી ચાર હવની કેવી દુર્ગતિ કરી નાખે છે તે બતાવી તેનાથી ચેતતા રહેવા માટે બોધ આપતાં કહે છે :

પંચિદિગ્ધરા ચોરા, મળજુવરનો મિલિતુ પાવસ્સ;
નિચનિચમત્થે નિરતા, ચૂલ્લિઠિહ તુજ્જ હુપેતિ. ૨૭
હણિઓ વિવેગનંતી, મિન્નં ચરંગધમ્મચક્કંપિ;
સુઠ્ઠં નાણાહ્વણં, તુમંપિ હુદ્દો કુગહ્વજ્જે. ૨૮

[હે આત્મનું! પોતપોતાના વિષયમાં આસક્ત આ પાંચ ઇન્દ્રિય-રૂપ મહાન ચોર, પાપી મનરૂપ યુવરાજની સાથે મળી તારી (જ્ઞાન, દર્શન, આરિત્રિદિ) મૂળ સ્થિતિને અર્થાત્ તારા આત્મશુદ્ધિરૂપ મૂળ ધનને લૂંટી લે છે.

એઓએ આ વિવેકરૂપી મંત્રીને હણી નાખ્યો, અતુરંગ ધર્મ-અકને (મનુષ્યજન્મ, ધર્મશ્રવણ, શ્રદ્ધા અને સંયમવીર્ય રૂપને) પણ લેદી નાખ્યું, જ્ઞાનાદિ ધનને લૂંટ્યું અને તને પણ દુર્ગતિ દૂપમાં નાખ્યો.]

મિથ્યાત્વરૂપી રાક્ષસ અને મમત્વરૂપી દુર્ગમ શિલાને પણ ધ્યાનના બળથી સહજમાં તોડી શકાય છે એ દર્શાવતાં કવિએ કેવું સરસ ઉદ્દ્યોધન કર્યું છે :-

રયણિવરો મિચ્છત, મણદુક્કડો સિલા મમત્તં ચ;

તં મિદસુ ભવસેલં, જ્ઞાણાસણિણા જિવ સહેલં. ૩૫

[જ્યાં રાક્ષસ જેવું મિથ્યાત્વ રહે છે, અને જ્યાં મનના પાપથી ઉત્પન્ન થયેલ મમત્વરૂપી શિલા છે, તે સંસારરૂપી કઠિન દુર્ગમ વર્તને ધ્યાનરૂપી વજ્ર વડે સહજતાથી હે છવ! તું લેદી નાખ.]

મહાત્મા હોવાનો, ઉપદેશક હોવાનો દંભ કરનારા ઉપર પ્રહાર કરતાં તેઓ સરસ દૃષ્ટાંત પ્રયોજે છે :

અપ્પાણમબોહંતા, પરં વિવોહંતિ કેહ તેવિ જઠા;

મણ પરિયણમિ છુદ્ધિણ, સત્તાગારેણઃ કિં કર્જ્જં. ૩૮

[આત્માને યોધ કર્યા વગર કેટલાક બીજાને વિશેષ યોધ કરવા જાય છે. તેઓ ખરેખરા જડ છે. એક બાજુ પોતાનો પરિવાર ભૂખ્યો છે. છતાં તેઓને દાનશાળા માંડવાનું શું પ્રયોજન છે તે તું કહે ?]

‘આત્માવયોધ કુલક’ને અંતે કવિ ગાય માં પ્રવેશથી પોતાના નામને વણી લઈ ઘાતી કર્મનો ક્ષય કરી કેવળજ્ઞાન કેવી રીતે પામી

શકાય તે દર્શાવતાં કહે છે :

इय जाणिऊण तत्तं, गुरुवईदुं पर कुण पयत्तं;
लहिउण केवलसिर्, जेण जयसेहरो होसि. ४३

[આ પ્રકારે ગુરુશ્રીએ ઉપદેશેલા તત્ત્વને બાણીને પ્રયત્ન કર, કે જેથી કેવલશ્રી (કેવલજ્ઞાન) પામીને જયશેખર (આઠ કર્મનેા જય-કરનારો) થઈશ]

આમ આ ‘આત્માવગ્રોધ કુલક’ માં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ આત્મહિત કેવી રીતે થાય, આર પ્રકારની ગતિના પરિભ્રમણમાંથી કેવી રીતે નીકળી શકાય અને કેવળજ્ઞાન તથા મુક્તિ કેવી રીતે પામી શકાય તેનું તત્ત્વગર્ભિત અને રસિક કવિત્ત્વ વાણીમાં નિરૂપણ કર્યું છે.

૦ ૦ ૦

(૬) બૃહદ્ અતિથાર

જૈન ધર્મમાં આત્મવિશુદ્ધિ માટે જે વિવિધ પ્રકારના ઉપચારો અતાવવામાં આવ્યા છે તેમાંનો એક મહત્ત્વનો પ્રકાર તે અતિ-આરનો છે.

ભગવાન મહાવીરે જીવને સંયમમાં રાખવાને માટે જુદા જુદા પ્રકારનાં વ્રતો દર્શાવ્યાં છે એમ કરવામાં એમણે ત્યાગી સાધુ-સાધ્વીઓ અને ગૃહસ્થો શ્રાવક-શ્રાવિકાઓના કક્ષાસેદને લક્ષમાં રાખ્યો છે. કોઈ પણ જીવ જે કક્ષાએ હોય ત્યાંથી આત્મવિશુદ્ધિના માર્ગે ઉપર ચડે એ જ આ વ્રતો પાછળનો મહત્ત્વનો આશય છે. પોતે ધર્મની આરાધના માટે ભતિ, કુલ, વય, અભ્યાસ વગેરેને કારણે અપાત્ર છે અને પોતાનો મનુષ્યજન્મ નિષ્ફળ ગયો છે એવી નિરાશા કોઈપણ જીવને ન અનુભવવાની આવે એ દૃષ્ટિએ વ્રતો દ્વરમાવવામાં આવ્યાં છે કે જેથી પ્રત્યેક આરાધક જીવ પોતાની વર્તમાન કક્ષાથી પોતાની પાત્રતા અને શક્તિ અનુસાર આત્મવિશુદ્ધિ માટે પુરુષાર્થ

કરી મોક્ષમાર્ગ ઉપર આરૂઢ થાય.

ભગવાન મહાવીરે મોક્ષમાર્ગને માટે સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન, અને સમ્યક્ચારિત્રની આરાધના સહિત પાંચ મુખ્ય વ્રતો બતાવ્યાં છે : (૧) અહિંસા, (૨) સત્ય, (૩) અસ્તેય, (૪) બ્રહ્મચર્ય અને (૫) અપરિગ્રહ.

આ પાંચ મહાવ્રતોનું પરિપાલન ત્યાગી સાધુ-સાધ્વીએ સવિશેષ-પણે કરવાનું હોય છે. એટલા માટે એમનાં વ્રતોને મહાવ્રત કહેવામાં આવે છે. એ પાંચ વ્રતો ગૃહસ્થ શ્રાવક-શ્રાવિકાઓએ પોતાના ગૃહસ્થ જીવનની મર્યાદાને લક્ષમાં રાખી આચરવાનાં હોય છે. એટલા માટે ગૃહસ્થોનાં આ પાંચ વ્રતો [અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ] ને અણુવ્રત કહેવામાં આવે છે.

ગૃહસ્થોએ મહાવ્રતોને બદલે અણુવ્રત આચરવાનાં હોવાથી એમના જીવનને સંયમ અને મર્યાદાવાળું બનાવવા ભગવાન મહાવીરે બીજાં સાત વ્રતો ઉમેર્યાં છે તે સાત વ્રતમાં ત્રણ શુભ્રવ્રત અને ચાર શિક્ષાવ્રત છે. આમ ગૃહસ્થોએ નીચે પ્રમાણે કુલ બાર વ્રત ધારવાનાં હોય છે :

પાંચ અણુવ્રત :

- (૧) સ્થૂલ પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત
- (૨) સ્થૂલ મૃધાવહ વિરમણ વ્રત
- (૩) સ્થૂલ અહત્તાહન વિરમણ વ્રત
- (૪) શીલ વ્રત
- (૫) પરિગ્રહ પરિભાણ વ્રત

ત્રણ શુભ્ર વ્રત :

- (૬) દ્વિગ્ પરિભાણ વ્રત
- (૭) સાતમું લોગોપલોગ વિરમણ વ્રત
- (૮) અનર્થકંઠ વિરમણ વ્રત

॥ अथ ह्यथतिचारं लिख्यते ॥ इच्छाकारेण संदिश्य ह्यनगव न युः पर्व नणी ॥ पाबिस विशे
 ष अतिचारं आलोचं ॥ इच्छं न मोक्षं अरिहं ताणं ॥ इच्छं आचक त ए धर्मे ॥ श्रीसम्पत्क मूल ॥ वा
 रव त नणी ॥ इच्छं अरिहं त देव ॥ अस्मिन् धुगुस ॥ जिन घणित धर्मं ज्ञावतो सम कि न पति पा
 र्जु ॥ अयं तो लौ कि क जो को चर देव गता ॥ गुरु गत पर्व गत ॥ मिथ्या त्व च त्रु वि ध न ए ष हरि
 हर इत्या सूर्य इन्द्र चंद्र यत् ॥ गौत्र गणेश दिग पाजा ॥ जे ज पाज स्कंद कपिल बुद्ध हनु मंता
 य न च र्त्ती ॥ सुक्ति दायक न ए च्छा रा धी ॥ तै लौ कि क देव गत मिथ्या त्व ॥ चरक परि वा
 ज क ॥ कौल क पा लिक दिजा ॥ ता प स संसार ता कर नणी मां नी ॥ तै लौ कि क गुरु गत मिथ्या
 त्व ॥ अथ पर परिग्रहीता ॥ जिन बिंब वैरु दग ॥ ब्रह्म गति प्रसुख ॥ जैन देव देवी त ए देव बुद्ध
 जना ॥ तै लौ को चर देव गत मिथ्या त्व ॥ आस न्ना ॥ अग्नी ज संसक्त ॥ आदा त्वं द ॥ नि क्र
 वा बो दिक ॥ अयं जिं गी त गै जे विंघे गुरु बुद्धि ॥ तै लौ को चर गुरु गत मिथ्या त्व ॥ ए व उ वि ध मि
 थ्या त्व यथा शक्तिं परिहृत् ॥ ए श्रीसम कि त त ए पा च अतिचार सो धुं ॥ शं का कं र्वा वि
 दि गी च्छा ॥ पर पा संकी र्ण संसा ॥ पर पा संकी र्ण ॥ शं का जी वा दिक न त त्व ग हि ए के त त्व

'अतिचार' नी हस्तप्रतिनुं प्रथम पृष्ठ
 [श्री गानपतनाथल जैन गानसंसारनी हस्तप्रति]

नकायाङ्करीणरीवण अनुमतिकरीशानाचसुद्धोङ्गं तेसर्विहङ्गमनचेवनकायाङ्करीमि
 छाभिद्वक्कमं० पद्मिस्मिण्णकरेणे जीव्वाणमकरणेपमीक्कमणं असद्वहेयतद्वा निवे
 रायपरीरुवणएय १ देशावगासियंउवेलोमंपरिजोगपच्चरक्कामि अन्नखणजोगेणं मस
 स्सागारेणं मद्धत्तरगारेणं सब्बसमाद्धित्तिआगारेणं वेसीरामि इतिअमीमहिद्धिपच्चग
 च्छअंगारसुज्जपअरीज्जपअरीजयवेपारसरीकृतआवगवृद्धदत्तिवारसंइए०

‘अतिथार’नी ७२-तप्रतिनुं अंतिम ५४६

ચાર શિક્ષા વ્રત :

- (૯) સામાયિક વ્રત
- (૧૦) દેશાવગાશિક વ્રત
- (૧૧) પૌષધ વ્રત
- (૧૨) અતિથિ સંવિભાગ વ્રત.

બધા જીવો માટે રોજરોજ બધા જ વ્રતોનું સંપૂર્ણ પરિપાલન કરવાનું અઘરું છે. અજ્ઞાન કે પ્રમાદને કારણે કે તેવા પ્રકારના સંયોગોને કારણે વ્રતપાલનમાં ક્યારેક શિથિલતા આવી જવાનો સંભવ છે. એવો શો ઉપાય વિચારીએ કે જેથી વ્રતપાલનમાં ઓછામાં ઓછી શિથિલતા આવે ? એ માટે જેન શાસ્ત્રકારોએ વ્રતપાલનમાં આવતા દોષોના નીચે પ્રમાણે ચાર સૂક્ષ્મ પ્રકાર પાડ્યા છે : (૧) અતિક્રમ, (૨) વ્યતિક્રમ, (૩) અતિચાર અને (૪) અનાચાર. આ ચાર પ્રકાર અનુક્રમે ઉત્તરોત્તર વધુ ગંભીર દોષરૂપ છે. અને એટલા માટે આરંભમાં જ જો એ દોષને વધતો અટકાવવામાં આવે તો મનુષ્ય મોટા પાપમાંથી બચી જઈ શકે.

અતિક્રમ એટલે વ્રતભંગ માટે મનમાં વિચાર ઉદ્ભવવો કે ઇચ્છા જન્મવી.

વ્યતિક્રમ એટલે તેવી ઇચ્છા પાર પાડવા માટે શરીરના હલન-ચલનરૂપી ક્રિયા શરૂ થવી.

અતિચાર એટલે તેવી વ્રતભંગરૂપ ક્રિયા કરવા માટે દેહથી તૈયાર થવું અને આગળ વધવું.

અનાચાર એટલે તેવા દોષરૂપ, વ્રતભંગરૂપ, પાપરૂપ, ક્રિયા કરવી. ઉદાહરણ તરીકે કોઈને રાત્રે લોજન ન કરવાનું વ્રત હોય. તેવી વ્યક્તિને રાત્રે લોજન કરવાની મનમાં ઇચ્છા થાય તો તે અતિક્રમ છે તેવી ઇચ્છા માટે તે જો જીલો થાય તો તે વ્યતિક્રમ છે અને

ત્યારપછી તે જો હાથમાં ખાવાનું હો તો તે ક્રિયા અતિચાર છે અને ખાવાનું મોઢામાં મૂકી ખાઈ જાય તો તે અનાચાર છે, મતભંગ છે. મતભંગ ન થાય એ માટે આગળના ત્રણે તબક્કા ઉપર અને તેમાં પણ અતિચાર ઉપર વિશેષપણે ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે જેથી વ્યક્તિ મતભંગમાંથી બચી જાય. અલબત્ત, કેટલીક ક્રિયાઓમાં અતિચાર અને અનાચાર વચ્ચે બહુ ફરક રહેતો નથી, માટે કેટલાક અતિચાર અનાચારરૂપ હોય છે.

જૈન શાસ્ત્રકારોએ સાધુ-સાધ્વીના માટે તેમજ ગૃહસ્થો માટે ગુઠા ગુઠા અતિચાર લખ્યા છે. એ અતિચારમાં પણ રોજરોજ દિવસ-રાતના ચિંતન માટે સંક્ષેપમાં અતિચાર રાખ્યા છે અને પર્વતિથિ [પાક્ષિક, માસિક, ચાતુર્માસિક, સાંવત્સરિક પર્વતિથિ] માટે બૃહદ્ અતિચાર લખ્યા છે.

જૈનધર્મની સ્વેતામ્બર અને દિગમ્બર એવી બે મુખ્ય પરંપરા છે, તથા સ્વેતામ્બરમાં મૂર્તિપૂજક, સ્થાનકવાસી, તેરાપંથી એવી વિભિન્ન શાખાઓ છે. મૂર્તિપૂજકમાં તપગચ્છ, અચલગચ્છ, ખરતર-ગચ્છ એવા વિવિધ ગચ્છો છે. આમ વિભિન્ન શાખાઓ અને ગચ્છોના પૂર્વાચાર્યોએ પોતપોતાની શાખા-પ્રશાખાના અનુયાયીઓ માટે પોતપોતાની શૈલીથી સૂત્રો અને અતિચારોની રચના કરેલી છે. સૂત્રો પ્રાયઃ અર્ધમાગધી ભાષામાં કે સંસ્કૃતમાં છે. પંદરમા-સોળમા શૈક્ષાની આસપાસ તત્કાલીન લોકભાષા [એટલે કે જૂની ગુજરાતી ભાષા]ને લક્ષમાં રાખી તેઓએ અતિચાર જૂની ગુજરાતી ભાષામાં ગદ્યમાં લખેલા છે.

વિભિન્ન શાખાઓના જે ‘અતિચાર’ મળે છે તેમાં વિધિપક્ષ અચલગચ્છના કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ પણ શાસ્ત્રાનુસાર ગુજરાતી ગદ્યમાં અતિચાર લખ્યા છે. એ અતિચાર સંક્ષેપરૂપે અને બૃહદ્રૂપે એમ બંને રીતે ઉપલબ્ધ છે. વસ્તુતઃ બૃહદ્ અતિચારમાં સંક્ષિપ્ત અતિચાર સમાવિષ્ટ જ છે. આ બૃહદ્ અતિચાર કેવા છે અને તેની

લાવા કેવી છે તે નીચેના કેટલાક નમૂના ઉપરથી જોવા મળશે.

વ્રતભંગ અનેક રૂપે સંભવિત છે પરંતુ સર્વસામાન્ય એવા સુખ્ય સુખ્ય અતિચારો પૂર્વાચાર્યોએ પોતાનાં સૂત્રોમાં દર્શાવ્યાં છે અને તેને અનુસરીને ગુજરાતી ‘અતિચાર’ના કર્તાઓએ તે તે અતિચારમાં તત્કાલીન ગદ્યમાં દર્શાવ્યા છે.

જૈન ધર્મમાં સમ્યગ્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર ઉપર અત્યંત ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે. પાપ એ પાપ છે એવી જ્યાં સુધી જીવને ખબર ન પડે ત્યાં સુધી અજ્ઞાન જીવ પાપને પશુ ઇષ્ટ ધર્મ સમજી બેસે તેવો ભય રહે છે. એટલા માટે સમ્યગ્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્રની આવશ્યકતા રહે છે. આ ત્રણેને માટે જૈનધર્મમાં સંક્ષેપરૂપે એક જ શબ્દ વપરાય છે. તે છે ‘સમ્યક્ત્વ’ અથવા ‘સમક્ષિત’.

અતિચારોનું પરિશોધન કરવામાં આવે તે પૂર્વે મનુષ્યને સમ-ક્ષિતનો ખ્યાલ હોવો જરૂરી છે. એટલા માટે વ્રતોના અતિચાર લખવાનો આરંભ કરતાં પૂર્વે સમક્ષિતના અતિચાર ન લાગે તે ઉપર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ એટલા માટે આ બૃહદ્ અતિચારનો આરંભ નીચે પ્રમાણે સમક્ષિતના અતિચારથી કર્યો છે. [અહીં પ્રાચીન હસ્તપ્રત અનુસાર પાઠ આવ્યો છે.]

“અથ બૃહ્ અતિચાર લિખ્યતેઃ ઇચ્છાકારેષુ સંહિસ્સહ ભગવન્ શુરુ પર્વ લક્ષી પાળિ સવિશેષ અતિચાર આલોક્ય ઇચ્છ”. ‘નમો અરિહંતાય’ ઇચ્છં શ્રાવકતણે ધર્મે શ્રી સમ્યક્ત્વ મૂલ બારવત લક્ષીઈ. ઇચ્છં અરિહંત દેવ શ્રુસાધુશુરુ જિન પ્રણિત ધર્મભાવતો સમક્ષિત પ્રતિપાલુ, દ્રવ્યતો લૌકિક લોકોત્તર દેવગત, શુરુગત, પર્વગત મિથ્યાત્વ અતુવિંધ લક્ષિઈ. હરિહર બ્રહ્મા સૂર્ય ઇંદ્ર ચંદ્ર ગૌતમ ગણેશ દિગ્-પાલ ક્ષેત્રપાલ રકંઠ કપિલ બુદ્ધ હનુમંત યક્ષ ભક્તિ મુક્તિ દાયક લક્ષી આરાધીઈ તે લૌકિક દેવગત મિથ્યાત્વ ચરક પરિવાજક કૌલ કપાલિક

દ્વિજ તાપસ સંસાર તારક લણી માનીઈ' તે લૌકિક શુરુગત મિથ્યાત્વ અપર પરિગૃહીત જિનખિંખ વૈરુય પ્રજ્ઞાશાંતિ પ્રસુખ જૈન દેવદેવી તણું દેવબુદ્ધિ પૂજન તે લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ પાસત્યા ઉસન્ના કુશીલ સંસકૃત આહાઈં નિન્હવ યોટિક દ્રવ્યલિંગી તણું જે વિષે શુરૂબુદ્ધિ તે લોકોત્તર શુરુગત મિથ્યાત્વ એ ચતુર્વિધ મિથ્યાત્વ મયાશક્તિ પરિહરુ' એ શ્રી સમક્તિ તણાં પાંચ અતિચાર શોધુ'. શંકા કંખા વિતિગીચ્છા પરપાસંડી પરસંસા પરપાસંડી સંશુઓ શંકાજવાદિક નવતત્ત્વમાહિ એકે તત્ત્વ માહિ એકે તત્ત્વ તણું મન સંદેહ ધર્યો હોઈ. કાક્ષા અપરધર્મતણું અભિલાષ ધર્યો હોઈ. અથવા સર્વે ધર્મ સરખા લેખંચ્યા હોઈ' વિતિગિચ્છા ધર્મતણું ફલ પ્રતે' મન સંદેહ ધર્યો હોઈ' અથવા મલ મલિન ગાત્ર તપોધન તપોધના હેખી ફગંછા કીધી હોઈ'. પરપાસંડી પરસંસા પરદર્શની તણું અતિશય વિદ્યાખ્યાત હેખી પ્રસંસા કીધી હોઈ' પરપાસંડી સંશુઓ પરદર્શનીશુ સંસ્તવ પરિચય ઇષ્ટ ગોષ્ટ અંતરગત પ્રીતી ભક્તિ દાન આલાપાદિક કીધા કરાંચ્યા હોઈ'. પરતિથે' સ્વવસયણે' ગયા હોઈ'. સ્નાન દાનહોમ મહોત્સવ કીધા કરાંચ્યા હોઈ' તથા સંકાંતિ અહણુ સ્નાન દાનાદિક કર્મ સમાચર્યો હોઈ' તથા હોલી પડલી પૂજ હોઈ'. પીપલ તુલસી પાંણી ઘાલ્યા હોઈ', નદી કુંડ પ્રસુખ લૌકિક તિથે' ધર્મબુદ્ધિ સ્નાન કીધુ હોઈ', આદિત્યવારે એકાદસી લણી તપ કીધા હોઈ', લોક પ્રવાહે દેવદેવી લણી યાત્રા ઉભંણી માંની હોઈ' પાંણીઅહણુ દિને જિહાં સુધી કન્યાદાન ન દીધું હોઈ' તિહાં સુધી કન્યાના માવિત્ર ઉપવાસ કરે કન્યાહલ લીધું હોઈ' નીલ તુલસી પરણાંચ્યા હોઈ' શ્રાદ્ધ સંવત્સરિ જિંચ્યા હોઈ' અન્નપડવે બહેવ લાવળીજ આખત્રીજ વિષ્ણુવગ ચોથ નાગપાંચમ ઝીલણુ છકું શીલ સાતમી દ્રો આઠમી મહિનોમ અકવદશમિ વિજયદસમી ભીમ એકાદસી, વચ્છ બારસી ધનતેરસી સિવચતુર્દસી પિતૃકી અમાવાશ્યા માહિપૂનમિ તથા સંકાંતિ અહણુ વિતિપાત વૈધતી પ્રસુખ લૌકિક પર્વ અને અષ્ટમી ચતુર્દસી પૂર્ણિમા અમાવાશ્યા અને

પ્રભૂમણ પર્વ તણી ત્રીજ ચોથ પાંચમ ટાલી અનેરે દિવસે' પર્વબુધે તપ કીધા હોઈ' અને'રુ' જે કોઈ જિનવચન વિરાધ્યુ' હોઈ' અને'રુ' સમ્યક્ત્વ વિષે' પક્ષ દિવસ માંહિ બિડે કોઈ અતિચાર હૂઓ હોઈ' તે સવિહુ' મનવચન કાચાઈ' કરી મિચ્છામિ દુક્રંડ.'"

લઘુ અતિચાર શ્રાવકો રોજેરોજ સવાર-સાંજ પ્રતિક્રમણમાં ઓલે છે અને બૃહદ્ પાક્ષિક અતિચાર પાક્ષિક પ્રતિક્રમણમાં ઓલાય છે. જૈન પાઠશાળાઓમાં વિદ્યાર્થીઓને જૈન ધાર્મિક સૂત્રો અને અતિચારો ક'ંઠસ્થ કરાવાય છે કે જેથી પ્રતિક્રમણ વગેરે રોજેરોજની ક્રિયાઓમાં હાથમાં અથવા રાખવાની જરૂર ન રહે. સૂત્રો અર્ધમાગધીમાં છે અને તેમાં સમયાનુસાર કોઈ ભાષાકીય ફેરફારો થયા નથી પરંતુ અતિચાર તત્કાલીન ગદ્યમાં લખાયેલા હોવાને કારણે તેમાં કાલાનુસાર કેટલાક ભાષાકીય ફેરફારો થયા છે, પરંતુ તે ફેરફારો અર્થને બાધા કરે એવા નથી. આજે અચલગચ્છમાં શ્રી જયશેખરસૂરિએ લખેલા અતિચારો જે રીતે છપાય છે અને ક'ંઠસ્થ કરાય છે તેમાં ભાષાનુ કેટલુંક અર્વાચીન સ્વરૂપ જોવા મળે છે. હાલ ગ્રંથોમાં છપાયેલા અતિચારનો નમૂનો હસ્તપ્રતના નમૂના સાથે સરખાવતાં આ તફાવત જોઈ શકાય છે. સમક્રિતા અતિચાર વિષે હસ્તપ્રતમાંથી આપેલી ઉપરની ક'ંડિકાઓ સાથે વર્તમાન સમયમાં સુદ્રિત થયેલી નીચેની ક'ંડિકાઓને સરખાવો.

સમક્રિતા અતિચાર પછી ઠવિ બાર મતનાં અતિચાર અનુક્રમે આપે છે અને ત્યારપછી જ્ઞાનાચાર, ઈશનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર, વીર્યાચાર અને સંલેખનાના અતિચાર આપી બૃહદ્ અતિચાર પૂરા કરે છે.

છઞ્ઠ' શ્રાવકતણે ધર્મે શ્રી સમ્યક્ત્વમૂળ બારમત ભણીએ. ॥૪૪છ'॥ અરિહંત દેવ, સુસાધુ શુરુ, જિનમણીત ધર્મ, ભાવતઃ સમક્રિત પ્રતિપાલુ' દ્રવ્યતો લૌકિક લોકોત્તર દેવગત, શુરુગત, પર્વગત, મિથ્યાત્વ ચ્યુતિર્વિધ ભણીએ. હરિ, હર, બ્રહ્મા, સૂર્ય, ઇન્દ્ર, ચંદ્ર, ગ્રહ, ગોત્રજ, ગણેશ, દિક્પાલ, ક્ષેત્રપાલ, સ્કંદ, કપિલ, બુદ્ધ, હનુમંત, યક્ષ, રાક્ષસ,

લક્ષિત મુક્તિદાયક લક્ષી આરાધીએ. તે લૌકિક દેવગત મિથ્યાત્વ. ચરક, પરિમાજક, કૌલ, કાપાલિક, દ્વિજ, તાપસ સંસારતારક લક્ષી માનીએ તે તો લૌકિક, શુરુગત મિથ્યાત્વ, પરપરિગૃહીત બિનભિંમ વૈરાટયા બ્રહ્મ શાંતિ પ્રમુખ જૈન દેવદેવીતણું જે દેવબુદ્ધે પૂજન તે લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ, પાસત્યા, ઉસન્ના, કુશીલ, સંસકત, આહાછદ, નિન્હવ, બોટિક, દ્વ્યલિંગીતણે વિષે જે શુરુબુદ્ધિ પૂજન તે લોકોત્તર શુરુગત મિથ્યાત્વ. એ અતુવિંધ મિથ્યાત્વ યથાશકતે પરિહરું. એ શ્રી સમકિત તણા પાંચ અતિચાર શોધુ.

“શંકા, કંખા, વિતિગિચ્છા, પરપાસંહિ પરસંસા, પરપાસંહિ-સંશુઓ. શંકા, જીવાલ્પવાદિક નવતત્ત્વમાંહે એકેતત્ત્વતણો મન સંહેલ ધયોં હોય. કાંક્ષા - અપર ધર્મ તણો અભિલાષ ધયોં હોય, અથવા સર્વે ધર્મ સરખા લેખવ્યા હોય, વિતિગિચ્છા - ધર્મ તણા ફલ પ્રત્યે મન સંહેલ ધયોં હોય, અથવા મલમલીન ગાત્ર તપોધન, તપો-ધના જેખી દુગંછા ક્રીધી હોય. પરપાસંહિ પરશંસા પરદશનીતણી અતિશય વિલાખ્યાત જેખી પ્રશંસા ક્રીધી હોય, પરપાસંહિ સંશુઓ - પરદશનીશું સંસ્તવ પરિચય છુટ ગોળી અંતરંગ પ્રીતિ લક્ષિ-દાન આલાપાદિક ક્રીધાં કરાવ્યાં હોય, પરતીથે સ્વવશપણે ગયા હોઈએ. સ્નાન, દાન, હોમ, મહોત્સવ ક્રીધાં-કરાવ્યાં હોય, તથા સંકાંતિ-અહણુસ્નાન દાનાદિક ક્રમ સમાચર્યાં હોય, હોલી, પડલી પૂજ હોય. પીપલ તુલસી, પાણી ઘાલ્યાં હોય. નદી, કુંડ, પ્રમુખ લૌકિક તીથે ધર્મ બુદ્ધે સ્નાન, ક્રીધું હોય, આદિત્યવારે દેવદેવી લક્ષી યાત્રા ઉભાણી માની હોય, કન્યાહલ લીધું હોય, નીલ તુલસી પરણાવ્યાં હોય, શ્રાદ્ધ સંવત્સરી જમ્યા હોઈએ, અભાપડવો, ખલેવ, લાઈબીજ, અખાત્રીજ, વિણાયગચોથ, નાગપાંચમ, કીલણાછઠ્ઠ, શીલ-સાતમ, ધ્રુ આઠમ, માહીનોમ, અહ્વદશમી, વિજયાદશમી, ભીમએકાદશી, વચ્છપારશી, ધનતેરશી, શિવચતુર્દશી, પૈતૃકી અમાવાસ્યા માહીપૂનમ, તથા સંકાંતિ, અહણુ, વ્યતિપાત, વૈધૃત પ્રમુખ લૌકિક-પર્વ, અને અષ્ટમી, અનુર્દશી, પૂર્ણિમા, અમાવાસ્યા તથા પર્યુષણ

પર્વ તણી ત્રીજ, ચોથ, પાંચમ, ટાળી અનેરે દિવસે પર્વબુદ્ધે તપ કીધું હોય, અનેરું જે કોઈ જિનવચન વિરાધ્યું હોય અનેરો સમ્યક્ત્વ વિષે પક્ષ દિવસમાંહે જિકો કોઈ સુદમ, બાદર, અતિચાર હુઓ હોય તે સવિ હું મને વચને કાયાઓ કરી મિચ્છામિ હુક્કડં.”

જૈનધર્મની વિવિધ શાખાઓમાં પ્રતિક્રમણ વગેરે વિધિમાં કેટલોક ફરક જોવા મળે છે. સામાયિક, ચૈત્યવંદન, દેવવંદન, પ્રતિક્રમણ વગેરે ક્રિયાઓ એક પ્રકારની સામાચારી છે. સામાચારીમાં વખતોવખત ફેરફાર થતા રહે છે. સમર્થ પૂર્વાચાર્યો પોતાના ઉશકાળને અનુલક્ષીને જો એમાં ફેરફાર કરે છે તો વિશાળ અનુયાયી વર્ગ તેને અનુસરે છે. પ્રતિક્રમણની ક્રિયામાં વિધિપક્ષ (અચલગચ્છ) અને તપગચ્છના અતિચારોમાં કેટલોક તફાવત જોવા મળે છે. ભગવાન મહાવીરે ગૃહસ્થોને માટે જે બાર વ્રતોનો ઉપદેશ આપ્યો છે તે બાર વ્રતોમાં અદ્વાપિ પર્યંત કોઈ ન્યૂનાધિકતા થઈ નથી એટલે કે બારને બદલે અગિયાર કે તેર વ્રતની વાત ક્યારેય થઈ નથી. પરંતુ પૂર્વાચાર્યોએ સૂત્રોમાં લખેલા વ્રતના અતિચારોનું ગદ્યમાં અવતરણ કરવામાં ગચ્છ કે સમુદાય અનુસાર કેટલોક ફરક અવશ્ય જોવા મળે છે. કોઈ એક વ્રતના અતિચારને સરખાવવાથી આ તફાવત સ્પષ્ટ થશે. ઉદા. તરીકે પાંચમું પરિગ્રહ પરિમાણવ્રત લઈએ. એના અતિચાર અચલગચ્છના જયશેખરસૂરિ અનુસાર નીચે પ્રમાણે છે :

પાંચમું પરિગ્રહ પરિમાણવ્રત નવવિધ ખિત્ત, ધર, હટ્ટ, વાડિય, કુવિય, ધણ ધન્ન, હિરણ્ય, સુવણ્ય અર્ધ પરિમાણ, દુપ્પય ચક્રાયમિય નવવિહ પરિગ્રહ વચંતુ એ પાંચમા પરિગ્રહ પરિમાણ વ્રત-તણાં પાંચ અતિચાર શોધું. ખિત્તવત્તુપમાણધંકરમે, હિરણ્ય સુવણ્યપમાણા ઇંકરમે, ધણધન્નપમાણાઇંકરમે, દુપ્પયચક્રાયપમાણા ઇંકરમે, કુવિયપમાણાઇંકરમે, ક્ષેત્રવાસ્તુ, હિરણ્ય, સુવણ્ય ધણ ધાન્ય દ્વિપદ ચતુષ્પદ, રીછ પીછ તણો પ્રમાણાતિક્રમ કીધો હોય

અથવા પરિચ્છે તણે કારણે મોટા આરંભ કઠમર્દ માંડવા હોય, આહટ્ટ દોહટ્ટ ધર્યો હોય, આપણો પરિચ્છ પુત્ર પૌત્રાદિક તણે કરી આપણે કાળે અણ્યાંયો હોય. પરિચ્છ પ્રમાણ લીધું ન હોય, લેઈને પઢિઈ ન હોય, પઢીને વિસાચું હોય, વિસારીને સંભાચું ન હોય, અનેરું એ પાંચમાં પરિચ્છ પરિમાણ પ્રતિ વિષે પક્ષદિવસમાંહે જિકો કોઈ સૂક્ષ્મ બાદર અતિચાર હુઓ હોય તે સવિહું મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડં.

તપગચ્છ અનુસાર આ અતિચાર નીચે પ્રમાણે આપવામાં આયા છે :-

પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણપ્રતે પાંચ અતિચાર, ધણુ ધન, ખિત્ત વત્થુ ૦ ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર, વસ્તુ, રૂપ્ય, સુવર્ણ, કુપ્ય, દ્વિપદ, ચતુષ્પદ એ નવવિધ પરિચ્છ તણા નિયમ ઉપરાંત વૃદ્ધિ દેખી મૂછાં લગે સંક્ષેપ ન કીધો, માતા, પિતા, પુત્ર સ્ત્રીતણે લેજે કીધો, પરિચ્છ પ્રમાણ લીધું નહીં, લઈને પઢિઈ નહીં, પઢવું વિસાચું અલોધું મેદયું. નિયમ વિસાર્યા પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણપ્રત વિષ- ઇઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસમાંહે સૂક્ષ્મ બાદર જાણતાં અજાણતાં હુઓ હોય તે સવિહું મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડં.

ખરતરગચ્છ અનુસાર આ અતિચાર નીચે પ્રમાણે આપવામાં આયા છે :-

પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણ પ્રતે પાંચ અતિચાર, ધણુ ધન, ખિત્ત વત્થુ. ॥ ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર, વસ્તુ, રૂપ્ય, સુવર્ણ, કુપ્ય, દ્વિપદ, ચતુષ્પદ નવવિધ પરિચ્છ તણા નિયમ ઉપરાંત વૃદ્ધિ દેખી મૂછાં લગે સંક્ષેપ ન કીધો. પરિચ્છ પરિમાણ લેઈ પઢવો નહી, પઢી વીસારીઓ, નિયમ વીસાર્યા. પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણ પ્રત વિષઇઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસ માંહે સૂક્ષ્મ બાદર જાણતાં અજાણતાં હુવો હોય તે સહુ મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડં.

તપગચ્છ અને ખરતરગચ્છના અતિચાર સુખ્યત્વે વંદિતુસૂત્રને આધારે લખાયા છે. વંદિતુસૂત્રમાં પદ્યમાં અર્ધમાગધી ભાષામાં અતિચાર આપવામાં આવ્યા છે. અને તેમાં તે ઉપરાંત પણ બીજી કેટલીક ગાથાઓ પણ છે. ગૃહસ્થ માટેનાં આ પ્રાચીન સૂત્રોનો પ્રભાવ ઘણો મોટો રહ્યો છે. તપગચ્છ અને ખરતરગચ્છમાં રોજેરોજનાં પ્રતિક્રમણમાં અતિચારસ્વરૂપ આ વંદિતુસૂત્ર જોવાય છે, જ્યારે અચલગચ્છમાં વંદિતુસૂત્રને બદલે રોજેરોજના પ્રતિક્રમણમાં શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત લઘુ અતિચાર જોવાય છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ પોતાના સમયને અનુસરીને લોકો સમજી શકે એ રીતે તત્કાલીન ગુજરાતી ગદ્યમાં અતિચારની રચના કરી છે. ચાર રૌકા પછી પણ એમણે લખેલા અતિચાર આજ દિવસ સુધી રોજેરોજ અચલગચ્છનાં પ્રતિક્રમણમાં જોવાતા રહ્યા છે એ એમના પવિત્ર વ્યક્તિત્વનો અને સમર્થ લેખનનો પ્રભાવ અનુયાયીઓ ઉપર કેવો રહ્યો છે તેની આપણને પ્રતીતિ કરાવે છે.

(૫) શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત-પ્રાકૃત અને જૂની ગુજરાતી ભાષામાં જે કેટલીક લઘુ રચના કરી છે તેમાં સંસ્કૃત ભાષામાં રચેલી શ્રી પાર્શ્વનાથ કલ્લશ નામની કૃતિ ઉપલબ્ધ છે. આ કૃતિ અદ્યપિ અપ્રકાશિત છે. *

જૈનોમાં તીર્થંકરના જન્મનો મહોત્સવ ઘણો મોટો ગણાયો છે. તીર્થંકર પરમાત્માનો જીવ પ્રાયઃ ઝોની આગળના ભવમાં દેવગતિમાં હોય છે. ત્યાંથી મનુષ્યરૂપે માતાના ઉદરમાં આવે છે અને જ્યારે જન્મ થાય છે ત્યારે જૈન માન્યતા પ્રમાણે, ઇન્દ્ર અવધિજ્ઞાનથી તીર્થં-

* આ કૃતિની એક હસ્તપ્રતિ એલ ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટના હસ્તપ્રત ભંડારમાં છે. આ શોધનિબંધના પરિશિષ્ટમાં આ આખી કૃતિ ભવાઈ સાથે આપેલી છે.

કરતાં જન્મસ્થળ અને દિશા જાણે છે. તે દિશામાં આઠઠસ પગલાં ચાલીને ઇન્દ્ર તીર્થ'કર ભગવાનની સ્તુતિ કરે છે. અને ત્યારપછી બીજા દેવોની સાથે તીર્થ'કર પરમાત્માની માતા પાસે આવી બાળ તીર્થ'કરને લઈને મેરુશિખર ઉપર જઈ તેમને સ્નાન કરાવે છે. અને ત્યારપછી એ બાળ તીર્થ'કરને માતાની ગોદમાં પાછા મૂકી જાય છે. આથી જૈનોની આ ક્રિયાવિધિને 'સ્નાત્ર' અથવા 'સ્નાત્રકળશ' તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે. બધાં જૈનમંદિરોમાં દરરોજ સવારના આ સ્નાત્ર કળશવિધિ કરવામાં આવે છે. તીર્થ'કરો ઓવીસ છે. તેમાંથી કેાઈ પણ એક તીર્થ'કરની પ્રતિમા લઈને સ્નાત્રકળશ વિધિપૂર્વક કરવામાં આવે છે.

સ્નાત્રકળશના પ્રકારની રચનાઓ સંસ્કૃત, પ્રાકૃતમાં લખાયેલી છે. વર્તમાન સમયમાં, વીરવિજયજીકૃત ગુજરાતીમાં લખાયેલી છે તે 'સ્નાત્રપૂજા' સવિશેષ પ્રચલિત છે. અચલગરબમાં યતિ શ્રી ક્ષમા-લાલજીકૃત ગુજરાતીમાં લખાયેલી સ્નાત્રપૂજા પ્રચલિત છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત ભાષામાં પચીસ શ્લોક-પ્રમાણુ 'શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ' નામની રચના કરી છે. એટલે એમાં અન્ય સામાન્ય વિગતો ઉપરાંત શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની વિશિષ્ટ-વિગતોનો નિર્દેશ પણ સ્વાભાવિક રીતે થયેલો છે. આ કૃતિનો આરંભ-કવિ નીચે પ્રમાણે કરે છે :

મો મો મવિકલોકા માગ્યાલોકાદિહ દેવ ।

સઘનિ સમુદિતા નિરંજન જિનપૂજન પ્રમુદિતાઃ ॥

નિવાર્યં સકલ કલ્કમલમવિકલ પ્રમાવ મવનસ્ય ।

શ્રી પાર્શ્વનાથસ્ય શ્રણુત જન્મામિષેક "કલશં" ॥ ૧ ॥

[હે ભવિકલોકો ! ભાગ્યના પ્રકાશથી જ આ દેવમંદિરમાં એકઠા થયેલા, નિરંજન એવા જિનેશ્વરદેવના પૂજનથી આનંદિત થયેલા, સકલ કલંકમલનું નિવારણ કરીને અને સંપૂર્ણ પ્રભાવના આશ્રયરૂપ એવા શ્રી પાર્શ્વનાથનાં જન્માભિષેક કળશને સાંભળો.]

ત્યારપછી કવિએ કાશી નગરી, ત્યાં રાજ્ય કરતા અશ્વસેન રાજા, એમની રાણી વામાદેવી, વામાદેવીએ બેથેલાં ચૌદ સ્વપ્ન, પોષ વ. ૧૦ ની રાત્રીએ થયેલો પાર્શ્વપ્રભુનો જન્મ વગેરે ઘટનાઓનું વર્ણન કર્યું છે.

તીર્થંકરોનો જન્મ-દિવસ કલ્યાણક તરીકે મનાય છે. તીર્થંકરોનો જન્મ થતાં જ ચારે બાજુ હર્ષ અને આનંદનું વાતાવરણ પ્રસરી જાય છે. આધિ, વ્યાધિ દૂર થાય છે અને લોકોનું કલ્યાણ થાય છે માટે એમના જન્મ-દિવસને કલ્યાણક તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે.

કવિ એ પ્રસંગનું વર્ણન કરતાં લખે છે :

અનુષન્ન(ષગ)દાતા મુદિતમાતા દિવસ इव वर कोकः ।

सितरुचि विशाखा माजिशाखा वितत विदेसिक लोकोः ॥

अथ ऊर्द्ध तिर्यग् रुचक वर्गस्थितिर संगत माय ।

मिह दिक्कुमारी ततिरुदारीकृत निमूषमियाय ॥ ૬ ॥

[યંત્રમાં જ્યારે વિશાખા નક્ષત્રમાં હતો ત્યારે ભગવાનનો જન્મ થયો હતો. તે સમયે બધા લોકો આનુષંગિક ઢાન આપતા હતા. જેમ ચક્રવાક પક્ષીઓનો દિવસે આનંદ માતો નથી તેમ લોકોનો પણ આનંદ સમાતો નહોતો. લોકો નક્ષત્રશાખા વિષે જ્ઞાન ધરાવતા હતા. અધો, બિંદુ, તિર્થંકરુચક પ્રદેશમાંથી, આબૂષણોથી, અલંકારોથી સજ્જ થઈને શુદ્ધ હૃદયવાળી છાપન દિક્કુમારિકાઓ આવી ॥]

તીર્થંકર ભગવાનનો જન્મ અવધિજ્ઞાનથી બાણીને એમના અભિષેક માટે ઇંદ્ર અને દેવો જે તૈયારી કરે છે તેનું વર્ણન ત્યારપછીના પાંચ શ્લોકમાં કરવામાં આવ્યું છે. ઇંદ્ર દેવોસહિત વામા માતા પાસે જાય છે અને બાળ તીર્થંકરને લઈને પાંચ રૂપ ધારણ કરીને મેરુ પર્વતના શિખર ઉપર જાય છે તેનું સરસ વર્ણન તેરમા શ્લોકમાં કરવામાં આવ્યું છે. જુઓ :

નિદામસુદ્રા મુલિત તંદ્રામેષ માતુરદત્ત ।

પચ પ્રપંચિત વસુ પુરુદં વિતવાણિ જિનમાદત્ત ॥

સત્તત્ર ચામર કુલિશ હામર વિહિત મલિત રવં ચ ।

ક્રોઢસ્થ મગવાને વ મધવા મેરુગિરિ માનં ચ ॥ ૧૩ ॥

[ઈંદ્રે માતાને અવસ્થાપિની નિદ્રા આપીને, પ્રભુનું પ્રતિબિંબ માતા પાસે રાખીને, એક રૂપથી પ્રભુને પોતાના જોળામાં બેસાડીને, બે રૂપથી પ્રભુને બે બાજુ ચામર ઢાળવા લાગ્યા, એક રૂપથી પ્રભુ ઉપર છત્ર ધારણ કર્યું અને એક રૂપથી આગળ વજ્ર ઉછાળવા લાગ્યા એમ પાંચ રૂપ ધારણ કરીને ભક્તિ કરતા તેઓ મેરુપર્વતના શિખર ઉપર ચાલવા લાગ્યા.]

મેરુપર્વત ઉપર પાંડુકવનમાં ઠક્ષિણ બાજુ આવેલી શિલા ઉપર ઈંદ્ર પ્રભુને જોળામાં રાખીને સિંહાસન ઉપર બેસે છે તે સમયે બધા દેવો અભિષેક કરવા માટે વિવિધ ભતિના જે કળશ ભરી લાવ્યા છે તેનું નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. ઈંદ્ર પોતે ચાર વૃષ-ભાનુ રૂપ લઈ આઠ શિંગડામાંથી આઠ જળધારા વડે પ્રભુનો અભિષેક કરે છે તેમનું નિરૂપણ કેટલું મનોહર થયું છે તે જુઓ :

સમધિગતવારઃ સુકૃતસારઃ પ્રથમહરિવિકાર ।

ઋષમાનજોષ પ્રીતલેસશ્ચતુર એવ ચકાર ॥

તચ્છૃંગ મુક્તા વૃસ્ટળ યુક્તા વારિવારા જાણ્ટ ।

જિનસિરસિ પતિતા વીદ્ય વિતતા મર્નાસ કોહિ ન હ્રુષ્ટઃ ॥ ૧૪ ॥

[પારંપરિક આચારોને બાજુનારા, પ્રકૃષ્ટ પુષ્યાત્મા, સર્વ બીજા દેવોને પ્રસન્ન કરનારા, અવિકારી એવા પ્રથમ ઈંદ્ર સૌધર્મેન્દ્રે ચાર વૃષશનાં રૂપ લઈને તેનાં આઠ શિંગડામાંથી પડેલા કુકુમ સુગંધિત પદાર્થોથી યુક્ત એવી આઠ જળધારાઓ વડે પ્રભુનો અભિષેક કર્યો એ બેઈને મનમાં કોણ પ્રસન્ન ન થાય ?]

આ કળશના અંતે કવિ દેહે છે કે ઈંદ્ર મહારાજે પાર્થનાથ

પ્રભુનો સ્નાત્ર મહોત્સવ આવી રીતે કર્યો. ત્યારપછી કવિ અનુરોધ કરે છે કે ‘હિ ભવ્યજનો ! તમે પણ આ રીતે પ્રભુનો સ્નાત્રવિધિ કરો.’ જુઓ :-

શ્રી વામેયમમેય ગુણમિદ્ર સ્તવયામાસ ।

યેન તેન વિધિના સુજનઃ સ્તવયતુ શ્રમ સવાસ ॥ ૨૪ ॥

[અપરિમિત શુભવાળા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો ઇંદ્રે સ્નાત્ર મહોત્સવ કર્યો તે જ વિધિ વડે ‘હિ ભવ્યજનો ! તમે પણ પ્રભુનો સ્નાત્રવિધિ કરો.’]

અંતિમ શ્લોકમાં કવિએ શ્લેષથી પોતાનું નામ વણી લીધું છે. પાર્શ્વનાથ ભગવાન શેખર-સુંદર છે, કારણ કે તેમના મસ્તક ઉપર કુંભ છે. એવા ‘શેખર-સુંદર જય પામો, જય પામો-’ એમ કવિએ કહ્યું છે શ્લેષથી એવો અર્થ સ્પષ્ટ શકાય કે દેવો દ્વારા પાર્શ્વપ્રભુના થયેલા સ્નાત્ર મહોત્સવનું સુંદર વર્ણન કરનાર જય-શેખરસૂરિ જય પામો. જુઓ :-

જય જયશેખર સુંદર સુર નિકર સ્નાપિત પાર્શ્વજિનરજ ।

તેપિ ચ જયન્તુ તસ્મિન્ સમયે યેનાર્થ દૃષ્ટોસિ ॥ ૨૫ ॥

આમ પચીસ શ્લોકની ‘પાર્શ્વનાથ કલશ નામની આ રચનામાં કવિ જયશેખરસૂરિએ પાર્શ્વનાથ પ્રભુના જન્મ સમયનાં સ્નાત્ર-મહોત્સવનું શાસ્ત્રીય પરંપરાનુસાર અને શાસ્ત્રીય વિધિ અનુસાર સવિગત નિરૂપણ કર્યું છે. આમાં કવિની વિશેષ શક્તિ એમના શબ્દ-પ્રભુત્વમાં રહેલી ભેદ શકાય છે. કવિ સંસ્કૃત ભાષામાં શ્લોક-રચના બાજુ પોતાની માતૃભાષા હોય તેમ સહજ અને સરળ રીતે કરે છે. અનુપ્રાસયુક્ત પદાવલી કે ચમક-રચના આ કાવ્યમાં સ્થળે સ્થળે ભેવા મળે છે.

કવિના ભાષાસામર્થ્યની અને કવિની પ્રતિભાની ઉત્તમ પ્રતીતિ કરાવે એવી આ એક મનોરમ રચના છે.

આ કૃતિ કવિ જયશેખરસૂરિની છે એવું આ અંતિમ શ્લોક ઉપરથી પ્રતીત થાય છે સામાન્ય રીતે આવી લઘુ રચનાઓની બાબતમાં એની ઉપલબ્ધ હસ્તપ્રતિમાં પ્રત્યેક કૃતિને અંતે ‘જયશેખરસૂરિ કૃતા’ એમ સ્પષ્ટ નિર્દેશ મળે છે. આ કૃતિને અંતે હસ્તપ્રતિમાં ઇતિ ‘શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ’ એટલો જ માત્ર નિર્દેશ થયેલો છે, પરંતુ જયશેખરસૂરિની અન્ય લઘુ કૃતિઓની સાથે વચ્ચે આ કૃતિ આપેલી હોવાથી તે જયશેખરસૂરિની કૃતિ છે એમ એના અંતિમ શ્લોક પરથી જણાય છે. લવિષ્યમાં અન્ય કોઈ હસ્તપ્રતો મળી આવે અને આ કૃતિની પુષ્પિકાની પંક્તિમાં જયશેખરસૂરિનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ મળે તો આટલી સંદિગ્ધતા પણ ટળે. હાલ તો આ કૃતિ અન્ય કોઈ કવિની છે એવું પ્રમાણ ન મળે ત્યાં સુધી જયશેખરસૂરિની એ રચના છે એમ માનવું જ વધુ ઉપયુક્ત છે.

(૬) શ્રી બૃહદ્જિત શાંતિ સ્તવન

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ એ ‘શ્રી બૃહદ્જિત શાંતિ સ્તવન’ નામની, સંસ્કૃતમાં કરેલી શ્લોકબદ્ધ રચના મળે છે. અચલગચ્છના કવિઓએ રચેલી ‘અજિત શાંતિ સ્તવ’ નામની બે રચનાઓ મળતી હોવાના કારણે શ્રી વીરગચ્છિકૃત ‘આજિત શાંતિ સ્તવ’ કદમાં આઠ શ્લોક જેટલી નાની રચના હોવાથી તે ‘લઘુ અજિતશાંતિ સ્તવ’ તરીકે ઓળખાય છે અને કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત રચના ૧૭ શ્લોક જેટલી મોટી રચના હોવાથી તે ‘બૃહદ્જિત શાંતિ સ્તવ’ તરીકે ઓળખાય છે.

જેનોના વર્તમાન ચોવીસીના ચોવીસ તીર્થંકરોમાં પ્રત્યેકની સ્તવના જેમાં કરવામાં આવી હોય એવી સ્વતંત્ર રચનાઓ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, અપભ્રંશમાં અનેક થયેલી છે. વળી જેમાં ચોવીસેચોવીસ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરવામાં આવી હોય એવી પણ કેટલીક રચનાઓ થયેલી છે. એમાં હેમચંદ્રચાર્યકૃત ‘સકલાર્હત સ્તોત્ર’ સુપ્રસિદ્ધ છે.

કેટલીક રચનાઓ કે જેમાં પાંચ મુખ્ય તીર્થ કરો શ્રી ઋષભદેવ, શ્રી શાંતિનાથ, શ્રી નેમિનાથ, શ્રી પાર્શ્વનાથ, શ્રી મહાવીરસ્વામીની સ્તુતિ કરવામાં આવી હોય એવી પણ લખાયેલી છે. ‘કલ્યાણ કંઠ’, ‘સર્વજ્ઞાઃ સર્વ દુષ્ટારો’ વગેરે સ્તુતિઓ એ માટે મુપ્રસિદ્ધ છે. એક જ તીર્થ કરની સ્તુતિ કરતી કેટલીક મહત્ત્વની દીર્ઘ રચનાઓ પણ થયેલી છે, જેમાં શ્રી ઋષભદેવ માટે ‘લક્ષ્મીમર સ્તોત્ર’ અને શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન માટે ‘કલ્યાણ મંદિર’ સ્તોત્ર અત્યંત મુપ્રસિદ્ધ છે. આ ઉપરાંત બીજા કેટલાંયે સ્તોત્ર જુદા જુદા તીર્થ કરોને માટે લખાયેલાં છે, જેની સવિગત માહિતી ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત-ઇતિહાસ’, ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’ અને ‘જૈન સાહિત્યકાળકાંડ ઇતિહાસ’માં સાંપડે છે. વળી એવી કેટલીયે રચનાઓ પોતા-પોતાના ગ્રન્થમાં મુપ્રચલિત બનેલી પણ છે. ઉદાહરણ તરીકે ‘શ્રી-કાપલ્લી પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર’ અચલગ્રન્થમાં મુપ્રચલિત છે અને નવ સ્મરણમાં તેને સ્થાન અપાયેલું છે.

જૈન સંસ્કૃત-પ્રાકૃત સાહિત્યમાં સૂત્ર અને સ્તોત્રના પ્રકારની અનેક કૃતિઓ લખાયેલી છે. એમાં કેટલીયે કૃતિનો મહિમા આપો-આપ લોકોમાં વધી જતો હોય છે. કેટલીક કૃતિઓના સ્મરણથી કે મુખપાઠથી લોકોને કે સંઘને અમરકારિક લાભ થયા હોવાના પ્રસંગો પણ ઇતિહાસમાં સાંપડે છે. સમય જતાં એવી મહિમાવંત કૃતિઓ પ્રાતઃસ્મરણીય બની બંધ છે. જૈનોના જુદા જુદા ગ્રન્થમાં આવી કેટલીક કૃતિઓ પ્રાતઃસ્મરણીય બનેલી છે. આવી નવ કૃતિઓના સમૂહને ‘નવસ્મરણ’ કહેવામાં આવે છે અને કેટલાંયે સાધુ-સાધ્વીઓ તથા ગૃહસ્થો આ નવસ્મરણનું રોજ સવારના નિયમિત પઠન કરતાં હોય છે. પર્વના દિવસે એવા નવ અથવા એમાંથી કેટલાંક સ્મરણ ઉપાશ્રયમાં શુરુ ભગવંતના મુખે શ્રવણ કરવાની પરંપરા પણ આલી આવી છે.

એ વીસ તીર્થ કરોમાંથી કોઈ પણ બે તીર્થ કરોની એક જ કૃતિમાં એક જ સ્તોત્રમાં સાથે સ્તવના કરવામાં આવી હોય અને એવી રચના

લોકપ્રચલિત બની હોય તો તે ‘અન્નિતશાંતિ-સ્તવ’ છે. કોઈકને પ્રશ્ન થાય કે ચોવીસ તીર્થંકરોમાંથી એકસાથે જે તીર્થંકરોની સ્તવના માટે શ્રી અન્નિતનાથ અને શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની જ પસંદગી કેમ ? બીજા તીર્થંકરોની કેમ ન થઈ? એનો ખુલાસો એ છે કે શાશ્વત ગણાતા મહાતીર્થ શ્રી શત્રુંજય પર્વત ઉપર ચાતુર્માસ કરનાર તીર્થંકરોમાં શ્રી અન્નિતનાથ અને શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ છે.

તેઓ શુક્રમાં ચાતુર્માસ રહ્યા હતા. પછીના કાળમાં તેઓ હરેકની પ્રતિમાવાળાં જે મૈત્રેયો થયાં હતાં. પ્રાચીન સંઘર્ષ મળે છે તે પ્રમાણે નેમિનાથ ભગવાનના વચનથી એમના ગણધર શ્રી નંદિષેષુ શત્રુંજય તીર્થયાત્રાએ પધાર્યા હતા અને ત્યાં તેમણે આ બન્ને તીર્થંકરોની સાથે સ્તુતિ કરી ‘અન્નિત શાંતિ સ્તવ’ રચના કરી હતી.

‘અન્નિત શાંતિ’ની રચનામાં અન્નિતનાથ અને શાંતિનાથ એ જે તીર્થંકરોની સાથે સ્તુતિ કરવામાં એક તાત્ત્વિક અર્થ એવો પણ ઘટાવવામાં આવે છે કે માણસ જ્યાં સુધી અન્નિત થતો નથી ત્યાં સુધી શાંતિ પામી શકતો નથી અને માણસ જ્યાં સુધી શાંત થતો નથી ત્યાં સુધી અન્નિત થઈ શકતો નથી.

અન્ય એક મત પ્રમાણે મહર્ષિ નંદિષેષુ નેમિનાથ ભગવાનના શાસન હરમ્યાન નહીં પણ ચરમ તીર્થંકર મહાવીર સ્વામીના શાસન હરમ્યાન થયા હતા. એટલું તો નિર્વિવાદ છે કે અત્યંત પ્રાચીન સમયથી ‘અન્નિતશાંતિ સ્તવ’ નામની મહર્ષિ નંદિષેષુ રચેલી કૃતિ આપણને મળે છે અને એના ઉપર ભૂતકાળમાં લખાયેલી કેટલીક ટીકાઓ પણ સાંપડે છે.

અર્ધમાગધી ભાષામાં વિવિધ છંદમાં સાલંકાર, પદલાલિત્ય-યુક્ત, એવી અપૂર્વ આ રચના છે કે એક વખત લાવથી અર્થ સહિત જે એની અતુપ્રેક્ષા કરે છે તેના હૃદયમાં એ સ્તુતિ વસી જાય છે. વળી આ સ્તુતિનો ચમત્કારિક મહિમા-પણ અનેક નૈકા-ઓથી શ્રદ્ધાપૂર્વક મનાતો આવ્યો છે અને એથી આ સ્તુતિનો

સમાવેશ પર્વના દિવસોની પ્રતિક્રમણાદિ ક્રિયામાં પણ કરવામાં આવ્યો છે અને પ્રાતઃસ્મરણીય નવસ્મરણમાં પણ એને સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

મહર્ષિ નંદિષેષુની આ રચના કાવ્યગુણથી પણ એટલી બધી સભર, સમૃદ્ધ છે કે એના અનુકરણ કે અનુસરણરૂપે ‘અજિત શાંતિ સ્તવ’ નામની રચના કરવાનું અન્ય અનુગામી કવિઓને મન થયા વગર રહે નહીં. આ સ્તોત્ર ઉપરથી શ્રી વીરગણિએ અપભ્રંશ ગાથામાં ‘લઘુ અજિત શાંતિ સ્તવ’ની રચના કરી છે. શ્રી જિન-વલ્લભગણિએ પણ ‘લઘુ અજિત શાંતિસ્તવ’ નામની પ્રાકૃતમાં સત્તર ગાથાની રચના કરી છે. શ્રી ધર્મધોષગણિએ પ્રાકૃતમાં સત્તર ગાથાની મંત્રગણિત રચના કરી છે. શ્રી ઉપાધ્યાય મેરુનંદન કવિએ પણ ‘અજિત શાંતિ સ્તવ’ની રચના કરી છે અને તેવી રીતે શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત ભાષામાં સત્તર શ્લોકની ‘બૃહદ્અજિત શાંતિ સ્તવ’ નામની રચના કરી છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ ‘અજિત શાંતિ સ્તવ’નો આરંભ નીચેના બે શ્લોકથી કર્યો છે. તે દરેકમાં અનુક્રમે અજિતનાથ ભગવાન અને શાંતિનાથ ભગવાનને નમસ્કાર કર્યો છે.

સકલસુખ નિવહદાનાય સુરપાદપં ।

પાદર્પકંજનતાનેકનાકાષિપમ્ ॥

અચલશિવ નિઢ્યમપ્રલય ગુણશોમિતમ્ ।

નૌમિ જિનમજિતમહમજિતમુદિતો દિતમ્ ॥ ૧ ॥

[સર્વ સુખોના સમૂહને આપવામાં જે કલ્પવૃક્ષ સમાન છે, જેમના ચરણકમળમાં અનેક ઇંદ્રો નમેલા છે, જેમનો અચલ મોક્ષમાં વાસ છે, જે અક્ષય શુભોથી શોભાયમાન છે, જે ઉત્તરોત્તર ઉદયવાળા છે અને જે રાગાદિથી અજિત છે એવા શ્રી અજિતનાથ

ભગવાનને હું નમસ્કાર કરું છું.] .

શાંતિપ્રશાંતમવમૂરિમય પરિમવં ।

સુવનવન સુધન ધન વારિવર વૈમવમ્ ॥

પરમશર્મામિદુસમમ સમમહિ મોદધે-

ર્નતુમીહામનંતામહં સંદધે ॥ ૨ ॥

[સંસારના ઘણા લય દ્વારા થતો પરાભવ જેમનો શમી ગયેલો છે, જગતરૂપી વનમાં સઘન મેઘના જળ જેવો જેમનો ઉત્તમ વૈભવ છે, જેમની સમતા ઉત્કૃષ્ટ છે, અપાર મહિમારૂપી સમુદ્રને માટે જે ચંદ્ર સમાન છે એવા શાંતિનાથ પ્રભુને નમસ્કાર કરવાને હું અનંત ઈચ્છા ધારણુ કરું છું.]

ત્યાર પછીના ત્રણ શ્લોકમાં શ્રી અજિતનાથ અને શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનો મહિમા દર્શાવી મોક્ષરૂપી સંપદ પોતાને આપવા માટે કવિ પ્રાર્થના કરે છે છઠ્ઠા અને સાતમા શ્લોકમાં કવિએ અનુક્રમે અજિતનાથ અને શાંતિનાથ ભગવાનનાં માતાપિતા, લાંછન અને શરીરપ્રમાણ, દેહકાંતિ ઇત્યાદિનું વર્ણન કર્યું છે.

જન્મ-નિર્દેશ પછી કવિએ એ બંને તીર્થંકરોનાં રાજ્યાવસ્થા શિક્ષા અને કેવળજ્ઞાનનું વર્ણન કર્યું છે. કેવળજ્ઞાન થતાં દેવતાઓએ પ્રાતિહાર્યયુક્ત મયેલા સમવસરણનું વર્ણન પણ કરવામાં આવ્યું છે. પંદરમા શ્લોકમાં કવિએ અજિતનાથ અને શાંતિનાથ ભગવાનની ભાવપૂર્વક સ્તવના કરનારને કેવા લાભ થાય છે તેનો મહિમા દર્શાવ્યો છે. જુઓ :

દ્વિપરિપુવ્યાલવેતાલ રોગાનલા ।

નીર ચૌરાદયોડન્યેડતિ સકલાઃ સલાઃ ॥

તં ન લુપતિ કેંચુકિન ઇવ વંજુલં ।

નમતિ યો વિમદમિદમેવ જિનયામલમ્ ॥ ૧૫ ॥

[મહરહિત અજિતનાથ તથા શાંતિનાથના યુગલને જે નમે

છે તેને વંજુલ વૃક્ષને જેમ સર્પ લોપી શકતો નથી, તેમ હાથી, શત્રુ, સર્પ, વૈતાલ, રોગ, અગ્નિ, જળ, ચોર અને ધીળ પહુ દુર્જનો તેને લોપી શકતા નથી.]

મહર્ષિ નંદિષેષ કવિએ પોતાની ‘અનિત શાંતિ’ રચનામાં પર્વતિથિએ એના પઠન ઉપર જેમ ખાસ ભાર મૂક્યો છે તેમ કવિ જયશેખરસૂરિએ પણ પાક્ષિક, આતુર્માંસિક અને સાંવત્સરિક પર્વના દિવસે આ સ્તોત્ર બોલવાનો મહિમા ફલશ્રુતિ તરીકે દર્શાવ્યો છે. જુઓ :

પાક્ષિકે કિલ ચતુર્માંસિકે વાર્ષિકે ।

પર્વણિ પ્રકૃતવર પુણ્યનર નાયકે ॥

ચોડમુમતિ સોમમતિ રજિત શાંતિ સ્તવ ।

પઠતિ નિશ્ચુનોતિ લભતે સુખ સ ધ્રુવમ્ ॥ ૧૬ ॥

[પાક્ષિક, ચોમાસી, અને સંવત્સરી પર્વ કે જેમાં નર અને નરનાયકોએ ઉત્તમ પુણ્ય આરંભ્યાં છે, એવા શ્રેષ્ઠ પર્વમાં જે સૌમ્ય બુદ્ધિવાળા જનો આ ‘અનિત શાંતિ સ્તવ’નો પાઠ કરે છે અને જે સાંભળે છે તે નિશ્ચય સુખ પામે છે.]

છેલ્લા ૨૬૬૬માં અનિતનાથ અને શાંતિનાથ ભગવાન સંધને હૃદય ઉત્પન્ન કરો એવી મંગલ ભાવના કવિએ દર્શાવી છે. જુઓ :

ગુણરાજિવિરાજિતમરિપુપરાજિત ।

મજિતશાંતિજિન યુગલમિદમ્ ॥

મતિશુભ્રસમાજનમતિશયમાજન ।

મુપજનયતુ સંઘસ્ય મુદમ્ ॥ ૧૭ ॥

[શુભોની શ્રેણીથી સુશોભિત, શત્રુથી નહિ પરાજય પામેલું, અતિ નિર્મળ બુદ્ધિવાળા સલાજનવાળું અને અતિશયોના પાત્રરૂપ શ્રી અનિતનાથ તથા શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું યુગલ સંધને હૃદય ઉત્પન્ન કરે.]

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ સમર્થ કવિ હતા, જ્ઞાની હતા, સંયમી હતા, અને વિશાળ સાહિત્યના રચયિતા હતા. એટલે એમણે રચેલું આ સ્તોત્ર પણ મહિમાવંત, નિત્ય સ્મરણીય બની રહે એ સ્વાભાવિક છે. આ સ્તોત્રમાં સંસ્કૃત ભાષા ઉપરનું કવિનું અસાધારણ પ્રભુત્વ પહે પહે જોવા મળે છે. કવિની રચના લયબદ્ધ અને અલંકારયુક્ત છે. કવિના કલ્પનાવૈભવની પ્રતીતિ અગિયારમા શ્લોકમાં સવિશેષ આપણને થાય છે. જુઓ :

યત્પદાં મોજમજનાય જાતત્વરૈઃ ।

સંઘસઘદ્ઘન ઘૃષ્ટ મૂષળમરૈઃ ॥

વ્યૂહમપિ રુચિર ચિર રૂઢ રસ નિર્મરૈઃ ।

પાણિતલ્લમાનમમ્બન્ન મો નિર્જરૈઃ ॥ ૧૧ ॥

[પ્રભુજીનાં ચરણક્રમણને ભજવા જેમને ઉતાવળ થયેલી છે, સંઘના અથડાવાથી જેમનાં આજૂષણોના સમૂહ અત્યંત ઘસારા ગયેલા છે અને જેઓ લાંબા કાળથી ઉત્પન્ન થયેલા સુંઠર ભક્તિ-રસથી ભરપૂર છે એવા દેવતાઓથી વિશાળ આકાશ પણ ઢચેલી જેવડું થયું હતું.]

આ સ્તોત્રરચનામાં કવિએ સમાસનો ઉપયોગ કરી, અર્ધ-ગણ શબ્દોને પ્રાસાનુપ્રાસની દૃષ્ટિએ એવી સરસ રીતે પાસે ગોઠવ્યા છે કે જેનું પઠન કરતાં પણ આહલાહ અનુભવાય છે. ઉ. ત., રાજિ-વિરાજિત, મતિરજિત, ચતુર્માસિકે વાર્ષિકે, નિલયમપ્રલય, જિનમ-જિતમહાજિત-સુદિતોદિતમ, સુધનધન, ભવભૂરિભય, સમમસમઃ-હિ-મોદધે. કવિનું પ્રશસ્ય શબ્દપ્રભુત્વ અહીં નિહાળી શકાય છે. કવિ જાણે કે શબ્દોને યથેચ્છ રમાડતા, લાડ લડાવતા હોય એવું અનુભવાય છે.

‘અજિત શાંતિ સ્તવન’ કવિની પ્રતિભાશીલ રચના છે. માટે જ એનો નિત્યસ્મરણ તરીકેનો મહિમા આજે પણ એટલો જ રહ્યો છે.

આરાધના સ્તબક

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને પ્રાચીન ગુજરાતી ભાષામાં જે અનેક રચનાઓ કરી છે તેમાં સંસ્કૃત ભાષામાં ‘આરાધના સ્તબક’ નામની ૩૭ શ્લોકની એક રચના પણ પ્રાપ્ત થાય છે. *

આ કૃતિમાં એની રચનાસાલ કે એના રચનાસ્થળનો ઉલ્લેખ મળતો નથી, પણ વિ.સં. ૧૪૩૬થી વિ.સં. ૧૪૬૨ સુધીના કવિના કવનકાળ ઠરમિયાન આ કૃતિની રચના થઈ હશે એ તો નિશ્ચિત છે. કવિની અન્ય કૃતિઓની પ્રશસ્તિમાં આ નાનકડી કૃતિનો કયાંય ‘નિર્દેશ’ થયેલો જોવા મળતો નથી.

કવિએ કૃતિના અંતિમ શ્લોકમાં પોતાનું નામ ગૂંથી લીધું છે અને જણાવ્યું છે કે માણસ રાત્રિએ આ સ્તોત્રપાઠ કરીને શયન કરે છે તેને દેવપદ અથવા ભોક્ષપદ અવશ્ય સાંપડે છે. જુઓ :

આરાધનાસ્તવકં પદ કૃતઃ ક્રમેણ ।

સામ્યસ્થિતેન ગુરુણા જયશેખરેણ ॥

પતા વિમાન્ય નિશ્ચિયઃ શાવનં વિષત્તે ।

તસ્મૈ મહોદયપદં નિયતં પ્રદત્તે ॥ ૩૭ ॥

આ ‘આરાધના સ્તબક’માં કવિ જયશેખરસૂરિ પ્રથમ શ્લોકમાં ‘પંચ પરમેષ્ઠીને નમસ્કાર કરીને, સ્વ અને પરને ઉપકાર કરનારા દશ પ્રકારની આરાધના વિશે સંક્ષેપમાં કહે છે. જુઓ :

પરમં પરમેષ્ટિપન્ચકં પ્રણિપત્યાત્મપરોપકારકમ્ ।

વિદધામિ સમાસતઃ સ્ફુટં, દશધારાધનસૂત્રસંગ્રહમ્ ॥ ૧ ॥

* જુઓ શ્રી વિધિપક્ષગન્ધીય અબ્જગારસ્ય સાર્થાનિ વિધિ સહિતાનિપંચ પ્રતિ-
ક્રમણ સૂત્રાણિ’ નામના ગ્રંથમાં આ કૃતિ ૭૧૧થી જોવા મળે છે પ્રકાશક :
શા સોમયદ ધારથી કચ્છ અંબારવાળા. વીર સ. ૨૪૫૧ માગશર વદ ૦૮.
વિ સં ૧૯૮૧ પ ૫ ગૌતમમાગરજી મ સા. ના સદ્ગુપટેશથી... પૃ. ૪૦૪.

વૈશગ્યના તરંગોથી વ્યાપ્ત કોઈ બાલમુનિ પોતાના શુરુ-ભગવંતને વિનવી કરતાં કહે છે કે ‘મને સંસારરૂપી સમુદ્રથી પાર ઉતારો.’ શુરુભગવંત પણ મધુર, કોમળ, મનોહર અને જૈનસિદ્ધાંતને અનુસરતાં વચનો વડે બાલમુનિને ઉત્સાહ પમાડવા કહે છે કે ‘હે બાલમુનિ ! જે પ્રાણીઓનો જન્મ થાય છે તેનું મરણ પણ અવશ્ય જ છે. માટે તું પંડિતમૃત્યુ થાય એવું આચરણ કર.’ કવિ લખે છે :

जननं यदि जातमग्निना, मरणं तन्नियतं भविष्यति ।

इति निश्चयतः प्रमोदमाक् तदिमं पंडितमृत्युमाचर ॥ ૬ ॥

બાલમુનિને ત્યાર પછી શુરુભગવંત હસ પ્રકારની આરાધના કરી કહે છે તે બતાવે છે. જુઓ :

अतिचार विशेषणं प्रतोच्चरणणं क्षामणमागसा कुरु ।

त्यज पातक कारणानि वैश्रय चत्वारि निनिन्द दुःकृतम् ॥૭॥

सुकृतान्यनुमोदयात्मनः, शुभमाव कुरु चाक्षन त्यज ।

स्मर पंचनमस्कृतीर्मुदा शिवसौरुयानि लभस्व भो यथा ॥ ૮ ॥

(૧) અતિચારની આલોચણા લેવી, (૨) શુરુભગવંત પાસેથી પ્રતોતુ ઉચ્ચારણ કરવું, (૩) ચોર્યાંશી લાખ જીવાઓનિને ખમાવવાં, (૪) ખઠાર પાપસ્થાનકોને વેસિરાવવાં, (૫) ચાર શરણોનો સ્વીકાર કરવો, (૬) દુષ્કૃત્યોની નિંદા કરવી, (૭) સુકૃત્યોની અનુમોહના કરવી, (૮) શુભ ભાવને ધારણ કરવો, (૯) અનશનનો સ્વીકાર કરવો અને (૧૦) નવકારમંત્રનું સ્મરણ કરવું. શુભગતિની આરાધના કરવા માટે આ હસ અધિકારો જણાવ્યા છે. આ હસ અધિકારોને જે આરાધે છે તે મોક્ષસુખને જલદી મેળવે છે.

શુરુભગવંતનો ઉપર મુજબ ઉપદેશ ગ્રહણ કરી બાલમુનિ કહે છે કે ‘જ્ઞાન દ્વિઃ પાંચ આચારમાં મને જે કોઈ સૂક્ષ્મ અતિચાર લાગ્યો હોય તે સર્વને મન, વચન, કાયાથી શુદ્ધ કરીને દેવશુરની સાક્ષીથી આલોવું છું. અકાલમાં અભ્યાસ કર્યો હોય અને કરાવ્યો

હોય, વિધિથી અભ્યાસ કરનારને વિધન કયું હોય, અપમાન કયું હોય અથવા અભ્યાસ કરવાથી અભિમાન આવ્યું હોય. વળી જ્ઞાનાભ્યાસીને વસ્ત્ર, ભોજન અને પુસ્તકોથી મારી શક્તિ પ્રમાણે સહાય ન કરી હોય તથા જ્ઞાનોપકરણની આશાતના કરી હોય તે સર્વ મિથ્યા થાઓ. કૃણની શંકા વગેરે કારણોથી શુભ એવા સમ્યક્ત્વને મલિન કયું હોય અથવા જિનેશ્વરનું હર્ષથી પૂજન ન કયું હોય તેમજ જિનેશ્વરની આજ્ઞા સારી રીતે પાળી ન હોય. મેં કંઈ વખતે ગુરુદ્રવ્ય, દેવદ્રવ્ય વાપરી લીધું હોય અથવા શક્તિ છતાં નાથ પામતાં તે દ્રવ્યની ઉપેક્ષા કરી હોય તો તે સર્વ કશંનાથક વિશેનું મારું પાપ મિથ્યા થાઓ. પાંચ સમિતિ અને ત્રણ શુદ્ધિ સહિત આરિત્રને જો મેં સારી રીતે પાળ્યું ન હોય અથવા એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય જીવોની મેં અભિધાતાદિ દશ પ્રકારે કરીને વિરાધના કરી હોય તો તે આરિત્રાચાર વિશેનું મારું પાપ વૃથા થાઓ.’

વળી બાલમુનિ કહે છે, ‘ક્રોધાદિકથી હું જૂઠું બોલ્યો હોઉં, અહત્ત એવી પારકી વસ્તુ પોતાની કરી અહણુ કરી હોય, મનુષ્ય, દેવ, તિથિ’અ સંબંધી ત્રણ પ્રકારનું ગૈથુન સેવ્યું હોય, નવ પ્રકારનાં ધન-ધાન્યાદિક વિશે મમતા કરી હોય તેમજ રાત્રિભોજન-ત્યાગના નિયમમાં જે અતિચાર હાગ્યો હોય તે સર્વ મિથ્યા થાઓ. શક્તિ છતાં બાર પ્રકારનું તપ કયું ન હોય, તેમજ મોક્ષસાધનના ધર્મ-કાર્યમાં ઉદમ ન કર્યો હોય તે સર્વની હું નિંદા કરું છું.’

શિષ્ય આ પ્રમાણે પોતાના અતિચારની આલોચના કરે છે ત્યારે ગુરુભગવંત તેને કહે છે કે.... ‘ભાવથી ધારણ કરેલાં તે વ્રતોને ફરીથી કહે કે જેથી તે વ્રતોનું અતિચાર રહિત પાલન કરી શકાય. પ્રાણીઓના અપરાધને સહન કર. સર્વ સાથે ગૈત્રીની પુદ્ધિને ધારણ કર; ક્રોધને તજ દે અને સમતારૂપી વૈરાગ્યના અમૃતરસનું પાન કર; અહાર પાપસ્થાનકોને તજ દે; અરિહંતોના

શરણે જા; જિનમંદિરેમાં રહેલા અરિહંત બિંબોને ભાવથી નમસ્કાર કર.' પછી શિષ્ય કહે છે કે 'અરિહંત પ્રભુનું, સિદ્ધ ભગવંતોનું, ક્ષમાધારક સાધુઓનું અને કેવલી-ભાષિત દસ પ્રકારના ધર્મનું શરણ હું સ્વીકારું છું. વળી દ્વોકમાં કુમતની પ્રરૂપણા કરી હોય, ગુણવંતોના ગુણ ઉપર મત્સર કયો હોય, પુણ્યકાર્યમાં અંતરાય અને પાપકાર્યમાં પ્રેરણા કરી હોય, પ્રમાદથી વિકથા કરી હોય તો તે સઘળાં પાપકર્મની હું નિંદા કરું છું. વળી મેં જે જે પુણ્યકાર્ય કર્યું હોય તેની અનુમોદના કરું છું.' ત્યારપછી ગુરુભગવંત શિષ્યને બાર ભાવનાનું સ્મરણ કરવાનું, અશનાદિ ચાર આહારનો ત્યાગ કરવાનું અને અંતે પંચ પરમેષ્ઠી નવકાર મંત્રનું સ્મરણ કરવાનું કહે છે.

આમ, આ લઘુ કૃતિમાં કવિ જયશેખરસૂરિએ સરળ સંસ્કૃત ભાષામાં પ્રાસાદિક શૈલીએ દસ પ્રકારની આરાધના વિશે ગુરુશિષ્યના સંવાદ દ્વારા સંક્ષેપમાં આરાધક મનુષ્યોને ઉપયોગી થાય એવું નિરૂપણ કર્યું છે. નાની કૃતિઓમાં પણ કવિ જયશેખરસૂરિની શબ્દ-પસંદગી કેવી વર્ણાતુપ્રાસયુક્ત મધુર હોય છે તે 'સુકૃતસ્ય કૃતસ્ય', 'વસનૈરશનૈશ્ચ', 'સંસૃતિસંશ્રિતા', 'પ્રકૃતાસુકૃતાન્તરાયતા', 'વિકથા-કથિતા' વગેરે શબ્દપ્રયોગોમાં જોઈ શકાય છે.

સંબોધ સિત્તરિ

શ્રી જયશેખરસૂરિએ પ્રાકૃત ભાષામાં જે કેટલીક પ્રકીર્ણ પ્રકારની નાની નાની રચનાઓ કરી છે તેમાંની એક સંબોધ સપ્તતિકા "સંબોધ સિત્તરિ" (સંબોધ ચત્તરિકા) નામની રચના છે. આ કૃતિનું નામ સૂચવે છે તે પ્રમાણે 'સંબોધ' એટલે કે શમ્યકુબોધ આપવાને માટે તેમાં સિત્તર જેટલી ગાથાઓનું સંકલન કરવામાં આવ્યું છે.

पदं यानां नृमिज्जगत्तिलालाय दुःखालाया लालाय यया भयवीर्यादाहरा परिभिणारय मित्रघाराणादाहिरिमेयं वा
 मयश्चामेव राय खिप्ता विच्छेदवद्वाञ्छावापममना वना वदित्वा पाना लक्ष्मि सुकनसं पदालाया च्छेदसमादा मरुहिरि
 उावत्वाथम्भानियिउणस्य मदिउत्तुसुयवंसयारीच्छारसय रियदाहिरिउाया च्छेनाणाकाहमयमाणा लाला मा
 या रईयच्छरईया निदासाग च्छानियवयणा त्वाभिया मय रसयथाशा पाणि वदपमकोनाय संसगतमाय ऊरुमय एदस्य
 च्छासमदिण एका नमा मिव दाहिदवंता एमच्छाउवि नईका मयण ऊहमाययं मिनिद होति नदनग वईच्छेत्सिमा
 मखिधम्भसुमिह्वेति दाहसमरा मदिमिरादा न सञ्च नरपरियह विउका धाम्मा पण गर मने पिपरिनिउा वि
 चरसकनाथा ये विदियदमण एया किउत्तमिदन गदिया एरमज्जा एंवमभिया विउत्ता मरण मदरिषि
 माउरुणा शाण मत्वा ऊसत्ता दाइ ऊरुमी लान मिथाथाम्भच्छाईदं मयण म्भान वसिन्नाय निऊरहे हवसमत्तो च्छेदोदादिय एच्छरवंद शिक्ता किण प्रय
 ऊदालाह मिला च्छण भिवा नईवंद विनगउ रिमं यि इयमारं स्ता विउत्ता एरमणं वत्त्वा ७ ॥ १॥ किय सम्म १ इजाय इकय कि लाला वंध इऊरुम्यम्भच्छाणा ईरण
 वपमसा खदमी न ऊण म्भकम्भवंभया ऊकपमायवाणा नानववहदिया ऊंति ॥ १॥ च्छरिदं देव सुउ दुःख
 माऊणा किण मयं मद एणा ॥ इच्छा सुत्ता नावा मममन्नं च्छिदिऊरुत्ताणा ॥ १॥ लक्ष्मि उरुमा भित्तं नन्नं
 इ एच्छा च्छणं न सं पदोद्दंनव रिनल सइ उल्लंहरय एंव ममत्तं ॥ १॥ ममत्तं मियला ॥ विमाण वत्तन वंध

‘સુબોધસિત્તરી’ની હસ્તપ્રતિનું પ્રથમ પૃષ્ઠ
[એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ - અમદાવાદની હસ્તપ્રતિ]

કૃતિનો આરંભ કવિ ત્રિલોકના શુરુ તથા દ્વેષાલોક પ્રકાશક ભગવાન મહાવીર પ્રભુને નમસ્કાર કરીને કરે છે. કવિ લખે છે :

નમિઞ્ણ તિલોભગુરુ', લોમાલોભપ્પયાસયં વીરં ।

સંવોહસચરિમહ, રપ્પમિ ઉદ્ધાર ગાહાહિં ॥ ૧ ॥

આ ગાથામાં કવિએ પોતે જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે ગાથાઓનું ઉદ્ધરણ કરીને પોતે આ કૃતિની રચના કરી છે. એનો અર્થ એ થાય કે આ કૃતિમાં જે સિત્તેર જેટલી ગાથાઓ સમ્યક્બોધને માટે આપવામાં આવી છે તે ગાથાઓની રચના કવિએ સ્વયં કરી નથી, પરંતુ આગમો અને પૂર્વાચાર્યોએ રચેલા ગ્રંથોમાંથી સુપ્રસિદ્ધ, સુપ્રચલિત અને આત્માવબોધને માટે ઉપકારક એવી ગાથાઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે. આગમ સાહિત્ય અને તત્ત્વપદ્ધતા રચાયેલી અનેક અધ્યાત્મિક કૃતિઓમાં આપવામાં આવેલી ગાથાઓની સંખ્યા તો લાખોની થવા બાંધ, પરંતુ સમ્યક્ચારિત્રના માર્ગે વળેલા ભવ્યાત્માઓની બધાની સ્મરણશક્તિ અને ગ્રહણશક્તિ એકસરખી ન હોય. એટલે થોડીક પણ અત્યંત મહત્ત્વની ગાથાઓનું નિયમિત પાશયણ જે થાય તો તે પણ સંયમના માર્ગે વળેલા કેટલાય જીવોને માટે પરમ ઉપકારક થાય, એ દૃષ્ટિએ હુંને લક્ષમાં રાખી શ્રુતસાહિત્યમાં પારંગત એવા કવિ શ્રી જયજેખરસૂરિએ પોતાની વિશિષ્ટ દૃષ્ટિથી પસંદ કરેલી સિત્તેર જેટલી ગાથાઓ આ કૃતિમાં આપવામાં આવી છે.

‘સંબોધસિત્તરિ’માં સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્રને લક્ષમાં રાખી કવિશ્રીએ જે વિવિધ વિષયો ઉપરની ગાથાઓની પસંદગી કરી છે તેમાં તીર્થંકર ભગવાનનો મહિમા, તેમનામાં અદ્વાર પ્રકારના દોષોથી રહિતપણું, સદ્ગુણોનો મહિમા, દર્શનથી બાંધે એવા આત્માઓ, શિયિલાચારી અને અવંદનીય એવા પાર્શ્વેશ્વર, અવસન્ન, કુશીલ, સંસકૃત અને યથાછંદી પ્રકારના સાધુઓ, સમભાવ અને સામાયિકનો મહિમા, આત્માર્થના ૩૬ શુભ, સાધુના ૨૭ શુભ, આવકના ૨૧ શુભ, જિનાગમનો મહિમા, સંધનું સ્વરૂપ અને લક્ષણ,

વીતરાગદેવની આસાનો મહિમા, આજ્ઞારહિત અને અવિધિથી કરેલા ધર્મની નિરર્થકતા, દ્રવ્યસ્તવ અને ભાવસ્તવ વચ્ચેનો તફાવત, ગચ્છતું સ્વરૂપ અને તેની ઉપયોગિતા, જ્ઞાન, શીલ, તપ અને ભાવની મહત્તા, સત્સંગ અને યતના (જયજ્ઞા), કષાયો અને તેનાથી થતી દુર્ગતિઓ, શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિભાઓ, બ્રહ્મચર્યની ઉપાસના, મતભંગતું પાપ, જિન-પ્રવચન અને જિનદ્રવ્યના રક્ષણતું ફળ, જ્ઞાન અને ક્રિયાની આવશ્યકતા, દુષ્ટ મિત્રતા, અને મિત્રામિ દુષ્ટકંડુ શાળિંક રહસ્ય, દ્રવ્યતીર્થ અને ભાવતીર્થ, અહિંસા અને સંયમ, પૌષધનો મહિમા, કર્મના પ્રકારો અને તેના ફળનો વિષાક એવા એવા ઘણા જુઠા જુઠા વિષયોનો સમાવેશ થાય છે.

આ કૃતિમાં જે ગાથાઓ આપી છે તે વાંચતાં જ ગમી જાય એવું એનું અર્થ-રહસ્ય છે. વળી કંઠસ્થ કરવાનું મન થાય અને કંઠસ્થ કરવાનું સરળ લાગે એવી આ ગાથાઓની શબ્દરચના છે. આ બધી નીવડેલી ગાથાઓ છે, એટલે કે અનેક રૌકાઓથી સમય સમયની પ્રજાઓએ પોતાનાં અમૂલ્ય કંઠાક્ષરણની જેમ પોતાના કંઠમાં કંઠસ્થ કરીને આ ગાથાઓને સાચવી રાખી છે. સમયની કસોટીમાંથી પાર પડેલી આ ગાથાઓ આત્મસંયમમાં રહેનારા અને આરાધના કરનાર જીવોને માટે અત્યંત પ્રિય થઈ પડે એવી છે.

આ ગાથાઓમાંની કેટલીયે ગાથાઓ અત્યારે પણ સુપ્રસિદ્ધ છે. કવિએ કેવી કેવી ગાથાઓનું ઉદ્ધરણ કર્યું છે તે નીચેની થોડીક નમૂનારૂપ ગાથાઓ જોવાથી જણાશે.

સેયંવરો ય આસંવરો ય, બુદ્ધો અ જહવ અન્નો વા ।

સમમાવ માવિજ્ઞપ્પા, લહેદ્દ મુક્ખં ન સંદેહો ॥ ૨ ॥

[સ્વેતાંબર હો કે દિગંબર, ખૌદ્દ હો કે અન્ય કેઈ, જે સમભાવથી ભાવિત આત્મા છે તે નિઃસંદેહ મોક્ષ મેળવે છે]

દંસણ મઠ્ઠો મઠ્ઠો, દંસણમઠ્ઠસ્સ નત્થિ નિવ્વાણં ।

સિજ્ઞતિ ચરણરહિયા, દંસણરહિયા ન સિજ્ઞતિ ॥ ૧૨ ॥

[દર્શનથી બ્રહ્મ આત્મા બ્રહ્મ છે. દર્શનથી બ્રહ્મ આત્માની સુક્તિ નથી. ચારિત્રથી રહિત આત્માઓ સિદ્ધિપદ પામે છે પરંતુ દર્શનથી રહિત આત્માઓ સિદ્ધિ પામતા નથી.]

દિવસે દિવસે લક્ષ, દેહ સુવર્ણસ્સ સંઢિયં ઇગો ।

ઇગો પુણ સામાદયં, કરેહ ન પહુપ્પણ તસ્સ ॥ ૨૪ ॥

[પ્રતિદિન લાખ ખાંડીનું દાન કરનાર એક વ્યક્તિ, સામાયિક કરનાર એક વ્યક્તિ ઉપર પ્રભુત્વ ન મેળવી શકે]

જહિ નત્થિ સારણા, વારણા, પઢિચોયણા ય ગચ્છંમિ ।

સો અ અગચ્છો ગચ્છો, સંજમકામીહિ સુતચ્ચો ॥ ૪૮ ॥

[જે ગરબમાં સારણા, વારણા, ચોયણા અને પડિચોયણા નથી, તે ગરબ ગરબ નથી; સંયમના અર્થીઓએ તે ગરબ ત્યજવા ચોગ્ય છે.]

કોહો પીઈં વળાસેઈ, માળો વિણય નાસળો ।

માયા મિત્તાણિ નાસેઈ, લોહો સવ્વ વિણાસળો ॥ ૬૯ ॥

[ક્રોધ પ્રીતિનો નાશ કરે છે, માન વિનયનો નાશ કરે છે. માયા મિત્રોનો નાશ કરે છે અને લોભ સર્વનો નાશ કરે છે.]

હયં નાળં કિયાહીળં, હયા અન્નાણઓ કિયા ।

પાસતો પગુલો, દદ્ધો ધાવમાળો અ અંધઓ ॥ ૭૫ ॥

સંજોગ સિદ્ધિઅ ફલ વયંતિ, નહુ ઇગ ચક્કેણ રહો પયાઈ ।

અંધો ય પગુય વળે સમિચ્ચા, તે સંપળહ્વા નગરં પવિઠ્ઠા ॥૭૬॥

[દેખતો પંશુ ઢાઝ્યો અને ઢોડતો આંધળો ઢાઝ્યો તેમ ક્રિયા વિનાનું જ્ઞાન હજીયું અને અજ્ઞાનથી ક્રિયા હજીયું.

બંનેના સંયોગની સિદ્ધિથી કૃણની પ્રાપ્તિ છે તેમ પ્રાણ પુરુષો કહે છે. એક ચક્રથી રથ ગતિમાન નથી થતો. અંધ અને પંશુ.

વનમાં મળ્યા અને પરસ્પર મળેલા તેઓ નગરમાં પ્રવેશ્યા.]

જહા સ્વરો ચંદણમારવાહી, મારસ્ય માગી નહુ ચંદણસ ।

एवं खु नाणी चरणेण हीणो, मारस्स मागी न हु सुगईए ॥ ૮૧ ॥

[‘ચંદનનો ભાર વહન કરનાર ગઢંભ જેમ ભારનો ભાગી છે પરંતુ ચંદનનો ભાગી નથી તેમ ચારિત્રથી રહિત જ્ઞાની ભારનો ભાગી છે પરંતુ સફળતિનો ભાગી નથી.]

જં દુક્કઢ તિ મિચ્છા, તં મુજ્જો કારણં અપૂરતો ।

तिविहेण पडिक्कंतो, तस्स खल्ल दुक्कडं मिच्छा ॥ ૧૦૯ ॥

[હુષ્કૃતને જે મિથ્યા કરે છે અને તે હુષ્કૃતનું કારણ ફરી નહિ સેવીને, મન, વચન અને કાયાથી ત્રણે પ્રકારે જે પ્રતિક્રમણ કરે છે તેનું હુષ્કૃત સાથે જ મિથ્યા થાય છે.]

જં દુક્કઢં તિ મિચ્છા, એવ નિસુણહ પુણો પાવં ।

पचचक्ख मुसावाई, माया नियट्ठिप्पसगो अ ॥ ૧૧૦ ॥

[જે હુષ્કૃતને મિથ્યા કરીને તે જ પાપનું ફરીને જે સેવન કરે છે, તે પ્રત્યક્ષમૃષાવાદી અને માયાકપટના પ્રસંગવાળો છે.]

‘સંબોધ સિત્તરિ’ નામની આ કૃતિની રચના વિધિપક્ષઅચલ-ગચ્છના કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ કરેલી છે એ વિષે બે મત નથી, કારણ કે કૃતિને અંતે આવતી બે ગાથાઓમાં એની સ્પષ્ટતા થઈ જાય છે. એ બે ગાથાઓ નીચે પ્રમાણે છે :

घननाणं विहिजोगो विहिपक्खाराहगा सया घन्ना ।

विहि बहुमाणा घन्ना, विहिपक्ख अदूमगा घन्ना ॥ ૧૨૪ ॥

[વિધિનો યોગ ધન્ય પુરુષોને થાય છે. વિધિપક્ષના આરાધકો સદા ધન્ય છે. વિધિનું બહુમાન કરનાર ધન્ય છે. અને વિધિપક્ષમાં દૂષણ નહિ લગાડનાર ધન્ય છે.]

સંવેગમળો સંબોધસત્તરિં જો પદેહ મન્વજિઓ ।

સિરિજયસેહર ઠાળં સો લહૈ નતિ સદેહો ॥ ૧૨૫ ॥

[જે લગ્નલવ સંવેગયુક્ત મનથી સંબોધસત્તરિને લાણે તે શ્રી જય-
શેખરસ્થાનને પામે છે એમાં સંદેહ નથી.]

આ પ્રકારની ગાથાઓના ઉદ્ધરણની કૃતિની રચના કરવાનું કામ
અઘરું નથી, એટલે જયશેખરસૂરિએ રચના કરી છે તેમ અન્ય કોઈ
કવિ પણ આવી રચના કરી શકે. એવી અન્ય રચનાઓ થઈ હોવાનો
સંભવ છે, કારણ કે નાગપુરીય નામના તપગચ્છના શ્રી જયશેખર-
સૂરિના શિષ્ય શ્રી રત્નશેખરસૂરિએ ‘સંબોધસત્તરિ’ નામની કૃતિ
રચી હોવાનો ઉલ્લેખ પણ મળે છે. આવી જ એક કૃતિને અંતે
સંસ્કૃત ભાષામાં રચેલા નીચેના બે શ્લોક અપાયા છે તે ઉપરથી
એમ માની શકાય.

શ્રીમન્નાગપુરીયાહવ, તપોગણક જારુણાઃ ।

જ્ઞાનપીયૂષપૂર્ણાંગાઃ, સૂરીન્દ્રા જયશેલરાઃ ॥ ૧ ॥

તેષા પત્કજમધુપાઃ, સૂર્યોત્તનશેલરાઃ ।

સારં સુત્રાત્ સમુઘૃત્ય ચક્રુઃ સંબોધસત્તરિત્ ॥ ૨ ॥

[શ્રી નાગપુરીય નામના તપગચ્છપી કમળ માટે સૂર્ય સમાન અને
જ્ઞાનામૃતથી પૂર્ણ એવા શ્રી જયશેખરસૂરીન્દ્રના પાઠપંકજને વિશે
જમર સમાન શ્રી રત્નશેખરસૂરીન્દ્રજીએ સૂત્રોમાંથી સાર સમૂહધૃત
કરીને સંબોધસત્તરિની રચના કરી.]

‘સંબોધ સિત્તરી’ માં બોધની સિત્તેર ગાથાઓ ઉપરાંત
આરંભની ગાથા સહિત એકોતેર ગાથાની કૃતિ અથવા આરંભ અને
અંતની બેત્રણ ગાથાઓ મળીને ૭૨ કે ૭૩ ગાથાની રચના પણ
મળે છે. વળી પ્રત્યેક ગાથા સ્વતંત્ર રીતે વાંચી શકાય એવી અને
અર્થની દૃષ્ટિએ સ્વયંપર્યાપ્ત હોવાથી ગાથાઓના ક્રમમાં પણ જુદી
જુદી હસ્તપ્રતોમાં ફેરફાર બેવા મળે છે. વળી કૃતિના ત્રિવચનોના

અનુક્રમ પણ એક વિષયમાંથી બીજો વિષય આગળ ચાલે એવો ક્રમિક ન હોવાથી અર્થાત્ વિષયોની પસંદગી પણ સ્વૈરપણે થયેલી હોવાથી જુદી જુદી હસ્તપ્રતોમાં ગાથાઓનો અનુક્રમ એકસરખો ન રહે તે પણ સ્વાભાવિક છે. વળી કેઈ કેઈ લઢિયા અથવા વાંચનાર સાધુ-ભગવંતોને પોતાને રુચિ અનુસાર એવી કેઈ કેઈ ગાથાઓ પોતાના અને શિષ્યોના સ્વાધ્યાય માટે જો ઉમેરવાનું યોગ્ય લાગે તો તેવું ઉમેરણ પણ આવા પ્રકારની કૃતિમાં થઈ શકે તેમ છે અને થયું પણ છે. એ રીતે ‘સંબોધ સિત્તરિ’ કૃતિમાં સિત્તેરને બદલે સવાસો જેટલી ગાથાઓ હોય એવું પણ બન્યું છે. *

આ કૃતિ ગુજરાતી ભાષાંતર સાથે ‘જૈન આત્માનંદ સલા’-ભાવનગર તરફથી પણ ઈ. સ. ૧૯૨૨માં પ્રસિદ્ધ કરાઈ છે. આ કૃતિ ઉપર ‘ખરતર’ ગચ્છના ગુણવિનયે ત્રિ. સં. ૧૬૫૧માં વૃત્તિ રચી છે, એ પણ સાથે છપાવાઈ છે. *

o o o

ધર્મસર્વસ્વાધિકાર

શ્રી જયશેખરસૂરિએ જૈન શાસ્ત્રગ્રંથોના અભ્યાસ ઉપરાંત અન્ય દર્શનના ગ્રંથોનો પણ જીંડો અભ્યાસ કર્યો હશે એ એમની દેટલીક કૃતિઓ ઉપરથી જોઈ શકાય છે. ‘જૈન કુમારસંભવ’ નામના મહાકાવ્યની એમણે જે રચના કરી છે તે ઉપરથી પણ મહાકવિ કાલિદાસકૃત ‘કુમારસંભવ’નો એમણે ઘણો જીંડો અભ્યાસ કર્યો હશે તેની પ્રતીતિ થાય છે.

પ્રાચીન કાળમાં ગ્રંથો હસ્તપ્રતરૂપે ઉપલબ્ધ હતા. સુદ્રણકલા ત્યારે આવી ન હતી. એટલે કેઈ એક ગ્રંથની હબારો નકલો છપાય અને ઘરે ઘરે તે સુલભ બને તેવી ત્યારે સ્થિતિ ન હતી.

* જુઓ... ‘વિનયપ્રસ્થાન’, પૃષ્ઠ ૧૪૮ થી ૧૭૮.

x જુઓ... ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, હોરાલાલ કંપોઝિટ-કું, પૃષ્ઠ ૧૬૪.

હસ્તપ્રતોની નકલ કરાવવાનું કાર્ય ઘણું કઠિન અને ખર્ચાળ હતું એટલે પોથીઓને લોકો જીવની જેમ સાચવતા. કેટલીક વાર બહુ મોટા ગ્રંથો હોય તો તેમાંથી સારરૂપ પોતાને કામ લાગે તેવી કેટલીક ગાથાઓ લોકો કે સાધુ-મહાત્માઓ લઈયાઓ પાસે ઉતારાવી લેતા.

જૈન અને અન્ય દર્શનોના ગ્રંથોમાં અનેક પ્રલોકો એવા છે કે જે સમ્યક્ જીવન જીવવા માટે હિવાદાંકી સમાન છે. આવી કેટલીય સુભાષિતરૂપ ગાથાઓ કંઠસ્થ કરવાનો મહિમા પ્રાચીન સમયમાં સ્વિશેષ હતો. જૈન સ્તોત્રો અથવા શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાના અધ્યાયો કંઠસ્થ કરનાર માણસો આજે પણ જોવા મળે છે. પોતાને પ્રિય એવા સુભાષિતરૂપ પ્રચલિત પ્રલોકોનું તારણ કરીને પોતાને માટે કે અન્યને માટે સંચય તૈયાર કરવા-કરાવવાની પ્રવૃત્તિ પણ સારી રીતે ચાલતી.

કવિ જયશેખરસૂરિ જૈન શાસ્ત્રોના પ્રખર જ્ઞાતા હતા અને જૈનોના કેટકેટલાય સિદ્ધાંતોનું અને સમાચારીનું સમર્થન હિન્દુ ગ્રંથોમાં કયાં કયાં જોવા મળે છે તે પણ તેઓ બતાવતા. અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય વગેરે પચ મહાવ્રત તથા ધાન, કથા, વિનય, મદ્ય-માંસનો ત્યાગ કે રાત્રિભોજનનો ત્યાગ અન્ય દર્શનીયોને પણ અભિમત છે, એ એમના જ ગ્રંથોમાંથી પ્રલોકો ટાંકીને બતાવી શકાય તેમ છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ આવા કોઈક આશયથી ‘ધર્મસર્વસ્વાધિકાર’ નામની કૃતિની સંકલનરૂપે રચના કરી છે. આ કૃતિમાં ૨૦૦ જેટલા સંસ્કૃત પ્રલોક આપવામાં આવ્યા છે. આ પ્રલોકસંગ્રહમાં જયશેખરસૂરિએ પોતે રચેલા કોઈ પ્રલોક નથી પરંતુ મહાભારત, પુરાણો, ભગવદ્ગીતા વગેરેમાંથી ઉદ્ધરેલા પ્રલોકો છે આ કૃતિમાં આશુખ કે ગંધર્વની માંડણી જેવું કશું નથી. સીધા પ્રલોકથી જ નીચે પ્રમાણે શરૂઆત થાય છે.

શ્રૂયતાં ધર્મસર્વસ્વં, શ્રુત્વાચૈવાવધાર્યતામ્ ।

આત્મનઃ પ્રતિકૂલાનિ, પરેષાં ન સમાચરેત્ ॥ ૧ ॥

[ધર્મ'તું' રહસ્ય સાંભળો, તથા તે સાંભળીને ધારણ કરી રાખો, પોતાને જે બાબતો પ્રતિકૂળ હોય તે પરપ્રતિ આચરવી નહીં.

એવી જ રીતે કૃતિને અંતે વિશેષ કાંઈ પરિચય આપવામાં આવ્યો નથી. છેલ્લે પ્રલોક નીચે પ્રમાણે લખવામાં આવ્યો છે.]

યસ્તુ વૃંતાકકાલિંગ, તલકાલંબુમક્ષક. ।

અંતકાલે સ મૂઢાત્મા, નરકંગો યુધિષ્ઠિર ॥ ૨૦૦ ॥

[જે માણસ વંતાક (રીંગણાં), કાલિંગ, તલ અને કલાંબુનું ભક્ષણ કરનારો છે, તે મૂઢ માણસ, હે યુધિષ્ઠિર ! અંતકાલે નરકમાં ગમન કરે છે]

આ પ્રલોક પછી પુષ્પિકાદ્રે માત્ર આટલી જ પંક્તિ લખેલી જોવા મળે છે :

इत्याचार्य श्री जयशेखरसूरिणोद्धृतो धर्मसर्वस्वाधिकारः समाप्तः ।

અંથના અંતે જો ઉપર પ્રમાણે અંતિમ પંક્તિ ન હોય તો આ અંથસંકલન જયશેખરસૂરિએ કરેલું છે કે અન્ય કોઈએ તેનું પ્રમાણ મળે નહીં. આવું સંકલન અન્ય કોઈ વ્યક્તિ પણ કરી શકે. પરંતુ જયશેખરસૂરિનો એ માટે વિશેષ અધિકાર છે, કારણ કે તેઓ શાસ્ત્રજ્ઞતા છે અને એમણે અન્ય ઠર્શનોના પણ અનેક અંથોનું અધ્યયન કરેલું છે.

‘ધર્મસર્વસ્વાધિકાર’ માં એમણે જૈનધર્મનું સર્વ તત્ત્વ આવી જાય એવી રીતે હિન્દુ ધર્મઅંથોમાંથી બસો જેટલા ઉત્તમ પ્રલોકોનું ચયન કરીને અહીં આપ્યું છે એમાં નીચે પ્રમાણે પંદર જેટલા વિષયો લેવામાં આવ્યા છે :

(૧) અહિંસાનો મહિમા

પ્રલોક ૧ થી ૩૬

(૨) માંસભક્ષણનાં દૂષણો

૪૦ થી ૫૧.

(૩) બ્રાહ્મણોનું લક્ષણ

૫૨ થી ૫૮

(૪) મૈથુનનાં દૂષણો

૫૯ થી ૬૮

(૫) બ્રહ્મચર્યના શુભો	૨લોક	૬૬ થી ૬૫
(૬) કૌધનું સ્વરૂપ		૬૬ થી ૬૬
(૭) ક્ષમાનું સ્વરૂપ		૧૦૦ થી ૧૧૨
(૮) રાત્રિભોજનનાં ફલો		૧૧૩ થી ૧૧૭
(૯) તીર્થોનો અધિકાર		૧૧૮ થી ૧૨૭
(૧૦) અણુગળ પાણી વાપરવાનાં ફલો		૧૨૮ થી ૧૨૯
(૧૧) તપનો મહિમા		૧૩૦ થી ૧૫૭
(૧૨) ઘાનનું માહાત્મ્ય		૧૫૮ થી ૧૮૭
(૧૩) અતિથિનું સ્વરૂપ		૧૮૮ થી ૧૯૩
(૧૪) મધભક્ષણનાં ફલો		૧૯૪ થી ૧૯૬
(૧૫) કંઠમૂલ-ભક્ષણનાં ફલો		૧૯૭ થી ૨૦૦

આ ૨લોકોમાંથી નમૂનારૂપ કેટલાક ૨લોક ભેઈઓ.

ધર્મનું માહાત્મ્ય :

સત્યેનોત્પદ્યતે ધર્મો, દયાદાનેન વર્ધતે ।

ક્ષમયા ચ સ્થાપ્યતે ધર્મઃ, ક્રોધભોમાદ્વિનશ્યતિ ॥ ૪ ॥

[સત્યથી ધર્મની ઉત્પત્તિ થાય છે, કયા અને ઘાનથી તેની વૃદ્ધિ થાય છે, ક્ષમાથી તે સ્થિર થાય છે તથા કૌધ અને લોભથી ધર્મનો નાશ થાય છે.]

અહિંસાનો મહિમા :

યથા મમ પ્રિયાઃ પ્રાણાસ્તથા તસ્યાપિ દેહિનઃ ।

इति मत्वा प्रयत्नेन, त्याज्यः प्राणिवधो बुधैः ॥ ૧૪ ॥

[જેમ મારા પ્રાણ મને વહાલા છે, તેમ તે પ્રાણીને પણ તેના પ્રાણ વહાલા છે જેમ મારીને પ્રયત્નપૂર્વક પંડિતોએ અહિંસાનો ત્યાગ કરવો]

અસયદાનની મહત્તા :

યો દદાતિ સહસ્રાણિ, ગવામશ્વત્તાનિવા ।

અમયં સર્વસત્ત્વેભ્યસ્તદાનમતિરિચ્ચતે ॥ ૨૮ ॥

[જે માણસ હજારો ગાયો તથા સેંકડો ઘોડાઓ આપે છે, પરંતુ જે માણસ સર્વ પ્રાણીઓને અસયદાન આપે છે તે દાન સર્વથી શ્રેષ્ઠ ગણાય છે]

માંસલક્ષણું પાપ :

દેવાનામગ્રતઃ કૃત્વા ઘોરં પ્રાણિવશં નરાઃ ।

યે મક્ષયંતિ માસં ચ, તે મર્જંત્યધર્મા ગતિમ્ ॥ ૪૩ ॥

જે માણસો દેવાની આગળ ભયંકર એવાં પ્રાણીઓનો વધ કરીને માંસલક્ષણુ કરે છે તે માણસો નરકાદિ અધમ ગતિમાં જાય છે.]

પ્રાણણુલું લક્ષણું :

બ્રહ્મચર્યતપોયુક્તાઃ, સમાનલોહકાંચનાઃ ।

સર્વમૂતવયાવતો, વ્રાણાઃ સર્વં જાતિષુ ॥ ૭૩ ॥

[જેઓ બ્રહ્મચર્ય અને તપથી યુક્ત છે તથા જેઓને માટીનું ઢેકું અને મુવણું બંને સરખાં છે તથા જેઓ સર્વ પ્રાણીઓમાં કયાવાળા છે એવા માણસો સર્વ જાતિઓમાં પણ બ્રાહ્મણો કહેવાય છે.]

બ્રહ્મચર્યનું લક્ષણું :

શીલાનામુત્તમ શીલં, વ્રતાન્તમુત્તમં વ્રતમ્ ।

ધ્યાનાનામુત્તમં ધ્યાનં, બ્રહ્મચર્યં સુરક્ષિતમ્ ॥ ૯૪ ॥

[ઉત્તમ રીતે પાળેલું બ્રહ્મચર્ય, સર્વ શીલોમાં ઉત્તમ શીલ છે તથા સર્વ વ્રતોમાં ઉત્તમ વ્રત છે અને સર્વ ધ્યાનોમાં ઉત્તમ ધ્યાન છે.]

ક્રોધનું સ્વરૂપ :

ક્રોધો મૂલમનર્થનાં ક્રોધઃ સંસારવર્ધનઃ ।

ધર્મક્ષયકરઃ ક્રોધસ્તસ્માત્ક્રોધં વિવર્જयेત્ ॥ ૯૭ ॥

[કોઈ અનર્થોત્તું મૂળ છે, તથા સંસારને વધારનાર છે અને ધર્મનો ક્ષય કરનારો છે. માટે તેનો ત્યાગ કરવો.]

ક્ષમાતું માહાત્મ્ય :

ક્ષમાશ્રેયઃ ક્ષમાપૂજા, ક્ષમાદેવઃ ક્ષમાહિતમ્ ।

ક્ષમાદાનં પવિત્રં ચ, ક્ષમામાગલ્યમુત્તમમ્ ॥ ૧૦૪ ॥

[ક્ષમા છે તે કલ્યાણ, પૂજા, દેવ, હિત, પવિત્ર, જ્ઞાન તથા ઉત્તમ માંગલ્ય છે.]

શત્રિભોજનના ત્યાગથી થતો લાભ :

કરોતિવિરતિ ઘન્યો, યઃ સદાનિશિ મોજનાત્ ।

સોઽષ્ઠં પુરુષાયુષસ્ય, સ્યાદવશ્યમુપોષિતઃ ॥ ૧૧૫ ॥

[જે ધન્ય માણસ હંમેશાં શત્રિભોજનથી વિરતિ પામે છે તે માણસને પોતાના અર્ધા આયુષ્યનું ઉપવાસનું ફળ મળે છે.]

અણુગળ પાણી વાપરવાથી થતું પાપ :

સંવત્સરેણ ચત્પાપં કૈવર્તેત્યદિ જાયતે ।

एकाहेन तदाप्नोति अपूतजलसंग्रही ॥ ૧૨૮ ॥

[જે પાપ એક વર્ષે પારખિને થાય છે તે જ પાપ એક દિવસ અણુગળ પાણી પીનારને થાય છે.]

અધરાક્ષણનો ત્યાગ :

મેદમૂત્રપુરીલાઘૈ, રસાદૈર્વિષ્ણતં મધુ ।

छर्दिलासुखश्रावै, रमक्ष्यं ब्राह्मणैर्मधु ॥ ૧૨૬ ॥

[ચરણી, મૂત્ર તથા વિષ્ટા આદિના રસથી મેળવેલું તથા માખેના મુખથી ગરેલું એવા મધનું બ્રાહ્મણોએ લાક્ષણ્ય કરવું નહીં.]

કંદમૂળ-ભક્ષણથી લાગતું પાપ :

नीलिका वापयेद्यस्तु मूलकं मक्षयेतु यः ।

न तस्य नरकोच्चारो, यावत्तन्द्रादिवाकरो ॥ ૧૨૭ ॥

[જે માણસ ગળી વાવે છે તથા કંઠમૂળતું લક્ષણ કરે છે તે માણસ ચંદ્રસૂર્યની સ્થિતિ સુધી પણ નરકથી નીકળી શકતો નથી.],

‘ધર્મસર્વસ્વાધિકાર’ નામનો આ ગ્રંથ શ્રાવક ભીમશી માણેકે ઈ. સ. ૧૬૦૦માં છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. આ ગ્રંથમાં આપેલા ત્રલોકોતુ’ ગુજરાતી ભાષાંતર જામનગરનિવાસી પંડિત હીરાલાલ હંસરાજે કર્યું છે.

શ્રાવક ભીમશી માણેકે કઈ હસ્તપ્રત ઉપરથી એ કૃતિ છપાવી છે એનો નિર્દેશ કર્યો નથી. આ કૃતિની એક હસ્તપ્રત કચ્છમાં દેદિઆ ગામના ભાંડારમાં છે. [ભાંડારનો ક્રમાંક ૪૦, પત્રસંખ્યા ૧૨].

ઉપસંહાર

આમ, જયશેખરસૂરિનાં જીવન અને સાહિત્ય વિશે ઉપલબ્ધ સમગ્ર સામગ્રી આપણે વિગતે જોઈ ગયા. ત્રીજા પ્રકરણમાં આપણે જોયું તેમ જયશેખરસૂરિના જીવન વિશે અત્યારસુધી અનુપલબ્ધ રહેલી કેટલીક મહત્વની માહિતી હસ્તપ્રતોમાંથી હવે પ્રાપ્ત થઈ છે. એ પ્રમાણે જયશેખરસૂરિનાં જન્મવર્ષ, દીક્ષાવર્ષ અને આચાર્યની પદવીના વર્ષની નિશ્ચિત માહિતી આપણને સાંપડે છે. એટલે એ વિષયમાં હવે કોઈ અનિશ્ચિતતા રહેતી નથી. તદુપરાંત જયશેખરસૂરિનાં સંસારી માતાપિતાનાં નામો પણ આપણને સાંપડે છે તથા એમની આચાર્યપદવીના પ્રસંગે પાટણમાં ‘સંઘાધિપે’ કરેલા મહોત્સવની વિગત પણ મળે છે. આમ છતાં જયશેખરસૂરિના જન્મનામ વિશે તથા એમના કાળધર્મનાં વર્ષ, તિથિ તથા સ્થળ વિશે માહિતી આપણને સાંપડતી નથી.

જયશેખરસૂરિની, ‘ઉપદેશચિંતામણિ’, ‘સમ્યક્ત્વકૌસુલી’, ‘પ્રબોધ-ચિંતામણિ’, ‘ધર્મિભક્તકુમાર ચરિત્ર’ એ ચારેક કૃતિઓમાં એની રચના-સંવત મળે છે અને એના રચના સ્થળની માહિતી પણ સાંપડે છે, પરંતુ ‘જૈન કુમારસંભવ’ જેવા મહાકાવ્ય તથા અન્ય લઘુ કૃતિઓમાં એની રચના સાલ સાંપડતી નથી. જયશેખરસૂરિનો સંવત ૧૪૩૬થી સં. ૧૪૬૨ સુધીનો નિશ્ચિત કવનકાળ જાણવા મળે છે. સંભવ છે કે એથી પૂર્વે અને પછી કેટલાંક વર્ષ એમણે સાહિત્યની રચના કરી હશે એ કવનકાળ દરમિયાન અન્ય કૃતિઓની રચના થઈ હશે એમ સ્પષ્ટપણે જાણી શકાય છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ કયા કયા સ્થળે ચાતુર્માંસ કયાં હશે તેની નિશ્ચિત માહિતી આપણને મળતી નથી, પરંતુ પાટણ, ખંભાત, આણુ, તારંગા, ગિરનાર, જિરાવલ્લા પાર્શ્વનાથ, શત્રુજય વગેરે સ્થળે તેઓ વિચર્યા હતા એટલે કે ઉત્તર ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને

રાજસ્થાન તરફ એમનો વિહાર સવિશેષ રહ્યો હશે. શ્રી જયશેખર-સૂરિ વિશે લવિખ્યમાં અપ્રકાશિત હસ્તપ્રતોમાંથી અન્ય સંદર્ભો દ્વારા વિશેષ પ્રકાશ પડવાનો સંભવ છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ જે કૃતિઓની રચના કરી છે તે જોતાં આપણે તેમને એક મહાકવિનું બિરુદ જરૂર આપી શકીએ. હેમચંદ્રાચાર્યથી ઉપા. યશોવિજયજી સુધીના સમયગાળાના તેજસ્વી મહાકવિઓમાં જયશેખરસૂરિને આપણે પ્રથમ સ્થાન આપી શકીએ. હેમચંદ્રાચાર્યે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને અપભ્રંશ એ ત્રણે ભાષામાં વિપુલ સાહિત્યની રચના કરી છે. તેવી જ રીતે ઉપાધ્યાય યશો-વિજયજીએ પણ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને જૂની ગુજરાતી ભાષામાં ઘણું સાહિત્ય લખેલું છે. એ બેની વચ્ચેના કાળમાં જયશેખરસૂરિ એક એવા સમર્થ મહાકવિ જોવા મળે છે કે જેમણે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને જૂની ગુજરાતી ભાષામાં ઉત્તમ સાહિત્યની રચના કરી છે. માત્ર સંસ્કૃત, માત્ર પ્રાકૃત કે માત્ર ગુજરાતી ભાષામાં ઉત્તમ સાહિત્યની રચના કરનારા જૈન કવિઓ તો અનેક છે, પરંતુ આ ત્રણે ભાષાઓ ઉપર એકસરખું પ્રભુત્વ ધરાવી સાહજિકતાથી, એટલે કે કૃત્રિમતા કે આડંબરરહિત, સાહિત્યની રચના કરનાર કવિઓમાં જયશેખરસૂરિ ઊંચું સ્થાન ધરાવે છે.

હેમચંદ્રાચાર્ય માત્ર કવિ નહોતા. મહાકવિની પ્રતિભા ધરાવવા સાથે તેમણે તત્ત્વચિંતનના અંશે પણ લખ્યા છે. ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી પણ શ્રેષ્ઠ કવિપ્રતિભાની સાથે અખર તત્ત્વચિંતકની, દાર્શનિક પ્રતિભા ધરાવનાર છે. તેવી જ રીતે જયશેખરસૂરિમાં પણ એક મહાકવિની પ્રતિભા જેમ જોવા મળે છે તેમ ‘ઉપદેશચિંતામણિ’, ‘પ્રજોધચિંતામણિ’, ‘સમ્યક્ત્વકૌમુદી’ જેવા અંશે વાંચતાં એમની ઉત્તમ દાર્શનિક પ્રતિભાનો પરિચય પણ આપણને યાદ છે. શબ્દ ઉપરનું પ્રભુત્વ જેમ હેમચંદ્રાચાર્ય અને યશોવિજયજીમાં જોવા મળે છે તેમ જયશેખરસૂરિમાં પણ આપણને જોવા મળે છે. જો કે

‘સિદ્ધહેમશબ્ધાનુશાસન’ જેવા વ્યાકરણની રચના, ‘અભિધાનચિંતા-મણિ’ વગેરે કેશ, ‘ત્રિષષ્ઠિશલાકાપુરુષચરિત્ર’ જેવા પુરાણકાવ્યનું સર્જન, ‘યોગશાસ્ત્ર’ જેવા યોગ વિષયના ગ્રંથની રચના ઇત્યાદિ હેમચંદ્રાચાર્યની બહુસુખી પ્રતિભાનો પરિચય કરાવે છે અને એમને એવા ઉચ્ચ સ્થાને બેસાડે છે કે એમની બરાબરી કરવાનું સામર્થ્ય આ ૬૦૦ વર્ષના સાહિત્યના ઇતિહાસમાં બીજા કોઈમાં હજુ આપણને જેવા મળ્યું નથી. ઉપાધ્યાય યશોવિજયજીએ સંસ્કૃત અને પ્રાકૃત ભાષામાં અનેક સમર્થ ગ્રંથોની રચના કરવા ઉપરાંત શુજરાતી ભાષામાં શસ, સ્તવન, સજ્જાય વગેરે પ્રકારની એટલી બધી અને એટલી સમર્થ કૃતિઓ આપી છે કે જે એમને મધ્યકાલીન શુજરાતી જૈન સાહિત્યના ઇતિહાસમાં ઘણા જિંઘા સ્થાને બેસાડે છે. કવિ જયશેખરસૂરિની શુજરાતી રચનાઓ આપણને મળે છે, પરંતુ તે ઉપાધ્યાય યશોવિજયજીની સરખામણી, સંખ્યા અને શુભવત્તાની દૃષ્ટિએ તુલના કરી શકાય એવી તો ન કહેવાય. અલબત્ત એક ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ જેવી રચના જયશેખરસૂરિને મધ્યકાલીન શુજરાતી સાહિત્યમાં અનોખું સ્થાન આપાવે એવી છે એમ અવશ્ય કહી શકાશે.

શ્રી જયશેખરસૂરિનો ‘વિનતીસંગ્રહ’ અઘાપિ અપ્રકાશિત રહ્યો છે. એ પ્રકાશિત થતાં અને લવિષ્યમાં એના ઉપર વિવરણ-વિવેચન થતાં સાહિત્ય-જગતને એમની કવિપ્રતિભાના એક વધુ ઉન્મેષનો પરિચય થશે.

શ્રી જયશેખરસૂરિનું કેટલુંક સાહિત્ય હજુ પણ અનુપલબ્ધ રહ્યું છે. ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ’, ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ‘અંબલગચ્છ દિગ્દર્શન’ વગેરે કેટલાક ગ્રંથોમાં જયશેખરસૂરિની ‘નલ-હમયંતી ચમ્પૂ’, ‘છંદશેખર’, ‘પ્રબંધકોશ’ ‘કલ્પસૂત્ર સુખાવબોધ વિવરણ’, ‘ન્યાયમંજરી’ વગેરે કૃતિઓનો નિર્દેશ થયો છે, પરંતુ તે કૃતિઓની ભાળ હજી સુધી ક્યાંયથી

લાગતી નથી. આ કૃતિઓ ખરેખર જયશેખરસૂરિની હશે કે સરત-ચૂકથી એમના નામે ચડી ગઈ હશે તે વિશે પણ કશી માહિતી સાંપડતી નથી. તે સમયના સામયિકોના આધારે તેવી માહિતી એકત્ર થયેલી જણાય છે. પરંતુ તેની હસ્તપ્રતો ક્યાં છે તે વિશે કશું જાણવા મળતું નથી. સંભવ છે કે મૂળ લખનારના લખાણમાં જ કાંઈક સરતચૂક થઈ હોય અથવા એ હસ્તપ્રતો આધીપાછી થઈ ગઈ હોય. જયશેખરસૂરિની મનાતી આ અનુપલબ્ધ કૃતિઓ વિશે ભવિષ્યમાં અધિક અધિકૃત સંશોધન થવાની આવશ્યકતા રહે છે.

‘ઉપદેશચિંતામણિ’ જેવા ગ્રંથની રચના એતાં જયશેખરસૂરિ કવિ ઉપરાંત કેવા સમર્થ જ્ઞાની અને તત્ત્વવેત્તા હતા તેની આપણને સહજ પ્રતીતિ થાય છે. પ્રમાણમાં યુવાન વયે એ ગ્રંથની રચના એમણે કરી છે, પરંતુ તે સમયે પણ એમણે જૈન શાસ્ત્રોનો કેટલો જાહેર અભ્યાસ કરી લીધો હશે તે આ ગ્રંથ ઉપરથી જણાય છે. ‘ઉપદેશચિંતામણિ’ જૈન ધર્મનો એક આકર ગ્રંથ છે એમ કહી શકાય. જૈન ધર્મના કેટલા બધા વિષયો એમણે એમાં સમાવી લીધા છે, તેનો વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે આપણું મસ્તક એમના તરફ જૂકે છે. શાસ્ત્રોનું અધ્યયન કરવું, તેની વિગતોમાં જીતરીને તેની છણાવટ કરવી, તેને પોતાની ભાષામાં પદ્યમાં મૂકવું અને તેમાં તત્ત્વજ્ઞાન, છંદ, કવિતા વગેરેની દૃષ્ટિએ કોઈ સખલના ન રહી જાય તે બેબુ’ એ ઘણી મોટી વાત છે. સમર્થ પાંડિત્ય અને સમર્થ કવિત્વશક્તિ વિના આવી કૃતિની રચના સંભવી શકે નહીં. આ એક જ કૃતિ જયશેખરસૂરિને જૈન તત્ત્વજ્ઞાનને લગતા સાહિત્યમાં મહત્ત્વનું સ્થાન અપાવે એવી છે.

સાહિત્ય એ જીવનનું પ્રતિબિંબ છે. જ્ઞાન અને આચારના કેટલાયે વિષયો એવા છે કે જે જીવનમાં જો ચરિતાર્થ ન થયા હોય તો સાહિત્યમાં તે આવે નહીં અને આવે તો ભાવકને એની

પ્રતીતિ ન થાય. ‘ઉપદેશચિંતામણિ’નું ઝીણવટથી અધ્યયન કરતાં સમભય છે કે જયશેખરસૂરિ પોતે કેટલું નિર્મળ અને નિરતિચાર સાધુજીવન જીવ્યા હશે. ૨૨-૨૩ વર્ષની યુવાન વયે, આટલી નાની ઉંમરે એમને આચાર્યની પદવી મળી એ જ બતાવે છે કે એમના ગુરુભગવંતને એમનામાં કેટલો બધો દૃઢ વિશ્વાસ બેઠો હશે ! આચાર્યની પદવી મળ્યા પછી પણ એમણે પોતાના ગુરુમહારાજ, વડીલ ગુરુમંદુઓ તથા પોતાના શિષ્યોનો કેટલો બધો પ્રેમ પ્રેરણવ્યો હશે ! એમના વિશે અંજલિરૂપે કાવ્ય લખાયાં છે એ જ એમના પવિત્ર અને ઉઠાત વ્યક્તિત્વનો પરિચય કરાવી બંધ છે.

જયશેખરસૂરિ જીંચી કોટિના સાધક પણ હોવા બેઈએ. ‘જેન કુમારસંભવ’ની ટીકામાં એમના શિષ્ય ધર્મશેખરગણિએ જે ‘નિર્દેશ’ કર્યો છે તે પ્રમાણે તો જયશેખરસૂરિને સરસ્વતીદેવી પ્રસન્ન થયાં હતાં અને મહાકાવ્ય લખવા માટે પ્રારંભનું પદ પણ આપ્યું હતું. જીંચી સાધના વિના દેવીની અવી પ્રસન્નતા સાંપડવી શક્ય નથી. જયશેખરસૂરિના સમગ્ર સાહિત્યનું અધ્યયન કરતાં એમની જીંડી સાધનાની વાત પણ આપણને સમભય એવી છે.

આપણા મધ્યકાલીન સાહિત્યના આ પુરંધર જ્યોતિર્ધરનાં વિપુલ સાહિત્યનું જેમ જેમ વધુ ને વધુ અધ્યયન આપણે કરતાં જઈએ છીએ તેમ તેમ તેમાંથી નવો નવો અર્થ-પ્રકાશ આપણને સાંપડતો રહે છે. આવા પરમવંદનીય આચાર્ય ભગવંત, સમર્થ મહાકવિ અને પ્રખર તત્ત્વવેત્તાનું સાહિત્ય આપણે માટે પ્રેરણા-સ્રોત બની રહે એ જ અભ્યર્થના !

પરિશિષ્ટ

આ પરિશિષ્ટમાં એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની હસ્તપ્રતિમાં જે થોડી વધુ લઘુ કૃતિઓ ભેળા મળે છે તે આપવામાં આવી છે. એમાં કેટલીક કૃતિઓ કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત. કે અર્ધભાગધીમાં લખેલી છે; કેટલીક કૃતિઓ જયશેખરસૂરિ વિશે. એમના કોઈ શિષ્યે-પ્રશિષ્યે લખેલી છે; અને એક કૃતિ શુરુખંધુ સુનિશેખરસૂરિ વિશેની છે; કેટલીક કૃતિઓ શુરુખંધુ મેરુતુંગસૂરિ વિશેની છે. છેલ્લી કૃતિમાં જયશેખરસૂરિ વિશેની પ્રકીર્ણ ગાથાઓ આપવામાં આવી છે. ઘણીખરી કૃતિઓની ભાષામાં કેટલીક અશુદ્ધિ. અને અસ્પષ્ટતા પણ જણાય છે. આ પરિશિષ્ટમાં કૌંસમાં આપવામાં આવેલો અનુક્રમ હસ્તપ્રતિ અનુસાર છે. તથા કૃતિઓની ભાષા-ભેદણી યથાતથ રાખવામાં આવી છે.

પરિશિષ્ટનો અનુક્રમ :

- ૧ (૪૭) ‡ શ્રી શુરુભાસ (શુજરાતીમાં - જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ).
- ૨ (૪૮) શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુતલકરક (શુજરાતીમાં - કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ)
- ૩ (૪૯) શ્રી પાર્શ્વનાથ કલશ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિકૃત)
- ૪ (૫૦) શ્રી પાર્શ્વનાથ કલશ (અર્ધભાગધીમાં - જયશેખરસૂરિ-કૃત)
- ૫ (૫૧) શ્રી શુરુચંદ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ).
- ૬ (૫૨) શ્રી નેમિનાથચંદ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિકૃત)
- ૭ (૫૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ-કૃત)
- ૮ (૫૪) શ્રી છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ)
- ૯ (૫૫) શ્રી શુરુ છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - શુરુખંધુ મેરુતુંગસૂરિ-વિશેની કૃતિ)

* આ પરિશિષ્ટમાં કૌંસમાં આપવામાં આવેલો અનુક્રમ હસ્તપ્રતિ અનુસાર છે.

- ૧૦ (૫૬) શ્રી નેમિનાથ છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - પ્રાયઃ મેરુતંગસૂરિ-
કૃત)
૧૧ (૫૭) શ્રી શુરુછંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - શુરુભંધુ મુનિશેખર
વિશેની કૃતિ)
૧૨ (૫૮) શ્રી શુરુભાં છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ
વિશેની કૃતિ)
૧૩ ૫૬ શ્રી નવિનાની કૃતાનિ શ્રી ગચ્છેશ
(સંસ્કૃતમાં - શુરુભંધુ મેરુતંગસૂરિ વિશેની કૃતિ)
૧૪ ૬૦ શ્રી શુરુ છંદાસિ (અર્ધમાગધીમાં - જયશેખરસૂરિ વિશે
પ્રકીર્ણ ગાથાઓ)

(૪૭) શ્રી શુરુભાસ *

આગમશાસ્ત્ર વખાણ્યે બળ્યે સુપરિસુવિચારુ;
અમોઘવાણી દેસણા કરધ વણ્યે સહુધ સંસાર;
અંચલગચ્છ મિંગારો સીલશુણ્ય લાંડારો.
શ્રી જયશેખરસૂરિ ગણધારો....૧

કૃપદ

ખાલ પ્રહારી બહુ બુદ્ધિ રિદ્ધિ સંજમિ સહજિ સુખાણુ;
અનંગ મહાભટ લાંજણુ શાસનિ પ્રગટ પ્રમાણુ....૨ અંચલગચ્છ
ધણુ જિમ છાલડી વરસયે સરિસયે અમૃતવાણિ,
ભવિક જન તરુવર સીંચતીં કીરતિ મેરૂ સમાણુ ..૩ અંચલગચ્છ
સુરઠ મંડલ સહૂ બળ્યે, સરસત્તર સહીસ શુજરાત;
સિંધુ સવાલાખ માનવધ, અપૂરવ એ તીય વાત...૪ અંચલગચ્છ
ગીતિ કવિતિધ ગાછધ વિધિપણુ કીઉ સવિ સેસુ;
શશિરવિ જિમ જસો જગમગયે બાણિવા તણુઉ નિવેસ.. ૫ અંચલ

* એલ. ડી. ઇન્ડિયન યુનિવર્સિટી 'વિનતીસ ગ્રંથ'ની હસ્તપ્રતિઆ આ કૃતિને ક્રમાંક ૪૭ છે.

તેર અઠાણુવધ જાઈક રાણાહરિ સુનિરાઈ;
 રતનલકૂખિઇ રતનજિમ ગલહલઇ જગિ જસવાઈ...૬ અંચલગચ્છ
 મહેન્દ્રપ્રભસૂરિરાઈ ગુરુ કરકમલિ ચઈક પંચોતરઇ દીધી દીખ;
 બાલપણુઇ જિમ દીધીય તે સવે લાગીય સીખ...૭ અંચલગચ્છ
 પઢિ ઠવણુઈ વીસોતરઇ અણુહિલપુરિ સુવિશાલ;
 કીધઈ ઉચ્છવ અતિ ભલઈ સંગાહિવ નરપાલિ --૮ અંચલગચ્છ
 જીહ વિહરઇ તીહ સંપજઇ, સાવય સયલ આણુંહ;
 સિલાહિવા નંદન ગુરુ જયઈ સંધપતિ જેઠાણુંહ. ૯ અંચલગચ્છ
 ગિરિ ગિરિનારહ તલહટી લોલાઇતિ કીધી ભાસ;
 જેઈ પદઇ ગુણઇ સાંભલઇ તેહિ મનિ પૂરઇ આસ. ૧૦
 ઇતિ શ્રી ગુરુભાસ

ત્રિવરણુ

આગમશાસ્ત્રનું વ્યાખ્યાન આપનારા, સુપુરુષોના વિચારોને
 અણુનારા, અમોઘ વાણીથી દેશના દેનારા, સર્વ સંસારનું વણું
 કરનારા, અચલગચ્છના શબ્દગાર, શીલગુણના ભંડાર એવા શ્રી જય-
 શેખરસૂરિ ગણના (સમુદાય) ધારક છે.

ખાલ્લખ્યાચારી, અત્યંત બુદ્ધિશાળી, સંયમજીવન વિષે જાણુ-
 નારા, અનંગરૂપી મહાભટ્ટને ભાગનારા, શાસન વિષે પ્રગટ પ્રમાણુ-
 વાળા, જેમની કીર્તિ મેરુ સમાન છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરિની
 વાદળ જેમ વરસતી અમૃતમય વાણી ભવિક જનોરૂપી તરુવરોનું
 સિંચન કરે છે.

સૌરાષ્ટ્રમાં બધા જ એમને જાણે છે. ગુજરાતમાં સત્તર હજાર
 અને સિંધુ દેશના સવાલાખ માનવો એમને જાણે છે આ વાત અપૂર્વ છે.

જેમની કવિતા અને ગીતો લોકો ગાતા હતા એમણે વિધિ-
 ચક્ષુને સૌથી વિશિષ્ટ બનાવ્યો. સૂર્ય અને ચંદ્રમા સમાન એમનો

યશ સર્વત્ર ઝગમગતો હતો. તેઓ જ્ઞાનના અનુપમ અવિકલ આશ્રય હતા. સં. ૧૩૬૮માં રાષ્ટ્રિંગ પિતા અને રતનલલે માતાની કુક્ષીમાં રતન સમાન ઉત્પન્ન થયા. જગતમાં એમનો યશ ઝળહળે છે.

મહેન્દ્રપ્રભુસૂરિ ગુરુવરના કરકમલ વડે ૧૪૦૫ માં દીક્ષા લીધી. બાદ્યાવસ્થામાં જે જે શાસ્ત્રોની શિક્ષા અપાઈ હતી તે સર્વ શાસ્ત્રો એ ભણી ગયા.

દીક્ષાથી વીસ વરસ પછી સુવિસાલ અણહિલપુર પટણમાં એમને પદવી આપવામાં આવી હતી. ત્યારે સંગાહિવ રાજાએ મહા-મહોત્સવ કર્યો હતો. તેઓ જ્યાં જ્યાં વિચરતા હતા ત્યાં ત્યાં શ્રાવકોને આનંદ થતો હતો. તે સમયના આનંદશ્રેષ્ઠિ સંઘપતિ હતા. જેમની પ્રશંસા કરવાથી ભવ્યજનો આનંદ પામે છે એવા શ્રી ગુરુ જય પામો.

ગિરનારની તળેટીમાં વસેલા ભદ્રપરિણામી, સરલ ચિત્તવાળા અથવા લોલા નામના ભગતે શ્રી ગુરુભાસ કર્યો છે. જે આ ગુરુ-ભાસને ભણે છે, ગણે છે અને સાંભળે છે તેના મનની સર્વ આશાઓ પૂર્ણ થાય છે.

૦ ૦ ૦

(૪૮) શ્રી જયશેઢરસૂરિ ગુરુ તલહરઉ *

અમીય રસ સરિસ વરવયણ, સુષ્ટિ ભવિય જણુ ખૂજવઇએ;
સાર સંજમ સિરિ સુહુશરે સયલ જશુ રંજવઇએ. ૧
સિરિ જયશેઢરસૂરિ ગુરુ ગુરુય ગણિ ગહગહએ;
તાસુ પય નમઇ આણુ'દિ જે સયલસુખ સોલહઇએ. ૨ આંચલી.
રાષ્ટ્રિંગ વિમલકુલ કમલિ જે હંસ જિમ અવતરિઉએ,
સાર સંજમસિરિ હરિસ વસિ સઇ'વરે વડૂ વરિઉએ. ૩ સિરિ જયજ

* એલ ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીશ્રદ્ધા'નો હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૪૮ છે.

રતનલ ઉચરવર સરવર હંસ જિમ મંડણુઉએ;
 ભવતત્તિ સચિત્ત દુરિત દવ જલદ જિમ ખંડણુઉએ. ૪ સિરિ જય
 ગુરુય સુચસાયરો માહિ જલકેલિ એહુ નિતુ કરધએ;
 તરણુ તુરુ તરણિ જિમ સયલ તિમ તિમિર લલ અપહરધએ. ૫
 સંજમ સમરભરિ સધર જિણિ મોહ હેલાં હણિઉએ;
 નિરમલ સીલ સમ્મ મોહવલિ, મયણુ ભડુ અવગણિએ. ૬ સિરિ જય
 આર આરિત ચૂડામણિ, જાસુ જાગિ ગલહલધએ;
 મહિમા મંદિર મેરુ જિમ સોહ એ મહિં વલધએ. ૭

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિ ગુરુ તલહરઉ સંપૂર્ણ.

નિવરણુ

અમૃતરસ સમાન એમનાં શ્રેષ્ઠ વચનો સાંભળીને ભવિકજનો
 આત્મકલ્યાણ કરવા તત્પર બને છે. ગુરુની ઉત્કૃષ્ટ સંયમરૂપી
 લક્ષ્મીથી સકલ જગત આનંદિત થાય છે.

જે તેઓના ચરણકમળને આનંદથી નમે છે તે સકલ સુખ
 પ્રાપ્ત કરે છે. અમારા ગુરુવર શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજ
 ગુરુજનોના સમૂહમાં દેહીપ્રમાન બને છે.

રાણિંગ પિતાનાં નિર્મલ કુલરૂપી કમળમાં હંસની જેમ
 અવતર્યાં. તેઓ આનંદથી ઉત્કૃષ્ટ સંયમરૂપી શ્રી વધૂને સ્વયં જ વર્યાં.

તેઓ શ્રેષ્ઠ સરોવરમાં હંસની જેમ રતનલહેવીના હૃદયને અલ-
 કૃત કરનારા હતા. વાદળાંઓ જેમ દાવાનલને શાંત કરે તેમ ભવથી
 તથેલા જીવોનાં પાપતું ખંડન કરનારા હતા.

ગુરુદેવના શ્રુતસાગરમાં નિત્ય જલક્રીડા કરનારા, સૂર્યની જેમ
 સર્વ અંધકારને સારી રીતે હણનારા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી ગુરુ-
 ગણમાં ગહગહે છે.

સંયમરૂપી શુદ્ધમાં એમણે અનાયાસે જ સુલટ જેવા મોહને

હુણ્યો છે. બળવાન એવા કામદેવ સુલટને એમણે નિર્મળ શીલ અને સમ્યક્ત્વના બળથી અવગણી નાખ્યો.

જગતમાં મનોહર ચારિત્રરૂપી યુગમણિ એમનો બળહળે છે. ભૂમંડલમાં એમનો મહિમા મંદિરના મેરુશિખરની જેમ શોભે છે.

(૪૯) શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ *

લો લો ભવિકલોકા ભાગ્યાલોકાદિહ દેવ;
સશ્નિ સમુદિતા નિરંજન જિનપૂજન પ્રસુદિતા;
નિવાયં સકલ કલંકમલમવિકલ પ્રભાવ ભાવનસ્થ;
શ્રી પાર્શ્વજિનસ્થ અણુત જન્માભિષેક “કલશ” ૧

કલશ ઇવ ચારુવૃત્ત કમલોલ્લાસદિશન દિનેશ ઇવ,
જલહ ઇવ નીલદેહો જયતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનઃ. ૧

ભુવિભરત ભૂષણ મસ્ત(સ્ક) દ્વષણ મસ્ત નગરી કાસિ;
સોલ્લસતિ સતતં યત્ર સુકૃતં ચતુરચિત્ત વિકાસિ;
રણુરંગ બંધુર ધીર સિંધુરમથ્સેન નૃપાલઃ,
પાલયતિ વૈભવમત્ર પરિભવકારિ વૈરિષુ કાલઃ. ૨

ગુણધામ વામા વિશદકામા તસ્ય શમારત્નં,
ઉત્તમ તપસ્યા જયતિ યસ્યા શુરુ નમસ્યો યત્નઃ,
ધન સુખ વિપાકં દશમનાકં નિશિ વિહાય બલાબ,
તત્કુક્ષિકમલં સહજ વિમલં હંસવજિનરાજઃ. ૩

કુંભિ, વૃષ, ગજ, વૈરિવારીજ વસતિ દામ નિશેશ,
દિનપતિ પતાકા ઘટ તટાકાંબુજીવી વનદીશઃ;
સુરભવન વાસર રત્નાભાસુર રત્નરાશિ શિખીતિ,
સ્વપ્નનાનનીધ્યાં નિશિ નિરીક્ષ્યાનંદ માપ સુરીતિ. ૪

* એલ ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની ‘વિનતીસ ગ્રંથ’ ની પ્રતિયા ક્રમાંક ૪૯ છે.

અથ કિંચિદ્ધિકં માસ નવકં યાવદતિ ચક્રામ,
જિન જન્મ તાવદ્ ભૂતભાવ દસમ ભવ દુઃસવધામ,
સા પોશદસમી રજનિ રસમીભૂત સંતમસાપિ,
રાકાવદ્દાતા જગતિ તા જન્મ સહસા સાપિ. ૫

અનુષન્ન (ધંગ) દાતા સુદિત માતા દિવસ ઈવ વર કોક,
સિતરુચિ વિશાખા ભાજિ શાખા વિતત વિદગ્ધિલ લોક ;,
અધભ્રુવં-તિયંકુ રુચક વર્ગ સ્થિતિર સંગત માય,
મિહ દિગ્ગુમારી તતિ રુદારીકૃત વિભૂષમિયાય. ૬

ધન પવન પાવન તમ ધનાધન સુકુરુકર ભંગાર,
વીજનક આમર હીપિકા વરમાતૃ સુત શંગાર;
કૃત્વાતિ નિજ નિજ કર્મ સધ્વજ દિવ્યયાન્ નિકાય,
મારહ્ય ધવલિત પુદ્ધિરચલત્ દિક્કની સસુદાયઃ. ૭

આસન કંપેન તદા વિતત ભૂલંગ ભીમ ભાલ તલઃ,
ક્ષણમેકં પ્રીતિપદે સૌધમ્મેન્દ્રો દધૌ કોપં. ૮

અથ જન્મ જિનસ્ય તૃતીય વિદા, પુપ્પુધિ વિપુધ પ્રભુણા મુહધ,
બહુધાર સુધારસ ધૌતધવા, જનિ નિવૃત્ત સર્વ તનુમંધવા. ૯

ગૈકક્ષ શાલી હરે હરે વાલી દાસ દિશી સંન્યસ્ત,
દમ્ભેમાશુ શકસ્તવમચકઃ સિરસિ ચોજિત હસ્તઃ;
પ્રભિગદ્ધ ગૌર ગ્રેમપૂરઃ સપદિપતિ લેશ,
મદ્યમુક્ત બંધન વિપુધ બોધન કર્મભેદે દિનિદેશ. ૧૦

તદ્દૃત સુવોષા સુધનવોષાત્ અવહિતં સમકાલઃ,
મત્તવખનમંડલ મૌલિ માલિ અચાલ;
અન્યેડપિ દેવાધિદેવ સેવા રસિક દુહયા મેરુઃ,
મૌલૌ વિહંગાઈવ સરંગા અગ્રશિરસ્થેત્ ૧૧

સંભ્રમ અચાલ કપાલિ પાલક રચિત યોજનલક્ષ,
માનં વિમાનં નિરુપમાનં હરિ રુપાસ્ય સપક્ષ;

आगत्य हरपुरं हारं सुंदरं नममन्दिरं श्रीशः;
 कृत्वा प्रदक्षिणमुत्तमक्षणाभारं शुचिवेश. १२
 निद्राममुद्रां सुदितं तन्द्राभेषं भातुरहत्तं,
 पंच प्रपंचितं वसुपुरुषं वितपाक्षिं निनभाहत्तं;
 सततं आभरं कुक्षिशं उभरं विहितं सक्तिं रवं च,
 कौटस्थं सगवाने व भववा भेरुगिरिं भानं च. १३
 अति पांडुकं पलमिति शिलातलममलं गौरैगलस्ति;
 तदधिन्धं कायां वृद्धिकायां वृद्धिष्वेन समस्ति;
 तद्वृपरि च सिंहासनं मनंगा हरिं रशिं त्रिधं देव,
 निधाय प्रभुं भमाय त्रिदशं दर्शति सेवः १४
 अथलवनपतिं न्येत्यंतर-वैभानिकाः;
 अपरेपितत्रं हरयरित्रं पण्डितं रीयुस्नधीव तर्का. १५
 योजनमुत्थाननिं मिथामक्षिं कांथनं रजतं मुन्मयान् विष्णुः,
 कलशां नविं कलशोलां नष्टं सङ्ख्यां यतुः पण्डितम्. १६
 सौमनसं नन्दनं वनजं चन्दनं कुसुमं सुरसिञ्जवस्तु,
 पद्मादिं पीवरं नदं नदीवरं निर्गन्धं पयस्तु;
 आढायते मक्षिं कलशं धारिषुं भणिलरुं सवरंगं;
 रण्युत्पुष्टितं मधुकरं निकरं पुष्करं विहितं वदनाभंग. १७
 सगवानं वादिलिं रन्ध्रतादिलिरस्तविं कुम्भं शोलाः;
 हरिलिं प्रमोदित् लोचनोदितं वक्त्रवृद्धिं पयोलाः;
 ध्यानं सुरपतिं रथं नजतं पतिभानिनायं निजकं;
 मसितं सरंगं किलं कुरंगं पर्वणीयं भृगाङ्कः. १८
 सभाधिगतचारः सुकृतसारः प्रथमहरिं रविकारं,
 ऋषलानशेषं प्रीतल्लेख्यतुरं जेव यकारः;

તત્કૃત્ત્વં યુક્તા વૃત્તયુ યુક્તા વારિધારા અષ્ટ;
 જિન સિરસિ પતિતા વીક્ષ્ય વિતતા મનસિ કોઢિ ન હૃષ્ટઃ. ૧૯
 રણુરણિતિ તાલાસુખે વિશાલા ભિરિરિ ભેરિનામ,
 નિવલી અંદો દૌ ધુંધુંમિ ધૌં ધૌં સુરજઈત્યભિરામઃ;
 હાં હાં અહ કાહુમિતિ હક્કા શંખઓમિતિ ચિત્ર,
 નૂરાણિ દેવા યુગપદે વાવીવહિન્નિતિ તત્રઃ. ૨૦
 વ્યધુઃ કેપિ સંગીતકં ભક્ત્યા મયા વિભોઃ
 કેપ્યગાયન શુભાનાદિતયોઃ; હદુઃ કેપિ હલ્લિસકં લોલહારાઃ;
 પરોપતરુત્યૈ તુરાનન્દ સારાઃ. ૨૧

ઇતિ સન્નિજતિ સન્નજન મન્નજનકં, વરયુષ્પ વિભૂષણ પૂજનકમ્;
 વિરચૈટચ ચથાગતભેવગતા, લુભવો વિભુનામ નિકામરતાઃ. ૨૨
 ત્રિહથપતિ રથકાસિમાગત્ય યુકત્વા, જિનસુપજનનિ રજનિજનિકર
 આરુચેતાઃ; કૃત્વા ઘનવૃષ્ટિમિહ નિજમવોપપદ મયવજેતાઃ; શ્રી
 વામેય મમેય શુભમિન્દ્રઃ રનપયામાસ; યેન તેન વિધિના સુજનઃ
 રનપયતુ શુભસંવાસઃ. ૨૪

જય જયશેખર સુંદર સુરનિકર રનપિત પાર્શ્વજિનરાજ;
 તેડપિચ જયંતુ તસ્મિન્ સમયે ચે નાય દૃષ્ટોડસિ. ૨૪
 ઇતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ કલશઃ

ભાવાર્થ

હે ભવિક લોકો ! ભાગ્યના પ્રકાશથી જ આ દેવમંદિરમાં
 એકઠા થયેલા, નિરંજન એવા જિનેશ્વરદેવના પૂજનથી આનંદિત
 થયેલા, સકલ કલંકમલનું નિવારણ કરીને અને સંપૂર્ણ પ્રભાવના
 આશ્રયરૂપ એવા શ્રી પાર્શ્વજિનના જન્માભિષેક કળશને સાંભળો.

કળશ જેમ સુંદર ગોળાકાર છે તેમ શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ સુંદર
 ચારિત્રવાળા છે. સૂર્ય કમળોને ઉલ્લાસ આપે છે તેમ શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ
 લક્ષ્મીને આપનારા છે. મેઘ સમાન નીલવર્ણવાળા શ્રી પાર્શ્વનાથ

પ્રભુ વિજયને પ્રાપ્ત કરે છે.

આ હોકામાં ભરતક્ષેત્રના અલંકારરૂપ, દેવરહિત એવી કાશી નગરી છે, એ નગરીમાં ચતુર હોકાના ચિત્તને વિકસિત કરનારું પુણ્ય ઉલ્લસિત છે. એ નગરીમાં પરિભ્રમકારી વૈરીઓનાં કાલરૂપ, જેમની પાસે રાગરંગમાં સુંદર અને ધીર હાથીઓ છે એવા અશ્વ-સેન રાજા વૈભવ ધરાવે છે.

શુભોના ધામ સમી, નિર્મળ શીલવાળી, ઉત્તમ છે તપસ્યા જેની તથા જે અશ્વસેન રાજાની સ્મરણ છે એવી વામારાણી જય પામો. જેમનો ચત્રન મહાન લોકો વડે નમનીય છે. ઘણા સુખના વિપાકરૂપ, હશમા સ્વર્ગને છોડીને રાત્રિના વામારાણીની કુક્ષિમલને, નિર્મળ એવા કમળને હંસની જેમ તે જિનરાજ સેવવા લાગ્યા.

સુંદર છે રતિ જેની એવી વામારાણી ગજ, વૃષભ, સિંહ, લક્ષ્મી, કૂલની માળા, સૂર્ય, ચંદ્ર, દેવજ, કુંભ, પદ્મસરોવર, સાગર, દેવવિમાન, રત્નરાશિ અને અગ્નિશિખા એમ ચૌદ સ્વપ્નને રાત્રીમાં જોઈને આનંદને પ્રાપ્ત કરે છે.

નવ માસથી કાંઈક અધિક દિવસ પસાર થયા ત્યારે ઉત્સવના ધામ અને અદ્ભુત લાવને આપનારા હસમા ભવમા શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુનો જન્મ થયો. તે પોષ દશમીની રાત્રી અત્યંત અંધકારવાળી હોવા છતાં પ્રભુના જન્મના પ્રભાવથી નિર્મળ અને પ્રકાશિત થઈ.

પ્રભુના જન્મસમયે ચંદ્રમા વિશાખા નક્ષત્રમાં હતો. તે સમયે નગરજનો આનુષંગિક દાન આપવા લાગ્યા. જેમ ચક્રવાક પક્ષી સૂર્યને જોઈ આનંદિત થાય છે તેમ લોકો પ્રભુને જોઈ આનંદિત થયા. અધો, જિહ્વ, તિર્યક, રુચક પ્રદેશમાંથી આભૂષણોથી, અલંકારોથી સજ્જ થઈને શુદ્ધ હૃદયવાળી છાપન દિક્કુમારિકાઓ આવી.

જેજન ક્ષેત્રની ભૂમિને શુદ્ધ કરી, પૃથ્વીને જળ-કુસુમ વરસાવતી વીંજણા, ચામર, દર્પણ અને દીપક લાવી માતા અને કુમારનું સૂતિકર્મ કરી માતા અને પુત્રને શલુગારી, પોતપોતાનું કર્મ

કરીને દેવભક્ષિત વિમાન ઉપર ચઢીને વિશુદ્ધ મતિવાળી દિક્-
કુમારીનો સમુદાય આલ્યો.

વિસ્તૃત બ્રહ્મટિથી ભયાનક ભાલાવાળા શ્રી સૌધર્મેન્દ્રે પોતાનું
આસન કંપવાથી આનંદનો અવસર હોવા છતાં એક ક્ષણ માટે
કેપને ધારણ કર્યો.

પછી સૌધર્મેન્દ્રે ત્રીજું જ્ઞાન-અવધિજ્ઞાનના બળથી ભર્યું કે
શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનનો જન્મ થયો છે. બહુ ધારાવાળા અમૃતરસથી
ભણે ધોવાયેલા હોય તેમ તેમના રોમેરોમમાં સુખ પ્રગટ થયું.

ઉત્તરાસંગ-વચ્ચમાળાદિથી શોભતા ઇન્દ્રે જિનેશ્વર ભગવાનની
જન્મની દિશા સામે આઠઠસ પગલાં ચાલીને મસ્તક ઉપર હાથ
જોડીને, તરત સ્તુતિ કરી. વિશુદ્ધ પ્રેમથી પૂછું, સેનાથી રહિત અને
પાપથી રહિત એવા દેવોના સમૂહને બોધ કરવા માટે આજ્ઞા આપી.

ત્યારપછી ઇન્દ્રે દ્વારા કરાયેલા સુવોષા ઘંટના અવાજથી સાવ-
ધાન થઈને તે જ સમયે દેવોના સમૂહના સુગટરૂપ શ્રી સૌધર્મેન્દ્ર
પણ આલ્યા તથા તેમના આદેશથી બીજા દેવો પણ આલ્યા. દેવો-
ધિદેવની સેવામાં રસિક એવા બીજા દેવો પણ ઉત્સાહિત પક્ષીઓની
જેમ મેરુપર્વતના શિખરના અગ્રભાગ ઉપર ભિતર્યા.

કપાલિપાલક દેવ દ્વારા રચિત એક લાખ ચોજનના પ્રમાણ-
વાળા નિરૂપમ વિમાનમાં આશ્રય કરીને બાણે ઇન્દ્રે પાંચવાળા ન
હોય તે રીતે ઉતાવળથી આલ્યા. ઇન્દ્રે ગંગાનદીથી પણ સુંદર
એવા પ્રભુના જન્મમંદિરમાં આવીને પ્રભુને પ્રદક્ષિણા આપી.

ઇન્દ્રે માતાને અવસ્થાપિની નિદ્રા આપીને, પ્રભુનું પ્રતિબિંબ
માતા પાસે રાખીને, એક રૂપથી પ્રભુને પોતાના જોળામાં ઝેસાડીને,
બે રૂપથી પ્રભુને બે બાજુ આમર ઢાળવા લાગ્યા. એક રૂપથી પ્રભુ
ઉપર છત્ર ધારણ કર્યું અને એક રૂપથી આગળ વળી ઉછાળતા એમ
પાંચ રૂપ ધારણ કરીને ભક્તિ કરતા મેરુપર્વતના શિખર ઉપર
આલવા લાગ્યા.

મેરુપર્વત ઉપર પાંડુકવનમાં દક્ષિણ બાજુ આવેલ નિર્મળ અને સફેદ કિરણોવાળી શિલા ઉપર દેવો વડે કરાયેલ છે સેવા જેમની એવા ઇંદ્ર વિશુદ્ધ લાવથી પ્રભુને બોળામાં રાખીને પૂર્વ-દિશા સન્મુખ સિંહાસન પર બેઠા.

હવે ભુવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિક અન્ય ૬૩ ઇન્દ્રો પણ સપરિવાર ત્યાં ગયા.

આ સમયે ચોસઠ ઇન્દ્રો સોનાના, રૂપાના, સોના-રૂપાના, સોના-રત્નના, રત્ન અને રૂપાના, સોના, રત્ન-રૂપાના તથા માટી-મિશ્રિત એવા એક હજાર અને આઠ કળશાઓ એક ચોજનના સુખવાળા ત્યાં લાવ્યા.

સૌમનસ નંદનવનમાં ઉત્પન્ન ચંદન, પુષ્પથી સુરસિત, સુગંધી પદાર્થો તથા કમલાદિ વસ્તુથી પુષ્ટ એવા ગંગા વગેરે મહાનદીઓનાં પાણી, શ્રેષ્ઠ ઝરણાંઓનાં નિર્મળ પાણી લઈને, ચોસઠ ઇન્દ્રોએ નવ-રંગ રુણ્ણુણુ એવો અવાજ કરતા મધુકરોના સમૂહથી શોભિત કમળોથી બધ સુખવાળા એવા મલ્લિકગણોની પરંપરાને કથા.

જેનાં પરાક્રમે નિરસ્ત કરવામાં આવ્યાં છે એવા અવ્યુતાદિ દેવો દ્વારા આનંદિત નયનોથી ઉત્પન્ન (હર્ષોશ્નુ) જળથી અધિક જળવાળા ઇન્દ્રોથી પ્રભુ શોભવા લાગ્યા. પૂર્ણિમાનો ચંદ્ર જેમ શ્યામ હરણુને ધારણુ કરે છે તેમ અશિત એવા જગતપતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને ઇશાનેન્દ્રે પોતાના બોળામાં બેસાડવા

પારંપારિક આચારોને જાણનારા, પ્રકૃષ્ટ પુણ્યાત્મા, સર્વ બીજા દેવોને પ્રસન્ન કરનારા, અધિકારી એવા પ્રથમ ઇન્દ્ર સૌધર્મેન્દ્રે ચાર વૃષભનાં રૂપ લઈને તેના આઠ શિંગડામાંથી પડેલા કુંકુમ સુગંધિત પદાર્થોથી યુક્ત એવી આઠ જલધારાઓ વડે પ્રભુનો અભિ-વેક કર્યો. એ બેઈને મનમાં કેાણુ પ્રસન્ન ન થાય ?

રણુરણુ કરતા તાલ, સુખમાં વિશાળ એવી ભિરિરિ વાગતી

હોરી, હોં હોં એવો હુંહસિને અવાજ તથા ધોં ધોં એવો મનોહર મૃદંગનો અવાજ, હાં હાં ચઠ કાં હુમ એવો શંખનો અવાજ થતો હોય એ રીતે દેવોએ અભિષેક સમયે એકી સાથે લિન્ન લિન્ન વાદ્યોનો નાદ કર્યો.

કેટલાક દેવતાઓ ભક્તિથી સંગીતના સૂરો પૂરવા લાગ્યા. કેટલાક પ્રભુના શુભગાન ગાવા લાગ્યા. કેટલાક દેવતાઓ રાસડા રમવા લાગ્યા. કેટલાક આનંદમગ્ન દેવતાઓ પ્રભુના ચરણોમાં નમવા લાગ્યા.

આ રીતે તૈયાર કરેલા સુગંધિત જલ વડે સ્નાન કરાવીને ઉત્તમ ભતિનાં કૂલો અને અલંકારો વડે પ્રભુની પૂજા કરીને પ્રભુના નામમાં અત્યંત લીન બનેલા દેવો જેમ આવ્યા તેમ ગયા.

અંક સમાન નિર્મળ ચિત્તવાળા સૌધર્મેન્દ્ર કાશી નગરીમાં આવીને માતા પાસે પ્રભુને મૂકીને, ધનની વૃદ્ધિ કરીને, સ્વર્ગમાં પોતાને સ્થાને ગયા.

અપરિમિત શુભવાળા શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનો ઈન્દ્ર સ્નાત્ર મહોત્સવ કર્યો, તે જ વિધિ વડે લવ્યજનો ! તમે પણ પ્રભુની સ્નાત્રવિધિ કરો.

શેખર સુંદર (એટલે કે મસ્તકાલંકારથી સુંદર, કારણ કે પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મસ્તકે ચર કૃષ્ણ રહેલી છે) અને દેવતાઓના સમૂહથી સ્તનપન કરાયેલા એવા હે.... શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! વિજય-વંતા વર્તો ! જય પામો ! જય પામો ! તેઓ પણ જય પામો કે જેઓએ તે સમયે જે પ્રભુનાં સાક્ષાત્ દર્શન કર્યો છે.

[પ્રલેષથી - જેમણે પોતાની રચનામાં શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના દેવતા દ્વારા થયેલ સ્નાત્ર મહોત્સવનું સુંદર વર્ણન કર્યું છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરિ જય પામો, વિજયને પ્રાપ્ત કરો.]

(૫૦) શ્રી પાર્થનાથ કલશઃ*

પાસજિહ્વિંદં વંદ્ય તસ્મઇ જપેમિ જન્મભુક્ષિસેયં;
જહ પુન્વં સુરપન્વય સિરમ્મિ મુવઇ ગુણે કાસી. ૧
કાસીપુરિ ગંગાલહરિ સરંગા આસસેષુ નરનાહુ;
તમુરાણી રામા મુહ વડિવા માતામુ ઉયરિ જગનાહુ. ૨
અવયરિઉ પાણ્ય કમ્પ વિમાણુહુ ચિત્તહ બહુલ ચઉત્થિ;
સા પિદ્મઇ તદ્મખણિ મુવિણુ વિચક્રખણિ ચઉદ્દસ તીહં ધુરિ હરિ. ૩
તીહ ક્ષુદ્ર આયન્નિઉ બહુજિહ્વિ વન્નિઉ વહઇ ગબ્ધુ નવમાસ;
પોસાસિય ઠસમીય જગદ્ગહ પસમીય જયઉ જિનવર પામુ. ૪
છપ્પન દિસિક્રમારી આવઇ અમરી કરંઇતિ નિયનિય કરમુ;
અહ જિણુવર જન્મભુ સિવસિરિ કરમભુ જનઇ હરિસાહરમુ. ૫
પાઇક્કઠલે સિહિં ઇદાએસિહિં જણાવિય સિવ દેવ;
સુરગિરિ સિરિ પત્તા સુરસકલત્તા કરિવા સામી સેવ. ૬
આરુહિય વિમાણુહિસ્થું પરિહિં હરિપત્તહ જિણુગેહિ;
ઘીઇ માડી લોયણિ નિદ્વ સોયણિ નમિય સામિ કરિ લેઇ. ૭
પણુસવિ પુરંદરુ પત્તહ મંદર સિરિ જિણુ લેહિચ્છંગિ;
ઇમ હરિ તેવટ્ઠી સુરિસિહિં પક્રિય તહિં ઇતિમણુરંગિ. ૮
સહસહ સમુજજલ ચઉસઠિ અચલ કલસલરી વરચીરી,
અચ્ચુય પમુહિંદા પરમાણુંદા રહાવઇં સહ પરિવારિ. ૯
દમદમતિ દક્કા હાં હાં હક્રંકા ધૌં ધૌં મદલસદ્;
સિરિ સિરિરિ સિર કંઇ ભેરિ તટક્કઇં કાહલ બૂંગલ ભદ. ૧૦
જબજબ કંસાલા રણુકંઇ તાલા, ઝોં ઝોં મંગલ ચખ;
ગયણુંગણું ગજિજયઇ મસુર સક્કિય વજિજય તૂર અસંખ. ૧૧
અહ ઇસાણે સરુ વહઇ જિણેસરુ નિય ઉચ્છંગિ મુચંગિ;
ચઉવસહ વિઉવઇ સોહમ મુખઇ મણિમય તીહસિગગિ. ૧૨

* એલ ડી ઇન્ડિયટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૦ છે.

જલધાર પડંતી અઠું મિલંતી ફલવર્ધંસીસિ સિરિપાસુ;
 ઇમ તુરિહ જિજ્ઞુ ફડાવઉ ભાવજી ભાવઉ પામઉ લચ્છિ વિલાસુ. ૧૩

ઇતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ કલથા:

વિવરણ

આ કાવ્યમાં કવિ જયશેખરસૂરિ પાર્શ્વપ્રભુના જન્મભિષેકનું વર્ણન કરે છે. કવિ કહે છે :

“શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વંદન કરીને, મેરુપર્વતના શિખર ઉપર શુભોથી શોભાયમાન એવા પ્રભુના જન્મભિષેકનું વર્ણન કરું છું.”

ગંગાના તરંગોથી ઉલ્લસિત એવી કશી નગરી છે. તેમાં અપ્સરોન રાજા છે. તેમને સુહામણી રમણીય એવી વામારાણી છે. તેમના ઉત્તરમાં શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ જગતનાથ અવતર્યા છે.

પ્રાજુત કલ્પવિમાનથી ચૈત્ર કુંભુ ચોથના પ્રભુ અવતર્યા. તે જ ક્ષણે વિગ્ધક્ષણ વામારાણીએ ચૌહ મહારવપન જોયાં. તેમાં પ્રથમ હાથીને જુએ છે.

વિક્ષાનોથી વર્ષિત સ્વપ્નક્ષણે સાંભળીને વામામાતા નવ માસ સુધી ગર્ભને વહન કરે છે. પોષ વહ હસમીના દિવસે જગતનાં દુઃખોને શાંત કરનારા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો જન્મ થયો.

છપ્પન દિક્કુમારિકાઓ સૂતિકર્મ કરવા આવે છે અને તે દેવીઓ પોતપોતાનાં કાર્યોને કરે છે. મોક્ષલક્ષ્મીને સંપાદન કરનાર એવા જિનેશ્વરના જન્મને તેઓ જાણે છે.

ઈદ્રના આદેશથી ખીબા દેવોને પણ પ્રભુનો જન્મવૃત્તાંત જણાવાયો. તેથી દેવીઓ સહિત દેવો પ્રભુની સેવા કરવા માટે સુરગિરિના શિખર ઉપર આવ્યા.

વિમાન ઉપર આરૂઢ થઈને આકાશમાર્ગે શ્રી જિનેશ્વરપ્રભુના જન્મગૃહમાં પ્રભુ પાસે પહોંચ્યા. માતાના નેત્રમાં અવસ્થાપિની નિદ્રા આંખોને પ્રભુ તથા પ્રભુની માતાને નમસ્કાર કરીને હાથમાં બાલપ્રભુને

અહુલુ કરે છે.

સૌધર્મેન્દ્ર પંચ રૂપ ધારણ કરીને શ્રી જિનેશ્વરપ્રભુને જોળામાં લઈ મેરુપર્વતના શિખર ઉપર ગયા. આ રીતે સૌધર્મેન્દ્રની પાછળ ૬૩ ઈંદ્રો અને ઈંદ્રાણીઓ મનમાં ઉલ્લસિત થતાં મેરુપર્વત પર ગયા.

એક હજાર આઠ કળશો ઉત્તમ જળથી ભરીને, સુન્દર વસ્ત્રોથી સુસજ્જિત અચ્યુતાદિ પ્રમુખ ચોસઠ ઈંદ્રો પરમાનંદથી પરિવાર સાથે પ્રભુને અભિષેક કરે છે.

હમઠમ હક્ષા એવો ઢાલનો અવાજ, ધ્રો' ધ્રો' એવો મૃદંગનો શબ્દ, ભિરિ ભિરિ એવો ભેરનો અવાજ થાય છે. ભૂંગલ માંગલિક શબ્દને પ્રકાશિત કરે છે.

જળ જળ કાંસા તથા તાલા રણજલુ કરે છે. શંખ માંગલિક ધ્વનિ કરે છે. મધુર ધ્વનિથી ગગનાંગલુ ગાજે છે. એમ અસંખ્ય વાજિંત્રો વાગે છે.

હવે ઇશાનેન્દ્ર પવિત્ર એવા પોતાના જોલામાં આનંદથી શ્રી બાહ જિનેશ્વરને બેસાડે છે. સૌધર્મેન્દ્ર વૃષભનાં ચાર રૂપ કરીને પોતાનાં આઠ મણિમય શિંગડાંથી પ્રભુને અભિષેક કરે છે.

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના મસ્તક ઉપર લોગી આઠ જલધારા પડે છે. એમ તમે પણ જિનેશ્વરનો જન્માભિષેક ભાવના ભાવીને કરો અને લક્ષ્મીવિલાસને પામો.”

જૈન પરંપરામાં તીર્થંકર ભગવાનના જન્માભિષેકનો મહિમા મોટો છે. જૈન માન્યતા પ્રમાણે જ્યારે તીર્થંકરનો જન્મ થાય છે ત્યારે દેવો બાળપ્રભુને મેરુપર્વત ઉપર લઈ જઈ, સુગંધી દ્રવ્યોથી સુજ્ઞ એવા ક્ષીર સમુદ્રના જળથી ભગવાનને અભિષેક કરે છે. આથી જૈન મંદિરોમાં રોજ પ્રાતઃકાળે પ્રભુને જન્માભિષેક કરાવવાની—સ્નાન-પૂજાની વિધિ કરવામાં આવે છે. આ કાવ્યમાં કવિએ શાસ્ત્રાનુસાર આ જન્મની અને જન્માભિષેકની ઘટનાની વિધિ વર્ણવી છે.

(૫૧) શ્રી ગુરુછંદઃ*

ઉદામ હ્રુતિ ડંબર પ્રતિહત ધાંતારિ ભામ-હલ,
 ક્રીડા નિર્જિત વાદિ કુન્જર ઘટઃ કાવ્યાલિ પાટૂપટ;
 શ્રીમાનંચલ ગચ્છ સાગર શશી સોડયં ચિરં સદ્ગુરુ;
 સૂરિઃ શ્રી જયશેખરઃ સુર સરિતપ્રેખલશે રાજતે. ૧
 નરવા શ્રી જિનપદયુગમમલં નરસુર સુકુટ સિતવ્યજ્ઞ કમલમ્;
 યુદ્ધિ વિનિર્જિત સૂરિ કવયે શ્રી જયશેખરસૂરિમ્. ૨
 જય જય સકલીકૃત સુનિમણ્ડલ, જય જય રંજિત વિષુધા ખણ્ડલ,
 જય જય ભવિકે કેકિ વરજલધાર,

જય જય શેખર શુભ(ગણ) ગણધર. ૩

જય જય જિનવર શાસનશેખર,

જય જય શુભ મિત્રિત હરશેખર,
 જય જય મકરકેતુ શશિશેખર, જય જય સૂરીશ્વર જયશેખર. ૪
 શિખરીશ સિન્દુર મલ્લખન્ધુર, કીર્તિં ધોરણિ સુન્દરમ્;
 હરકુસુહ હિનકર મતુલરુચિ ભરભૂરિ શુભમણિ મનિરમ્;
 મધુ મધુ સુધાકર શકંરોત્કર વચનલહરી સાગરમ્;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ ગુરુ જયશેખરમ્. ૫

નયરતન મંડલ રોહણાચલ મચલ ચિન્ત મનોહરં,
 હરહાસ પીવર રોહિણી વરજયનશીલ યશોભરમ્;
 હ્રુવાદિ મહતરુ ભંજનોદ્ધુર ધીર વિક્રમ સિંધુરં;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ ગુરુ જયશેખરમ્. ૬
 હશ વિષ્ણુ શંકર સુરનરેશ્વર મકરકેતુ વિજિતવરં,
 સંસાર સાગર પૂર ગતવર તારણૈક કૃપા પરં;
 ભવભીતિ હરણું કમલવરણું ચરણુ ભાર ધુરંધરં;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ ગુરુ જયશેખરમ્. ૭

*, એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૧ છે.

શતકોટિ દુર્હર ભારતીભર દલિત દુર્મત ભૂધર;
 દેલાસ નિર્મલ યુદ્ધિ મન્જુલ સાધુ જલનિધિ શશધરમ;
 ભુવિ ભવિક કલ્પિત દાન સંતનન્ય સુરતરુ ડંબર;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ શુરુ જયશેખરમ. ૮
 વિબુધ મૌલિ મણિ સુકુટ કિરણ પિંજર પાદાર્ગુજ;
 પરમ બ્રહ્મ કૃપાણુ કલન તર્જિત મકરધ્વજ;
 અચલગચ્છ વિશાલ માણિક્ય સુનીશ્વર;
 સુન્દર શશિ ધવલ વિમલ વિસ્તીર્ણુ યશોભર;
 ભૂર પ્રભાવ જય ભવિક કલ્પદ્રુમ કવિ ચક્રધર,
 પરવાહિ કલ્પભંજન ચતુર જયશેખરસૂરીન્દ્ર. ૯

ઇતિ શ્રી શુરુ છન્દ

ભાવાર્થ

ઉત્કટ એવી કાન્તિના સમૂહ વડે - સૂર્યના ભામંડલને હંચુનારા,
 તિરસ્કૃત કરનારા, કાવ્યોની રચના કરવામાં અત્યંત પટુ, વાહીઓને
 સહેલાઈથી જ છતનારા, આ અચલગચ્છરૂપી સાગરમાં ઉત્પન્ન
 થયેલા આકાશગંગામાં ચંદ્રરૂપ, પ્રસ્ફુરિત યશવાળા સદ્ગુરુ શ્રીમાન
 જયશેખરસૂરીશ્વરજી શોભે છે.

નરેન્દ્રો અને સુરેન્દ્રોના મુગટરૂપ, સફેદ કમળોથી શોભિત
 નિર્મળ એવા શ્રી જિનેશ્વરપ્રભુના ચરણમુગલને નસીને યુદ્ધિ વડે
 જેમણે અન્યને છૂટ્યા છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરિને હું વર્ણવું છું.

સુનિમંડળોને કલાવિભૂષિત કરનાર, પંડિતેન્દ્રોને પ્રસન્ન
 કરનારા, ભવિકોરૂપી મોરને માટે મેઘ સમાન, શુભ્રોથી સુક્ર એવા
 શિષ્યસમુદાયને ધારણ કરનારા હે પ્રભુ જયશેખરસૂરિ ! આપ
 જય પામો !

જિનેશ્વરદેવોનાં શાસનમાં શેખરરૂપ આપ જય પામો. ચંદ્ર-
 સમાન ઉજ્જવલ શુભ્રવાળા, ચંદ્રને શુભ્રથી મિત્ર બનાવનારા, કામ-

દેવને બાળવા માટે શંકર સમાન એવા જયશેખરસૂરીશ્વરજી જય પામે !

હિમાલય અને ઐરાવત હાથી જેવી જેમની સુંદર ઉજ્જવલ કીર્તિ છે, ભયરૂપી કુસુમને દૂર કરવામાં સૂર્ય સમાન, અનુપમ કાંતિવાળા, પ્રચુર શુભોના આશ્રયરૂપ, સાકરસમૂહ જેવી મધુર વચન-લહેરીઓ, તરંગોના આશ્રયરૂપ સાગર સમાન, સુનિવરોમાં ઇન્દ્ર અને કવિઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું વંદન કરું છું.

નૈગમાદિ નયરૂપ રત્નમંડલ માટે રોહણાચલ રૂપ, [રોહણાચલ પર્વતરત્નોને આપે તેમ આ કવિ નયરૂપ રત્નો જનસમૂહને આપનારા] મનને વશમાં રાખનાર માટે મનોહર, શંકરનું અદૃહાસ્ય, પરિપુષ્ટ ચંદ્રસમાન જીતવાના સ્વભાવવાળા, ઉજ્જવલ યથાથી શોભિત, દૂરવાહીઓના મહરૂપી વૃક્ષને ભાગવામાં કુશળ એવા ધીર વિક્રમવાળા, હાથી જેમ વૃક્ષને તોડી નાંખે તેમ મહરૂપી વૃક્ષને તોડનારા હાથીસમાન એવા કવીન્દ્ર સુનિવરેન્દ્ર શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુને હું વંદન કરું છું.

દશ વિષ્ણુઓ, શંકર, સુરેન્દ્ર, નરેન્દ્ર, કામદેવ બધાને જીતનારા, ગમનશીલ એવા સંસારરૂપી સાગરપૂરથી તરવા માટે અદ્વિતીય, કૃપાશાળી, ભવભયને હરનારા, કમલપત્ર જેવા નિર્લેપ ચારિત્રના ભારને વહન કરવામાં ધુરંધર એવા કવીન્દ્ર સુનિવરેન્દ્ર શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી શુરુને હું વંદન કરું છું.

હૃદય વચનાતિથયરૂપ વજ્રથી પરવાહી સિદ્ધાંતરૂપ પર્વતોને ક્ષિત કરનારા, કૈલાસ પર્વત જેવી નિર્મલ બુદ્ધિથી મનોહર, ભવિકોને આપેલા જ્ઞાનઢાનથી ભૂતલ ઉપર નવા કલ્પવૃક્ષને કરનારા એવા કવીન્દ્ર સુનિવરેન્દ્ર શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુને હું વંદન કરું છું.

ઇન્દ્રના મણિમય સુગટનાં કિરણોથી યુક્ત ચરણકમળ શોભે છે જેમનાં અને વિશુદ્ધ શીલરૂપ, તલવારના પ્રહાર કરવાથી કામ-દેવને દૂર કરનારા, એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી જય પામે.

વિશાળ એવા અચલગચ્છમાં માણિક્યસુંદર સુનીશ્વરના સુંદર

યશથી શોભિત, લાવિકૌને માટે કદપવૃક્ષ સમાન, ઘણા પ્રલાવશાળી,
કવિચક્રધર, પરવાદિઓનાં અભિમાનનું ભંજન કરવામાં અતુર એવા
શ્રી જયશેખરસૂરીવરજી વિજયવંતા બનો !

(પર) શ્રી નેમિનાથચંદ્ર

અભિલષિત જ્ઞાન દક્ષિણ રક્ષિત મર્યાદા યાદવમપક્ષ;
લક્ષિત લક્ષણ લક્ષ્મી નમન્ત શ્રી નેમિ મવિપક્ષ. ૧
પક્ષાવસાન્ સ્થામ શશધર મિત્ર તાર પરાભવં,
ભવભુવન પર્વત ગર્વ તર્જિત કીર્તિ ધવલિમ કલરવમ્;
કન્ધર્પ દર્પચ્છેદ મેઢર મહુર મવિહર દ્વરિતં,
શ્રી નેમિમંચત જિનમનેન સમેન માનત દૈવતમ્ ૨
સ્ફટિક ગિરિ બહુરંગ પ્રકટ જટાજૂટ કોટિ ધૂત અંગમ્;
ભુજગ ભયંકર કાયં જિગ્યાયજઃ શંભુમધિ ભાપમ્ ૩
ભયન્ત એતે ભકત ભોગાયસ્ય તોષાદિ વિરતં;
તમકષદ્ દિક્ષપટ મદ્રેહાસપ્રચાદ પાટિત પર્વતં;
પશુતિરતસુર ભટ કોટિ દુર્ઘટ કાલકૂટ નિષુઠનં;
ચિરકુપિત ચંડી ચાટુકારમ્ યશ્ચકાર કપર્દિનમ્ ૪
પ્રલયૌધૃત ભૂગોલં જ્ઞાનવક્રુલ કેલ કવલ ને વિહોલં,
એન સમં મધુમધનં કથયામિ કથં રુચિરાપદ્મનં. ૫
ધનરુપ ગાઢ વિમૂઢર ગર્વ અન્યિ ગોપી રંજનં,
નિસ્ત્રાસ કંસવ્યાલકાલિય ભૌમ ભુજબલ ભંજનં;
ધનનાથ નિર્મિત નવ્યનગરી નિત્ય નિવસન્ લાલસં;
ચક્રે ચતુર્ભુજમપિ ચિરંજય સંપ્રહારક લાલસં. ૬
આરુઢ હેમ હંસ દિન રજની ભત સુષ્ટિ વિધ્વંસમ્,
જો વેદ વચન સદનવ્યધત વશ્યં ચતુર્વંદનમ્;

* એથ. ડી ઇન્સ્ટિટ્યુટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની હસ્તપ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૨ છે.

સુહનશરિ નાલિકોઠ નિર્ગત કમલ કુડમલ નિશ્ચલમ્,
 સુરપક્ષ પન્નગ પુરુષ યોષિત દુર્ગસર્ગ નિર્ગલન. ૭
 રુચિ નિચિત વદન ચતુષ્ક, પરિચય દુચિરવેદ ચતુષ્ટયમ્;
 જિત્વા વિરંચિ જો જનૈધ, રચય તિસ્મ સવિસ્મયમ્. ૮
 તં સુલલિત રતિ કલિતં, વિજયે ભુવનચાંતરાંસ્પલિતમ્,
 વિષમપદન વિષમસરં, કૃત સુખવૃત સુખસુખા શશિરમ્. ૯
 સુર મૌલિ મૌલિ મરાલમાલા, લાલિતકમ પંકજ નિજયોધ;
 યોષિત લોલ લોચન મિત્ર મીનમય દ્વજં,
 કંઠર્પમય હંતકર્પ માયાવારિ,
 વજ્યં સનાથનં, યઃ સૂરિ કેશરિ બિરુદ માપન મમત પ્રભુ નેમિન. ૧૦

જગતિ સુગતિ સંગતિ નિહાન, નિજગતિ જિન સુન્દર,
 ચક્રકુલ કમલ મરાલ સંજ્જલ જલદરવવી સુંદર,
 સેવક જન સુરસાલ, કાલ કલલિત જન રક્ષણ,
 ખલ પરિકલ્પિત કૂટ કૂટ તિમિર ક્ષપણ;
 રતિ સુખ વિસુખ ઋષિ સમૂહ સન્નત ચરણ,
 પાદાબ્જલગ્નસૂરિ પ્રભુત નેમિનાથ જય ગૌરશુભ. ૧૧

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત શ્રી નેમિનાથચંદ્ર:

ભાવાર્થ

ચાચકોને ઇચ્છિત વસ્તુઓનું જ્ઞાન આપવામાં કુશળ, બધા
 ચાહકોને પોતાની મર્યાદામાં રાખનારા, લાખો લક્ષણોથી પ્રકાશિત,
 જેમના રાગદ્વેષરૂપી શત્રુઓ આલી ગયા છે એવા વીતરાગશ્રી નેમિ-
 નાથ પ્રભુને નમસ્કાર કરો.

પક્ષના અંતે ક્ષીણ એવા અંદ્ર, સૂર્ય અને તારાઓને પરાલવ
 આપનારા, શંકર, ભુવન, પર્વતના ગર્વને તિરસ્કૃત કરનારી એવી
 કીર્તિની ધવલતાના કલરવથી શોભિત, કંઠર્પના દર્પનું છેદન કરવાથી
 અતિશય હર્ષવાળા, અજ્ઞાનને દૂર કરનારા, દેવતાઓ વડે નમસ્કૃત

નિષ્પાપ એવા શ્રી નેમિનાથ જિનને પૂજો.

કૈલાસપર્વત પર આનંદથી રહેનારા, પ્રગટ જટાજૂટના અગ્ર-
ભાગમાં ગંગાને સ્થિર રાખનારા, અલંકારભૂત, સર્પોથી ભયંકર
શરીરવાળા, તથા પાર્વતીથી યુક્ત એવા શંકરને જેમણે જીવ્યા છે
એવા નેમિનાથ પ્રભુ છે.

જેમને પ્રસન્ન કરવાથી ભક્તોને નિરંતર લોભો પ્રાપ્ત થાય
છે, પ્રૌઢ અટ્ટહાસથી પર્વતને પાડનારા, પ્રભામમાં તત્પર એવા
કરોડો સુભટોને દુઃખ પહોંચાડનાર વિષ(કાલકૂટ)નો નાશ કરનાર,
ચિરકાલથી કોપિત એવી ચંડીના ચાટુકાર શંકરને ખતાવ્યા.

પ્રલયકાળમાં ભૂગોલનો ઉદ્ધાર કરનારા, ભૂમંડલને ખેંચીને
બહાર લાવનારા, કાનવકુળના વિલાસનો વિનાશ કરવામાં અંચલ
એવા વિષ્ણુને પણ હું કેવી રીતે સુંદર કહું ?

દ્વનશ્યામ, અત્યંત વિમૂઢ ગાઢ મોહવાળા, ગર્વની અધિવાળા,
ગોપીઓને આનંદ આપનારા, નિર્ભય કંસ, અત્યંત ગર્વિષ્ઠ,
કાલિયનાગ તથા નરકાસુરના બુજબલને ભાંગનારા, કુબેરથી નિર્મિત
એવી નવ્યનગરી દ્વારિકામાં નિત્ય વસવા ઇચ્છનારા કૃષ્ણને વિજય-
સુદની કલામાં નેમિનાથ પ્રભુએ પ્રમાદી બનાવ્યા હતા.

સુવર્ણમય હંસ ઉપર ચઢેલા, જેના દિવસથી સ્પષ્ટિકાળ અને
રાત્રિથી પ્રલયકાળ ગણાય છે એવા, વેદવાણીનાં આશ્રયભૂત એવા બ્રહ્માજીને
જેમણે વશ કર્યા, વિષ્ણુના નાલિકોડમાંથી નીકળેલા કમલની કળીમાં
નિશ્ચલતાથી રહેનારા એવા બ્રહ્મા, દેવોના પક્ષપાતી એવા શેષનાગ
દંપતી તેને માટે નિરર્જલ દુર્ગની રચના કરનારા એવા બ્રહ્માને નેમિ-
પ્રભુએ વશ કર્યા.

જેના ચાર સુખના પરિચયથી ચાર વેદ સુરક્ષિત મનોહર છે
એવા બ્રહ્માજીને નેમિપ્રભુએ જીતીને લોકસમુદાયને આશ્ચર્યચકિત
કર્યો. અત્યંત સુંદર રતિથી શોભિત, ત્રણ ભુવનના વિજયમાં

અસ્ખલિત, વિસ્મય એવા ઘન વિષમ બાણવાળા, ચઢસુખને પ્રાપ્ત કરનારા હોવાના પ્રસુખ, ઇંદ્રને માટે પશુ સંતાપ આપનારા, ઇંદ્રોના સુગટરૂપી મરાલમાલાથી શોભિત ચરણકમળવાળા, પોતાના ભટરૂપ સ્ત્રીઓના અંચલ નેત્ર સમાન માછલીને મિત્ર બનાવનારા એવા કંઠર્પને હણનારા, પોતાના પ્રભાવાતિશયથી અભિમાનને હણનારા, સનાથ, સૂરિકેશરી બિરુદને પ્રાપ્ત કરનારા શ્રી નેમિનાથ ભગવાનને નમસ્કાર કરો.

જગતમાં સુગતિ-પ્રાપ્તિના કારણરૂપ, પોતાની ભોક્ષગતિ વડે જનસમુદાયોમાં સુંદર, ચઢકુલરૂપી કમળમાં આપ મરાલરૂપ, સત્ પુરુષરૂપી જલને આપનારા વાહળા સમાન, પૃથ્વીને નિર્મળ કરનારા સેવકજન માટે કલ્પવૃક્ષ, કાલમસ્ત લોકોનું રક્ષણ કરનારા, મિથ્યા-વાહરૂપ તિમિરનો નાશ કરનારા, કામદેવ સમાન સુંદર એવા નેમિનાથ પ્રભુ રતિસુખથી વિસુખ એવા ઋષિઓના સમૂહથી સારી રીતે નમન કરાયેલા છે ચરણો જેમનાં, પ્રશસ્તશુણી એવા હે નેમિનાથ પ્રભુ ! આપ વિજયને પ્રાપ્ત કરો. *

(૫૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ જંઘાસિ *

અશ્વસેન કુલકમલ મરાલં, ન મહન સુરાસુર નર મનરાલં;
ભજ ભુજગ ધ્વજ મિનમિવ ચલનં, કુશલ કઠંબક નિશ્ચલ ભવનં;
ભુવન પ્રભુમેકં મથિતારેકં, રવજિત કેકં કલિ હરણુ;
વિજયા ભવિકં વસિતચ્છેકં સુકૃત નિષેકં પ્રતિ નિપુણુ;
જિત પરમત ભેકં શાંતમુનેકં, વિપદ્વહેકં ધર્મધનં;
ઐદિચ્છસિરેકં પ્રભુમતદેકં, તં મનસ્થેકં પાર્શ્વજિનં. ૧

* આ કૃતિની હસ્તપ્રતિમાં કેટલાક સ્પષ્ટોની બાબતમાં અશુદ્ધિ જણાય છે. તેથી સંપૂર્ણ અર્થ બેસાડવાનું કઠિન છે. અહીં અર્થ બેસાડવા સ્કય તેટલો પ્રયાસ કર્યો છે.

x એલ. ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીસમ્રાટ'ની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૩ છે.

रति करण्य कुरंग तरल तुरंग, विषय तुरंग गेहनल;
 छित्वा अलङ्ग शवसिद्धंग, प्रति धृतंग धौतमल;
 यशसान्वित गंग लवलय लंग, सुचरित अंग महसि धन;
 शित मोह निषंग सुरगिरितुंग, नमनिःसंग पार्श्वजिन. २

लराडलि निलय पापप्रलय धृत भूवलय लय निरत;
 गोपुर ललय देलिषु सलय, विषतु सुलय लुवि विहित;
 कुंठीकृत कुनय कटिपत विनय, वामा तनय नय लवन;
 संपत्तातिसय सुघटित समय, नम निविषय पार्श्वजिनम्. ३

सुरभिसंवाहं हलित विवाहं, हित परवाहं विहितलय;
 नवनीरह नाहं गलङ्गुमाहं, गतपरिवाहं शुषु निलय;
 छतमोह निषाहं सुकृतविषाहं, धु धुत लवसाहं, शशिकवनं,
 कमलौपमपाहं, तद्भूमयाहं नम कमलाहं पार्श्वजिनम्. ४

कल्याण्य कलापं कुशलालापं, कृतन विलापं वैरहरं;
 दुःशील दुरापं दुरितथापं, द्विविकृत तापं जयततरं;
 तमसामलापं तक्षित तापं, शुल तदुवापं लय शमनं;
 शिव कमलावापं परिकृतथापं, नम निष्पापं पार्श्वजिन. ५

कवलित कलमानं अलुमल्लिमानं, शुल नामानं मुनि महितं;
 शुषुलेम निधानं कुमतिपिधानं विद्विष विधानं जन्तुहितं;
 वर वत्सर दानं सुगति निदानं लसहवदानं समसहनं;
 सुर शाण्डिसमानं नवकरमानं, नम निर्मानं पार्श्वजिनम्. ६

परिपाहित विधुरं गिरि भधु भधुरं;
 विद्धतमुद्धरं मोहल्ललं, निष्पिलागम विद्धरं गतमहमद्धरं;
 जलधर वहरं दानकलं सशयधन समिरं चरित समरं,
 जगदवनं प्रलुता सुरअयरं धनरुजिचिरं,

पूज्य सुचिरं पार्श्वजिनम्. ७

આજનુ રવિકારં કેરુણાગારં ગિરિમાધારં ધીરનતં;
 પરિભવ પરિહારં વિહિત વિહારં, ભૂતલહારં ભૂરિમતં;
 દ્વરિકૃત દારં દુરિત વિહારં, સુદિરો દારં નિર્વૃજિનં;
 નમ વારં વારં વૈર નિવારં પાર્શ્વજિનમ્. ૮

સતત તા જનિતા જનિતા નંદન;
 જગતિ વિરતિ તતિ ધર્મધુરંધરા,
 યવનાધિપ પરિવસિત લસિત મહિમોદય ખંધુર,
 શેષ સંખાસિત સુશુભ પૂત પાતક તરુ કુંજર રમણીય રૂપ
 રિપુલય દમન સુનિ વિમાન માનસ સદન સૂરિ લભ્ય
 જય પાર્શ્વજિનં. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ છંદાસિ

ભાવાર્થ

અશ્વસેન રાજના કુલરૂપી કમળના હંસ, નિરંતર સુરાસુર
 મનુષ્યોથી વંદાયેલા વિશુદ્ધ સર્પ લાંછનવાળા, સૂર્યસમાન તેજસ્વી
 કુશલોના સમૂહો માટે નિશ્ચલ ભવનરૂપ એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને ભજો.

શંકાનુ મંથન કરનારા, ત્રણ ભુવનમાં અદિતીય પ્રભુ, મધુર
 વાણી વડે મોરને જીતનારા, પાપનો નાશ કરનારા, જેમની પાસે
 અલભ્ય જીવો વિલખા પડી ગયા છે એવા, વિદ્વાનોને વશમાં કરનારા,
 પુણ્ય વાણીને આપવામાં નિપુણ, પરમતરૂપી દેહકાને જેમણે જીત્યા
 છે, વિપત્તિનો વિનાશ કરનારા, ધર્મરૂપી ધનને ધારણ કરનારા, જે
 કલ્યાણને ઇચ્છે છે તેો મનમાં એક પાર્શ્વજિનને પ્રણામ કર.

ઇન્દ્રિયસંજ્ઞાથી વિષયોને દૂર કરવામાં ઘોડા સમાન, મનને
 અંશલ કરનારા, સંપત્તિને તૃણ સમાન તુચ્છ માનનારા, વિશાળ
 અંજીવાળા, ઘર જેના માટે ઘાસરૂપ છે, સર્વ સ્વેદ એવા નગરોને
 છોડીને પ્રતિકૂળ વિષયોને કામાદિને ઉલ્લાસપૂર્વક દૂર કરનારા,
 કર્મરૂપી મલને પક્ષાલન કરનારા, યશથી ગગાને પણ જીતનારા,

લવડૂપી લયને લાંબનારા, સુંદર ચારિત્રવાળા, તેજસ્વ ધનથી પરિપૂર્ણ, મોહડૂપી શત્રુને છેદનારા, સુમેરુ પર્વત જેવા ઉન્નત, એવા આસક્તિથી રહિત નિર્મોહી શ્રી પાર્શ્વજિનને નમસ્કાર કરો.

છરાવલા નગર છે જેમનું, પાપનો નાશ કરનારા, કર્મક્ષયમાં લીન, [કારણ ચાર ઘાતી કર્મ ખખ્યા છે, હજી અઘાતી કર્મ તો ખપાવવાના બાકી છે], વિશાળ હૃદયવાળા, ખરાબ નીતિ અને અવિનયનો નાશ કરનારા, કૃતીર્થિકોને વિક્લબ બનાવનારા, નીતિનો આશ્રય કરનારા, ચોત્રીસ અતિશયોથી યુક્ત, સ્યાહ્વાહડૂપી સિદ્ધાંત જેમનો યોગ્ય છે એવા વિષયવિકારરહિત વામારાણીના પુત્ર શ્રી પાર્શ્વજિનને નમો.

ચેતન ચિંતામણિરૂપ, સ્વર્ગ-મોક્ષાદિ વિષયના વિવાદનો વિનાશ કરનારા, પરવાલીઓનું ખંડન કરનારા, સર્વ લોકમાં વિદિત છે હયા જેની, નવા વાહળાની ગર્જના સમાન મધુર અવાજવાળા, જેને જોવાથી લોકોના ઉન્માદો નાશ પામે છે, આપની સેવા કરવાથી પરિવાહ ચાલ્યો બચ છે, શુભોના આશ્રયસ્થાન મોહડૂપી શત્રુને હણનારા, જેમની સેવાથી લોકો વિષાદયુક્ત બને છે, લવ-સંબંધી દુઃખોનો અંત કરનારા, અંકુ સમાન સુખવાળા, જેમના ચરણો કમલની ઉપમાને ધારણ કરે છે, મર્યાદાપાલક, મોક્ષલક્ષ્મીને આપનારા એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને નમસ્કાર કરો.

કલ્યાણના સમૂહ, કુશલ, આલાપ કરનારા, મોક્ષનો ઉપદેશ આપનારા, વૈરને દૂર કરનારા, આભયંતર કામાદિ શત્રુના આક્રમણને દૂર કરનારા, દુઃશીલો માટે દુર્લભ, પાપનો નાશ કરવા માટે બાણ જેવા, મોક્ષ માટે તપ કરનારા, અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને દૂર કરનારા, જ્યોતિ સમાન, શુભ કર્મરૂપી વૃક્ષને વાવનારા, સંતાપનુ છેદન કરનારા, લયને શાંત કરનારા, મોક્ષરૂપી લક્ષ્મીને આપનારા, શાપને હણનારા એવા વિષયવિકારરહિત પાર્શ્વજિનને નમસ્કાર કરો.

કલિના અંધકારનો નાશ કરનાર, ઘણા મહિમાવાળા, શુભ

નામવાળા, સુનિઓમાં મહાન, શુભરૂપી સુવર્ણના ભંડાર સમાન, નરકાદિ ગતિનાં દ્વારને બંધ કરનારા, જેમનાં અહિંસાદિ વિધાનો લોકમાં વિદિત છે, પ્રાણીમાત્ર માટે કલ્યાણકારી, સાંવત્સરિક દાન આપનારા, સુંદર ગતિના નિધાન, સુંદર કર્મોથી શોભિત, કલ્પવૃક્ષ સમાન, સમતાને ધારણ કરનારા, નવ હાથ પ્રમાણવાળા, માન સહિત એવા શ્રી પાર્શ્વજિનેશ્વરને નમસ્કાર કરો.

હુઃખી લોકોનું રક્ષણ કરનારા, અત્યંત મધુર, મોહરૂપી મલ્લને વેધનારા, સમગ્ર આગમને જાણનારા, સત્વહીનને સત્વ આપનારા, જલધર સમાન દાન આપવાની કળાવાળા, સંશયરૂપી વાદળા માટે પવન સમાન, યુદ્ધને રોકનારા, જગતનું રક્ષણ કરનારા, જેમને વિદ્વાધર અને દેવો નમે છે અને જેની કાંતિ વાદળા સમાન શ્યામ છે એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને લાંબા સમય સુધી પૂજો.

જન્મથી જ અવિકાર, કરુણાના ધર, શુરુત્વના આધાર, ધીરો વડે નમસ્કારાયેલા, લક્ષ્મીના પરિભવને દ્વર કરનારા, વિચરનારા, ભૂમિના અલંકારરૂપ, ઘણાં જનો માટે ઇષ્ટ, પત્નીનો ત્યાગ કરનારા, પાપને દ્વર કરનારા, વિદારણ કરનારા, મેઘ સમાન ઉદાર, વૈરનુ નિવારણ કરનારા એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને વારંવાર નમો.

સતત લક્ષ્મીને જન્મ આપવાથી લોકમાં આનંદને જન્મ આપનારા, જગતમાં વિરતિના વિસ્તારથી ધર્મની ધુરાને ધારણ કરનારા, યવનાધિપતિથી પણ પૂજાયેલા, મહિમાના ઉદયથી મનોહર, શેષનાગ અને શંખ જેવા અપ્રવેત, શુભ શુભોથી પવિત્ર થયેલા, પાપરૂપી વૃક્ષનો નાશ કરવામાં હાથી સમાન, રમણીય આકૃતિવાળા, આશ્ચર્યંતર કામાદિ શત્રુના લયનો નાશ કરનારા, સુનિઓના નિર્મળ મનમાં વાસ કરનારા શ્રી જયશેખરસૂરિ દ્વારા વર્ણવવાલાયક એવા શ્રી પાર્શ્વજિનેશ્વર જય પામો.

(૫૪) શ્રી છંદાસિ*

વચનસુધા જિત ધૂજાંટિ સુકુટં, કીર્તિં કલાપ હસિત શશિસુકુટમ્,
 શ્રી જયશેખર ગણધર સુકુટં, કવયે પટુ પટલશ્રિત નિકટમ્ ૧
 પટુ ઘટિત હુધંટ ધિકટ સંકટ કપટ પાટન કુટ્ટનં;
 કટુ કોટિ કંટક કટક કોટિ વિમોટનં,
 જિતભટ ઘટોદ્ધવ નટ બહુ રમરન ટન પાટુ પટનરં;
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૨
 કુત નિકટ કૌરકટ રટત સિતપટુ સુઘટ ગુણકુટ ઘટ્ટનં,
 કલિકૂટ નાયક કૂટધર તટ કૂટ પૂટ પવિઘટ્ટનં;
 ભવ સંકટાટન કરિ વિઘટ્ટન કઠિન કંઠીરવવરં;
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૩
 ચટુ નટિતઠિ કપટ સપટ કપટિત સજટ ધૂજાંટિ જટિ જગત;
 ઘટન પટુ શકટારિ થોષિઠ કુંઠ કટક પ્રકટ વત્ત લઠં;
 બકરિતોરપટ પાઠ કંટક કુમત કટકં સ્ફૂટતરં;
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૪
 શક કુટિલ કોટિ શટિત તટપુટ કટ કુટીર વિલોઠને,
 ટતિ ઝટિતિ તટિની ઘટ્ટંક સ્ફટિક પટિમાનંજને;
 પ્રકટોદ્ધટરપુટ્ટર સઘય ઘટ સુઘટ ઘંટા સુરવરં,
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૫
 ત્રિભુવન પૂજનન લક્ષ્મણવર્ણ વર્ણિત વર્ણમજ;
 કવિ કોટિર ગંભીર ધીર વંઠિત પઠ પંકજ;
 શ્રી જિનધર્મ સસુદ્ર ચન્દ્ર ચન્દ્રાશુ ચશોભર;
 વિનિરુપમ સમતમ પરમ ગરિમ સુમહિમ રત્નાકર;
 શ્રી મહેન્દ્રસૂરીન્દ્ર શુરુ શિખ્ય હક્ષ લક્ષ પ્રવર;
 જય જય જયા ત્રિજગતી વિજય જયશેખરસૂરીન્દ્રવર. ૬

ધતિ છંદાસિ

* એલ. ડી. ઇન્ડિયન યુનિવર્સિટી 'વિનતીસંગ્રહ'ની પ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૪ છે.

ભાવાર્થ*

વાણીના અમૃતથી, શંકરના સુગટ ચંદ્રને જીતનારા, શંકરજીના અદૃહાસથી પણ અધિક જેમનો ધવલ કીર્તિકલાપ છે એવા ઉજ્જવલ કીર્તિવાળા, વિજયરૂપ મસ્તકાલંકારથી શોભિત ગણધરોના સુગટસ્વરૂપ, વિદ્વાનોના સમૂહથી જેનું સામીપ્ય સુશોભિત છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું વર્ણવું છું.

દુર્ઘંટ એવાં કાવ્યોને ચતુરાઈથી રચનારા, વિકટ સંકટ અને ધૂર્તો વડે આચરેલ કપટનું વિહારણ કરનારા, કઠવા એવા પ્રતિવાદીરૂપી ક્ષુદ્રશત્રુઓ અને તેઓના કરોડો સેનાઓના અઅભાગમાં આગળ રહેનારાઓને ઘોડનારા (નિકત્તર કરનારા) જિતાયેલા છે ભટો જેના, તેઓના નટો વડે આચરેલ અનેક કામદેવના વિલાસને પાડનારા, શુદ્ધપક્ષના સુખ્ય સૂરિ એવા શુરુ શ્રી જયશેખરસૂરિને હું નમસ્કાર કરું છું.

નિકટમાં ઉત્કટ અભ્યાસ વિશેષ કરનારા એવા રવેતામ્બર સાધુઓને માટે યોગ્ય ગુણરૂપ ઘટને રચનારા, નહીના કાંઠે, પર્વતના શિખરે જ્યાં ત્યાં રહેનારા, કલિયુગમાં કપટ નાટકના સમૂહનો વિનાશ કરનારા, સંકટકારી ભવબ્રમણરૂપ હાથીઓના વિઘટન કરવામાં કઠોર અવાજ કરનારા સિંહ જેવા વિશુદ્ધ સિદ્ધાંતના સંસ્થાપક સૂરીશ્વર શ્રી જયશેખર સુગુરુને હું નમું છું.

કપટ આચરણમાં કુશળ, શિવ અને બીજા જટાધારીઓના સંરક્ષણમાં કુશલ એવા વિખ્યાત પાત્રી લક્ષ્મીનાં અપ્રતિહત કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહાદિ કટકોને ફર કરવામાં પ્રકટ હઠને ધારણ

* આ કૃતિમાં છ શ્લોક છે. તેમાં વચમાના ચાર શ્લોક એક જ છંદમાં છે અને તે દરેકને અ તે આવતું ચરણ એકસરખું છે પહેલો અને છેલ્લો શ્લોક એનાથી જુદો પડે છે. એ બેમાં સ ભવ જણાય છે કે કદાચ એ જુદી જુદી રચનાઓ આ કૃતિમાં એકત્ર ચર્ધ ચર્ધ હોય કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિના અભિવાદન રૂપે બધા શ્લોક છે માટે પણ એમ બન્યું હોય

કરનારા, તેઓની કુમતિરૂપ કંટકને દૂર કરવામાં કુશલ એવા શ્રી સૂરીઓમાં સુખ્ય વિશુદ્ધ પક્ષના સ્થાપક શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું નમસ્કાર કરું છું.

કરોડો શક અને કુટિલ એવા પરવાલીઓના વિકલ્પનો વિનાશ કરનારા, અત્યંત શીઘ્ર પ્રકાશિત પરવાલીઓની વિકલ્પોરૂપ નલી-ઓનો વિનાશ કરવામાં સ્ફટિક જેવી નિર્મલ બુદ્ધિથી સુશોભિત, જેના વિજયસૂચક ઘંટાનાઠનો સ્વર પ્રગટ અને ઉલ્લસિત થાય છે એવા શ્રી સૂરિઓમાં સુખ્ય શુદ્ધ પક્ષપાતી શ્રી સુગુરુ જયશેખર-સૂરિની હું સ્તુતિ કરું છું.

ત્રિભુવનમાં પ્રસિદ્ધ, અનેક વર્ષોથી વર્ણિત છે યશસમૂહ જેનો, કવિઓમાં શ્રેષ્ઠ ગંભીર, ધીર એવા જેમના ચરણો વંદિત છે, શ્રી જિનધર્મરૂપી સસુદ્રને વધારવામાં ચંદ્ર સમાન, સૂર્ય સમાન યશથી પરિપૂર્ણ, નિરુપમ, ઉત્કૃષ્ટ સમતાવાન, પરમ ગુરુત્વ અને વિશાલ મહિમાના રત્નાકર સમાન એવા શ્રી મહેન્દ્રસૂરીશ્વર ગુરુના શિષ્ય, લાખો (હજાર) કુશલ કવિઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા ત્રણ જગતમાં શ્રી જય-શેખરસૂરિ જય પામો.

(૫૫) શ્રી ગુરુચંદ્રાસિ*

કવિકુલ કેઠિલ કેલિ રસાલં, સુલલિત ઘન સભજન સુરસાલં;
મેરુતુંગ સદ્ગુરુ ભૂપાલં, કવયે નિરુપમ મહિમ વિશાલં. ૧
શાલિત શુષ્કમાલંઘન સુકુમાલં, નિર્મલ લાલં ભુવનરતં,
શુભ વૃક્ષાવાલં છૂત કલિકાલં, ધૃત જયમાલં કવિ સુહિતં;
છિત કલિ સેવાલં સૂરિ તમાલં, દિત લવળાલં નૌમ્ય પરં;
બોધિત બુધમાલં સુપ્રજ્ઞાલં, મેરુતુંગસૂરીંદ્ર ગુરુ. ૨
આબાલ નૃપાલં પ્રભુતમમાલં, દલિત સજલં ગચ્છવિભું,
જિનવચન રસાલં દિત ખલ હાલં, સુકૃતસ્થાલં વિશદવિભું;

* એલ ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટના 'વિનવીસ ગ્રંથ' ની પ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૫ છે.

હત દુરિત વ્યાલં ભાસુર ભાલં, રજિતમાલં ધીરવરં;
 ક્ષતરતિ જમ્બાલં નમતા બાલં મેરુતુંગ સૂરીન્દ્રશુરું. ૩
 સુદૃત્વા લવબાલં વજ્રવિશાલં, ભુવિ સમકાલં ગરિમરમા,
 વહલી ધનકાલં હમકરવાલં, કૃતમહ બાલં હલિત તમા;
 પરકરિ હરિકાલં વ્યથિત વ્યાલં, ભાવેનાલં વિહિત મહં;
 વન્દે હૃદયાલં જગતિ હયાલં, મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર શુરું. ૪
 સુહિત શ્રદ્ધાલં મહદુત્તાલં, ચિરમનરાલં કમલકરં;
 ગતભવ પતયાલુ સુનિમાબાલં, નિરતિશયાલુ કુશલકરં;
 શિવપથિ જંધાલં શ્રુગારાલં શુભનિકરં;
 સદ્ગૌત્તરકાલં નમ કૃપાલં, મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર શુરું. ૫
 શુરુતર સુનિવર નિકરનાઇન મરુ નંદન કાનન;
 જગદાનંદક સુશુભ સુકલશ ધર સકલાનન;
 નિજ રુચિ વંચિત ચન્દ્રચૂડ કેશવ ચતુરાનન;
 મહન મહોદ્દસટ વિકટ કર વિપાટ ન પંચાનન;
 ગમ્ભાધિરાજ વર રાજનત જિનમતસર નિજદિઠ સદ્ગર;
 શ્રી મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર વર, ધર્મચન્દ્ર કલ કીર્તિભર. ૬
 ઇતિ શુરુચંદાસિ

(૫૬) શ્રી નેમિનાથ ચંદાસિ*

સિદ્ધિવધૂ હૃદયસ્થલ હારં, ભૂષિત સુરતરુ ગિરિ ગિરનારં;
 જિત રાગાદિક રિપુ સંભારં, વધિર્ધિત સુર દ્રુમ વિતરણ ભારં. ૧
 યદુકુલ ચંગારં સુશુભાગારં, વિશદાચારં સદ્ધન ધનં;
 સંહૃત સંસારં સુરગિરિ સારં, ત્રિભુવન સારં જ્ઞાન ધનમ. ૨
 નિહતાહંકારં વિગતિ વિગતિ વિકારં, સુભાગાકારં ગત વૃજિનં;
 કૃત હુઃકૃત મારં મદિતમારં, નેમિકુમારં નમત જિનમ. ૩

* એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનવીસ ગ્રહ'ની આ હસ્તપ્રતિમા કૃતિનો ક્રમાંક ૫૬ છે.

ઇન્દ્રિય દમહક્ષં મદન વિપક્ષં સિતશુષ્ણ લક્ષં સુકૃતમદં;
 વિશદોભય પક્ષં જલ દુર્લક્ષં, મહિમ વલક્ષં પુણ્ય પદં. ૪
 સુકૃત પ્રત્યક્ષં, જલક સદક્ષં, નત નર યક્ષં નય ભવનં;
 જિત પાતક કક્ષં ભુવિ સુર વૃક્ષં, સર્વ સમક્ષં નમત જિનમ્. ૫
 અધિગત ભવતીરં કૃષ્ણ શરીરં, જલધિ ગભીરં ભુવન શુરું;
 રેવતગિરિ હીર ભવદ્ભવ નીરં, દુઃખ સમીરં ગરિમ શુરું. ૬
 કિંત કુમત કરીરં, ગિરિવર ધીરં, હતમદ વીરં પ્રચુરદયં;
 આચાવનિ સારં સિવવનિ કીરં, હરિવદ્ભીરં વિગત ભયમ્. ૭
 સુરકૃત સંગાનં વિમલ ધ્યાનં સિદ્ધિવરં;
 વિહિતા ભયદાનં કુશલ નિદાનં, લસદ્ભવ દાનં દોષહરં,
 જિતભેન સમાનં ધન મહિમાનં, શુદ્ધૌરમાનં ભક્તજનાઃ,
 નત્વાતુપમાનં શરમ્ નિધાનં સુક્રિત સ્થાનં ભજતજનાઃ. ૮
 મહિર દુરિત પથોદ પટલ પાટન પરન પ્રભ,
 રુચિર તાલ હલનીલ કમલ કજજલ કાય પ્રભ,
 સુગ તરલ તર તરુલ મોહતરુ મદન કુંજર,
 ગણનાતિ ગમન ગણ ગરિષ્ઠ નિખિલ ખંડિત ભવ પંજર,
 વટપદ પટિષ્ઠ પાદ પ્રથમ વલ્લુ વિહિત સૂરિ પ્રણુત,
 જય જગતિ નેમિ જિનવર વિમલ ક્રીતિ સકલ લોક પ્રથિત. ૯

ઇતિ શ્રી ગરુડેશ ચુરુકૃતાનિ શ્રી નેમિનાથ છંદાસિ

(૫૭) શ્રી ચુરુ છંદાસિ*

શ્રી આદીશ્વર જિનમસિ નત્વા, જન્મ નિજ સર્લ કિલ મત્વા,
 કવયે ભવિક કેલિવન હંસં, શ્રી સુનિશેખરસૂરિ વતંસમ્. ૧
 સૂરીશવતંસં વિશુષ્ણિતહંસં સુક્રિતરિરંસં બુદ્ધિ ચુરુમ્,
 કિતિ વિદાસં વિદાવાસં, બહુશુલ્લ વાસં શુદ્ધતરમ્,

* એલ ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટની 'વિનવીસ ગ્રંથ'ની હસ્તપ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૭ છે.

કૃત હરિત ત્રાસ', મહિમ વ્યાસ', પરમત તાસ', સફલતરમ્,
તત સુકૃતોલ્લાસ' મંજુલભાસ', શ્રી સુનિશેખરસૂરિ શુરુમ્. ૧

ર'જિતજન લક્ષ', શિક્ષિત દક્ષ', શ્રિતવિધિ પક્ષ', સુનિ મહિત',
હત ભાવ વિપક્ષ' નિરુપમ શિક્ષ' મહરહિત',
હૃત સમર સસક્ષ' કીર્તિ' વલક્ષ' વૃત જન રક્ષ' વિગતપર',
સૂરીશ્વર સુખ્ય' નિર્મલ પક્ષ', શ્રી સુનિશેખરસૂરિ શુરુમ્. ૨

હિત વિજિત ક્ષીર', જલધિ ગલીર', ભવકવ નીર', નિપુણ નત',
ક્ષત મન્મથ વીર', યોદ્ધિત ધીર', વન્દે ધીર', વિમલમતમ્,
શિવ સાધન ધીર', શ્રુત ગત તીર', સફલ શરીર' પાપહર',
માયાજ સમીર', કવિ કેટીર', શ્રી સુનિશેખરસૂરિ શુરુમ્. ૩

પરિહત સંસાર' નિરવધિસાર', ઘૃતહમભાર', સુકૃત નિધિમ્,
સમસમયાગાર' પરમતગાર', ધ્વસ્ત વિકાર', કલિત કરમ્,
સુરકારસ્કાર' નવમવિકાર', ભુવિગણધાર', પરમ્ પરમ્,
નમ વાર'વાર', સહલાકાર', શ્રી સુનિશેખર સૂરિ શુરુમ્. ૪

ક્ષીર ક્ષીર સમુદ્ર અન્દશેખર અન્દ્રોજવલ અંચરઅન્દ્ર વિસુદ્ર,
કીર્તિ' કલિતાવનિ મંડલ ધર્મ' ધનીશ્વર અન્દ્રસ્થાર સૂરીશ્વર;
સુન્દર વર વિધિપક્ષ વતંસ, સાધુમતિ સાધુ પુરન્દર,
સુનિ લક્ષ સુખ્યત્વ ઘર ગણધર બન્ધુર લખધ જય (લય),
ભવ્ય સેવક સેવ્ય સેવક સફલ સુનિ શેખરસૂરીન્દ્ર જય. ૫

ઇતિ શ્રી શુરુ છંદાસિ.

૦ ૦ ૦

(૫૮) શ્રી ગુરૂણાં છંદાંસિ*

કેવલ કમલાભાજ' પ્રભુચ્ચ ભક્ત્યા યુગાદિ જિનરાજ',
શ્રી જયશેખર સુશુરુ' કવચે, કવિચક્ર ચક્રધર'. ૧

* એલ ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટની 'વિનતીસ ગ્રંથ'ની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૮ છે.

ધર ધરણિ કુંડલનગર મંડન ગો રસાતલ નાયકાઃ,
 હરિ હંસ લાસુર હરિ હરાલા યસ્ય હાસ્ય વિધાયકા. ૨
 તં કામસુલટં વિન્ધ વિકટં યોજિગાય નિરંતરં,
 શ્રી સૂરિરાજં મહિમલાજં નૌમિ શુરુ જયશેખરં. ૩
 હરિ હાર હરિ હર હાસ ગંગા, હંસ સત્કલી વિખંધુર,
 શકે સિન્ધુર દુગ્ધ સિન્ધુ રસોજ્વલા ભુવિલાતિ,
 ચંદ્ર ધવલા યસ્ય ધવલા કીર્તિં કમલા નિર્ભરં,
 શ્રી સૂરિ હંસં સદ્વતંસં નૌમિ શુરુ જયશેખરં. ૪
 બહુમાન-માનસ-સરસ-સમરસ-વિમલો વિલસન લાલસા,
 વર ચરણ સંમહભૂત-સિતમ્બહ-રમણ-રંગ-ગતાલસા,
 વહનારવિન્દે જયતિ વિશદે યસ્ય વાણી વારલા,
 જનાત્યસૌ જયશેખર : શ્રી સૂરિરાજઃ શ્રુતકલાઃ. ૫
 વિશ્રુત-સુધારસ-પાન પરવશ-વિબુધ માલા-માલિનં,
 જમર હિત સુમનઃ શ્રેણિ કલિતં લલિત સત્કલ શાલિનં;
 સરભાયમભિજયં વિપત્રં વિન્ધશિલિત દાયિનં,
 સેવે સદા જયશેખરં શ્રી સૂરિ શુરુ સુર શાખિનં. ૬
 સંસાર કારાવાસ-વિલસિત-મોહ-મોહ - તમોહરં,
 રુકુટ નિમ્મિતાધ્વં મુદ્દાનિ પાટવ સત્પદાર્થ ગણાંતરમ્;
 ચદ્વચન મનુષ્યમિહ વિરાજિત દીપ્ત દીપક લાસુરં,
 તં નૌમ્યહં જયશેખરં શ્રી સૂરિરાજં ગણધરમ્. ૭
 મતિ રતિ કનિષ્ઠા નહિ પટિષ્ઠા લોલ લોલા કેટયઃ,
 કિં વરિમ મિષ્ટાગીર્ગરિષ્ઠા નાદ્રભુતશ્ચ શુણ્ણદયઃ,
 કિં વા સ્વયંભૂરમણ જલનિધિ જલકણ્ણાવધિ મેતિકઃ,
 સ્તં નૌમિ શુરુ જયશેખરં શ્રી સૂરિશ્રુપગત શાન્તિકઃ. ૮
 શ્રી જિનશાસન શાલિ - સુધન - કાનન - પંથાનન,
 સકલ-કલા-કુલ-કલિત ચન્દ્રમંડલ સકલાનન,

નિરુપમ શમરસ લહરિ લલિત સરસી સમલોચન,
 વિઠલિત-વિદન-વિશાલ-ભવિક કુલ-કમલ-વિરોચન. ૬
 વિદ્યા વિદ્યાસં વિરચન વચન વિરમાપિત વર વિબુધ વર્ષ,
 કવિ ચક્રવર્તિ-ચર્ચિત-ચરણ-જયશેખરસૂરિ-દ્ર જય. ૧૦

ઇતિ શ્રી ગુરુણાચ્છંદાસિ

ભાવાર્થ

કેવલજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મીને ભજનારા શ્રી આદિનાથ પ્રભુને ભક્તિ-
 થી પ્રણામ કરીને શ્રી કવિચક્ર ચક્રવર્તી જયશેખર સુગુરુને હું
 વર્ણવું છું.

પર્વતને આશ્રય કરનારી અને કુંડલનગરથી શોભિત છે એવી
 પૃથ્વી અને પાતાલલોકના નાયક, સૂર્ય, ચંદ્ર સમાન દેહીધમાન
 એવા, વિશ્વવિકટ તે કામરૂપ સુભટને જેણે નિરંતર ભજ્યો છે.
 મહિમાસ પન્ન એવા સૂરિરાજ શ્રી જયશેખર ગુરુને નમું છું.

હરિ(વિષ્ણુ)નો હાર, શંકરભુજા અટ્ટહાસ, ગંગા, હંસ,
 સુંદર પુષ્પકળી, ઐરાવત તથા ક્ષીરસાગરના જળ સમાન ઉજ્જવલ,
 ચંદ્ર સમાન ધવલ, જેમની કીર્તિ છે એવા સૂરિઓમાં શ્રેષ્ઠ શ્રી
 જયશેખર ગુરુને હું નમું છું.

પ્રતિષ્ઠિત લોકોના માનસમાં રસથી રહેનારી, સમતારસથી
 નિર્મલ, વિદ્યાસ કરવાની ઇચ્છાવાળી, સુંદર આચારવાળી, આનંદ-
 થી પરિપૂર્ણ, સફેદ વસ્ત્રોને ધારણ કરનારી, કીઠાના ઉમંગમાં
 આગસ વિનાની, એવી સરસ્વતી જેમના મુખકમળમાં વાસ કરે છે
 તે સૂરિરાજ શ્રી જયશેખરસૂરીન્દરભુજા શ્રુતકલાઓને બાણ છે.

પ્રસિદ્ધ, અમૃતરસપાનમાં પરવશ, દેવમાળાઓથી પરિવરિત
 વિદ્વાન અને દેવતાઓ ભ્રમરને માટે હિતકર ફૂલોની શ્રેણીથી શોભિત
 કલ્પવૃક્ષ, વિરતિથી શોભિત, પત્રરહિત હોવા છતાં પણ સારી છાયા-
 વાળા, જગતના લોકોને ઇષ્ટ વસ્તુને આપનારા કલ્પવૃક્ષરૂપ એવા

શ્રી જયશેખરસૂરિને હું સદા સેવું છું.

સંસારરૂપ કારાવાસમાં રહેનારા જીવોના પ્રબલ મોહનીય-કર્મથી ઉત્પન્ન અજ્ઞાનરૂપ અધિકારને હરનારા, વિદ્વાનો વડે પ્રગટ-રૂપે જેની પૂજા કરવામાં આવી છે અને સુંદર પરદર્શન કૃપાલતાથી જે મોક્ષપયોગી જીવાણવાદિ સર્વ પદાર્થોનો સુંદર વિચાર કરનાર, હીપકતુલ્ય ભાસુર, જેનું વચન આ લોકમાં શોભે છે એવા ગણને ધારણ કરનાર સૂરિશજ શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી ગુરુવરને હું સ્તવું છું.

મારી યુદ્ધિ અલ્પવિષયને ગ્રહણ કરનારી છે. તીવ્ર ચંચલ વિચારશ્રેણિ પણ મારામાં નથી. હું શું કહું ? મધુર અને ગૌરવ-શાળી એવી મારી વાણી નથી અને અદ્ભુત ગુણોદય પણ નથી. સ્વયંભૂરમણ સસુદ્ધના જલકલ્પોની અવધિને કોણ પ્રાપ્ત કરી શકે છે ? તો પણ શાંતભાવે હું તે સૂરીશ્વર શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીની સ્તુતિ કરું છું.

શ્રી જિનશાસનરૂપ ગાઢ વનમાં સિંહરૂપ, સર્વ કલાઓથી સહિત તેથી સુંદર એવા ચંદ્રમંડલ સમાન, સકલ કલાઓથી સુક્ત સુખ-વાળા, નિરૂપમ સમતારસની લહરીઓથી (તરંગોથી) સુંદર સરોવરમાં કમળ સમાન લોચનવાળા, વિદ્વોને દૂર કરનારા, વિશાલ એવા ભવિક કુલરૂપ કમળોને પ્રકાશિત કરવામાં સૂર્ય સમાન એવા વિદ્યાવિદ્યાસથી વિશિષ્ટ રચનાઓમાં જેના વચનથી મોટા મોટા વિદ્વાનો વિરમય પામે છે, કવિચક્રવર્તીઓથી પૂજિત છે જેમનાં ચરણ એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી જય પામે.

o o o

(પદ) નવીનાનિ કૃતાનિ શ્રી ગચ્છેશ ગુરુગ્ધાંસિ*

સુનિ મધુકર સેવિત પદ-કમલ મેરુતુંગ ગુરુરાજ વિમલ,
કવિ કોટિ વર્ણિત-ગુણ નિવહ, કવયે શ્રી ગચ્છેશ નમહમ્. ૧

* 'વિનતીજ્ઞ મહા'ના પ્રતિમા ક્રમાંક પદ છે.

મહનીય મહેયં શમરસ ગેહં, સુચિર મહેયં શુભ હૃદયે,
 દ્રુપતિ ઘૃતિ દેહં જિનશિવદેહં, નિઃસંદેહં, કરણ જયે,
 પરમતિ ભિરજેયં ત્રિભુવન ગેહં મહિમામેયં ધીરવીરં,
 ભાવેન મહેયં પ્રથિતવિનેયં મેરુતુંગ સૂરીન્દ્ર શુરુ. ૨

સુવિહિત શૃંગાર ગરિમાગારં, હૃત ભય ભારં જયનિભયં,
 ભૂમીતલહારં સુકૃતવિચારં, વિમલાચારં હૃદિ સદયં,
 ભજ કરુણોદારં સુશુભાધારં ખંડિતમારં શાન્તિકારં,
 ઘૃતિ સમતાસંભારં મંગલકારં મેરુતુંગ સૂરીન્દ્ર શુરુમ. ૩

ભવજલ ગત તીરં સુભગ શરીરં, કલિ ભુવિ સીરં વિગતમહં,
 શ્રુત વલ્લી નીરં પ્રથિત ગલ્લીરં, સેવે ધીરં વિતત મુહં,
 વિધિગણ કોટિ રંજિતમત હીરં, જિત મહ વીરં દુઃખહરં,
 મોહિતસિંત ચીરં રાગરતીરં, મેરુતુંગ : સૂરીન્દ્ર શુરુમ. ૪

ઇન્દ્રિયકમ સૂરં નિપુણાસૂરં, જિત કર્પૂરં જનયન્તં ભવ્યાબૂજ સૂરં,
 ત્રિભુવન પૂરં સુયશઃ પૂરં જયવન્તં, ચિછત મોહાકૂરં શમિતકૂરં,
 સુમહ રથૂરં ગણધારં, ગંગાજલ ગૌરં

મતિ સુર સૂરિં મેરુતુંગ : સૂરીન્દ્ર શુરુ. ૫

વિદ્યા મોહ-વિનોદ આરુ ધન સજ્જન-રંજન, યશસા નિર્જિત ગંગા
 સલિલ શુભ પાદપનન્દન, જગતી તલ નરનાથ વણ્યશુભ સુમહિમ
 મંદર, નિખિલાગમ સંભાર સધર પર સંયમ મંદિર, અંગલગચ્છેશ
 સુવિહિત સિરસિશેખર સુનિવર ધર્મભલય શ્રી મહેન્દ્રશુર પદ્મધર

મેરુતુંગ સૂરીન્દ્ર જય. ૬

ઇતિ નવિનાનિ કૃતાનિ શ્રી ગચ્છેશ શુરુછંદાસિ.

(૬૦-A) શ્રી ગુરુ છંદાસિક

તા મહીયલગ્નિ મંદિય પંદિય ગય તુંડ તંડ વારંભં,
પંચાણુણુવ હુસહો જયશેખર સુકવિ જન હિઠો. ૧
હિં સુહિં સુહંડ રોસારુણુ હારુણુ કમ્મકમય કરણો,
વર ચરણુ કરણુભર ધરણુ સુધૌરીય મૌરીય,
હુદમ કુમયગણોઃ અધવિયંડ વિસંકંડ મોહુ ભટોપ્પરિ સમહરિ
અલ્લધ-સત્યધરોઃ મહિ મંડલિ-મંડલુ રુચ અવબૂય,
ભૂયભલિ જયશેહર સુગુરો. ૧

ગુરુ સંજમ હયવર પુઠિ પરકિય હુઠમયહં નિહંવણો,
કમ્મકુય-ગંઠિ ખંતિ ખગગિગિહિં છિંકં નિહર રુઠમણો,
દિનયરુ કરુ લીલ સીલ સન્નાહિં જરહ છણુ સજજવ તણો,
અહંદતવ તવ નવ કિરણિં હિપ્પં જિપ્પં જયશેહર રિહણો. ૨
પિયરજંદ હુ અગલુ ગેય અણુગલ રોસ ગુલ નીસંકમણો,
ધણુ પાડિય પાયડિહિ અપંડ અધભડુ મોહમહાભય વિયડરણો,
કા ગણુણુ અવરલોહ કોહાણુય સંડ સંડ સૂંડે જયસિહરો,
ધમ જંપંડ રધપિય-ભય-ઉક્કંપિય મયણુ ધક્કિન બંધ તુરો. ૩
ભડુ ભગ્નહ મોહ કોહ કહ સોસીય પેસીય લોહ કંપત સુહિ,
ધંદ માયા માણુ પમાણુ પણુસીહ નિન્વાસિહ પંચહિ પહે,
નિધાહણુ પંચ પમાય પરમશુરુ જસવાસીય તિન્નયં ભુવણો,
સિરિ મહિંકંસૂરિ-સીસ-જંધવંતય જયશેખર જયસિરિ ચરણો. ૪
સંજમ છપરિ ભાવ ધરિહિ, બાલપણુ વૈસહ સુગુરુચ સપસત્ય,
હત્યકિહિ, હિંદ્રખ નિખસહ કણુયકંતિ તણુતેહિ સુગુણુ ભવીયણુ
મણુરંજણુ સીલ સખલ કરવાલ-મયણુ-બલ-લીલીહિ ગંજણુ
વાયરણુ કત્યં છંદાગમહ
સયલગંથ પારીણુ લહુ અંચલગણેસ

ચિરજગિ જયકે જયશેખર સૂરિહં પહુ. ૫

* એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટની 'વિવતીસ ગ્રંથ' ની હસ્તપ્રતિયા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૬૦ છે.

(૧૦-B)

કયવિહુ કમ્ભવસેણ કવિ પામઇ જિણ દિક્ખઇ,
 તવતીહ ધમ્મ વિરોહી હોઇ દુલ્લહ શુરુ સિક્ખઇ,
 કેવિ સુણુઇ જઇ સત્થ અત્થ તુ સીલ વિમુક્કય,
 તવ તીહ' ગુણુ-ચરણ કમ્ભપંડિય જણ-સિક્ખઇ,
 ચારિત નાણુ હંસણુ રયણુ રયણાયુ ગોચમ સુપરિ, દ્વંસમહકાલિ
 હીસઇ સુશુરુ જયશેખર સૂરિ'ંદ ધરિ. ૧

જિણુ સાસણુ ગયણુમ્મિ તરલતર તેય દિવાયુરુ,
 મોહ તિમિર નિદ્રલવિહ લવીયણુ કમલાયુરુ,
 હહ દિસિ પરિય જસ પસાય સમય કુમય નિકંઢણુ,
 પયડીય વર વવહાર સકલ સંઘહ આણુ'ંદણુ,
 અચ્છરિઉ ઓ હલ મંડલિહિ' દિવસ રયણિ પામીઉ,
 ઉદય બહુ પાવ તાવ ઉલ્લવણુ પુણુ જયશેહર સૂરિ'ંદ જય. ૨

વદ્ધમાણુ જિણુરાય વિહલ સાસણિ મેરુપ્પરિ,
 નંદણુ સમ નીય ગચ્છિ ઉદય પામીય કંધુધરિ,
 મૂલ ગુણિહિ' વિત્થારુ સારુ સીલંગિહિ' નિમ્મહુ,
 સસિહર સુંદર કિતિ કુસુમભર-ભારિહિ' નિચ્છહુ,
 સગ્ગાપવગ્ગ સુહર ભરિય, હંસણુ ફલ દિ'તઉ સુશુણિ.
 કપ્પ(હ) મન્વ લવિયણુ જણુહ, જયશેહર સૂરી'ંદ સુણિ. ૩

માલ-મોહ મહાગજેન્દ્ર વિતતિ દ્વંસેક પન્થાનનઃ,
 વંદ ચારુ યશો નિશાકર સમઃ સત્સાધુ નિઃસેવિતઃ,
 સિદ્ધાન્તાંબુધિ બુદ્ધિ સંગતમનાઃ સર્વોથ' સિદ્ધિપ્રદઃ,
 સ શ્રીમાન્ જયશેખરો વિજયતે પુણ્ય શ્રિયાં ભાજન'. ૧

શ્રીમત્ પાર્શ્વજિન' કલદેહ', નત્વા સુકૃત શ્રેણિ સમૂહ',
 કવયે વિલા ગણધર હાર, શ્રી જયશેખર સૂરિ સુસાર'. ૨

(૬૦-C)

બુદ્ધ વંદિત ચરણું શુભ મહિ ભરણું, કર્મ ક્ષપણું ગેયતરં,
સાક્ષિત સંસારં બુદ્ધિ વિચારં વિદ્યાપારં નિપુણ તરં,
કૃત વિબુધોદ્ધાસં સિદ્ધિ વિદાસં, પુણ્ય નિવાસં બુદ્ધિતરં,
સૂરીશ્વર મુખ્યં નિપુણ સુશિષ્યં શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુ. ૧

બહુ કલિતકલેશં પુણ્યનિશં સુશુભ નિદેશં ભવ્ય ચરિતં,
ગજગતિ ગમનં દુર્ગતિ શમનં, વાણી સદનં, શુદ્ધતરં,
યશસા જિતશેષં નિર્મલવેશં, શાશ્વ ન ગવેષં વીરતરં,
સૂરીશ્વર મુખ્યં, નિપુણ સુશિષ્યં, શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુ. ૨

કલિ વલિલ કુઠારં સંયમ સારં, કીર્તિ વિહારં ભૂરિ શુભં,
શમ સૌખ્ય વિધાનં સુમતિ નિધાનં, મગ્ન સુધાનં પાપહરં,
તત્ સુકૃતાગારં કુશલાધારં, નિર્જિત મારં ધીરમતં,
ક્ષત માયા શૃંગં, સદ્ગુણ ચંગં, વદ્ધિતરંગં, મહિમશુરં,
સૂરીશ્વર મુખ્યં, નિપુણ સુશિષ્યં શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુ. ૩

શ્રી જિનશાસન શાધિકં ચ સિંચનવર જલધરં,
અંબલગમ્ભ વિશાલ મુનિ ધર્મ સુશેખર શશિકરં,
કીર્તિ - સમૃદ્ધિ ભલ સમલકૃત ભૂતલ,
શીલ સખલ સન્નાહ - જંધ - ભંજિત - મોહાગંલ,
શ્રીમત્ મહેન્દ્રશુરે સાર શિષ્ય હસ મુખ્ય પ્રવરં,
જયશેખરસૂરીન્દ્ર જય સકલ સંઘ કલ્યાણકર.... ૪

કલ્યાણકંઠ તતિ કંઠલનાંબુ વાહ,
સંમોહ મેલ પટલી ક્ષય જંધવાહ,
સિદ્ધાંત સાગર વિચાર તરંગરંગ,
શ્રી મેરુતંગ સુશુરુ વિજયાય વોડસ્તુ.... ૧

(૬૦-D)

શાસ્ત્રાડંબર શાલિના પ્રવિલ (સલ) સદ્ધર્મ પ્રભામાલિ,
 નાયેના સૌ સમરાગણે રમરણયે જિગ્યે જગત કંટક,
 તણુકં પટવાહ સાગર મહાવાહીન્દ્ર વંદ્યસ્વરં,
 સ શ્રીમાન જગતી તલે વિજયતાં શ્રી મેરુતુંગા શુરુઃ. ૨
 અચલગચ્છ સરોવર હંસં, સકલ સુનીસ્વર મૌલિપતંસં,
 કવયે નવરસ વચનાધારં, મેરુતુંગ સુશુરુ શુભધારં. ૧
 ધરા સુન્દરી સાર શંગારહારં, પરમાનંદ સંલગ્ધ સંસારપારં,
 પર બ્રહ્મ સદલીન ચેતઃ સરંગં, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૧
 લસત્ આરુ આરિત્ર ભારં, પ્રભાવ પ્રભાવ પ્રભાવૈરપારં,
 ત્રિલોકી લલતકીર્તિ ગંગાતરંગં, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૨
 સદા શુદ્ધિ સિધાની ઠાસાર કેલિં, તમસ્તો મહેલા વહેલા મુહેલિ,
 રસાસાર સારસ્વતોલ્લાસ ચંગં, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૩
 મહા મોહ મલ્લૈક વીરાધિવીરં, ધરાધીસ્વરઃ સંસ્તુત મેરુ ધીરં,
 કૃતોત તાલ વાહીન્દ્ર કાન્તાર ભટઃ, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૪
 તરણિ તરુણતર કિરણ નિકર જિત્વ રુરુચિ સુન્દર,
 કુંદ કુંચુક વિશદાંસ વિશદ શુભુતુંગિમ મન્દર,
 શમ હમ કમલા કમલ વિમલ વિદલિત ભવપંજર,
 જિનપતિ શાસન મુકુટ વિકટ વાહિન્દ્ર મધુજર,
 શ્રીમાન્ મહેન્દ્રશુરુ પટધર સકલ સંધ કલ્યાણકર,
 શ્રી મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર વર જય જય ભુવિ રંજિત ચત્વર. ૫
 ઇતિ શ્રી શુરુ છંદાંસિ ॥છા॥

(૬૦) ભાવાર્થ

પૃથ્વીતલ પર અલંકારરૂપ, વાહીરૂપ હાથીને માટે સિંહ જેવા,
 દુઃસહ, સર્વ સુકવિઓની જેમના તરફ દૃષ્ટિ છે એવા શ્રી જય-
 શેખરસૂરિ છે.

સારી રીતે બેવાતા, રોષથી લાલ થયેલા, હારુણ એવા કર્મ-
રૂપી સુલટનો ક્ષય કરનારા, ઉત્તમ ચરણ સિતરી અને કરણ સિતરીને
ધારણ કરવામાં મહાન ઋણ સમાન, દુર્લભ એવા અન્ય દર્શનીઓને
પરાજિત કરનારા, અત્યંત વિકટ અને વિશાળ એવા મોહરૂપી સુલટ
ઉપર, શાસ્ત્રરૂપી શસ્ત્રને ધારણ કરનારા, પૃથ્વીમંડલના અલંકારરૂપ,
ભુબલગ વડે પરાભવ કરનારા એવા સુશુરુ શ્રી જયશેખરસૂરિ છે.

ઉત્કૃષ્ટ સંયમરૂપી શ્રેષ્ઠ લોહની પીઠ ઉપર પ્રતિષ્ઠિત, દુષ્ટ
રાહનો નાશ કરનારા, આઠ કર્મની અધિને ક્ષાંતિરૂપી ખડ્ગ વડે
નિધુર અને રૂષ્ટ મનવાળા થઈને છેકનારા, સૂર્યનાં કિરણો સમાન
તેજસ્વી, શીલરૂપી બખતર ધરાવનાર અને નવાં નવાં કિરણોથી
દેહીપ્રમાન એવા જયશેખરસૂરિ શત્રુઓને જીતે છે.

પ્રચંડ એવા વિરોધીઓની આગળ શ્રી જયશેખરસૂરિ અનર્ગલ,
રોષવાળાથી ખાણ ન હકનાર, મોહરૂપી મહાભય સાથે વિકટ બુદ્ધ
કરનારા છે, તો પછી બીજા કોય અને લોહની તો ગણુના શી ?
જેમ સૂડી વડે સોપારી સહેલાઈથી કપાય છે તેમ મહનાદિ પણ
ધૂજતા ભાગે છે.

શ્રી જયશેખરસૂરીવરજીના પ્રભાવથી શોષિત થઈને મોહ
અને ક્રોધરૂપી સુલટો ભાગી ગયા. હોહા પણ કૃતાંતના સુખમાં
પેસી ગયો. આ પ્રમાણે માયા અને માનને પાંચ ઇંદ્રિયોના માર્ગ-
થી તેમણે દૂર કર્યા છે. વળી પાંચ પ્રમાદને દૂર કરનાર એવા,
પરમશુરુ જેમના ચક્રથી ત્રણ ભુવન વાસિત થઈ ગયાં છે તથા શ્રી
મહેન્દ્રપ્રભસૂરિના જયવંત શિષ્ય એવા શ્રી જયશેખરસૂરીના ચરણો
જય પામો.

સંયમ ઉપર ભાવ ધારણ કરનાર એવા તેમને સુશુરુરાજે બાલ-
પણમાં સંયમનો વેશ પોતાના પ્રશસ્ય હાથે આપેલો હતો. દીક્ષા
સમયે સુવર્ણક્ષાંતિવાળો તેમનો દેહ હતો. સુશુણી એવા ભવિક-
જનોના મનને પ્રસન્ન કરનારા, શીલરૂપી બળવાન તલવાર વડે

કામદેવના બળનો અનાયાસે નાશ કરનારા, વ્યાકરણ, કાવ્ય, છંદ, આગમ સકલસંઘના પારગામી, અચલગચ્છના ઇશ એવા શ્રી જય-
શેખરસૂરીશ્વરજી દીર્ઘકાળ સુધી જય પામે !

o o o

(૬૧) ભાવાર્થ

ખરેખર ક્યારેક કર્મવશથી પણ કેાઈક જિનેશ્વર ભગવાનના શાસનમાં દીક્ષાને પામે છે, પરંતુ સિદ્ધાંતયુક્ત ધર્મના જે વિરોધી હોય છે તેને ગુરુની શિક્ષા દુર્લભ બને છે.

કેટલાક શાસ્ત્રના અર્થને બાણે છે, પરંતુ તેઓ શીલથી વિમુક્ત હોય છે. આપ ચરણ કરણ ગુણના પંડિત લોકોને શિક્ષા આપો છો. દુષ્કર્મ એવા પણ કાળમાં હે જયશેખરસૂરિ ! આપ જ્ઞાન, ચારિત્ર-
રૂપી રત્નના રત્નાકરને ધારણ કરનારા દેખાવ છો.

હે શ્રી જયશેખરસૂરિ ! આપ જિનશાસનરૂપી ગગનમાં અત્યંત તેજસ્વી સૂર્ય સમાન છો. મોહરૂપી તિમિરનું ઢલન કરવાથી લવિજનો માટે કમલાકર છો. ઇશે દિશામાં વ્યાપ્ત યશવાળા, સિદ્ધાંતથી કુમતિનું નિકંઠન કરનારા, પ્રકાશિત સુંદર વ્યવહારથી સકલ સંઘને આનંદ આપનારા છો.

આ જગતને દિનરાત વિશિષ્ટ આશ્ચર્ય પમાડનારા, ઘણા પાપ-
રૂપી તાપને ઓલવનારા એવા શ્રી જયશેખરસૂરીન્દ્ર વિજયને પ્રાપ્ત કરો.

હે જયશેખરસૂરીન્દ્ર ! આપ શ્રી વર્ધમાન જિનરાજના વિશાલ શાસનમાં મેરુપર્વત ઉપર નંદનવન સમાન છો. પોતાના ગચ્છમાં ઉદય પામીને ગચ્છના ભારને સ્કંધ ઉપર વહન કરનારા છો. આપ મૂળ ગુણો વડે વિસ્તાર પામેલા, સુંદર શીલાંગો વડે નિર્મળ છો, ચંદ્ર સમાન સુંદર છો, કીર્તિરૂપી પુષ્પનો ભાર છતાં નિશ્ચલ છો, સુંદર ગુણવાનોને દેશનાના ફલરૂપે સ્વર્ગ અને મોક્ષના સુખને આપો છો. લવિજનોને માટે આપ કલ્પવૃક્ષ સમાન છો.

મોહરૂપ મહોન્મત્ત મહાગજેન્દ્રનો નાશ કરવામાં અદ્વિતીય સિંહ સમાન છે. અમકતા મનોહર યશથી ચંદ્રમા તુલ્ય, સારા સાધુઓ વડે સેવાયેલા, સિદ્ધાંતસાગરમાંથી ભુદ્ધિયુક્ત મન વડે જ્ઞાનાદિ રત્નોને પ્રકાશિત કરનારા છે, અને સર્વ અર્થની સિદ્ધિને આપનારા છે (સ્ત્રેવથી - સર્વાર્થસિદ્ધિ વિમાનમાં સ્થાન અપાવનારા છે.) પુણ્યરૂપી લક્ષ્મીના ભાજન એવા શ્રીમાન જયશેખરસૂરીપ્રવરણ વિજયને પામે છે.

(૬૨) ભાવાર્થ

સુવર્ણમય દેહધારી, પુણ્ય શ્રેણીથી શોભિત એવા શ્રી પાર્શ્વ-જિનને નમીને, વિચારોમાં સુદૃઢ અને વિદ્યાઓથી પંડિતોને હરાવનારા એવા સુગુરુ શ્રી જયશેખરસૂરિને હું વર્ણવું છું.

વિક્ષાનોથી વંદન કરાયેલા ચરણોવાળા, શુભરૂપી રતનથી યુક્ત, કર્મને ખપાવનારા, ગાવાલાયક શુભોથી યુક્ત, સંસારનો વિનાશ કરનારા, સુંદર ભુદ્ધિ અને વિદ્યાઓના પારગામી, અતિશય નિપુણ વિક્ષાનોના ચિત્તને ઉદ્દેશ્ય આપનારા, પુણ્યવાન, સૂક્ષ્મ ભુદ્ધિવાળા, સૂરીશ્વરોમાં સુખ્ય, કુશળ શિષ્યોના સસુહાયથી યુક્ત એવા શ્રી જયશેખરસૂરિ ગુરુને હું વર્ણવું છું.

ઘણા કલ્લેશનો નાશ કરનારા, પુણ્યમાં નિવાસ કરનારા, શુભોનો નિર્દેશ કરનારા, ભવ્ય ચારિત્રને ધારણ કરનારા, દુર્ગતિને શાંત કરવામાં હાથીની ગતિ જેવા, સરસ્વતીના નિવાસસ્થાન, અત્યંત વિશુદ્ધ યશ વડે શેષ નાગને જીતનારા, સુંદર સાધુવેશવાળા, શાસ્ત્રીય તરવોતું શોધન કરનારા, વીરોમાં મહાન, સારા નિપુણ શિષ્યોથી યુક્ત, સૂરીશ્વરોમાં સુખ્ય એવા શ્રી જયશેખરસૂરિ ગુરુને વર્ણવું છું.

કલ્પિની વેલડીને છેદવામાં કુહાડા સમાન, સંયમ ધારણ કરવામાં ઉત્તમ, કીર્તિના વિહારરૂપ, ઘણા શુભથી યુક્ત, સમતાથી

સુખને આપનારા, સદ્ગુણના નિધાન, સંસારમાં દુખેલા લોકોને માટે વહાણરૂપ, પાપને હરનારા, પુણ્યના વિસ્તૃત ઘરરૂપ, ક્ષેમ આપનારા, કામને ભૂતનારા, વિદ્વાનોને માન્ય, માયાના શિખરને ભાંગનારા, વિશાળ મહિમાવાળા સૂરીશ્વરોમાં મુખ્ય, નિપુણ સુશિષ્યોથી યુક્ત શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું 'વર્ણવું' છું.

શ્રી જિનશાસનરૂપ વૃક્ષને સીંચવામાં શ્રેષ્ઠ જલધર રૂપ, વિશાલ એવા અચલગચ્છમાં મુનિધર્મના મુગટરૂપ, ચંદ્ર સમાન કીર્તિની સમૃદ્ધિ વડે ભૂતલને અલંકૃત કરનારા, શીલરૂપી મજબૂત બખતરનાં બંધનથી મોહરૂપી અર્જુનને ભાંગનારા, શ્રીમદ્ મહેન્દ્ર-પ્રભસૂરિ સુગુરુના શિષ્યોમાં મુખ્ય અને શ્રેષ્ઠ એવા શ્રી જયશેખર-સૂરીન્દ્ર ! આપ જયને પામે અને સકલ સંઘનું કલ્યાણ કરો.

અંથસૂચિ

હસ્તપ્રતિઓ

- ૧ 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ'
હસ્તપ્રતિ-A
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
પ્રતિ. નં. ૧૬૧૪૨૭
- ૨ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-B
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
પ્રતિ નં. ૧૮૨૩૫
- ૩ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-C
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
પ્રતિ નં. ૧૬૯૧૩
- ૪ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-D
દેવસાનો પાડાનો ભંડાર, અમદાવાદ
ડા. નં. ૨૮, પ્રતિ નં. ૨૫૫૨૫
- ૫ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-E
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
ડા. નં. ૧૦૭૫, પ્રતિ નં. ૧૫૪૩૨
- ૬ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-F
શ્રી અનંતનાથજી જૈન જ્ઞાન ભંડાર, મુંબઈ
પ્રતિ નં. ૧૬૮/૧૬૦૧
- ૭ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-G
શ્રી ચંદ્રસાગરસુરિ જૈન જ્ઞાનમંદિર સંગ્રહ,
ઉજ્જૈન, પ્રતિ નં. ૪૩૪
- ૮ ત્રિભુવન દીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-H
મેધસંસ્કૃતિ ભવન, ઘાટકોપ - મુંબઈ
- ૯ વિનતીસંગ્રહ
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૦ વિનતીસંગ્રહ
શ્રી નિત્ય વિનય વિજય જૈન પુસ્તકભંડાર,
ચાણુઆ
સંવેગી ઉપાશ્રય, અમદાવાદ
પ્રતિ નં. ૩૪૩૧
- ૧૧ સમ્યક્ત્વ કોમુદી
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૨ સમ્યક્ત્વ કોમુદી
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૩ સંબોધ સિતરી
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૪ સંબોધ સિતરી
શ્રી અનંતનાથજી જૈન જ્ઞાનભંડાર, મુંબઈ
પ્રતિ નં. $\frac{ક}{૮૫૬}$
- ૧૫ અતિચાર
શ્રી અનંતનાથજી જૈન જ્ઞાનભંડાર, મુંબઈ
પ્રતિ નં. $\frac{ક}{૧૧૫}$

संस्कृत - प्राकृत ग्रंथाः

अथनुं नाम

प्रकाशक

- (१) अमिषान चिंतामणि योभग्या विद्यालयन, वाराणसी
ई. स. १८६४
- (२) आराधना स्तवक शा. सोभयंद धारशी, वी. स. २४५१
भागसर १६ ०))
- (३) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६७७
भाषांतर सहित - प्रथमाधिकार वी. स. २४४७, आवृत्ति १
- (४) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६७६
भाषांतर सहित - द्वितीयाधिकार वीर स. २४४८, आवृत्ति १
- (५) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६८०
भाषांतर सहित - तृतीयाधिकार वीर स. २४५०, आवृत्ति १
- (६) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६८०
भाषांतर सहित - चतुर्थोऽधिकार वी. स. २४५०, आवृत्ति १
- (७) श्री कुल्लक संग्रह शा. आलाबाई कठलबाई, भांडवी पोण,
अमरावाड, सन १८१५, आवृत्ति १
- (८) श्री कुल्लक संग्रह श्री धुनावा जैन स. ध. नि. पाली-राजस्थान
स. प. श्री जिनप्रभविजयजी म. सा. स. २०३५, वै. शुं. ३, आवृत्ति १
- (९) किंतातार्जुनीय महाकाव्य योभग्या विद्यालयन, वाराणसी
- (१०) कालिदासकृत कुमारसम्भवम् योभग्या विद्यालयन, वाराणसी
महाकाव्यम्
- (११) श्री जैन कुमारसम्भाव्य श्री आर्यरक्षित पुस्तकालय संस्था,
महाकाव्यम् टीकासहित च स. २००० वसंत पंचमी, आवृत्ति १
- (१२) श्री जैन कुमारसम्भाव्य हेषयंद लाखबाई जैन पुस्तकालय संस्था,
टीकासहित वि. स. २००२
- .. श्री विक्रमविजय मुनि
- (१३) श्री जैनकुमारसम्भाव्य शा. बीमशी भाष्टुक, स. १८५७, आवृत्ति १
महाकाव्यम् भाषांतरसहितेन.
- (१४) श्री जयशेखरसूरि रचितम् श्री जैन आत्मानंद सभा, लावनगर -
श्री ज. बूस्वामि चरित्रम् वि. स. १८६८, वी. स. २४३८
(प्रताकार) स. श्री चतुरविजयजी म.

- (१५) श्री दशवैकालिक मूत्र (सार्थे) श्री जैन विद्याशाणा, अभदावाह
 (१६) धम्मिल कथा (प्रताकार) श्री जैन आत्मानंद सभा, लावनगर,
 स. प. दानविजयजी म. वी. सं. २४४१, वि. सं. १८७१
 (१७) धर्म सर्वस्वाधिकार तथा शा बीमशी भाष्ये, सं. १८५६
 कस्तुरी प्रकरण (भाषातर सहितेन) सने १८००, आश्रित १
 (१८) श्री धम्मिलकुमार चरित्र शा विद्वल्लु हीराबाब, लभनगर,
 (भाषातर सहितेन) सं. १८८६ जेठ शु. ७ छं. स. १८३०
 (१९) नैपथीय चरित्रम् महाकाव्यम् यौभग्या विद्यालयन, वाराणसी
 (२०) श्री प्रवोधचिंतामणि (प्रताकार) श्री आर्क्षित पुस्तकालय सस्था,
 लभनगर, वि. सं. १८८६
 (हालारी) सन् १८३८
 (२१) रघुवंश - कालिदासकृत यौभग्या विद्यालयन, वाराणसी
 (२२) शिशुपालवधम् - कविमाधकृत यौभग्या विद्यालयन, वाराणसी
 (२३) त्रिपट्टिशलाकापुरुषचरित्रम्
 भाषातर सहित
 (२४) श्री श्रीधर चरित महाकाव्यम् श्री य. दुवाल बभ्रुलार्थ परीष्, अभदावाह
 वि. सं. २००७, वी. २४७८
 (२५) श्रीमज्जयमेखरम् विरचित्ता श्री आत्मानंद जैनसभा, लावनगर
 तीर्थाधिराज श्री शत्रुंनयतीर्थ
 स्तुतिगर्भिता द्वात्रिंशिका (प्रताकार)

ગુજરાતી ગ્રંથો

ગ્રંથનું નામ

પ્રકાશક

- (૧) શ્રી આર્ય-કલ્યાણ-બૌદ્ધ
સ્મૃતિ ગ્રંથ-સચિત્ર સં. મુનિશ્રી
કલાપ્રભાસાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્યરક્ષિત જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ
સંચાલિત દાદશી કલ્યાણસાગરચૂરિ ગ્રંથ
પ્રકાશન કેન્દ્ર, મુંબઈ, વિ. સં. ૨૦૩૬,
વી. સં. ૨૫૦૬, આવૃત્તિ ૧
મેસર્સ મેથજી હીરજીની કું.
ઈ. સ. ૧૯૧૨, આવૃત્તિ ૧
- (૨) આત્માવબોધ કુલક અથવા
આત્મજ્ઞાન
શ્રી આર્યરક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સંશોધન
મંદિર, પાલિતાણા લે. પાથર્
- (૩) અંચલગચ્છ દિગ્દર્શન
શ્રી આર્યરક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સંશોધન
મંદિર, પાલિતાણા
- (૪) અંચલગચ્છના પ્રતિષ્ઠા લેખો
લે. પાથર્
- (૫) અંચલગચ્છના જ્યોતિષર્થો
લે. પાથર્
- (૬) અંચલગચ્છની પ્રતિભા
(અંચલગચ્છની લઘુ પદાવલી)
લે. સં. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ,
સં. ૨૦૩૬, વૈ. મુ. ૬, આવૃત્તિ ૧
- (૭) અંચલગચ્છના જ્યોતિષર્થો
લે. સં. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
વિ. સં. ૨૦૩૭ ચૈત્ર. મુ. ૯
વી. સં. ૨૫૦૭, આવૃત્તિ ૧
- (૮) અંચલગચ્છની અસ્મિતા
લે. સં. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
સં. ૨૦૩૬, આવૃત્તિ ૧
- (૯) આપણાં ફાગુકાવ્યો
લે. રમણલાલ ચી. જાહ
પરિચય ટ્રસ્ટ - મુંબઈ, આવૃત્તિ ૧
ઈ. સ. ૧૯૭૬
- (૧૦) અંચલગચ્છાધિરાજ, મંત્ર-
પ્રભાવક દાદાશ્રી મેરુવુંગચૂરિ
લે. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
સં. ૨૦૩૬, આવૃત્તિ ૧
ઈ. સ. ૧૯૮૦ વી. સં. ૨૫૦૬

- (૧૧) આપણા કવિઓ
લે. સં. દેશવરામ કા. શાસ્ત્રી
- (૧૨) કુલકસ ગ્રહ - વિવેચન સહિત
- (૧૩) ગુજરાતી સાહિત્યનું રેખાદર્શન
દેશવરામ કા. શાસ્ત્રી
- (૧૪) ગુજરાતી સાહિત્યનો
ઇતિહાસ, અથ ૧ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ
આવૃત્તિ ૧, સ. ૧૯૭૩
- (૧૫) ગુજરાતી સાહિત્યનો
ઇતિહાસ, અથ ૨ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ
આવૃત્તિ ૧, સં. ૧૯૭૬
- (૧૬) ગુજરાતી સાહિત્ય (મધ્યકાલીન) અનંતરાય રાવળ
- (૧૭) ગુણભારતી-વિશ્લેષક શ્રી ગુણભારતી પ્રકાશન એરિટ્રેબલ
(સુબધી સમેતશિખરજી ટ્રસ્ટ (અંક ૧૧-૧૨) સ. ૨૦૪૦
તીર્થ-જરી પાળતા મહાયાત્રા
સંધનો-સ્મારક અંથ)
- (૧૮) જૈન ઇતિહાસ શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ,
પાલીતાણા - વિ. સં. ૧૯૬૪
- (૧૯) જૈન પરંપરાનો ઇતિહાસ ત્રિપુટી યુનિ
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪
- (૨૦) જૈન સાહિત્યનો મોહનલાલ દલ્દીયંદ દેશાઈ
સક્ષિપ્ત ઇતિહાસ
- (૨૧) જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો
ઇતિહાસ, અંક ૧, ૨
પ્રો. હીરાલાલ રસિકલાલ
કાપડિયા
- (૨૨) શ્રી જૈન કથા સદોહ, ભાગ ૧ શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર, સુબધ,
આવૃત્તિ ત્રીજી, વિ. સં. ૨૦૪૧
વી. સં. ૨૫૧૧
- (૨૩) જૈન ધર્મના યાત્રાસ્થળો અમદાવાદ
- (૨૪) જીવનનું અમૃત શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
લે. યુનિશ્રી કલાપ્રભ- આવૃત્તિ બીજી, સ. ૨૦૩૯ આસો યુ. ૧૩
સાગરજી મ. સા.

- (૨૫) કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ
લે પાશ્વ
- (૨૬) શ્રી ૧૦૮ જૈનતીર્થ દર્શનાવલી
શ્રી આચાર્યશ્રી પ્રાચ્યવિદ્યા સંશોધન
મંદિર, પાલીતાણા, ઈ. સ. ૧૯૧૪
શ્રી ૧૦૮ જૈનતીર્થ દર્શનાવલી પ્રકાશન
સમિતિ, મુંબઈ, આવૃત્તિ બીજી
વિ. સં. ૨૦૩૭, મં. ૧૯૮૦
- (૨૭) શ્રી જયશેખરસૂરિ-વિરચિત
શ્રી જંબૂસ્વામિ ચરિત્ર
સં. ગણિત્વર દ્વાનવિજયજી મ.
શ્રી જૈન આત્માનંદ સભા, ભાવનગર
વી. સં. ૨૫૧૨ વિ સં. ૨૦૪૨
- (૨૮) જૈન ગૂર્જર કવિઓ
ભાગ ૧, ૨, ૩
સં. મોહનલાલ દલિયંદ દેશાઈ
આવૃત્તિ બીજી
- (૨૯) મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી-
કૃત જંબૂસ્વામી રાસ
સં. ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહ
આવૃત્તિ ૧
- (૩૦) નળ-દમયંતીની કથાનો વિકાસ
ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહ, આવૃત્તિ ૧
- (૩૧) શ્રી નીતિ-વારિધિ-પદ્ય-રૂપ
જગત્-નિરંજન-શુણ્વટિકા
સ પ. પૂ. પુણ્યોદયશ્રીજી મ.
ડૉ. ઉમરશી પુનશી દેદિયા, અંબર
વી. સ. ૨૪૯૭ ઈ. સ. ૧૯૭૧
વિ. સ. ૨૦૨૧
- (૩૨) શ્રી ધર્મિભલકુમાર ચરિત્ર
આને જાગતો પુણ્ય પ્રભાવ
લે. મણીલાલ ન્યાલચંદ, ભાવનગર
શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા, ભાવનગર
આવૃત્તિ ૧, વી. સ. ૨૪૫૭,
વિ. સં. ૧૯૮૨
- (૩૩) ધર્મિ ધર્મિભલકુમાર
સં. પૂ. રતનપ્રભાવિજયજી મ.
શ્રી ધર્મનાથ પો. હે. જૈન નગર શ્રવે.
મૂ. જૈન સંઘ, પાલડી, વી સ. ૨૫૦૯
વિ. સં. ૨૦૪૦ આસો વ. અમાસ
શ્રી જૈન મિત્રમંડલ તરફથી પ્રથમાવૃત્તિ
સં. ૧૯૬૯ ઈ. સ. ૧૯૧૩
- (૩૪) શ્રી ધર્મિભલકુમાર ચરિત્ર
પ્રથમ ભાગ; ભાષાંતર શ્રીમન્
સુનિ માણિક
ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી
અમદાવાદ ઈ. સ. ૧૯૪૧
- (૩૫) પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યમા
વૃત્તરચના
ડૉ. ભોગીલાલ જ. સાંડેસરા
અમદાવાદ ઈ. સ. ૧૯૪૧
- (૩૬) પ્રાચીન ફાગુ સંગ્રહ
સં. ડૉ. સાંડેસરા અને
ડૉ. પારેખ
ડૉ. ભોગીલાલ જ. સાંડેસરા, મ. સ.
વિશ્વવિદ્યાલય, વડોદરા, આવૃત્તિ બીજી,
ઈ. સ. ૧૯૬૦

- (૩૭) પ. સુરિનન વિરચિત
પરમહ સ કથા
સ. સુભાષય દ્ર
- (૩૮) પ ચપ્રતિક્રમણ સુત્ર
સં પ. પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રી
ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ. સા.
- (૩૯) પુરુષાર્થની પ્રેરણામૂર્તિ
સ. પૂ. મહોદયસાગરજી મ.
પૂ. દેવરત્નસાગરજી મ.
- (૪૦) પ્રભાવક આચાર્ય શ્રી
મહેન્દ્રપ્રભાસરિ લે. પાથ
- (૪૧) ન્યાયવિશારદ શ્રી મરોવિજયજી-
રચિત સ્તવન ચોવીસી
અર્થ-ભાવાર્થ સહિત
- (૪૨) વિજય પ્રસ્થાન (ઇદ્રિય
પરાજયશતક. સ ખોધસિતરી,
વૈરાગ્યશતક શ્રી આદ્યવિધિ
અ ચોનો અનુવાદ વગેરે)
- (૪૩) શ્રી વિધિપદ્યગચ્છીય અણુગારસ્થ
સાર્થાનિ વિધિ સહિતાનિ પ ચ
પ્રતિક્રમણ સુત્રાણિ
- (૪૪) ત્રિભુવનદીપક પ્રથમ
સ. લાલચ દ ગાધી
- (૪૫) સ ખોધસિતરી-જયશેખરસૂરિકૃત
- (૪૬) શ્રીમન્નિજનહર્ષગણિ-વિરચિત
શ્રી સમ્પદત્વ કોમુદી
(ભાષાતર)
- (૪૭) વિશ્વનાથકૃત સાહિત્યદર્પણ-
સવિમર્શ 'શશિકલા'
કે સત્યવત સિંહ
- ગુલાબચંદ હીરાચંદ દોશી જૈન સંસ્કૃતિ
સંસ્કૃત સંધ, સોલાપુર, ઈ. સ. ૧૯૬૦
- ચંદુલાલ ગાંગજી ફેમવાલા નાનજી હીરજી
શાહ, વિ. સં. ૨૦૪૦ વી. સં. ૨૫૧૦
- રાજસ્થાન-દંતાણી તીર્થ, આવૃત્તિ ૧
સં. ૨૦૪૪ મહા વ. ૧૨
- શ્રી આચાર્યરક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સ શોધન
મંદિર, પાલીતાણા - ઈ. સ. ૧૯૭૪
- ભક્તિ પ્રકાશન મંદિર વિ. સં. ૨૦૩૭
ઈ. સ. ૧૯૮૧
- શ્રી ખીમચંદ ઉજ્જવણી શાહ, કલકત્તા-૧
આવૃત્તિ બીજી, વિ. સ. ૨૦૨૯
- શા સોમચંદ ધારશી, અંબર
વી. સ. ૨૪૫૧ માગસર વદ ૦))
વિ. સં. ૧૯૮૧ આવૃત્તિ ૧
- અભયચંદ ભગવાનદાસ ગાંધી, વડોદરા
વિ સં. ૧૯૭૭ વી. સં. ૨૪૪૭
- શ્રી જૈન વિદ્યાશાળા, અમદાવાદ
- જૈન આત્માનંદ સભા, ભાવનગર
આવૃત્તિ ૧, વી. સં. ૨૪૪૩, વિ. સં.
૧૯૭૩, ઈ. સ. ૧૯૧૭
- ચૌખમ્બા વિદ્યાભવન, વારાણસી
ઈ. સ. ૧૯૬૩, વિ. સં. ૨૦૨૦
આવૃત્તિ બીજી

हिन्दी ग्रंथः

(१) जैन आगम साहित्य :	देवेन्द्रमुनि शास्त्री
मनन और सीमांसा	
(२) हिन्दीका आदि और मध्यकालीन	मंगल प्रकाशन
फ़ारु कृतिया	सन् इ. स. १९७४
सं. डॉ. गोविन्द शर्मा-रजनीग	
(३) जैन साहित्यका बृहद् इतिहास	पार्श्वनाथ विद्याभ्रम शोध
खंड १ थी ७	संस्थान, वाराणसी-५, सन् १९७३
-

